Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLV
D
18
NAPOLI

XLV
D
18

BIBLIOTECA NAZIONALE "VITTORIO EMANUELE III"
NAPOLI

ORBI ANTIQVV
FACIT GEMINO
COMMERCIA
MVNDI.
PARALLELA
GEOGRAPHIÆ
VETERIS
ET
NOVÆ.
Authore
PHILIPPO
BRIETIO
Societatis IESV
Sacerdote
DELINEATIO
Gab. la Dame in. et fe.
PARISIIS Apud SEB. et GAB. CRAMOISY, via Iacobea 1649.

PARALLELA
GEOGRAPHIÆ
VETERIS ET NOVÆ.

Auctore PHILIPPO BRIETIO, *Abbauillæo, Societatis* IESV *Sacerdote.*

TOMVS SECVNDVS.

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

PARISIIS,

Sumptibus SEBASTIANI CRAMOISY, Regis & Reginæ Regentis Architypographi: ET GABRIELIS CRAMOISY. viâ Iacobæâ, ſub Ciconiis.

M. DC. XLIX.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

ILLVSTRISSIMO DOMINO D.

HONORATO DE CHAVLNES DVCI

AC PARI FRANCIÆ, PRIMO REGNI MARESCHALLO, ET ALVERNIÆ PROREGI.

QVOD *primum à nobis prodiit de rebus Geographicis corpus*, VIR ILLVSTRISSIME, *excepiſti tam humaniter, eâque amoris ſignificatione, vt reliqua venire feſtinarent in partem beneuolentiæ tuæ, plúſque oculos tuos, quàm publicam lucem ambi-*

rent. Quamquam enim in te incidiſſet & grauiter affectum corpore & diſtrictum grauioribus Regni curis, quas in te numquam morbus abrupit, eam tamen in te vultus alacritatem deprehendit, vt demum intelligeret tam ſapienter ab Antiquis dictum eſſe quàm verè, in Heroïbus mentem omnia peragere, magnos viros & illuſtres non habere corpora, niſi vt videantur ab hominibus, & colantur. Venit igitur ad te volumen alterum, quo pars Orientalis Europæ incumbit percurrenda nobis, & maiori quidem mole quàm primum, tum quia in manibus noſtris ex aſpectu tuo munera creuerunt, tum quod ſub auſpiciis tuis iam facti audaciores plus terrarum emetiri & luſtrare conati ſumus. Quas tamen regiones ſubiicimus hoc altero corpore, aut agno-

uere virtutes tuas , aut colunt prudentiam ſingularem, aut reformidant generoſum robur familiæ, aut in eam conuehere parant dignitates , quibus maiores Chriſtianus orbis non habet.

Prima ſeſe in conſpectum dabit GERMANIA,*quam proximis hiſce diebus fœdere percuſſo coniunctam nobis æquiore percurres animo: quoniam ſpectanti plùs afferet voluptatis facta conſiliis tuis Socia,& pars iam Francicæ ditionis,quàm ſi deformata incendiis miſerabilem obiiceret aſpectum Hoſtis,& latioribus terminis, hoc eſt maioribus ruinis rud eribúſque circumſcripta.*

Offeretur tibi deinde SVECORVM *ditio,quorum armis vſi ſumus , illi conſiliis noſtris magna perfecere: quanti autem fecerint conſilia tua hoc bello flagrante*

Ludouicus Iuſtus, huicque affixus à Deo Magnus ille Genius, quo prudentiorem adhuc Gallia vidit neminem, fatebitur quicumque nouerit hunc amicitiam tuam ambiuiſſe atque fouiſſe ſolicitius, illum quoties tecum locutus eſt (faciebat autem id ſæpe, & perquàm familiariter) te parentem appellaſſe ſuum, dignúmque iudicaſſe cuius in ſinum arcana omnia ſua deponeret amantiſſimè.

POLONIAM *quoque in hoc opere contemplaberis, quæ iam omni exceptione maiores virtutis tuæ teſtes habet, Reginam Auguſtiſſimam, atque illuſtriſſimos Regni Sarmatici Palatinos.*

Percurres item animo atque oculis firmiſſimam OTTOMANICI IMPERII *partem, cuius in perniciem apud nos filius tuus adoleſcit, iuuenis prorſus exquiſitæ*

indo-

indolis, quem in ſacram Melitenſium Equitum Militiam adſcribi voluerat Mater, pietatis Chriſtianæ atque fortitudinis magnum exemplar, vt memoriam excitaret proaui ſui, quem Sidone in bello ſacro morientem totus orbis Chriſtianus luxit. Sed eius ætatem ſecundo genitus loco anteuertit, & quam pollicitus erat Eccleſiæ tutelam, maluit ferro manúque præſtare, quàm verbis, & eloquentiâ. Et niſi me fallit primogeniti tui fortitudo, bellis hiſce ſummâ eius gloriâ, atque virtute profligatis, & ardore noſtro militari in Turcam conuerſo, perget in communem Chriſtianorum hoſtem, faciétque ſuam pietatem illam bellicam, quam accepit à maioribus ſuis hæreditariam.

ITALIA *denique quid tibi debeat norunt omnes pietatis tuæ, atque reli-*

gionis totidem teſtes quot Galli. Huius certè famam Europæ finibus contineri non patietur, ſed in omnibus mundi partibus occinet, & laudabit

Deditiſſimus tibi PHILIPPVS BRIETIVS
Societatis IESV.

SVMMA PRIVILEGII
Regis Chriſtianiſſimi.

CAVTVM eſt auctoritate Regis, nequis in Regno ſuo, aliiſve locis ſuæ ditioni ſubditis, intra decem proximos annos, librum qui ſic inſcribitur: *Parallela Geographiæ Veteris & Nouæ, auctore* P. PHILIPPO BRIETIO *è Societate* IESV, abſque Sebaſtiani Cramoiſy, Regis & Reginæ Regentis Architypographi permiſſu imprimat aut diuendat, à die publicationis horum exemplarium: qui secùs fecerit, multâ indictâ, prout ampliùs in diplomate Regio continetur, multabitur. Datum Pariſiis die 5. menſis Nouembris 1647. Sic ſignatum, De mandato Regis,

CRAMOISY.

Prima huius tomi editio abſoluta fuit 15. Junij 1649.

APPROBATIO R. P. PROVINCIALIS.

EGO STEPHANVS CHARLETVS Societatis IESV in Prouinciâ Franciæ Præpoſitus Prouincialis, facultatem concedo, vt liber cui titulus eſt, *Parallela Geographiæ, Veteris & Noua*, à P. PHILIPPO BRIETIO compoſitus, & trium eiuſdem Societatis eruditorum virorum iudicio approbatus, typis mandetur. In quorum fidem has litteras manu meâ ſubſcriptas, meíque officij ſigillo munitas, dedi. Pariſiis 27. Ianuarij anni 1647.

STEPHANVS CHARLETVS.

TOMI HVIVS SECVNDI OECONOMIA.

PARS PRIOR,

DE BOREALIBVS EVROPÆ REGIONIBVS, Germania, Scandia, & Sarmatia.

LIBER PRIMVS.

De Germania Antiquâ cum Regionibus Germaniæ poſtea adiunctis.

Cap. I. De *Antiqua Germania in genere.* pagina 3

§. 1. *Nomen.* 3

§. 2. *Quantitas.* 3

§. 3. *Qualitas.* 4

§. 4. *Lingua.* 4

§. 5. *Mores.* 5

§. 6. *Religio.* 6

§. 7. *Politia.* 7

Cap. II. *Germaniæ veteris diviſio.* 8

§. 1. *Iſtævones.* 8

§. 2. *Hermiones.* 11

§. 3. *Vindili.* 16

Cap. III. *De Scandia & inſulis adiacentibus.* 20

§. 1. *Nomina.* 20

§. 2. *Quantitas.* 21

§. 3. *Qualitas.* 21

§. 4. *Mores.* 21

§. 5. *Scandia, ſeu Scandinavia,* la Suede & la Noruege. 22

Cap. IV. *De Regionibus Meridionalibus adiectis Germaniæ.* 25

§. 1. *Helvetia.* 25

Num. 1. *Veri Helvetij.* 26

Num. 2. *Adiecti Helvetiis.* 28

§. 2. *Rhætia.* 29

§. 3. *Vindelicia.* 30

§. 4. *Noricum.* 31

LIBER SECVNDVS.

De Germania ſecundum recentiores.

CAP. I. *De Germaniâ recentiore in communi.* 33
§. 1. *Nomen.* 33
§. 2. *Quantitas.* 33
§. 3. *Qualitas.* 34
§. 4. *Mores.* 35
§. 5. *Lingua.* 35
§. 6. *Religio.* 36
§. 7. *Politia.* 36
§. 8. *Electores Imperij.* 37
§. 9. *De vrbibus Anſeaticis.* 38
CAP. II. *Diuiſio Germaniæ in circulos.* 39
CAP. III. *Diuiſio Germaniæ in Prouincias.* 44
CAP. IV. *De Heluetiis eorúmque ſociis, ſubditis, & fœderibus.* 46
§. 1. *De Cantonibus Heluetiis.* 46
§. 2. *De ſociis Heluetiorum.* 48
§. 3. *De populis qui communi Heluetiorum iure reguntur.* 49
De fœderibus Helueticis. 50
§. 4. *Heluetiorum diuiſio ex religione.* 51
§. 5. *Tredecim pagi Heluetiorum,* les treize Cantons des Suiſſes. 51
§. 6. *De ſubditis Heluetiorum qui ab iis communi iure reguntur.* 56
§. 7. *De ſociis Heluetiorum.* 58
CAP. V. *De Valeſiis*, le Valais. 59
CAP. VI. *De Rhætis*, les Griſons. 61
§. 1. *Griſones Fœderati.* 61
§. 2. *Griſonum ſubditi.* 63
§. 3. *Griſonum ſocij.* 64
CAP. VII. *Auſtraſia* le Veſterich. 64
GERMANIA CISRHENANA. 66
CAP. VIII. *Archiepiſcopatus Electorales.* 69
CAP. IX. *Regiones controuerſæ*, les païs debattus au deça du Rhin, *& Epiſcopatus Leodienſis.* 72
CAP. X. *Lotharingia*, la Lorraine. 75
§. 1. *Lotharingia iuris Imperialis, quæ ante aliquot annos pendebat ex Imperio.* 75
§. 2. *Lotharingia iuris Gallici*, les terres de Lorraine depuis longtemps dependantes de la Couronne de France. 77
CAP. XI. *Alſatia, ſeu Elſatiæ Lantgrauiatus.* 78
CAP. XII. *Germania Tranſrhenana in genere.* 82

CAP. XIII. *Sueuia Magna*, la Suaube. 83
§. 1 *Sueuia Trans-Danubiana*, la Suaube au dela du Danube, 83
§. 2. *Sueuia Cis-Danubiana*, la Suaube au deça du Danube. 88
CAP. XIV. *Franconia.* 92
§. 1. *Franconia ſeptentrionalis*, la Franconie ſeptentrionale, partie de l'ancienne. 94
NVM. 1 *Veterauia*, le Veterau, *ſeu* Wetteribe. 94
NVM. 2. *Lantgrauiatus Haſſiæ*, *ſeu Heſſiæ*, la Heſſe. 95
§. 2. *Franconia Meridionalis ſeu propria*, la Franconie. *Germanicè*, Frankenland.
CAP. XV. *Bauaria & Tirolis.* 101
§ 1. *Bauaria Cis-Danubiana*, la Bauiere au deça du Danube. 102
NVM. 1. *Bauaria ſuperior*, la haute Bauiere. 102
NVM. 2. *Bauaria inferior*, la baſſe Bauiere. 104
§ 2. *Bauaria Trans-Danubiana*, la Bauiere au dela du Danube. 105
§. 3 *Comitatûs Tirolenſis*, le Comté de Tirol. 107
CAP. XVI. *Auſtriacæ Regiones*, les païs Hereditaires. 108
§. 1. *Auſtria*, l'Auſtriche. 110
§. 2. *Stiria*, la Stirie. 111
§. 3. *Carinthia*, la Carinthie. 112
§. 4. *Carniola*, la Carniole. 114
§. 5. *Vinidorum Marchia*, la Marche des Vindes. 114
§. 6. *Reliquæ regiones iuris Auſtriaci.* 115
CAP. XVII. *Magnum Regnum Bohemiæ.* 116
§. 1. *Bohæmia ſeu Boiohæmia*, la prouince de Boheme. 118
NVM. 1. *Iuriſdictiones prouinciales ſeu Regiæ*, *vulgò* Kraiſſ. 118
NVM. 2. *Iuriſdictiones limitaneæ.* 122
§. 2. *Sileſia*, la Sileſie. 122
NVM. 1. *Inferior diuiſa in octo Ducatus*, *& tres Comitatus.* 122
NVM. 2. *Superior in nouem Ducatus & Comitatum vnum.* 124
§ 3. *Morauia*, la Morauie. 124
§. 4. *Luſatia*, la Luſace. 125
CAP. XVIII. *Magna Saxonia in genere.* 126
Principes Saxonici. 127
CAP. XIX. *Saxonia inferior.* 128
§. 1. *Reſpublica Hamburgenſis*, la Republique d'Hambourg. 129
§. 2. *Archieviſcopatus Bremenſis*, l'Archeueſché de Bremen. 129
§. 3. *Ducatus Lauuenburgenſis*, Duché de Lauuenbourg 129

§. 4. *Ducatus Megalopolitanus, ſeu Megalburgicus*, le Duché de Mekelbourg. 129
§. 5. *Pomerania*, le Duché de Pomeranie. 130
NVM. I. *Superior*, la haute Pomeranie.
NVM. 2. *Inferior Pomerania*, la baſſe Pomeranie. 131
§. 6. *Ditio Luneburgenſis*, terres de la Maiſon de Lunebourg. 134
§. 7. *Epiſcopatus Verdenſis*, l'Eueſché de Verden. 134
§. 8. *Comitatus Schauemburgenſis*, Comté de Schauembourg. 135
§. 9. *Ducatus Brunſuicenſis*, le Duché de Brunſuik, & ſes Enclaues. 135
CAP. XX. *Saxonia ſuperior.* 137
§. 1. *Archiepiſcopatus Magdeburgenſis*, Archeueſché de Magdebourg. 137
§. 2. *Marchia, ſeu Marchionatus Brandeburgenſis*, la Marche, ou le Marquiſat de Brandebourg. 137
§. 3. *Saxonia Electoralis*, la Saxe Electorale. 188
NVM. I. *Ducatus Saxoniæ*, le Duché de Saxe. 138
NVM. 2. *Marchionatus Miſniæ*, le Marquiſat de Miſnie ou Miſſen. 139
§. 4. *Voigtlandia*, la Voigtland. 140
§. 5. *Principatus Anhaltinus*, Principauté d'Anhalt. 141
§. 6. *Ducatus Grubenacenſis*, Duché de Grubenhagen. 141
§. 7. *Thuringia, vel Duringia*, Lant-grauiat de Thuringe. 141
§. 8. *Comitatus antiquæ Thuringiæ.* 143
CAP. XXI. *Weſtphalia*, Weſtphalie. 144
§. 1. *Friſia Orientalis*, la Friſe Orientale. 144
§. 2. *Comitatus Oldenburgenſis*, Comté d'Oldembourg. 145
§. 3. *Epiſcopatus Monaſterienſis*, l'Eueſché de Munſter. 146
§. 4. *Minores ditiones Weſtphaliæ.* 146
§. 5. *Epiſcopatus Paderbornenſis*, l'Eueſché de Paderborn. 149
§. 6. *Epiſcopatus Oſnaburgenſis*, l'Eueſché d'Oſnabruk. 149
§. 7. *Ducatus Weſtphaliæ*, le Duché de Weſtphalie. 150
§. 8. *Ditiones olim Ducis Iuliaci.* 150
CAP. XXII. *Germania Chriſtiana, ſeu eius diuiſio per Epiſcopatus.* 152
CAP. XXIII. *De admirandis Germaniæ.* 154
§. 1. *In Heluetiis.* 154
§. 2. *In Griſonibus.* 155
§. 3. *In Valeſiis.* 155
§. 4. *In Leodienſi agro.* 156

§. 5.

§. 5. *In Sueuiâ.* 156
§. 6. *In Bauariâ.* 156
§. 7. *In regionibus hæreditariis.* 157
§. 8. *In Regno Bohemiæ.* 157
§. 9. *In Saxoniâ Inferiore.* 158
§. 10. *In Saxoniâ Superiore.* 159
§. 11. *In Veſtphaliâ.* 159

LIBER TERTIVS.

De Regnis Arctois, ſeu de Sueciâ, Daniâ & Noruegiâ.

CAP. I. *De Sueciâ in genere.* 161
§. 1. *Nomen Suecorum.* 161
§. 2. *Quantitas Sueciæ.* 161
§. 3. *Qualitas Suecorum.* 161
§. 4. *Religio Suecorum.* 162
§. 5. *Politia Suecorum.* 162
§. 6. *Mores Suecorum.* 163
§. 7. *Magnæ Sueciæ diuiſio.* 163
CAP. II. *Suecia Vera, ſeu propriè dicta.* 166
§. 1. *Sueuonia, prima pars Veræ Sueciæ*, la Sueuonie premiere partie de la vraye Suede. 166
§. 2. *Nortlãdia*, les Nordelles. 167
NVM. 1. *Geſtricia*, Geſtricie. 167
NVM. 2. *Helſingia*, Helſingie. 167
NVM. 3. *Angermania*, Angermanie. 168
NVM. 4. *Lapponia*, les Lappons. 168
CAP. III. *Finlandia*, la Finlande. 169
CAP. IV. *Ingria*, l'Ingrie. 170
CAP. V. *Liuonia*, Liefland *Germanis.* 171
§. 1. *Eſtonia, ſiue Eſtlandia*, Eſten, *ſeu* Eiſtland. 171
§. 2. *Litlandia*, Leitland, *Gallicè* Letten. 172
§. 3. *Curlandia*, Curland. 172
CAP. VI. *Regnum Danicum.* 173
§. 1. *Dania in genere*, le Dannemark. 173
NVM. 1. *Nomen.* 173
NVM. 2. *Quantitas Daniæ.* 173
NVM. 3. *Qualitas Daniæ.* 174
NVM. 4. *Mores Danorum.* 174
NVM. 5. *Politia Danorum.* 175
NVM. 6. *Religio Danorum.* 175
§. 2. *De Noruegiâ*, la Noruege. 175
NVM. 1. *Nomen.* 175
NVM. 2. *Quantitas.* 175
NVM. 3. *Qualitas.* 175
NVM. 4. *Mores Noruegorum.* 176
NVM. 5. *Politia.* 176
NVM. 6. *Religio.* 176

§. 3. *De Iſlandiâ*, l'Iſlande. 176
NVM. 1. *Nomen.* 176
NVM. 2. *Quantitas.* 176
NVM. 3. *Qualitas.* 177
NVM. 4. *Mores Iſlandorum.* 177
NVM. 5. *Religio.* 177
NVM. 6. *Politia.* 177
§. 4. *De Groënlandiâ*, Groënland. 177
NVM. 1. *Nomen.* 177
NVM. 2. *Quantitas.* 178
NVM. 3. *Qualitas.* 178
NVM. 4. *Mores Groënlandorum.* 178
NVM. 5. *Religio.* 178
§. 5. *De Spitsberga*, Spitſbergen. 178
§. 6. *Diuiſio regni Danici.* 179
§. 7. *Nordalbingia, olim Cimbrica Cherſoneſus & Cartris.* 179
NVM. 1. *Iutia Septentrionalis*, Norder-Iutland. 179
NVM. 2. *Iutia Meridionalis, ſeu Ducatus Sleſuicenſis*, Suder-Iutland, ou Duché de Sleſuik. 180
NVM. 3. *Holſatia*, l'Holſace, ou Holſtein. 181
§. 8. *Inſulæ Danicæ.* 182
NVM. 1. *Sielandia*, Sieland, & Seland, & Zéeland. 182
NVM. 2. *Fionia*, Funen, ſeu Fuinen. 183
NVM. 3. *Minores Inſulæ.* 184
§. 9. *Scania.* 184
CAP. VIII. *Regni Noruegiæ diuiſio.* 185
§. 1. *Noruegia*, la Noruege ou Noruegue. 185
CAP. IX. *Inſulæ ſeptentrionales Dano Regi ſubditæ, quia Rex Noruegiæ.* 187
§. 1. *Iſlandia*, Iſlande. 187
§. 2. *Groenlandia*, la Groënlande. 187
§. 3. *Spitsberga, ſeu Montes Acuti*, Spitzbergen. 189
CAP. X. *Regnorum ſeptentrionalium diuiſio per Epiſcopatus.* 189
CAP. XI. *De admirandis regnorum ſeptentrionalium.* 190
§. 1. *In Daniâ.* 190
§. 2. *In Sueciâ.* 191
§. 3. *In Noruegiâ.* 192
§. 4. *In Iſlandiâ.* 193
§. 5. *In Groënlandiâ.* 194
§. 6. *In Spitzbergâ.* 195

LIBER QVARTVS.

De Sarmatia.

CAP. I. *Hiſtorica Sarmatiæ deſcriptio.* 195

§. 1. *Nomen Sarmatiæ.* 195
§. 2. *Quantitas.* 196
§. 3. *Qualitas.* 196
§. 4. *Mores Sarmatarum.* 196
§. 5. *Religio.* 197
§. 6. *Politia.* 197
Vetus diuiſio Sarmatiæ. 199
CAP. II. *Diuiſio Geographica Sarmatiæ.* 200
§. 1. *Æſtui*, la Pruſſe, Liuonie, & Samogitie. 200
§. 2. *Venedæ*, la Lithuanie. 200
§. 3. *Baſternæ, aliter Peucini.* 201
§. 4. *Tyrangytæ*, la baſſe Volhinie. 202
§. 5. *Roxolani*, partie de la Moſchouie, & la Tartarie Precopz. 203
NVM. I. *Hamaxobij.* 203
NVM. 2. *Georgi*, l'Iſle de Caffa ou Precopz. 205
NVM. 3. *Boſphorani*, partie de la Precopz ou de l'Iſle de Caffa. 206
§. 6. *Riphaces*, partie Septentrionale de Moſchouie. 206

LIBER QVINTVS.

De Regno Poloniæ.

CAP. I. *Hiſtorica enarratio.* 207
§. 1. *Nomen.* 207
§. 2. *Quantitas.* 207
§. 3. *Qualitas.* 208
§. 4. *Origo Polonorum.* 208
§. 5. *Origo Coſacorum.* 209
§. 6. *Mores Polonorum.* 210
§. 7. *Regni Polonici conſtitutio.* 210
§. 8. *Politia.* 211
§. 9. *Religio.* 212
POLONICI *Regni diuiſio.* 212
CAP. II. *Antiquum Poloniæ Regnum.* 214
§. 1. *Polonia minor*, la petite Pologne. 214
§. 2. *Polonia maior*, la grande Pologne. 215
§. 3. *Cuiauia*, la Cuiauie. 215
§. 4. *Mazouia*, la Mazouie. 216
§. 5. *Ruſſia Nigra ſeu Rubra.* 216
§. 6. *Podolia*, la Podolie. 217
CAP. III. *Lithuania vetus.* 218
§. 1. *Lithuania noua, ſeu vera.* 218
§. 2. *Ducis Lithuaniæ in Moſchouiâ ditiones.* 221
§. 3. *Samogitia, ſeu Samagitia.* 221
§. 4. *Volhinia, Polonis* Volin. 222
§. 5. *Podlaſſia*, Podlaske. 223
CAP. IV. *Pruſſia, ſeu Boruſſia.* 223
§. 1. *Antiqua Pruſſiæ diuiſio.* 224
§. 2. *Pruſſiæ Noua diuiſio.* 225
§. 3. *Liuonia.* 226
§. 4. *Valachia.* 226

LIBER SEXTVS.

De Imperio Moſchouitico.

CAP. I. *Hiſtorica Moſchouiæ deſcriptio.* 227
§. 1. *Nomen.* 227
§. 2. *Quantitas.* 227
§. 3. *Qualitas.* 228
§. 4. *Mores Ruſſorum.* 228
§. 5. *Religio.* 229
§. 6. *Politia.* 229
Imperium Moſchouiticum. 230
CAP. II. *Moſchouiæ deſcriptio Geographica.* 232
§. 1. *Moſchouiæ Occidentalis Ducatus.* 232
§. 2. *Moſchouiæ Occidentalis Principatus.* 235
§. 3. *Moſchouiæ Occidentalis Prouinciæ.* 235
§. 4. *Moſchouiæ Orientalis Prouinciæ.* 236
§. 5. *Moſchouiæ Orientalis Populi.* 237
CAP. III. *Tartaria Moſchouitica.* 237
§. 1. *Tartariæ Moſchouiticæ Regiones.* 238
§. 2. *Tartariæ Moſchouiticæ populi.* 239
§. 3. *Tartariæ Moſchouiticæ Regna.* 239
CAP. IV. *Laponia Moſchouitica.* 241
CAP. V. *De Minore Tartariâ ſeu Precopenſi.* 241
§. 1. *Hiſtorica deſcriptio.* 241
NVM. 1. *Nomen.* 241
NVM. 2. *Quantitas.* 241
NVM. 3. *Qualitas.* 242
NVM. 4. *Mores Precopenſium.* 242
NVM. 5. *Religio.* 243
NVM. 6. *Politia.* 243
MINORIS *Tartariæ ſeu Precopenſis diuiſio.* 244
§. 2. *Minoris Tartariæ Geographica deſcriptio.* 245
NVM. 1. *Precopia, olim Taurica Cherſoneſus.* 245
NVM. 2. *Chrimia.* 247
NVM. 3. *Tartari confœderati.* 248
CAP. VI. *Sarmatia Chriſtiana.* 248
§. 1. *In regno Poloniæ.* 248
§. 2. *In Moſchouiâ.* 249
CAP. VII. *De admirandis Sarmatiæ.* 250
§. 1. *In Sarmatiâ Antiquâ.* 250
§. 2. *In Tauricâ Cherſoneſo.* 251
§. 3. *In Poloniæ Regno.* 252
§. 4. *In Pruſſiâ.* 253
§. 5. *In Lithuaniâ.* 254
§. 6. *In Ruſſiâ Albâ.* 255
§. 7. *In Tartariâ Moſchouiticâ.* 256
§. 8. *In minori Tartariâ.* 257

PARS POSTERIOR
TOMI SECVNDI,
DE PARTE AVSTRALI EVROPÆ qua in Orientem vergit.

LIBER PRIMVS.
De Illyrico.

CAP. I. HISTORICA *Illyrici.* 260
§. 1. *De Illyrico latè ſumpto.* 260
NVM. 1. *Nomen.* 260
NVM. 2. *Quantitas.* 261
NVM. 3. *Qualitas.* 261
§. 2. *De Illyrico ſtrictè ſumpto.* 261
NVM. 1. *Nomen.* 261
NVM. 2. *Quantitas.* 261
NVM. 3. *Qualitas.* 261
NVM. 4. *Mores.* 262
NVM. 5. *Politia.* 262
§. 3. *De variis Illyrici populis.* 263
NVM. 1. *De Liburnis.* 263
NVM. 2. *De Iapodibus.* 263
NVM. 3. *De Dalmatis.* 263
NVM. 4. *De Autariotis.* 263
NVM. 5. *De Scordiſcis.* 264
NVM. 6. *De Vardiæis.* 265
§. 4. *De Pannoniâ.* 265
NVM. 1. *Nomen.* 265
NVM. 2. *Quantitas.* 265
NVM. 3. *Qualitas.* 265
NVM. 4. *Mores.* 266
NVM. 5. *Politia.* 266
CAP. II. *Deſcriptio Geographica Illyrici.* 267
§. 1. *Liburnia.* 267
NVM. 1. *Iapodes.* 267
NVM. 2. *Liburni.* 269
§. 2. *Dalmatia.* 269
NVM. 1. *Autariotæ.* 269
NVM. 2. *Vardiæi.* 270
NVM. 3. *Scordiſci.* 271
§. 3. *Pannonia.* 272
NVM. 1. *Pannonia ſuperior.* 272
NVM. 2. *Pannonia inferior.* 274
CAP. III. *Diuiſio Dalmatiæ ſub primis Imperatoribus.* 276

CAP. IV. *Illyricum Conſtantini.* 277
§. 1. *De Illyrico Occidentali Hiſtorica.* 277
§ 2. *Geographica deſcriptio Illyrici Conſtantiniani.* 277
CAP. V. *Deſcriptio Hiſtorica Daciæ.* 280
§. 1. *De Dacis in genere.* 280
NVM. 1. *Nomen.* 280
NVM. 2. *Quantitas.* 281
NVM. 3. *Qualitas.* 281
NVM. 4. *Mores Dacorum.* 281
NVM. 5. *Religio.* 282
NVM. 6. *Politia.* 282
§. 2. *De illuſtrioribus Daciæ populis.* 283
§. 3. *De Danubio.* 284
NVM. 1. *Nomen.* 284
NVM. 2. *Mutatio Nominis.* 285
NVM. 3. *Oſtia.* 285
CAP. VI. *Geographica deſcriptio Daciæ.* 288
§. 1. *Dacia vera.* 288
§. 2. *Iazyges Metanaſtæ.* 289
§. 3. *Myſia, ſeu Mæſia.* 290
NVM. 1. *Myſia ſuperior.* 290
NVM. 2. *Myſia inferior.* 291
CAP. VII. *Dacia Conſtantini, vel meliùs Illyricum Orientale, & Thracia.* 293
§. 1. *Hiſtorica deſcriptio.* 293
§. 2. *Geographica deſcriptio Daciæ Conſtantini.* 294
NVM. 1. *Diœceſis Thraciæ.* 294
NVM. 2. *Diœceſis Daciæ.* 297
NVM. 3. *Diœceſis Macedoniæ.* 298

LIBER SECVNDVS.

De Magno Hungariæ Regno, ſeu Regionibus olim Hungarico ſceptro ſubditis.

CAP. I. *Hiſtorica deſcriptio.* 299
§. 1. *De Sclauiâ.* 299
NVM. 1. *Nomen.* 299
NVM. 2. *Qualitas.* 300
NVM. 3. *Mores.* 300
NVM. 4. *Politia.* 300
§. 2. *De Croaciâ.* 301
NVM. 1. *Nomen.* 301
NVM. 2. *Qualitas.* 301
NVM. 3. *Mores.* 301
NVM. 4. *Politia.* 301
§. 3. *De Dalmatiâ.* 301
NVM. 1. *Nomen.* 301
NVM. 2. *Qualitas.* 301
NVM. 3. *Mores.* 302
NVM. 4. *Politia.* 302
§. 4. *Reſpublica Raguſina.* 302
§. 5. *De Seruiâ & Raſciâ.* 302
NVM. 1. *Nomen.* 302
NVM. 2. *Qualitas.* 303
NVM. 3. *Mores.* 303
NVM. 4. *Politia.* 303

§. 6. *De Bulgariâ.* 303
Nvm. 1. *Nomen.* 303
Nvm. 2. *Qualitas.* 303
Nvm. 3. *Mores.* 304
Nvm. 4. *Politia.* 304
§. 7. *De Boſſenâ.* 304
Nvm. 1. *Nomen.* 304
Nvm. 2. *Qualitas.* 304
Nvm. 3. *Mores.* 305
Nvm. 4. *Politia.* 305
§. 8. *De Valachiâ.* 305
Nvm. 1. *Nomen.* 305
Nvm. 2. *Qualitas.* 305
Nvm. 3. *Mores.* 305
Nvm. 4. *Politia.* 306
§. 9. *De Multauiâ.* 306
Nvm. 1. *Nomen.* 306
Nvm. 2. *Qualitas.* 306
Nvm. 3. *Mores.* 306
Nvm. 4. *Politia.* 307
§. 10. *De Beſſarabiâ.* 307
Nvm. 1. *Nomen.* 307
Nvm. 2. *Qualitas.* 307
Nvm. 3. *Mores.* 307
Nvm. 4. *Politia.* 308
§. 11. *De Tranſyluaniâ.* 308
Nvm. 1. *Nomen.* 308
Nvm. 2. *Qualitas.* 308
Nvm. 3. *Mores.* 308
Nvm. 4. *Politia.* 309
§. 12. *De Hungariâ.* 309
Nvm. 1. *Origo Hungarorum.* 309
Nvm. 2. *Nomen.* 311
Nvm. 3. *Qualitas.* 311
Nvm. 4. *Mores.* 311
Nvm. 5. *Religio.* 312
Nvm. 6. *Politia.* 312
Cap. II. *Magnæ Hungariæ deſcriptio Geographica.* 314
§. 1. *Sclauia ſeu Sclauonia.* 314
§. 2. *De Croaciâ.* 316
§. 3. *De Dalmatiâ.* 317
§. 4. *De Boſſenâ.* 319
§. 5. *De Seruiâ latè ſumptâ.* 320
§. 6. *De Bulgariâ.* 320
§. 7. *De Valachiâ magnâ.* 321
§. 8. *De Tranſyluaniâ.* 322
§. 9. *De Hungariâ.* 325
Nvm. 1. *Superior Hungaria.* 325
Nvm. 2. *Inferior Hungaria.* 326
Cap. III. *Hungaria Chriſtiana.* 328
Cap. IV. *De admirandis Illyrici, ſiue magni Hungariæ regni.* 329
§. 1. *In Illyrico.* 329
§. 2. *In Dalmatiâ.* 330
§. 3. *In Pannoniâ.* 330
§. 4. *In Daciâ.* 330
§. 5. *In Myſiâ.* 330
§. 6. *In Hungariâ.* 331
§. 7. *In Hungariâ ſuperiore.* 331
§. 8. *In Hungariâ inferiori.* 333
§. 9. *In Croaciâ.* 334
§. 10. *In Dalmatiâ.* 334
§. 11. *In Boſſenâ.* 334
§. 12. *In Seruiâ.* 335
§. 13. *In Valachiâ.* 335
§. 14. *In Tranſyluaniâ.* 335

LIBER TERTIVS.

De Græciâ Antiquâ.

CAP. I. *Regni Macedonici Hiſtorica.* 338
§. 1. *Macedonia.* 338
NVM. 1. *Nomen.* 338
NVM. 2. *Quantitas.* 338
NVM. 3. *Qualitas.* 338
NVM. 4. *Mores.* 339
NVM. 5. *Politia.* 339
§. 2. *Theſſalia.* 339
NVM. 1. *Nomen.* 340
NVM. 2. *Populi.* 340
NVM. 3. *Quantitas.* 341
NVM. 4. *Qualitas.* 341
NVM. 5. *Origo.* 342
NVM. 6. *Mores.* 342
NVM. 7. *Politia.* 343
§. 3. *Epirus.* 344
NVM. 1. *Nomen.* 344
NVM. 2. *Populi.* 344
NVM. 3. *Quantitas.* 345
NVM. 4. *Qualitas.* 345
NVM. 5. *Mores.* 345
NVM. 6 *Politia.* 346
§. 4. *Thracia.* 346
NVM. 1. *Nomen.* 346
NVM. 2. *Populi.* 347
NVM. 3. *Quantitas.* 347
NVM. 4. *Qualitas.* 348
NVM. 5. *Mores.* 349
NVM. 6. *Politia.* 350
CAP. II. *Macedoniæ Geographica deſcriptio.* 350
§. 1. *Prima pars Macedoniæ.* 352
§. 2. *Secunda pars Macedoniæ.* 353
§. 3. *Tertia pars Macedoniæ.* 356
§. 4. *Quarta pars Macedoniæ.* 358
§. 5. *Sinus Macedoniæ.* 361
CAP. III. *Deſcriptio Geographica Theſſaliæ.* 362
CAP. IV. *Deſcriptio Geographica Epiri.* 367
§. 1. *Epirus Barbara.* 368
§. 2. *Epirus Græca.* 370
§ 3. *Sinus Epiri.* 372
CAP. V. *Deſcriptio Geographica Thraciæ.* 372
§. 1. *Thraciâ cis Rhodopen.* 374
§. 2. *De Thraciâ trans Rhodopen.* 378
§. 3. *De Thraciâ Cherſoneſô.* 381
CAP. VI. *Veræ Græciæ Hiſtorica.* 382
§. 1. *De Græcia in communi:* 382
NVM. 1. *Græcorum origo prima.* 383
NVM. 2. *Græcorum origo altera.* 385
NVM. 3. *De Nominibus Græcorum.* 387
NVM. 4. *De Moribus Græcorum.* 389
NVM. 5. *De Doctrinâ Græcorum.* 389
NVM. 6. *De Politiâ Græcorum.* 390

NVM. 7. *Religio Græcorum.* 391
NVM. 8. *Dialecti Græcorum.* 392
§. 2. *De Achaiâ ſeu Hellade in genere.* 392
§. 3. *De Populis Achaiæ, ſeu Helladis.* 393
NVM. 1. *De Athenienſibus & Atticâ.* 393
NVM. 2. *Megaris.* 394
NVM. 3. *Bœotia.* 394
NVM. 4. *Phocis.* 395
NVM. 5. *Locri.* 395
NVM. 6. *Ætolia.* 396
NVM. 7. *Doris.* 397
§. 4. *De Peloponneſo in genere.* 397
§. 5. *De Regionibus & incolis Peloponneſi.* 398
NVM. 1. *De Achaiâ propriâ, & Achæis.* 398
NVM. 2. *De Elide.* 399
NVM. 3. *De Meſſeniâ.* 400
NVM. 4. *De Laconiâ.* 400
NVM. 5. *De Argolide.* 402
NVM. 6. *De Arcadiâ.* 402
§. 6. *De præcipuis Græciæ inſulis.* 403
NVM. 1. *De Cretâ.* 403
NVM. 2. *De Eubœâ.* 404
NVM 3. *De Corcyrâ.* 405
CAP. VII. *Achaiæ, ſeu Helladis Geographica deſcriptio.* 406
§ 1. *De Atticâ.* 406
§. 2. *De Megaride.* 409
§. 3. *De Bœotiâ.* 409
§. 4. *De Phocide.* 413
§. 5. *De Doride.* 414
§. 6. *De Locris.* 414
§. 7. *De Ætoliâ.* 416
CAP. VIII. *De Peloponneſo.* 417
§. 1. *De Achaiâ.* 417
§. 2. *De Argiâ.* 422
§. 3. *De Laconiâ.* 424
§. 4. *De Meſſeniâ.* 427
§. 5. *De Elide.* 429
§. 6. *De Arcadiâ.* 431
§. 7. *De finibus Peloponneſi.* 433
CAP. IX. *De inſulis Græciæ.* 434
§. 1. *De inſulis Ionij Maris.* 436
NVM. 1. *De Maioribus inſulis in Mari Ionio.* 436
NVM. 2. *Minores inſulæ maris Ionij.* 437
§. 2. *Inſulæ Maris Ægæi.* 439
NVM. 1. *Maiores Inſulæ Maris Ægæi.* 439
NVM. 2. *Minores Inſulæ Maris Ægæi.* 443
CAP. X. *Græcia Antiqua Sacra, ſeu Eccleſiaſtica.* 447

LIBER QVARTVS.
De Græciâ ſecundum Recentiores.

CAP. I. *Hiſtorica Græciæ recentis in genere.* 450
§. 1. *Nomen* 450
§. 2. *Quantitas Novæ Græciæ.* 450

§. 3. *Qualitas noua Graciæ.* 452
§. 4. *Mores hodierni Græcorum.* 452
§. 5. *De Religione Græcorum.* 453
§. 6. *De Politiâ hodiernâ Græcorum.* 454
CAP. II. *De Turco-Graciâ.* 454
§. 1. *Quomodo Imperium Turcicum in Græciam peruaſerit.* 454
§. 2. *De aliquot imperij Turcici magiſtratibus.* 455
NVM. 1. *De Beglierbego.* 455
NVM 2. *De Saniaco.* 456
NVM. 3. *De Præfecto inſularum.* 456
CAP. III. *Deſcriptio Hiſtorica Græciæ recentioris.* 457
§. 1. *De Romaniâ.* 457
NVM. 1. *Nomen Romaniæ.* 457
NVM. 2. *Quantitas.* 457
NVM. 3. *Qualitas.* 457
NVM. 4. *Politia.* 457
§. 2. *De Macedoniâ.* 458
NVM. 1. *Nomen.* 458
NVM. 2. *Quantitas.* 458
NVM. 3. *Qualitas.* 458
NVM. 4. *Politia.* 458
§. 3. *De Liuadiâ.* 459
NVM. 1. *Nomen.* 459
NVM. 2. *Quantitas.* 459
NVM. 3. *Qualitas.* 459
§. 4. *De Moreâ.* 460
NVM. 1. *Nomen.* 460
NVM. 2. *Quantitas.* 460
NVM. 3. *Qualitas.* 460
NVM. 4. *Mores Tzaconum ſeu Mainotarum.* 460
NVM. 5. *Politia Moreæ.* 461
§ 5. *De Albaniâ.* 461
NVM. 1. *Nomen.* 461
NVM. 2. *Quantitas.* 461
NVM. 3. *Qualitas.* 462
NVM. 4. *Mores.* 462
NVM. 5. *Politia.* 462
§. 6. *De Negroponte olim Eubœâ.* 463
NVM. 1. *Nomen.* 463
NVM. 2. *Quantitas.* 463
NVM. 3. *Qualitas.* 463
NVM. 4. *Politia.* 463
CAP. IV. *De Venetâ Ditione in Græciâ.* 464
§. 1. *De Inſulâ Cretâ, ſeu Candiâ.* 464
NVM. 1. *Nomen & Quantitas.* 464
NVM. 2. *Qualitas.* 464
NVM. 3. *Mores.* 465
NVM. 4. *Politia.* 465
§. 2. *De Minoribus Inſulis Græciæ iuris Veneti.* 465
NVM. 1. *De Corcyrâ.* 465
NVM. 2. *De Cephaloniâ.* 466
NVM. 3. *De Zacyntho.* 467
NVM. 4. *De Cytherâ.* 467
NVM. 5. *De Teno & Mycone.* 467
CAP. V. *Græciæ recentis Geographica Deſcriptio.* 468
§. 1. *De Romaniâ.* 468
§. 2. *De Macedoniâ.* 471
§. 3. *De Albaniâ.* 474
§. 4. *De Liuadiâ.* 476
§. 5. *De Moreâ.* 478
CAP. VI. *De Inſulis Nouæ Græciæ.* 480

§. 1. *De Inſulis Maris Ægei.* 480
NVM. 1. *De inſulis in Ægao Veneta ditionis.* 480
NVM. 2. *De Inſulis in Ægao Ottomanica ditionis.* 483
§. 2. *De Inſulis Noua Gracia in mari Ionio.* 485
NVM. 1. *De Inſulis in Ionio Veneta ditionis.* 485
NVM. 2. *De Inſulis in Ionio ditionis Turcica.* 486
CAP. VII. *Geographia Turco-Gracia.* 487
CAP. VIII. *De Admirandis Gracia tam veteris quàm Noua.* 490
§. 1. *Admiranda Thracia.* 490
§. 2. *Admiranda Conſtantinopoleos.* 492
§. 3. *Admiranda Macedonia.* 493
§. 4. *Admiranda Theſſalia.* 494
§. 5. *Admiranda Epiri.* 496
§. 6. *Admiranda Achaia.* 497
NVM. 1. *Admiranda Attica.* 497
NVM. 2. *Admiranda Bœotia.* 498
NVM. 3. *Admiranda reliqua Achaia.* 499
§. 7. *Admiranda Peloponneſi.* 499
NVM. 1. *Admiranda Achaia propria.* 499
NVM. 2. *Admiranda Argia.* 500
NVM. 3. *Admiranda Laconia & Meſſenia.* 500
NVM. 4. *Admiranda Elidis.* 501
NVM. 5. *Admiranda Arcadia.* 502
§. 8. *De Inſulis Gracia in mari Ionio.* 503
NVM. 1. *Admiranda Inſula Zacynthi.* 503
NVM. 2. *Admiranda Cephalenia, Ithaca, & Echinadum.* 504
§. 9. *De maioribus Inſulis in mari Ægao.* 504
NVM. 1. *Admiranda Inſula Creta.* 504
NVM. 2. *Admiranda Eubaa.* 506
NVM. 3. *Admiranda Lemni.* 507
§. 10. *Admiranda minorum Inſularum in mari Ægao.* 507

Reliquam Tomi huius œconomiam libro quinto, atque Italiæ præfixam videbis, ne volumen iſtud in nimiam excreſcat molem, & commodè in duo corpora ſecerni, quoniam vna Italiæ tractatio, propter vbertatem, legitimæ magnitudinis codicem exigebat.

TABVLÆ GEOGRAPHICÆ
TOMVM HVNC ILLVSTRANTES.

GERMANIA *Antiqua* inter pag. 8. & 9
Scandia. 23
Germaniæ antiquæ adiuncta. 27
Germaniæ recentis diuiſio in decem Circulos. 41
Germania recens. 45
Heluetia. 53
Germania cis-Rhenana. 67
Sueuia. 85
Franconia. 93
Bauaria & Tirolis. 103
Auſtriacæ regiones. 109
Magnum Bohemiæ regnum. 117
Pars Saxoniæ Orientalis. 132
Pars Occidentalis Saxoniæ. 133
Weſtphalia. 147
Arctoa regna 164
Dania, Suecia & Gothia. 165
Inſulæ Septentrionales. 188
Sarmatiæ. 198
Poloniæ regnum. 213
Ruſsia ſeu Moſchouia. 231
Pannoniæ, & Illyricum. 268
Illyricum iuxta Notitiam Imperij. 278
Dacia & Mœſia. 287
Diœceſes Thraciæ, Daciæ, & Macedoniæ iuxta Notitiam Imperij. 295
Magnum Hungariæ regnum. 315
Tranſyluania. 323
Græcia Antiqua. 337
Macedonia, Theſſalia, Epirus. 351
Thracia. 373
Achaia ſeu Hellas. 406
Peloponneſus. 419
Inſulæ Græciæ. 435
Græcia recens. 451
Romania. 469
Macedonia, & Albania. 472
Liuadia, & Morea. 477
Inſulæ nouæ Græciæ. 481

PARAL-

PARALLELORVM GEOGRAPHICORVM TOMVS ALTER.

DE PARTE ORIENTALI EVROPÆ.

PROOEMIVM.

SVPERIORI volumine ad ripam fluminis Rheni peruenimus, & hîc quieſcere coacti ſumus, ne in nimiam molem corpus illud excreſceret: quemadmodum & ad hanc ripam Imperium Romanum ſubſtitit, ne latiùs extenderetur, quàm ſub vnâ Republicâ, & ab vno Principe poſſet adminiſtrari. Quidquid inde porro ad Aſiam vergit *Orientalem* partem appellamus, cuius portionem ſupra Carpathum montem *Borealem* apud Veteres appellari videmus; vnde colligimus oppoſitam ipſi *Meridionalem* dicendam eſſe. Partes igitur illæ duæ ſupra & infra Carpathum *le Crapax*, huic alteri Tomo materiam ſuggerent, eúmque, vt ſuperiorem fecimus,

bifariam diſtribuent. Continebit pars prima Germaniam Magnam, Arctoa Regna, ſeu *Scandiam*, & Sarmatiam; Altera Magnum Hungariæ Regnum, Græciam, & Italiam explanabit. Germania, Italia, Græcia ſi latiùs excurrerint, Hiſtoricorum id copia procurabit; reliqua ſi magis compacta ſint, & perſtricta leuiter, ſcriptorum inopia faciet. Certè tibi (Lector) graue non videbitur ea ignorare, quæ nemo hactenus tradidit; vt tibi iucundiſſimum accidet ea retractare, de quibus tam multi Sapientes tacere non potuerunt.

PARS PRIOR.

DE BOREALIBVS EVROPÆ Regionibus, Germaniâ, Scandiâ & Sarmatiâ.

REGIONES illæ Boreales appellantur apud Strabonem; tum quia in polum Arcticum magis vergunt, tum quia olim parum cultæ niuibus & frigori addictæ perhibebantur: licèt in præſentiâ earum aliquæ portiones amœniſſimæ ſint, & apricæ, exciſis ſylvis, ſiccatiſque paludibus. De Germaniâ potiſſimùm loquor, quam tranſmiſſo Rheno apud Antiquos illicò reperimus, apud recentiores etiam intra Rhenum non parùm excurrit, vnde partem hanc auſpicabimur.

LIBER PRIMVS.

De Germaniâ Antiquâ cum Regionibus Germaniæ poſtea adiunctis.

CAPVT PRIMVM.

De Antiqua Germania in genere.

§. 1. *Nomen.*

PRIMVM incolarum eius nomen eſt THEVTISCI, non à Teutonibus populis qui Danicas Inſulas coluerunt, ſed à voce *Theuth*, quæ veteri linguâ Germanicâ *Deum* ſonat, vt probat Cluuerius.

Secundum GERMANI, quod conceſſum eſt primùm iis populis, qui Rheno tranſgreſſo dixere ſe *Tungros*; hoc enim Galli linguâ ſuâ dixere *Germanos*, hoc eſt *viros militares*, vt diximus in Belgicâ. Quod autem quidam ſic dictos volunt à Romanis, quaſi eſſent Gallorum *Fratres*, minimùm hallucinantur.

Tertium CELTÆ, quo nomine non tantùm dicti ſunt ab Antiquis *Galli*, ſed & *Germani*, vt pluribus doctiſſimè probat Cluuerius. Lipſius quidem voluit nomen Germaniæ viciſſim Galliæ conceſſum eſſe, ſed rectè confutatus eſt ab eodem Cluuerio cap. x. lib. 1. Germaniæ Antiquæ.

§. 2. *Quantitas.*

Hos Germaniæ terminos aſſignat Tacitus. Separantur à Gallis, Rhætis, atque Pannoniis Rheno, & Danubio Fluuiis; à Sarmatis, Dacisque mutuo metu, aut Montibus ſeparantur; cætera Oceanus ambit &c. per montes intelligit Sarmaticos, & Carpathem: vbi ſit conſtituendus locus mutui metus dicemus in Sarmatiâ.

Non diffitentur tamen doctiſſimi Geographi Antiquis, & poſterioribus temporibus Viſtulam Fl. ſeu Viſtillum fuiſſe Germaniæ

terminum ab Oriente, id enim diſertè adſtruunt Plinius, Mela, Ptolemæus: ſed tamen non improbabiliter dici poteſt, Germanos vlteriùs extenſos eſſe, ſiquidem Æſtij, atque Baſtarnæ Germanicæ Gentes prædictum fluuium tranſcendunt, vt docebimus in Sarmatiâ.

Supponamus tamen in præſentia Viſtulam eius ab Oriente finem: quare ex Ptolemæo apud quem maxima *longitudo* Germaniæ ſunt confluentes Obrincus & Rhenus Fluuij, atque Viſtulæ oſtia, complectitur 6. Gradus maioris circuli, ac proinde tria Stadiorum millia. Latitudo autem ex Danubij fonte eleuationis polaris 30. apud eundem, ad partem maximè Borealem Cymbricæ latitudinis 39. igitur 4500. Stadiorum eſt.

§. 3. *Qualitas.*

Aspera, dicitur à Tacito, cælo & terris informis: itémque triſtis cultu, & aſpectu: præterea horrida & fœta paludibus. Mela tumentem montibus proponit.

Hvmida, impedita fluminibus Melæ.

Ferax ſati, Tacito eſt, ſed fructiferarum arborum impatiens. Item, pecora fecunda habet, ſed improcera; denique, iumenta parua & deformia.

Inops. Aurum & Argentum propitij, an irati Dij, Germaniæ denegarint dubitat Tacitus: poſtea tamen idem auctor comperit Curtium Rufum, hæc ſcrutatum eſſe in agro Mattiacorum.

§. 4. *Lingua.*

Si credatur Philippo Cluuerio, homini in his rebus ad nauſeam vſque accurato cap. 5. & ſequentibus lib. 1. de Germaniâ, olim Celtica lingua diſtributa fuit in quinque dialectos, Germanicam, ſeu Teutonicam, Gallicam, Britannicam, Hiſpanicam, & Illyricam, quod demonſtrare nititur, ex veteribus harum Gentium vocabulis inter ſe concinentibus: id ego nec omnino probare poſſum, nec refutare licet. Certè rectè conficit Sarmatas aliquos, Germanicè locutos eſſe.

§. 5. *Mores.*

SIMILES fuiſſe Germanos Gallis quoad mores tradunt Strabo, atque Dio; negat Cæſar in Commentariis.

VRBES nullas habebant, & oppida, imò nec pati quidem poterant iunctas inter ſe ſedes, ita *Tacitus*. Quod tamen *Cæſar* negat lib.4. de Sueuis loquens, & VI de Vbiis eo tempore Trans-Rhenanis: ſed illa oppida Cæſaris erant Britannicis ſimilia; meminit quoque hic πόλεων *Herodianus*.

DOMVS imbrem culmo, & fronde defendebant; *Seneca*. Has ſeparatas locabant, vt fons, vt campus, vt nemus placuit, *Tacitus*. Has ſæpe mutabant, agros ſubinde nouos quærentes, *Strabo & Cæſar*. Hyeme degebant in ſpeluncis, quas operiebant fimo. *Tacitus*, *Plinius*, *Seneca*.

VESTES. 1. Nutriebant cæſariem, eámque flauam: hanc non ponebant niſi aliquo hoſte cæſo, *Tacitus*, *Iuuenalis*. Barbam omnino radebant, præter labrum ſuperius, *Diodorus*.

2. Nudi iuuenes, antequam puberes, etiam hyeme, *Mela*. Viri ſagis vtuntur ex pellibus, aut libris arborum, *Idem*. Sagum autem fibulâ, aut ſpinâ nectebant, atque conſuebant, *Tacitus*. Veſtem breuem, vſque ad vmbilicum Rhenonem vocabant, *Iſidorus*. Fuit & eis veſtis ſingulos exprimens artus, *Tacitus*.

3. Non aliæ fœminis, quàm viris veſtes, niſi quòd fœminæ ſæpiùs lineis amictibus velentur: eas purpurâ variant, nudæque brachia, ac lacertos, at proximam partem pectoris, incedunt, *Tacitus*.

LECTVS. Dormiebant in pellibus ferarum, aut in gramine nudo, *Mela*. Humi quies, epulæque capiuntur, ſed ſeparatæ ſingulis ſedes inter veſcendum, *Athenæus*.

CIBVS. Lacte & pecore viuunt, caſeo, & venationibus, *Tacitus & Cæſar*: neceſſitate cogente herbis, vt eorum equi virgultis, *Appianus*. Herbis viuere Fennos, ait *Tacitus*. Crudâ carne manibus pedibúſque eam ſubigendo, *Mela*. Carnes tamen aſſas Germanis aſſignat *Athenæus*, & illuſtrioribus viris potiores cibos.

POTVS. Humor ex hordeo, & frumento, *Tacitus*; lacte vſos eſſe in potionem, ait *Athenæus*.

NVPTIÆ. Soli propè barbarorum vnâ vxore contenti viuunt, *Tacitus*; ante annum XX. fœminis non vtuntur, *Cæſar*. Non offert

vxor marito dotem, ſed maritus vxori, *Tacitus*. Adulteræ crinem attondet maritus, coram propinquis expellit domo, & per omnem vicum verbere agit. Quæ ſemel pudicitiam publicauit, non formâ, non ætate, non opibus maritum inuenit, *Tacitus*. De Saxonibus tamen magis particularia tradit S. Bonifacius Archiepiſcopus ad Ethebaldum Regem Anglorum: ſi virgo apud eos in paternâ domo, vel maritata ſub coniuge ſit adultera, manu propriâ ſtrangulatam cremant, aut cingulo tenus abſciſſis veſtibus flagellant eam caſtæ Matronæ, & de villa in villam miſſæ occurrunt nouæ flagellantes, cultelliſque pungunt donec interimant.

P OE N Æ. Proditores, & transfugas arboribus ſuſpendunt; ignauos, & imbelles, & corpore infames cæno, ac palude iniectâ inſuper crate mergunt. De leuioribus culpis conuicti certo equorum pecorúmque numero multantur: pars multæ Regi vel ciuitati, pars ipſi, qui vindicatur, aut eius propinquis cedit. Ita luitur homicidium armentis, atque pecoribus, *Tacitus*.

BELLVM. Omnes Germani belli amantes, & impatientes otij. Arma galea, aut caſſis, in quibus ferarum rictus exprimuntur, ex quibus extant plerumque cornua Boum, aut Ceruorum. Lorica, clypeus amplior, & oblongior Enſis maximus, & ad truncandum aptus. Lancea tela diuerſi generis, de quibus legatur Cluuerius lib. 1. cap. 43. veteris Germaniæ, vbi hæc, ſicut & pugnandi morem ad nauſeam diſcuſſa reperies.

§. 6. *Religio.*

H I C opponuntur Cæſar & Tacitus, Cæſar enim ita lib. 6. de Germanis. Neque Druydes habent qui rebus diuinis præſint, neque ſacrificiis ſtudent: Deorum numero eos ſolos ducunt, quos cernunt, & quorum opibus apertè iuuantur, Solem, & Vulcanum, & Lunam, reliquos ne famâ quidem acceperunt.

Tacitus econtrà de moribus Germaniæ: Deorum maximè Mercurium colunt, cui certis diebus, humanis hoſtiis litare fas habent, is porrò erat *Theuth*, à quo ſe oriundos putabant. Herculem, & Martem conceſſis animalibus placant, Marti & Mercurio plerumque captiuis litauere. pars Sueuorum Iſidem coluit; alij quos recenſet Hertham, hoc eſt Terram matrem. Naharuali Deos duo, quos Romani interpretantur Caſtorem, & Pollucem.

Non habebant ſtatuas & imagines Deorum Germani, ſed tantùm lucos, Deorúmque nominibus appellabant illud ſecretum, quod ſolâ reuerentiâ videtur. Neque enim Deos parietibus contineri putant: ita *Tacitus*. Aliquot tamen habuiſſe templa ex eodem probare nititur Cluuerius.

Ex fremitu Equorum candidorum & hinnitu futura præcinebant Sacerdotes, *Tacitus*. Habebant quoque mulieres fatidicas, *Tacitus*, *Dio*, *Strabo*; quarum tres potiſſimùm celebrantur, *Velleda*, *Ganna*, & *Aurinia*.

Solis Sacerdotibus licitum eſt vincire, aut verberare quemquam, non quaſi in pœnam, nec Ducis iuſſu; ſed velut Deo imperante quem adeſſe bellantibus credunt; *Tacitus*.

§. 7. *Politia.*

Regio vniuerſa diuidebatur in pagos, pagi in vicos. Principes aut Reges ferè regionibus, aut pagis imperabant, vicis Duces. Quatuor erant ordines Nobilium, Ingenuorum, Libertorum & Seruorum.

Nobiles dicti poſtea *Edlingi* ſufficiebant Reges, & Duces, Reges ex Nobilitate, Dvces ex virtute, *Tacitus*. Nec Regibus infinita aut libera poteſtas: Duces exemplo potiùs, quàm imperio rempublicam adminiſtrant; ſi prompti, ſi conſpicui, ſi ante aciem agant admiratione præſunt, nec iis licèt ſicut nec Regibus vincire; aut verberare quemquam, *Tacitus*.

Rex eligebatur ferè, & ſi non placeret poſtea, reiiciebatur, *Tacitus*. Quidam tamen ex vnâ ſtirpe ſemper elegerunt, vt Marcomanni *Maroboduos*, & Quadi *Tudros*. Rex autem inaugurabatur impoſitus ſcuto, & ſuſtinentium humeris vibratus.

In conſiliis Reges, & Principes negotia conficiebant, non auctoritate ſed ſuaſione. Frameas concutiebant ſi res placeret, edebant fremitum ſi diſpliceret, *Tacitus*.

Quo autem in precio Rex apud eos haberetur, ex Burgundionum facto intelliges. Rex apud eos Endinos dicebatur; ſi autem ſub eo belli fortuna titubaſſet, vel ſegetum copiam terra denegaſſet, poteſtate depoſitâ remouebatur, *Am. Marcellinus lib.* 28.

Ingenvi poſtea dicti *Frilingi*, dabantur comites Nobilibus iura per pagos reddentibus: ita *Tacitus*. Falſum eſt igitur quod

aliqui ſcripſere nobilibus ſubditos fuiſſe.

Servi dicti poſtmodum *Laſſi*, ſeu Lazi, non adhibebantur ad officia domeſtica, ſed agris & pecori præficiebantur, *Tacit. & Senec.*

Liberti poſtea *Frilazi* nuncupati, in domibus officium aliquod poterant exercere, cæterùm à ſeruis vix erant diſcreti. Quamquam ſi Regi vel Duci placerent, Nobilibus, & Ingenuis aliquando præficerentur, *Tacitus.*

Quomodo autem regimen temperatum eſſet ex Monarchico, Ariſtocratico, & Democratico Statibus, legatur Cluuerius lib. 1. ſuæ Germaniæ cap. 37. & ſequentibus, cuius dicta nec hîc probare, neque confutare licet.

CAPVT II.

Germaniæ Veteris diuiſio.

Plinius Germaniæ proponit quinque populos, ad quos ait, omnes qui vulgò memorantur in hiſtoriis poſſe reuocari, Istævones, Hermiones, Vindilos, Ingævones, & Peucinos de Peucinis in Sarmatiâ dicendum erit, de Ingæuonibus hîc aliqua attingemus, cætera proponemus in Scandia.

§. 1. *Iſtæuones.*

FRISII *partie de Hollande, Ouer-yſſel, & la Friſe Occidentale.*	Dicti Friſiones Æthico, Friſones Sigeberto, in Maiores & Minores diſcreti pro magnitudine virium *Tacitus.* Lacus habebant immenſos Ro. claſſibus nauigatos. Sæpe pugnauere cum Ro. tuti paludibus ſuis, tãdem à Corbulone domiti ſunt. Contra eos ridiculè pugnauit Caligula. Ad illos quoque pertinent aliqua oſtia Rheni de quibus in Belgicâ.	Manarmanis portus: *Gelmuydē* Clauerio; *Kampen* Pyrchaimero: *Harlingen* Becano: Verrutius locum in Regione Friſiæ *Marnan* dictâ ad Fluuium Laubacum. Cruptoricis villa, locus inter *Leeuarden*, & *Sneek.* à quodam Stipendiario dicta vbi cccc. Ro. mutuis vulneribus conciderunt. Erat propè Baduenæ Lucus. Fleuus lacus, aliter Fletio hodie *Zuyderzée*, in eo Inſula cognominis aquis obruta, lacus omnino turbatus. Fleuum Caſtellum in Inſulâ *Scalling*.

DVL-

BIBLIOTECA NAZIONALE · VITTORIO EMANUELE III · NAPOLI

Maris Germa:
Nici
Pars
Gal:
liæ,
Pars
Sinus
Angli
Chervsci
Herm
Cha
Marsi
Tencteri
Catti
Mattiaci
Duv
Vondes
Ale
Man
Ni
Pars
Vindeliciæ
Germania Antiqva
Inter Pag. 8. et 9.

CODANVS
SARMATIÆ EVROPÆ PARS
Lvgii
Arii
BVRGVNDI: ONES
SEMNONES
BVRII
LVGII DIDVNI
NAHARVALI
ONES
MARSINGI
MARCOMANNI
QVADI
PARS NORICI
PARS PANNONIARV
IAZYGVM. VAGO: RVM PARS
Limes
Germania

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE III
NAPOLI

DVLGIBINI, *vne grãde partie de l'Eueſché de Münſter, Oldẽbourg. Lingen, Hoye, & Minden.*

Quos Ptolemæus Dulgumnios vocat: credit Cluuerius hos eſſe partem Cheruſcorum è ſuis digreſſam ſedibus. His contermini erant à Septentrione ANSIBARII, ſeu Ampſiuarij, quorum fines occupauere Cauchi.

Amiſia Fl. aliter Amaſius & Amaſia: *Aems*, ſeu *Ems*.

ANGRIVARII, *partie d'Oueriſſel, Bẽtheim: partie de l'Eueſché de Paderborn.*

Qui Germanico ſe dediderunt duobus præliis fracti. Hîc poſterioribus temporibus ſediſſe videntur FRANCI dicti aliter Salij, ſic enim Marcellinus, *Franci quos conſuetudo Salios vocat*; quos tamen aliqui inter ſe diſtinguunt. Dicti ſunt autem Salij à Sala Fl. ſeu Sale, qui poſtea Iſella, ſeu Iſalla.

Nabalia, aliis Naualia, quod multis improbat Cluuerius, quaſi à Nauibus: aliis eſt *Doesbourg*, aliis *Kampen*.

MARSACI *partie d'Vtrek & de Gueldres.*

Plinio Marſatij, quos hoc loco ſtatuendos eſſe arguit Taciti locus. Hi erant pars Marſorum, de quibus infrà, qui Druſo Germaniam terrente in interiora receſſerunt, at hæc fuit olim Marſacorum, atque Marſorum vna ſedes.

CHASSVARII, *parties de l'Eueſché de Munſter, d'Oſnabruge, Rauenſperg, & Lemgou.*

aliter Chattuarij & Chaſuari videntur fuiſſe Cheruſcorum ſocij vel clientes, & apud eos contigiſſe Variana clades Romanis memorabilis.

Tecelia omnium iudicio *Tekelenbourg*.

Teutoburgium: *Dietmelle*, à quo non abludit vox Latina recens Teutomelum. Ab eo non procul Teutoburgenſis Saltus, vbi cęſus Varus, hodie *Tente*, ſeu *Tenteberg*, vbi & locus dictus *Minfeld*, hoc eſt campus victoriæ.

CHAMAVI *parties des Eueſchez de Munſter, &*

Straboni Chaubi, Ptole. Chamaï. pulſis indigenis hîc reſederunt, victique ſunt à

Mediolanium: *Munſter* Pyrchaïmero, Mercatori *Medelen* vicus ad Vidrum Fl. Aſciburgium; Altamerus credit eſſe *Emmerik*; Rhenanus

Paderborn, & quelques Comtez entre ces deux Eueſchez.	Iuliano Apoſtatâ, quibus tamen dedit pacem, quia iis inuitis ex Britanniâ in eius caſtra non poterant frumenta comportari.	*Duisborg:* Tho. Leodius vicum *Agburg*, vbi multa veſtigia antiquitatis eruuntur. Pontes longi: inter vrbes, *Ham, Alm,* & *Luniguſen*, Cluuerio. Aliſonis Caſtellum à Druſo excitatum Had. Iunio *Veſel*, vnde dictum eſt caſtrum Lupiæ: Cluuerio *Elſen.*

MARSI *parties du Duché de Veſphalie & de l'Eueſché de Paderborn.*	olim Sicambris à Septen. contermini: per Germanicum peſſimè accepti dum diem feſtum agunt. Tempore Cæſaris hic TVBANTES viuebant, poſtea his iuncti ſunt, aut parum diſcreti ſedibus.	Lupia vrbs, & colonia cuius meminit Goltzius in Theſauro: *Lippe.* Teuderium: *Paderborn*, Mercatori. Tanfanæ templum in medio huius populi celeberrimum Germaniæ.

SICAMBRI poſtea & Frãci totũ tractum à Mari ad Mœnum Fluuiũ occuparunt, Impe-	VSIPETES *Relinchuſen, & partie de la Marche.*	aliter Vſipij, vixere in agris Sicambrorum expulſi à Chattis vnà cum Tencteris, diúque vagati in Galliam penetrarunt, vbi à Cæſare cæſi ſunt. Reliquiæ hîc conſedere recepti à Sicambris; poſtea à Druſo domiti cum iiſdem Tencteris hîc hæſerunt, nec cum Sicambris tranſiere in Galliam.	
	TENCTERI *parties des Duchez de Mons, & de Veſphalie, & du Comté de la Marche.*	eandem ſemper cum Vſipetibus fortunam experti ſunt. Equites erant fortiſſimi, & apud eos Equus patris nobiliſſima portio hæreditatis	Diſporum: *Duſſeldorp.* Linmirus: *Monhein.*
	BRVCTERI, *parties du Duché de*	vbi antea ſederunt IVHONES apud quos contigit incendium cuius meminit Tacit. Ann. lib. 13. quod tantùm ſaxis, fuſtibus, & veſtibus re-	Lona Fl. Segodunum: *Sigen*, ad Fl. Sigum, *Sige.* Rhetico Mõt

rio iam præcipitante.	*Mons, de l'Archeueſché de Treues, & de Vetteravie.*	ſtinctum eſt. Aliàs in Septentrionem magis promouebantur diſcretique erant in Maiores, & Minores, poſtea occupauere hanc partem Sicambrorum, qui à Sigo Flumine hîc decurrente nomen traxiſſe videntur.	*Sibengebirge*, quaſi Septimontium, quia 7. caſtellis munitus eſt.

MATTIACI, *vne grande partie de Vetteravie, de Heſſe, d'Iſſembourg, & de Fulde.*	apud quos Curtius Ruffus argenti Venas effodit. Hîc tempore Cæſaris viuebant VBII, qui à Chattis pulſi ſunt, & à Caſtro Mattio nomen Mattiacorum obtinuerunt.	Aquæ Mattiacæ: *Visbaden*, quarum incolæ poſtea dicti BVCINOBANTES: Mattiacos fontes appellat Plinius. Caſtrum Mattiacorum antea Mattium Cattorum: *Marpurg*, quaſi Mattiorum burgus. Locoritum: *Lor*, aliis *Forchain*, ad Mænum. Taunus Mons: *le Mont de Visbaden*, malè cis Rhenum dicitur eſſe *Doresberg*.
SEDVSII, *partie des terres de Mayence, Vvrtbourg, Verthaim, Hoenlo.*	inter Mænum & Nicrum locati ſunt primùm, mox cum Marcomannis in Boiohæmum tranſiere, ſicque eorum agros occupauere Alemanni, ad Mænum vſque protenſi.	Lupodurum: *Ladenbourg*, ad Nicrum Fl. ita Freherus: ſed Cluuerius vult eſſe arcem *Lupf*, non procul à Danubij fonte, cui repugnat Auſonius. Mænus Fl. poſtea Maganus dictus *le Mæin*. Munimentum Valentiniani.

§. 2. *Hermiones.*

CHERVSCI *parties de Lauuen-*	Magna Gens, & Arminio duce inclyta, ad Albim vſque protenſa. Cheruſcis inſerti erant quidam popu-	Idiſtauiſus Campus vbi Ro. Duce Germanico victores, Tiberium ſalutauere Imperatorem.

bourg, d'Anneberg, de la vieille Marche, de l'Archeueſché de Magdebourg, de Brunſuik, Halberſtat, Hal, & quelques Côtez de Thuringe.

li, vel conſanguinei, vel clientes: CATHVLCI, ſeu Cathulcones ad Septent. verſus Albim Fl. CAMPSANI verſus Chattos, & Meliboccum montem. GAMBRIVII in eodem tractu, quia fuere clientes Cheruſcorum, vel Chattorum. Hi deinceps vnà cũ Chattis, & ſuprà dictis populis dicti ſunt FRANCI, quorum hi fuere limites Rhenus, Albis, Sala, & Mœnus, de quorum origine diximus in Franciâ.

Leuphana: *Hannofer*, ſeu *Hanouer.*
Trophæa Druſi: *Tangermond.*
Tuliſburgium: *Brunſuik*, Rithaïmero.
Meſuium, aliter Meſouium: *Mildebourg*, aliter *Maibourg*, ad Albim, vt vult Apianus.
Pheugarum: *Alberſtad*, Apiano, & Irenico.
Sylua Bacenis, Ptolemæo Semana impoſita Monti Melibocco nomẽ montis retinet: *Hartz.*

CHATTI, *Côté de Schauuenbourg, parties de Brunſuik, Hildeſhaim, la pluſpart de Thuringe, Mãsfeld, Valdek, partie de Heſſe, Lẽgou, Paderborn, Fulde, &c.*

aliter Catti, & Chaſſi, ſeu Hatti & Haſſi. Hos Cæſar SVEVOS impropriè vocat, vt pluribus Cluuerius probat lib. 3. cap. 5. Fuit autem ea Gens bellicoſiſſima omnium Germanorum, & quæ non tantùm impetu, ſed etiam ratione pugnaret. Omne robur in pedite collocabat, neque ſuos credebat viros niſi hoſtem percuſſiſſent, reliqui Germani Chattis ne quidem Deos immortales pares putabant. Separabantur à ſequentibus Fl. Sala: quantùm autem extenſi fuerint ex Mattiacis agnouimus.

Caſtellum Cattorum: *Caſſel.*
Munitium: *Gottingen.*
Deuona: *Neumark*, in Thuringiâ Apiano.
Becurgium, ſeu Bicurgium: *Erford*, Pyramio.
Calegia: *Vittemberg*, aut *Veimar*, Thuringicum.
Melocabus, ſeu Melocanus: *Coburg.*
Artaunum: *Vuisbourg*, Apiano.
Adranna Fl. *Eder.*

HER-

Apud Ptolemæum Danuli: fidi extitere Romanis, & ad eos in Rhætiã impunè tranſibant. Ampliſſimâ vte-

Argelia: *Torgau*, Apiano.

MVNDVRI, *partie du Palatinat de Bauiere, la Voitgland, la Miſnie, & partie de Thuring.*

bantur Regione, in cuius parte Danubium verſus viuebant olim HARVDES, qui cum Marcomannis in Boiohæmum tranſmiſerunt. Hermunduri poſterioribus temporibus ſoli dicti ſunt SVEVI, & opponūtur Francis Burgundionibus, &c. quare cùm ſit Sueuorum mentio cum Frãcis, Vandalis, Burgundionibus, illi dubio procul intelligendi ſunt cum antè SVEVIÆ nomine cōtinerentur omnes Vindili, omnes Hermiones præter Cheruſcos, Cattos, & Alemannos, & trans mare in Ingæuonibus Sitones atque Sueuiones, ac proinde magna pars Germaniæ hoc nomine Sueuiæ coërcebatur.

Lupfurdum: *Miſſen.*
Grauionurium, aliàs Graniona-rium: *Bamberg.*
Segodunum: *Nuremberg*, Pyrchaïmero.
Arx Flauiæ: *Nortlinguen* vulgò, Cluuerius tamen putat eſſe *Aurach.*

ALEMANNI, ſeu ALAMANNI, *le Briſgæu, Baden, Virtemberg, & vne partie des Vallées de Suaube.*

Marcomannorum incoluerunt agros, imò & Seduſiorum poſteaquam omnes in Boiohæmum transgreſſi ſunt. Erant autem Alemanni conuenæ homines, vt eorum nomen indicat, inquit Agathias, *All* enim ſignificat omnem, & *Man* hominem. Tacitus hos origine Gallos facere videtur, & olim partem Imperij Ro. faciebant, ſed vindicatâ armis libertate acerrimi eorum fuerunt hoſtes, diſcreti demum à Francis Mœno Fl. quem etiam transgreſſi ſunt.

Bluſiacus mõs, ſeu Briſacus, vnde Milites Briſigani: *Briſach.*
Tarodunum: *Fribourg en Briſgæu.*
Solicinium: *Sultz* ad Nicrum, malè *Solms.*
Lentiū: *Leitz*, vicus prope *Friding.*
Alcimoennis, ſeu Samulocenis: *Vlm.*
Rhiuſiana: *Giēgen.*

ARMALAVSI, vbi antea NARISCI *partie du Palatinat de*

Nariſci, aliter Nariſti & Nariſtæ diſcreti erant à Marcomannis per Gabretam ſyluam, Ptolemæo Ouariſti; eius nominis poſtremùm meminere Dio, & Capitolinus, nam

Menoſgrada: *Egra.*
Cantiæbis: *Amberg.*
Gabrota ſylua, ſeu Gabrita pars,

Bauiere, & *de la baſſe Auſtriche.*

deinceps hîc collocati Armalauſi, Æthico malè Armolaï.

ſaltus Bohæmici, & Turingici: *Doringer-vvald.*

MARCOMANNI, *la Boheme.*

Has primùm ſedes Boii tenuere origine Galli, vnde Regio dicta Boiohæmum quâ voce vtuntur Tacitus, & Velleius. Dicitur aliter hic tractus Hercynius ſaltus à Strabone, quò penetraſſe ait Cæſar Volcas, & Tectoſages. Eò venit Maroboduus cum ſuis Marcomannis, & Seduſiis, & Harudibus. apud eos diu regnauit Maroboduus qui Romæ vixerat multis ab Auguſto beneficiis affectus, & domum regreſſus ſibi peperit regnum, domuítque Lugios, Lemouios, Guthones, Burgundiones teſte Strabone, Regnum ad poſteros per longam ſeriem tranſmiſit.

MAROBODVM Regis Marobodi Regia: *Prague.*
Caſſurgis: *Kauris.*
Aliſum: *Harneſtein.*
Redintuinũ: *Tein.*
Meliodunum: *Mileusko.*
Bubienum, ſeu Bobiaſmum: *Budueis*, dicitur à Strabone Regia Marobodui.
Saltus Hercinius: *Boaimer-vvald.*
Montes Sudeti: *Erichtelberg*, vnde Męnus Fl. & *Riſenberg*, vnde Albis.

QVADI *la Morauie.*

vixere in agro qui dictus eſt Vannianum regnum Plinio, à Vannio quodam cuius meminit Tacitus An. lib. XII. Diu his imperauit Tudri genus. Apud eos ADRABÆCAMPI, vt & gentes RACATÆ, & TARACATRIÆ, quas tamen aliquos campos meritò ſuſpicantur.

Ebrodunum, ſeu Robodunum, *Brun*, ſeu *Brin.*
EbuonumLazio: *Olmutz.*
Celemantia: *Kalmints* vicus.
Medoſlanium: *Znaim.*
Sarmatici montes: Polonis *Tatary*, Hungaris *Szepeſi*, Germanis *Hungeriſchbrige*, hoc eſt iuga Hungariæ.

GOTHINI, *la partie plus Meridionale de la Sileſie.*

Galli ſunt origine vt lingua arguit, ait Tacitus. Regio Montibus tumet, vnde ferrum eruunt, ſed maximè ex montibus Lunæ. Cotini vocantur apud Dionem.

Parienna: *Parn*, Morauiæ oppidulum.
Lunæ ſyluæ vbi nobilis ferri ſectura Gothinorum: *Montes Morauia.*

OSI *le milieu de la Sileſie.*	Hos lingua Germanica arguit origine Germanos: tributa autem partim Quadis, partim Sarmatis pendunt vt alienigenæ. Hîc CORCONTOS quidam collocant.	Budorgis quam quidam confundunt cum Budorigo Langobardorum, diſtinguit Ortelius, & putat eſſe: *Ratibor*. Guttalus, ſeu Viadrus, & Sueuus: *l'Oder*.
MARSINGI, *la partie pl⁹ Septẽtrionale de la Sileſie.*	Sueui ex linguâ dignoſcuntur: Maruingi Ptolemæo, à quo perperam citra Albim collocantur: Æthico Marniani.	Hegithmatia, ſeu Hegethmatia: *Lignitz en Sileſie.*
BVRII *partie de la grande Pologne.*	Sueui quoque iudicantur ex idiomate, & medium iugum Aſciburgium dicuntur occupare: à Ptolemæo Lygiis accenſentur dicuntúrque Lygii-buri.	Caliſia: *Kaliſz* Poloniæ nemine reclamante.
LVGII ſeu LYGII, & LOGIONES, *parties de la grande & petite Pologne, & de la Sileſie.*	Latiſſimè patet Lygiorum nomen in plures ciuitates diffuſum, ait Tacitus: hæc nomina memorantur. ARII qui in prœliis Atrati, & nocte atrâ ad terrorem ſolent irruere. NAHARVALI apud quos antiquæ religionis lucus, cui præeſt Sacerdos muliebri ornatu, Romani numen Caſtorem, & Pollucem nominant, iis Alcis appellatur. MANIMI qui ſunt Omani Ptolemæi. HEVELCONES, Ptole. Ælueones. ELYSII à quibus plerique volunt dictos eſſe Sileſios. DIDVNI quorum meminit etiam Ptolemæus. Eos ordinare non erat auſus Cluuerius, fecit popularis meus.	Carrodunum: *Cracouu*, pleriſque Cluuerio *Limbourg*, in Ruſſia. Mons Aſciburgius, montes Poloniæ ſecundùm Vartham Fl. excurrentes in Marchiam Brandeburgicam.

§. 3. *Vindili.*

	ANGLI *partie de Vagrie, & du Mekelbourg.*	quos Angilos Procopius appellat: infra Saxones collocabantur olim, poſtea tamen mutauere ſedes, & reſedere in eâ parte Cymbricæ Cherſoneſi, quæ hactenus nomen ſeruat *Angelen* inter *Sleuik*, & *Flensbourg*, reliqua ex Britanniâ repetes, vbi de iis egimus accuratiùs.	Marionis: *Hambourg*, Cluuerio; *Lunebourg*, Apian. Marionis altera: *Veimar en Mekelbourg.* Treua: *Lubek*, vt intelligitur ex fluuio cui aſſidet. Laciburgium, ſeu Lauiburgiũ, quibuſdam Cænoënum dictum *Lauenbourg*: malè *Roſtoch.*
VII Nationes Sueuicæ Hertham Matrẽ colentes, & inter ſe cõiunctæ, vnúmque corpus conſtantes Fluuiis, ac	VARINI *partie du Mekelbourg.*	aliter Verini, & poſtea Varri, & Varni: nomen eorum remanet in Fl. *Varne*, qui Roſtochiũ alluit, & oppido.	Varinũ Varinorũ, *Varin*, ad lacũ Munionem.
	CAVIONES *partie du Lauembourg, & Danneberg.*	aliter Auiones dicti. Fit mentio Cauionum in Panegyr. Mamertini, vbi cum Herulis, & Francis connectuntur: ſed paulò pòſt ab eodem auctore iidem dicuntur Caibones.	
	DEVRINGI *Comté de Prignis en Brandebourg.*	Item dicti & Reudingi, & Redigni, poſtea Thoringi, ſeu Turingi, & Theuringi, quorum leges extant, Barbari Thoringi nominantur à Ptolemæo.	
	EVDOSES, *partie du Duché de Bart en*	In quorum Ditione Inſula communis ſeptem nationibus, apud quas Terra Mater	Bunitium: *Stralſunt.* Inſula Oceani vbi Hertha colebatur in ſacro nemore. Ei dicatum erat vehiculum cõtectum veſte: Illud attingere ſoli Sacerdoti

Syluis tectæ. | *Pomeraniæ.* | ſub nomine Herthæ colebatur. | doti cōceſſum; hic agnoſcit adeſſe Deam: tum Feſti Dies & ſacrum, cuius miniſtri eodem lacu hauriūtur quo ablutus eſt Deæ currus.

HVITHONES *partie de Mekelbourg.* — De quibus nihil peculiare aiunt veteres.

VARDONES *parties du Duché de Bart, & Stetin.* — Malè à Ptolemæo Pharodini, pro Sphardini.

RVGII *parties du Duché de Stetin, & Vandalie.* — quorum nomen adhuc viget in oppidis *Rugenolde*, ad Fluuios Rægium, & Viperam. Ruticlij dicuntur à Ptolemæo, à Procopio Rogi, à Iornande Vlmerugi quaſi nobiles Rugi, quos tamen locat in Scandiâ. — Rugium: *Rageuuold*, aut ad Fl. Rægium, aut ad Viperam: nam duplex *Rugeuuold*.

HERVLI, *la Caſſubie.* — Qui LEMOVII ab vno Tacito nuncupantur: Eos Cluuerius ſuſpicatur eſſe Zumos Strabonis. Poſtea tamen conſtantiſſimè Heruli dicuntur, homines velociſſimi. Iornandes vult primò vocatos Heluros à voce Græcâ Hele, quòd in paludibus viuerent: hoc etiam nomen Hele perdurat in oppido *Hele* in peninſula ante oſtium Viſtulæ Occidentale; hos tamen Iornandes cum Gutis, in Scandiâ locat. Mamertinus in Panegyrico Herulos primos barbarorum, vltimos loco, dixit.

CARINI, *partie de la Vandalie, & grande Pologne.* — Horum meminere Plinius, & Ptolemæus; poſtea nulla mentio; fortè quia expeditione ſuſceptâ cum vicinâ gente (puta Herulorum) in eius nomen tranſiere.

GYTONES *partie de la Pruſſe Roya-* — aliter Gothones, & Guttones, & Gotthi, ſeu Gothi; malè tamen cum Gutis Scandiæ confunduntur. Apud eos colligi Succinum tradit Pytheas. Vtrum hi Gothi, doctiſſimè refutatum leges apud — Gytonium, poſtea Gedanum, à Getis, & Danis, vt vult Goropius, itémque Codanium à ſinu: *Dantzik.*

le en Pologne.	Cluuerium lib.3.Germ.cap. 34. Item vtrum venerint ex Scandiâ vt vult Iornandes; añ conſanguinei eorum Gepidæ, quid ſit Regio *Ouim* ad quam peruaſiſſe dicuntur, quam ſuſpicatur ad Fluuium Obium extenſam eſſe.	Eridanus hodiè latinè Redanus, vulgò *Raddaune*, aut *Radune*, malè à veteribus cum Italico confuſus.
SIDINI, *parties de la nouuelle Marche, & grande Pologne.*	Apud Strabonem lib.7. Marobodui Regi ſubiecti fuerunt; eorum nomen Ptolemæi Codices Latini deprauant.	Viritium: *Piritz.*
LANGOBARDI *parties de la nouuelle Marche de Brandebourg, & de la vieille.*	aliter Longobardi, olim minuta Gens ſed fortiſſima, & validiſſimis licèt cinctâ nationibus, non obſequio, ſed præliis tuta, *Tacitus*. Gens Germanâ ferocitate ferocior dicitur apud Parerculum. Ita dictos vult Paulus Diaconus in eorum Hiſtoriâ ab intactâ ferro barbâ; nam apud eos *Lang* Longam, *Bard* Barbam ſonat. Malè quidam ex Scandiâ eos accerſunt, vt & Lacoſargi dicuntur apud Strabonem.	Budorigum: *Brãdebourg;* alij volũt eſſe *Breſlau*, in Sileſiâ, malè.
BVRGVNDIONES ſeu Burgũdi & Burguziones, *partie de la grande Pologne.*	Gens olim humilis, quare de eâ Tacitus ſilet. Suſpicãtur aliqui eos eſſe Mugilonas Strabonis, Regno Marobodui accenſitos; apud Ammianum, ſe oriundos ex Romanis iactabant. Profecti è ſuis ſedibus agros Chattorum occupauere, & Alemannis fuere contermini, vbi Regio Pallas, vel Capellatium, atque terminales lapides, vtriuſque populi agros diſtinguentes. Alemannis autem in Rhætiam tranſgreſſis, eorum ſedes occupauere Burgundi, vnde demum in Galliam tranſmiſere.	Limioſaleum, *Gneſna en Pologne* Petro Apiano.

SEMNONES *La Luſace, & quelque peu de Sileſie.*

Qui vetuſtiſſimos Sueuorum ſe memorant: centum pagis habitabant, magnóque corpore efficiebatur, vt ſe caput Sueuorum putarent. Syluam habebant Religione celebrem, ad quam ſtato tempore conueniebant, in eam nemo ingrediebatur niſi obligatus vinculo vt profiterentur in ſe numinis auctoritatem: ſi quis caderet non audebat ſurgere, ſed humi voluebatur: hæc omnia *Tacitus*.

Lugidunum: *Glogau*, Mercatori.
Bunisium: *Schuuibuſin*, in Ducatu Glogouičſi. A quibuſdam malè confunditur cum Bunitio de quo in Eudoſibus.
Setidaua: *Střſonu*, alij putãt eſſe *Vvladislau* Poloniæ.

CAVCHI *La Friſe Orientale, Comté d'Oldembourg, Comté d'Hoye, & partie de l'Archeueſché de Breme.*

aliter Cauci, & Chaueſi, poëtis Cayci; diuidebantur in Maiores, & Minores. Miſerandum eorum ſtatum deſcribit Plinius lib. 16. cap. 1. vbi depingit eorum caſas inter maris æſtus, eóſque quaſi perpetuum naufragium patientes. Sæpe cum iis decertauere Romani, dubiâ victoriâ aliquando: quare Tacitus eos inter Germanos populum nobiliſſimum vocat. Hîc quoque ANSIBARII, nam eorum agros Cauchi occupaſſe perhibentur.

Fabiramum, ſeu Phabiramum, & Biranum: *Bremen.*
Amaſia, & Amiſia: *Emdem*, malè *Marpurg.*
Statio: *Stade*, Romanarum nauium portus, & receptaculum.

SAXONES, vni Tacito **FOSSI**, *l'Holſace.*

Vixere olim inter Anglos, & Cymbros Cheruſcorum amici, & ſocij: poſtea ſuos terminos dilatauere, maximè tẽporibus Francorum, adeóq; ad Rhenum protẽſi ſunt, Romaniſque terribiles extiterũt modò Gallicam oram, modò Britannicam exſcenſione factâ depopulantes: vnde natæ voces *Saxonici littoris*, cuius cura demandabatur viris clariſſimis, vt Saxones adnauigantes prohiberent. Quomodo autem poſtmodum cum Iutis & Anglis in Britanniam tranſmiſerint aliàs diximus. Quantùm item extenſi fuerint ſub Carolo Magno, & quid negotij huic exhibuerint Francici loquuntur Annales.

C ij

CYMBRI *la Iutlande.* Degunt in reliquâ peninſulâ quæ ab iis Cymbrica dicta eſt, apud Plinium lib. 4. cap. 13. CARTRIS. Cymbrorum ciuitatem paruam fuiſſe ſuo tempore Tacitus ait, ſed gloriam ingentem, ob maiores ſuos quos Marius obtriuit. De eorum origine multa proſtant fabuloſa apud Plutarchum in Mario. Iis adiungendi ſunt multi populi apud Ptolemæum in hac Cherſonneſo diſpoſiti, ſed quia eorum nulla in Hiſtoriis mentio lubenter prætermittimus. Cymbros exiſtimo poſterioribus temporibus dictos eſſe IVTAS, quorum nomen remanſit in IVTIA Daniæ, cùm ipſi in Britanniam traieciſſent.

TEVTONES, *les Isles de Dannemark.* SVIONES, *la Suede.* SITONES, *la Noruegue.* De quibus capite ſequenti dicemus in Scandiâ, ſicut & de parte hâc Septentrionali, quam pertinuiſſe ad Germaniam antiquam multis probat eruditè ſuo more Philippus Cluuerius.

CAPVT III.

De Scandia & Inſulis adiacentibus.

§. 1. *Nomina.*

IN hoc vaſtiſſimo terrarum tractu veteres numerauere tres partes, Scandiam, Finingiam & Codani ſinus minores Inſulas.

SCANDIA dicta eſt aliter Scandinauia, itémque *Baltia* apud Plinium ex Timæo, & Xenophonte Lampſaceno, ex Pythiâ autem *Baſilia*. Videtur quoque *Nerigon*, apud Plinium nominari, & vt quidam arbitrantur *Bannomana*.

FENINGIA, ſeu *Finningia*, ab imperitis *Einingiam* vocari, ait Ioannes Magnus, ſed tamen dicitur apud Plinium *Eningia*.

CODANVS SINVS, ita dictus videtur ab Inſulâ Codanoniâ de quâ poſtmodum, quia ſatius eſt mare à terris, quam terras à mari denominari, cùm illæ ſint proprius denominantium locus. Apud Plinium, Melam, & Tacitum dicitur *Mare Sueuicum*, & *Germaniæ ſinus*. Ptolemæo eſt *Sinus Venedicus* (quem Ioan. Magnus ſic dictum putat à Vennis, ſeu Vandalis, alij à Venedis antiquis Sarmatiæ populis) in quo agnoſcit & *Sinum Clylipenum*, qui hodie

Liuonicus eſt; & Plinius eiuſdem Germanici ſinus partem appellat *Sinum Lagnum*, ſcilicet ad Inſulam *Langeland.* Poſtmodum ab Hermoldo, & Adamo Bremenſi Balticum denominatur, nempe à *Baltia* Inſula, de quâ in Scandiâ, cuius fauces inter Cymbricam Cherſoneſum, & Nerigonem ab iiſdem aſſignantur.

§. 2. *Quantitas.*

SCANDIA Xenophonti Lampſaceno apud Plinium dicitur *magnitudine immenſa, & penè ſimilis continenti.* Solino *Germanicarum Inſularum Maxima*, aliàs *Britannicarum*, & meliùs. Apud Ptolemæum ſupra modum, & veritatem reſtringitur, ei enim longitudinis tres tribuuntur gradus ſub gradu latitudinis 58. qui tantùm reddunt 92691 paſſus, ſeu 737 ſtadia circiter. Procopius autem lib. 2. Belli Gothici decies maiorem Britanniâ facit.

FENINGIA non minor opinione creditur ipſâ Scandinauiâ: Ita Plinius.

§. 3. *Qualitas.*

PROCOPIVS loco laudato, vbi ſub falſo Thules nomine deſcribit Scandiam, hîc ſolem ait exiſtere ſupra terrã diebus 40. quemadmodum & poſtea totidem latere Sed in tẽpore turpiter aberrauit, cùm ait id contingere circa extremum æſtatis & dum vergit in Autumnum & circa hyemis poſtrema, cùm in vtroque Solſtitio dicere debuerit. Et cùm Sol tandiu latet timere indigenas ne Solem perdant, nec repetitam experientiam abſtergere timorem, ideóque mittere ſpeculatorem in montes qui Solis reditum annunciet, qui multa cum voluptate recipitur.

§. 4. *Mores.*

SCRITHIFINORVM mores ſic depinguntur à Procopio lib. 2. Bel. Gothici. Belluarum in morem vitam degunt: toti ſunt in venationibus, agros nuſquam colunt: carne tantùm veſcuntur, & ferarum pelles quas neruis conſuunt ſibi aptant inconcinnè. Pueros lacte non nutriunt, ſed medullis, & cerebellis animantium. Puerpera fœtum enixa eum ſuſpendit ex arbore in pelle ferinâ, &

illicò cum marito ad venationem pergit. Deos ac Dæmones plurimos colunt, ſed Deorum maximum arbitrantur Martem, cui mactant primum ex hoſtibus quem ceperunt: priùs hunc ſuſpendunt viuum ex arbore, indéque inter vepres & ſenticeta raptant, ſicque miſerè excruciatum conficiunt.

GOTHORVM antiquorum hi mores commemorantur à veteribus. Ferè tantùm pellibus veſtiti incedunt, ſordido cultu, Fœminæ paulo elegantiori. Duellis ſeu Monomachiis erant deditiſſimi, his ſibi gloriam, ſibi pulchras vxores comparabant. In Comitia ſua procedebant armati ſcuto, galeâ, lanceâ. Cùm audiebant in aëre ſtrepitus, ſagittas eò collineabant quaſi Diis ſuis laborantibus opem laturi. Vtebantur in bello rotis armatis ferro, & vncis, quas peritè immittebant in hoſtes, & iiſdem ſeſe muniebant. Principum demortuorum cadauera, aut ſuſpendebant ex arboribus, aut comburebant Iunipero. Templum habebant magnificentiſſimum totum obductum auro, in eo tres ſtatuæ Deorum. Qui ſtabat in medio dicebatur *Thor*, præerat ille aëri & tempeſtatibus, hic erat Iupiter. Alij duo *Voda*, & *Fricco*, ſeu Friga, hic voluptatibus præerat, ille bello. Nono quoque anno hîc fiebat publicum ſacrificium à quo nemo eximebatur, ex omni animali quod maſculum eſſet nouem capita Diis offerebant, & cadauera ſuffigebant arboribus quæ ab eo tactu ſacræ fiebant.

§. 5. *Scandia, ſeu Scandinauia*, la Suede, & la Noruege.

SVIONES SVEONES Eginhardo. Iornando Suethans, & Suethidi. *la Sueuonie, les Nordles,*	SCANDII nomen retinent in Prouincia Sconiâ, aliter Scaniâ. HILLEVIONES, aliter Helleuiones, Ptolemæo Leuoni, fortè pro Hilleuoni: hodie eſt Regio *Halland*, ſeu *Helland*, & *Hilland*. Hi autem dicuntur quingentos incoluiſſe pagos, quare mirum non eſt, ſi eos porrigam per totum Orientale latus montis Sueuonis, qui totum hunc tractum bifariam ſecat hodie, *les Montagnes de Suede*, aliter *Doffrins*. GVTÆ, ſeu GVTHI, vbi vulgò collocantur Gothi in hiſtoriâ famoſiſſimi, vnde in Germaniâ tranſiiſſe dicuntur, grauiter repugnãte Cluuerio.

OCEANVS SEPTENTRIONALIS
MARE CHRONIV̄
Seu
HYPERBOREVS
MARE
ALMACHIV̄
MARE
MORI-
MA
RV-
SA
SINVS
CODA
NVS
MARE
Seu
SVEVICVM
SINVS
VENEDICVS
OCEANVS
GER-
MANI
CVS
PHAVO-
NÆ
SCYRRI
FENNINGIA
HIRRI
SINVS
GRANDI
CVS
RIPA
SALI CES
Seu
RIPHÆI
PARS
POSTEA
SARMATIÆ
RVSSI
SCANDIA.

& la Gothie, ou la plus grande part du Royaume de Suede.

FIRÆSI incoluere illam Regionem, quæ hodie nomen ferè retinet *Fiering*.

DAVCIONES videntur pars fuiſſe Gothorum, neque enim vox *Gautigoth*, quâ vtitur Iornandes, multùm abludit.

De FAVONIBVS, ſeu FAVONIS, & aliquot aliis nihil occurrit.

SITONES quorum Regio Negigon Plinij malè Æthico Noricum. Hîc à quibuſdam collocantur Nortmãni, vnde hactenus pars illa Scandiæ dicitur. *Nortmander*, & *Northagger*.

La Noruege Finnemak, & les Lappons.

LOCA ILLVSTRIORA.

Bergi Plinio inter Inſulas recenſentur: Bergæ dicuntur Melæ, & è regione Thules conſtituuntur; hodie *Bergen*, nobile emporium.

Vmbilicus Maris, profundiſſima vorago, cuius meminit Paulus Diaconus, quæ bis in die fluctus emittit, & ſorbet: hodie *Mael-Stroom*, inter Inſulas *Loffobt*, & *Vveroe*, vbi & ſine fine patere dicitur Oceanus ab eodem Diacono.

Rubeas Promontorium: *Nortcap*, & *Nortkin*.

POPVLI.

MARCHIOFINNI quos deſcribit Paulus Diaconus inſtar ferarum crudâ carne veſcentes animalium, quorum hirtis pellibus vtuntur. A ſaliendo nomen habent, quia ſaltibus feras aſſequuntur, ligno vtentes in ſimilitudinem arcus efformato.

SCRITOFINNI Paulo Diacono, Screrofennæ Iornandi, Scrithifinni Procopio: poſterioribus temporibus Scredeuindones dicti, & eorum Regio Scredeuinda, & Scridiuindia.

LVPIONES, Sarmatæ aliquando dicti, dubitat enim Tacitus, an has Gentes Sarmatis, an Germanis adſcribat.

FENINGIA eius populi Sitonibus aliquando adſcribun-

SCYRRI cuius veſtigia remanſere in Fl. Kyro, qui in ſinum Boddicum cadit.

HIRRI incoluiſſe videntur Regionem quæ hodie Hylandia dicitur.

tur

tur, *la Finlande.* | CARBONES Carelliam obtinuere, & regionem inter lacus Ladogam, & Onegam.

MINORES INSVLÆ.

EXTRA SINVM

BVRCHANA Plinij Fabaria à Romanis dicta à ſimilitudine frugis illic prouenientis; Burchanis Straboni & à Druſo oras illas legente ſubacta, hodie *Borchum*, ſeu *Borkum*, vbi viſitur turris dicta, *Bon-huys*, hoc eſt Fabaria domus, ita Hiero. Verrutius.

AVSTRANIA à Barbaris, Gleſſaria à Romanis: hodie *Ameren*, quia inquit Ortelius *Ameren* Germanis ſuccinum ſonat.

ACTANIA contra Albis oſtium *Heiligeland*, tantùm ſcopulus in præſentiâ.

IN SINV CODANO.

CODANONIA omnes Inſulas huius maris à Mela magnitudine, & fertilitate dicitur anteſtare, eſt igitur *Sieland*. In eâ & aliquot vicinis vixere TEVTONES, ſeu Tuetoni, Æthico Theothoni, Iornandi Theuthes. Cluuerius putat traxiſſe nomen à voce *Theuth* quæ Deum ſonat, vnde poſtea retenta ſignificatione dicti ſunt Godani, & Codani, ac denique voce truncata Dani, quâ primùm vſi ſunt Procopius, & Iornandes.

ALOCIÆ tres Inſulæ à Ptolemæo perperam collocantur ad Occidentale latus peninſulæ Cymbricæ, Orientale ſcribere debuit, ſúntque hodie *Leſſo*, *Rom*, & *Anholt*.

CAPVT IV.

De Regionibus Meridionalibus adiectis Germaniæ.

QVATVOR regiones ex Galliâ, Italiâ, Illyrico decerptæ ſunt, & additæ Magnæ Germaniæ, videlicet Heluetia, Rhætia, Vindelicia, Noricum, quas tibi hæc tabula exhibet.

§. 1. *Heluetia.*

HELVETIORVM fines aſſignat Cæſar Rhenum, & Rhodanum

Fl. cum monte Iuraſſo, ſed dum longitudinem, & latitudinem huius Regionis dimetiri tentauit, more ſuo, à veris menſuris longiùs aberrauit. Veriùs dixit eos ſuperaſſe reliquos Gallos fortitudine propter crebra prælia quibus Germanos aut laceſſebant, aut repellebant: habuiſſe duodecim oppida, vicos ad quadringentos, hæc omnia combuſſiſſe vt nouas quærerent ſedes, ſed grandi clade proſtratos, à Romanis in patriam redire compulſos eſſe. Strabo eos diuites auri facit, itémque latrociniis deditos ab exemplo Cymbrorum.

Nvm. I. *Veri Heluetij.*

TIGVRINVS PAGVS *Cātons de Zurich, Appenzeel, Schaffouſe, Rhintal, &c.*	Cuius incolæ ſe coniunxerunt Cymbris Italiam petentibus: vel potiùs montibus Italicis inſederunt quaſi opem Cymbris laturi, ſed ignobili fugâ diſſipati. Malè ex mari Germanico accerſuntur à Floro. Soli L. Caſſium Coſ. cum exercitu delecuerunt.	Tigvrvm vel Turigum: *Zurich.* Fines: *Pfin.* Vitodorum: *Vinterthur.* Arbor felix: *Arbon.* Lacus Brigantinus, aliter Venetus, Hydrius Erythræo, nunc Podamicus: *Lac de Conſtance, ou Podmen.* Lacus Acronius, hodie inferior & Cellenſis: *le Lac de Cell.*
TVGENVS PAGVS *Cantons de Zug, Glarũ, Schnuitz, & Vri.*	Incolæ dicuntur Ταύγενοι à Strabone, & cũ Ambronibus cęſi ſunt ad Aquas Sextias.	Tygivm: *Zug.* Aquæ Helueticæ *Baden*, quem locum accuratè deſcripſit Tacitus.
AMBRONICVS PAGVS, *partie du Canton de Fribourg, celuy de Lucerne,*	Cuius Gens prædationibus viuere ſolita erat: quare turpis vitæ homines apud Romanos Ambrones: victi ſunt cum Teutonibus ad Aquas Sextias; lege	Vindoniſſa, ſeu Vindones: *Vindiſch.* Vocetius Mons cuius nomina perdurant in vicis *Bozen, & Bosberg.* Salodurum, Salotu-

GERMANIÆ ANTIQVÆ ADIECTA.
BOIHEMVM
ISTÆ
VONES
HERMIONES
HELVETII
RAVRACI
RHÆTIÆ
NORICI
CARNI
VENETI
GALLIÆ PARS
ITALIÆ PARS
SINVS ADRIATICVS
ISTRIA

Berne, & Vnderual. — de iis Plutarchum in Mario. Malè Feſtus ait eam Gentem eluuione maris regionem ſuam perdidiſſe. — rum Antonino: *Soleure.* Arola Fl. *Aar.* Amma Fl. *Emma.* Alpes Penninæ.

VRBIGENVS PAGVS

la Principauté de Neufchaſtel, la plus grande partie du Canton de Fribourg, & du pays Roman.

Nomen habet ab vrbe Vrbâ, vel Fluuio, & malè dicitur apud Cæſarem pagus Verbigenus.

Auenticum Colo. Flauia dicta quoniam à Tito reparata eſt: *Vuiſlisbourg.*
Minodurum, ſeu Minodum: *Milden,* Gallicè *Mouldon.*
Colonia Equeſtris *Nion* ad lacum, vnde in Noticia dicitur Col. Equeſtris hoc eſt Nouidunum.
Viromagus, ſeu Bromagus: *Bro.*
Lauſana: *Lozane.*
Eburodunum: *Yuerdon.*
Petiniſca: *Biel.*
Vrba *Orbe,* ad Fl. cognominem.
Murus Cæſaris, vbi nunc caſtrum Virginis: *le Chaſteau de la Pucelle.*

NVM. 2. *Adiecti Heluetiis.*

RAVRACI, *Eueſché & Canton de Baſle.*

aliter Raurici, conſilio ſæpe cum Heluetiis coniuncti, vt liquet ex Cæſare: apud Strabonem lib. 4. cum Heluetiis confunduntur, nam poſt Heluetios ponit Mediomatrices.

Arialbinum, poſtea Baſilia: *Baſle.*
Auguſta Rauracorum, aliter Rauracum & Colon. Auguſta. *Augſt* vicus.

NANTVATES, *la partie baſſe du pays de Vaux.*

apud quos Cæſar duas legiones collocauit, hos vocat Gallos, Liuius lib. 31. Semigermanos.

Agaunum, à ſaxo ſic dictum nam linguâ Gallicâ Agaunum ſaxum ſonat, antea Ternadæ: *S. Maurice.*
Penni lucus, Ioui Sacer, *Nouille.*
Bibiſco, ſeu Viuiſco: *Viuey.*

VERAGRI *partie Occidentale du bas Valais.*	Quos Dio cum Nantuatibus confundit; extendit enim eos ad Lemanum vſque lacum.	Octodurus Veragrorum vicus: *Martinach*, ſeu *Martigni.* Summus Penninus, ſeu Pennini vertex, vbi Iupiter colebatur. Irridet eos Liuius qui à tranſitu Pœnorum dictum putat.
SEDVNI *partie Orientale du bas Valais.*	Ad quos Cæſar partem copiarum præmiſit ad facilem Alpium tranſitum, quoniam hàc nonniſi ægrè mercatores tranſibant, perſolutiſque magnis portoriis. Hîc Pennina Vallis.	Sedunum: *Sion en Valais.* Rhodanus Fl. cuius hîc validus occurſus, poſtea tamen leniter fluit: *le Rhoſne.*
LATOBRIGI *le haut Valais.*	Coniuncti cum Heluetiis in expeditione Cæſarianâ, coactique in agrum ſuum redire ſatis feracem: Hîc quoque Pennina vallis.	Latobrigà: *Latbrige*, vicus.

§. 2. *Rhætia.*

AMPLISSIMA Prouincia extenſa ad Brigantinum lacum, Rheni Fontes, & Veronam vrbem. Quomodo diſcreta fuerit à Vindelicia, & quandonam huic coniuncta, atque ſeparata non eſt facile ſtatuere, ſiquidem auctores hîc variè loquuntur, & verò etiam repugnant ſibi. Nam cùm Tacitus Rhætos à Vindelicis diſtinxiſſet, ait Oenum Fl. inter Rhætos & Noricos decurrere, inſuper Auguſtam Vindelicorum nobiliſſimam Rhætorum Coloniam dixit. Origine fuerunt Thuſci huius Regionis incolæ, qui Rhæto duce eò commigrarunt Iuſtino teſte.

RHÆ-	TV- LIN- GI, *partie*	Heluetiis in expeditionibus coniuncti: cur autem in Rhætiâ collocemus efficiunt oppida illorum, nunc Rhætorum præcipua. Refert Cæſar armaſſe eos xxxvi. millia, vnde colligitur amplos	Curia: *Coire*, ſeu *Chur.* Clunia: *Felat Kirchen.* Tinnetio: *Tinnezono*, ſeu *Tintſchē.* Taxgætiũ: *Taneſch* Rheni fōs duplex.

	des Gri-ſons.	eorũ fuiſſe fines. Iis poſtea ſublatis tota hæc Regio Rhętis ceſſit.	SARVNETES populi, aliis *Sargans*, aliis *Diſſentis*. VENNONES in valle Tellina vixere, vbi Tellium vrbs.
TIA	RHÆTI PROPRIE DICTI, *l'Eueſché de Trente, l'Eueſché de Brixen, Comté de Tirol, le Veronois, & le Feltrin.*	Apud Dionyſium Afrũ dicuntur GERRÆ, quam vocem ſeruarunt eius interpretes Auienus & Priſcianus manifeſto errore, vt oſtendit Cluuerius.	Verona caput Rhætorum: *Verone.* Tridentum vnde Alpes Tridentinæ: *Trente.* Brixino caput Brixantum, ſeu Brixantarum: *Brixen.* Terioli: *Tirol.* Veldidana: *Vilten.* Feltria: *Feltre.*

§. 3. *Vindelicia.*

OSTENDIMVS ſuprà Rhætiam à Vindeliciâ apud quoſdam ſcriptores aliquando ſeparari, aliquando cum eâdem confundi. Hanc porrò ſeparatam à Rhætiâ fuiſſe partem veteris Illyrici oſtendit Cluuerius cap. 1. libelli quem ſcripſit de Vindeliciâ & Norico, ſicut & partem veterum Tauriſcorum, repugnante licèt Plin io, qui cap. 23. lib. 3. manifeſtè Tauriſcos à Rhætis & Vindelicis diſtinguit. Videtur à Fl. Vindone nomen habere Vindelicia.

POPVLI	BRIGANTII ab oppido, ſeu lacu. *partie de l'Eueſché de Conſtance, le Rhegou, partie d'Algou, & quelques dependances du Tirol,*	BRIGANTIVM: *Bregentz*, ad lacum cui nomen dedit. Vemania: *Vvangen.* Viaca, ſeu Vicus Ptol. *Vvagek.* Cælius Mons: *Kelmuntz*, vicus non procul ab oppido, *Munchrot.* Iuliomagus: *Dutlingen.* Brigobanna: *Beyen.*
	ESTIONES	CAMBODVNVM, caput Eſtionum Straboni, Cambidunum in Not. *Kampten*, vel *Kambten.* Guntia: *Guntzburg*, ad Guntiæ

partie Occidentale d'Algou.	Fl. & Danubij confluentes, vnde Guntienſis tranſitus. Roſtrum Nemaniæ: *Memingen.* Febiana Caſtra: *Baleuhauſen.*
LYCATES, ſeu LYCATII, Ferociſſimi Vindelicorum, quorum Arx Damaſia; à Lyco Fl. dicti, *partie d'Algou, le Marquiſat de Burgou, & le Duché de Neubourg.*	DAMASIA Straboni, poſtea Auguſta Vindelicorum ad Vindonis, & Lyci confluentes: *Ausbourg.* Clarenna: *Rayn* ad Lycum. Celeuſium: *Neuſtat.* Abuſina: *Abensberg.* Ambra *Pruckander Amber* ex aduerſo *Furſtenfeld.* Eſco: *Sconga*, ad Fl. Lycum.
ISARCI, ſic dicti à Fl. Iſargo, *la haute Bauiere, & vne partie de l'Eueſché de Paſſauu.*	ISINISCA, ſeu Iſinuſca: *Munik.* Reginum, ſeu caſtra Regina: *Regenſpurg*, ſeu *Ratisbone*, quibuſdam olim Colonia Tiberia. Auguſtana: *Caiſing.* Seruiodurum: *Staubing.* Parrodunum, ſeu Parthanum, Ptol. Carradunum: *Parten-Kirch.* Coueliacæ: *Kochel.*
BOII imperante Auguſto è ſedibus pulſi per Marcomannos ex Boiohæmo, poſtea Boioarij, *la plus grande partie de la baſſe Bauiere.*	Caſtra Batava: *Paſſauu*, quaſi *Baſſiuu.* Ænus Fl. *In.* Petrenſia: *Ooſterhouen.* Quintana, ſeu Quintiana caſtra *Kintzen*, vicus prope *Ooſterhouen.*

QVINQVE.

§. 4. *Noricum.*

NOMEN accepit ab vrbe Noreia, præcipua Tauriſcorum vbi erant Aurilauacra, & ad quam Cn. Carbo inani conflictu cum Cymbris certauit, vt ait Strabo. Fuit autem Noricum pars veteris Illyrici, vt & Tauriſcorum, quod pluribus probat Cluuerius in Appendice Germaniæ. Quomodo item & quando eò tranſgreſſi

Boij, dicemus in Illyrico. De Noricis ſic Plinius lib. 3.cap.2. Iuxta Carnos quondam Tauriſci, nunc Norici, his contermini Rhæti, & Vindelici.

POPVLI SEX.

NORICI — *la plus grande partie de la haute Auſtriche.*
- Lavriacvm dicta & Col. Aureliana *Lorch*, vicus ad oppidum *Ens*.
- Laciacum: *Gemude*, ad lacum.
- Elegeium: *Erlach*, ad Danubium.
- Ad Pontem Iſis: *Ips*.
- Arlape vnde claſſis Arlapenſis: *Erlap*.
- Trigiarmum: *Traſmaur*.
- Pirum tortum: *Pixendorf*, vicus.
- Comagena: *Lagenlaber*, vicus.

SEVACES — *partie de l'Eueſché de Paſſau, & quelque peu de la haute Auſtriche.*
- Boiodurum: *Inſtat*, ex aduerſo Paſſauij.
- Lentia: *Lintz*.
- Ouilia, ſeu Ouilianis, & Col. Aurelia Ouillana: *Velz*.
- Tergolape: *Lampach*, Monaſterium ad Fl. Traunum.

AMBIDRANI — *Partie Orientale de Stire.*
- Cileia: *Cilley*.
- Colatione: *Altenburg*, aut *Presberg*, aut locus inter vtrumque.
- Santicum, Ptol. Sianticum: *Saaneck*.
- Murus Fl. ſeu Mura, & Muroëla: *Mure*, ſeu *Moer*.

AMBILICI — *partie Occidentale de Stirie.*
- Noreia: *Neumarch*, aliis *Goertz*, ſeu Goritia.
- Stiriate: *Steir-Im Stoder*.
- Ad Pontem: *Muraun*.
- Tartuſanis: *Rotenman*.
- Viſcellis: *Ober-Vveltz*, ad diſcrimen alterius.
- Sabatinca: *Sunebend-Kirch*, vicus.
- Virunum, ſeu Varunum: *Folkmark*.

AMBISONTII — *la Carinthie.*
- Aguntum: *Doblach*.
- Turnia, ſeu Teurnia: *Villach*.
- Lontium: *Lientz*, ad Draui & Iſolæ confl.
- Drauus Fl. *le Draue*.

Pons

ALAVNI *partie de Stirie, & de l'Archeueſché de Saltzbourg.*	Pons Oeni, ſeu Æni: *Bedaio*, ſeu *Bidaio*, Smilero *Oetingen*, aliis *Inſpruch.* Artobriga: *Lebnau*, infra vrbem *Lauffen.* Iuuania, ſeu Iouanum, ſeu Gauanodurum: *Saltzbourg.* Claudia, Ptol. Claudinium: *Clauſen.* Vocarium, ſeu Vacorium: *Vvagram* vicus.

LIBER SECVNDVS.

De Germania ſecundùm Recentiores.

CAPVT PRIMVM.

De Germania recentiore in communi.

§. 1. *Nomen.*

ALEMANNIA communiùs dicitur, rariùs Germania; vnde autem Alemannorum nomen, ſuprà ſignificauimus à vocibus *Al* & *Man*, quia cōuenæ erant ex multis gentibus. Malè ergo nonnulli hanc vocem aliter explicant. Eſt porrò vox illa Francis, Italis, Hiſpaniſque communis: At Angli vocant patriam ſuam *Teutſchland*; Poloni *Niemieczka*; Hungari *Nemes*, & *Nemetorſzag-Zemia*; Turci *Nimemeleker*; Græci *Elemags.*

§. 2. *Quantitas.*

LONGITVDO à Claromontio Lotharingiæ, ad Bitonem Sileſiæ, quæ diſtantia ad maiorem circulum reuocata dat 562 Mil. paſſ. Geometr. hoc eſt leucas Germanicas 140 cum dimidio, Francicas 241.

Latitudo deſumitur à Mendreſio Helueticæ ditionis trans Alpes Latit. 45. 12. ad Septentrionalia Rugiæ Inſulæ Lat. 54. 50. hoc eſt complectitur 588. Mil. paſſ. Geomet. ſeu leucas Germanicas 147. Francicas 294.

§. 3. *Qualitas.*

TRIA de eâ prædicantur, quòd *ferax*, quòd *diues*, quòd *populoſa*.

FERAX in præſentiâ creditur, cùm tamen ab antiquis vulgò ſterilis appellaretur, & frigida. Nec immeritò, erat enim obſita ſyluis ingentibus, paludibus interſciſſa, ferarum denique luſtris, quàm hominum habitationi magis idonea. Sed modò, nulli Europæ Regioni decedit, ſyluis magnâ ex parte exciſis, ſiccatiſque paludibus. Vinum etiam profert ſatis generoſum, ſed potiſſimùm in Franconiâ, & Auſtriâ. Fert etiam vbique frumentum, & hordeum, vnde optimam ceruiſiam coquunt indigenæ; Cæteris præſtat quæ Torgauij *Torgau*, conficitur. Dat etiam equos generoſos, & vegetos in primis, ſiue ad Rhedas, ſiue ad milites Cataphractos. Armenta hîc quoque plurima, boues, porci innumeri, vnde celebrantur in primis pernæ Moguntinæ, & Veſtphalicæ.

DIVES. Fruſtra olim in Germaniâ quæſitæ auri, argentique fodinæ: in præſentiâ tam multæ apertæ ſunt, vt ferè nuſquam plures: præcipuæ in Alſatiâ, Saxoniâ, Miſnia, Bohæmia, Bauariâ. Habet quoque ſalinas nobiles, vnde multæ pecuniæ colliguntur, vt Lauebu[r]gi, & Salinis vulgò *Hall*, in Saxoniâ, Tirolenſi Comitatu, Sueuiâ, Auſtriâ, & Saliſburgo Bauariæ. Olim vectigal Imperij erat ſexaginta doliorum auri, hoc eſt ſexagies centies mille Florenorum aureorum, quos vocant *Coldugen*, & 64. aſſibus noſtratibus reſpondent: nunc verò ſic imminuta ſunt illa vectigalia, vt vix ſufficiant veredariis alendis: & niſi Imperator aliunde patrimonium haberet, non poſſet dignitatem ſuſtinere. Germaniam tamen ditiſſimam eſſe arguunt prædæ, iam inde per tot annos abductæ.

POPVLOSA. Tempore Caroli Quinti 150. hominum millia ſub duobus ſignis habuit. Maximilianus contra Turcas 100. peditum millia, 15 Equitum eduxit. Sed noſtrâ ætate dum Palatinus Comes tentaret Bohæmiam, trecenta hominum millia vidit, & aluit Germania. Hîc porrò non computantur Heluetij, qui 100. armatorum millia ſcribere dicuntur, certè vnus pagus Bernenſis octodecim millia exercitatiſſimorum militum emittere poteſt,

§. 4. *Mores.*

Bibaces vulgò creduntur, & helluones Germani: certè quæ gentes in Septentrionem vergunt, magis abdomini deditæ ſunt. Hoſpitales reuerâ ſunt, & in exteros ſatis faciles. Imò ditiſſimi quique Stabularij ſunt, magnæque in hoſpites ſuos fidei. Hyeme hypocauſtis vtuntur, ex quibus rarò exeunt frigore hîc ſupra modum ſæuiente. Caſtiſſimæ ſi vſquam fœminæ; & verò adulteria hîc ſeueriſſimè vindicantur. Muſici quoque habentur optimi, omnéſque ad cantum nati. Matrimonia ſic inter ſe contrahunt, vt ordo ſemper ſeruetur, numquam nobilis ducet vxorem plebeiam, nec comes niſi comitis filiæ coniungetur. Magnanimi ſunt omnes Germani, & ad ſanguinem effundendum paratiſſimi; pedites ſuos *Landskernercht* vocant, nos Galli *Lanſquenetz*, quæ vox ſeruum regionis ſonat; Equites *Reüter* appellant, nos *Reiſtres*, quorum furorem hæretico bello ſenſimus, & repreſſimus. Vrbes ægrè propugnant ob vxores plurimas, & impedimenta, in acie ſe fortiter gerunt, & ad internecionem ſæpe depugnant, ſed deficientibus cibariis ſtatim contabeſcunt. Addicti ſunt exquiſitioribus operibus, & ab hac parte ſe ingenioſos præbent. Primus in ære ſculpſiſſe fertur opilio quidam Bergenſis *Bocholdus* nomine. Inueniſſe tormentum bellicum, & nitratum puluerem ante annos 300. dicitur Monachus quidam *Bertoldus Niger*, vulgò *Schuuartz*. Credunt & Artem Typographicam ante annos 300. à *Ioanne Gutenbergo* nobili Moguntino excogitatam eſſe: vt ſileam exquiſita horologia, & automata ad nos indidem miſſa.

§. 5. *Lingua.*

Germanica lingua, ſeu Teutonica, vna eſt ex quatuor linguis latiſſimè patentibus, dicitúrque *God:* & primùm in tria idiomata diſtribuitur, *verum Teutonicum*, *Saxonicum*, *& Danicum*. Saxonicum iterum duplex; *Superius*, & *Inferius*; nempe quo vtuntur Germani trans, & cis Mœnum. Saxonicum duplex, *verum Saxonicum* quo vtuntur incolæ maioris Saxoniæ, *Anglicum* quo Angli, & cultiores Scoti, vt ſuprà notauimus. Danicum denique ſeparatur in *verum Danicum*, quo Dani; *Noruegicum*,

quo Noruegi, & Iſlandi; & *Suecicum*, quo omnes Sueci loquuntur.

§. 6. *Religio.*

VERÆ Religioni olim addictiſſimi fuere Germani, & qui huic adhærent eam conſtantiſſimè profitentur: vulgò tamen Religionem potiùs Principis, quàm ſuam ſequuntur. Primùm ab Huſſitis, Taboritis, & Picardis vexata eſt, ſed ſuperiori ſæculo longè funeſtiùs per Martinum Lutherum Apoſtatam Monachum, quem ſuperbia, & libido ab Eccleſiâ diuulſit. Sæuiit & eodem tempore inter Heluetios Zuinglius factionis quoque ſuæ caput, qui etiam cum Luthero exercuit inimicitias. At quot mala hinc exorta ſunt? quot hæreſes ex Lutheranâ hydrâ pullularunt? legatur Florimundus Ræmundus in hæreſi naſcente: vbi etiam obſeruat Lutherum ipſum miratum eſſe prolem ſuam, & peſti cuius auctor ipſe fuerat remediũ fruſtrà quæſiuiſſe. Nunc in pleriſque locis principis tantùm viget Religio. Lutherani etiam Eccleſiis præficiuntur, vt Archiepiſcopatibus Magdeburgenſi, & Bremenſi, Epiſcopatibus Halberſtadienſi, Verdenſi, & aliis. Per Societatem noſtram potiſſimùm vera Religio ſtetit, cuius primipilus olim Petrus Caniſius vir ſpectatæ iuxtà doctrinæ, ac pietatis.

§. 7. *Politia.*

SVPREMVM caput habet Imperatorem Auguſtum, aliquando Imperij candidatũ Cæſarem vno tantùm gradu ab Imperio diſiunctum. Exortum eſt Imperium hoc in Carolo Magno, mox in ſtirpe Gallicâ ſeruatum vſque ad Conradum primum, ex quo cœpit eligi à proceribus Imperij, donec ſub Othone III. aut vt alij malunt poſt Fridericum ſecundum, ius ſuffragij ad ſeptem Electores contractum eſt. Locus electionis olim incertus erat; nam Otho I. Aquiſgrani; 2. Vormatiæ; 3. Romæ ſelectus fuerat, poſtea addictus fuit Francofurti ad Mœnum per Bullam Auream quam Carolus IV. emiſit in Comitiis Norimbergenſibus. Selectus Imperator coronabatur olim Aquiſgrani ab Archiepiſcopo Colonienſi coronâ ferreâ, cuius loco nunc ſubſtituta eſt aurea cum lamina ferrea inſerta, quæ aſſeruatur ibidem Aquiſgrani. Gladius verò orbis, & paludamentum viſuntur Norimbergæ, vnde hæc anti-

quitus accipiebant, ſed nunc hæc omnia deferuntur Francofurtum. Dicunt & olim Imperatorem recepiſſe præterea duas alias coronas, argenteam Mediolani in Eccleſiâ S. Ambroſij, aut certè in vrbe vicinâ Monzâ in Baſilicâ S. Ioan. Baptiſtæ, auream demum Romæ apud S. Petrum.

§. 8. *Electores Imperij.*

ECCLESIASTICI.	MOGVNTINVS Archiepiſcopus *Cancellarius Germaniæ*, & Decanus Collegij Electorum; intra menſem Comitia vocat, ſuffragia legit, primúſque iurat, móxque aliorum iuramentum recipit. TREVIRENSIS Archiepiſ. *Galliæ Cancellarius*; ſecundùm Bullam auream dare debet 1. ſuffragium, ſed id abrogatum eſt lapſu temporis. COLONIENSIS Archiepiſ. *Cancellarius Italiæ*, coronam imponit Imperatori.
LAICI, ſeu SÆCVLARES.	REX BOHÆMIÆ à poculis *l'Eſchanſon*; in actibus Imperialibus omnes Reges præcedit, etiam Imperatricem, tamen Comitiis Imperij non intereſt. COMES PALATINVS RHENI Archidapifer *le Maiſtre d'Hoſtel*. Imperatore mortuo, eſt Vicarius Imperij in Sueuiâ, & Franconiâ; vbi leges Franciæ Orientalis ſunt in vſu, nominat ad Beneficia: imò & citat coram ſe viuum Imperatorem, cùm quis contendit cum eodem. ELECTOR SAXONIÆ, Mareſchallus Imperij, Vicarius Imperatoris mortui, vbi leges Saxonicæ ſunt in vſu. MARCHIO BRANDEBVRGICVS, Cubicularius Imperij *le Chambellan*.
VICARII ELECTORVM SÆCVLARIVM.	Pocillator Limpurgenſis, *l'Eſchanſon de Limpurg.* Dapifer Valpurgenſis: *le Truchsés de Vvalpurg.* Baro Papenhemius, *le Baron de Papenheim*, Saxonis Vicarius. Comes *Hohen-Zolern*, Brandeburgici Vicarius.

Imperator nihil poteſt ſuſcipere magni momenti ſine Comitiis

quæ Diætas vocant, vnde multa exiſtunt incommoda, occaſionibus rei benè gerendæ euaneſcentibus. Legatur tractatus de conſtitutione Imperij Romano-Germanici per Iacobum Lampadium Iuriſconſultum.

§. 9. *De vrbibus Anſeaticis.*

Post Hunnorum in Germaniam inundationes, & piratica Danorum, & Nortmannorum bella, aiunt vrbes maritimas conueniſſe, & quæſiſſe modum, quo commercium tutum redderent. Itaque fœdus inter ſe inierunt, collatiſque pecuniis etiam claſſes inſtruxerunt. Quare multa bella gesſerunt, & Reges ad pacem compulerunt, interminatæ ſe iis adiungere qui honeſtas pacis conditiones admitterent. Porrò de hoc fœdere quatuor excutienda ſunt, de Nomine, de Prouinciis, de Emporiis, de Capite, & quaſi Rectore.

Nondum conſtat vnde vrbes Anſeaticæ Nomen traxerint. Quidam à voce Teutonicâ *Anzée*, hoc eſt *mare* deducunt, quoniam vrbes ad mare ſitæ ſunt, aut ad maiora Flumina, ex quibus facilis ad mare patet aditus. Alij à nomine *Handt, Manus*, quia ſibi manum vel ſuppetias offerebant. Alij à veteri voce Germanica *Hanſa*, hoc eſt *aſſemblée*, citántque verſionem noui Teſtamenti vbi Conuentus Phariſæorum dicitur *Hanſa*. Quidàm denique nomen hoc deducunt à nomine Teutonico *Anſa*, hoc eſt *immunitas*, quia vrbes illæ multis priuilegiis gaudebant.

Porrò in quatuor Provincias diſtinguebantur. Prima *Lubecenſis*, & omnium caput, cui ſuberant vrbes 12. quinque Vandalicæ, ſeptem Pomeranicæ. Secunda *Pruthenenſis*, ſeu *Gedanenſis* de *Dantzik*, vbi vrbes 10. quinque in Pruſſia, quatuor in Liuoniâ. Tertia *Brunſuicenſis*, cum vrbibus vndecim. Quarta *Colonienſis*, vnde vrbes vna & triginta pendebant. Summa ergo vrbium Anſeaticarum erat 64 quæ tamen totidem fœderatas habebant.

Emporia quatuor conſtituta fuerant; *Nonogordia* in Ruſſiâ; *Londinum* in Angliâ, *Bergæ* in Noruegiâ, & *Brugæ* in Flandriâ; ſed procedente tempore loca hæc immutata ſunt; nam pro Brugis *Antuerpia*, mox *Amſtelodamum*, ſubſtituta ſunt. Ex Nouogordiâ *Reueliam*, inde *Narnam* tranſlatum eſt Moſcouiticum Emporium.

Capvt vrbium Anſeaticarum diu nullum fuit, Ariſtocratico enim regimine adminiſtrabantur, tandem elegerunt Principem Teutonicum, & is honos primùm oblatus fuit Duci Pruſſiæ, quia eius intererat ne ferrum, & arma ad Moſchouitas deferrentur; ſed cùm Albertus Brandeburgicus ſe Regi Poloniæ ſubmiſiſſet, ei dignitas amota eſt. Prenſauerunt illam Reges Daniæ & Sueciæ, ſed reiecti ſunt quia non erant Principes Imperij, nec Teutones. Exinde diſtrahi cœpere Angli, Flandri, Teutones, vnde vrbium illarum fama multùm imminuta eſt.

CAPVT II.

Diuiſio Germaniæ in circulos.

Olim diſtincta fuit Germania in circulos ſex, vt conſtat ex multis Imperatorum decretis; demùm anno 1512. à Maximiliano in publicis Comitiis decem ſunt circuli conſtituti.

PRIMVS FRANCONICVS *le Cercle de Franconie.*	EPISCOPI	Herbipolitanus: *Vvurtzbourg.*
		Bambergenſis: *Bamberg.*
		Eichſtetenſis: *Eichſtet*, ou *Aigſtet.*
	PRINCIPES LAICI	Magiſter ordinis Teutonici: *Grand Maiſtre Teutonique.*
		Præpoſitus Eluangenſis: *Preuoſt d'Eluang.*
		Marchio Brandeburgicus: *Marquis d'Onſpach, &c.*
		Comes Hennebergenſis: *Henneberg.*
		Comes Hoenloicus: *d'Hoenlo*, ou *Holach.*
		Comes Erbachius: *Erpach.*
		Comes Schuuartzenburgicus: *Schuuartzembourg.*
	CIVITATES LIBERÆ	Norimberga: *Noremberg.*
		Rotenburgum ad Tubarum: *Rotenbourg ſur le Tauber.*
		Vinshimium: *Vveinsheim.*
		Schuuinfurtum: *Schuueinfurt.*
		Viſſemburgum: *Viſſembourg au Palatinat de Bauiere.*

II. BAVARICVS — *le Cercle de Bauiere.*

- **Episcopi**
  - Archiepiſcopus Saliſburgenſis: *Saltzbourg.*
  - Ratiſbonenſis: *Ratisbone.*
  - Paſſauienſis: *Paſſaun.*
  - Friſingenſis: *Friſingen.*
- **Principes Laici**
  - Dux Bauariæ: *Duc de Bauiere.*
  - Landgrauius Leuchtembergius: *Lantgraue de Leuctemberg.*
  - Comes Ortemburgicus: *Ortembourg.*
- **Ciuitates liberæ**
  - Ratiſbona: *Ratisbone.*
  - Friſtadium Sueuiæ: *Freiſtat en Suaube.*

III. AVSTRIACVS. — *Cercle d'Auſtriche.*

- **Episcopi**
  - Tridentinus: *Trente.*
  - Brixienſis: *Brixen.*
  - Labacenſis: *Laubach.*
  - Viennenſis: *Vienne.*
- **Princeps Laicus**
  - Archidux Auſtriæ: *l'Archiduc.*

IV. SVEVICVS — *le Cercle de Suaube.*

- **Eccleſiaſtici**
  - Conſtantienſis: *de Conſtance.*
  - Curienſis: *de Coire.*
  - Auguſtanus: *d'Ausbourg.*
  - Multi Abbates Sueui: vt *Kemptē, S. Cal,* &c.
- **Principes Laici**
  - Dux Virtembergenſis: *Virtemberg.*
  - Marchio Badenſis: *Baden.*
  - Comes Furſtenbergenſis: *Furſtemberg.*
  - Comes Zolernenſis: *de Zolern,* &c.
- **Ciuitates liberæ**
  - Auguſta Vindelicorum: *Ausbourg.*
  - Vlma: *Vlm.*
  - Conſtantia: *Conſtance.*
  - Lindauia: *Lindaun.*
  - Norlinga: *Norlingen.*

V. RHE-

- **Episcopi**
  - Vormatienſis: *Vormes.*
  - Spirenſis: *Spire.*
  - Argentinenſis: *Strasbourg.*
  - Baſileenſis: *Basle.*
- **Prin-**
  - Dux Lotharingiæ: *Lorraine.*

NA-

LES X CERCLES D'ALLEMAIGNE
Embden
Bremen
Berlin
Breslau
Prague
Elbing
Dantzic
Verdun
Nuremberg
Bourgo

NANVS SVPERIOR, *le haut Cercle du Rhin.*

- CIPES LAICI
  - Dux Sabaudiæ : *Sauoye.*
  - Dux Bipontinus : *Deuxpons.*
  - Lantgrauius Haſſiæ & Comes Valdeci : *Heſſe & Valdek.*
  - Comes Naſſouius : *Comté de Naſſau*, &c.
- CIVITATES LIBERÆ
  - Mulhuſa : *Mulhauſen en Elſace.*
  - Colmaria : *Colmar.*
  - Spira : *Spire.*
  - Argentina : *Strâesbourg.*
  - Vormatia : *Vormes.*
  - Francofurtum : *Francfort ſur le Mœin.*
  - Vetzelarium : *Vetzelar en Vetterauie*, &c.
  - Hinc quoque olim Geneua, Baſilea Mętæ, &c.

VI. ELECTORVM RHENI *des Electeurs du Rhin.*

- ARCHIEPISC.
  - Moguntinus : *Mayence.*
  - Treuirenſis : *Treues.*
  - Colonienſis : *Cologne.*
- PRINCIPES LAICI
  - Comes Palatinus Rheni : *le Palatin.*
  - Magiſter ordinis Teutonici Confluentiæ : *Coblentz.*
- CIVITATES LIBERÆ
  - Moguntia : *Mayence.*
  - Colonia : *Cologne.*
  - Treuiri : *Treues.*
  - Gelnhuſa : *Gelnuſen.*

VII. VESTPHALICVS

- ECCLESIASTICI
  - Monaſterienſis : *Munſter.*
  - Paderbornenſis : *Paderborn.*
  - Oſnabrugenſis : *Oſnabruge, ou Oſſemburg.*
  - Verdenſis : *Verden.*
  - Mindenſis : *Minden.*
  - Cameracenſis : *Cambray.*
  - Vltraiectinus : *Vtrech.*
  - Abbas Corbienſis : *Abbé de Coruey*, &c.
- LAICI PRIN-
  - Dux Iuliaci & Bergarum, & Comes Rauenſpergij : *de Iuliers, de Bergues, & Rauenſperg.*
  - Dux Cliuiæ, Comes Marchiæ & Rauenſti-

le Cercle de Veſtphalie.

- CIPES
  - nij: *de Cleues, de la Marche, & de Raueſtein.*
  - Comes Benthimenſis: *de Bentheim*, &c.
- CIVITATES LIBERÆ
  - Aquiſgranum: *Aix la Chapelle.*
  - Cameracum: *Cambray.*
  - Duiſburgum: *Duisbourg.*
  - Lemgouia: *Lemgou.*

VIII. SAXONICVS aliter SAXONICVS SVPERIOR

le Cercle de la haute Saxe.

- EPISCOPI
  - Miſnenſis: *Miſne.*
  - Martiſpurgenſis: *Mæsbourg.*
  - Naumburgenſis: *Naubourg.*
  - Brandeburgenſis: *Brandebourg.*
  - Hauelburgenſis: *Hauelberg*, &c.
  - Abbatiſſa Quedlinburgenſis: *Abbeſſe de Quedlinbourg*, &c.
- PRINCIPES LAICI
  - Dux Elector Saxoniæ: *l'Electeur de Saxe.*
  - Marchio Brandeburgicus: *Marquis de Brandebourg.*
  - Dux Pomeraniæ: *Pomeranie.*
  - Comes Mansfeldij: *Mansfeld.*
  - Comes Glichenſis: *de Gleichen*, &c.
- CIVITATES LIBERÆ
  - Gedanum: *Dantzik.*
  - Elbinga: *Elbing.*

IX. SAXONICVS INFERIOR

le Cercle de la Baſſe Saxe.

- ECCLESIASTICI
  - Archiep. Magdeburgenſis: *Magdebourg.*
  - Archiep. Bremenſis: *Breme.*
  - Epiſcop. Lubecenſis: *Lubek.*
  - Sleſuicenſis Epiſc. *Sleuuik.*
- PRINCIPES LAICI
  - Dux Holſatiæ: *Holſtein.*
  - Dux Brunſuicenſis: *Brunſuik.*
  - Dux Luneburgenſis: *Lunebourg.*
  - Dux Lauenburgenſis: *Lauuenbourg.*
  - Dux Magapolitanus: *Mekelbourg.*
- CIVITATES LIBERÆ
  - Hamburgum: *Hambourg.*
  - Lubeca: *Lubek.*
  - Northuſa: *Northuſen.*
  - Mulhuſa Thuringiæ: *Mulhauſen.*
  - Goſlaria: *Goſlar*, &c.

- X. BVRGVNDICVS, *Cercle de Bourgogne.*
  - PRINCIPES
    - Dux Burgundiæ: *Bourgogne.*
    - Comes Naſouius Bredenſis: *Breda.*
    - Comes Egmondanus: *Egmond.*
    - Comes Hornanus: *Hornn.*

CAPVT III.

Diuiſio Germaniæ in Prouincias.

- GERMANIA.
  - CISRHENANA
    - REGIONES CONFOEDERATÆ
      - Heluetij: *les Suiſſes.*
      - Griſones: *les Griſons.*
    - REGNVM AVSTRASIÆ
      - Regiones Electorales: *Treues*, &c.
      - Regiones Controuerſæ: *Iuliers*, &c.
      - Lotharingia: *la Lorraine.*
      - Alſatia: *l'Elſace*, &c.
  - TRANSRHENANA
    - SVPERIOR.
      - SVEVIA *Suaube.*
        - Algouia: *l'Algou*, vbi *Ausbourg.*
        - Ducatus Virtembergenſis: *Virtemberg.*
      - BAVARIA *Bauiere.*
        - Ducatus Bauariæ: *Duché de Bauiere.*
        - Palatinatus Bauariæ: *Palatinat de Bauiere*, &c.
      - TIROLIVM *Tirol.*
        - Comitatus Tirolenſis: *Tirol.*
        - Epiſc. Tridentinus: *Trente.*
        - Epiſc. Brixienſis: *Brixen.*
      - REGIONES HÆREDITARIÆ.
        - Auſtria: *Auſtriche.*
        - Stiria: *Stirie.*
        - Carinthia: *Carinthie.*
        - Carniola: *Carniole.*
        - Marchia Vinidorũ: *Vindiſmark.*
    - IN-
      - REGNVM BOHÆMIÆ *Boheme.*
        - Bohæmia: *Boheme.*
        - Sileſia: *Sileſie.*
        - Morauia: *Morauie.*
        - Luſatia: *Luſace.*

L'ALLEMAIGNE.
PARTIE DE FRANCE
POLOGNE
HONGRIE

[…NIA] NA. FE- RI- OR.

- **FRANCONIA** *la Franconie.*
  - Epiſc. Herbipolitanus: *Vvurtzbourg.*
  - Epiſc. Bambergenſis: *Bamberg.*
  - Haſſia: *la Heſſe Caſſel & Marpurg.*
  - Veterauia: *Vetterau*, &c.
- **SAXONIA** *la grande Saxe.*
  - Ducatus Saxoniæ: *Saxe Electorale.*
  - Marchia Brandeburgenſis: *la Marche de Brandebourg.*
  - Thuringia: *Thuringe.*
  - Archiep. Bremenſis: *Breme.*
  - Ducatus Megapolitanus: *Mekelbourg.*
  - Pomerania: *Pomeranie*, &c.
- **VESTPHALIA** *Vveſtphalie.*
  - Friſia Orientalis: *Friſe Orientale.*
  - Epiſcop. Monaſterienſis: *Munſter*,
  - Epiſc. Paderbornenſis: *Paderborn*, & aliæ ditiones.

CAPVT IV.

De Heluetiis eorúmque ſociis, ſubditis & fœderibus,

§. 1. *De Cantonibus Heluetiis.*

INITIVM fortiſſimæ huius Reip. datum eſt à Suitiis, Vriis & Vnderualdiis, quos reliqui Heluetij voce patriâ populos Sylueſtres appellant.

SVITII à Cymbris ſe oriundos putabant.

VRI à Tauriſcis originem accerſebant ſuam.

VNDERVALDII ſe Romanorum exulum reliquias iactabant.

Tres hi Cantones primi libertatem ſuam fortiter propugnarunt, quam Albertus Auſtrius Rodolphi filius volebat labefactare, Is enim Heluetiis iratus, & multis filiis prouidere volens decreuerat hîc inſtituere principatum, ac proinde redemerat multorum Monaſteriorum iura in Heluetios, itémque arces, vnde ſperabat euertere libertatem; ſed huic reſtitere prædicti pagi, ideò à præfectis arcium duriùs habiti ſunt. Fruſtra querebantur de rapinis, ſtupris, vexationibus, hæc enim omnia adnitente Auſtrio contingebant. Adiungebatur & damno ludibrium, & iuſſi ſunt honorare pileum ex perticâ pro gubernatore: quod cùm neglexiſſet

Tilius quidam Vrienſis iuſſus ex capite filij decutere pomum; ſed alteram attulit ſagittam, vt ſi aberraret gubernatorem conficeret. Quod cùm fassus eſſet, raperetúrque in perpetuum carcerem, mirabiliter euaſit, ac paulò pòſt latens inter frutices, gubernatorem iniuriæ auctorem tranſuerberauit. Inde conſpirauere tres iſti pagi anno 1308. quos reprimere dum parat Auſtrius cæſus eſt à filio fratris. Demum Leopoldus Alberti filius cum viginti millibus eos inuaſit, quem tamen exercitum 1300. Heluetij prædictorum pagorum, priùs Sacramentis ritè muniti ceciderunt ad Moregartum pagum. Hinc coaluit fœdus perpetuum inter tres illos pagos anno 1315. Cùm antea tantùm eſſet decennale, dictique voce patriâ *Eydnoſen*, hoc eſt *Sacramenti participes*, exteris autem Suitij *Suiſſes* à pago, in quo primùm pro libertate pugnatum eſt. Libertas iiſdem pagis ab Imperatore Ludouico confirmata eſt in Comitiis Norimbergicis, cuius diploma datum eſt Papiæ 1329.

Lvcernates malè accepti ab Auſtriis, & aliunde vexati à tribus prædictis pagis fœdus admiſere anno 1332. Auſtriis nequicquam primùm aperto marte, mox inſidiis repugnantibus.

Tigvrini anno 1351. coaluerunt, bello concitato contra Comites Haberſpurgios, quibus quoniam fauebant Auſtrij, iunxere ſe pagis, qui eorum ſocietatem optabant, ob tranſuectionem mercium.

Glaronenses ſequenti anno 1351. à quatuor pagis ſuperati ſunt, qui tamen experti eorum virtutem ſe Fœderi ſuo coniungendos duxerunt.

Tvgii, apud quos Auſtriorum præſidium fixum erat quo Suitij & Tigurini infeſtabantur, deuicti ſunt eodem anno 1352. à quinque pagis. Tentarunt quidem omnia pro ſuis dominis, ſed ab iis ſpreti, aliis ſe coniunxere.

Bernates ſui iuris antequam aliis pagis iungerentur, quibus & auxilium tulere Cantones contra Friburgios, qui dederant ſe in clientelam Auſtrio. Poſtea tamen inuiti bello contra Vnderualdios impliciti ſunt, & victores effecti, Legatos ad Cantones miſerunt, qui pro iis iudicarunt; tandem aliis vniti anno 1353.

Fribvrgenses miſerè ſpoliati ab Auſtriis per ſummam fraudem vaſis aureis & argenteis ſeſe Bernatibus iunxere, poſtea adſcripti fœderi 1481. cum ſequentibus.

Solodvrii varios aliàs experti dominos, item etiam fœdera,

finito bello Burgundico cum prædictis fœderi publico accenſiti ſunt 1481.

Basileenses, quorum vrbs libera, extra Heluetiam, ſæpe fecere fœdus cum iiſdem auxilij cauſâ. Sed bello exorto inter Maximilianum, & Heluetios, neutri parti fauerunt, quare ab omnibus, excepti conuicio; quâ indignitate permoti ſeſe fœderi Heluetico coniunxere 1501.

Scaphvsiani, quorum vrbs vendita fuerat Auſtriis à Ludouico Bauaro; ſed tempore Concilij Conſtantienſis iterum Imperio reſtituta, quia Federicus Auſtrius Ioannem XXII. à Concilio abduxiſſet. Iuuere Heluetios pecuniâ, & militibus; quare inter ſocios relati ſunt cum præfatis anno 1501.

Abbatiscellenses ſeſe redemerunt pecuniâ ab iure Abbatis S. Galli, à quo ſæpe vexati, fortiter reſtitere: demum fœderi Heluetico iuncti ſunt 1513. quia egregiam nauarant operam Cantonibus, in bellis contra Auſtrios, Burgundos, & Sueuos.

§. 2. *De ſociis Heluetiorum.*

Rhæti, ſeu Griſones inter ſe fœdere coniuncti, atque etiam cum aliquot pagis, tandem anno 1498. perpetuum fœdus cum omnibus Heluetiis percuſſerunt, illis in omnibus bellis adfuerunt, & viciſſim adiuti ſunt ab iiſdem.

Valesii multa fœdera variis temporibus cum Heluetiis ſanxere; ſed demum anno 1533. exortis de fide controuerſiis, Adrianus Sedunenſis Epiſcopus Friburgi cum 7. pagis Catholicis fœdus fecit: quod eò maximè ſpectat, vt fides Romana ſarta tecta ſeruetur

Abbas S Galli anno 1454. Fœderati nomen accepit in eo publico epulo cui conuiuæ 1500. interfuerunt.

Constantiensis Episcopvs, cuius ditio in Sueuiâ: is quandonam fœderi acceſſerit ignoratur.

Rotevilla *Rotueil*, in Sueuiâ anno 1519. recepta eſt vt fœderata, ſed quia longiùs diſtat, ei iniunctum, ne quod bellum ſuſcipiat ſine facultate Cantonum.

Mvlhvsivm *Mulhauſen*, in Alſatiâ, erat ſub Aduocatiâ (vt aiunt) Epiſcopi Argentoratenſis: at bello exorto inter Epiſcopum & Rodolphum Habeſpurgium adempta eſt Epiſcopo, arx di-

ruta eſt, factáque vrbs Imperialis. Anno 1506. eius incolæ in ciuium numero recepti ſunt à Baſileenſibus: ac demum 1515. omnibus pagis aggregata eſt.

Bienna ſub poteſtate olim Epiſcopi Baſileenſis, poſtea variis fœderibus iuncta eſt Heluetiis: tandem fœdus omnino firmatum anno 1547. Epiſcopo Baſileenſi à Bernatibus, & Soloduris repulſo.

Geneva cum Bernatibus ſolis contraxit, & nondum publico fœderi adiuncta eſt.

Neocomvm *Neufchaſtel*, occupatum fuit à Bernatibus in bello Heluetico contra Lud. XII. ſed anno 1529. Ioanna Hoochbergia vidua Ducis Longauillani effecit vt ſibi redderetur. Vnde Comites hanc amicitiam cum Bernatibus ſingulariter colunt, licèt etiam iuncti ſint cum Lucernatibus & Friburgenſibus.

§. 3. *De populis qui communi Heluetiorum iure reguntur.*

Rapersvila ad lacum Tigurinum occupata eſt anno 1558. ab Vriis, Suitiis, Vnderualdiis, & Glaronenſibus: dum redeunt ex bello Conſtantienſi petierunt per hanc vrbem tranſitum; ſed fortiores eam occuparunt, & hactenus communiter eam adminiſtrant.

Bada, Bremocartvm, Mellinga, Svrseivm, Tigurinis venditæ ſunt ab Imperatore Sigiſmundo, hi tamen paulò pòſt admiſere in partem Dominij ſui Lucernates, Suitios, Vnderualdios, Tugenſes, & Glaronenſes. Neque etiam multò pòſt Vrios, & Bernates; eâ lege vt vrbes illæ prædictis VIII. Cantonibus eodem iure parerent, quo olim Auſtriis.

Fravenseldvm Turgeæ caput, vnà cũ totà Turgea. Itém que

Liberæ provinciæ, ſeu Comitatus *Rore*, & Sarvnetes, *le Sargans*, Dominos agnoſcunt 7. pagos Vrios, Suitios, Vnderualdios, Glaronenſes, Tigurinos, Tugenſes, & Lucernates.

Rhegvsci *le Rheintal*, vbi *Rhinek* anno 1520. prædictis 7. pagis ſubmiſſi ſunt, qui ſponte Abbatiſcellenſes, in Dominij partem vocarunt, quia veteres erant Domini.

Bilitionvm, ſeu Bellizona ab Vriis, Suitiis & Vnderualdiis regitur. Hæc cum adiunctis præfecturis rapta fuerat Dominis ſuis à Ducibus Mediolanenſibus, ſed ab iiſdem Dominis recepta,

vendita fuit Vriis, & Vnderualdiis; demum in fœdere cum Franciſco primo, tribus pagis relicta eſt adminiſtranda.

IV. PRÆFECTVRÆ ITALICÆ, *Luganenſis*, *Locarnenſis*, *Mendriſiana*, *& Madiana*, anno 1512. in poteſtatem Heluetiorum tranſierunt ex dono Maximiliani Sfortiæ, quod donum triennio pòſt confirmauit Franciſcus I. His autem imperant omnes Heluetij præter Abbatiſcellenſes, qui nondum vniti erant fœderi.

Hi autem omnes populi reguntur, miſſis eò præfectis ex ordine à populis quibus parent.

De fœderibus Helueticis.

Quadruplex eſt Heluetiorum fœdus, Mediolanenſe, Auſtriacum, Sabaudicum, Gallicum.

MEDIOLANENSE inchoatum eſt primùm à Galeatio Sfortiâ anno 1466. cum 8. antiquis pagis: ſed Dominis ſæpe mutatis nomine Caroli V. à Ferdinando Gonzagâ renouatum eſt; iterúmque ſub Philippo II. cum 7. Cantonibus Catholicis.

AVSTRIACVM primùm initum eſt anno 1474. per Sigiſmundum Auſtrium, abruptum per Maximilianum Imperatorem, ſed renouatum anno 1511. & inde quotannis 200. aurei ſingulis pagis honorarij muneris cauſâ perſoluuntur. BVRGVNDICVM idem cum Auſtrio anno 1543. coaluit.

SABAVDICVM olim percuſſum cum tribus pagis Bernatium, Friburgiorum, Soloduriorum, à Philiberto ad omnes extenſum eſt anno 1511. Sexcentos aut plures Equites mittere debet non implicitus bello domeſtico, Heluetij non plures ſex peditum millibus, quibus ſex Francos in menſtruum ſtipendium Dux perſoluet, nec iis vtetur in bellis naualibus. Singulis pagis quotannis Bernæ numerat 200. aureos. Noſtrâ ætate renouatum fœdus, ſed ſublata clauſula de mutuo auxilio.

GALLICVM primùm Ludouicus XI. pepigit, & ſeptem millia Francorum annuæ penſionis ſingulis pagis largitus eſt; quod renouatum ab eius filio. Abruptum eſt ab Ludouico XII. vnde magnæ Gallis clades. Cum victis demum Franciſcus I. illud renouauit, numerauitque ſingulis pagis duo aureorum millia, anno 1516. & firmiùs Lutetiæ poſt annos quinque coaluit. Per hoc fœdus, à Rege 200. Cataphractos, & 12. tormenta bellica cum impedi-

mentis accipere debent bello appetiti, eidem autem non pauciores ſex millibus, non plures 16. mittere debent. Renouauit idem fœdus Henricus II. à quo additum, vt militante Rege quotquot ipſe vellet mitterentur. Idem confirmauere ſequentes Reges, vnde ſaltem hoc boni enatum eſt, vt ipſis ſeruatam religionem debeamus in prælio ad Drocas, vbi ſupra virorum conditionem pugnauerunt.

§. 4. *Heluetiorum diuiſio ex Religione.*

Catholici Cantones:
- Lucernates: *de Lucerne.*
- Friburgij: *de Fribourg.*
- Salodorij: *de Soleure.*
- Tugenſes: *de Zug.*
- Vrij, ſeu Vranij: *d'Vri.*
- Vnderualdij: *d'Vnderuald.*
- Suitij: *les Suiſſes.*

Protestantes.
- Tigurini: *Canton de Zurich.*
- Bernates: *de Berne.*
- Baſileenſes: *de Baſle.*
- Scaphuſiani: *de Schaphouſe.*

Mixti.
- Glaronenſes: *de Glaritz.*
- Abbatiſcellenſes: *d'Appenzeel.*

§. 5. *Tredecim Pagi Heluetiorum*, les Treize Cantons des Suiſſes.

Tigurinus pagus
- Tigurum, ſeu Turigum: *Zurich*, quam vrbem Fluuius Limagus *Limmath*, ſeparat in duas partes. Fuit hæc ciuitas hæreſi Zuinglij deformata.
- Griffenza: *Griffenzée*, ad lacum cognominem ex quo Fl. *Glat.*
- Vitodorum: *Vinterthur*, à Sigiſmundo Tigurinis venditum, ad Fl. *Eulach.*
- Steina: *Stein*, proprios habet magiſtratus.
- Bulachum: *Bulak*, bis conflagrauit vniuerſum.
- Eglisouia: *Egliſouu*, ad Fl. Rhenum vbi ponte iungitur.

le Canton de Zurich.

- Kiburgium: *Kiburg*, caput Comitatus.
- Lauffa: *Lauffenberg*, ad catarractas Rheni.
- Harſpurgum: *Harſpurg*, celeberrimum ob Comites ſuos.
- DOMINIVM SAXENSE, ſeu ALTI SAXI: *la Seigneurie de Sax, ou Hohēſax.* — Forſtega: *Forſteck*, caſtrum munitiſſimum, circumpoſita regio fertiliſſima.

BERNENSIS PAGVS *le Canton de Berne.*

- BERNA: *Berne*, Germanicè *Bern*, ab vrſo ſic dicta quem hîc cepere Venatores, in cuius rei gratiam hîc perpetuò aluntur duo vrſi, mas & fœmina. Sita eſt ad Fl. Arolam *Aar.*
- Tobinium: *Zoffingen*, ad Fl. *Vviger*, in Argouiâ, iuxta quam ſylua *Bonuald*, vnde abietes proceræ ad malos nauium.
- Arburgum: *Arburg.*
- Peterlinga: *Peterlingen*, aliter *Payerne.*
- Luppa: *Louppen*, oppidulum ad quod prælium memorabile commiſſum eſt.
- ROMANA DITIO *le pays Roman, ou de Vaux:* erepta Sabaudo ab Heluetiis.
  - Auenticum: *Auenches*, Germanis *Vviſliſburg*, huius tractus olim nobiliſſima ciuitas, & primaria, nunc minuta vrbecula.
  - Lauſana: *Lozane*, Epiſcopi antea ſedes, vnde & lacus Lemanus nunc habet nomen: hîc quoque Academia.
  - Minnidunum: *Mouldon*, ad Fl. *Broye*, qui cadit in lacum *Murten.*
  - Neuidunum: *Nion*, caſtro firmatum: ita dicta vrbs à Centurione Veſpaſiani, qui eam reparauit, cùm antè Beneuis diceretur.
  - Ebrodunum: *Yuerdon*, ad lacum cognominem, vrbs munita ſitu ob paludes.
  - Rotulum: *Rolle*, Baroniæ caput ad lacum Lemanum.
  - Vbiſcum, vel Viuiacum: *Veuay*, vnde iuriſdictio nomen traxit.
  - Morſea: *Morges*, iuriſdictionis ſedes.
  - Arburgum: *Aarbourg.*

PROVINCES LIGVÉES.
PARTIE DU COMTÉ DE BOURGO-GNE.
MONT-BELI-ART.
ALSA-CE.
PARTIE DE SUAUBE.
CONTÉ DE TIROL.
LAC DE GENEUE.
PARTIE DE SAVOYE.
PIED MONT
MILA-NOIS.
SUISSE.
FRIBOURG
GRISE
VALTELINE
VENISE.

LVCERINVS PAGVS
le Canton de Lucerne.

- Lvcerna, ſeu Lacocerna, ad lacum Lucerinum vnde exit Fl. Vrſa *le Ruſſ*, duos ſubiens lacus *Lucernerzée*; & *Vvaldſtertzée*. Iuxta vrbem mons Pilati, ſeu Fraoti, vulgò *Fraimont*, de quo in miraculis.
- Sempachum: *Sempach*, ad lacum cognominem, iudicis ſedes indigenæ, ſed quē eligunt Lucernates.
- Suria: *Surzée*, ad prædictum lacum.
- Villiſouium: *Vvilliſouu*, ad Fl. *Vviger*.
- Vikena: *Vvicken*, iuridica ſedes.

VRIENSIS PAGVS
Canton d'Vri, à capite Vrſi ſylueſtris in ſtemmate, quem *Vri* vocant.

- Vetvs vicvs, ſeu Altdorfium: *Altdorf*, vicus cultiſſimus ad Fl. Vrſam *Ruſſ*.
- Betzelinga: *Betzelinge*, vicus vbi Comitia fiunt, & magiſtratus eliguntur.
- Mons S. Gothardi, *le Mont S. Gotard*, vulgò *S. Godart*.
- Vallis Lepontiorum: *le Val de Liuin*, quò mittunt iudicem tertio quoque anno Cantones.

SVITIENSIS PAGVS
le Canton de Schuuis, vnde nomen recens inditum Heluetiis.

- Svitia: *Schuuis*, ad Fluuiolum qui cadit in lacum *Vvaldſtet*.
- Brumenum: *Brumen*, ad prædictum lacum, locus ſatis diues.
- Arta: *Art*, diues pagus ferè ad lacum Tugienſem.
- Cruſſenacum: *Cruſnak*, vnde iuriſdictio. Hi prædicti duo pagi à Comite Haberſpurgio empti ſunt à Suitiis, vt ditionem ſuam ad lacum extenderent.

SYLVANIENSIS PAGVS
ſeu Vnderualdienſis, *le Canton d'Vnderualdi*

- Sarna: *Sarnen*, vicus cultiſſimus, cuius arx diruta initio belli.
- Stantia: *Stantz*, ſeu *Stantzade*, olim primarius Cantonis locus, & vbi ſigillum Pagi ſeruabatur.
- Kerna ſylua: *Kern*, vnde nomen Syluaniæ toti pagò inditum.
- Alpenachum: *Alpenach*, vicus clade Auſtriorum initio belli memorabilis.
- Viſerlonium vicus: *Viſerlon*, vbi Comitia pagi olim celebrabantur.

TVGIENSIS PAGVS *Canton de Zug.*

- Tvcivm: *Zug*, ad lacum cognominem, cuius incolæ diu pro ſuis dominis pugnauere.
- Chamum: *Cham*, vbi olim peculiares domini: ad prædictum lacum iacet.
- Fanum S. Volfangi: *S. Volfang*, ſat cultus vicus.

GLARONENSIS PAGVS *le Canton de Glaritz.*

- Glarona: *Glaritz*, burgus peramplus, montibus ferè vndique vallatus.
- Riua, ſeu Valemſtadium, vulgò *Valemſtat.*
- Suuandia: *Schuuanden*, vbi Comitia huius Cantonis conuocantur.
- Comitatvs Verdenbergensis: Verdenberga: *Verdenberg.*

ABBATISCELLENSIS PAGVS *le Canton d'Appenzéel.*

- Abbatis-cella: *Appen-zel*, burgus prædiues quem Abbas S. Galli excitauit. Rebellarunt ciues, quia acerbiùs tractabantur à nobilibus per Abbatem miſſis.
- Clanxia: *Clans*, caſtrum munitiſſimum iuxta vrbem.

BASILEENSIS PAGVS *le Canton de Baſle.*

- Basilea: *Baſle*, Germanis *Baſel*, Rheno affixa qui mediam ſecat, & diuidit in magnam & paruam. Parua trans Rhenum ſita, & hanc alluit Fluuius *Vuies*: Magna cis Rhenum rigatur Fl. *Birs*. Vrbs tota cultiſſima, & ferè vbique picta.
- Vallenburgum: *Vallenbourg*, ad Fl. *Ergetz* cum caſtro *Alt-Vallenbourg.*
- Siſſachum: *Siſſach*, vnde regioni nomen inditum *Siſgouu.*
- Varneſpurgum: *Varnſpurg*, Comitatus magni reditus huic Cantoni addictus.

FRIBVRGENSIS PAGVS

- Fribvrgvm: *Fribourg en Suiſſe*, populoſa ciuitas in 4. diſtributa partes, ita dicta quaſi *uber Burgus*, vbi reſidet Epiſcopus Lauſanenſis.
- Nidouium: *Nidou.*
- Thunum: *Thun*, ad lacum cognominem, vbi ex eo erumpit Arola Fl. *Aar.*
- Erlakum: *Erlak.*
- Arbergum: *Arberg.*

le Canton de Fribourg.
- Burgdorfium : *Burgdorf.*
- Remontium : *Remont*, aut *Romont*, Comitatus caput.
- Gueriæ : *Gruyers*, cap. Comitatus, vnde exquiſiti caſei, & fortè milites in hiſtoriâ noſtrâ parum laudati.
- Corberiæ : *Corbers.*
- Brientium: *Brientz*, ad lacum cognominem, cuius ciues fortiſſimi.

SCAPHVSIANVS PAGVS *le Canton de Schaffouze.*
- Scaphvsia : *Schaffouze*, ad Rhenum Fl. à quâ non procul eiuſdem Fl. Catadupa terribilis: quare hîc merces exponi ſolent, & recipi ſcaphis, vnde nomen vrbi.
- Noua Kilia : *Neuukil*, verſus Syluam nigram.

SALODORIVS PAGVS *le Canton de Soleure.*
- Salodvrvm: *Soleure*, Germanis *Solothurn*, ad Fl. Arolam qui vrbem in Magnam, & Paruam diuidit; hæc Lauſanenſis, illa Conſtantienſis Diœceſis eſt. In ea degit Legatus Regis Galliæ.
- Oltena : *Olten*, ad Fl. *Aar.*
- Baliſtella: *Baliſtel*, burgus peramplus iuxta quem ferrum optimum excoquitur.

§. 6. *De ſubditis Heluetiorum qui ab iis communi iure reguntur.*

Omnibvs Cantonibvs præter Abbatiscellenses obtemperant, quia nondum hi Fœderi Heluetico adiuncti erant cùm Heluetiis obuenerunt.

PRÆFECTVRÆ ITALICÆ.
- Præfectvra Loganensis: Luganum: *Lugano*, Germanis *Louuetz*, ad lacum cognominem, vrbs plena nobilitatis.
- Præfectvra Locarnensis: Locarnum: *Locarno*, Germanis *Luggans*, ad lacum Maiorem olim Verbanum.
- Præf. Madiana *le Val de Madia*: Germanis *Mayental*, à Fl. Madiâ, vulgò *Mayn*, ſine vrbibus.
- Præf. Mendrisii *Gouuern. de Mendris.*: Mendriſium: *Mendris.*

Octo

Octo veteribus Cantonibus, hoc eſt, Vriis, Svitiis, Vndervaldiis, Lvcerinis, Tigvrinis, Tvgensibvs; Glaronensibvs, & Bernatibvs.
- Bada, ſeu Aquæ Heluetiæ: *Baden*, ſeu *Oberbaden*, ad Fl. Limagum, vbi luculenta Balnea. In eâ fiunt publica totius gentis Comitia.
- Bremogartvm: *Bremgarten*, ad Fl. Vrſum *Ruſſ*, ſupra Lucernam, vrbs plena incolis ingenioſis.
- Melinga: *Melingen*, ad prædictum Fl. Vrſum.

Prædictis (præter Bernates) & Abbatiscellensibvs
- Rhenana Vallis, *le Bailliage de Rhintal.*
  - Rhyneggum: *Rhinek*, vrbs egregia.
  - Alterſtettum: *Alſtetten.*

Septem veteribvs Canto. hoc eſt, Vriis, Svitiis, Vndervaldiis, Lvcerinis, Tigvrinis, Tvgensibvs, & Glaronensibvs.
- Pars Tvrgeæ *partie du Turgouu.*
  - Fravenfeldvm: *Frauenfeld*, caput Turgeæ, multis gaudens priuilegiis.
  - Dieſſenhouium: *Diſſenhofen*, ad Rhenum.
  - Fines: *Pfin*, vrbecula antiqua.
- Regvscorvm Provinciæ liberæ, ſeu Comit. Rorẽſis, *les Prouinces libres du Ruſſ, ou le Comté de Rore.*
  - Meienbergũ: *Meyenberg.*
  - Richenſea: *Richsée.*
- Sarvnetes *le Comté de Sargans.*
  - Sarenugantium, ſeu Sargantium: *Sargans*, ad Fl. Saram, quæ vox Anſerem ſonat.
  - Riua: *Vallenſtat.*

Vriis, Svitiis, Vndervaldiis & Glaronensibvs
- Raperſuila: *Rapperſchuuil*, Comitatus ad lacum Tigurinũ.

Vriis, Svitiis & Vndervaldiis.
- Italicæ Præfecturæ
  - Bilitionensis Præfectura
    - Bilitionum: *Bellizona*, olim Comitum Miſauciorum; ciues ſeſe dediderunt Heluetiis anno 1422.
  - Vallis Palensa: Satis ferax.
  - Riparia Præfect.: Exigui admodum prouentus.

BERNATIBVS & FRIBVRGIIS.	PRÆF. VRBANA *Bailliage d'Orbe.*	Vrba : *Orbe*, ad Fl. cognominem.
	PR. GRANSONIANA *Bailliage de Granſon.*	Granſonium : *Granſon*, Germanicè *Grauſen*, vbi iterum Burgundus infeliciter pugnauit, & impedimenta perdidit.
	PR. MORATENSIS *Bailliage de Morat.*	Moratum: *Morat*, clade Burgundici Ducis oppidum inclytum, vbi ab Heluetiis vinci ſe poſſe intellexit.
	PR. SCHVVARTZENBVRGENSIS, *Bailliage de Schuuartzenbourg.*	Schuuartzenburgum : *Schuuartzenbourg*, & Melanoburgum.
SVITIIS & GLARONENSIBVS.	PRÆF. GASTALENSIS *Bailliage de Gaſtal.*	Gaſtalum : *Gaſtal.*
	PRÆF. VSNACENSIS *Bailliage d'Vznach.*	Vſnacum : *Vznach.*

§. 7. *De ſociis Heluetiorum.*

SINGVLATIM poſtea agemus de Rhætis, & Valeſiis qui præcipui ſunt Heluetiorum ſocij, de reliquis in præſentiâ tractabimus.

EPISCOPVS CONSTANTIENSIS.	Merſburgum: *Mærsbourg.*	
	Arbor felix : *Arbon.*	
	Epiſcopi Cella : *Biſchofſzell*, ad confl. Sitteræ, & Turgi Fl.	
	Cæſaris ſedes : *Keiſerſtiel*	ambo oppida Comitatus Badenſis, ſed eò Epiſcopus præfectos mittit.
	Clingenouiũ : *Clingenouu*	
	Rinouium : *Richenauu*, Abbatia diues.	
	Curzacum, ſeu vicus Certiaci : *Zurzach*, à M. Iunio Certo Nobili Romano, qui hîc iacet, nomen accepit.	
	Bollinga ; *Bollingen.*	
EPISCOPVS	Bruntrutum: *Porentru*, Germanicè *Bruntrutt*, ſeceſſus Epiſcopi, licèt in diuinis pendeat hic locus à Biſuntino Archiepiſcopo.	

BASILEENSIS	Bonna villa: *Nuuenſtal.* Delmontium: *Delmont.*
ABBAS S. GALLI Imperij Princeps.	Fanum S. Galli: *S. Gal*, in Turgeâ vrbs diues ſic dicta à S. Gallo, quem S. Columbanus ægrum hîc reliquit. Villa: *Vvill*, vbi palatium luculentum Abbatis. COMITAT. TOGGENBVRGENSIS *Comté de Toggenbourg.* — Liechtenſtega arx: *Liechtenſteg.*
PRINCIPATVS NEOCOMENSIS *Princip. de Neufchaſtel.*	Neocomum: *Neufchaſtel*, Germanicè *Neuubourg*, ad lacum cognominem, vbi palatium eximium D. *de Longueuille*, qui hinc Princeps. Incolæ audaces in primis, vulgò *les Auanturiers de Neufchaſtel.* Landeronium: *Landeron*, vrbs in palude. COMITATVS VALLANGINVS: *le Comté de Vallangin*, conſtans ex 4. vallibus in monte Iuraſſo.
RESPVBLICÆ, ſeu vrbes Imperiales.	BIPENNIENSIS, ſeu Biennenſis: *Bienne*, in Epiſcopatu Baſileenſi, cuius ciues imperant valli S. Immerij *de S. Immer*, aliter *la Seigneurie d'Aërgue.* MVLHVSIENSIS: *de Mulhauſen*, in Sunggouiâ parte ſuperioris Alſatiæ, vrbs Imperialis ad Fl. *Ill.* ROTEVILLANA: *Rotuuil*, vrbs Imperialis in Sueuiâ. GENEVENSIS, vrbs Geneua antiquiſſima: *Geneue*, ad os Laci Lemani, ſupra quam rupes dicta Neptuni *Neitton.* Aurelia Allobrogum dicitur à recentioribus quaſi Aurelius Imp. eam repararit, nugæ. Ab eâ nomen habet nunc Lacus Lemanus, qui variis item nominibus appellatur *de Morges, de Lauſane, de Thonon, d'Euian*, ab vrbibus ei affixis, 17. leucas longitudinis, 6. maioris latitudinis habet: de eo plura in Galliâ antiquâ diximus.

CAPVT V.

De Valeſiis, le Valais.

VALLENSES in Notitia Imperij dicuntur, vbi olim Seduni & Veragri. Hîc maximè creſcit arbor larix, cuius Cæſar meminit. Epiſcopus Sedunenſis ſe totius huius tractus Comitem vo-

cat: is autem eligitur à Canonicis, & legatis ſuperioris Valeſiæ. Tradunt autem Annales huius Regionis donatum eſſe hunc Comitatum Epiſcopo à Carolo Magno, quòd hic edoctus ab Angelo impetraſſet Imperatori ſecreti alicuius peccati remiſſionem. Eſt autem Princeps Imperij, & habet ius gladij, quæ priuilegia ei confirmata ſunt à Carolo IV. imò & V. in gratiam Martini Schinneri optimè de ſe, & Imperio meriti.

VALESIA SVPERIOR *le haut Valais*, diuiſa in 7. Iuriſdictiones, quas vocant *Zenders*, quarum hæc præcipua loca.	SEDVNVM: *Sion*, Germanis *Sitten*; caput totius regionis, hîc caſtrum duplex, ſtatio gemina Epiſcopi æſtate, & hyeme. GOMESIA: *Gomps*, ad montem S. Gothardi. BRIGIA: *Brig*, amplus burgus vbi balnea. VESPIA: *Veſp.* burgus vbi criſtalli fodinæ. RARONIVM: *Raron*, ſeu *Raren*, vbi argenti & criſtalli fodinæ. LEVCIA: *Leuck*, amplus burgus iuxta quem balnea. SIDERIA: *Siders*, vnde vina exquiſiti ſaporis: hinc quoque croci plurimùm euehitur.
VALESIA INFERIOR *le bas Valais*, in ſex partes diuiſa, quas Banerias vocant.	CONTEGIVM: *Gondes*, aut *Godes*, vino, croco, & criſtallo celebre. ARDONIVM: *Ardon.* SALONIVM: *Salion.* INTRAMONTIVM, *Andremont*, ſeu *Antremont*, vbi aliquot venæ argenti, multæ lithanthracis. MARTINIACVM, olim Octodurus: *Martinach*, vbi ferrum optimum excoquitur. Fanum S. Mauritij olim Agaunum: *S. Maurice en Valais*, vbi porta vndequaque vallata rupibus, quâ tota clauditur Regio.

PRÆFECTVRÆ EREPTÆ SABAVDO, *Bailliages de Sauoye.*	Monteum: *Montech.* Vallis Alpium: *Hochſtal*, aliter, *val d'Aux.*	duæ Præfecturæ ereptæ Sabaudo ſuperioribus bellis, tertia Iulianum reddita Emmanueli Philiberto.

CAPVT VI.

De Rhætis, les Griſons.

RHÆTORVM nomen Griſonibus relictum eſt, licèt illi longè plus terrarum occupaſſent, vt ex antiquâ Geographiâ conſtat: ideóque à peritioribus non Rhæti nudè, ſed Rhæti Alpini nuncupantur. Poſtea Cani dicti ſunt, & in præſentia ab eruditis Cani fœderati appellantur. Vnde autem Griſonum acceperint nomen incertum: ſimilius vero ſic dictos eſſe à pannis cinericij coloris, ſeu griſacei quo induti erant legati primæ partis cùm in fœdus conuenerunt. Tota Regio montibus horret, ideóque aſpera, & ſterilis, quare non malè Legatus Gallicus hîc montes ſuperbiæ, valles miſeriæ ſe repeтiſſe dictitabat, alludens ad ſuperbos Gentis illius mores. Tota eſt egregiè munita contra hoſtium impetus, habétque quatuor duntaxat anguſtos aditus, qui per 20. homines facilè ſeruari poſſunt, 1. per Comenſem lacum *in Italiam*. 2. per vallem Camonicam *in Venetam ditionem*. 3. per vallem Oeni *in Comitatum Tirolenſem*. 4. *In Heluetios, & Suabiam* per pontem Curiæ. Poſt varia inter ſe fœdera Griſones tandem omnes ſociati ſunt anno 1471. in loco *Vatzerol*, in ditione *Belfort*, ac demum noſtra ætate anno 1613. ſtatuerunt vt omnes conuenirent quotannis in feſto S. Ioan. Baptiſtæ: & hæc Comitia vocant *Bundſtag*, vbi pars ſuperior mittit 28. Legatos, Cathedralis 24. 10. Iuriſdictionum 15. cum Cancellario & lictore. Cum Gallis coniuncti ſunt eodem fœdere vnà cum Heluetiis, & cum iis militant Regi, plerumque tamen legionem ſeparatam efficiunt.

§. 1. *Griſones Fœderati.*

FOEDVS SVPERIVS ſeu CANVM, Germanicè OBERPVNT,	ILIANTVM: *Ilantz*, ad confluentias Fl. Glenner in Rhenum, & vbi Rhenus collectis fontibus verè incipit eſſe Rhenus.
	Deſertinum, ſeu Diſcentiſium: *Deſſentitz*, ad Rhenum Abbatia celebris, cuius Abbas loci Dominus cum iure monetæ percutiendæ.
	Tronum: *Trums*, aut *Tront*, vbi Comitia huius

	fœderis celebrantur.
la Ligue Griſe, in 22. diſcretum partes.	Rhætium caſtrum: *Ratzans*, vnde Baro nomen habet, locus ſat munitus. Rogoretum: *Ruſſlée*, ſeu *Rogoretz*, in valle *Galança*, Comitum *de Maxos*, vbi palatium à Triuultiis excultum.
FOEDVS CATHEDRALE, ſeu DOMVS DEI, Germanicè GOTTHOVSPVNT, *la Ligue de la Maiſon Dieu,* ob Epiſcopum, diuiſum in 21. Communitates.	CVRIA: *Coire*, Germanicè *Chur*, ad Fl. *Pleſſur*, incolæ dicunt antea dictam eſſe Imburgum: Epiſcopus Imperij Princeps. Tinitionum, ſeu Tinctio: *Tenczon*, aut *Tintzen*. Imum caſtrum: *Tiſſen Caſten*. Heremuſium: *Remuſſ*, in Engadinâ ſuperiore, vbi & caſtrum *Traſp*, locus vterque ditionis Auſtriacæ. Suntium: *Zuiz*, ad Fl. Oenum in Engadinâ ſuperiore. Auerenſa: *Auers*, nonnullis *Anners*, ſed corruptè.
FOEDVS X. IVRISDICTIONVM, Germanicè ZEHEN-GERICHTENPVNT, *les dix Droictures*, quarum 8. Præfecturæ reguntur à Præfecto Rhęto, quem Auſtrius deligit, aliæ duæ à Præfecto quem Griſones mittunt.	DAVOSIVM: *Tafaäs*, vicus in quo curia huius fœderis. Albanoua, ſeu Belforia: *Aluanuu*. Barpona, ſeu Coruantia: *Churuual*, Abbatia ad Fl. *Raboſſ*, vnde hæreſis fermentum prodiit in hæc loca. Prælonga: *Langnuis*. Fanum S. Petri: *Sant-peter in Schanſil*. Cœnobium in valle Rhæticâ: *Kloſterlein im Prattigouu*, ſeu *Retigouu*. Caſtellum, vel Ienatia: *Caſtelz*, vbi reſidet gubernator ſelectus ab Auſtriaco, qui octo Iuriſdictionib. ius dicit Auſtriorũ nominè. Acceria: *Schiers*. Maiæ-villa, ſeu Lupinum: *Meyenfeld*, à qua non procul balnea calida, vbi Præfectus Griſonũ ius dicit duabus Iuriſdictionibus. Malanſia: *Malans*, ad Fl. Langarum *Lanquart*.

§. 2. *Griſonum ſubditi.*

VOLTVRENA VALLIS, *la Valteline,* ab aliis diuiſa in ſex Præfecturas: prædictis enim quinque, quarum vrbes tantùm protulimus, aliqui addunt BORMIENSEM.

- TERTIANA SVPERIOR — Terzero de Sopra, — *le Tiers de deſſus, ou de Tirano.*
  - TIRANVM: *Tirano*, ad Fl. *Adda*, à quo non procul caſtrum vbi nobiles familiæ; eſt quoque Præfecturæ caput.
  - TELLIVM: *Tell*, ſeu *Teglio*, aut *Teio*, alterius Præfecturæ caput; ab hac vrbe Regio nomen traxit.
- TERTIANA MEDIA — Terzero de Mezo, — *Tiers du milieu, ou de Sondrio.*
  - SONDRIVM: *Sondrio*, Germanis *Sonders*, ad Fl. *Maker*, vbi Prætores totius Prouinciæ degunt; vrbs ſatis lepida, & caput totius Regionis.
- TERTIANA INFERIOR — Terzero de Sotto, — *Tiers d'embas, ou de Morbegno.*
  - MORBENIVM: *Morbengno*, ad Fl. *Bitto*, aut *Bitter*, Præfecturæ caput.
  - TRAHONIVM: *Trahona*, paulo ſupra Adduæ ripam.

BORMIENSIS REGIO *le Pays de Bormio*, diuiditur in quinque municipia, vulgò *Cõmunautez.*

- BORMIVM: *Bormio*, ad confluentias Addæ, & Fredolfi, Germanis *Vorms.*
- Iuga Rhætica: *le mont de Braulio.*

COMITATVS CLAVENNENSIS, *le Comté de Clauen, ou de Chiauen.*

- CLAVENNA: *Clauen*, aliter *Chiauenna*, vrbs lepida firmata caſtro, mercatoribus diues quia hic tranſitus ex Germaniâ in Italiam.
- PLVRIVM: *Pleurs*, aut *Plurs*, & *Piur*, aliàs Præfecturæ caput; vrbs tota obruta eſt monte.
- Ripa: *Riua*, aliter *Meſuola*, vbi merces exponuntur, hîc ab Hiſpanis arx excitata erat.
- Fanum S. Iacobi: *S. Giacomo*, ad Fl. *Liro.*
- Samolicum: *Samolico*, ad lacum Clauennam, burgus nitidus, & cultus.

§. 5. *Griſonum ſocij.*

DOMINIVM HALDENSTINENSE, *Seigneurie d'Haldenſtein.* — Haldenſtinum, ſeu pendens petra: *Haldenſtein*, dominum habuit ſuum, ſub tutelâ & patrocinio Griſonum; caſtrum ad Rhenum, vbi & ponte iungitur, olim Lantium pagus.

DOMINIVM FROEBERGENSE, *Seigneurie de Freuenberg*, ad Auſtrios pertinet. — Ragatium: *Ragatz*, ad Fl. *Caming*, qui mox in Rhenum cadit. Fabarium: *Pfæuertz*, Abbatia.

VALLES IVRIS TIROLENSIS — Munſtafunſtadia, *Muntafunſtal*, nobis *Montafun*, & Cloſtalia *Kloſterſtal.*

BRETIGOVIA — *le Brettigou*, aliter *Prettigeu*, & *Rettigeu*, vbi caſtellum *Caſtelz.*

CAPVT VII.

Auſtraſia, le Veſterich.

AVSTRASIA *l'Auſtraſie*, vox corrupta pro *Ooſtreich*, cui opponebatur *Veſtrhik* Neuſtria, quibus verbis appellabãtur Francia Orientalis, & Occidentalis. Porrò de terminis huius Auſtraſiæ non eſt facile ſtatuere, cùm aliquando reſtricta ſit, aliquando dilatata. Latiſſimè ſumi videtur in controuerſiâ Dagoberti & parentis eius Clotharij. Poſtea Scaldi, Moſâ, Rheno fluuiis, & Vogeſo reſtricta eſt, & tum diuidebatur in ſuperiorem & inferiorem. *Inferior*, dicta etiam *Moſellana*, & *Tullingia*, Lotharingiæ ferè reſpondet, reliquæ ditiones in Septentrionem, ſuperioris erant. Demùm coërcita eſt ad tres Regiones quas tibi exhibemus. In eâ olim non tantùm numerabatur Palatinatus Rheni, ſed & ditiones *Vaſgouu*, & *Hunſrunch*; verùm duarum illarum periere limites.

PALATINATVS RHENI, non accepit nomen à voce *Pallas*, ſeu *Capellatio*, cuius meminit Marcellinus; quoniam erat ille verſus caſtellum Cattorum, & Mattiorum, ſed aut à voce *Pfaltz*, quæ *Iuriſdictionem* ſonat, cùm inter Iuriſdictiones eſſet hæc nobiliſſima: aut à Caſtello *Pfalz*, in medio Rheno, quod fuiſſe putat Cluuerius

rius palatium Regis Francorum. Huius tractus Dominus olim Elector erat ipſi Imperatori terribilis; nam educere poterat centum hominum millia; ſed victus ditionem ſuam omnino perdidit, atque Electoratus eius Bauaro attributus, Palatinatus autem Hiſpano ceſſit. Incolæ huius Regionis parum in fide conſtantes eſſe perhibentur; nam intra centum annos quater mutauere religionem.

Spirensis Episcopatvs, pars olim Palatinatus, nunc ab eo diſcerptus, itémque ditiſſimus: verùm ab Epiſcopis alienata bona, qui minùs religionem quàm parentes, & affines curabant: etiam vltra Rhenum extenditur, vbi pars eius munitior.

Dvcatvs Bipontinvs, paruos admodum reditus Duci ſuo exhibet, & tamen mirum eſt quàm multas copias Hæreticis ſuperiori ſæculo indidem Dux Volfangus adduxerit. Conſtituitur in Regione *Vaſgouu*, cuius periere limites.

PALATINATVS RHENI

- Heidelberga: *Hildeberg*, quæ vox montem Myrtorum ſonat, potens ciuitas cum arce ad Necarum Fl. *le Neker*, Academiam olim illuſtrem habuit.
- Vormatia: *Vormes*, vrbs Imperialis caput Comitatus ad Rhenum.
- Oppenhemum: *Oppenheim*, vrbs Imperialis ad Rhenum, in colle, ſitu non abſimili ab Hieroſolymitano: Palatino oppignerata à Ludou. Imperatore.
- Cæſaropolis: *Keiſers Lautern*, vrbs quoque Imperialis ad originem fluuij *Lautern*, vnde & dicta, oppignerata ab eodem Imp.
- Simera: *Siemeren*, Principatus caput in Regione *Hunſruk*.
- Birkenfeldia: *Birkenfeld*, Palatinatus caput in eâdem Regione.
- Gelhuſium: *Gelhauſen*, vrbs Imperialis non procul à Francofurto, Palatinis tandem vendita à Comitibus Dominis.
- Viſlochium: *Viſloch*, non procul ab Hildebergâ.
- Ladenburgum: *Labenbourg*, ad Fl. Necarum, hortis amœniſſimis obuallatum, ditionis Spirenſis & Palatini.

GERMANIA CISRHENANA.

Quamquam olim Gallia Rheno Flumine à Germaniâ diſterminaretur, Germaniam tamen in Galliâ ipſe Ptolemæus agnouit. Subſequentibus autem temporibus, & Imperio ad Germanos deuoluto, quinque ampliſſimæ ditiones ex Galliâ decerptæ ſunt, vt Belgicas taceam, quarum hæc tibi prima proponitur delineatio.

AVSTRASIA *le Vveſterich.*
- Palatinatus Rheni: *le Palatinat du Rhin.*
- Ducatus Bipontinus: *Duché de Deux Pons.*
- Epiſcopatus Spirenſis: *l'Eueſché de Spire.*

ELECTORALES ARCHIEPISCOPATVS, *les trois Electeurs Eccleſiaſtiques.*
- Colonienſis: *le Colonois.*
- Moguntinus: *le Moguntinois.*
- Treuirenſis: *le Treuirois.*

REGIONES CONTROVERSÆ *les pays debattus.*
- Ducatus Cliuenſis: *Duché de Cleues:*
- Ducatus Iuliacenſis: *Duché de Iulliers.*
- Leodienſis Ager: *le pays Liegeois.*

LOTHARINGIA, *la Lorraine*: Imperialis aliàs, vt nunc Francici iuris.
- VERA vbi Nanceium: *Nancy.*
- Ducatus Barenſis: *le Barois, ou Duché de Bar.*
- III. EPISCOPATVS, *les trois Eueſchez*
  - Metenſis: *le pays Meſſin.*
  - Virdunēſis: *l'Eueſché de Verdun.*
  - Tullenſis: *l'Eueſché de Toul.*

ALSATIA *l'Alſace*, nunc quoque magnâ ex parte iuris Francici.
- Superior: *la haute.*
- Inferior: *la baſſe.*
- Briſigauia: *le Briſgœu.*
- Sundgouia: *le Sundgœu, ou Comté de Ferrette:*
- Comitatus Montis-pelgardi: *le Comté de Monbeliard.*

L'ALLEMAIGNE audeca du Rhin.
EUESCHÉ DE MUNS-TER
EUESCHÉ DE PADERBORN
BRABANT
GUELDRE
DUCHÉ DE VESTPHALIE
DUCHÉ DE MONS
COMTÉ DE LA MARCHE
VETERAVIE
NASSAU
HANAUNOIS
FULDE
ISSENBOURG
NAMUR
LUXEMBOURG
TREVES
PALATINAT
DUCHÉ DE LORRAINE
BAR
DUCHÉ DE VIRTENBERG
FRANCHE COMTÉ
SUAUBE
SUISSE
26
27
28
29
30
31
32
51
50
49
48

le Palatinat du Rhin,

Manchemum : *Manheim*, fortè arx Nica cuius meminit Marcellinus ad confluent. Rheni, & Necari.
Cruzenacum : *Cruzenak*, cum caſtro in Regione *Hunſruk*; antea Comitum de *Spaheim*.
Frankendalia : *Frankendal*, vndecim aggeribus munita ab Hæreticis Flandris, iugum Hiſpani refugientibus : ad eam Alueus Rheni deriuatus eſt.
Palatium : *Pſalz*, in Inſula Rheni è regione *Cub*, vnde Regioni nomen quidam trahunt, vt præmonuimus.

DVCATVS BIPONTINVS

le Duché des Deux-Pons.

Bipontivm : *Deux Pons*, aliter *Double pont*, Germanicè *Zuueybrucken*, vrbs ſatis culta.
Horbachium : *Hornbach*, olim monaſterium nobile, nunc à Ducibus in Collegium conuerſum.
Biſchium : *Biſch*, Comitatus caput, antea Palatinæ ditionis.
Limpachum : *Limpach.*
Limburgum : *Limburg.*
Landſtadium : *Landſtad.*
Vlma : *Vlm*, ad Fl. cognominem qui cadit in *Lautern.*

EPISCOPATVS SPIRENSIS,

l'Eueſché de Spire.

Spira : *Spire*, Germanis *Spier*, multis Imperatorum tumulis decorata, cameræ Imperialis ſedes.
Nouoſtadium : *Neuſtat*, ad Fl. *Lautern*, vbi Collegium nobile à Palatino aliàs conditum.
Turkimum : *Turkeim*, vrbs Imperialis, ab aliis in Alſatiâ collocatur.
Germeſinum : *Germeſin*, locus ad Rhenum munitiſſimus.
Viſſemburgum : *Veiſſenbourg*, cuius tractus dicitur *le Mundat*: hîc nobile monaſteriũ cuius Abbas eſt Præpoſitus Imperij *le Preuoſt*: ab aliis accẽſetur Alſatiæ.
Tabernæ-Rheni : *Rhein-Zabern*, ad Fl. Rhenum.
Landauia : *Landau*, vrbs Imperialis in Regione *Vaſgouu*, vbi vini nobile emporium.
Philippopolis : *Philsbourg*, antea burgus *Vdenheim*, ſed ab Archiepiſcopo Treuirenſi, ſimul Epiſcopo Spirenſi, excitata magnis impenſis, non procul à Rheno.

CAPVT VIII.

Archiepiſcopatus Electorales.

QVAMQVAM eorum Electorum ditio etiam vltra Rhenum porrigatur, hic tamen in vetere Galliâ conſtituitur, quoniam magnâ ex parte huc ſpectat. Porrò de dignitate ſingulorum ſuprà egimus.

TREVIRENSIS ditiſſimus ob portoria quæ exigit ex Rheno, & Moſella: multos habet nobiles ſibi ſubditos, & quoad Eccleſiæ regimen Epiſcopos tres Lotharingiæ: eſt quoque Spirenſis Epiſcopus in præſentiâ.

MOGVNTINVS paucis locis cis Rhenum imperat, ſed trans Rhenum pluribus regionibus eius ditio implicatur. Habet aliquid pariter in Haſſiâ & Thuringiâ: Epiſcopos autem ſuffraganeos Vormatienſem *de Vormes*, Spirenſem *de Spire*, Argentoratenſem *de Strasbourg*, Curienſem *de Coire aux Griſons*, Paderbornenſem *de Paderborn*, Halberſtadienſem *d'Halberſtad*, Herbipolitanum *de Vvirtzbourg*, Aichtadienſem, *d'Aichſtad*, Verdenſem *de Verden*, Hildeshimenſem *d'Heildesheim*, Conſtantienſem *de Conſtance*, Auguſtanum *d'Ausbourg*.

COLONIENSIS, non tantùm aliquot habet vrbes nobiles cis Rhenum, ſed ſibi Ducatum Veſtphalienſem arrogat, reuera Comes eſt Anſpergenſis. Eius ſuffraganei ſunt Leodienſis *de Liege*, Monaſterienſis *de Munſter*, Mindenſis *de Minden*, Oſnabrugenſis *d'Oſnabrug*. Nunc ſimul & ſemel poſſidet Epiſcopatus Leodienſem, Monaſterienſem, Paderbornenſem, & Hildeshimenſem cum præpoſiturâ Stablenſi.

ARCHIEPISCOPATVS TREVIRENSIS	TREVIRI: *Treues*, Germanicè *Trier*: ibi palatium antiqui & firmiſſimi operis. Liberam ſe dicit & Imperialem reclamante Archiepiſcopo.
	Sarburgum: *Sarburg*, ad Fl. Sarum *Sar*, in quo piſces plateſſæ Auſonij, nunc *plateis*: in Regione *Veſtrik*, vrbs Imperialis, ſed iuris iam Archiepiſcopalis.
	Boppardia, aliàs Bodobriga: *Boppart*, ſeu *Bopparten*,

le Treuirois.

non procul à Rheno ab Henrico VII. Archiep. oppignerata, iuxta caſtrũ dictum Domus Regia.
Veldentium: *Veldentz*, caput Comitatus in Regione *Hunſruk*.
Palatiolum: *Pfalz*, ad Moſellam, vulgus credit à Cæſare conditum.
Veſelia inferior: *Ober-Veſel*, tribuitur malè ab aliis Palatino, ad Rhenum ſita eſt.
Hermanſtinum: *Hermanſtein*, munitio Germaniæ firmiſſima, oppoſita Confluentiæ, olim *Ehrenbrechſtein*.

EIFFELDIA, *pays d'Eiffeld.*

Confluentiæ: *Coblens*, vbi Moſella cadit in Rhenum.
Vitellicum: *Viſlich*, vbi ferè degit Elector.
Mons Regalis: *Mont-real.*

ARCHIEPISCOPATVS MOGVNTINVS

MOGVNTIA: *Mayence*, Germanis *Moen*, penè ad confluentias Mœni, & Rheni: vrbs perantiqua, hoc ſæpe ſæculo capta, ſæpe recepta.
Bingium: *Bingen*, vbi Fl. *Naldt*, ſeu *Nab*, cadit in Rhenum. Iuxta hanc vrbem in medio Rheno Turris Murium, vulgò *Meuſtheur*, vbi Archiepiſcopus, qui pauperes combuſſerat, voratus eſt à muribus.
Aſchaffenburgum: *Aſchenbourg*, ſeu *Aſchbourg*, ad Mœnum, hîc palatium egregium Electoris, vbi æſtate commoratur.
Frideberga: *Fridberg*, in Vetterauiâ, vrbs olim Imperialis.
Hœſta: *Hœſt*, ſeu *Hoſt*, vbi Nidda & Mœnus confluunt: habet caſtrum, & nobile portorium.
Rhineca: *Rhinek*, caput Comitatus, alio nomine *Lhor*.
Miltenburgum: *Miltenbourg*.
Fritzelaria: *Fritzlar*, in Heſſiâ.
Omeneburgum: *Omenebourg*, verſus Heſſiam.
Gelnuſa: *Gelenhauſen*, vrbs Imperialis.

le Moguntinois.

RHINGAVIA *le Rhingau.*
- Erneſeldia: *Ernſeld.*
- Aquæ calidæ, ſeu Viſbadium: *Visbaden*, quò confluunt multi ægri, hæ enim aquæ ſalutares in primis.

EISFELDIA *le pays d'Eisfeld ou d'Eichsfeld.*
- Empta ab Archiepiſcopo olim à Comitibus *de Glicheſtein.* Hic mons Stufferbegus, vbi aliàs idolũ Stuffo ex quo dæmon loquebatur, quẽ S. Bonifacius reddidit elinguem.
- Dudderſtadium: *Dudderſtad.*

Erfordia: *Erford*, in Thuringia cum aliquot aliis locis olim, ſed commutati ſunt cum Saxone, & aſſignati reditus in Palatinatu.

ARCHIEPISCOPATVS COLONIENSIS *le Colo-*

- COLONIA: *Cologne*, Germanis *Coln*, vrbs duplici muro & foſſa munita, ditiſſima, & monaſteriis refertiſſima, prima vrbium Ruſticarum Imperij.
- Diuitenſe munimentum: *Duitſch*, in altera Rheni ripa è regione Coloniæ.
- Bonna: *Bonne*, Germanis *Boon*, in planitie fertiliſſimâ; hícque ſæpè commoratur Elector.
- Brielium: *Briel*, ſeu *Bruel*, caſtello egregio decoratum, Electoris quoque ſedes.
- Zontium: *Zoont*, ſeu *Zonsk*, portorium Archiepiſcopi nobile ad Rhenum: quare hîc caſtrũ egregiè munitũ.
- Noueſium: *Nuys*, olim ad Rhenum, nunc ad Fl. *Erpt*, paulò antequam cadat in Rhenum: in hiſtoriis celeberrimum eſt.
- Andernachum: *Andernach*, loco peramœno vrbs ſita, vbi Elector frequentiſſimè degit.
- Rhinoberga: *Rhinberg*, à quibuſdam Cliuenſi Ducatui annumerata, vnde & decerpta eſt: præſidium Hiſpanum habet, ſed portorium eſt Electoris.
- COMITATVS ANSPERGENSIS, *le Comté d'Anſperg*, aliter *le pays de Langrie*, ſeu *Angern* Germanicè.
  - Anſperga: *Anſperg*, ad Fl. *Roer* conceſſa à Godefrido eius Comite & pœnitẽte quòd Arch. iniuſtè vexaſſet: hîc palatium ære tectum, vbi Elector aliquando commoratur.

nois. | PRÆPOSITVRA STABLENSIS: *Stablo*, verſus Lucenburgum cum Regiunculâ fertiliſſimâ.

CAPVT IX.

Regiones Controuerſæ, les pays debattus au deçà du Rhin, *& Epiſcopatus Leodienſis.*

OLIM Dux Cliuenſis poſſedit regiones omnes, quæ poſtmodum tantâ contentione ab eius hæredibus prenſatæ ſunt, Ducatus Iuliacenſem, Bergenſem ſeu Montenſem, Comitatus Marchiæ, & Rauenſpurgi cum Dominio Rauenſtino. Sed Ioannes Guilielmus Dux vltimus moriens cum hæreditate multa bella ſuis ſucceſſoribus reliquit, hoc eſt Marchioni Brandeburgico, & Duci Neoburgenſi *de Neubourg*: huius enim partes fouebant Hiſpani, illius Bataui. Sed cùm diu inter duos populos certatum eſſet, tandem ſic fœdus percuſſum eſt inter Principes, vt Dux Neoburgenſis Ducatus Bergenſem, & Iuliacenſem retineret, reliqua Brandeburgicus auferret: Hiſpani ſeruarent Iuliacum, Sittardum & Orſoyum, Bataui Emmerichum, Reeſium, & Veſeliam, donec à Principibus, quibus opem tulerant, ſatisfieret. De Ducatu Bergenſi, & Comitatu Marchiæ agemus in Veſtphaliâ.

EPISCOPATVS LEODIENSIS regione perferaci ſitus, quem aliqui malè Belgio attribuunt, certè in illud procurrit. Eius ditionis Dynaſta Imperij Princeps eſt, & à populo deligitur ex Capitulo S. Lamberti, poſteàque à ſummo Pontifice confirmatur. Quàm ſæpe autem hi populi contra Dominum ſuum rebellarint, & quàm grauiter multati fuerint ex hiſtoriâ Gallicâ repetes. Partes quoque aliquæ Lucenburgici, Namurcici, & Hannouici tractuum ad eum pertinent, & in illos excurrit eius ditio.

DVCATVS IVLIACENSIS

IVLIACVM: *Iulliers*, Germanis *Gulik*, ad Fl. *Roer*, ſeu *Ruer*, caſtello munita ciuitas in rupe ſito extra cuniculorum ductum.

Aquiſgranum: *Aix la Chapelle*, Flandris *Aken*, Germanis *Aack*, olim Imperatoris Caroli Magni deliciæ. Quidam ſic dictum volunt, vel ab Aquis, vel palatio Grani cuiuſdam, qui ſub Hadriano hîc ſedit.

SIS

SIS — *le Duché de Iulliers.*

- Sittartium: *Sittart*, iam in ditione Hiſpanâ, donec pecuniâ redimatur à Neoburgenſi.
- Durenum: *Duren*, olim Marcodurum, celebris obſidione Caroli V. ad Fl. *Roer*.
- Herculanium: *Erckelens*, quamquam Gueldriæ ſit, huc vulgò refertur.
- Kerpenum: *Kerpen*, ad Fl. *Erp*, aliter *Kerpen Blanchuiſen*.
- Zulpikum: *Zulpik*, ad Fluuiolum cognominem.

DVCATVS CLIVENSIS — *Duché de Cleues.*

CIS RHENVM.

- CLIVI: *Cleues*, Germanicè *Cleef*, ita dicta quòd inter Cliuos, ſeu Montes pendere videatur, ad Rhenum vbi ſe ſcindit in duo Brachia.
- Orſouium: *Orſoy*, locus permunitus, ob aggerem ramis, & radicibus implicitum.
- Geneppum: *Genep*, ad confluentias *Niers*, & Moſæ, à Batauis ereptum Hiſpano, cum caſtro firmiſſimo.
- Burikum: *Burik*, è regione *Veſel*, munitiſſimum aggeribus.
- Santena: *Santen*, regione perferaci non procul à Rheno.

TRANS RHENVM.

- Emmerikum: *Emmerik*, magna vrbs ad Rhenum & diues, vbi Batauicum præſidium.
- Duiſburgum: *Duisburg*, ad Fl. *Roer*, priuſquam in Rhenum cadat, vbi quoque *Angre* Fl. *Roer* permiſcetur, vnde regio paſcuis abundat.
- Reeſium: *Rees*, vrbs ſitu firmiſſima Batauorum, quia aquis ad libitum circumfundi poteſt.
- Veſelia: *Veſel*, ſeu *Vnder-Veſel* inferior, ferè ad confluentias Luppiæ, & Rheni, quas duæ munitiones prætexunt.
- Holtium: *Holt*, verſus Marchiæ Comitatum.

DOMINIVM RAVENSTINVM, *la Seigneurie de Rauenſtein.*

- Rauenſtinum: *Rauenſtin*, paulò ſupra *Graue*, ad Moſam, iuris Brandeburgici ex fœdere cum Neoburgico.

EPISCOPATVS LEODIENSIS

l'Eueſché de Liege, aliter *pays Liegeois.*

LEODIVM: *Liege*, aliter Leodicum, ita dictum à Legione Fl. vrbem influente, non à legione quam cecidit Ambiorix; Germanis *Luttik*, Flandris *Luych*. Vrbs olim malè multata à Dominis ſuis, nunc diues quia Gallorum, Flandrorum, & Germanorum nexus. Mille paſſibus ab vrbe mons Caprimontium *Cheuremont*, vnde arx deiecta, in quâ Tyrannus per Epiſcopum interfectus eſt.

Tungri: *Tongres*, Germanicè *Tongeren*, ad Fl. *Iecker*, ſeu *Leker*, vnde Epiſcopalis ſedes Leodium tranſlata, vrbs perantiqua, & varias experta vices.

Huum, ſeu Hoynis: *Huy*, aliter *Hoy*, & *Hoey*, ad Fl. cognominem, vrbs ſæpe diruta cum caſtro in monte: quidam volunt olim dictam eſſe Benefactum. Regio inter Leodium & Huum dicitur Aſbania *Asbain*, ſeu *Haſpengouu*, Comitatus iuris Epiſcopalis.

Fanum S. Trudonis: *S. Truyen*, ſeu *Truon*, vbi aliqui malè veteres Centrones collocăt, Abbatia prædiues.

Traiectum Moſæ ex parte: *Maeſtrik*, quaſi *Meerſtrich*, exterius oppidum, aliter Obtricenſe oppidum *Oppertrich*, quaſi oppidum ſuperius.

Veſetia: *Veſet*, vrbecula trans Moſam in agrum Limburgicum excurrens.

Verueriæ: *Veruiers*, ad Fl. *Then*.

Francimontium caſtrum: *Francimont*, nam vrbis deiecta mœnia, Marchionatus Epiſcopi, à quo non procul in meridiem Souenia fons tertianis febribus, & Hydropi ſalutaris.

Haſſeltia: *Haſſelt*, vrbs populoſa ſatis & diues ad Fl. *Demeram*.

RELIQVA huius ditionis petes ex Belgio in agris Lucemburgico, Namurcico, Hannouico, vbi huius Epiſcopi inſertas vrbes videbis.

CAPVT X.

Lotharingia, la Lorreine.

SIc dictam eſſe à Lothario Ludouici Pij filio, vel nepote, nemo ambigit, ſicut & Auſtraſiæ non contemnendam partem extitiſſe, ac per Arnulphum quendam ad Germanos deuolutam eſſe, abalienationem à Carolo Simplice firmatam fuiſſe, quamquam alij deinceps Galliæ Reges reclamarint. Certè cùm eam à Germano Imperatore Caroſus frater penultimi Regis proſapiæ Carlouingianæ beneficiariam accepiſſet, Regno Franciæ excluſus eſt, & ad alteram Pipini Craſſi ſobolem ex Childebrando in Hugone Capetio recurſum eſt. Regio eſt feraciſſima, olim prædiues, & Gallorum atque Germanorum vinculum, quorum ex moribus aliquid retinent. Peſſimè temporibus noſtris accepta eſt, Francis, Germanis, Suecis, immo etiam indigenis in eam ſæuientibus. Iam tamen Francicæ ditioni tota ceſſit, & decimam tertiam Præfecturam conficit ſceptri Francici.

§. 1. *Lotharingia iuris Imperialis, quæ ante aliquot annos pendebat ex Imperio.*

GAL-LI-CA

- NANCEIVM: *Nancy*, ad Fl. Murtam *la Meurte*, vrbs totius Europæ munitiſſima, vbi propugnacula firmiſſima, Palatium illuſtre, Armamentarium inſtructiſſimum.
- Muſſipontum: *Pont à Mouſſon*, cum caſtro, Marchionatus caput, Academia perilluſtris, ad Moſellam. Titulus primogeniti Ducis quando cælebs, aut nondum vxorem duxit.
- Blakenberga: *Blamont*, caput Comitatus, locus permunitus ad Fl. Voſerium *Voiſiers*.
- Luneuilla: *Luneville*, vrbecula munita ferè ad Sauionis fluuij in Murtam confluentias.
- Valdemontium: *Vauldemont*, Comitatus titulo inſignitum, non procul à Fl. Madone *Madon*.
- Caſtrum Salinarum: *Chaſteau Salins*, vbi ſalinæ præſtantiſſimæ.

le Bailliage François.

Almencia: *Amance*, olim Cancellaria Lotharingiæ ad Fl. cognominem.
Nomenium: *Nomeny*, Baronia ad Sellam Fl. *la Seille*.
Mariemontium: *Mariemont*, à loco ſic dictum.
Roſeriæ: *Roſieres*, vbi ſalinæ nobiles ad Fl. Murtam.
Vezeliſa: *Vezelize*, vrbecula Comitatus Valdemontij.
Fanum S. Nicolai: *S. Nicolas*, burgus nitidiſſimus, & olim ditiſſimus vbi aſſeruatur articulus S. Nicolai, ad Fl. Murtam.
Diuſa: *Dieuſe*, ad Fluuium Selnam, aliis Sellam, *la Seille*, cùm erumpit ex lacu Lindero: *le Lindre*.
Sirka: *Sirk*, ſeu *Sirık*, locus munitus ad Moſellam.
Boſſonis-villa: *Boſſonuille*, Abbatia ad Fl. Nidam *le Nider*, ex Germanico is, & Gallico conficitur.
Gerbeuillerium: *Gerbuiller*, ad Fl. Mortanum *Mortane*.

Adiuncta:
- Stenæum: *Stenay*, ad Moſam vrbs permunita.
- Iameſium: *Iametz*, locus munitiſſimus ad Fl.
- Fuuinium *Fuuigny*.
- Bichia: *Biche*, Comitatus caput in limite Alſatiæ.

GERMANICA *le Bailliage Allemand.*

Valdelfinga: *Vaudreuange*, ad Fl. Sarauum *le Sar*, ad quam Lazurum nobile eruitur.
Gnemunda: *Gnemude*, ad eundem Fl.
Phalſburgum: *Phalsbourg*, egregiè munita ciuitas, & caput Principatus.
Vinſtringa: *Feneſtrange*, ad Fl. Saram.

Adiuncta:
- Comitatus Salmensis *Comté de Salms.*
  - Salma: *Salms.*
  - Bandouilleria: *Bandouiller*, ſedes Principum qui Ringrauij origine Hungari.
- Com. Nassoviensis *Côté de Naſſau.*
  - Pons Saraui: *Sarbruk*, hunc ſibi Comitatum Lotharingus arrogat.

VOGESIANA,

Mirecurtium; *Mirecourt*, ad Fl. Madonem *Madon*, circumpoſita regio abundat equis generoſiſſimis.
Spinalium: *Eſpinal*, vnde mappæ exquiſiti operis; ad Fl. Moſellam.

SEV BVRGVNDICA *le Bailliage de Vauge.*

- Fanum S. Deſiderij : *S. Dié*, ſeu *S. Diey*, ad Fl. Banonem *le Banon*, vbi metallicæ celebres.
- Rameruilleriæ : *Rameruiller*, ad Mortanam Fl. circa vrbem ſyluæ ampliſſimæ.
- Remiremontium : *Remiremont*, ferè ad Moſellæ caput, Abbatia celebris nobilium fœminarum.
- Ionuella : *Ionuelle*, ad Fl. Ararim *la Saone*.
- Darnæum : *Darney*, ad prædictum fluuium.
- Plumberia : *Plombiers*, vrbs vndique montibus pro muris clauſa.

§. 2. *Lotharingia iuris Gallici*, les terres de Lorreine depuis long-temps dependantes de la Couronne de France.

DVCATVS BARENSIS *le Duché de Bar, ou le pays Barrois.*

- BARRO-DVCVM : *Bar le Duc*, vbi caſtellum munitiſſimum, quoad iuriſdictionem magnâ ex parte pendebat ex Parlamento Pariſienſi. Titulus primogeniti Ducis cùm accepit vxorem,
- Fanum S. Michaëlis : *S. Miel*, corruptè pro *S. Michel*, Parlamenti ſedes pro Barrenſi Ducatu, magnâ ex parte.
- Gondrecurtium : *Gondrecourt*, ad Fl. Auionem *l'Auion*.
- Motta : *la Motte*, vrbecula in rupe ſita inexpugnabilis, nunc diruta, Comitatus caput.
- Ligniacum : *Ligny*, Comitatus caput olim Campaniæ annumerati.
- Commercium : *Commercy le grand*, ad Fl. Moſam, magnum dictum, ad differentiam vicini burgi *le petit*.
- Naſium : *Naas*, pagus ingens vbi rudera antiquæ vrbis, ex quibus dignoſcitur antiquum eſſe Naſium.
- Claromontium, *Clermont*, vrbecula munitiſſima ad Fl. *Ayr*.
- Valculeriæ : *Vaulcouleur*, ad Fl. Moſam, hinc non procul Arquæ *Arques*, patria puellæ Aurelianenſis.
- Nouum caſtrum : *Neufchaſtel ſur Meuſe*, vrbecula munitiſſima.

EPI-

- METÆ : *Metz*, ad Fl. Sellam *la Seille*, hîc influentem in Moſellam, vrbs ampla & munitiſſima cum arce, re-

SCOPATVS METENSIS *l'Eueſché de Metz.*	gio circum fertiliſſima dicitur *le pays Meſſin.* Capta eſt vt duo ſequentes Epiſcopatus ab Henrico II. dum fert ſuppetias Proteſtantibus contra Carolum V. Marſalia: *Marſal*, vrbs munitiſſima vbi ſalinæ: foſſa duplici vallata eſt. Vicum: *Vic*, vrbecula permunita ad Fl. Sellam. Moienuicum: *Moienuic*, munitio pentagona cui incubat alia arx quadrangularis ad prædictum Fl. Fanum S. Auoldi: *S. Auold*, in ſyluâ *Varnet.* Spernæum: *Eſpernay.* Magſtadium: *Magſtad.* Alberſtrophia: *Alberſtrof.*
EPISCOP. TVLLENSIS *l'Eueſché de Toul.*	TVLLVM: *Toul*, perampla ciuitas, ſed immunita, Comitatus titulo ad Fl. Moſellam, in eâ Parlamenti ſedes, nuper aſſignati Lotharingis.
EPISCOPAT. VIRDVNENSIS *l'Eueſché de Verdun.*	VIRDVNVM: *Verdun*, ad Fl. Moſam inter Arduenam ſyluam, & Barrum, vrbs ampliſſima, & iam arce maximâ communita.

CAPVT XI.

Alſatia, ſeu Elſatiæ Lantgrauiatus.

NOMEN habere vulgò dicitur à Fl. *Ill*, quo magna ex parte rigatur: quamquam alij hanc vocem detorqueant à verbo Germanico *Adelſaſſ*, quo *nobilem regionem* ſignificant, eſt enim cultiſſima regio, & feraciſſima, vini, cereris, & paſcuorum diues, eluta Rheno, & perpetuis ferè montibus præcincta. Hoc ſæculo parata erat in ditionem Auſtriacam tota tranſire, ſed armis Gallorum ſubacta iam lilia reſpicit: cùm latè ſumitur, eius caput dicitur eſſe Argentoratum, *Strasbourg.*

RESPVBLICA ARGENTINA, *la Republique de Strasbourg*, ex Epiſcopatu decerpta eſt, quantum ad amplitudinem diues, Gallorum, & Germanorum nexus, ſed vtroſque metuens vt ſuæ libertati incumbentes; tota hæretica eſt, & quicumque malò de fide quomodocumque ſentiant hîc tolerantur, ſoli Catholici exulant.

Briſgovia, *le Briſgœu*, olim agnouit dominum Ducem *de Zeringen*, deinde Comites *de Furſtenberg*, tandem Auſtriaci in eam ſe inſinuarunt, & belli fecere ſedem, quibus à Gallis & Suecis erepta fuit.

Svdgovia, *le Sudgœu*, continens Comitatus *de Pfirt*, aut *Ferrette*, Vlrico eius vltimo Comite mortuo in domum Auſtriacam per nuptias tranſiit. Comitatus quoque Befordienſis, iam noſtri iuris, huic regioni inſertus eſt.

Comitatvs Montispelgardi indigenæ Francicè loquuntur, aut potiùs Burgundicè. Ditionis fuit Virtembergicæ, ſed eum à Duce Ludouicus XIII. redemit, vt faciliùs inde Germanis reſiſteret, immo eoſdem laceſſeret. Regio quoque frumenti, ac vini diues.

ALSATIA SVPERIOR *la haute Alſace.*

- Colmaria: *Colmar*, vrbs munita ad Fluuium *Ill*, in medio penè Alſatiæ collocata, quò & tres alij fluuij confluunt.
- Sceleſtadium: *Sceleſtad*, vrbs Imperialis & Catholica ad Fl. *Ill*, tranſitus in Germaniam, & Galliam.
- Enshemum: *Ensheim*, olim caput huius ſuperioris Lantgrauiatus, vbi camera, & ſedes iuridica Briſigauiæ quoque & Sundgouiæ.
- Rubeaquum: *Ruffac*, ditionis Epiſcopi Argentinæ in eâ regiunculâ quæ dicitur *le Mundat*.
- Keiſerſperga, ſeu Cæſaris burgus: *Keiſerſperg*, ditionis Auſtriacæ vrbs Imperialis, vbi famoſum vinum excoquitur.
- Rapoſtuilleriæ: *Rapoſtuillier*, cui adiacet caſtrum de *Rapolſtein*, vnde Barones, aliter *de Rubanpierre*.
- Fanum Sanctæ Crucis: *Heiligen Creutz*, Auſtriacorum Monaſterium in valle S. Gregorij *Munſter*, vbi Abbatia S. Benedicti prædiues, cuius Abbas locum obtinet in Comitiis Imperialibus, nihil tamen habet in vrbem iuris.
- Murbakum: *Murbarch*, vrbs Imperialis quæ Abbatem agnoſcit Dominum.
- Gerbeuilleriæ: *Gerbuiller*, in ditione Abbatis Murbacenſis.

ALSATIA INFERIOR *la baſſe Alſace.*

Tabernæ: *Zabern en Elſace*, Germanis *Elſaſſ-Zabern*, Gallis *Sauerne*, vrbs olim ampla, ſed hoc bello deformata, antea Epiſcopi Argentinenſis ſedes.

Hagenoa: *Haguenau*, ſita inter Fluuios *Mater*, & *Sorn*, in eâ aliquando ſeruabantur gladius, ſceptrum, & orbis Caroli Magni cum aliis Imperij ornamentis, ſed illa clàm Epiſcopus Spirenſis abſtulit.

Luterburgum: *Luterbourg*, ad Fl. *Lauter*.

Druſenhæmum: *Druſenhaim*.

Molſemum: *Molzheim*, Gallicè *Molſem*, Epiſcopi Argentini delicium, Collegium nobile.

Benefeldia: *Benfeld*, vrbs ſatis firmata cum caſtro egregio ditionis Epiſcopi ad Fl. *Ill*.

Rhinouia: *Rhinau*, vrbecula munitiſſima ad quam Fl. *Iſcher*, in Rhenum cadit.

Respublica Argentoratensis, *la Rep. de Straſbourg.*

Argentoratvm, ſeu Argentina: *Strasbourg*, ſic dicta Germanicè, quaſi *vrbs viarum*, ob tranſitum Germanorum & Gallorum, vrbs ampliſſima & diues ad Fl. *Ill*, vbi cadit in Fl. *Breuſch*, & nomen perdit, pratum interiacet inter vrbem & Rhenum, qui ponte ligneo, ſed affabrè facto hîc iungitur.

Offenburgum: *Offenbourg*, vltra Rhenum, vrbecula munitiſſima.

Baaria: *Baar*, Baroniæ caput pendet ex Rep. cum multis pagis.

Nehemum: *Nehem*, ad Fl. *Ergers*, vrbs Imperialis ad quam Reſp. Prætorem rerum capitalium mittit, olim ditiſſima, cùm ſita erat in ſuperiore.

BRISGAVIA

Brisacvm: *Briſach*, vnde Regio nomen traxit, vrbs affixa Rheno, Germaniæ munitiſſima, vbi & Rhenus ponte lapideo iungitur.

Friburgum: *Fribourg en Briſgœu*, ad Fl. *Treiſſen*, ſeu *Treis*, Academia celebris loco perſeraci ſita, à qua diſtabat mille paſſibus caſtrum *Zeringen*, iam dirutum, Ducum huius tractus antiqua ſedes, & primaria.

No-

le Briſgau.

Neoburgum: *Neuuembourg*, ad Rhenum.
Kentſinga: *Kentſingem.*
Staffena: *Stauffen.*
Valdkirchia: *Valdkirck.*
Hocheberga: *Hochberg*, Marchionatus caput, ſedes Marchionis Durlacenſis ex familiâ Badenſium, vbi Marchio Erneſtus ante aliquot annos nobile palatium excitauit.
Hettershemum: *Hetterheim en Briſgau*, caſtrum cultiſſimum, vbi commoratur Magnus Prior S. Ioannis Hieroſolymitani in Germaniâ, qui locum obtinet in Comitiis Imperialibus.

SVDGOVIA *le Sudgau.*

FERRETA: *Ferrete*, aliter *Pfirt*, Comitatus caput ad Fl. *Ill.*
Befordia: *Beford*, caput item Comitatus, vrbs lepida & olim diues, vbi baſilica pulcherrima.
Maſmonaſterium: *Maſmonſter*, Abbatia fœminarum prædiues.
Mulhuſia: *Mulhauſem*, vrbs Imperialis & libera ad Fl. *Ill*, ſeruans Reipubl. formam ſub tutelâ Heluetiorum.
Blumberga: *Blumberg.*

COMITATVS MONTIS PELGARDI *Comté de Montbeliard.*

MONS PELGARDVS, ſeu Mons Belliardi: *Montbeliard*, Germanis *Moppelgart*, nomen habet à montis ſiue horti pulchritudine, duplici caſtro firmata, quorum vnum extra vrbem vocant *la Crotte*: primogenitus olim Ducis Vittembergici, dicebatur Comes Montiſpelgardi.
Telum: *Tel*, cum caſtro ſat munito.
Claruangium: *Clairuau*, aliter *Claruang*, ad Fl. Dubim.
Paſſauangium: *Paſſauang*, vrbecula cum caſtro.
Blaumontericurtium: *Blaumontericourt*, locus olim propugnaculis egregiè cinctus, quæ deiecta ſunt iubente Duce Vittembergico, poſtea vtcumque reparata fuere.

CAPVT XII.

Germania Tranſrhenana in genere.

- **SVPERIOR** — *la haute Allemagne.*
  - SVEVIA *la Suaube.*
    - Algouia: *Algou*, vbi Auguſta Vindelicorum: *Ausbourg.*
    - Epiſcopatus Conſtantienſis: *l'Eueſché de Conſtance.*
    - Sylua Nigra: *la Foreſt Noire.* Roteuillia, *Rotuueil.*
    - Ducatus Virtembergenſis: *Virtemberg.* Studgardia, *Studgart.*
    - Marchionatus Badenſis: *Baden*, &c.
  - BAVARIA *la Bauiere.*
    - CIS DANVBIVM
      - Superior: Monachiũ *Munchen.*
      - Inferior: *Landshut.*
      - Archiepiſcopatus Saliſburgenſis: *Saltzbourg.*
    - TRANS DANVBIVM
      - Palatinatus Bauariæ: Amberga, *Amberg.*
  - TIROLIVM *le Tirol.*
    - Comitatus Tirolenſis. Oenipons: *Inſpruk.*
    - Epiſcopatus Brixenſis. Brixia: *Brixen.*
    - Epiſcopatus Tridentinus. Tridentum: *Trente.*
  - REGIONES HÆREDITARIÆ, *les pays hereditaires.*
    - Auſtria: *Auſtriche.* Vienna: *Vienne.*
    - Stiria: *Stirie.* Greca: *Gratz, ou Gretz.*
    - Carinthia: *Carinthie.* Fanum S. Viti: *S. Vert.*
    - Carniola: *Carniole.* Labacum: *Laubac.*
    - Marchia Vinidorum. *Vindiſmak*: Metulum: *Meteling.*
- **INFE-**
  - REGNVM BOHÆMIÆ *Royaume de Boheme.*
    - Bohæmia: *Boheme.* Praga: *Prague.*
    - Sileſia: *Sileſie.* Vratiſlauia: *Breſlau.*
    - Morauia: *Moravie.* Olomutium: *Olmutz.*
    - Luſatia: *Luſace.* Gorlitium: *Gorlitz.*
  - FRANCONIA
    - SEPTENTRIONALIS
      - Veterauia: *le Vetterauu.* Naſſouia: *Naſſau.*
      - Haſſia: *la Heſſe.* Caſſella: *Caſſel.*
      - Buchouia: *Abbaye de Fulde.*

RIOR — *la baſſe Allemagne.*

- *la Franconie.* — MERIDIONALIS
  - Ditio Moguntina: *Terres de l'Electeur.*
  - Epiſc. Herbipolitanus: *Vvurtzbourg.*
  - Epiſc. Bambergenſis: *Bamberge*, &c.
- SAXONIA — *la grande Saxe.*
  - INFERIOR
    - Archiep. Bremenſis: *Bremen.*
    - Ducatus Lauenburgẽſis: *Lauuenbourg.*
    - Ducatus Luneburgenſis: *Lunebourg.*
    - Pomeraniæ Ducatus. Stetinum: *Stetin.*
    - Ducatus Brunſuicenſis: *Brunſuik.*
    - Ducatus Megapolitanus: *Mekelbourg.*
  - SVPERIOR
    - Marchia Brandeburgica: *Brandebourg.*
    - Ducatus Saxoniæ: *Vitemberg.*
    - Marchionatus Miſniæ: *Dreſde.*
    - Thuringia, Erfurdia: *Erford.*
    - Voitglandia: Adorfum: *Adorf*, &c.
- VESTPHALIA — *la Veſtphalie.*
  - Friſia Orientalis: Amaſia: *Embden.*
  - Comitatus Oldenburgenſis: *Oldenbourg.*
  - Epiſcopatus Monaſterienſis: *Munſter.*
  - Epiſcopatus Paderbornenſis: *Paderborn.*
  - Epiſcopatus Oſnabrugenſis: *Oſnabruk*, &c.

CAPVT XIII.

Suevia Magna, la Suaube.

NOMEN accepit ab antiquis Sueuis, de quorum limitibus diximus ſuperiore libro. Olim regni nomine inſignita fuit, quod deinde in Ducatum tranſiit, ac demùm penitus excidit; neque enim ab aliquot ſeculis quiſpiam ſibi arrogauit titulum Ducis Sueuiæ. Germanicè *Schuuaben* dicitur. Regio in pleriſque locis fertilis, viros alit fortiſſimos, fœminas pulcherrimas, ſed hinc multæ famoſæ in varias Germaniæ partes commigrant, & ſparguntur.

§. 1. *Sueuia Trans-Danubiana*, la Suaube au delà du Danube.

A L- — AVGVSTA VINDELICORVM: *Auſbourg*, Germanicè *Auſpurg*, ſita inter fluuios *Lech*, & *Vvartach*, vrbs pulcherrima, & palatiis potiùs quàm domibus plena; vbi

domus illa excitata à Fuggeriis inſtar vrbis addicta inopibus artificibus, & inopibus. Celebratur quoque ex confeſſione Lutheranorum quæ dicitur Auguſtana.

Campidona, vel Campodunum: *Kempten*, olim Vermeta dicta, & poſtea Vertica, ad Fl. *Yller*; imminet ei mons *Hildemont*, aliter *Hillermont*, nunc mœnibus cinctus dictúſque caſtrum *Burckhald*, armamentarium Reip. Adiacet quoque Abbatia vrbi cognominis, cuius Abbas Princeps Imperij; monachi omnes nobiles ab octo proſapiis, quod accuratiſſimè ſeruatur, nullus gratiæ locus, aut pecuniæ.

GO-VIA, SEV AL-GEA

Iſna: *Iſſne*, ad Fl. cognominem olim Valpurgenſium, nunc Imperialis quia redemit ſeſe.

Vangena: *Vangen*, ad Fl. *Arg* Argum in regione vitiferâ.

Lutkirka: *Leutkirch*, non procul à lacu Brigantino ſub Imperij tutelâ.

Grauenſburgum: *Rauensbourg*, ad Fl. *Schuſſ*, antiqua ciuitas tempore Caroli Magni.

Burena: *Buren*, ſeu *Kauf-Buren*, olim Comitum *de Hoff*, à quibus ſe pecuniâ ſubduxere ſub Carolo II.

Memminga: *Memmingen*, Germanicè *Gryenfur*, vel *Gryenberg*, ad Fluuiolum *Bach*, vbi ſpecies Reip.

Biberachum: *Bibrach*, non procul à Fl. *Iller*.

Buchornia: *Buchorn*, olim dominorum de *Rauensbourg*, pecuniâ facta Imperialis; ad lacum Conſtantiæ fixa eſt.

Lindauia: *Lindauu*, in Inſula lacus Conſtantiæ ponte lapideo annexa continenti, vbi nobilis Abbatia virginum nobilium.

Buchauia: *Buchauu*, ad lacum *Federzée*, Abbatia celebris virginum quæ nubere poſſunt, cùm lubuerit.

Lagenarchia: *Lagenarch*, ad lacum Conſtantiæ, patrimonium Monfortiorum.

Vberlinga, vel Iburinga, vel Therlinga: *Vberlingen*, ad lacum Conſtantiæ, quondam Sueuiæ Ducum ſedes: vrbs eſt Imperialis, & ſtatio nauium egregia.

LA SVAVBE
PALATINAT DV RHIN
MAIENCE
EVESCHÉ DE WITZBOVRG
MARQ. D'ONSPACH
PALATINAT DE BAVIERE
DVCHÉ DE VIRTEMBERG
BRISGOV
LES SVISSES
CONTÉ DE TIROL
DVCHÉ DE BAVIERE

Scheria: *Scher*, Ducis Valpurgenſis, vnde nomen regiunculæ.

Valpurgum: *Valpurg*.
Vultachum: *Vultach*. } Comitum Valpurgenſium.
Valdeſea: *Valdsée*.

Fuſſena: *Fuſſen*, Epiſcopi Auguſtani frequenti ſeceſſu celebrata.

le pays d'Algou.

Kirchperga: *Kirchperg*, Comitum Fuggeriorum *les Foulkrs* qui olim ditiſſimi Itali Mercatores ad tantam deuenere potentiam, vt nemini veterum Comitum Germaniæ cedant; adſcripti ſunt Imperio viri fortiſſimi, liberaliſſimi, religioſiſſimi.

MARCHIONATVS BVRGOVIÆ *Marquiſat de Burgou.*

BVRGOVIA: *Burgouu*, ad Fl. *Mindel*, habuit olim Principes ſuos, nunc Auſtrio paret.

Gunſperga: *Gunsbourg* ſeu *Gunſperg*, vrbs lepida ad Danubium, camera huius Marchionatus, in Dominio *Reiſchnauu*.

EPISCOPATVS CONSTANTIENSIS *l'Eueſché de Conſtance.*

CONSTANTIA: *Conſtance*, Germanis *Coſſnitz*, aut *Coſtentz*, à caſtris Conſtantini nomen traxiſſe creditur. Nomen dedit lacui qui & *Celler-zée*, & *Bodenzée*, ad *Ratoſ-zée*; itẽ paruus vel inferior, & Venetus, ab aquis cæruleis.

Merſpurgum: *Merſpurg*, vrbecula ad quam lacus Conſtantiæ profundiſſimus, Epiſcopi peramœna ſedes.

Augia Diues, vel Magna: *Richenau*, in extremo lacu Brigantino, vbi cœnobitæ putant ſepultum eſſe S. Marcum (indignantibus Venetis) quare dum legunt Euangelium S. Marci eius tumulum digito indicant: vnita eſt Epiſcopatui hæc Abbatia.

Augia parua: *Memouu*, in inferiori parte lacus, Equitum Teutonicorum.

Arbor felix, ſeu Arbor: *Arbon*, cum caſtro, hinc nouaculæ acutiſſimæ celebrantur.

Epiſcopium: *Biſchoffſcell*, ad lacum *Bodenzée*.

HE-

NELLEMBVRGVM, *Nellembourg*, cum caſtro Marchionatus ditionis Auſtriacæ.

Stokaſium: *Stokach*, Lantgrauiatus Nellẽburgici caput

GO-VIA *le Hegouu.*

- Hohen-Krogena : *Hohen-Kregen*, arx inexpugnabilis iuris Auſtriaci.
- Hotten-villa: *Hohenuiel*, aliter *Ottenviel*, arx inexpugnabilis in monte, Ducis olim Vittembergenſis, nunc Gallici.
- Radolphicella, ſeu Rudolphi Ducis Sueuiæ, *Ratoſcell*, olim Monachis diuitis Augiæ parebat, nunc Auſtriaco.

KLE-GO-VIA *le Klegou.*

- VALDHVSTA: *Valdhuſt*, hoc eſt ſyluæ cuſtos, quia Heluetiorum Eremum munit, ad eam vrbem Fluuiolus Gutta *Schlucht*, Rheno miſcetur.
- Cuſſemberga: *Cuſſemberg*, caſtrum egregiè munitum Comitum *de Sultz*.

SYLVA NIGRA, antiquis Martiana Sylua, aut Heluetiorum Eremus

- ROTEVILIA: *Rotueil*, ſic dicta à *Rett*, hoc eſt cohorte & *Vil* manſione, quia hîc conſedere cohortes Cymbricæ: vrbs Imperialis & Reſp. Heluetico fœderi coniuncta, fixa ad Necarim Fl. Hîc olim Camera erat Imperij à Conrado ſecundo Imperatore conſtituta: vrbs illa vario ſitu exædificata eſt, & parum æquali in loco. Ad hanc cæſus Guebriantius Galliæ fortiſſimus, & ſcientiſſimus Mareſchallus.
- Villinga: *Villingen*, in Comitatu *de Bar*, ad Fl. Birgum: Hîc aquæ ſulphureæ & aluminoſæ multis morbis ſalutares: ditionis eſt Auſtriacæ.
- Schiltachum: *Schiltach*, Ducis Vittembergenſis.
- Guttenberga: *Guttenberg*, arx ita dicta à Fluuio cui adiacet.
- Fyrtemberga: *Furtemberg*, vrbs cum caſtro caput Comitatus, qui tamen pars eſt Comit. *de Bar*.
- Oberndoffia: *Oberndoff*, Comitis Cymbernenſis, qui ſe à Cymbris oriundum putat.
- Loffenga: *Loëffeng*, vrbs in palude, Comitis *de Furſtemberg*.
- Hoënberga: *Hoenberg*, Comitatus caput Auſtriacæ ditionis, cuius caſtrum dirutum à Roteuillianis.
- Rotenburgum: *Rotenbourg*, ad Fl. Necarim, qui mediam ſecat, facitque duas vrbes, quarum Septentrio-

HODIE SCHVVARZWALDI *la Foreſt Noire.*

nalis dicitur *de Rotenberg*, Meridionalis *Ehim.*
Scemberga, aut Scomberga: *Scemberg*, aut *Scomberg*, in Comitatu *Hoenberg*.
Mons Barius: *le Mont de Bar*, limes huius Regionis.

RHINFELDENSIS COMIT. & IV. VRBES SYLVESTRES, *le Comté de Rhinfelden, & les quatre villes Foreſtieres.*

- RHINFELDIA: *Rheinfelden*, non procul à ruinis Auguſtæ Rauracorum, ſiue pago *Augſt*.
- Lauffenberga: *Lauffenbourg*, vrbs munitiſſima in rupe collocata.
- Sanctio: *Seckingen*, in Inſula quam Rhenus efficit.
- Valdhuſta: *Valdhuſt*, in regiuncula *Klegou*, vt antè diximus, eſt tamen vna de quatuor vrbibus Sylueſtribus, non tamen in Comitatu *de Rhinfelden*.

§ 2. *Sueuia Cis-Danubiana*, la Suaube au deçà du Danube.

MORTNAVIA hoc eſt Regio latronum, *le Mortnau.*

- OFFEMBVRGVM Imperij municipium: *Offenbourg*, ad Fl. *Kintzig*, ab Offone quodam Anglo-Saxone, redempta olim vrbs cum duabus ſequentibus ab Epiſcopo Argentinæ per Marchionẽ Badenſẽ.
- Cella: *Zell*, cognomento in *Hammerſpach*.
- Gergenbachia: *Gergenbach*, ad Fl *Kintzig*.
- Oberkikia: *Oberkik*, Epiſcopi Argentinæ.
- Loria: *Lor*, aut *Lar*, Marchionis Badenſis.

KREIGOVIA *le Krei-*

- HEIDELBERGA: *Heidelberg*, de quâ in Palatinatu: porro Kreigouia nomen accepit à Fluuio *Greich*, aut *Kreig*, qui eam alluit ciuitatem.
- Vimpina: *Vvempffem*, quaſi *tormentum fœminarum* ob crudelitatem, quam hîc Hunni in fœminas exercuerunt quaſi *Vibpein*, antea dicebatur Cornelia: ſita eſt ad confl. Fl. Necaris & *Iaxt*.
- Sinshemum: *Sinsheim*, olim ſedes Comitum *de Kreichgou*, cuius Comitatus dominus factus Epiſcopus, eam dedit deinceps Epiſcopus Spirenſibus.
- Grabena: *Graben*.

Hel-

chgou. | Hœldeshinum: *Heildeshaim.*
Eppinga: *Eppingen.*

MARCHIONATVS BADENSIS

FAMILIÆ BADENSIS *le Marquiſat de Baden.*

BADA: *Baden*, vbi aquæ calidæ omnibus morbis ſalutares, quæ per omnes penè ciuium domos diſcurrunt. Hîc Marchio Catholicus viuit in palatio picturis ſuis celebratiſſimo.
Stolhoffa: *Stolhoffen*, vrbecula, ſed egregiè munita.
Binhemum: *Beinheim*, ad Occidenralem Rheni ripam.
Eberſtinum: *Eberſtein*, Comitatus titulo clarum caſtrum.

FAMILIÆ DVRLACENSIS *le Marquiſat de Durlach.*

DVRLACVM: *Durlach*, vrbs egregia ad radicem montis, vbi nobile Collegium & palatium munitiſſimum Marchionis Lutherani.
Etlinga: *Etlingen*, vrbs minuta, ſed cultiſſima.
Phorca, vel Pfortzemum: *Pfortzeim* ad confl. Fluuiorum *Vvirm*, & *Entz*, in ſyluâ *Hagenſchies*, quæ eſt ora Syluæ Nigræ, vnde & nomen inuenit, quaſi porta Hercyniæ.

DVCATVS VIRTEMBER-

Regio hæc fertiliſſima, ſed hoc ſæculo miſerè deformata eſt: indigenæ potiſſimùm nobiles, moribus ſunt Gallis quàm Germanis ſimiliores.
STVDGARDIA: *Studgard*, Ducum ſedes, vbi caſtrum elegantiſſimum, & nobiles Senatorum domus.
Tubinga: *Tubingen*, ad Necarim vbi Academia: oſtenduntur etiam hîc rudera palatij Caracallæ Antonini. Caſtrum habet in monte non temnendum.
Sultia: *Sultz*, vbi caſtrum dictum *Albeck.*
Mekmulia: *Mekmul*, ad Fl. *Iaxt*, in regione riguâ, & paſcuis lætâ.
Lauffa: *Lauffen*, ad Necarim Fl.
Marbakum: *Marbak*, ad eundem Fluuium.
Canſtadium: *Canſtad*, in vitiferâ regione.

GENSIS — *le Duché de Virtemberg.*

- Virtemberga: *Virtemberg*, caſtrum non procul à *Canſtad*, vnde regioni nomen; à Virtungis populis ſic dicta perhibetur.
- Ouena: *Ouuen*, iuxta quam indigenæ oſtendunt rudera caſtri *Tech*, quod putant eſſe Tectoſagum opus.
- Aurachum: *Aurach*, artificibus ſuis celebre.
- Schornodoffia: *Schorndoff*, ad quam ſal excoquitur, hîc enim crebri ſalſi fontes.
- Bulachum: *Bullach*, ad quam vrbem æneæ metallicæ.
- Nagoldia: *Nagold*, ad Fluuium cognominem.
- VRBES IMPERIALES
  - Haylbruna: *Hailbrun*, quaſi *fons ſalutaris*, quoniam hîc aquæ morbis ſalubres, olim pagus, poſtea vrbs Imperialibus accenſita ab Friderico II.
  - Rutlinga: *Reutling*, ab extirpando dicta, quia hîc olim ſylua, vbi Fl. *Echetz*, cadit in Necarim.
  - Eſlinga: *Eſlingen*, à ſonitu æris dicta, minuta Reſp. ad Necarim Fl.
  - Wila: *Vvill*, ad Fl. Wurmum *Vvurm*, non procul à Tubinga.

COMITATVS HOLACENSIS — *Comté d'Hoenlo, ou Holach.*

- Holachum: *Hoenlo*, caſtrum vnde regioni nomen in Othonis ſyluâ *Ottenuald*.
- Oringa: *Oringen*, in ſylua Ottonis *dans l'Ottenuald*.
- Hala, ſeu Salinæ: *Hall*, ad Fl. Kokarum *Koker*, ibi fons ſalſus vnde ſal excoquitur. Reſp. vbi olim duella permittebantur.
- Sinderinga: *Sinderingen*, ad prædictum amnem.
- Ingolſinga: *Ingolſingen*, in valle Kokariana.
- Limpurgum: *Limpourg*, vnde pocillatores Imperij; ditionis Virtembergenſis eſt.

RAEMSIA VALLIS — *le Remſtal.*

- GAMVNDIA, vel Gamunda: *Gamund*, ſeu *Gamynd*, Gallicè *Gemond*, quaſi *gaudia mundi*, propter ludos à Sueuicâ nobilitate hîc celebratos. Dicta olim fuit *Thiegarten*, à ferarum Viuario, quæ vox riuulo hæſit vrbem alluenti. A Friderico Ænobarbo multis eſt cumulata immunitatibus.

VIRA-GRVNDIA — *le Vira-grund.*

- DINCHESPYLA, vel Dinckeſpula: *Dunckelpyhel* Germanicè, nobis *Dunkeſpuel*, ſic dicta à voce *Dunkel*, quæ Zea herba eſt *de l'eſpeaute*, cuius hîc magna copia. Circa vrbem multi lacus, ſita hæc ad Fl. Vernicum *Vernitz*.
- Eluangia, ita dicta ab Alce ferâ hîc captâ: *Eluang*, ad Fl. *Iaxt*, nobilis Abbatia, ſeu Præpoſitura *Preuoſté d'Eluang*, cuius Dominus Imperij Princeps: regio frumento diues.
- Chriſſemum: *Kreiſsheim*, Ducis Virtembergici.

VERNITIA VALLIS — *le Val de Vernitz.*

- Oetinga: *Oetingen*, ad Fl. *Vernitz*, Comitatus caput, vrbis incolæ religione diſſentientiſſimi, vnde mira confuſio, dum alij ſeruant Kalendarium reformatum, alij antiquum.

RIETIA — *le pays de Rietz.*

- NORLINGA: *Norlingen*, quaſi Nerolinga, vt volunt indigenæ, ad Fl. *Eger*. Vrbs egregiè rigua, Reſpublica ritè adminiſtrata: hîc nundinæ celebrantur frequentiſſimæ.
- Boffinga: *Boffingen*, vrbs Imperialis ad Fl. Egram, *Eger*.

HANENKAMVM, hoc eſt Criſta-Galli. — *le Hanenkam.*

- Bappenhemum: *Bappenhaim*, ſeu *Pappenhaim*, vrbs mercibus diues, vnde Dux hoc ſæculo famoſus.
- Monhemum: *Monheim*, cuius laudantur acus.

COMITATVS DILLINGANVS — *le Comté de Dillinge.*

- DILLINGA: *Dillingen*, ad Danubium, Epiſcopi Auguſtani, vbi & Cameram ſuam fixit, ibíque frequenter commoratur, Academia celebris Societatis noſtræ.
- Donauertia, ſeu Vertia: *Donauert*, ad confluentes Danubij & Vernitij Fl. vbi peninſulam efficiunt quæ Sueuicè *Vert* dicitur, in præſentiâ eſt Bauarici iuris.
- Lauginga: *Laugingen*, Ducis *de Neubourg*, hanc tamen quidam in Palatinatu Bauarico locant, perperam.

HERTELDIENSIS REGIVNCVLA *le pays d'Herſfeld.*	Lieſtæmum : *Lieſtaim*, in monte ſitum oppidum. *Herſfeld* autem campum inamœnum & ſterilem ſonat linguâ Germanicâ.
BRENTIANA VALLIS *le Prentzhal.*	Genſena, aut Gienſena : *Gengen*, ad Fl. Brentium *Brentz*, aliter *Prentz*, in loco fertili collocata.
ALBVCHIA REGIO *l'Albuch.*	Giſlinga : *Giſlingen*, ſita in valle *Filzia*, ſic dicta à Fl. *Filz*, & in Comitatu *de Helfenſtein*, à cuius Comitibus empta eſt à Rep. Vlmenſi. Eius caſtrum munitiſſimũ in monte vicino *Schloſzberg*, ab iiſdem Vlmenſibus dirutum eſt.
KOKARIANA VALLIS *le Kokerſtal.*	Allena, ſeu Aluuena : *Allen*, ſeu *Aluuen*, ad Fl. Kocarum *Koker*, vnde nomen Valli. Straſdorfia : *Straſdorf.*
THONSALIA VALLIS *le Val de Thonſal.*	VLMA : *Vlm*, ab Vlmis arboribus, vel Vligine nomen habet, ad Fl. Danubium in quem hîc cadunt Ilera Fl. ex Algeâ, & Blauus ex Ducatu Virtembergenſi profluentes, vnde hinc primùm Danubius nauigabilis. Olim in vrbe viuebant tantùm optimates, opifices in ſuburbiis. Reſp. nunc optimè adminiſtratur.
COMITATVS ZOLERNENSIS *le Comté de Zolern.*	Zolernum : *Zolern*, caſtrum in monte, cuius ad radices ſita vrbecula. Hechinga : *Hechingen*, cuius Comites magni nominis, & multarum diuitiarum in Germaniâ perhibentur.

CAPVT XIV.

Franconia.

FRANCONIAM adeo extenſam à nobis eſſe nemo mirabitur, qui aliquid de antiquâ, & nouâ Germaniâ audierit. Hæc eſt Franciæ noſtræ parens Regio, nominis ſui adeò tenax vt in præſentia Franconia dicatur, quæ antea Francia Orientalis nuncupa-

LA FRANCONIE.
EVESCHÉ DE MVSTER
EVES DE PADERBORN
DVCHÉ DE
CONTÉ
LA VESTPHALIE
DVCHÉ DE MONS
MARK
ARCHEVESCHÉ DE COLOGNE
ARCHEVESCHÉ TREVES
LA HESSE
ABBAYE
FVLDE
PRINCIPAVTÉ
CHEVES CHÉ
MAIENCE
HANAV
CONTE
PALATINAT
EVESCHÉ
SPIRE
RHIN
BAMBERG
BAVIERE
BOHE
GR: AN: DE LANT
SA: XE
Danube Fl.
Gotha
Fräkendal

ta eſt ad diſcrimen noſtræ quæ in Occidentem procurrit. Vbique ferax, vbique diues, vbique bellatorum alumna. Fertilitatem eius innuunt bella tot annis ibidem geſta, quæ nondum eam exhauſerunt. Fortitudinem teſtantur Heſſij, toti penè Imperio pares, & niſi religione diſtracti eſſent futuri ſuperiores, omnibus indigenis ſingulari Principum vigilantiâ ad artem militarem inſtitutis. Diuitiarum argumentum ingens penultimus Epiſcopus Herbipolitanus, qui moriens tres milliones Thalerorum (hæc moneta olim 48. ſolidos nunc 58. æquat) congeſtos reliquerit; licèt trecentas Eccleſias condidiſſet, & innumerabilem fermè pecuniam in pauperes effudiſſet. Certè clerus hic ditiſſimus, & tamen hîc tam multi inopes, vt Franconia mendicos toti Germaniæ ſufficere perhibeatur.

§. 1. *Franconia Septentrionalis*, la Franconie Septentrionale, partie de l'ancienne.

NVM. I. *Veterauia*, le Veterau, *ſeu* Wetteribe. *Dicitur aliter* Wederbe, Wetrey, *&* Wedreuis, *cuius etiam pars aliqua detérpitur ab Archiepiſcopi Moguntini ditione: olim ampliſſima ditio, ſiquidem territorium Francofordienſe eâ continebatur.*

DOMVS VISBADENSIS	COMIT. VISBADENSIS, *Coté de Visbaden.*	Viſbada: *Viſbaden*, de qua in Archiep. Moguntino mox.
	COMIT. IDENSTINVS *Comté d'Idenſtein.*	Idenſtinum: *Idenſtein*, ſeu *Idſtein.*
DOMVS SARÆPONTANA *Maiſon de Sarbruk.*	COMIT. VILBVRGENSIS, *Comté de Veilbourg.*	Vilburgum: *Veilbourg*, ad Fl. *Læhn*, ſeu *Lan.*
DOMVS DILLEMBVR-	COM. NASSOVIVS *Comté de Naſſau.*	Naſſouia: *Naſſau*, vnde Principes Arauſicani, ad Fl. Lanum.
	COM. CATZENELLOBORGENSIS, *Comté de Catzenelloborg.*	Catzenelloburgus: *Catzenelloborgen.*
	COMIT. DIETIENSIS *Comté de Dietz.*	Dietia: *Dietz*, ad Lanum *Lan*, Fl. vbi recipit *Aar.*
	COMIT. BILISTINVS *Comté de Bilſtein.*	Biliſtinum: *Bilſtein*, in aſperâ regione.

GIGA *la Maiſon de Lēbourg* communiter *de Naſſau.*

- **Comit. Dillemburgicus** *Comté de Dillēbourg.*
  - Dillemburgum: *Dillembourg*, ad Fl. Dillam, cum caſtro Principis.
  - Schonbachium: *Schonbach*, vrbecula in regione aſperâ, & montibus tumente.
  - Hagera: *Hager.*
  - Herbordia: *Herbord.*

DOMUS AFFINES NASSOVIORUM, *les Alliez de Naſſau.*

- **Comit. Sigensis** *Comté de Sigen.*
  - Siga: *Sigen*, ad Fl. cognominem.
  - Burbachum: *Burbach*, aut *Butzbach*, ditionis Heſſicæ.
  - Freudenberga: *Freudenberg*, ad initium Fluuioli *Vippe.*
- **Comit. Isembergensis** *Comté d'Iſemberg.*
  - Iſemberga: *Iſemberg.*
  - Veſterbordia: *Veſterbord*, inter montes collocata in ſylua *Veſteruuald.*
- **Comit. Solmensis**, *Comté de Solms*, in tres familias contributus in his tribus vrbibus.
  - Brausfedia: *Brausfeds*, in monte ſitum oppidum.
  - Laubacum: *Laubach.*
  - Lichum: *Lich.*
    - (Laubacum, Lichum:) Solma: *Solms*, in monte caſtrum, de quo vtraque familia diſputat.

1 1

NVM. 2. *Lantgrauiatus Haſſiæ*, ſeu *Heſſia*, la Heſſe.

DOMUS DARMSTADIENSIS

- Marpurgum: *Marpurg*, ad Fl. Lanum *Lœhn*, in Principatu Lanogauienſi *de Lœhgau*, caſtro ſuo inſignis in montis crepidine: Academia hîc percelebris.
- Gieſſa: *Gieſſen*, vrbs munita & Academia ad Fl. Lanum.
- Frankenberga: *Frankenberg*, à Francis nomen habet, ſita ad Fl. *Eder.*
- Vetzflaria: *Vetzelar*, vrbs Imperialis in Veterauiâ, antea Moguntini, nunc hanc ſibi Heſſius vindicauit.

le Lantgraue de Heſſe Darmſtad Lutheran⁹.

GERAVIA ſeu COMIT. DARMSTADIENSIS

- Darmſtadium: *Darmſtad*, vrbs munita cum lepido caſtello.
- Gerauia: *Gerauu*, vnde regioni nomen.

DOMVS CASSVLENSIS, SEV CASSELLENSIS,

le Lantgraue de Heſſe Kaſſel, Caluiniſta.

- CASSVLA, ſeu Caſſella: *Kaſſel*, ad Fl. Fuldam, vbi caſtrum egregium dictum *Zighenhaim*, in quo 600. tormenta bellica, ingens armorum copia. Ibidem quoque Academia illuſtris.
- Fridlaria: *Fridlard*.
- Schuuegia: *Eſchuuege*, ad Fl. *Veler*, caſtro ſuo munita.
- Allendorffia: *Allendorff*, minuta vrbs ad Fl. *Verrach*.
- Spagenberga: *Spagenberg*, cum caſtro.
- Rottenberga: *Rottenberg*, ad Fl. *Fulde*, ſedes Principis.
- Hombertia: *Hombert*, vrbecula cultiſſima.
- Saſburgum: *Sasburg*.
- COMIT. VALDECCII, *Comté de Valdek*.
  - CORBACHVM: *Corbach*, quod ſibi vindicat Heſſius, poſſidet Comes, vnde nupera bella, quia Heſſius putat hunc tractum à ſe pendere, Comes ab Imperatore: celebratur ab auro quod hîc effoditur.
  - Mergenhuſa: *Mergenhauſen*, vbi Comites commorantur in caſtro lucu-lento.
  - Mons martis: *Stadberg*, vrbecula in monte.
  - Landauia; *Landau*.
  - Valdeccium: *Valdek*, ad Fl. *Eder* auriferum.
- ABBATIA HEROFELDENSIS, *Abbaye d'Hirſcfeld*.
  - HEROFELDA: *Hirſcfeld*, ante *Herosfeld*, ab Herolpho quondam conditore, ad Fl. Fuldam: hunc tractum Heſſius occupauit.

ISSEMBVRGICVS

- Gelnuſa: *Gelnhauſen*, quam Palatini occuparant, vrbs Imperialis & libera.

CO-

COMITATVS *Côté d'Iſſembourg.*
- Stænamum : *Stainam.*
- Salmonaſterium : *Salmunſter.*

ABBATIA BVCHOVIENSIS, SEV FVLDENSIS *l'Abbaye de Fulde.*
- Fvlda, ſeu Bvchovia : *Fulde*, Germanicè *Buchen*, ad Fluuium cognominem, vbi Abbatia prædiues, & Bibliotheca librorum manu ſcriptorum illuſtris : Hic Abbas eſt Cancellarius Imperatricis, Princeps Imperij, & à ſolo Pontifice pendet.
- Alsfeldia : *Alsfeld.*
- Selica : *Selcz*, ad Fl. Fuldam.
- Waccha : *Vacch*, inter Fl. *Verrach*, & *Fulde*, quam ſibi Heſſius vendicat.
- Hamelburgum : *Hamelbourg*, ad Fl. Salam *Sal*, in regione perferaci ſita vrbs.

§. 2. *Franconia Meridionalis, ſeu propria*, la Franconie. *Germanicè* Frankenland.

DITIONES ARCHIEP. MOGVNTINI *les Terres de l'Archeueſque de Mayence.*
- Aschibvrgivm : *Aſchaffembourg*, ſeu *Aſchbourg*, ad Fl. Mœnum, vrbs cultiſſima Archiepiſcopi Moguntini ſedes & palatium.
- Homberga : *Homberg.*
- Buſbachium : *Buzbach.*
- Fridberga : *Fridberg*, ſex leucis à Marpurgo vrbs Imperialis, ad quam fons acidulus.
- Viſbada : *Visbaden*, vbi aquæ multis morbis ſalutares, vnde & loco nomen.
- Elfeldia : *Elfeld*, in Rhingouiâ regiunculâ, *le Rheingou.*
- Hoëſtum : *Hoëſt.*
- Amorbachium : *Amorbach*, in Ottonis ſylua *l'Ottenuald*, trans Mœnum ad fluuiolum *Muldt.*
- Eischfeldia : *Eiſchfeld*, de quâ dicemus in Thuringiâ, vbi & aliquot loca hic Elector poſſidet.

COMITAT. REINECENSIS, *Comté de Reinech.*
- Rinechum : *Reinech*, vrbecula ſita ad Fl. *Syn.*
- Loria : *Lor*, à quâ & hic Comitatus dicitur Lorienſis, ad fluuiolum cognominem qui hîc Rheno miſcetur.

COMITATVS HANOVIENSIS *le Comté de Hanau*, dictus de *Muntzenberg*, ad differentiam *Baubenhauſen* in Alſatiâ.

- Hanovia : *Hanau*, in Veterauiâ ſitum, ad Fl. *Kintz*, vbi cadit in Mœnum, vrbs munitiſſima, & olim diues, varias hoc bello experta vices.
- Stinhemum : *Steinheim*, aliter *Stein*, non procul ab Hanouiâ.

FRANCOFORDIENSE TERRITORIVM, in Vetterauiâ ſitum, *Territoire de Francfort*.

- Francofvrtvm, aliter Francofordia : *Francfort ſur le Mœin*, ſic dicitur à Vado Francorum. In hac ciuitate debet eligi Imperator : hîc quoque nobiles nundinæ toto orbe celebres : & maximè ob libros qui huc plurimi conuehuntur.
- Saxenhuſium : *Sachſenhauſen*, ad alteram Mœni ripam, quaſi Saxonum domus, pars potiùs Francofurti, quàm alia vrbs.

PRINCIPATVS HENNEBERGENSIS, *Principauté de Henneberg.*

- Henneberga : *Henneberg*, in monte vnde regioni nomen, quæ pertinet ad Saxonem, cùm Princeps ſine liberis obiiſſet, principatus facta ab Henrico VII. cùm antea tantùm Comitatus eſſet.
- Minunga : *Maingen*, vrbs & caſtrum ad Fl. *Veer.*
- Sluſinga : *Sleuſingen*, vrbs cum caſtro ad Fl. *Schleuſ.*
- Auerſberga : *Auersberg*, ad initia Fl. *Stray*.
- Nouoſtadium : *Neuſtad*, ad Salam Fl.
- Schuuinfurtum : *Schuuinfurt*, ad Mœnum vrbs Imperialis, varios olim experta dominos, receptaculum Hæreticorum, quos Herbipolenſis Epiſcopus ex ditione ſuâ expulit.
- **Dominivm Frankestinvm** *la Seigneurie de Frankeſtein*, ditionis Heſſicæ.
  - Schmacaldia : *Schmacald*, Vulcania Chalcis à Melanctone dicta, celebris ob conuentus Proteſtantium in Carolum V. an. 1530. ſita ad Fl. *Verrah*, vendita à Marchionibus Norimbergenſibus, ſed poſtea redempta, nunc ditionis Heſſicæ eſt.

MARCHIONATVS CVLEMBACHIVS

Marquiſat de Culembach.

Culembachium : *Culembach*, vbi caſtrum nitidiſſimum in quo Princeps commoratur ex Domo Brandeburgicâ oriundus.
Blaſſemburgum: *Blaſſembourg*, arx munitiſſima.
Hoffa: *Hoff*, in Voitlandiâ, cuius incolæ, ſicut & totius Tractûs, viri fortes.
Mons Pinnifer: *Frichtelberg*, ex quo quatuor erumpunt flumina, Mœnus *le Main*, Nabus *Nab*, Sala *Sâal*, & Oegra, *Eger*.

DVCATVS COBVRGENSIS

Duché de Coburg.

Cobvrgvm : *Coburg*, ad Fl. *Kremper*; reuulſa eſt hæc ditio ex Comitatu Hennebergenſi, dicitúrque centrum Germaniæ. In hac vrbe Academia fundata à Principibus ex familiâ Saxonicâ.
Mons Regius, ſeu Cronacum, *Cronach*, ſeu *Kunſperg*, ſeu *Kunigſperg*, oppignerata olim Epiſcopo Herbipolenſi, poſtea redempta, ad Fl. cognominem iacet.
Callenberga : *Calenberg*, arx munita.

EPISCOPATVS BAMBERGENSIS

l'Eueſché de Bamberg.

Bamberga, quaſi Babæ mons, quæ fuit filia Othonis Saxonis : *Bamberg*, ad confluentias Mœni & Regneſſi *Regnitz*, vel meliùs *Laurach*, & *Regnitz*, vnus ex 4. Imperij pagis, olimque carebat muro. Adiacet ei in monte vicino caſtrum *Aldenbourg*. Epiſcopus eius pendet à ſolo Pontifice, à Clemente II. qui huius vrbis fuerat Epiſcopus ſubductus à Moguntino.
Forcha, ſeu Forchena: *Forchaim*, ad confluentias Fl. *Vviſent*, & *Regnitz*, vbi caſtrum huius tractus propugnaculum.
Staffelſtinum : *Staffelſtein*, ad Mœnum.
Helfeldia : *Helfeld*, ad Fl. *Viſſent*.
Poteſtæmum : *Poteſtaim*, ad Fl. *Putlach*.

EPISCOPATVS HERBI-

Herbipolis: *Virtzbourg*, Germanicè *Vvurtzbourg*, quæ vox *muſtum* Germanis ſonat; vrbs magna, & diues, vbi Epiſcopi caſtrum dictum *Marienperg*. Hic Dux Franconiæ, & ditiſſimus : habet enim annui reditus 300. millia Talertiorum.
Ochſenfurtum: *Ochſenfurt*, ad Mœnum, horreum Epiſcopale.

POLITANVS *l'Eueſché de Virtzbourg*

Gemunda: *Gemud*, vbi Sala cadit in Mœnum.
Vffenhæmum.: *Vffenhaim.*
Altmana: *Eltman*, ad Mœnum.
Carleſtadium: *Carlſtad*, ad Mœnum.
Vinshæmum: *Vinshaim*, ad Fl. *Aiſch.*
Nouoſtadium: *Neuuſtad*, ad prædictum Fl.
Kitzinga: *Kitzing*, ad Mœnum.
Volkachum: *Volkach*, ad eundem Fl.
Rottinga: *Rottingen*, ad Tubarum Fl. *le Tauber.*
Rottenburgum ad Tubarum, *Rottenburg ſur le Tauber*, ad diſcrimen alterius, à turrium & tegularum colore ſic dictum. Cella penaria Franconiæ habetur, éſtque vrbs Imperialis, & ſui iuris.

MARCHIONATVS ONOLDINVS, ſeu ONSPACHENSIS, *Marquizat d'Onſpach.*

Onoldivm & Onſpachum, vel Anſpachum: *Onſpach*, aliter *Onolsbach*, ad Fl. cognominem, cum caſtro vbi Princeps commoratur, ex Domo Brandeburgicâ; habet aliquid in Burgrauiatu Nurenbergico, & Comitatu Hoënlonio, vnde eius ditio conflata.
Schuuaburgum: *Schuuabourg*, vrbecula mercibus inclyta ad Fluuiolum cognominem.
Guntelhuſa: *Guntelhauſen*, ad Fl. *Altmul.*
Rota: *Rot*, ad Fl. cognominem.

VERTHÆMENSIS COMITATVS *le Comté de Verthaim.*

Verthæmum: *Verthaim*, vbi Fluuius Tubarus Mœno commiſcetur. Hæc ditio eſt Comitis *de Louueſtein.*
Procelda: *Procelden*, vrbs diues ad Mœnum.
Mergenthinum: *Mergenth*, vbi commoratur Magiſter Ordinis Teutonici, Imperij Princeps: cuius Equites Pruſſi, omnes Lutherani; Germani, Catholici omnes.

ERPACHENSIS COMIT. *Comté d'Erpach.*

Erpachum: *Erpach*, in Othonis Sylua *Ottenuuald*, caſtrum vnde nomen accepit Regio ab Aquis, *Ach* enim ſonat Aquam.
Michelſtadium: *Michelſtad*, ad Mublingam Fluuium *Mubling*, in eâdem Othonis Syluâ.
Michelbachium: *Michelbach.*
Miltemberga: *Miltemberg.*

CAPVT XV.

Bauaria & Tirolis.

BAVARIA, aliter dicta BOIOARIA, nomen accepit ab Auaris populis ferocibus, qui in eam irruperunt, aut à Gallis Boiis, qui ex Boiohæmiâ expulſi ad Danubium conſederunt, aut certè ab vtriſque in vnam gentem coaleſcentibus. Germanicè dicitur *Bayerland*: tota frumenti ferax, vini non item, ſed in eâ tantùm ſalis, vt vicinis etiam Prouinciis ſufficiat. Princeps ſeu Dux Bauarus ditiſſimus ditiones ſuas prudentiſſimè & magnâ ſuauitate adminiſtrat; numquam illæ dirimuntur, ſed totus Ducatus primogenito cedit, fratribus aliquid de hæreditate aſpergitur, ſic tamen vt à fratre tanquam domino pendeant. Superioribus annis cùm vidiſſet Lutheranos & Caluiniſtas Eccleſiarum bona ſibi arrogare, obtinuit à Summo Pontifice, vt conceſſis iis quæ ſatis erant religioſis & Abbatibus reliquum ſeponeretur ad bellum cum Turcis & Hæreticis gerendum, multúmque in hanc cauſam pecuniæ accepit ab Epiſcopis & Abbatibus Herbipolim conuenientibus, vbi & ſacri belli conſtitutus eſt Imperator; quæ cauſa dicitur Suecum in Germaniam attraxiſſe. Princeps hic verè pius, verè Catholicus, & cui res Chriſtiana in Germaniâ plurimùm debet.

TIROLENSIS Archidux, Auſtriacæ familiæ in Germaniâ alterum caput, præter Comitatum Tirolenſem iuris ſibi aliquid arrogat in Epiſcopatus Brixinonenſem, & Tridentinum, quorum tutelam & patronatum ab Imperatoribus accepiſſe dicitur. Hi tamen Epiſcopi duo Principes Imperij ſunt, & Comitiis interſunt, & de ſuo Imperij neceſſitatibus ſubueniunt. Poſſidet etiam aliquid in ditione Griſonum, de quo antea diximus, ſicut & in Sueuiâ, vt mox oſtendemus. Tota hæc regio Catholica, & diligenter ab Archiduce & Epiſcopis prouiſum, ne in eam Lutherani, & Caluiniſtæ irreperent. Indigenas alit fortes, & qui ab Hiſpanis in Italiam euocati nobis damni plurimum intulerunt.

§.1. *Bauaria* Cis-*Danubiana*, la Bauiere au deçà du Danube.

NVM. I. *Bauaria Superior*, la haute Bauiere.

MONACHIVM : *Munchen*, & *Muniken*, & *Munik*, ſic dicta, quia cùm condita ciuitas inuentum eſt caput Monachi, vel quia in ruderibus monaſterij *Scheſflan* fundata eſt, ad Fl. Iſarum *Iſer* vrbs lautiſſima, & cultiſſima, Collegio magnifico, palatio luparæo perſimili, bibliothecâ librorum refertiſſimâ, hortiſque peramœnis inſignis, licèt loco ſterili collocata ſit.

Landſperga : *Landſperg*, ad Fluuium Lychum *Lech*, vrbs culta, & baſilicâ recens conditâ nobilis.

Schongauia : *Schongau*, muſicis inſtrumentis celebrata.

Straubinga : *Straubing*, ad Danubium.

Nouoſtadium : *Neuſtad*, ad eundem Fl.

Frideberga : *Fridberg*, inter Fluuios *Lech* & *Par*.

Raïna : *Raïn*, ad Fluuiolum *Arch*.

Æchia : *Aich*, ad Fl. *Par*.

Pruchia : *Pruch*, ad Fl. Amberem *Amber*.

Furſtenfeldia : *Furſtenfeld*, ad eundem Fluuium.

Vilhemum : *Vilheim*, ad Amberem antequam cadat in paludem *Ammerzée*.

Vitinga : *Viting*, ad lacum prædictum.

Geſenfeldia : *Geyſenfeld*, ad Fl. *Ilm*.

Abenſperga : *Abenſperg*, ad Fl. *Abenſt*.

Meſpurgum : *Meſpurg*, ad Fl. *Iſer*.

DVCATVS NOVOBVRGENSIS *le Duché de Neubourg.*

NOVOBVRGVM, ſeu Nouocomum : *Neubourg*, vbi Fl. Lichus cadit in Danubium, vrbs munitiſſima, cuius Dux potentiſſimus & Catholicus, Hæres Ducis Cliuenſis.

Lauginga : *Lauging*, de quâ in Sueuiâ.

TERRITORIVM RATISPONENSE

RATISBONA : *Ratisbone*, Germanis *Regenſburg*, & *Regenſpurg*, olim Auguſta Tiberia, vt quidam volunt, nunc à Fl. *Regen*, qui hîc Danubio permiſcetur cognominata. Bauariæ aliàs primaria fuit, ſed tandem ſe in libertatem aſſeruit Baua-

BAVIERE
ET TIROL
LA FRANNIE
LA BOHEME
HAULT
PALATINAT
BAVIERE
LA SUAVBE
EVESCHE DE SALTSBOURG
TIROL
CARINTHIE
LE VENITIEN
Les Alpes
PRINCIP. DE TRENTE
MUNIK
50
49
48
47
46
32
33
34
35
36

le Territoire de Ratisbonne. — ro nequicquam reclamante. Hîc dietæ Imperiales ſæpè indicuntur ob loci commoditatem. Hîc etiam S. Dionyſij Areopagitæ aiunt ſeruari lipſana ab Arnulpho Imperatore ex bello Normanico relata.

EPISCOP. FRISINGENSIS *l'Eueſché de Friſingen.* — FRISINGA : *Friſingen*, ad confluentias Ambari,& Iſaræ, vnde Otho ille Friſingenſis celebratiſſimus : tota Catholica eſt, eius Epiſcopus inops, pagóſque habet aliquot per Auſtriam, Stiriam, Carinthiam & Bauariam ſparſos.

NVM. 2. *Bauaria Inferior*, la baſſe Bauiere.

LANDSHVTVM : *Landshut*, ad Orientalem ripam Iſari, vrbs cultiſſima.
Oſterhouia: *Oſterhouen*, vbi Abbatia Præmonſtratenſis Ordinis celeberrima ad Danubium.
Vilshouia : *Vilshouen*, vbi Fl. *Vilz*, iungitur Danubio.
Allerſpachium : *Allerſpach.*
Dingelfinda: *Dingelfind*, ad Iſarum Fl.
Landauia : *Landauu*, ad eundem Fluuium.
Fanum S. Viti: *S. Veit*, ad Fl. *Rott.*
Vaſſerburgum: *Vaſſerbourg*, ad Fl. Ænum *In.*
Haga : *Hag*, caput Comitatus, Reip. ad inſtar, quæ tamen Duci ſubiicitur; ad Fl. Ænum.
Roſſenhemum : *Roſſenheim*, ad prædictum Fl.
Hocſtetia: *Hocſtet*, ad lacum Chimum, vulgò *Chiemzée.*
Braunauia : *Braunauu.*
Friburgum: *Fribourg en Bauiere*, ad diſcrimen Heluetici, & Briſigauici.

ARCHIEPISCOP. SALISBVRGENSIS — SALISBVRGA : *Saltzbourg*, à Salinis ſic dicta, vel à Fl. *Saltz*, quo alluitur : olim Iuuania dicta quaſi *Helffenbourg*, à caſtro quod hîc collocaſſe Iulium Cæſarem fabulantur indigenæ. In eâ vrbe tumulus Theophraſti Paracelſi, palatium Archiepiſcopi magnificentiſſimum; & caſtrum inexpugnabile vndique vallatum præcipitiis.

Sa-

Archeueſché de Saltzbourg.

Salinæ: *Reichenhall*, ad Fl. Salam *Saltz*, vbi Sal excoquitur, ex cuius portorio multum præſulis vectigalibus accedit.
Bertolſgada: *Bertolzgaden*, locus celebris tornofactis operibus, & ſale ſuo.
Ditmaninga: *Ditmaning*, ad Fl. *Saltz*.
Hellela: *Hellel*, ad prædictum Fl. vbi Sal conficitur.
Lauſſa: *Lauſſen*, ad eundem Fluuium.

EPISCOPATVS PATAVIENSIS & Paſſauienſis, *l'Eueſché de Paſſauu.*

PASSAVIVM, Patauium, & Batauium: *Paſſau*, ad confluentias Æni, Illi & Danubij, olim Batauorum, colonia perducta à Romanis: vrbs eſt parum munita, collibus circumquaque ipſi imminentibus.
Ænoſtadium: *Inſtad*, ab Æno Fl. nomen accepit, à quo tantùm dirimitur à Paſſauio, vrbs tota ferè lignea eſt.
Illoſtadium: *Ilzſtad*, ab Illo Fl. *Ilz*, nomen habet: in Illo fluuio oſtrea capiuntur in quibus Gemmæ: eáque quiſquis piſcatus erit ſine iuſſione Principis, illi oculi effodiuntur ex veteri conſuetudine.
Caſtrum ſuperius: *Ober-hanſ*, vrbecula Catholica, in quâ Epiſcopus commoratur. Hic olim præſedit Laureaci, ſed eo deſtructo ab Auaris Paſſauium venit, quod ei dono datum à Thaſſilone.
Scherdinga: *Scherding*, vbi Ænus ponte iungitur cùm recepit Fl. *Rot*.

§. 2. *Bauaria Trans-Danubiana*, la Bauiere au delà du Danube.

PALATINATVS BAVARIÆ, ſeu NORT-

AMBERGA: *Amberg*, ad Fl. *Vils*, huius Palatinatus caput, quãquam non maxima. Hæc autem Regio habuit olim ſuos Duces atque Palatinos, poſtea occupata à Palatino Rheni, quo infeliciter expulſo, Duci Bauariæ cum Electoris titulo ceſſit.
Sutzbachia: *Sutzbach*, cum luculento caſtello ad Fluuiolum *Roſenbach*.

GAVIA *le Palatinat de Bauiere, ou le Nortgau.*	Nouoburgum: *Neuuſtad*, aliter *Nieubourg.* Valderbachium: *Valderbach*, ad Fl. *Regen.* Caſtrum-Monaſterienſe: *Caſtel-Munſter*, Germanicè *Valt-munken*, vbi olim Principes degebāt. Palatium-Monaſterienſe: *Pfaltz-Munſter.* Viſſemburgū: *Viſſembourg*, ad initia Fluuij *Regnitz.*
LANDGRAVIATVS LIECHTEMBERGENSIS *le Lantgrauiat de Liechtemberg.*	Liechtemberga: *Liechtemberg*, vbi olim Lantgrauij degebant, ſed iam caſtrum incultius. PEREMBA: *Pfreimbt*, ad conſl. Fl. *Pfreimbt*, & *Nab*, in quâ magnam anni partem Lantgrauius commoratur. Grunfelda: *Grunfelden*, vrbecula lepida, & aliquando Principis ſedes.
ADIECTA BOHÆMIÆ, *les dependances de Boheme.*	EGRA, ſeu Oegra & Heba: *Eger*, vrbs libera & Imperialis ad Fl. cognominem, duplici muro cincta. Elboga, ſeu Locta & Cubitus: *Elbogen*, quæ vox cubitum ſonat, quia in modum cubiti conformata eſt, oppidum & arx Slickiorum in Bohæmiâ eſt. Nappurchum: *Nappurch*, ad Fl. *Nab*, in ditionem Bohæmicam tranſlata.
TERRIT. NVREMBERGENSE *le Territoire de Noremberg.*	NVREMBERGA, vel Mons Noricus: *Noremberg*, vrbs maxima, & potentiſſima ad Fl. *Regnitz*, qui mediam alluit & mox cadit in *Rednitz*: hîc duæ nundinæ quotannis totâ Europâ famoſæ. Altdorfia: *Altorff*, firmata caſtro, & Academiâ recèns à Norimbergenſibus excitata.
EPISCOP. EICHSTETENSIS *E. d'Eichſtet.*	EICHSTETA: *Eichſtet*, ſeu *Aigſtet*, ciuitas Epiſcopalis ad Alemannum Fl. vulgò *Almud*: ſita eſt in regione perferaci.
TERRITOR. INGOLSTADIENSE *Pays d'Ingolſtad.*	INGOLSTADIVM: *Ingolſtad*, ad Danubium, ab Anglo-Sueuis, ſeu Anglo-Saxonibus nomen habet; olim pagus, ſed à Ludouico Bauaro in vrbem conuerſus, vbi Academia perilluſtris, tota vrbs ampliſſima, & pulcherrima.

§. 3. *Comitatus Tirolenſis*, le Comté de Tirol.

TIROLIVM *le Tirol*, aliter *Lynthal*, ab Æno Fl. Ab indigenis *Etſchelād*, à Fluuio Atheſi quem vocant *Eſſch*.

- ÆNIPONS: *Inſpruch*, in valle *In*, vulgò Inthal, vrbs luculenta ad Ænum Fl. vbi palatium nobile hortique peramœni.
- Maranum: *Meron*, ſeu *Meran*, Italis *Marano*.
- Terioli, ſeu Tiroli: *Tirol*, caſtrum munitiſſimum, vrbs tenuis, ſed olim magni nominis ad Fl. Atheſim *l'Adice*, in valle Venuſtâ, vulgò *Vinſgou*.
- Mulbachum: *Mulbach*, Archiducum Armamentarium, vbi plurima tormenta bellica, & copia ingens armorum ob ferri, æris, lignique copiam.
- Zerla: *Czerle*, pagus vbi palatium Principis, & ſeceſſus peramœnus ob venationem Damarum.
- Salinæ: *Hall.* ad Fl. *In*, cum caſtro vbi ſal coquitur.
- Landechia: *Landek*.
- Caſa noua: *Neuuhaus*.
- Sterginga: *Stergingen*, ad Fl. *Vltz*, ad pedem montis *Benner*, iuxta quam argenti metallicæ. Hîc quoque fiunt gladiorum laminæ exquiſitæ. Sita eſt in valle *Paſſerthal*.
- Goſſus: *Goſſo*, in monte *Brenner*, ſeu *Prenner*.
- Rotenberga: *Rotenberg*.
- Nazarethum: *Nazareth*.
- Stamum: *Stams*, Monaſterium Ciſtercienſe ditiſſimum, vbi ſepulchra Ducum Auſtriacorum.

BRIXIENSIS EPISC. *l'Eueſché de Brixen.*

- BRIXIA, ſeu Brixino: *Brixen*, ad Fl. *Laiſik*, qui mox in Atheſim cadit; Regio vini diues: ad vrbem quoque aquæ calidæ ad radices montis *Benner*: tota Regio eſt Epiſcopi ſub tutelâ Comitis Tirolenſis.
- Ernoburgum: *Ernebourg*, in monte ſitum oppidulum, ad cuius radices confluunt Fl. *Ern*, & *Laiſck*, locus naturà permunitus.
- Brànichum: *Brunek*, ſeu *Branik*, Epiſcopi munitio firmiſſima.
- Dauferia: *Danfers*.

Dvcatvs, ſeu Principatvs Tridentinvs iuris Epiſcopalis ſub tutelâ Comitum, de quo in Italiâ.

ADIECTA TIROLII *les Annexes du Tirol.*	Comit. Brigantinvs *le Comté de Bregens.*	Brigantium: *Bregens*, ſeu *Bregnis*, ad Fluuium cognominem in valle peramœna; in eâ vrbe viſuntur multa veſtigia antiquitatis.
	Valgovia *le Valgou.*	Pludentium: *Pludentz*, caput huius regionis quæ in multas valles dirimitur, collocatum eſt ad Fl. *Ill.*
		Sonneberga: *Sonneberg*, caput Comitatus.
	Nebligovia *le Nebligou.*	Feldkirkia: *Feldkirk*, ſeu *Veldkirk*, ad Fluuium *Ill*, vrbs cultiſſima in valle quæ olim Druſiana dicebatur: paruit aliàs Comitibus *de Montfort*, ſed demum Comitatus ille venditus Auſtriaco eſt.

CAPVT XVI.

Auſtriacæ Regiones, les pays Hereditaires.

Familia Auſtriaca (vt fabulas præſcindamus) ſplendorem trahit & originem à Comitibus Habſpurgenſibus, & potiſſimùm à Rodolpho primo Imperatore, cui ſicut & familiæ ſuæ Imperium pietas in Deum peperiſſe dicitur. Inuenerat in familia ſua Comitatus Brigantinum, & Alſatiæ, atque aliquid in Heluetiâ, ſed exinde maiori cum impetu Domus illa amplificari cœpit. Nam is filium ſuum Albertum primum cognomento Victorem Auſtriæ, & Stiriæ creauit, pulſis exinde Bohæmis. Eidem Alberto vxor Elizabetha Comitatus Tirolenſem, & Goritienſem attulit, cum Ducatibus Carinthiæ, & Carniolæ. Albertus II. per vxorem Comitatum Ferretenſem habuit. Leopoldus primus in Foroiulio, & Iſtria bello aliquid occupauit. Albertus V. per vxorem ſuam Elizabetham Marchionatum Morauiæ, & regna Hungariæ, & Bohæmiæ in familiam ſuam tranſtulit. Fridericus III. dictus eſt primus Archidux Auſtriæ. Eius filius Maximilianus I. Imperator per vxorem ſuam Mariam Caroli Burgundi ditiones obtinuit. Ex eo natus eſt Philippus I. cui Hiſpania per vxorem Ioannam obuenit.

L'AVSTRICHE
et ses dependances
PALATINAT DE BAVIERE
DVCHE DE BAVIERE
BOHEME
MORAVIE
PASSAV
BASSE
AVSTRICHE
HAVTE
HONGRIE
SALTZBOVRG
STIRIE
CARINTHIE
ESCLAVONIE
IMPERIALE
FRIOVL
HAVLTE
BASSE
CROATIE
TVRQVE
LA DALMACE
LE VENITIEN
GOLPHE DE VENISE
ISTRIE
le Danube
Canyse
Zara
Venise
35
36
37
38
39
40
44
45
46
47
48
49

hæc enim erat filia Ferdinandi Aragoniæ Regis, & Elizabethæ in Caſtellâ Reginæ. Ex Philippo nati Carolus V. & Ferdinandus primus Imperator. Inter quorũ poſteros familia Auſtriaca in Germanicam, & Hiſpanicam diuiſa eſt: illa in Grecienſem, ſeu Auſtriacam & Tirolenſem. Cæterùm ex regionibus ſuis Archidux colligit fermè viginti librarum milliones; indidem centum peditum millia, equitum triginta ſcribere poteſt. Duas habent ſupremas curias Archiduces, Viennenſem pro Auſtriacis regionibus, & Ænipontinam pro Tirolio & Sueuicis regionibus.

§. 1. *Auſtria*, l'Auſtriche, *Germanicè* Oſterreich, *quæ vox Regnum Orientale ſonat, vt* VVeſtereich *Occidentale.*

INFERIOR *la haute Auſtriche ou au deçà*

- VIENNA: *Vienne*, olim Vindebona potiùs quàm Iuliobona, totius Germaniæ munitiſſima, & Solymani olim victoriarum meta, Imperialis, & Epiſcopalis ciuitas ad Fl. *Vienn*, qui hîc cadit in Danubium, vnde vrbi nomen. Hinc armatæ lintres Danubium tutum ſeruant, multúmque rebus Auſtriacis proſunt.
- Lintium: *Lintz*, cum eximio caſtro, Keppleri Aſtrologi ſedes. Infra hanc vortex Danubij terribilis vulgò *Scuuruſſel*, noſtrâ linguâ *Groüin de pourceau.*
- Gemunda: *Gemund*, aut *Gmind*, ad lacum cognominem, vnde Drauus *le Draun*, erumpit. Vrbs minuta, ſed locuples ob vicinos fontes ſalſos, ex quibus ſal excoquitur.
- Enſia: *Ens*, ad Fl. cognominem.
- Laureacum: *Lorch*, vrbecula perantiqua, & Rom. Imperatorum olim ſedes.
- Hæmburgum: *Haimburg*, ad Danubium extrema verſus Hungariam.
- Nouoſtadium: *Neuuſtad*, Epiſcopalis munitiſſima triplici foſſa, & caſtro, vbi natus Maximilianus auus Caroli V.
- Fanum S. Hippolyti: *S. Hippolyte*, vulgò *Sanpolten.*
- Melka, ſeu Medelicum: *Melk*, vrbs egregiè munita, & fruſtrà ſæpe tentata.
- Stira: *Styr*, ad Fl. cognominem.

du Danube.	Velſia : *Velz*, olim Valeria Romana ad Drauum.
	Lambakum : *Lambak*, ad eundem Fl.
	Væ dhouia : *Vaidhouen*, ad Fl. *Ipſ.*
	Purbachum : *Peurbach.*
	Rotomantium : *Rotmans*, in montis crepidine arx.
	Bada : *Baden*, Auſtriæ cognominata.
	Ipſia : *Ipſ*, à Fl. cognomine nomen accepit.
INFERIOR	CHREMBSA, ſeu CHREMBSIA : *Chrems*, ſita ad Fl. *Krens* Maiorem, antequam Danubio permiſceatur.
	Grima : *Greim*, ad Danubium, infra quam vortex circumagitur nauigiis periculoſiſſimus.
	Freueſtadium : *Freiſtat*, aliter *Freueſtat.*
	Horna : *Horn*, conuentu Lutheranorum celebrata cùm de propagandâ Hæreſi cogitabant.
la baſſe Auſtriche, ou au delà du Danube.	Egenburgum : *Egembourg.*
	Theba : *Theben*, caſtrum munitiſſimum contra Hungaros ad Fl. *Moldaue.*
	Volgerdorffia : *Volgerdorff.*
	Garſia : *Gars.*
	Mons Ceſius : *le Mont de Calenberg*, longiſſimus & excurrens à Danubio per varias flexiones vſque ad Sauum.

§. 2. *Stiria* la Stirie. *Dicitur hæc Regio indigenis* Styrmark, *à Tauricis populis antiquis dicta*, Styr *enim Germanicè Taurum ſonat. Huius regionis incolis colla tument ob aquas.*

VRBES AD FLVV. MVRVM	GRECA : *Gratz*, aliter *Gretz*, cultiſſima ciuitas Archiducum ſedes. Vnde nomen tulit diu Ferdinandus II. Imperator.
	Pons Muri : *Pruch-der-Muer.*
	Lauba : *Lauben*, ſeu *Sauben*, caput Comitatus.
	Cappenberga : *Cappenberg*, vbi *Hierſperch*, Muro Fl. iungitur.
	Veyterfeldia : *Veyterfeld.*
	Muriana : *Muroela.*

ſur le Muer.	Rachelpurgum: *Rachelbourg*, arx munitiſſima, contra Turcas Caniſiam occupantes. Lutenberga: *Lutenberg*, cuius vina laudantur Peloponneſiis ſimilia, *la Maluoiſie.* Murechum: *Murck.*
VRBES AD DRAVVM *ſur le Draue.*	Pettauium: *Pettauu.* Markpurga: *Markpurg.* Varadinum, ſeu Variana caſtra: *Varaſdin*, ſeu *Varaſin*, ad Danubij alueum Meridionalem. Glachonia: *Glakon*, ſeu *Glakonthurn.*
ALIÆ VRBES minoribus Fluuiis adiacentes.	Fridauia: *Fridauu*, non procul à Drauo. Vianna: *Vianne*, aliter *Voitzberg*, ad confluentias *Grades* & *Kainach.* Schamburgum: *Schamberg.* Hartperga: *Hartperg*, ad Fl. *Viſtritz.* Verauia: *Verauu*, ad prædictum amnem. Furſtenfeldia: *Furſtenfeld*, ad confluentias *Lanſnitz* & *Viſtritz.*
MONTES.	Mons Geſagus: *Mont Schockel.* Præcipitium Diaboli: *Tuffelſteig*, de quo multa fabuloſè iactantur ab indigenis. Mons Claudius: *le Mont de Dracimberg*, vltra Drauum.
COM. CILLIENSIS *le Comté de Cilly.*	CILLIVM: *Cilly*, aut *Cylley*, Comitatus caput, qui variis regionibus accenſetur, ſed ad Stiriam pertinet. Vrbs hæc ſita ad Fl. *Saan*, vnde valli nomen *Saanthal.* Raïna: *Rain*, ad Fl. Sauum vrbecula in opimo ſolo collocata. Saxenfeldia: *Saxenfeld.* Keiſerſberga, ſeu Cæſaris Burgus: *Keiſersberg.*

§. 3. *Carinthia*, la Carinthie, *Aimoino prouincia Carantanorum*, *Germanis* Karnten, *à Carnis populis qui hanc cum Carniola occupauerunt.*

SVPERIOR	FANVM S. VITI: *S. Veit*, caput totius Regionis ad confluentias Fl. *Vvilictz* & *Glan.* Ad illam vrbem Dux olim in habitu Ruſtici primùm venire cogebatur,

tur, & in lapide ſtare vnde pecuniam ſpargebat, mox in vicinam ædem Sanctæ Mariæ veſtem ponebat, & Ducalem induebat, háncque conſuetudinem Fridericus II. Imp. non ſeruauit, ſed literas dare coactus eſt, quibus factum ſuum nihil derogare conſuetudini aſſerebat.

la haute ou l'Occidentale, indigenis *Oberkarnten*

Villachum: *Villak*, ad Fl. cognominem, vbi Bambergenſis Epiſcopus Gubernatorem habet in caſtro; ibidem eius palatium viſitur.

Clagenfurtum: *Clagenfurt*, olim Claudia, vrbecula Epiſcopi Bambergenſis.

Vertia: *Vert*, vnde lacui nomen *Vertzée*.

Gurkium: *Gurk* } ad Flu. *Gurk*, qui mox cadit in Olkzam.

Straſpurgum: *Straſpurg* } ad Flu. *Gurk*, qui mox cadit in Olkzam.

Friſachum: *Frieſach*.

Gemunda: *Gmind*.

Milſtadium: *Mildſtad* ad lacum cognominem, quem efficit Fluuius *Roſpach*.

Spitallium, vel Spitellum: *Spitall*, vel *Spitell*, vbi Iſara Fl. *Iſer* Drauo permiſcetur.

Ottemburgum: *Ottenbourg*, è regione *Spitall*, in altera Draui ripa, inde Comitatui nomen.

Pons Fellæ aliter Ponteba Imperialis, ad diſcrimen Venetæ. Duæ vrbeculæ fluuio Fellâ ſeparatæ: *Pontafella*, & *Ponteba*.

INFERIOR *la baſſe, ou l'Orientale*, indigenis

Volkmartia: *Volkmart*, ad Drauum Fl.

Murauia: *Murau*, ad Fl. Murum.

Nouomarchia: *Neuumarch*.

Iudemburgum: *Iudembourg*, ad Fl. Murum.

Fanum S. Lamberti: *S. Lamperg*, inter montes ſitum.

Fanum S. Leonardi: *S. Leonard*, vbi confluunt *Veiſtritz* & *Lauand*.

Veſperga: *Veſperg*.

Fanum S. Andreæ: *S. André*, ad Fl. *Lauand*.

Lauantmonda, ſeu oſtium Mondæ: *Lauantmond*.

Drauoburgum: *Drabourg*.

Pleburgum: *Pleibourg*, ad Fluuiolum *Feiſtritz*.

Vnder-karnten.

Iaunſlayna: *Iaunſlain*, in monte ſita.
Golbergici montes: *Montz Golberg*, dicti aurei & argentei, ex quibus fluunt aquæ morbis ſalutares.

§. 4. *Carniola*, la Carniole, *Germanicè* Krain.

SVPERIOR aliter Septentrionalis, & HVMIDA, *la haute Carniole*, indigenis *Ober-Krain.*

LABACHVM: *Laubach*, ſeu *Labach*, Italis *Labato*, Sclauis *Labiana*, ad Fl. cognominem.
Carnioburgum: *Crainbourg*, vbi Fluuius *Kraneker* in Sauum cadit.
Monſpurchum: *Monſpurch*, aliter *Menſpurg*, ad Fl. *Streez.*
Igga: *Igg*, ad Fl. cognominem.
Billigrecia: *Billigratz*, ad Fl. *Billi.*
Franica: *Franicz*, ad Fl. cognominem.
Staïna: *Stain*, ad Fl. *Strëez*, in Carinthiæ limite.

INFERIOR *la baſſe Carniole*, Germanicè *Vnder-Krain.*

Ea Regio vocatur à quibuſdam Karſtia: ab aliis tamen Karſtia nominatur ille tractus qui iacet inter montes editos quos vocant *Czalin*, ad mare Hadriaticum, & fluuium *Lizonſo.*
Laſium: *Laas*, caput etiam regiunculæ, vulgò *Kaczeole*, ad radices montium ſita.
Lugea, ſeu Circonicenſis lacus: *Czirknick*, ſeu *Cirknitz*, & ei lacus cognominis, palus Lugeæ, quæ vndique montibus, & ſyluis circumuallatur, de quâ in admirandis ad finem huius libri agetur.
Ieſſera: *Ieſſer*, minuta vrbecula ad eundem lacum.
Geminda: *Gmind*, ad Fl. *Chubel.*
Idna: *Ilnitz*, ad Fl. cognominem.

§. 5. *Vinidorum Marchia*, la Marche des Vindes, *Germanicè* VVindiſmark.

METVLVM, ſeu Metelinga: *Metling*, ad Fl. Colapim *Kulp*, à Turcis ſeculo ſuperiore capta, & Turcico more direpta.
Caroloſtadium: *Karlſtad*, aliter *Carolouuitz*, vrbs & arx firmiſſima

ad confluentias *Kulp*, & *Mereſuize*. Vulgò ad Croatiam reuocari ſolet, quia hîc Præfectus Croatiæ commoratur, ſed reuera huius regionis eſt, à Carolo Auſtriaco condita, vt eſſet ab hac parte contra Turcas propugnaculum, in eâ Vskoki degunt Turcarum hoſtes infenſiſſimi.

Seiſſemburgum: *Seiſſembourg*, ad Fl. *Gruck*.

Rudoluertia: *Rudolfuuert*, quaſi peninſula Rodolphi.

Landſtraſia: *Landſtrais*, ad Fl. *Gruch*.

Vergelia: *Vergel*, ad prædictum amnem.

Gurckfeldia, ſeu Gruchi confluentiæ: *Gruckfel*, vbi Gruchus cadit in Sauum.

§. 6. *Reliquæ regiones iuris Auſtriaci.*

COMITATVS TIROLENSIS { De quo ſuprà egimus ad tabulam Bauariæ.

HVNGARIÆ REGNVM } De quo pluribus agetur in Illyrico.

BOHÆMIÆ REGNVM { Quo continetur Bohæmia, Luſatia, Morauia, Sileſia, de quibus cap. ſequenti.

RE-GIO-NES AV-STRI-ACÆ {

- IN ELSATIA ante hæc bella. {
  - SVNGOVIA penè tota vbi Comitatus Ferretenſis, nunc Francici iuris.
  - BRISGOVIA: *le Briſgæu*, iam à Francis capta magna ex parte.
- IN HELVETIA { Patronatus } Epiſcopi Conſtantienſis Cellæ Ratolfi *de Ratoffzell.*
- IN SVEVIA. {
  - IV. Vrbes Syluanæ, *les 4. villes Foreſtieres.*
  - Marchionatus Burgauiẽſis, *le Burgau en Algou.*
  - Comitatus Hohenbergenſis: *d'Hohenberg.*
  - Lantgrauiatus Nellemburgenſis: *Nellembourg.*
- IN GRISONIBVS. {
  - DOMINIVM FRÆBERGENSE: *de Freuenberg.*
  - VALLES *de Muntafun*, & *Kloſterſtal.*
  - PRETIGOVIA: *le Pretigou.*
- IN CROATIA, *en Croacie.* { Pars dicta IMPERIALIS, ſicut & pars MORLACHIÆ, de quibus in Illyrico.

PER-MIX-TÆ.

- **In Sclavonia**, *en Eſclauonie, ou Vvindiſchand.* — Pars dicta Imperialis, de quâ ibidem.
- **In Iſtria**
  - Tergeſte: *Trieſte*, vrbs ad mare.
  - Pedena: *Pedena*, cuius vina celebrantur.
  - Fanum S. Ioannis: *S. Iuan de Duino*, Comitum *de la Tour*, qui tamen vaſſali ſunt Tirolenſium.
  - Pucinum: *Piſino*, vnde vinum Liuiæ Auguſtæ.
  - Coſliacum: *Coſliaco*.
  - Lupoglanum: *Lupoglano*.
- **In Forojulio** *au Frioul.*
  - Renzanum: *Renzano*, ad Fl. Virpachum, *Vrpao*.
  - Dorum: *Doremberg*, ſeu *Dornberg*.
  - Vipaum: *Vipao*, ad Fl. cognominem.
  - Fanum S. Archangeli: *S. Anzolo*, ſeu *S. Archangelo*.
  - Coma: *Comen*.
  - Co-mit. Goritienſis
    - Goritia, olim Iulium Carnicum: *Goritz*, ſeu *Gortz*.
    - Gradiſcia: *Gradiſcie*, arx munitiſſima, & totius regionis tutela ad Fl. *Liſonzo*.

CAPVT XVII.

Magnum Regnum Bohæmiæ.

Aggredimvr Germaniæ partē, magnum olim Hæreſeon Seminarium, & vnde magna labes in vicinas Prouincias, cruentiſſima plerumque bella in circumpoſitos populos ſparſa ſunt. Hinc enim Huſſitæ, hinc Taboritæ, hinc Ziſca ille Catholicorum terror, & qui ad eum continuandum pellem ſuam pro timpano ſatis eſſe putauit. Dicta eſt Bohæmia à Boiis Gallis qui eam olim occuparunt, vt ſuprà monuimus in antiquâ Germaniâ. Froſſardus dum loquitur de huius Rege cæſo in pugnâ Creſſiacâ vocat *Behaigne*, nos antiquæ voci magis congruè *la Boheme*, indigenæ *Czeska-zeme* à Czecho quodam Principe. Regio tota hæc fe-

ROYAULME DE BOHEME.
LA SAXE ELECTORALE.
LA MISNIE.
VOITLANT.
PALATINAT DE BAUIERE.
EUESCHE DE PASSAU.
AUSTRICHE.
HONGRIE.
PARTIE DE POLOGNE.
BRANDEBOURG.
BOHEME.
MORAUIE.
LUSACE.
SILESIE.
PRAGUE.
Elbe R.
Oder R.
Wittemberg.
Torgau.
Cracau.

raciſſima, in eâque nihil ad vitam deeſt præter Sal ex Bauariâ huc conuehendum. Viri omnes pugnaces ſunt, & hîc olim etiam virgines militabant. In Auſtriacam Domum hoc tandem regnum deuolutum eſt, contranitente fruſtra Principe Palatino, qui omni ditione ſuâ ſpoliatus eſt, cùm tantùm ad Pragam ſemel victus eſſet. Porrò hoc regnum conficitur ex Bohæmiâ, Morauia, Sileſia, Luſatia.

Moravia à Morauo Fluuio nomen habet, Germanicè *Marhe*, quod etiam regioni nomen. Fuit olim Regnum ac ſatis florens ſub Imperio Conſtãtinopolitano; ſed Imperio per Carolum magnum in Occidente reparato ſenſim defecit, & variante fortuna mox Polonis, mox Hungaris, mox Bohæmis ceſſit, in quorum ditione tandem remanſit. Regio feraciſſima, in quam olim graſſata eſt Huſſitarum hæreſis, & deinde Hæreſeos fæces omnes confluxerunt; ſed ab annis aliquot reſpirare cœpit: iam paret Auſtriaco.

Silesia nomen accepiſſe dicitur ab Elyſiis populis qui pars erant Lygiorum vt ſuprà monuimus. Hinc Equites fortiſſimi, Ottomanorum infenſiſſimi hoſtes. Olim ea regio Polonici iuris fuit, ſed cùm indigenæ ſe ſpretos putarent, ſponte ad Bohæmos ante trecentos annos defecerunt. Nunc Auſtrium Dominũ agnoſcunt.

Lusatia ita dicta eſt à ſaltibus quos Slaui vocant *Luzi*, eſt autem hæc regio Bilinguis, hîc Slauicè quidam, hîc Teutonicè loquuntur: dicitur aliter Marchia Orientalis, quia olim Marchionis Miſniæ fuit, ſed à Bohæmis vi occupata eſt: attamen ab anno 1623. Saxoni ab Imperatore reddita eſt, ob rem benè nauatam in bello Bohæmico.

§. 1. *Bohæmia, ſeu Boiohæmia,* la Prouince de Boheme, *Bohæmicè* Czeska-Zem.

Num. 1. *Iuriſdictiones Prouinciales, ſeu Regiæ, vulgò* Kraiſſ.

PRAGENSIS *de Prague,* Pragens-ko.	Praga: *Prague*, ad Fl. Vultanam, ſeu Muldauiã, *la Mulde*, vrbs ampliſſima, ſeu potiùs triplex, antiqua, noua, & parua: dicta eſſe perhibetur à voce Sclauica *Prab*, quæ *limitem* ſonat, de quâ multæ fabellæ circumferuntur.

CAVRZIMENSIS
de Kaurzim, Kaurziſko.

- Cavrzima: *Kaurzim*, ſic dicta quia fumo eius conditor ſignum aliquando dedit.
- Colina, ſeu Colonia Bohæmica à *Coli*, ſeu ſudibus dicta, & per ludibrium Iudæorum nidus.
- Broda Bohæmica: *le gué des Bohemiens*, vulgò *Drithsheonbrod*, à vado cruentato in pugna ciuili.

HRADECIENSIS
de Hradetz, Hradesko.

- Hradecivm Reginæ: *Hradetz*, Germanis *Gretz*, ad confluentias Albis & Aquilæ, ſeu Vorlices *Vorlitz*, dotalis Reginæ eſt: à *muniendo* nomen accepit.
- Iaromierza: *Iaromierz*, vbi Albis Vpam fluuiolum haurit, à Iaromiro Principe.
- Bydzouium: *Bydchoſſa*, à Byzo conditore.
- Duurum, ſeu Curia Reginæ, *Duuro*: ſic dicta quia hîc Reginæ conuentus ſuos agebant.

CHRVDIMENSIS
de Chrudim, Chrudimſko.

- Chrvdima: *Chrudim*, à Chrudo conditore, aliter *Alta-Myta*, à ſyluâ candidâ: *Policzkam* deniquè à tendiculis vocatam nonnulli ſcribunt.
- Mons Cunaci: *Kunetieska*, propugnaculum munitum.
- Brundiſium, ſeu Brunduſium & Brandeiſum: *Brandeis*, ad Fl. Vorlicem.
- Pardubica arx: *Pardibik*, cum ſplendido egregiéque munito oppido, vnde commune prouerbium, ſplendet inſtar Pardubicij.

CZASLAVIENSIS
de Czaſlauu, Czaſlausko.

- Czaslavia: *Czaſlauu*, à Czaſlauo conditore contra Morauorum excurſiones excitata, in quâ ſepultus Dux Huſſitarum Ziſca.
- Cutna: *Kutnahora*, ſeu *Hora*, Germanis *Cuttemberg*, prima poſt Pragam vrbs Bohæmiæ, à *Fodinis Scalptis* nomen accepit, Academia illuſtris.
- Broda Teutonica: *Gué des Allemantz*, vulgò *Niemectzk-Brod*, ad Fl. Sarzauam à prædonibus Teutonicis nomen habet.

BRECHY-

- Bvdiegovicivm: *Budueis*, aliter Budiegouicæ, egregiè munita ad Vultauam Fl. vrbs admodum Catholica.

NIENSIS *de Brechyn.* Brechynsko.

- Taborum : *Thabor*, ſeu vt ſcribunt eius ciues *Hradsſtie Hori Tabor*, hoc eſt caſtrum montis Tabor, ab Huſſi diſcipulis caſtrum conditum, bellis Bohæmicis celeberrima vrbs, maximè ob Ioan. Ziſcam, aliter de *Troſnoun*, ad Fl. *Lutzuice* auriferum.
- Tyna : *Dein*, ſeu *Thein*, ad Fl. Vltauam.
- Roſenberga : *Roſenberg*, vnde familia potentiſſima.
- Henrici Hradecium : *Hradretz. Henry*, ſeu Noua Domus, vrbs ampla, cum Collegio Soc. noſtræ.
- Bechynia : *Bechyn*, arx munitiſſima à primis olim regibus condita, bello Taboritano nota, nomen dedit regioni.

VLTAVIENSIS *de Vultauu*, Wltauuſko.

- Sedessæ : *Sedlczan*, primarium oppidum huius tractus, non tamen regia vrbs.
- Neuecelouum : *Neuueklouu*, quod communi parœmia etiam Dæmoni exoſum dicitur; de quo multa fabuloſè indigenæ narrant.

PODEBRODCENSIS *de Podebrod*, Podbrôsko.

- Berauna : *Berauu* Bohæmis, Germanis *Berne*, ad Fl. Miſam, ſic dicta à latronibus hîc inſidentibus, antea *Slauuoſſouu*.
- Carloſtena : *Karlſtein*, arx inexpugnabilis à Carolo Cæſare condita, & dicta anno 1348. vbi Corona, & ornamenta Regni nunc ſeruantur.

PRACHENSIS *de Prachen*, Prakensko.

- Piseca : *Piſek*, ad Vatauam Fl. *le Votaue*, malè à Bucquouio noſtro ſeculo accepta.
- Suſſice, ſeu Suticium : *Suſſik*, à purgatoribus auri nomen habuit.
- Vodnana : *Vodnani*, Germanicè *Budna*, ad Fl. Blauicem.

PILSNENSIS *de Pilſen*, Pilſensko.

- Pilsna : *Pilſen*, vrbs lauta Huſſitarum bello clariſſima.
- Clatouia, vel Glatouia : *Glatauu*.
- Tuſta : *Tauſſ* Germanicè, *Domazlice* Bohæmis, ab Othone condita in ſyluâ verſus Bauariam.
- Argentina Bohæmica : *Meiſſ* Germanis, Bohæmis *Strzibro*.

LV-

LVCENSIS, VEL ZATECENSIS *de Zatck*, Ziatekſko.	ZATECIVM, ſeu Lucum: *Zatek*, Germanicè *Satz*, ad Fl. Egrum, vel Oegrum, vulgò *Ohrzes*. Moſta, ſeu Pons, Germanicè *Bruchs*, ſeu *Bryk*, Hungaricè *Moſt*, ad Fl. Bilinam. Launa: *Launy*, ad Fl. Oegrum à latronibus dicta ex pago vrbs. Cadana: *Cadan*, cuius ceruiſia laudatur. Catharinæ mons: *Catharinaberg*.
RACOVNICENSIS *de Racoun*, Racouuiſko.	RACOVNICVM, ſeu Racona: *Racoun*, ſeu *Racounik*, nomen habet à Cancro *Rak*, eius inſigni. Krzinodadum, Germanis *Burg-leyſa*, carcer virorum magnorum, vbi & Regia ſuppellex aſſeruatur, infra arcem oppidum Straſſecium *Straſſek*.
SLANENSIS *de Schlan* Schansko.	SLANA: *Schlan*, ob fontem ſalſum Bohæmicè *Schlanei-Vrch*, hoc eſt mons ſalis, quia ex eo monte fons ſalſus erumpit. Veluarium, ſeu Veluaræ: *Vveluary*. Specula mons: *Zrzit*, in cuius vertice ædicula S. Georgij, vbi prima regni comitia celebrata ſunt.
LITOMIERZICENSIS *de Leutzmeritz*, Litomierzisko.	LITOMIERZICÆ: *Leutzmeritz*, ſeu *Leitomeritz* Germanis, Hungaris *Litomierz* à Litomiero conditore: huius vina celebrantur. Vſta: *Auſtig*, Germanis *Auſſy*, vel *Vſſy*, ad Albim pugna inter Germanos, & Bohæmos inclyta. Melnikum: *Melnik*, arduo in colle ſita ad Albim.
BOLESLAVIENSIS *de Boleſlau*, Boleſlauuſko.	NYMBVRGVM: *Nymbourg*, antea *Suini-broda* dicta, ad Albis, & Merlinæ confluentias. Boleſlauia vetus: *Boleſlau*, ad Albim in vmbilico Bohæmiæ, à Boleſlao Sæuo exornata. Boleſlauia noua in colle *Hrotka*, à Boleſlao Leni, vel Pio condita ad Giſeram Fl. Montes Gigantum: *Ribenzal*, ſic dicti, quia per Cacodæmones infeſtantur, aliter Niuoſi nominantur.

NVM. 2. *Iuriſdictiones Limitaneæ.*

COMITATVS GLADSCANVS *Comté de Glatz*, Clatzko.	GLACIVM: *Glatz*, ſeu *Cladſco*, à trabe nomen accepit, quia hîc trabes deponebantur. In colle habet arcem, & hâc Fl. Nyſſa irrigat: modò Bohæmici, modò Polonici iuris.
HEBANA Prouincia, ſeu OEGRANA, *Territoire d'Eger*, Hebsko.	OEGRA: *Eger*, in regione fœcundiſſimâ vbi horti peramœni ad Fl. cognominem: hîc Comitia ſæpe celebrata ſunt.
LOCTENSIS TRACTVS *Territoire d'Elbogen*, Loketsko.	LOCTA, ſeu Cubitus *Lokes* Bohæmicè, *Elbo en* Germanicè, cum arce in colle, planè inexpugnabilis, montibus vndique vallata, ad Fl. *Eger*. Thermæ Carolinæ: *Vvary*, vbi aquæ vehementer calidæ, & ſalutares. Hic tractus ex Palatinatu Bauariæ decerptus eſt.

§. 2. *Sileſia* la Sileſie, *Germanicè* Schleſien.

NVM. I. *Inferior diuiſa in octo Ducatus, & tres Comitatus.*

DVCATVS CROSSENSIS	Croſſa: *Croſſen*, vbi Fl. *Bober* cadit in Oderam: *Oder* autem Sclauicè eſt Fiber *vn Caſtor*, qui in hoc Fluuio capitur: oppignerata eſt Brandeburgico, neque redempta ad hoc vſque tempus.
DVCATVS GLOGOVIENSIS in 7. circu-	Glogauia maior: *Gros-Glogau*, hoc eſt *le grand Glogauu*, ſita eſt ad Fl. Viadrum *l'Oder*, & eius partem ſibi Polonus vendicat. Gurauia: *Gurauu*, in regione admodum riguâ collocata. Bolkouitia: *Bolkouitz*, in montanis ſita. Sprottauia: *Sprottau*, vbi metallicæ ferri nobiles ad Fl. Sprotam, *Sprota*. Friſtadiũ, ſeu Eleutheropolis nomen habet à liberis cãpis & patẽtibus: *Friſtad*, ad eã Sal effoditur ad Fl. *Siger*.

Ios, & Dominium.
- Grunberga: *Grunberg*, inter montes iacet.
- Schuuibuſina: *Suuibuſſin*, ad Fl Obram *Bolen*, ſeu *Faul.*
- DOMINIVM BEVTHENSE
  - Beutha: *Beuthen*, ad Fl. Oderam.

DVC. SAGANENSIS
- Saganum: *Sagan*, ad Fl. *Queiſſ*, vbi miſcetur cum *Bober*.

DVC. LIGNICIENSIS
- Lignicia: *Lignitz*, ad confluentias Katzbachi, & Deichzæ.
- Lubena: *Luben*, ad Fl. *Kaltebrach*.

DVCAT. IAVRAVIENSIS
- Iaurauia: *Iauer*, cum caſtro vbi commoratur Præfectus qui hunc & Suuidnienſem Ducatum adminiſtrat.

DVC. VOLAVIENSIS
- Volauia: *Volauu*.
- Leubuſium: *Leubus*, ad Oderam Fluuium.

DVC. OLSNENSIS
- Olſna: *Olſe*.
- Villa Bernardi: *Bernſtad*, ad Fl. *Veide*.

DVCA. VRATISLAVIENSIS, in 3. Diœceſes & Iuriſdictionem.
- DIOECESIS NEOFORENSIS
  - Neoforum: *Neumark*, in loco valde amœno collocatum.
- DIOEC. VRATISLAVIENSIS
  - VRATISLAVIA: *Breſlauu*, totius Sileſiæ Metropolis ad Fl. Oderam vbi Olauam recipit; caſtrum habet dictum *Keiſersfort*, & in eâ Prouinciæ Comitia celebrantur.
- DIOEC. NAMSLAVIENSIS
  - Namſlauia: *Namſlau*, in Inſula Fl. Vidæ.
- DISTRICTVS CANTIENSIS
  - Cantia: *Kanth*, ad Fl. *Polſenitz*.

COMITATVS TRACHEMBERGENSIS
- Trachemberga: *Trachemberg*, ad Fluuiolum *Bartſch*.

COMITATVS MILITSCHENSIS
- Militſcha: *Militſch*, ad Fluuiolum *Bartſch*.

COMITATVS VARTEMBERGENSIS
- Vartemberga: *Vartemberg*, ad Fluuium Veidam.

NVM. 2. *Superior in nouem Ducatus & Comitatum vnum.*

DVCATVS SVVIDNIENSIS	Suuidnia: *Schuueidnitz*, ad Fluuium *Veiſtritz.*
DVC. BREGENSIS	Brega: *Brieg*, ad Oderam.
DVC. MVNSTERBERGENSIS	Munſterberga: *Munſterberg*, ad Fluuiolum Olam.
DVCAT. GROTKAVIENSIS	Grotkauia: *Grotkau.* Niſſa: *Neiſſe*, ad confluentias Bielæ, & Niſſæ, Epiſcopi Vratiſlauienſis vrbecula.
DVC. CARNOVIENSIS	Carnouia olim, poſtea Iegerndorffia, *Iegerndorff*, cum ſuperbo caſtro ditionis Brandeburgicæ, ad Oppam Fl.
DVCAT. OPPAVIENSIS	Oppauium: *Troppau*, ad prædictum amnem.
DVCAT. OPPOLIENSIS	Oppolium: *Oppelen*, ad Fl. Oderam. Glogauia minor: *le petit Glogau*, vulgò *Klein Glogau*, ad Fluuiolum *Brudnik.*
DVC. RATIBORIENSIS	Ratiboria: *Ratibor*, ad Fluuium Oderam, vrbecula cultiſſima.
DVC. TESCHINENSIS	Teſchina: *Teſchen*, ad Fluuium Elſam, qui poſtea præcipitat in Oderam.
COMITATVS PLESSENSIS	Pleſſa: *Pleſſa*, ad Fluuium Viſtulam, *le Veixel.*

§. 3. *Morauia* la Morauie, *Germanis* Merhe, *vbi tres Ducatus Olomucienſis* d'Olmutz, *Brunenſis* de Brinn, *Znoymenſis* de Znaim, *de quorum limitibus, & oppidis non conſtat nobis.*

OC-	OLOMVCIVM: *Olmutz*, antea *Vologrod* dicta, ad Fl. Morauum *Marhe*, in Inſulâ quam hic efficit, vrbs Epiſcopalis, quibuſdam Metropolis, & munita, totiúſque Morauiæ primaria.

C I- DEN- TA- LIS

Bruna : *Brin*, Bohæmis *Brno*, ad Fl. *Suartzahe*, quibuſdam Metropolis, in ea domus, quæ regionis dicitur, in quâ Comitia celebrantur.
Znoymum : *Znaim*, vrbs regia ad Fl. *Tein*, ſeu *Teie*.
Gihloua : *Iglauu*, vrbs quoque regia ad Fl. Iglam.
Treboua : *Tribau*.
Preſnitia : *Preſnitz*, à Gabore ante aliquot annos occupata.
Viskouia : *Viskou*.
Slaukouia : *Auſterlitz*.
Canitia : *Kaunitz*, cum ſuo caſtro.
Kygouia : *Geyen*.
Hodoninga : *Goding*, vrbs munitiſſima ad Morauam.
Fanum S. Nicolai : *Niclausbourg*, aliter *Nichſpurg*, in monte & in limite Auſtriaco, ad quam caput Anabaptiſtarum diu vixit.
Miſeritia ad Oſlauam Fl. *Meſeritz ſur l'Oſlau*.
Hradiſta : *Hradiſch*, & *Hradiſſie*, in Inſulâ Moraui Fluuij.

O- RIEN- TA- LIS

Hranice : *Vviskirch*, ad Fl. Beczunam.
Littoucla : *Litta*, ad Fl. Morauum.
Nouoſtadium : *Neuuſtad*, vrbs regia.
Godſtena : *Godſtein*, in limite Bohæmico ad montes.
Meſeritia ad Beczunam Fl. *Meſeritz ſur le Beczum*.
Holoskouia : *Holoskou*.
Friſtachum : *Friſtach*.
Veſelia : *Veſeli*, ad Morauum, vbi multis Inſulis implicitus eluctatur iſte fluuius.

§. 4. *Luſatia* la Luſace, *Germanicè* Lauſnitz.

SVPE-

Bvbesia, ſeu Budiſſina : *Bautzen*, ad Sueuum Fl. vulgò *Sprée*, vbi prorex degere ſolet.
Gorlitivm : *Gorlitz*, à quibuſdam credita primaria, munitiſſima ciuitas ad Fl. Niſſam inter paludes ſita : Academiam illuſtrem habet. Adiacet vrbi mons *Landtzkron*, ſpecula regionis.
Moska caput Comitatus, caſtrum in rupe : *Moska*.

RIOR — *Haute Luſace.*

Richenbachium : *Richenbach.*
Zittauium: *Zittauu*, oppidum permunitum ad Niſſæ Fl. ferè iniria.
Lauba : *Lauben*, ad Fluuiolum *Lauben*, qui mox cadit in *Queiſſ.*
Camentium : *Camencz*, locus ſatis munitus.
Libauia : *Libau*, aliter *Lieba*, ad Fluuiolum *Liebeſch.*
Coninſberga: *Kinsberg*, ſeu *Konigsbruk.* ad Fl. *Polnitz*, Comitatus caput in Miſniam inſerti, aut ei adiunćti.

INFERIOR — *Baſſe Luſace.*

Zdiarvm, ſeu Sorauâ, *Sorauu*, verſus Saganum, Metropolis huius tractus.
Guba : *Guben*, ad confluentias Niſſæ & Lupæ.
Cotbuſium : *Cotbus*, ad Fl. Sueuum *Spée.*
Forſtia : *Forſt*, vrbecula in Inſulâ Niſſæ Fl.
Sommerferdia : *Sommerferd*, ad initia Fl. Lupæ.
Spremberga : *Spremberg*, in Inſula Fluuij *Sprée.*

CAPVT XVIII.

Magna Saxonia in genere.

Qvomodo aliàs dićti fuerint Saxones in antiquâ Germaniâ notauimus: in præſentiâ obſeruabimus, ita dictos videri à Saſonibus populis Scythiæ, qui è ſuis regionibus digreſſi & Aſiam, Europámque peruagati ibidem quieuiſſe creduntur: non deſunt autem qui à Saxis propter aſperitatem, aut à Gladiolis quos patriâ linguâ *Saxa* vocabant nuncupatos eſſe arbitrentur, vt multas alias fabellas hîc omittam. De iis legatur Albertus Kranzius ſub initium ſuæ Saxoniæ, & Nicolai Ciſneri ad eundem præfatio, vbi de Saxonum moribus, atque republicâ multa leges. Hoc tempore vino & ebrietati deditiſſimi ſunt; equites ferociſſimi. Iure ſuo vtũtur quod Saxonicum nuncupatur, ex quo etiam aliquid Poloni, Sileſij, & Lithuani decerpſerunt. In Saxoniâ iam rerum potiuntur ſequentes Principes, quos tibi proponere, & ſingulos ad ſuas familias reuocare ſtuduimus, quoniam hinc ambages multæ & tenebræ rebus Geographicis offunduntur.

Principes Saxonici

DOMVS SAXONICA.

- **DVX ELECTOR SAXONIÆ**
  - Ducatus Saxoniæ: *le Duché de Saxe.*
  - Marchionatus Miſniæ: *Miſnie*, ſeu *Miſſen.*
  - Luſatia: *la Luſace*, ſeu *Lauſnitz.*
  - Voigtlandiæ pars: *partie de Voigtlande.*
  - Principatus Hennebergenſis: *Henneberg.*
- DVX VIMARIENSIS: *le Duché de Veimar en Thuringe.*
- DVX ALDENBVRGENSIS: *Aldenbourg en Miſnie.*
- DVX COBVRGENSIS: *Coburg en Franconie.*
- DVX ISENACENSIS: *Iſenach en Thuringe.*

DOMVS BRVNSVICENSIS ANTIQVA.

- **DOMVS NOVA BRVNSVICENSIS**
  - Ducatus Brunſuicenſis: *Brunſuik.*
  - Ducatus Gottingenſis: *Gottingen.*
- **DOMVS LVNEBVRGENSIS**
  - **DOMVS LVNEBVRGENSIS-CELLENSIS**
    - Ducatus Luneburgenſis: *Lunebourg de Cell.*
    - Ducatus Grubennagenſis: *Grubenhage.*
  - **DOMVS DANEBERGENSIS LVNEBVRGENSIS**
    - Comitatus Danebergenſis: *Daneberg.*
    - Comitat.
      - Dielpholtenſis
      - Hoyenſis
      - In Veſtphaliâ: *Dielpholt. Hoye.*
  - **DOMVS LVNEBVRGENSIS HARBVRGENSIS**
    - Comitatus Harburgenſis: *Harburg.*

DOMVS BRANDE-

- **MARCHIO ELECTOR BRANDEBVRGICVS**
  - Marchia Brandeburgica vniuerſa: *la Marche, ou le Marquiſat de Brandebourg.*
  - Pars Voigtlandiæ: *partie de Voigtland.*
  - Pruſia Ducalis: *la Pruſe Ducale.*
  - Ducatus Croſſenſis in Sileſiâ: *Croſſen.*
  - Comitatus
    - Marchenſis: *de la Marck.*
    - Rauenſpurgenſis: *Rauensberg.*
  - Ducatus Cliuenſis: *Duché de Cleues.*

BVRGICA
- Marchio Anspachensis in Franconia: *Onſpach.*
- Marchio Culembachensis in Frãconiâ: *Culembach.*
- Dux Carnoviensis: *de Iegerndorff*, in Sileſiâ.

PRINCEPS ANHALTINUS
- Oriundus eſt ex Saxonica Domo, familiam tamen ſeparatam facit.

DUCES ALII SAXONIÆ
- Dux Pomeraniæ: *Pomeranie*, ſeu *Pomeren.*
- Dux Lawenburgensis: *Lauuenbourg*, hic ex Saxonicâ Domo ſe oriundum ait.
- Dux Megapolitanus: *Mechelbourg.*
- Dux Holsatiæ
  - *Duché d'Holſace*, ou *Holſtein*, Regis Daniæ.

COMITES ALII SAXONIÆ
- Mansfeldienſis: *de Mansfeld.*
- Schuuartzemburgenſis
  - Comit. *de Schuuartzembourg.*
  - Comit. Hoenſtinus: *d'Hoenſtein.*
- Stolbergenſis: *de Stolberg.*
- Gleichenſis
  - Comit. Gleichenſis: *de Gleichen.*
  - Comit. Spiegelbergenſis: *de Spiegelberg.*

EPISCOPI DOMINI in SAXONIA
- Archiepiſcopus Bremenſis: *Archeueſque de Breme*, ou *Bremen.*
- Epiſc. Hildesheimus: *de Hildesheim.*
- Epiſc. Ferdenſis: *de Verden.*
- Epiſc. Halberſtadienſis: *de Halberſtad.*
- Hallenſis Epiſc. *de Hall.*

RESPUBLICÆ
- Hamburgenſis: *Hambourg.*
- Lubecenſis: *Lubek.*

CAPUT XIX.

Saxonia Inferior.

DUCATUS HOLSATIÆ — de quo in Dania, cùm ſit Danici iuris.

RESPUBLICA LUBECENSIS — de quâ item ibidem.

§. 1.

§ 1. *Reſpublica Hamburgenſis*, la Republique d'Hambourg.

HAMBVRGA : *Hambourg*, olim Gampriniorum ſedes, & vrbs Vandalica, maxima, diues, munita. Sic dicta eſt ab *Ham* luco, ſeu *Ham* ſyluâ quadam vicinâ, & verò Ditmarſi hodie Salicetum vocant *Ham*. ad Albim ſita eſt, & ad hanc vſque nauigia ſubuehuntur. De minoribus locis plura non addemus.

§. 2. *Archiepiſcopatus Bremenſis*, l'Archeueſché de Breme.

BREMA : *Breme*, Germanicè *Bremen*, ad Viſurgim Fl. *le Veſer*, Oenopolium olim totius Saxoniæ.
Stada : *Stade*, ſeu *Staden*, ad Fl. *Zuuinghe*, vrbs perantiqua, Emporium nobile ab Anglis, & Batauis celebratum.
Boxtuda : *Buxtehude*, aliter *Boxteude*, ad Fl. *Eſſe*.
Stokela : *Stokel*, ad Fl. *Lun*.
Ackſteda : *Ackſteden*, ad eundem Fluuium.
Vorda : *Vorde*, aliter *Bremefurd*, caſtellum egregiè excultum Archiepiſcopi ſedes.
VORST Regiuncula, vbi viri fortes, ac fœminæ viris non impares; diu Archiepiſcopis reſtitere, quibus nunc ſubditi ſunt.

§. 3. *Ducatus Lauuenburgenſis*, Duché de Lauuenbourg.

LAVVENBVRGVM : *Lauuenbourg*, ad Albim Fl. vbi Dux commoratur, qui ſe quoque Ducem Angriæ & Weſtphaliæ nominat, imò & Saxoniæ, vnde ſæpe à noſtris dicitur, *de Saxe Lauuenbourg*.
Ectenburgum : *Ectemborg*.
Nacbaria : *Nacbare*.

§. 3. *Ducatus Megalopolitanus, ſeu Megalburgicus*, le Duché de Mekelbourg.

ROSTOCHIVM, ſeu Rhodopolis, & Laciburgum *Roſtoch*, ſui penè iuris ad Fl. Arnum, inter Anſeaticas vrbes præcipua : in hoc tractu Obotritæ populi vixerunt, medio æuo celebres.
Schuuerinum : *Suerin*, ſeu *Schuuerin*, Dipolis cuius pars dicitur

Nouoſtadium, ſeu Neopolis *Neuſtad*, ſita eſt ad lacum peramplum vrbi cognominem.
Megalopolis ruinæ: *Meckelbourg*, leucâ ſupra Vimariam viſuntur.
Viſmaria: *Viſmar*, vrbs Anſeatica ad Sinum Germanici maris.
Guſtrouium: *Guſtrouu*, Ducum quondam ſedes.
Starigardia: *Stadgart*, Saxonibus *Aldenbourg*, ſeu *Oldenbourg*.
Sterneberga: *Sternberg*, ad Fl. *Varne*.
Budzouium: *Budzouu*, ad prædictum amnem.
Cignea: *Schuuan*, ad eundem Fl.
Varnemunda, ſeu Varnouij oſtium: *Vvarnemund*.
Sloſſa: *Sloſſ*, in Peninſulâ *Pole* dicta.
Ratzemburgum: *Ratzembourg*.
Parchina: *Parchin*, ad lacum cognominem.
Kala noua: *la nouuelle Kalen*, ſupra quam vetus.
Plaïſa: *Paiſe*, ad lacum item eiuſdem nominis.

§. 4. *Pomerania*, le Duché de Pomeranie, ou Pomeren, *quæ à pleriſque in Saxoniam ſuperiorem reiicitur.*

Nvm. I. *Superior*, la Haute Pomeranie.

DVCATVS STETINENSIS — *Duché de Stetin.*

- Stetinvm: *Stetin*, ad Fl. Oderam vrbs munitiſſima commerciis diues, ob commoditatem portus, vbi collegium luculentum.
- Gartia: *Gartz*, vbi Odera Fl. nobili ponte iungitur.
- Griffenhaga: *Griffenhage* ad eundem Fl.
- Barneſteina: *Barneſtein*, in limite Brandeburgico.
- Stargartia: *Stargard*.
- Caſimiriburgus: *Caſmirsbourg*.
- Noua Treptauia: *Neuutreptau*.
- Colberga: *Colberg*, ad Fluuiolum *Perſant*.
- Belgartia: *Belgart*, ad eundem amnem.
- Insvlæ:
  - Vſedomia: *Vſedom*, cum vrbe cognomine.
  - Volina: *Vvolin*, cum vrbe cognomine, excitatâ in ruinis Iulini *Iulin* vrbis maximæ.

BARTIEN- — Bartia: *Bart*, vnde Ducatui nomen: alteram olim Ducum Pomeraniæ Domum conficiebat hic tractus.

SIS DVCATVS, aliter VOLGASTENSIS, *Duché de Bart ou de Volgaſt.*

- Sundium: *Stralſund*, ſic dicta quaſi *Fauces anguſtæ*, olim Ciſmarini Ducatus Rugiæ Metropolis, vrbs pulcherrima, & diues.
- Volgaſtia: *Volgaſt*, vnde Ducatui nomen, qui cum Bartienſi coaluit, ad mare è regione Vſedomiæ Inſulæ.
- Griphiſualda: *Gripſuold*, portus non incommodus, vrbs antiqua cum Academiâ.

GVTZOVIENSIS COMITATVS *le Comté de Gutzouu.*

- Gutzouium: *Gutzouu*, olim nomen vni ex Principibus Pomeraniæ indidit.

RVGIENSIS PRINCIPATVS: ſeu DVCATVS, *l'Iſle de Rugë.*

- Arcona: *Arcon*, olim præcipua Inſulæ vrbs, iacet in ruinis ad Promontorium *Vvitouu*, ſeu *Vtk*, à Danis euerſa eſt.
- Berga: *Bergen.* / Gingiſta: *Gingſt.* / Butuiſum: *Butbut* — De Syluâ *Kamer*, dicemus in Admirandis.
- Hiderzea: *Hiderzée*, ſeu *Hidenzée.*
- RVDA: *Ruden*, Inſ. à Rugiâ Inſ. tempeſtate reuulſa eſt.

NVM. 2. *Inferior Pomerania*, la Baſſe Pomeranie.

VANDALIA, vulgò *Venlen.*

- STOLPIA: *Stolpen*, ad Fl. cognominem.
- Coſlinum: *Coſlin.*
- Slaga: *Slagen*, ad Fl. Viperam *Viper.*
- Rugenuoldia: *Rugenuold*, ad eundem Fl.
- Nouum Stetinum: *Neuuſtetin*, ad lacum *Villera.*

CASSVBIA *Caſſubie.*

- DOMINIVM BYTHOVIENSE — Bytouium: *Bytouu*, locus permunitus cum arce ſuâ, ad Fl. *Lobe.*
- DOMINIVM LAVVENBVRGENSE — Lauuenburgum: *Lauuenbourg*, quam vt & ſuperiorem vrbem habet feodatariam Dux à Rege Poloniæ; ad Fl. *Lobe.*

PARTIE DE SAXE.
MER BALTIQVE
RVGIE
LE ROYAVLME DE POLOGNE
NOVVELLE MARCHE
BOVRG
MARCHE DE BRANDEBOVRG
MOIENNE
SAXE
BERLIN
MAGDEBOVRG
Magdebourg
SILESIE
PRIGNITZ

LA PARTIE OCCIDETA LE DE LA GRANDE SAXE.
BRANDEBOVRG
DVCHE DE Lauenbourg
DE LV NE BOVRG
MAGD
Magdebourg
BOVRG
Brandebourg
Cassel
THV RIN G
MARQVI
SAX
Nauenbourg
Altenbourg
Meissen
Dresde
VOLTLAN D
PAR TIE DE BOHEM E
Coburg
Smalcalden
Gotha
Erfort
Leipsik
Dessau
Wittemberg
Ascherleben
Osterburg
Stendal
Gardeleben
Tangermund
Neustat
Plaven

§. 5. *Ditio Luneburgenſis*, Terres de la Maiſon de Lunebourg.

DVCATVS LVNEBVRGENSIS-CELLENSIS, *Duché de Lunebourg de Cell.*

- Luneburgum: *Luneburg*, ſeu *Lunenbourg*, ad Fl. *Ilmenouu*, ſeu *Elmenauu*, in Albim cadentem; vrbs munitiſſima, cuius baſilica illuſtris,& diues menſâ aureâ gemmis diſtinctâ. Hanc quidam volunt ſic dictam ab arce *Lune*, ſeu *Lunen*; vrbs autem ipſa condita eſt ex Bardeuici ruinis. In eâ Princeps parum poteſt, itaque raró hîc habitat.
- Cella: *Cell*, ſeu *Zell*, ad Fl. Aleram *Aler*, qui cadit in Viſurgim, Ducum ſedes, vnde & nomen habent.
- Bardeuikum: *Bardeuyk*, ad Fl. *Ilmenouu*, penè deſolatum eſt.
- Vlza: *Vlzen*, ad confluentias *Ilmenouu*, & *Viper*.
- Falerſleba: *Falerſleben*, non procul à Meridionali Aleri ripâ.
- Valſroda: ad Fl. *Bome*, qui cadit in Aleram.
- Vinſa: *Vinſen*, ad quam Fl. *Luhe*, cadit in Albim *l'Elbe*, immo & *Ilmenouu*, qui hîc nomen perdit.

COMITATVS HARBRVCENSIS *le Comté ou Duché d'Harbruk.*

- Harbrvkvm: *Harbruk*, aut *Harbrok*, ad Fluuiolum cognominem, qui haud procul cadit in Albim. Vrbs lepida & Principis ſedes, haud multum diuitis.

COMITATVS DANEBERGENSIS *Comté de Daneberg.*

- Daneberga: *Daneberg*, vrbs egregia Comitis ſedes, ad Fl. *Ietze*.
- Berga: *Bergen*, non procul à prædicto Fl.
- Nouoſtadium: *Neuſtat*, ad Fl. *Plaune*, qui hîc multos riuulos haurit: vnde tota regio rigua, & ferax.

§. 6. *Epiſcopatus Verdenſis*, l'Eueſché de Verden.

Verda: *Verden*, aut *Ferden*, ad Fl. Aleram *Arle*, qui poſtea cadit in Viſurgim, vrbs egregia à tempore Caroli Magni, qui in

eâ Epiſcopum collocauit, vt pietate Saxonas frenaret.
Inferius Rodemburgum: *Nider Rodembourg*, ad Fl. Vemmæ, & Leuſæ confluentias, *Vemm*, & *Leuſſ*.

§. 7. *Comitatus Schauemburgenſis*, Cõté de Schauembourg.

Schauenburgum: *Schauembourg*, in rupe ſitum caſtrum, vnde huic ditioni nomen. Eò vſque extenditur ſylua Thuringica, in quâ hic Ducatus collocatur.
Saxonum Burgus, ſeu Saxenhuſa: *Saxenhagen*.
Stadhaga: *Stadhagen*.
Hamelium: *Hamelen*, vrbs quam alij reiiciunt in Agrum Brunſuicenſem, de quâ aliquid in Admirandis obſeruatu digniſſimum afferemus.

§. 8. *Ducatus Brunſuicenſis*, le Duché de Brunſuik, & ſes Enclaues.

BRVNSVICVM: *Brunſuik*, Germanis *Brauſuik*, à Brunone Duce Saxoniæ, quaſi Brunonis burgus aut caſtrum, quam vrbem Fl. Oacer *Oekel*, aliter *Onacre*, interſecat: creditur totius Germaniæ munitiſſima; vrbs ſæpe obſeſſa à Principe, quia Remp. moliebatur, tandem ei ſponte cum aliquot priuilegiis ſe ſubmiſit.
Volfenbutela: *Volfenbutel* Ducum ſedes firmiſſima ad prædictum Flu. in paludibus, quam inundatione perdere Sueci noſtra ætate conati ſunt, & feciſſent niſi Imperator ſubueniſſet, exercitu præualido diligentiſſimè contracto.
Hannouera: *Hannouer*, vrbs Anſeatica ad Fl. Leinam *Glein*, egregiè munita: Hîc olim arx *Leinrode* Comitum à *Rhoden*.
Volfelda: *Volfelde*.
Nouoſtadium: *Neuuſtad*, ad Fl. Leinam, ſeu *Glein*.
Recelinga: *Recling*.
Helmeſtadium: *Helmſtad*, vbi Academia celebris: huius olim Abbas dominus, 1. S. Ludgerus, ſed anno 1490. vendita eſt Duci Brunſuicenſi. A Caroli M. filio cœpta eſt muniri.
Goſlaria: *Goſlar*, vrbs Imperialis in Hercyniâ ſyluâ ad Fl. Goſſam *Goſſ*, ab Henrico Aucupe condita.
Gandershemum: *Gandersheim*, nobile Collegium, vbi Abbatia

olim virginum prædiues, cuius Abbatiſſa erat filia Regis, minimùm Principis.

Northemum: *Northeim.*

Goltſinga: *Goltſinger*, vrbs peruetus à Gothis dicta, cùm in Italiam irruperunt: Comitatus olim fuit.

HILDESHEIMENSIS EPISCOP.
l'Eueſché de Hildesheim,
vnus Catholicus in Saxoniâ.

- HILDESHEIMA: *Hildesheim*, cuius Epiſcopatus à Carolo Magno conſtitutus eſt, primùm in vrbe Aulicâ *Elrz*, ad confluentias Leinæ & Salæ, vbi erat Aula Imperatoris dum in his locis verſaretur; poſtea tranſlata in locum dictum *Hilgeſchne*, quæ vox *niuem* ſonat, quæ hîc ex miraculo tempore inſueto decidit. Sita eſt ad Fl. *Inders*, ſeu *Inderſée.*
- Pena: *Peyne*, ad Fluuium *Fuſe.*
- Klauum: *Klauu*, ad Fl. cognominem.
- Budeburgum: *Budeborg*, ad Fl. Budam.
- Alueda: *Alfelden*, ad Fluuium Rumam *Rum.*

COMITATVS SPICELBERGENSIS, *Comté de Spicelberg*, in Brunſuicenſem Ducatum inſertus

- Hunſdorpia: *Hunſdorp*, vrbecula ad Fluuiolum, qui mox cadit in Viſurgim.

HALBERSTADIENSIS EPISC.
l'Eueſché d'Halberſtad.

- HALBERSTADIA: *Halberſtad*, quaſi Alberti vrbs antiquiſſima, quod arguit ſtatua Rolandi, hîc anno Chriſti 778. collocata. Incolæ olim Longobardi fuerunt. Et Epiſcopatus huc ex Oſtrouico tranſlatus eſt ab eodem Carolo Magno.
- Oſtrouicum aliter Salingtetum: *Oſtrouik*, ad Fl. *Ilſam*, olim Epiſcopalis ſedes, nunc in burgum degenerauit.
- Gruninga: *Gruningen.*

CAP.

CAPVT XX.

Saxonia Superior.

§. 1. *Archiepiſcopatus Magdeburgenſis*, Archeueſché de Magdebourg.

MAGDEBVRGVM: *Magdebourg*, Germanicè *Meibourg*, hoc eſt Burgus Puellarum, vnde Parthenopolis, quia hîc tres Charites filiæ Veneris colebantur. Hanc ab Hunnis vaſtatam reſtituit Editha Othonis primi coniux, ac multis priuilegiis auxit; ſita eſt ad Albim vbi Inſulam facit.

Stasfurtum: *Stasfort.*

Osfeldia: *Osfeld*, ad Fl. Aleram *Alre.*

Volmerſteta: *Volmerſtet*, ſeu *Volmſtaden*, ad confluentias *Ohroe*, & *Elbe.*

Vanſleba: *Vanſleben*, ad Fl. *Ohroe.*

Vormiliſa: *Vvormlitz*, ad Fl. Strumam.

COMITATVS DARBIENSIS, *le Comté de Darby.*
- Darbicum: *Darby*, ad Fl. Albim, loco egregiè riguo.

§. 2. *Marchia, ſeu Marchionatus Brandeburgenſis*, la Marche, ou le Marquiſat de Brandebourg.

VETVS MARCHIA aliter SVPERIOR, *la vieille Marche.*
- TANGERMVNDA: *Tangermond*, caput huius partis, olim Marchionis ſedes, ad Fl. *Tanger*, vbi iungitur Albi Fl.
- Gardeleba: *Gardeleben*, ad Fl. *Biſe*, vbi procedit ex lacu.
- Stendalia: *Steindal*, ad initia Fluuij *Vecht.*
- Oſterburgum: *Oſterburg*, ad Fl. *Vecht.*
- Schauſa: *Schauſen*, ad prædictum amnem.
- Soltuuedelia: *Soltunedel*, ad confl. *Ietze*, & *Dume* Fl.

NOVA
- CVSTRINVM: *Cuſtrin*, Principis aliquando ſedes, ad confluentias Oderæ, & Vartæ.

MARCHIA

Falkemburgum: *Falkembourg*, cum caſtro in finibus Pomeraniæ..

Lanſberga: *Lantzberg*, ad Fl. Vartam.

Soddinum: *Soddin*, in rupe non procul à Fl. *Miezel*, qui cadit in Vartam.

la nouuelle Marche.

DOMINIVM STERNEBERGENSE, *la Seigneurie de Sterneberg.*

Sterneberga: *Sterneberg*, in ſyluâ non procul à Fl. *Ilanck*.

Sunenberga: *Sunenberg*, Gallis *Soneborg*, ſedes olim Magiſtri Melitenſis; hanc poſſedit Erneſtus qui egregiam fratri nauauit operam.

MARCHIA MEDIA, *la Marche du milieu, ou moyenne.*

BRANDEBVRGVM: *Brandebourg*, quam à Brenno Sueuorum Duce conditam ante Chriſtum putant indigenæ, quem etiam credunt diripuiſſe Romam: vrbs ampla eſt ad Fl. *Hauel*.

BERLINVM: *Berlin*, iam creditur primaria totius Marchiæ, eáque munitiſſima, & Principis ſedes ad Fl. Goylam *la Goyle*.

Francofurtum ad Oderam: *Francfort ſur l'Oder*, ſui iuris Reip. ad inſtar, & immunis ab omnibus vectigalibus, atque portoriis.

Lubuſia: *Lubus*, ad Fl. Oderam.

Furtſeualdia: *Furſtenuald*, ad Goylam.

Briteſa: *Britzen*, ad Oderam.

Straſburgum: *Strasburg*, in regiunculâ dictâ *Vker Mark*.

Hauelburgum: *Hauelburg*, primaria tractus *Prignis*, ad Albim.

Valſenakum: *Valſenak*, ad prædictum amnem.

Spandauia: *Spandauu*, ad confl. Haueli & Goylæ Fl.

Rapinum duplex, antiquum & nouum, *Alt Rapin*, *Neuurapin*, vnde Comitatus.

§. 3. *Saxonia Electoralis*, la Saxe Electorale.

NVM. I. *Ducatus Saxoniæ*, le Duché de Saxe.

VITEMBERGA, & Witeberga, aliter Albiburgus: *Viteberg*, & *Vitemberg*, ad Fl. Albim, paulò poſtquam hauſit Elſterem, ſeu

Picam nigrã, *Schwartz Elſter*, à Vitikindo Principe Saxone capite familiæ Saxonicæ nomen trahit, non à candidis montibus; cùm hic mons nullus. Lutheri concionibus famoſa fuit, vbi & Monachum egit in cœnobio Eremitarum quod fundarat Fridericus III. quod poſtea in Collegium conuerſum eſt.

Beltziga: *Beltzik*, ad Fl. cognominem qui cadit in Adam *l'Ade*.

Bitterfeldia: *Bitterfeld*, ad Fl. Muldam.

Hertzberga: *Hertzberg*, ad Eſterem nigrum.

Viſſemburgum: *Vveiſſembourg*, ad Fl. Viſam *Veiſe*.

NVM. 2. *Marchionatus Miſniæ*, le Marquiſat de Miſnie, ou Miſſen.

MISNA: *Miſſen* Germanicè, ad Albim vbi riuulum Miſnum haurit. Olim habuit in monte vicino tria caſtra Principis, Epiſcopi, & Conſulis, ſeu Burgrauij; ſed hoc deiectum eſt. Celebratur ligneo ſuo ponte miri artificij, Collegio olim cœnobio S. Afræ, vbi centum pueri aluntur.

Dreſda: *Dreſden*, ſeu *Dreſen*, à tribus lacubus dicta, ad Albim vbi ponte lapideo iungitur fitque vrbs Dipolis; munitiſſima, Electoris ſedes, Gazophylacium & Armamentarium inſtructiſſimum.

LIPSIA: *Lipſik*, ad Fl. Picam *Elſter*, credita huius regionis Metropolis, libera ciuitas, & pugnâ Sueci, atque victoriâ celebris.

Friberga: *Friberk*, ad Fl. Muldam non procul à Sudetis, ſeu Bohæmicis montibus, culta & diues ob vicinas fodinas.

Torganum: *Torgau*, ad Albim, in illuſtri loco ſita, vnde Sclauicè *ſpeculam* vox illa ſonat. Olim ſuos habuit Comites: A quibuſdam Saxoniæ tribuitur; certè huius Prouinciæ hîc omnes Conuentus fiunt; laudatur à zytho ſuo, *la Biere de Torgau*.

Nouoburgum: *Naumbourg*, ad Fl. Salam in quam Epiſcopatus Cizenſis tranſlatus.

Vurzena: *Vurtzen*, Epiſcopalis ad Muldam cum arce olim, Comitatus caput.

Merſoburgum, ſeu Martiſpurgum: *Merſburg*, ad Salam condita à Merouco Francorum Rege, quem Germani Merbigium dixere. Epiſcopalis eſt, & ab Epiſcopo vicinæ vrbes nonnullæ pendent, huius ſedis conditor Carolus Magnus.

Chemnicium : *Kemnitz*, ad Fl. cognominem, vbi cœnobium S. Benedicti locuples, à Regibus Francis conditum.

Anneberga : *Anneberg*, in monte Schenebergo *Scheneberg*, ad metallicorum commoditatem à Georgio Saxoniæ Duce condita.

Liſnikum : *Liſnik*, Petri Appiani patria, ad Fl. Muldam.

Dvcatvs Aldenbvrgensis, *Duché d'Aldenbourg.*	Aldenburgum : *Aldembourg*, antea Pliſſemburgum à Fl. *Pleiſſ*, cui adiacet. Comitatus olim Imperij caput erat, nunc in eâ vrbe Duces commorantur.
Ostlandia Regivncvla *Oſterland.*	Oſterfeldia: *Oſterfeld*, medio itinere inter Elyſtrum & Muldam. Grima : *Grim*, cum arce ad Muldam, quam aliqui Latinè loquentes perperam, Cremonam dici volunt : Academia eſt, ſub Duce Saxoniæ.
Thvringiæ pars	de quâ mox agemus §. 7.
Lvsatia	de quâ in Bohæmiâ pluribus.

§. 4. *Voigtlandia*, la Voigtland.

Saxonica	Adorfvm : *Adorf*, præcipuum Voigtlandiæ oppidum, ſic dictum quaſi *Hapdorf*, hoc eſt *ſaltus villæ*, quia ibi ſaltus religioſus. Dicta autem eſt Regio à Voigtis, ſeu præfectis, qui hîc olim à Romanis miſſi præerant. Plaua: *Plauu*, ad Elyſtrum *Elſter*, quaſi *Cærulea vallis*, ab Henrico nobili Voigto illuſtrata. Veida: *Vveiden*, à Fluuio cognomine qui hîc cadit in Elyſtrum, olim Comitatus *de Glisberg*: à Comitiis factis religionis cauſâ celebratur. Coburgium : *Coburg*. Cronacum : *Cronak*, de quibus in Franconiâ dictum eſt.	
Brandebvrgica	Culembachium: *Culembach*. Hoffa: *Hoff*. Blaſſemburgum : *Blaſſembourg*.	de quibus actum in Franconiâ, quæ hanc Voigtlandiæ partem decerpit.

§. 5. *Principatus Anhaltinus*, Principauté d'Anhalt.

DESSAVIA: *Deſſau*, ad Fl. Albim, Principis ſede nobilis, eiúſque Conſilio.
Serueſta: *Zerbſt*, vbi caſtrum Principis luculentum, vrbs diues, cuius zythum in Franconiâ vino antefertur.
Bernaburgum: *Bernbourg*, vbi Princeps quoque ſæpiſſimè verſatur.
Anhaltium: *Anhalt*, caſtrum deſtructum ab Epiſcopo Magdeburgenſi.
Baſleba maior: *Baſleben le Gros*, vrbecula lauta.
Gunſteſberga: *Guntersberg*, ad Fl. Selkam *Selk*.

COMITATVS ASCANIENSIS, *Comté d'Aſcanien.*
- Aſcania: *Aſcanien*, caſtrum olim permunitum.
- Aſcherleba: *Aſcherleben* vrbecula lepida, loco peramœno ſita, Principis deliciæ ad lacum cognominem, & confl. Viperæ & *Eine*.

EPISCOPATVS HALLENSIS
- Hala, ſeu Salinæ: *Hall*, hîc Salinæ detectæ per ſuem qui in hãc aquam volutus ad Solem albicare cœpit.
- Brempta: *Brempt*, Epiſcopi ſedes.
- Gunterberga: *Gunterberg*, caſtrum amœnum.

§. 6. *Ducatus Grubenacenſis*, Duché de Grubenagen.

Grubenacum: *Grubenagen*, ad Fluuium Markam *Mark*.
Eambeka: *Eiambek*, non procul à confl. *Rhum*, & *Mark*.

COMITATVS PLESSENSIS
- Pleſſa: *Pleiſſe*, ad Fluuiolum cognominem qui mox cadit in Rumam.

§. 7. *Thuringia, vel Duringia*, Lantgrauiat de Thuringe.

DITIO ARCHIEPISC. MOGVNTINI,
- ERFVRDIA: *Erfurt*, ſeu *Erford*, ad Fl. Ieram, à quo & nomen accepit, vrbs maxima & regiunculæ ad inſtar, antea Merbigſburgum à Meroueo Francorum Rege, poſtea Ierefurdia, quaſi Ieræ vadum: alij malunt ab Erfo quodam molitore qui hîc Vadum laternâ tranſituris oſtentabat ne aberrarent: Academiâ ſuâ eſt illuſtris, & Arce quam S. Cyriaci

nominant. Hanc licèt ſibi vindicet Moguntinus, eſt tamen Imperialis, & ſui iuris.

le pays de l'Arch. de Mayence.

EISCHFELDIA, *Pays d'Eiſchfeld.*
- Hilingēſtadium: *Hilingenſtad*, vbi Soc. noſtræ Collegium, ad Fl. *Vnſtrut.*
- Doderſtadium: *Doderſtad*, ad Fl. *Viper.*
- Lindauium: *Lindauu*, ad Fl. Rumam *Rum.*

DITIO SAXONICI ELECTORIS, *le pays Electoral.*
- Treffurtium: *Treffurt*, aliter *Dreffurt*, ad Viſurgim.
- Cruteberga: *Creutberg.*
- Heldrunga: *Heldrungen*, ad Fluuiolum qui mox càdit in *Vnſtrut.*
- Keula: *Keule*, in montanis ſitum oppidulum.

DITIO DVCIS VIMARIENSIS *les terres du Duc de Veimar.*
- VIMARIA: *Veimar*, Latinè magis Vinaria, vel Viuaria, ad Fluuiolum Lotam, vbi caſtellum Ducis pulcherrimum, horti cultiſſimi in quos Fl. *Ilm* deriuatus eſt.
- Gotha: *Gothen*, ſeu *Gotha*, ad Fl. Leinam, vrbs ſæpe tentata bello: arx eius *Grimmeſtein*, diruta eſt.
- Iena: *Iene*, ad Salam Fl. Academia illuſtriſſima, in quâ docuit Iuſtus Lipſius.
- Guttenhuſa: *Guttenhauſen.*

DITIO DVCIS ISENACENSIS *les terres du Duc d'Iſenach.*
- ISENACVM: *Iſenach*, quod dictum à Iſide Ægyptiâ Deâ fabulantur nonnulli, ſed vulgò exploduntur: ſitum eſt ad confl. Neſſæ, & *Horſel.*
- Vartoburgum: *Vartbourg*, arx inexpugnabilis ad Fl. Horſel.
- Schuuaburgum: *Schuuabourg*, caſtrum vnde Comitatui nomen, ad Fl. *Schuuorge.*
- Arnoſtatum: *Arnſtat*, in prædicto Comitatu ad confl. Velgæ, & Ieræ, *Velg*, & *Ier.*

VRBES IMPERIALES THVRINGIÆ
- MVLHVSIVM Thuringiæ: *Mulhauſen*, & *Mulhuſen*, ad Fl. Vnſtrum *Vnſtrut*, ſic dicta eſt vrbs illa quaſi molaris domus, olim peſſimè accepta ab Henrico Leone; Imperialis eſt.
- NORTHVSIA: *Northuſen*, vrbs Imperialis & libera ad Fl. *Zorge*, in colle ſita ex parte. Condita eſt à Merouingio Francorum Rege, vel reparata vt in-

villes libres de Thuringe. digenæ volunt; credunt enim eius conditorem Theodoſium ſecundum, vnde & antè Theodoſianam appellatam ferunt, quod etiam litteris aureis in ſaxo ſcriptum oſtendunt.

ERFORDIA: *Erford* { de qua ſuprà.

GLICHENSIS COMITAT. *le Comté de Gleichen.*

- Glicha: *Cliken*, caſtrum in monte, non procul à Fluuio *Or.*
- Tonna: *Tonne*, in regione inter Neſſam & Vnſtrum Fl.
- Ordorfium caſtrum: *Ordorf*, ad Fl. *Or.*

§. 8. *Comitatus antiquæ Thuringiæ.*

MANSFELDIENSIS COMIT. *Comté de Mansfeld.*

- MANSFELDIA: *Mansfeld*, ad Fl. *Viper*, fortè ſic dicta à prælio in quo acerrimè dimicatum à *viro* nempe & *campo*; ſita eſt in radicibus montis Meliboci; caſtrum habet munitiſſimum, & in hac regione æs nobile effoditur.
- Vippera: *Vippa*, ad Fl. *Vipper*, qui aliter *Alt-Vipper* cognominatur.
- Eiſleba ciuitas: *Eſleben*, in loco perferaci condita.
- Alſtatium: *Alſtat*, ad Fl. Ranam, cui *Sala* & *Vſter*, per paludes connectuntur.

REGENSTINVS COMIT. *Comté de Regenſtein.*

- Regenſtinum caſtrum: *Regenſtein.*
- Verningeroda: *Verningerod*, Dominij caput.
- Gerueroda: *Gerurod.*
- Quedelinburgum: *Queldninbourg*, Abbatia prædiues, cuius Abbatiſſa Imperij Princeps ex Saxonicâ familiâ, Lutherana eſt.

STOLBERGENSIS COMITAT. *Comté de Stolberg.*

- Stolberga: *Stolberg*, caſtrum peruetus ab Othone quodam nobili Romano conditum.

HOENSTINVS COMITATVS *C. d'Hoënſtein.*

- Hoënſtinum caſtrum: *Hoënſtein*, Comitis Schuuartzenburgenſis.
- Iaëra: *Iaër*, vrbecula ſatis lauta ad Fluuium *Vipper.*

CAPVT XXI.

Veſtphalia.

CERTISSIMVM eſt Saxonas ad Rhenum vſque extendiſſe ditionem ſuam, indéque toti Europæ terribiles nauigiis ſuis in Galliam, Hiſpaniam, & Britanniam bellum cladéſque circumtuliſſe. Quia igitur tãtùm agri occupabant, ditionem ſuam in duas diſcernebant partes, Orientalem de quâ egimus in Saxonia, & Occidentalem quæ nobis in hac tabulâ repræſentatur. Et ab eo tempore, hoc eſt ab annis fere nongẽtis, Occidentalis Saxoniæ nomen durat: eſt enim *Veſt* Occidens, & *Valen*, ſeu *Phalen* veteri linguâ Saxonicâ, *pullus equinus*, qui inſigne Saxonum fuit. Laudãtur plurimùm pernæ Veſtphalicæ, quas vno nomine Moguntinas appellamus; Regio maximè paſcuis diues, & tamen aëris purioris.

§. 1. *Friſia Orientalis*, la Friſe Orientale, *Belgicè* l'Ooſt-Frieſland.

EMSLANDIA *Emſland.*	AMASIA: *Embden*, ad Fl. Amaſium *Ems*, portus commodiſſimus, vrbs diues, & munita cum palatio Comitis.
NORDENLANDIA *Nordland.*	Norda: *Norden*, vrbs ſine mœnibus ampliſſima, & diues, cum portu commodiſſimo.
BROECMERLANDIA *Broecmerland.*	Mariana: *Marienhaue*, ſeu *Marienhoue*, nundinis ſuis oppidum celebre.
HARLINGIA *Harlingeland.*	Witmundia: *Vvitmund*, vbi caſtrum luculentum. Eſſena: *Eſſens*, in regione infertili.
VANGERLANDIA *Vangerland.*	Pakendium: *Pakens*, non procul ab oſtio *Ieuer* Fl. Minſia: *Mints*, in littore Boreali.
AVRIKIA *Aurikerland.*	AVRIKVM: *Aurik*, loco infertili inter myricas, tamen pecore diues: hîc iam Princeps habitat in caſtro pulcherrimo, & amœniſſimo.

REI-

REIDERIA *Reiderland.*	Cuius magna pars aquis obruta eſt inundatione quæ Friſiam afflixit anno 1277.
MOERMERLANDIA *Moermerland.*	Lera: *Leer*, nundinis ſuis inclyta. Porrò Regio ſic dicta eſt à paludibus, quibus interſciſſa eſt.
TRANSLÆDANIA *Auerledingerland.*	Volla: *Vollen*, ad Fl. *Ems*, & incile, quo ea regio fit fertilior, & pabulo læta.
LENGA *Lengen.*	Remia: *Remds*, in regione ob paludes imperuiâ.
OSTRINGA *Oſtringen.*	Friburgum: *Friburk.* Eius regiunculæ pars magna ſpectat ad Comitatum ſequentem, in quem inſertus Comitatus *Ieuer.*
RVSTRINGA *Ruſtringen.*	Heppenſium; *Heppens*, ferè ad maius oſtium Fl. *Iade*, regio effunditur ad ſinum *dat-Brach.*

§. 2. *Comitatus Oldenburgenſis*, Comté d'Oldembourg.

OLDENBVRGENSE TERRITORIVM *Territoire d'Oldembourg.*	Oldenburgum: *Oldembourg*, ad Fl. Lætam: Comites hîc potentiſſimi, ex quibus Reges Daniæ prodierunt.
STEDINGA *la Stedingerlande.*	Delmenhorſtia: *Delmenhorſt*, caput Comitatus ad Fl. *Delme*, qui auctus aliis duobus fluuiolis cadit in Viſurgim *le Veſer.*
STANLANDIA *la Stanlande.*	Ouelguna: *Ouelgun*, caſtrum egregiè munitum.
BVTIADA *Butiadinger.*	Languarda: *Languarden*, è cuius regione in mari arx *Mellum*, excitata à Comitibus, quam mare hauſit, viſuntúrque tantùm eius reliquiæ.
VOSTENLANDIA *Voſtenland.*	Holla: *Hollen*, ad Fl. Lætam. Huntorpia noua: *Nien Huntorp.*
MOERIMA *Moërin*, ſeu *Moerime.*	Niembrokia: *Niembrok*; Merkerka: *Merkerko* — Iada: *Iade*, ad Fl. cognominem.
COMIT. IEVERENSIS *Comté de Ieuer en Oſtringen.*	Ieuera: *Ieuer*, ad Fluuiolum cognominem, qui cadit in ſinum *Iade*, quod nomen ei tribuit alter Fluuiolus.

§. 3. *Epiſcopatus Monaſterienſis*, l'Eueſché de Munſter: *in 14. Præfecturas diuiſus, quæ ab vrbibus his nomen habent.*

MONASTERIVM: *Munſter*, ad Fl. *Aa*, in Viſurgim influente. Ciuitas ſic dicta à Cœnobio in honorem B. Virginis, ab Hermanno condita. Celebris eſt obſidione Ioannis *de Leydem* Anabaptiſtæ, qui ſe Regem Iſraël & Sionis aſſerebat. Hæc vrbs ſita eſt in Præfectura *Volbek*, cui cognominis vrbecula eſt ad Fl. *Angel.*

Bukoltia: *Bekolt*, ad Fl. *Aa.*

Aahuſium: *Aahus*, ad prædictum Fl. Hîc quoque Comitatus *Gernen.*

Dulmana: *Dulman*, ad montium radices ſita vrbecula.

Hoſtmaria: *Hoſtmar*, in loco aſpero ſita vrbecula.

Verna: *Verne*, vrbecula non procul à *Luppia* Fl.

Stromberga: *Stromberg*, olim Imperij Burgrauiatus: circa vrbem ſaltus, vbi Quintilius Varrus cum 3. legionibus cæſus eſt.

Saſſemberga: *Saſſemberg*, inter Fl. *Heſſel* & *Ems.*

Benerga: *Benergen.* In eâdem quoque ditione Rhena *Rheine*, ad Fl. *Ems.*

Stenfortia: *Steenfort*, vel *Steenuord*, burgus peramplus, caput Comitatus ad Fl. *Aa*, cognomento *Vettring.*

Meppa: *Meppen*, quem aliqui ab hoc Epiſcopatu reuellunt, Comitis Tekelburgenſis eſt, ad Fl. *Haſſe.* Hæc Præfectura dicitur aliter *le pays d'Humelink.*

Cloppenburgum: *Cloppembourg*, ad initia Fl. *Soste.*

Vecta: *Vecte*, ad initia Fluuij *Haſſe.*

Vilhuſa: *Vilhuſen*, ad Fl. *Huntz*, qui cadit in Viſurgim.

§. 4. *Minores ditiones Veſtphaliæ.*

COMITATVS HOYENSIS *le Comté d'Hoye.*	Hoya: *Hoye*, ad Viſurgim, Luneburgici iuris. Nouemburgum: *Nienburg*, ad eundem Fluuium. Stigerberga: *Stigerberg*, ad Fl. *Ouue*, ſicut & *Barenburg* alia vrbecula.
COMIT. DIEPHOLTIENSIS *Comté de Diepholt.*	Diepholtia: *Diepholt*, ad Fl. *Huntz*, cũ procedit ex lacu Demmerâ *Demmer*, qui quatuor ditiones attingit; pertinet ad Luneburgenſem.

LA VESTPHALIE
LA MER D'ALLEMAIGNE
FRISE ORIENTALE
FRISE OCCIDENTALE
CONTE D'OLDENBURG
EVESCHE DE BREME
EVESCHE DE MUNSTER
EVESCHE D'OSNABRUG
DUCHE DE VESTPHALIE
LA GRANDE SAXE
LA FRANCONIE
DUCHE DE IULIERS
GUELDRE
HESSE
LUNEBOURG
COLOGNE
KASSEL

COMIT. BENTHIMENSIS *Comté de Bentheim.*	Benthima: *Bentheim,* in montanis vrbecula cum caſtro, pertinet ad Comites *de Tekelbourg.* Nienhuſa: *Neufhauſen*, ad confluentias ferè *Aa,* & *Dinkel.*
COMIT. LINGENSIS *Comté de Lingen.*	Linga: *Lingen*, vrbs munitiſſima cum arce ad Fluuiolum qui cadit mox in Amaſim, Hiſpanici iuris, à Batauis capta, & perdita.
EPISCOPATVS MINDENSIS *l'Eueſché de Minden.*	MINDA: *Minden,* ad Viſurgim, in Ducatu Angriæ ſuaſu Caroli M. à Vitikindo facta Epiſcopalis, cuius zythum celebratur. Petershaga: *Petershagen.* Lubecka: *Lubeck.* Barga: *Bargen.* (Petershaga, Lubecka, Barga:) minutæ vrbes, ſed ſatis cultæ.
COMITATVS TEKELBVRGENSIS *C. de Tekelbourg.*	Tekelburgum: *Tekelbourg*, in regione aſperâ, caſtrum ereptum, vt & tota ditio à Carolo V. Verſa: *Verſen*, ad Fluuiolum qui mox cadit in *Huntz.*
COMITATVS RAVENSPERGENSIS *Comté de Rauenſperg.*	Rauenſperga: *Rauenſperg*, caſtrum luculentum & munitum. Limburgum: *Limburg*, Comitatus caput in hoc inſerti, ad Fluuium Lennam *Lenne*: Comitis eſt Tekelburgenſis. Angria: *Engern*, aliter *Engerhen*, in quo omnes agnoſcunt veſtigia veteris Angriæ ſub Vindikindo: ad hanc hic Saxo creditur ſepultus.
COMITATVS LEMGOVIENSIS *Cõté de Lemgou.*	Lemgouium caſtrum: *Lemgou.* Ditmela: *Dietmell.* Barnedorpia: *Barndorp.*
COMIT. PYRMONTINVS *Comté de Pyrmont.*	Pyrmontium: *Pyrmont,* vbi caſtrum in quo Princeps commoratur. Lugda: *Luſde,* ditionis caput pertinens ad Epiſcopum Paderbornenſem, hîc tamen incluſæ.
COMITATVS RHEDENSIS *Comté de Rheda.*	Rheda: *Rheda*, ſeu *Reide*, ad Amiſium fluuium, Principis Tekelburgenſis quondam, erepta eidem à Carolo V.

Com. Rietbergensis *Comté de Rietberg.*	Ritberga: *Rietberg*, ad Fl. *Ems*, cùm hauſit *la Vurle* Fluuiolum.
Com. Rekenbergensis *Comté de Rekemberg.*	Vidda: *Viddenbruge*, ad Fluuium Amaſim.
C. Luppiensis *Côté de la Lippe.*	Luppia: *Lippe*, ad Fluuium cognominem cum caſtro luculento, vbi Comes commoratur.
Abbatia Corbiensis *Abbaye de Coruey.*	Corbeia: *Coruei*, Gallicè *Corbie*, ad Viſurgim Fl. Abbatia prædiues ad ſimilitudinem Gallicæ excitata, & magnis reditibus locupletata per Ludouicum Pium, qui in illam traduxit ex Corbeiâ Gallicâ Monachos qui Euangelium in partes Aquilonares propagarent. Huius tractus Abbas, & Dominus eſt Princeps Imperij.

§. 5. *Epiſcopatus Paderbornenſis*, l'Eueſché de Paderborn.

Cis Montana Regio	Paderborna, vel Padrabruna Ammoino: *Paderborn*, à riuulo *Pad*, qui ex ſummi altaris pede erumpit: hîc Epiſcopatus à Carolo Magno conditus poſt deuictum Vidikindum. Nienhuſia: *Nienhus*, ad Fl. *Lippe*, regione ſylueſtri. Solkotia: *Solkot*, vbi nobiliſſimæ ſalinæ. Beuelſburgum: *Veuelsborg*, ad Fl. *Alm*. Bura: *Buren*, Baroniatus ad Fl. *Alm*, nobiliſſimi Baronis ſedes.
Trans Montana Regio	Varburgum: *Varborg*, vrbs primaria huius regionis. Brakela: *Brakel*, opimo loco ſita, vrbs Imperialis. Comitatvs *de Sualemberg*, & *Oldemborg* olim, nunc regiunculæ hîc inſertæ cum vrbeculis in montibus defixis; parent Epiſcopo Paderbornenſi, & Comiti Luppienſi, ſed diuerſis conditionibus, poſtquam illi Principes fœdere iuncti ſunt.

§. 6. *Epiſcopatus Oſnaburgenſis*, l'Eueſché d'Oſnabruk.

Osnabvrga, ſeu Oſſemburgum, *Oſnabruk*, aliter *Oſſembruge*, in valle ad Fluuium Haſſam *Haës*, Epiſcopalis à Carolo M. fa-

cta ad Saxonas continendos in officio; hoc bello hæreticis aſſignata dum de fœdere deliberatur.

Vorda: *Vorde*, in cuius ditione optimi Falcones capiuntur.

Kaquenberga: *Kaquenbruge*, in limite Monaſterienſi.

Hunteburgum: *Hunteborg*, ad lacum Demmeram, regione ſylueſtri.

Mella: *Melle* Iburgum: *Ibourg*	} Vrbeculæ in limite Rauenſpergenſi.

§. 7. *Ducatus Veſtphaliæ*, la Duché de Weſtphalie.

VASTA: *Vaſte*, metropolis huius Ducatus in opimâ regione ſita, iuxta quam ſalinæ nobiles.

ARENSBERGA: *Arenſperg*, in peninſulâ quam facit Fluuius Rhura *Roer*, caput Comitatus conceſſi à Comite ſuo quòd Archiepiſcopum Colonienſem vexaſſet, vnde ſe Ducem Weſtphaliæ nominat hic Elector Archiepiſcopus.

Molhemum: *Molheim*, ad Fl. Monum *Moen*.

Frendeburgum: *Frendebourg*, Electoris vrbecula lauta, non procul à fontibus Fluuij *Venne*.

Graueſtinum: *Grauenſtein*.

COM. RECLINCHVSANVS *C. de Reclinchuſen*, ſeu *Veſtrecling*.	Reclinchuſa: *Reclinchuſen*, ad fluuiolum qui cadit in Luppiam. Hæc regio à quibuſdam Epiſcopatui Monaſterienſi adſcribitur, ab aliis inſeritur Ducatui Weſtphaliæ, cui opinioni lubentiùs ſubſcribimus. Boeria: *Boer*. Dorſta: *Dorſten*, ad Luppiam Fl.

§. 8. *Ditiones Ducis olim Iuliaci.*

COMITATVS MARCHIÆ	HAMVM: *Ham*, caput regionis ad Luppiam Fl. Markia: *Mark*, caſtrum vnde regioni nomen impoſitũ eſt. Altenum: *Alten*, caſtrum perlepidum, vnde antea Comitatui nomen, & præcipua Comitis ſedes. Iſerlonia: *Iſerlon* / Nouoſtadium: *Neuſtad* } Vrbeculæ tenues.

la Comté de Mark, aliis, *de la Marche*, olim *d'Alten.*	Verda: *Verden*, ad Fluuium Ruram *Roer*, Gallis *Roure*, ex Abbatiâ vrbs. SVSATVM: *Soeſt*, vrbs Imperialis reuulſa ex Ducatu Weſtphaliæ, cultiſſima & diues. TREMONIA: *Dortmund*, vrbs item Imperialis & libera, olim Comitatus cognominis caput. ESSA: *Eſſen*, vrbs Imperialis vbi Abbatia prædiues, & Abbatiſſa nobilium Canonicarum prædiues Imperij Princeps: hîc fiunt catapultæ totâ Europâ celeberrimæ.
DVCATVS MONTENSIS *le Duché de Montz*, aliter, *de Berg.*	DVSSELDORPIA: *Duſſeldorp*, vbi Fluuius *Duſſel* cadit in Rhenum; diciturnutrix Coloniæ; olim Ducis ſedes, nunc etiam Academiâ ſuâ celebris. Monhemum: *Monheim*, ad Rheni ripam dextram. Sollinga: *Sollingen*, ad Fl. *Vipper.* Mulhamum: *Mulheim*, vrbs recens condita, & firmiſſima ad Rhenum. Sigeburgum: *Sibourg*, non procul à confl. Sigi *Sieg*, & *Beüil.* Blakemberga: *Blakemberg*, aliter *Brakeruelt.* Homberga: *Homberg*, ad initia Fl. *Beüil.* Vipperfordia: *Vipperford*, aliter *Vipperuerde*, ad Fluuium *Vipper*, vrbecula nitidiſſima. DVCATVS quoque CLIVENSIS, *du Duché de Cleues*, pars trans-Rhenanâ, de quâ egimus in Germaniâ trans-Rhenana.

COMITATVS VALDECENSIS, *à pleriſque etiam Veſtphaliæ adiudicatur. De quo egimus in Franconiâ vbi eum Haſſia coniunximus, ne principum ditiones reuelleremus.*

CAPVT XXII.

Germania Chriſtiana, ſeu eius diuiſio per Epiſcopatus.

ARCHIEP. MAGDEBVRGENSIS *de Magdebourg, ou Meibourg,* PRIMAS, Imperij Princeps.	Miſnenſis: *Miſne en Miſnie.* Merſeburgenſis: *Mersburg.* Nauburgenſis: *Naumbourg.* Brandeburgenſis: *Brandebourg.* Hauelburgenſis: *Hauelburg.*	Imperij Principes.
MOGVNTINVS *de Maience,* ELECTOR Cancellarius Germaniæ, & Imperij Princeps.	Spirenſis: *Spire.* Vormacienſis: *Vvormes.* Argentinenſis: *Strasbourg.* Herbipolitanus: *Vvurtzbourg*, ſeu *Virtzbourg.* Eiſtadenſis: *Aichſtet.* Verdenſis: *Verden.* Curienſis: *Coire aux Griſons.* Hildeshemienſis: *Hildesheim.* Paderbornenſis: *Paderborn.* Conſtantienſis: *Conſtance.* Halberſtadienſis: *Halberſtad.* Auguſtanus: *Ausbourg en Suaube.* EXEMPTVS: Bambergenſis: *Bamberg*, ſoli Pontifici paret.	Imperij Principes.
COLONIENSIS *de Cologne,* ELECTOR Cancellarius Italiæ, Imperij Princeps.	Leodienſis: *Liege.* Monaſterienſis: *Müſter en Veſtphalie.* Mindenſis: *Minden.* Oſnabrugenſis: *Oſnabruge, ou Oſſembourg.*	Imperij Principes.
TREVIRENSIS *de Treues,* ELECTOR, Cancellarius Galliæ, Imperij Princeps.	Metenſis: *Metz.* Tullenſis: *Toul.* Virdunenſis: *Verdun.* — *en Lorraine*	Imperij Principes.

SA-

SALISBVRGENSIS *de Saltzbourg*, Imperij Princeps, & ſanctæ ſedis per Germaniam legatus.
- Friſingenſis: *Friſingen en Bauiere.* — Imperij Principes.
- Ratiſbonenſis: *Ratisbonne ou Regenſpurch.* — Imperij Principes.
- Paſſuuienſis: *Paſſau en Bauiere.* — Imperij Principes.
- Brixinenſis: *Brixen au Tirol.* — Imperij Principes.
- Gurcenſis: *Gurcz.*
- Lauentinenſis: *Lauenmonde.*
- Seckouienſis: *Seckou.*
- Chiemenſis: *Chiemſee.*
- EXEMPTI:
  - Viennenſis: *Vienne en Auſtriche*, Imperij Princeps.
  - Neoſtadienſis: *Neuſtad.*
  - Labacenſis: *Laubach*, Imp. Princeps.

BREMENSIS aliàs Hãburgenſis, Imperij Princeps, *de Breme.*
- Lubecenſis: *Lubeck.* — Imperij Principes.
- Raceburgenſis: *Razebourg.* — Imperij Principes.
- Suerinenſis: *Schouerin.* — Imperij Principes.

PRAGENSIS *de Prague.*
- Litomiſſenſis: *Littomiſſel*, ſeu *Leutmeritz en Boheme.*
- Olomucenſis: *Olmutz en Morauie.*

VISONTINVS *de Beſançon*, Princeps Imper.
- Baſilienſis: *Baſle*, Imperij Princeps.
- Lauſanenſis: *Lauſane.*
- Bellicenſis: *Belley.*

Eò quoque nonnulli referunt Epiſcopatus ſubditos tribus Archiepiſcopis Machlinienſi, Traiectino, & Cameracenſi Imperij Principi, de quibus egimus in Belgio, quia Belgium partem eſſe putant inferioris Germaniæ.

Epiſcopatus autem Germaniæ cis Rhenum, & Danubium antiquiſſimi ſunt, & eiuſdem cum Gallicis, & Illyricis vetuſtatis, ſed veræ, & antiquæ Germaniæ nulli ante S. Bonifacium Germanorum Apoſtolum commemorantur, circa medium octaui ſæculi, quo præcipitante Carolus Magnus verè Chriſtianiſſimus Princeps multos procurauit, atque dotauit, vt Saxonum rebelles animos quos armis tam ſæpe contuderat, Chriſto, ſibique perpetuos ſubditos aſſereret.

SVBDITI Tridentinus: *Trente.* — AQVILEENSI in Rep. Veneta. — Imperij Princeps.

ARCHI-EPISCOP. EXTRA GERMANIAM.	Sedunenſis: *de Sion en Vallais.*	VIENNENSI Gallicano.	Imperij Princ.
	Geneuenſis: *Geneue en Suiſſe.*		
	Lebuſienſis: *Lebus en Brandebourg.*	GNESNENSI POLONIÆ	
	Caminenſis: *Camin en Pomeranie.*		
	Vratiſlauienſis: *Breſlau en Sileſie.*		

CAPVT XXIII.

De admirandis Germaniæ.

RHENVS Fluuius filios Germanorum probat: ſi enim ſpurij, abripiuntur, ſi puro nati ſanguine, nouit ſibi commiſſos infantes in ſummâ aquâ ſuſpendere. *Iulianus Imperator epiſt. ad Maximum Philoſophum: Nazianzenus & alij.*

In Germaniâ viſum eſt Raphanum æquare puerorum magnitudinem. *Caſſiodorus 12. Variarum.*

Item viſus hîc aliquando fauus octo pedum longitudine. *Plinius.*

§. 1. *In Heluetiis.*

In quodam monte prope Abbatiscellam ſpecus quidam viſitur, in quem ſi quid proieceris, miræ tempeſtates ciebuntur, & exinde ſimilis turbini emicabit procella. *Vadianus in Melam αὐτόπτης.*

Prope Glaronam aqua perfrigida multis morbis ſalutaris. Dicitur oculos perſpicaciores reddere, & vetulis adimere ſurditatem. *Simlerus.*

In Haſiliâ valle prope montem *Enghſtle*, aliis *Enghlen*, non procul à fonte Arolæ Fl. Fons tantùm defluit menſibus Iunio, Iulio, & Auguſto, & quidem certis horis duntaxat. In eum autem ſi quid turpe proieceris hæret aqua ad dies aliquot, quibus elapſis de more euoluitur. *Auctor Chronici Heluetiorum apud Georgium Vernherum in admir. aquis Hungar.*

Verſus Alpes fruſta glaciei, vulgò *Gletſcher* feruentiſſima æſtate, etiam ſoli oppoſita non diſſoluuntur. *Henricus Suizerus in Chronico.*

Ad Lucernam mons Pilati dictus vulgò *Fraemont*, in cuius vertice ſtagnum, in hoc ſi de induſtria quis lapillum iniecerit (neque enim id contingit, ſi tantùm caſu) magnæ concitabuntur in re-

gione tempeſtates, & aquis tota redundabit. Ad eum venit Vadianus ductus à paſtore qui ab eo priùs ſacramentum exegerat ſe nihil proiecturum, nam capite multantur qui id tentare auſi fuerint. Accepit inſuper ab eodem paſtore, vulgari famâ celebrari quotannis hîc apparere Pilatum iudicis ſpecie, ſed eos annum viuendo non explere qui eum viderint: nihil eſt auſus iniicere auctor. *Vadianus in Melam.*

Sed tradit Gretſerus, P. Crendelium, veniſſe ad eum lacum cùm Lucernæ verſaretur, multos inieciſſe lapides ſine vllo indicio pluuiæ, aut tempeſtatis.

§. 2. *In Griſonibus.*

AD vicum Plurium *Pleurs* ſaxa effodiuntur, ex quibus tornantur lebetes ad vſum coquinæ, magni pretij in Italiâ, quia ſi venenum iniiciatur ebullit illicò ad ignem, & ex lebete exilit. *Ioſias Simlerus in Rep. Heluetiorum.*

Mons vnde hæc ſaxa eruuntur aliquando in vrbem ſubiectam ita cecidit, vt totam obtriuerit, fluuiúmque Pluriam vrbem interſecantem in lacum commutarit. *Sprecherus in Pallade Rheticâ.*

In Rhetiâ apud Fauarias fons eſt aquarum calidarum inter rupes eminentiſſimas, qui cùm deficiat menſe Octobri redit menſe Maio, ſicque rurſus vſque ad Autumnum exuberat vt frumentariam molam verſare poſſit. *Georgius Vernherus de aquis Hungariæ.*

§. 3. *In Valeſiis.*

AD vrbem Leuciam *Leuck*, aquæ etiam leproſis ſalutares, & multis aliis morbis, ſed prægnantes fæminæ ſi eas ebiberint, aut iis ſe eluerint, id non ſine periculo præſtant. *Simlerus.*

Idem & dicitur de aquis ad Brigiam, quas fæminæ prægnantes numquam impunè biberunt, ſed fortè eædem cum ſuperioribus. *Auctor lib. de Rebuſ. & Imperiis.*

Verſus Alpium altiſſima iuga in Valeſiis effoditur glacies, quam Sol feruentiſſimus Auguſto menſe non poteſt diſſoluere. *Ioſias Simlerus.*

§. 4. *In Leodienſi agro.*

Apud Tungros *(in Leodienſi agro)* dicunt aquas venenatis aduerſari, cuius rei ſignum, quod ſi in eas mittantur ſerpentes intereunt illicò, cùm tamen innoxiæ ſint canibus, & aliis animantibus. *Andreas Baccius de aquis lib. 3. cap. 3.*

In Agro Leodienſi Souenia fons, non procul à caſtro Francimontio, tertianis eſt, & hydropi ſalutaris. *Hubertus Thomas Leodienſis.*

Apud Tungros fons eſt inſignis (hodie *les eaux de Spa)* plurimis bullis ſtillans ferruginei ſaporis, quod ipſum non niſi in fine potus intelligitur: purgat hic corpora, tertianas febres diſcutit, calculorúmque vitia. Eadem igne admoto turbida fit, poſtmodum rubeſcit. *Plinius lib. 31. cap. 2. & Dalecampius in hunc locum qui notat perdurare miraculum.*

§. 5. *Sueuia.*

Svnt Mattiaci in Germaniâ fontes calidi trans Rhenum (hodie peritioribus *Baden)* quorum hauſtus triduo feruet: circa marginem verò terra in pumicem concreſcit. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Circa Danubij exortum piſces nigri illicò guſtantibus mortem afferunt. *Plinius lib. 31. cap. 2. & And. Baccius lib. 1. cap. 9. idem aſſerit.*

In Sueuiâ lacus, in quem ſi retia immittantur altiùs (nam in ſuperficie nihil damni patiuntur) ſic aduruntur, non ſecus ac ſi flammâ forent afflata. *Seuerinus Gobelius in ſuâ hiſtoriâ Sueuicâ.*

In Badenſibus Thermis fons eſt aquæ adeò calidæ, vt in ea animalia facilè depilentur; quod tamen non contingit, ſi hæc animalia furto ſublata fuerint, ſic *Vadianus in lib. 3. Pomponij Melæ.*

Ad Memmingam fluuiolus *Bach*, aliis fluuiis concretis numquam congelatur. *Indigenæ omnes.*

§. 6. *In Bauaria.*

In Bauaria fons eſt in loco dicto *Degernſee*, ex quo quotidie guttæ olei decerpuntur. Putant periti eſſe Bitumen liquidum,

quod vulgò Petroleum dicimus. *Philander in notis ad 8. l. Vitruuij.*

Regnitius fluuius cùm in Danubium cadit ſubruber videtur. *Caſius lib.* 1. *de Min.*

Iſara fluuius vbique cæruleus apparet. *Idem, loco laudato.*

Ilza fluuius in Danubium nigras omninò aquas ex montibus Bohæmicis deportat. *Idem Caſius.*

§. 7. *In Regionibus hæreditariis.*

In Danubio ad Auſtriam capitur ingens piſcis, ideóque dictus *Hauſen*, hoc eſt *domus*, ſine vlla ſpinâ. *Auctor lib. de Reb. & Imperiis.*

In Palude Lugeâ, nunc Circonienſi (vulgò *Zirknitz*, ſeu *Czirknick* in Carniola) res mira quotannis contingit: ea Palus ſub finem Autumni impletur aquis, tunc ex terra magno impetu exilientibus, ac deinceps piſcibus abundat. Sed primo vere aqua illa euaneſcit, & exſiccatur, ſolum aratur, ſemina iaciuntur cum magno prouentu. Capitur autem in eo lacu piſcium ingens copia, & Lucij duorum cubitorum, qui dubio procul in voraginibus illis deliteſcunt, neque enim tam citò poſſent creſcere. *Quot indigenæ totidem teſtes. Georg. Vvernherus de aquis mirab. Hungariæ.*

§. 8. *In Regno Bohemiæ.*

Ad vrbem Oegram *Eger*, acidi fontes multis morbis ſalubres, quare ad eas ex tota Bohemia, & Palatinatu Bauarico decurritur. *Paulus Stranskius.*

Non procul ab vrbe Oegræ fons acidus, dictus Aqua furioſa, qui ebullit cum tanto fremitu, vt tonitru in terræ viſceribus fremere videatur. *Caſius lib.* 2. *de Mineralibus.*

In Sileſia iuxta montem *Riſenberg*, duo lacus vicini aquæ ſubnigræ, in quorum vno neque piſces, neque vllum animal viuere poteſt, cùm in alio multæ Troctæ ſubnigræ capiantur exquiſitiſſimi ſaporis. *Nicolaus Henelius.*

In Ducatu Lignitio terra eiuſdem omnino cum Lemniaca virtutis. *Idem Henelius.*

In Syluis Saxoniæ (Sileſiæ dicere voluit) verſùs Daciam duo capta ſunt mõſtra ante noſtra tempora (ſic loquitur auctor) piloſa, humanam habentia formam; fæmina morſibus canum periit, mas

cicuratus vixit, & didicit rectus ambulare, & impeditè loqui exili capreoli voce, atque in fæminas petulanter irruebat. *Albertus Magnus.*

In Morauia thus, & myrrha ex humo effodiuntur, quæ membra hominum repræſentant. Nuper inuentus eſt, & effoſſus homo integer ex myrrha, cuius partem ſe vidiſſe, & eâ vſum eſſe in pharmacis tradit *Ioannes Dubrauius in ſua Bohemica hiſtoria.*

§. 9. *In Saxonia inferiore.*

AD Goſlariam fluuius dictus Ochra, quaſi Ocræ ſucco imbutus, fit lutei coloris, vbi fluuius ex monte Ramelo in eum cecidit: *And. Baccius lib.* 1. *cap.* 14.

Ad vrbem *Hildesheim*, reperitur Ebenus foſſilis in metallicis aluminis, ſed hæc igne ſuccendi non poteſt. *Agricola, & Dalecampius.*

Ad eamdem vrbem duo fontes malè olentes, alter oui putridi virus ſapit, alter ab eo mille paſſibus remotus, odorem pulueris tormentarij. *Agricola lib.* 1. *de Foſſil. & Caſius* 2. *de Miner.*

Ex monte Melibocco (hodie *Blokenberg*, in Ducatu Brunſuicenſi) eruitur lapis foſſilis, qui picis & æris in ſe multùm continet, in quo etiam apparet auri, & cupri color. In hoc lapide apparent lineamenta diuerſorum animalium, ſed eorum maximè quæ lacus vicinus alit, videlicet Anguillarum, Carpionum, & Ranarum, interdum etiam Gallorum Gallinaceorum: quódque mirabilius, Pontificis Barbati, & triplici corona redimiti. *Petrus Montanus.*

Ante annos cccxxx. (ſcribebat Auctor præcipitante ſæculo ſuperiore) Hamelium vrbs in Comitatu Schauemburgico, vel vt alij malunt in Ducatu Brunſuicenſi, à muribus vehementer infeſtata eſt. Circulator in vrbem veniens pollicitus eſt operam ſuam in muribus abigendis, pactúſque cum ciuibus, pulſu tympani omnes eduxit ab vrbe mures: mercedem poſtulauit: vt magus eiectus eſt. Anno euoluto rediit in vrbem, & eiuſdem tympani pulſu multos pueros eduxit ex vrbe in vicinum collem, vbi omnes diſparuerunt præter puellam vnicam, quæ in via deficiens, in collem pueros aſcendiſſe dixit; & quæſiti nuſquam reperti ſunt. Dies & annus notati in actis Senatus Hamelienſis, & hodie etiam in actis publicis hanc Epochen puerorum abductorum notant. *Arnoldus Fretagius Medicus epiſt. ad Abrah. Ortelium.*

In Inſula Rugia ad promontorium *Stubben-Kamer* in ſylua *Stubbenitz* lacus profundiſſimus, qui licèt piſcibus ſcateat, numquam tamen aut retia, aut lintres tuliſſe dicitur. Immo cùm ſuperioribus annis in eum piſcatores audaciores ſcaphā detuliſſent, poſtero die in lacu eam non viderunt, ſed impoſitam proceræ fago. Ad quem aſpectum cùm eorum vnus hæc protuliſſet, Quis omnium dæmonum lintrem impoſuit arbori, audita vox: non id omnes fecere diaboli, ſed ſolus ego cum fratre meo Nicolao. *Philippus Cluuerius lib. 3. Antiq. German.*

§. 10. *In Saxonia ſuperiore.*

In Hercynia Sylua (nunc Turingica ex parte dicitur) aues viſuntur, quarum plumæ noctu lucent ignium inſtar. Geſnerus putat eſſe Gracculos dictos Bohæmicos. *Plinius lib.* 10. *cap.* 44.

In eadem Sylua quam vocat congenitam mundo, ait conſtare attolli colles occurſantium in ſe radicum repercuſſu: aut vbi tellus ſecuta non ſit arcus ad ramos vſque, & ipſos inter ſe rixantes curuati, portarum patentium modo, vt turmas equitum tranſmittant. *Idem lib.* 16. *cap.* 18.

Prope Annebergam fodina argenti, tam fœtens vt aliquando mephiti duodecim homines exanimârit. *Caſius lib.* 2. *de Mineralib.*

Allera fluuius Saxoniæ nigerrimas aquas emittit. *Idem.*

In Comitatu Mansfeldiæ lacus eſt ampliſſimus, ex quo eruuntur lapides, tam bellè efformati, in ranas & piſces, vt à veris nequeant internoſci. *Munſterus in ſuâ Germaniâ.*

In Marchionatu Brandeburgico iuxta Francofurtum ad Oderam, prope Cœnobium Carthuſianorum riuulus ex colle vitifero promanat; in eum quidquid cadit in lapidem conuerti compertum eſt. *Volfangus Iopſtus.*

§. 11. *In Veſtphalia.*

Ad mare Germanicum fons erat aquæ dulcis ſolus, quâ potâ intra biennium dentes decidebant. Id experti milites Germanici promotis caſtris trans Rhenum. Reperta huic morbo antidotum herba dicta Britannica. Putant aliqui in præſentia morbum fuiſſe *le Scorbut. Plinius lib.* 25. *cap.* 5.

In Mari Germanico capitur piſcis, adeò peſtifer, vt quicumque illum intuitus erit, illico moriatur. Id vulgò Germani credunt, & aſſerunt: ſed hanc opinionem conuellere nititur, qui vidit illum, atque contrectauit *Vlricus Faber*.

In Veſtphaliæ parte vbi olim Iuhones, contigit aliquando incendium, quod nullâ aquâ reſtingui potuit, ſed tantùm ſaxis, fuſtibus, & veſtibus oppreſſum eſt. *Tacitus Annal. lib.* 16.

LIBER TERTIVS.

De Regnis Arctois, ſeu de Suecia, Dania, & Noruegia.

IN ditionem Sueci Regis veniſſe olim totam Scandiam nemo ambigit, qui eius regni hiſtorias primis, vt aiunt labris deguſtarit; ſiquidem intelliget ex Suecicâ familiâ Reges Daniæ, & Noruegiæ prodiiſſe. Quis enim ignorat *Dan* primum Danorum Regem filium Humeli fuiſſe qui 16. in ordine collocatur? Quis neſcit Haldanum *Huuithen* originem traxiſſe à 25. Regibus Suecis, ipſùmque quod à Soluone quodam Noruegiæ Rege maternum genus duceret, eidem in ditionis dominium ſucceſſiſſe, & illud ampliaſſe, ac demum eius trinepotem Haraldum *Halfagher*, hîc Monarchiam inſtituiſſe? Quomodo autem iterum regna hæc coaluerint nobis eſt incompertum. Hoc vnum fatentur omnes magnum Erichſonium (aliàs *Smeck*) exautoratum eſſe, eique ſubſtitutum Albertum Megapolitanum eius ex ſorore nepotem, & paulò pòſt eidem Alberto Margaretam Danicam Aquini Noruegiæ Regis vxorem ſuppoſitam fuiſſe, quæ trium regnorum Domina fuit. Sed cùm Dani Suecos & Noruegos contemnerent, tandem electus eſt Carolus Canuti filius; ſed ab eo Noruegos pollicitationibus ſuis Chriſtiernus primus Rex Daniæ ſeiunxit, & ita tria Regna duobus principibus ceſſere; de quibus aliqua enucleatiùs in ſingulis dicemus.

CAPVT PRIMVM.

De Suecia in genere.

§. 1. *Nomen Suecorum.*

NOMEN inditum huic Prouinciæ à Suenno filio Magogi Noëmi ex Iapheto filio nepote, vt primæ huius regni hiſtoriæ, ſeu fabulæ teſtantur. Vel fortè à Suionibus Scandiæ populis, de quibus in veteri.

§. 2. *Quantitas Suecorum.*

QVANTITAS eius ſecundùm latitudinem deſumitur à Chriſtianopoli 56. 2. Mi. ad oſtium Fl. Paës ſub 70. quod ſpatium reddit 820. millia paſſuum, ſeu leucas noſtras Francicas 410. Suecicas 137. ferè. Secundùm longitudinem ab Inſulis in littore Occidentali Gothiæ, quas vocant *Patenoſtres* 32. ad Fanum S. Nicolai ad Lagogam lacum 57. quod ſpatium ad maiorem circulum reuocatum ſub gradu 60. latitudinis dat 750. millia paſſuum, leucas noſtras 375. Suecicas 125.

§. 3. *Qualitas Suecorum.*

HIC aër ferè purior eſt, quare omnes Sueci μακρόβιοι. Obnoxij tamen ſunt morbo qui ex ſalſis cibis, & parietum frigore contrahitur, *Scoërbuck* appellant, nos molliùs *le Scurbut*, qui tamen aquâ abſynthio dilutâ ſanatur. De frigore huius regionis dicemus in Admirandis.

DIVITIÆ. Sub finem ſæculi præcedentis Rex inferebat in ærarium omnibus ſubductis & impenſis 7. auri *Tonas* vt vocant, quarum ſingulæ 100. millia thalerorum exigunt, ſeu ferè 100. aureorum noſtrorum millia: licèt arces duæ Reuelenſis, & Viburgenſis 100. millia thalerorum abſumant, quæ tamen ſumma ei ex ſale Liuonico conficitur in præſentia. Reliqua petit ex vectigalibus, portoriis & fodinis. Certè tantùm æris hinc eruitur, vt materiem tormentorum bellicorum, atque campanarum omnibus Europæis ſuppeditet.

Merces. Corium, pelles magni precij; butyrum, adeps, cera, æs, equi, adeps vituli marini, trabes ad malos nauium.

Nundinæ hîc duæ celeberrimæ, Vpſaliæ altera *Diſting* dicta ad feſtum Epiphaniæ; altera in lacu Melero ad vrbem Strengam, præcipitante anno; vtraque in aquis glacie concretis celebratur.

§. 4. *Religio Suecorum.*

Ad eam promouendam plurimum laborauit Ludouicus Pius Caroli Magni filius, ſed ea clam in eas regiones irrepebat, donec Sacerdos illius magnificentiſſimi Templi, non procul ab vrbe Sictona, vel Birka factus cæcus monitus eſt à B. Virgine, vt filium ſuum coleret, eique viſum reſtituit, exinde enim Sueci ſacris aquis omnes penè intincti: perdurauitque Religio, donec Rege Guſtauo Erici filio, hîc rerum potiente, inducta Lutherana peſtis ſub nomine Confeſſionis Auguſtanæ; bona Eccleſiæ direpta, & addicta fiſco aut proceribus diſtributa, multis ex plebe, & ruſticis Catholicam fidem retinentibus, quam ad poſteros propagant, & ad noſtra littora appulſi magni faciunt, vt legere eſt apud Florimondum Remondum in libro de Hæreſi naſcente.

§. 5. *Politia Suecorum.*

Reip. Suecicæ 6. ſtatus; Principes Hæreditarij, Nobiles, Clerus, Milites, Mercatores, Ruricolæ. Regis primogenitus hæres eſt regni, reliquis Regis liberis Ducatus cedunt, Dos filiabus, conſtitutionibus regni decernitur 100. millium thalerorum vulgò. Olim eligebatur Rex, nunc ſuccedit, ſed priùs iurat in Confeſſionem Auguſtanam, & leges regni. Nobiles ſufficiunt ampliores magiſtratus, quorum præcipuus *Dorſeth*, quem Archidapiferum, meliùs Proregem dicerent; is olim monebat Regem ſi quid in leges peccaret: ſequuntur Mareſcallus, Admiralius, Cancellarius, &c. Reliqui Nobiles diuiduntur in Comites, Barones, Equites Auratos, & communem nobilitatem, dicimus nos *Eſcuyers.*

In Sueciâ & Gothiâ expediti, & parati pedites 22400. Sola tamen Smalandia rebus exigentibus 30. millia ſufficere poteſt. 50. naues bellicæ inſtructæ ſemper ſtant in anchoris. In arcibus ſuis & vrbibus Rex habet 8. millia tormentorum bellicorum, 400. in vno caſtro Stocholmenſi.

§. 6. *Mores Suecorum.*

Hospitales ſunt omnes Sueci: veſtitus plebeius vilis, Nobilium prout inter peregrinandum, modus gentis cuiuſdam eis placuit. Ædificia ferè lignea, & humilia, ob frigus & ventos, Stocholmiæ tamen pleraque ſaxea. Cùm annona carior viuunt corticibus abietum & pinearum, quas ſtomacho prodeſſe, neque malignè nutrire opinantur. Ad bella nati, & labores ferendos videntur, & ſatis eorum fortitudinem noſtris temporibus Germani experti ſunt.

Diuiditur Svecia Magna in Sueciam propriam, Gothiam, Finlandiam, Ingriam, & Liuoniam, quam tibi diuiſionem hoc ſchemate proponimus.

§. 7. *Magnæ Succiæ diuiſio.*

- SVECIA PROPRIE DICTA, *la vraye Suede.*
  - SVEVONIA *Sueuonie.*
    - Vplandia: *Vplande.*
    - Veſtmania: *Veſtmanie.*
    - Dalecarlia: *Dalecarlie*
    - Nericia: *Nericie.*
    - Sudermania: *Sudermanie.*
  - NORTLANDIÆ *les Nordelles.*
    - GESTRICIA: *Geſtricie.*
    - HELSINGIÆ *Helſing.*
      - Helſingia propria: *Helſing*, ſeu *Sundhede.*
      - Medelpadia: *Medelpad.*
      - Angermania: *Angermanie.*
      - Bothnia: *Bothnie, ou les Boddes.*
      - Lapponia: *le pays des Lappons.*
- GOTHIA
  - OCCIDENTALIS *Occidentale, ou Veſt-Gothie.*
    - Veſtrogothia: *Veſtrogothie.*
    - Dalia: *Dalie.*
    - Vermelandia: *Vermeland.*
    - DANICI IVRIS Prouincia.
      - Hallandia: *Halland.*
  - ORIENTALIS
    - Oſtrogothia: *Oſtrogothie.*
    - Smalandia: *Smaland.*
    - Oelandia: *Oeland, Iſle.*

LES ROYAVMES SEPTENTRIONAVX
MER
SEPTENTRIONALE
MER D'ALLEMAIGNE
MER DE MAVREMANS
MER BLANCHE
MER BALTIQVE
MOSCHOVIE OV RVSSIE
LITHVANIE
POLOGNE
PRVSSE
POMERANIE
ALLEMAGNE
DANEMARK
FINMARK
LAPPONS DANOIS
LAPPONS MOSCHOVITES
KIMI LAPPE
FINLANDE
CARELIE
NYLAND
HELSINGIA
GOLPHE DE BODDE
GOLPHE DE FINNES
CVRLAND
GOTLAND
LABOGA LAC
ONEGA LAC
Nort Cap
VARDI

LE DANEMARK
SVEDE
ET GOTIE.
MER BALTIQVE
MER GERMANIQVE
PARTIE DV GOLPHE DE BODDE
PARTIE DE FINLANDE
NORVEGE
GOTIE
HALLANDIE
SKANIE
BLEKINGE
SMALANDIE
OSTROGOTIE
SVDERMANIE
VESTMANIE
VPLANDIE
HELSINGIE
DALECARLIE
VERMELANDIE
NERICIA
GESTRICIE
DALIE
IVTIE SEPTENTRIONALE
IVTIE MERIDIONALE
FEMEREN
FALTRE.I
MENES LAND
BORNHOLM
RVGIE
OELANDIE.I
GOTLAND
ALANDIE ISLE
PARTIE D'ALLEMAIGNE
PARTIE DE POLOGNE
SLANDIE
Funen

- *la Gothie.*
  - *Orientale, ou Eſt-Gothie.*
    - DANICI IVRIS ditiones
      - Gotlandia : *Gotland Iſle.*
      - Scania : *Sconen.*
      - Blekingia : *Blekingen.*

- FINLANDIA *Finlandie.*
  - Finlandia Meridionalis : *la Finlandie Auſtrale.*
  - Finlandia Septentrionalis : *la Finlandie Boreale.*
  - Caiania : *la Caianie.*
  - Sauolaxia : *la Sauolaxie.*
  - Tauaſtia : *la Tauaſtie.*
  - Nylandia : *la Nylandie.*
  - Carellia : *la Carellie.*

- INGRIA *l'Ingrie.*

- LIVONIA.
  - Eſthonia : *Eſten.*
  - Leitlandia : *Leitland.*
  - CVRLANDIA *Curland.*
    - Curlandia propriè dicta : *Curland.*
    - Semigallia : *Semigallen.*

CAPVT II.

Suecia vera, ſeu propriè dicta.

§. I. *Sueuonia, prima pars veræ Sueciæ,* la Sueuonie, premiere partie de la vraye Suede.

- VPLANDIA *la Vplande,* frumenti ferax.
  - STOCHOLMIA, & Holmia : *Stocholm*, ſeu *Holm*, totius Regni caput, & Regis ſedes, in faucibus lacus Meleri *Meler*, piſcoſi in primis, quâ in vrbe nihil etiam ad delicias deeſt : ex bellis Germanicis, & ditior & lautior facta eſt.
  - VPSALIA : *Vpſal*, totius Septentrionis olim Regia, vnde dicebatur *Vpſala Konung*, ſedes Archiepiſcopalis. Sita eſt ad Fl. Salam qui influit in lacum *Ekolen*. Incubat vrbi arx munitiſſima ex rupe : habet Academiam iam celeberrimam.
  - Enecopia : *Encopen*, mercibus diues.
  - Sigrunia : *Sigrun*, infra Vpſaliam.
  - Oregrundia : *Oregrund*, ad mare è regione Inſulæ *Graſön.*
  - Hinc quoque pendet ALANDIA Inſula multis minoribus Inſulis præcincta.

VESTMANIA *Veſtmaniæ.*
- AROSIA: *Aroſen*, ſeu *Veſteras*, vrbs Epiſcopalis cum arce, vbi ingens cupri ferrique copia.
- Arbogia: *Arbo*, ad Fluuium cognominem.
- Kopinga: *Koping*, aliter *Kopung*, metallicis celebratiſſima.

DALECARLIA vbi fodinæ ad miraculum excauatæ, Regio populoſa, incolæ laboris patientiſſimi, nullam vrbem habet.

NERICIA *Nericiæ.*
- Celebris ob ſanctam Brigittam, ſeu Birgittam, quam Brigidam vulgò vocamus, cuius maritus Vlfo huius tractus Princeps fuit.
- Orebrogia: *Orebro*, vnica huius prouinciæ vrbs.

SVDERMANIA *Sudermaniæ.*
- NICOPIA: *Nycopung*, emporium cum arce pulcherrima, Ducis ſedes ad mare.
- Strengneſia: *Strengnes*, Epiſcopalis vbi templum clarum ſepultura Caroli IX.
- Telga: *Telgen*, ad partem Auſtralem Meleri lacus.
- Torſilia: *Torſil*, ad Melerum lacum.
- Troſa: *Troſen*, ad mare emporium.

§. 2. *Nortlandiæ*, les Nordelles: *hoc eſt prouinciæ in Septentrionem declinantes.*

NVM. I. *Geſtricia*, Geſtricie.

GEVALIA: *Geual*, emporium opportuno loco ſitum, mercibus abundans, regio frumenti, ferrique ferax.

NVM. 2. *Helſingia hæc maior, olim fuit regnum, habuere olim literas ſibi peculiares Helſingij, atque dialectum quâ etiam Caiani Finlandique hodie loquuntur, incolæ ſimplices, hoſpitales, atque ſtudioſi.*

HELSINGIA VERA *Helſing*, aliter & *Sundhede* dicta
- Hudingſualdia: *Hudingſuald*, cuius indigenæ varias merces per totum mare Balthicũm deportant.

MIDELPADIA *Midelpad.*
- Eiuſdem cum ſuperiori regione conditionis, vnicam habet vrbeculam Tunam, vbi Reges Helſingiæ fixiſſe ſedem perhibentur.

Nvm. 3. *Angermania*, Angermanie.

A Fl. Angermano dicta, vbi eſt Scula mons ille horribilis, & quaſi ruinam minitans.

Hernoſandia : *Hernoſand*, vnica hujus tractus ciuitas.

Nvm. 4. *Lappenia*, les Lappons : *Regio ſterilis, ſed indigenæ ſimplices, nec à bonis moribus abhorrentes, milites ſtrenuiſſimi, & patientiſſimi.*

Norvegica, aliter Finmarchia *Takemark*		Eius incolæ dicuntur Siofinni, hoc eſt Fiones maritimi. Hîc aër puriſſimus. Tributa pendunt Regi Daniæ, & caſtro *Vardhus* continentur, vt pluribus in Regno Danico dicetur.
Rvthenica, ſeu Biarmia *Biarmie.*		Porrigitur à caſtro *Varhus*, ad mare Album. Sueci hanc regionem vocant *Prinnes*, alij Biarmiam à voce Fionica *Varama*, id eſt, Montoſus tractus ; quia hæc regio in montes tota aſſurgit.
Svecica *de Suecde.*	*Vmalapmark* *Pitalapmark* *Lulapmark* *Tornelapmark* *Kimilapmark*	Omnes hi Suecum Regem agnoſcunt, & cum eo militant. Torna : *Torn*, in vltimo ſinu Boddico emporium celebre ; ab aliis Bothniæ adiudicatur.

Scricfinnia, cuius hîc meminit Saxo Seſandicus, hinc expungenda eſt : vox enim illa Fionibus, & Lapponibus competit, itáque dicuntur à ligneis ſoleis, quibus celeriter per niues decurrunt. His ſoleis inſtructi Lappones 600. ruſticuli centum millia Ruthenorum fugauerunt, aut ceciderunt.

Botnia *la Bothnie, ou les Boddes.*	Arenoſa regio ſine ciuitatibus, vt quidam putant, ſed eius parœciæ totidem Emporiola: ab hac dictus Boddicus ſinus, *le Golphe des Boddes*. Regio quoque dicta legitur Bothnia Occidentalis. Attamen plerique Thornas emporium huic prouinciæ addicunt: Thornæ autem vulgò *Torn*, ad Fl. cognominem, ſic dicuntur quaſi Inſulæ Turritæ, vt vult Ioannes Magnus.

CAP.

CAPVT IV.

Finlandia.

QVi dictam volunt quaſi *pulchram terram*, quòd eâ præcellat Sueciæ, aut alterutram tantùm viderunt, aut neutram: meliùs appellata eſt à Suecis *Fiendeland*, terra hoſtilis, quòd inde multùm infeſtarentur. Hi patriâ linguâ dicuntur *Somi*, vel à ſquammis piſcium quibus aſperguntur eorum domus, vel à paludibus. Dialectum peculiarem habent quæ multis conſonantibus caret. Olim Reges habuere, ſed à S. Errico domiti, Suecorum; Chriſtique iugum recepere.

FINLANDIA MERIDIONALIS	*Abo* ciuitas Epiſcopalis ad Fl. *Auiaroki*. *Guſto*, arx nunc diruta. Razeburgum: *Razeborg*.
FINLANDIA SEPTENTRIONALIS.	Biorneburga: *Biorneborg*, ad quam influit Culmo fluuius Salmonum captura celebris. Nadhendalia: *Nadhendal*, vbi celebre olim monaſterium dictum Vallis Gratiæ.
CAIANIA, ſeu BOTHNIA ORIENTALIS.	VLA nuper condita & munita vrbs: *Oule*. Caianeburgum: *Caianeburg*, arx. Vlaburgum: *Vlaburg*, arx quoque munita. Prouinciam hanc à Bothnia ſeparat Fl. *Kimi*.
SAVOLAXIA Regio valde vigua.	Caſtrum nouum: *Niiſlott*, condita vrbs ante ducentos annos ab Aulæ magiſtro Erico Axelſon, & arx D. Olai cognominata. In hac regione Flumina vitulos marinos habent.
TAVASTIA Regio Mediterranea.	Tauaſtia arx: *Tauashus*, à Birgero Ieri Rege Sueciæ condita 1250. vt populos iſtos in officio, & religione contineret.
NEOLANDIA, ſeu NYLANDIA, quaſi *noua terra*, quod eò miſſæ coloniæ.	Antea hîc Fionnes, & Carelli, habitabant. Burgus: *Borgo*. Heſingfordia: *Heſingfortz:*

CARELIA *Karelen.* à Coriola Fluuio nomen accepit.	Svecica, ſeu Evropæ.	Vibvrgvm: *Viburg*, emporium nobile cum arce munitiſſimâ ad tutelam limitis Ruſſici.
	Moschovitica. pace inter vtrumque Principem cōfecta reddidere Succi quicquid occuparant.	Kexholmia: *Kexholm*, quaſi cuculi fretum in duabus paruis Inſulis, in oſtio Fl. *Voxen*, in vna arx, in alia vrbs, à Ruthenis *Carelogorod*, quaſi Careliæ propugnaculum, vi capta à Sueco, & poſtea reddita.
		Ladoga lacus, ſeu Ladeſco omnium Europæorum maximus, à piſce Ladog nomen habet, qui in eo tantùm reperitur.

CAPVT V.

Ingria, Ingrie: *Ruthenis Iſera.*

NVper Regno Sueciæ adiuncta eſt anno 1617. cùm eam ſibi vindicauit Guſtauus Adolphus Caroli IX. filius. Hîc maxima fit Alcium venatio *des Ellans*, qui bis in anno Fl. Nieuam traiiciunt vere è Ruſſiâ in Carelliam, Autumno ex Carellia in Ruſſiam.

Ingria propria	Notteburgum, Ruthenicè Oreſca, *la Noix*, in faucibus rapidiſſimi Nieuæ in exigua Inſula, locus inexpugnabilis, quam fame cepit Guſtauus Adolphus, cùm tamen propugnatores omnibus cibis abundarent.
Solvskia *Solouski.*	Iuuanogorodia: *Iuuanogorod*, Naruiæ oppoſita in Iſthmo rapidiſſimo flumine cincta, & in rupe cuius domorum tantùm cacumina extant.
Ingermania *l'Ingermanland.*	Iama: *Iamogorod*, ad Fl. Iamam qui in Naruam influit, munitiſſima ciuitas, cuius muri è ſaxo, quam natura egregiè communiuit.
	Capuria: *Caporie*, quam aliqui confundunt cum præcedente, dicúntque Iamam priùs Capuriam dictam eſſe.

CAPVT VI.

Liuonia, Liefland *Germanis.*

ITA dicta videtur, aut ab *Effluis* populis, aut meliùs à *Liuonibus* quorum Ptolemæus meminit. Eius longitudo à Narua ad *Memel* porrigitur, latitudo à mari Balthico ad lacum Peipum *Peybas*, aut *Beibas*. Regio eſt frumenti diues. Paruit diu Equitibus Enſigeris, ſeu Liuonicis, ſed demum ij vniti ſunt ſub Gregorio IX. Pontifice cum Equitibus Teutonicis, qui aliter Crucigeri, & Prutheni dicebantur, & exinde Magiſtrum Teutonicum agnouerunt, eique tributum penſitarunt, quod perſoluto pretio extinxit Volterus Pletenburgus, precium Albertus Marchio Brandeburgicus recepit, factúſque Volterus Imperij Princeps, ſed coactus eſt ſe turpiter ſubmittere Sigiſmundo I. Poloniæ Regi. Sigiſmundus autem Auguſtus poſt mortem Guilielmi de *Furſtemberg*, quem milites cum arce Felino Moſcho prodiderunt, compulit eius ſucceſſorem Gotardum Ketlerum abdicare ſe magiſtratu, ſed eum ſic creauit Ducem Curlandiæ, & Semigalliæ, vt etiam ad poſteros tranſmitti poſſet, erat enim ille Lutheranus. Anno autem 1626. Guſtauus Suecus addidit reliquam Liuoniam, Eſtoniæ, quam ab anno 1561. Erricus Moſcho eripuerat, indigenis per Carolum V. iuſſis à quocumque vellent auxilium implorare contra crudelitatem Ruſſorum, & maximè Ioannis Baſilij eorum Imperatoris, veriùs tyranni.

§. 1. *Eſtonia*, *ſiue Eſtlandia*, Eſten, *ſeu* Eiſtland.

ESTONIA PROPRIA *Eſten.*	Fellinum: *Fellin*, ad Fl. Fellam, caſtrum vbi proditus à ſuis Magiſter Ordinis Liuonici. Taurus: *Taur*, ſeu *Tarneſt*, à Lithuanis diruta arx.
VIKECHZLANDIA	Hapſelia: *Hapſel*, ad ſinum vrbi cognominem, Epiſcopalis, cui vnita ſedes Oeſelienſis. Loda: *Lode*, arx munita, bello Sueuico famoſa. Lehalium: *Lehal*, caſtrum & ciuitas, vbi nobile virginum cœnobium.

Vikeſland.	OESILIA Inſula *Oeſel.*	Arnſburgum : *Arnsburg.* Sonemburgum: *Sonembourg.*	Arces olim proditæ Danis à fratribus Crucigeris, & eas Rex Daniæ poſſidet.

VIRLANDIA, ſeu VIRIA *Virland.*
- Narua, ſeu Naruia: *Narue*, ad Fl. cognominem è regione *Iuuanogorod*, emporium nobile.
- Veſemberga: *Veſemberg*, arx & Capitaneatus.
- Tolſburgum: *Tolzbourg*, ad ſinum Balticum.

HARIA *Harie.*
- REVALIA: *Reuel*, ſeu Riualia præcipua totius Eſtoniæ.
- Badiſium: *Badis*, caſtrum & monaſterium prædiues.

GERVENLANDIA, ſeu IERVIA, *Geruenland.*
- Vitenſteinum: *Vitenſtein*, arx vnica huius tractus, Polonis *Bialykamien*, hoc eſt albus lapis.

§. 2. *Litlandia*, Leitland, *Gallicè* Letten.

RIGA: *Rigen*, aut *Rig*, olim vrbs Archiepiſcopalis, duplici foſſa vallata ad Duinam Fl. *la Dune*, olim Equitum Teutonicorum ſedes, & curia.

Dunamunda: *Dunamond*, arx aditu difficillima: hinc olim Dani à nauibus tributum exigebant.

Valmaria: *Valmar*, ſeu *Volmer*, ciuitas & caſtrum, ad Fl. Trideram.

Segenuoltia: *Segenuolt*, cum caſtello ad Fl. *Treider*, Mareſcalli primi à Magiſtro ſedes.

Mariemburga: *Mariembourg*, in lacu caſtrum munitiſſimum.

ARCHIEP. RIGENSIS
- Riga: *Rigen*, de quâ ſuprà.
- Kokenhuſium: *Kokenhaus*, arx & ciuitas munitiſſimæ.
- Conemburgum: *Conembourg*, arx cum ciuitate.

EPISCOP. TORPATENSIS
- Torpatum: *Derpt*, ſeu *Derbet*, aut *Dorpat*, ad Fl. Becum *Embek*, cum arce in colle munitiſſimâ.
- Neinhuſium: *Neinhaus*, bello Ruſſico celebre.

§. 3. *Curlandia*, Curland.

CVRLANDIÆ DVCATVS
- VENEDA: *Venden*, aliter *Vindouu*, ad Fl. cognominem, Polonis *Kieſſ*, vrbs Epiſcopalis nũc vnica à Sixto V. procurante eam ſedem Stephano Batorio Poloniæ Rege.

Duché de Curland.	Godlinga: *Godlingen*, vbi aliquando commoratur Dux Curlandiæ, creditur primaria Ducatus ad Fl. *Vindouu*.
SEMIGALLIA *Semigallen.*	MITAVIA: *Mitauu*, aut *Mitouu*, vbi ferè degit Dux Curlandiæ in loco irriguo condita.
	Solemburgum: *Solembourg*, arx & præfectura.
	Doblinum: *Doblen*, caſtrum perelegans.

CAPVT VII.

Regnum Danicum.

EX duobus regnis conflatum eſt Danico & Noruegico, quæ quando firmiùs coaluerint ſuprà docuimus. Cùm ergo ſub Chriſtiano primo Sueci defeciſſent, & in rebellionis communionem Noruegi veniſſent, poſtea pollicitationibus huius Chriſtiani hi reuocati ſunt, & exinde in fide perſtiterunt, atque eorum ope Rex Daniæ vindicauit ſibi, aut detexit Inſulas, de quibus poſtmodum in Noruegiâ agemus.

§. 1. *Dania in genere*, le Dannemark.

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN credunt omnes à Dano primo Danorum Rege deductum, ideóque dictam *Danmarchiam*, quaſi *Terram Dani*. Philippus tamen Cluuerius, vt ſuprà in veteri Scandia notauimus, hoc nomen primò deducit à voce *Theuth*, quæ Deum ſonat, & poſtea à Saxonibus *God*, vnde qui antea *Theutoni* dicti Godani, ex quo primâ ſyllabâ expunctâ Dani dicti ſunt. Alij à voce *Daneman*, quæ dictio viros aquoſos ſignificat, à voce *Aha*, quæ illis eſt fluuius.

NVM. 2. *Quantitas.*

QVANTITAS Daniæ non ſatis commodè proferri poteſt. Quia multas Inſulas complectitur, & continens crebris æſtuariis lancinatur, ſi tamen ex cælo terræ menſura colligi poteſt, eius *latitudo* Geographica deſumitur à gradu 54. ad 57. cum dimidio, ac proin-

de, incluſis maribus, continet 210. mille paſſus, leucas noſtras 105. Germanicas 52. cum dimidia. *Longitudo* verò eſt graduum ferè decem qui ad magnum circulum reuocati reddunt circiter milliaria 300. leucas noſtras 150. Germanicas 75.

NVM. 3. *Qualitas.*

SOLVM hîc depreſſum & paluſtre, quare Dania paſcuis abundat, campi miræ fertilitatis, & quæ Batauis ferè frumentum omne ſufficiat; aër ſatis purus, vnde omnes ferè Dani ingenioſi.

MERCES. Equi vegeti, ac valentes, butyrum, adeps, boues prægrandes, & pinguiſſimi, ligna abiegna ex Sconia ad malos, quibus Bataui, Galli, Hiſpani carere non poſſunt.

DIVITIÆ Regis in duobus ſitæ ſunt, in Sundicis Faucibus, & vectigalibus impoſitis armento quod ex Daniâ in Germaniam traducitur. Sub initium huius ſæculi hæc duo conficiebant 12. librarum Turonenſium milliones cum 700. millibus, nunc ad 15. milliones Regis vectigalia dicuntur excreuiſſe. Centum naues armare, & 30. armatorum millia poteſt educere.

NVM. 4. *Mores.*

DANI ſunt hoſpitales, & olim pugnaces, nunc eorum virtus nonnihil elanguit, & ad merces & lucra potiùs inclinant. Laboris patientiſſimæ ſunt fæminæ. In conuiuia, & ebrietatem paulò propenſiores.

NVM. 5. *Politia.*

REX eorum primus Danus ex Sueciâ oriundus & potitus aliquot Inſulis à Iutiis in auxilium euocatus eſt; is cùm hoſtes retudiſſet totius Daniæ Rex effectus eſt. Fuit olim hic ſtatus ex Ariſtocratico temperatus, quare ab optimatibus Chriſtiernus eſt datus in cuſtodiam, ſed hoc iugum excuſſit ſicut & imperij, niſi pro Ducatu Holſatiæ. Olim in totam Europam bella circumferebant, quare dicitur Hibernia ab iis octies debellata, Anglia decies, Scotia, & Saxonia aliquando factæ vectigales, Suecia duodeuiginti præliis attrita, vt hîc de Gallia taceam, quæ inuita coacta eſt Normannos recipere: nunc autem ſeſe continent limitibus regni ſui.

In quinque ordines ſtatus ille diſtribuitur. 1. eſt familiæ Regiæ: Rex olim eligebatur, ſed ſemper ex eadem familiâ. 2. Nobilitatis ex quâ Senatores aſſumuntur, & præcipui magiſtratus, vt Præfectus Aulæ, Mareſchallus, Admiralius, Cancellarius, Præfectus ærarij, &c. 3. Epiſcoporum, & Cleri. 4. Ciuium & Mercatorum, ex quibus vrbium Senatores, Epiſcopi, Paſtores, Scribæ. 5. denique Ruſticorum quorum alij liberi coloni dicti *Fribunder*, alij penè ſerui. Olim in Præfecturas 184. diuidebatur, quas *Hæret* nominabant.

NVM. 6. *Religio.*

OLIM admodum Catholica Dania, ſed Lutheri fæces inductæ per Fridericum primum ſubſtitutum in locum Chriſtierni, vt Proteſtantes ſui regni fautores haberet. Ceremoniæ itaque hîc retentæ ſunt, & quamquam Caluiniſtæ huc irrepſerint, impediunt tamen Miniſtri, ne hîc quidquam poſſint.

§. 2. *De Noruegia.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN habet à voce *Veg*, quæ viam ſonat, quaſi via in Septentrionem. Antea Nortmannia nuncupabatur: vt in Scandia diximus, quæ etiam vox viros Septentrionales ſignificat.

NVM. 2. *Quantitas.*

QVANTITAS porrigitur à gradu latitudinis 58. ad 72. ac proinde ſic continet 840. milliaria, ſeu leucas noſtras 420. Germanicas 210. Suecicas 140. Longitudinis autem diuerſimodè ſpectatæ 15. gradus aſſumes, qui ſub gradu 60. reddunt 450. milliaria, leucas noſtras 225. Suecicas 150.

NVM. 3. *Qualitas.*

REGIO eſt perfrigida ob montem Sueuonem quem Alpes alij vocant, ventos repercutientem. Frumento caret, eóque tantùm vtitur importato, ideóque tantis priuilegiis ornatæ Bergæ.

Merces. Piſces ſicci, butyrum, pelles precioſæ, corium, pix liquida, ligna, & ſal hyeme concreſcens potentiùs: ad Bergas fit nobilis illa Pelamidum piſcatio.

Nvm. 4. *Mores.*

Norvegi ſimplices & candidi, viri fortes, plerique Magi, vnde hic ventus paſſim venalis: venatibus plurimùm indulgent. Verſus Septentrionem ferè in cauernis degunt ob ventos vehementiores.

Nvm. 5. *Politia.*

Pendent à Præfectis, quos iis Rex Daniæ conſtituit, cui ſe ſponte dediderunt. Suprema curia eſt Aſloiæ *Opsko*, vbi demum lites maioris momenti terminantur. Cæterùm in officio continentur per arces in quibus Præpoſiti degunt.

Nvm. 6. *Religio.*

Qvanta fuerit olim religio Noruegorum arguit Baſilica S. Olai Nidroſiæ, cuius pars tantùm reſtat, æde totâ flammis abſumptâ. Lutheri nunc ſequuntur errores, ſed populus à maioribus acceptam religionem retinet, eámque dum appellit ad noſtra littora profitetur.

§. 3. *De Iſlandia.*

Nvmervs 1. *Nomen.*

Sic dicta quaſi Regio glacialis per Flokum quemdam Archipiratam; antea vocabatur Snælandia, *pays de Nege*, & *Gadarsholm*, à quodam Gadaro Sueco, qui eam primus deexiſſe dicitur. Sub finem noni ſæculi ab Europæis frequentari cœpta, quando fratres duo Noruegi ad eam confugerunt.

Nvm. 2. *Quantitas.*

Difficile eſt eam ſtatuere, quoniam crebris & magnis

gnis æſtuariis lacerata eſt. Latitudinem habet à 64 ½ ad 68. cum 20. minutis, ac proinde milliarium 190. Longitudinem à 356 ½ ad 11. qui ad maiorem circulum reuocati reddunt 236. milliaria.

NVM. 3. *Qualitas.*

OCTO menſibus hîc frigus perdurat: cùm deeſt iumentis fœnum ea piſcibus paſcunt, incolæ macrobij & plerique annum 150. attingunt. Hîc multa Balnea.

MERCES, piſces exſiccati, adeps, oleum ex piſcibus, butyrum in arcis 40. pedum, ſulphur.

NVM. 4. *Mores.*

SVPERBI ſunt ob corporis immane robur. Omnes piſcationi deditì: Magi hîc plurimi, qui ventos vendunt, & ſibilo naues ſiſtunt. Norunt omnes legere, quia à parentibus edocentur.

NVM. 5. *Religio.*

ANNO Chriſti 1000. conuerſi ſunt adnitente Olauo Rege Noruegiæ, quando & duo Epiſcopi creati. Sed ſub Chriſtierno III. ad Lutheri ſectam vocati ſunt, per Miniſtrum ad eos ab Rege miſſum.

NVM. 6. *Politia.*

OLIM regebantur ab optimatibus electis, ſed demum Oligarchiæ pertæſi Haquino Regi Noruegiæ ſubmiſerunt ſeſe. Ad eos regendos in præſentiâ mittitur Præfectus qui reſidet in arce *Baſtede.* In tres ordines diſtributa ſunt libera capita, in Iudices *Lochmanes*, Nobiles *Bunden*, & Clerum, reliqui ſeruorum habentur loco.

§. 4. *De Groenlandia.*

NVM. 1. *Nomen.*

SIC dicitur quaſi *Terra viridis*, vel per ironiam, vel ſi compa-

retur cum vicinis. Ab indigenis nominatur *Secanunga.*

Nvm. 2. *Quantitas.*

Qvantitas eius incomperta, pars eius quæ dicitur *Meta incognita* gradum 60. attingit, pars maximè Septentrionalis vltra 70. detecta non eſt. Neſcitur vtrum ſit continens aut Inſula, in præſentiâ probabilius eſt continentem eſſe.

Nvm. 3. *Qualitas.*

Nvlla hîc arbor (quidam tamen nuces & quercus agnoſcunt) incolæ vtuntur oſſibus piſcium ingentibus, quæ mare quotidie ad littus euomit.

Merces. Hinc afferuntur marmora diuerſi coloris, pelles, & piſces exſiccati, & cornu piſcis quod hactenus Monocerotis cornu creditum eſt.

Nvm. 4. *Mores.*

Victitant indigenæ carnibus vrſorum, vulpium, leporum & damarum. Item & piſcibus & volucribus, vitámque ſimilem agunt Canadenſibus. Crudis carnibus cum voluptate ſe ingurgitant.

Nvm. 5. *Religio.*

Anno Chriſti 1000. eò penetrauit, beneficio Olaui Noruegiæ Regis, eóque miſſus Epiſcopus. Poſteà & eò Patres Dominicani tranſiſſe dicuntur: de quorum Monaſterio in Admirandis.

§. 5. *De Spitsberga.*

Nomen habet à voce Germanica *Spits* quæ acutum, & *Bergen*, quæ montem ſignificat: ſic dicta eſt ab Henrico *Helmskerck*, qui anno 1596. eam detexit. Sed Angli contendunt ante annos 17. inuentam, dictámque *Neuland*, *nouueau pays*, aut *Greenland*, *Terre verte*: Interim dum inter ſe diſceptant, Rex Danus per Præfectum Vardhuſianum, hinc ſibi vectigalia à piſcatoribus exigit.

Sitvs. Extenditur à gradu latitudinis $76\frac{1}{2}$ ad 80. & paulò ſuprà, & iacet inter 25. & 40. Meridianos, vt me Tabulæ Batauorum docent. Continet duas ingentes peninſulas.

Merces. Hîc Phocarum, & Balænarum piſcatio nobilis, & variorum monſtrorum marinorum. Capiuntur hîc quoque Equi marini, quos alij vaccas, alij elephantes dicunt, quorum adeps magni fit, ſed pluris dentes, ebore precioſiores.

§. 6. *Diuiſio Regni Danici.*

- DANIA
  - NORDALBINGIA
    - Ivtia *Iutland.*
      - Septentrionalis.
      - Meridionalis.
    - Holsatia: *Holſtein.*
  - INSVLÆ
    - Sielandia, Fionia.
      - Cum minoribus adiacentibus
    - Minores Insvlæ
      - Borhnolmia.
      - Gotlandia.
      - Oeſilia.
  - SCANIA.
    - Halladia.
    - Scania,
    - Blekingia.
- NORVEGIÆ REGNVM
  - CONTINENS
    - Bahuſiana.
    - Angerhuſiana.
    - Bergenſis.
    - Nidroſienſis.
    - Varhuſienſis.
    - (Præfecturæ:)
  - INSVLÆ
    - Iſlandia.
    - Groënlandia, ſeu Terra viridis.
    - Spitſberga, ſeu montium acutorum.

§. 7. *Nordalbingia olim Cymbrica Cherſoneſus & Cartris.*

Nvm. 1. *Iutia Septentrionalis*, Norder-Iutland.

Dioeceſis Ripenſis: Ripa: *Ryp*, ad Fl. Nipſicum *Nipſaa*, à quo diuiditur in tres partes, portus ab vrbe mille paſſibus diſtat, prætextus minutis Inſulis. In hoc tractu Præfecturæ 30.

Eueſché de Ryp.	Coldinga: *Koldingen*, hoc eſt ſylua in colle, ſtatione Chriſtierni III. celebris, vbi pons *Broherit*, vnde & regiunculæ nomen, ex quo multa ſibi conficit Danus vectigalia. Vrbi quoque imminet arx *Arnsburgh* Aquilæ burgus à prædicto Principe perfecta.
DIOEC. ARHVSIENSIS *Eueſché d'Arhuſen.*	ARHVSIVM: *Arhuſen*, ad mare ſita ciuitas è regione Samſoæ Inſulæ. Randruſium: *Randerſen*, oppidum luculentum ad Fl. Gudium, *Guden-aa*. Grimſtadium: *Grimſtad*, ad Fl. Grimſundam *Grimſund*. Mariagrum: *Mariaker*, ad hanc aut ſequentem diœceſim pertinet.
DIOEC. ALBVRGENSIS antea BVRGLAVIENSIS *Eueſché d'Aëlburg.*	ALBVRGVM: *Aëlburg*, ad ſinum Lymicum *Limfort*, ſic dicitur ab Anguillis, quæ hîc plurimæ capiuntur, *Ael* enim Anguilla eſt. Venſilia, ſeu Venſolia, & Vendelboa, olim & Borgla, vnde hæc diœceſis dicta eſt quondam Burglauienſis, ſeu Borglumienſis: *Vendyſſel* minutum oppidum ad Fl. *Ry-aa*. Thyſtadium: *Thyſtad*, vbi ſchola, arx Orumna, & cœnobium in fabulis Danicis decantatiſſimum ob puellam hîc ſepultam. Promontorium Scagenſe, *Scagen*, hanc peninſulam terminat.
DIOEC. VIBVRGENSIS, *E. de Vuiburg.*	VIBVRGVM: *Vuiburg*, iuridica ſedes Triumuiralis totius Iutiæ. Niba, Scheua: Vrbeculæ quarum equi celebrantur generoſiſſimi, vt & totius huius tractus.

NVM. 2. *Iutia Meridionalis*, *ſeu Ducatus Sleſuicenſis*, Suder-Iutland, ou Duché de Sleſuik.

SLESVICVM: *Sleſuik*, ſeu *Schleſuuik*, ad ſinum, ſeu Fl. Sliam *Slee*, quondam Cymbricæ metropolis, & dicta *Hedeba*, ſeu *Hedebui*, à quadam Regina Daniæ *Hetba*, poſtea & *Scliesſtorff*: adiacet ei ab Occidente arx Gottorpia *Gottorp*.

Flenſburgum: *Flensborg*, vbi portus capaciſſimus, ſic dicitur à Flenone milite forti, quaſi Flenonis Burgus, loco peramœno ſita ciuitas, & riguo.

Haderſlebia: *Haderſleben*, portum habet egregium, arx euerſa eſt, alia in Inſulâ vicinâ excitata, vulgò *Hansbourg*, omnino regia atque magnifica.

Huiſemum, ſeu Huſenum: *Huſem*, ad ſinum Heuerum *Heuer*, cum arce præclarâ.

Apenroa: *Apenrade*.

Tundera: *Tunder*, in eâ regione quæ Frieſlandia minor dicitur, aliàs maris eluuiem paſſa, nunc tuta molibus iactis.

ALSENA *Alſen* — Inſula in quâ arx magnifica Synderburgum *Synderburg*.

NVM. 3. *Holſatia*, l'Holſace, ou Holſtein: *à ſyluarum multitudine ſic dicta*.

DVCATVS HOLSATIÆ, *Duché d'Holſtein*.
- CHILONIVM: *Kiell*, in Iſthmo, ita vocata quaſi cuneus, vbi quotannis fiunt nobilitatis Holſaticæ Comitia.
- Vilſtria: *Vilſter*.
- Rendeſburgum: *Rendsborg*, in palude quam facit Fl. Eidera.
- Neomonaſterium: *Niemunſter*, ad Fl. Storam *Stoer*.

DITMARSIA, *Dithmarſe, ou Dithmerchen*, à Marſis Strabonis.
- Mildorpia: *Meldorp*, ad Fluuiolum Meldam, qui mox cadit in mare Germanicum, à quo & dicitur.
- Lundenum: *Lunden*, ad initium magni oſtij Fl. Eideræ.
- Heida: *Heiden*, ſic dictum oppidum à Mirica, inter colles ſita: tota hæc regio pro libertate diu contra Danos pugnauit, & hîc Dithmarſi fœdè cæſi ſunt.
- Toninga: *Toningen*, in peninſula, ſeu Prouincia dicta EIDERIA *Eyderſtede*, ad Fl. *Eyder*.

STORMARIA, à Stura, ſeu Stora
- HAMBVRGVM: *Hambourg*, ciuitas ampliſſima, & iam Reip. caput, de qua in Germania.
- Vedela: *Vedel*.
- Elmehorna: *Elmenhorne*.

Fluuio *Stormariæ.*

Crempa: *Kremp*, ad Fl. cognominem qui cadit in Sturam.

Bramſtedium: *Bramſted.*

Itzohoa: *Itzehou*, ad Fl. Storam, vbi proceres Holſatiæ contra Regem ſeſe fortiter defenderunt.

VAGRIA, ſeu VAGARIA *la Vagrie.*

LVBECA: *Lubek*, vrbs Imperialis, & Remp. conſtituens ad Fl. Trauam *Trauene*, vbi haurit *Vakeniſſ*, & *Suarde*, varias belli dominorúmque experta vices: nunc ſui iuris nulli vrbium Germanicarum decedit; hîc olim Obotriti populi.

Oldenburgum: *Oldenbourg*, ad lacum, vnde regiunculæ nomen.

Segeberga: *Segeberg*, in loco *Aëlberg*, excitatum monaſterium cum arce, opus Lotharij ſecundi, & ſtagnum cognomine.

Oldeſlouia: *Odeſlo*, ad Fl. Trauam.

Plona: *Plane*, vrbecula inter duos lacus maiorem & minorem dictos.

Neoſtadium: *Nieſtat*, ad mare Balthicum.

Ranzouia arx: *Ranzau*, vnde nobis familia, & virorum fortiſſimorum, atque doctiſſimorum parens, & alumna.

§. 8. *Inſulæ Danicæ.*

NVM. I. *Sielandia*, Sieland & Seland, & Zeeland: *maxima Danicarum Inſularum, & amœniſſima.*

HAFNIA: *Coppenhage*, ſeu *Coppen-hauen*, vrbs planè Regia, & totius Daniæ metropolis, primùm arx tantùm contra piratas, dicta antè *Kiobmans offen*, portus mercatorum, qui preſſi eò confugiebant. In eâ Rex coronatur, habétque Academiam celeberrimam.

Roſchildia: *Roſchild*, ſeu *Roeſchil*, vrbs Epiſcopalis, in qua tumuli Regum Danorum, ſenſim deficit.

Helſingora: *Elzenor*, & ei vicina arx Coronæburgum *Kronenburg*, arx inexpugnabilis, in anguſtiis Sundici freti, ſeu Oreſundici *deſtroit de Sund*, & hîc penditur Regi vectigal in ſingulos malos.

Callenburgum : *Kalenbourg*, à Saxone Kalunda dicta.
Stagoſa : *Slages*, cui adiacet arx vbi mortuus Fridericus II.
Ringhſtadium : *Ringſtede*, in medio Inſulæ vrbs peruetuſta.

MINORES INSVLÆ pendent ex Selandia.	AMAGRA: *Amager*, vel Amagria, fœcundiſſima, Hafniæ adiacens ab Oriente, & eius nutrix. HVENA: *Vveen*, ſic dicta ab Huenellâ Gigante fæminâ, vbi Vranoburgus Tychonis-Brahe, ferè ad Sundicum fretum. MONA : *Moen*, vbi vrbs Stega *Stegh*.

NVM. 2. *Fionia*, Funen, *ſeu* Fuinen; *à pulchritudine nomen habet, Euripo violento à Iutiâ ſeiuncta.*

OTTONIA, ſeu Odenſe ciuitas magna *Ottenſche*, ſeu *Ottenſee*, vbi circa Epiphaniam totius nobilitatis Comitia celebrantur, emporium celeberrimum.
Neoburgum : *Nyburg*, vbi Prætoria nauis Regis eſt in anchoris, olim Regis & Curiæ Danicæ ſedes.
Cartemunda : *Cartemunde*, ad ſinum cognominem.
Suineburgum : *Suuinburg*.
Foburgum : *Voburg*, minoribus Inſulis coronatum oppidum.
Bounſonia : *Boens*, ad Boreale latus Inſulæ.
Middelfurtum : *Milbar*, ſeu *Mildelfart*, verſus Iutiam.
Rugardia : *Rudgard*, prædium Regis peramœnum.

MINORES INSVLÆ pendent à FIONIA.	LANGELANDIA : *Langeland*, vbi oppidum Rutcopia *Rutkopeng*, ad latus Occidentale Inſulæ. LALANDIA : *Lalandt*, feraciſſima frumenti, vrbecula Maſcouia *Maskou*, & in medio Inſulæ monaſterium olim pulcherrimum Mariobæa. FALSTRIA : *Falſter*, cuius promontorium nautis eſt famoſum *Geſter*, verſus Germaniam : oppida & arces regiæ dux *Nikoping*, & *Stubcoping*. ARIA : *Arr*, amœniſſima, vbi arx & oppidulum Kopinga *Koping* ad Boream.

NVM. 3. *Minores Inſulæ.*

BORINGA ſeu BORNHOLMIA *Bornholm.*	Nexoa : *Nex*, ad Orientale latus. Rundea : *Rottum*, ad Occidentale. Suanekera : *Suanex*, in Boream.
GOTLANDIA *Gotland.*	VISBIA : *Viksby*, ſeu *Viskbuy*, ſic dicta à piſcatione: Epiſcopalis eſt, portum habet percommodum, & munitum duobus propugnaculis ligneis : fuit olim Nautarum ſchola, hincque leges capiebant.
OSILIA, ſeu OESILIA *Oëſel.*	Quatuor millia indigenarum numerat, habétque caſtrum regio præſidio communitum *Arnsburg*: quomodo omnino venerit in ditionem Danicam diximus in Liuoniâ.

§. 9. *Scania, quâ in voce veteris Scandiæ omnes veſtigium agnoſcunt.*

SCANIA PROPRIA *Schonen.*	LVNDIA : *Lunden*, Danicè *Lund*, Archiepiſcopalis vno tantùm milliario à mari, antiquiſſima ciuitas. Coronia : *Landſcroon*, vrbs luculenta cum arce, nundinis ſuis celebris ad feſtum S. Ioannis Baptiſtæ. Malmogia : *Ellebogen*, Danis *Malmoë* vrbs munitiſſima, nobilis Academia, vbi & Regia Bibliotheca. Helſingoburgum : *Elſenbourg*, ſeu *Elzenborg*, ad fretum Sundicum, è regione Helſingeræ *Elſenor*, oppidum munitiſſimum, & ſuis nundinis celebratiſſimum.
HALLANDIA *Haſland*, olim Ducatus.	VARBVRGVM : *Vvaërsbergen*, propugnaculum contra Suecum; arcem habet, & portum non incommodum. Laholmia : *Laholm*, oppidulum, vel potiùs caſtrum ad profundum ſinum affixum. Helmſtadium : *Helmſte*, locus non ita pridem munitus. Falcoburgum : *Valkembourk*, ad Fluuium cognominem.

BLE-

BLEKINGIA *Bleicking*, olim Ducatus.	CHRISTIANOPOLIS: *Chriſtianopel*, oppidum munitiſſimum in limite Gothico. Chriſtenſtadium: *Chriſtenſtad*, à Chriſtiano IV. conditum. Trelleburgum: *Drelborg*. Vſtadium: *Vſter*, portus ſatis tutus. Rottenbya: *Rottenbuy*, verſus Gothiam.

CAPVT VIII.

Regni Noruegiæ diuiſio.

COMPLECTITVR Noruegiæ Regnum Noruegiam, & præterea Inſulas quas Rex Danus vt Noruegiæ Dominus ſibi vindicauit, aut Præfectorum Noruegorum ope in officio continet.

§. 1. *Noruegia*, la Noruege, ou Noruegue.

BAHVSIANA PRÆFECTVRA *le Gouuernement de Bahus.*	BAHVSIVM caſtrum: *Bahus*, malè *Bohus*, ad minutam Inſulam quam facit Fluuius Trolhettus, vulgò *Vinder*, qui ex Venero lacu erumpit: hoc excitauit Haquinus IV. cùm vt Suecum retardaret, tum vt vicinas vrbes contineret. Maſterlandia: *Maſterland*, ad quam fit piſcatio Pelamidum nobilis. Congela: *Congel*, paulò ſupra Maſterlandiam. VIKIA Prouincia, quæ in Boream fere ad montes vſque porrigitur vulgóque dicitur *Vvick-Syden*.
AGGERVSIANA PRÆFECTVRA *le Gouuernement*	ASLOA: *Anſlo*, ſeu *Opſlo*, Gallis *Anſloye*, Epiſcopalis, ad quam piſcis *Makerel* capitur ſine ſale inſuauis, conditus ſale ſuauiſſimi ſaporis. AGGERSVSIA arx: *le fort d'Angerhus, ou Angerhuys*, in intimo ſinu Anſloenſi. Tonſberga: *Tonſberg*, aliter *Koeningsberg*. Fridericiburgum: *Fridrichſtad*. Schina: *Scheen*, vbi fodinæ cupri & ferri, immo & argenti detectæ ſtudio Chriſtiani Tertij. Hammaria maior & minor *Hammer*, 20. leucis in

Boream ſupra Aſloam.

d'Angerhus.

Hinc quoque pendet TELLEMARCHIA prouincia, in quo nomine Ortelius perperam agnoſcit nomen Thule, vt ſuprà monuimus Tomo 1. parte 2. lib. 2. cap. 3. §. 4.

BERGENSIS PRÆFECTVRA *le Gouuernement de Berge.*

BERGÆ: *Bergen*, indigenis *Baërn*, emporium nobile, ſitæ in ſinu flexuoſo vulgò *Carmeſond*, quem ſcopuli vtrimque ſtringunt. Multis ciuitas eſt aucta priuilegiis, vt ad eam mercatores confluerent.

Begershuſium arx *Bergershuſen*, vbi Præfectus reſidet non procul à Bergis in Boream.

Staffengera: *Staffanger*, ciuitas Epiſcopalis, oppidulum ſitum ad magnum ſinum, à quâ non procul arx *Doeſuuik.*

NIDROSIANA PRÆFECTVRA *le Gouuernement de Trunten.*

NIDROSIA: *Trunheim*, & *Trunten*, perperam *Drunthem*, nomen habet à Nidero flumine, totius Noruegiæ metropolis Archiepiſcopi ſedes, à qua olim & Iſlandiæ, & Orcadum, imò & Groenlandiæ Epiſcopi pendebant. In eâ viſuntur reliquiæ magnifici templi ſub nomine S. Olai. Ab eâ non procul lacus de quo in Admirandis.

VARDHVSIANA PRÆFECTVRA *le Gouuernement de Vardhus.*

VARDHVSIVM caſtrũ: *Vardhus*, aliter Vardahuſium, in Inſulâ Vardâ, littori Boreali affixâ, & Præfecti ſedes, qui & Finmarchiam adminiſtrat: eo autem caſtro Rex Daniæ in mare Septentrionale ſibi ius vendicat, cogitque Barauos, & Anglos piſcatores pretium piſcationis exſoluere.

FINMARCHIA: *Finmark*, indigenis *Markfennen*, ex parte pendet ab hâc Præfecturâ, & à caſtro Vardhuſio ius accipit. Quomodo autem populi iſti diſtribuantur, & quæ loca incolant, qui ſint eorum mores, neque etiam conſtat inter Suecos, qui de iis ſcripſerunt.

CAPVT IX.

Inſulæ Septentrionales Dano Regi ſubditæ, quia Rex Noruegiæ.

§. 1. *Iſlandia*, Iſlande.

PARS ORIENTALIS ab Iſlandis *Auſtlendingafiordung.*	Kurbarius pagus: *Kurbar.* Ikrida: *Ikria*, Monaſterium ad lacum in quo miræ magnitudinis ſerpens plerumque apparet.
PARS OCCIDENTALIS ab incolis *Veſtlendingafiordung.*	Gilſa: *Gilff*, pagus ad ſinum inſulis refertiſſimum. Stadurum: *Stadur*, in alio ſinu portuoſo.
PARS BOREALIS ab indigenis *Nordlendingafiordung.*	Hola: *Holen*, aliter *Halar*, Epiſcopalis ciuitas, antea dicta *Hoff*, prædium aut ager Hialtæ, quo vſus eſt Rex Olauus ad populares Chriſto addicendos.
PARS MERIDIONALIS ab Iſlandis *Sudlendingafiordung.*	Schalotum *Schalhot*, Epiſcopalis condita ab Iſleffo filio Gyſſeri, quo vſus etiam erat Rex Olauus; & hic Iſleffus primus ordinatus eſt Inſulæ Epiſcopus ab Archiepiſcopo Bremenſi. Beſteda arx: *Beſtede*, aliter *Kronningeſgard*, vbi Prorex Inſulæ commoratur. *Hecla*, mons igniuomus, ex quo non tantùm ignes, ſed etiam fulgura emicant permixta quaſi fulminibus, vt dicemus in Admirandis.

§. 2. *Groenlandia*, la Groënlande.

PARS OLIM DETECTA.	BEAREFORTIA, vrbs Epiſcopalis, in quam Olauus Rex Noruegiæ Epiſcopum miſit: is piſcandi licentiam concedit, & exinde victitat. Monaſterium S. Thomæ: *S. Thomas*, ad radicem montis igniuomi, ad ſinum in quo neque piſces, neque volucres deſunt: de eo in Admirandis.

GROENLAND ET LES NOVVELLES TERRES DESCOVVERTES VERS LE SEPTENTRION
SPITZ-BERGE
ISLAND
POLE ARCTIQVE
GROENLAND
LA SVEDE
NORVEGE
ISLANDE
MER GLACÉE
Le Cercle Polaire
OCEAN CALEDONIQVE
LA BORNE INCONEVE
MER CHRISTIANE
MER NOVVELLE
AMERIQVE SEPTENTRIONALE
Schetland Isles
Orcney Isles
Isles Fero
Frisland Isle
Cap Farvel
Spitsberge
Grims Isle
Lunday Isle
Cap Hecla
Vestmannas Isles
Papey Isle

Pars recens detecta
- Meta Incognita, ſic appellatur pars Groenlandiæ, quam terminat promontorium *Farenuel.*
- Fretum Forbiſherij Gallis *de Forbicher*, de quo in Maribus Tomo 1.part.1.lib.6.cap.13.§.5.
- Tota ora Freti Dauiſij, ab Anglis Argonautis detecta, dum viam ad Sinas quærunt, de quâ ibidem.

§. 3. *Spitsberga, ſeu Montes Acuti*, Spitzbergen.

Peninſula Occidentalis
- Sinus S. Magdalenæ: *la Baye S. Magdeleine*, ad Boream.
- Sinus Sancti Ioannis: *la Baye S. Iean.*
- Behouda portus: *Behouden Hauen*, in medio Peninſulæ.

Peninſula Orientalis
- Sinus Londinenſis: *Baye de Londen, ou de Londres:* ab Anglis piſcatoribus detecta eſt iſta ora.

CAPVT X.

Regnorum Septentrionalium diuiſio per Epiſcopatus.

In Suecia. — Archiepiſcopatus Vpſalienſis *d'Vpſalie.*
- Lincopenſis: *Lincoping en Oſtrogothie.*
- Scarenſis: *Scaren en Veſtrogothie.*
- Stregnenſis: *Strengnes en Sudermanie.*
- Aroſiēſis: *Aroſen, ſeu Veſteraſen, en Veſtmanie.*
- Vexionenſis: *Vexſio en Oſtrogothie.*
- Aboenſis: *Abo en Finland.*
- Viburgenſis: *Viburg en Carelie.*

In Liuonia. — Rigenſis *de Rige.*
- Reualienſis: *Reuel en Harrie.*
- Hapſalienſis: *Hapſal en Vikeland.*
- Torpatenſis: *Torpat en Kikeland, ou Litlandie.*
- Gerlandenſis: *Guerland.*
- Nunc vnus eſt, reliquis extinctis & ipſo Archiepiſcopatu abolito. — Venedenſis: *Vendeu*, aliter *Vindouu*, à Sixto V. per Stephanum Battoriũ procuratus.

IN DANIA	LVNDENSIS *de Lunden.*	Rochildenſis : *Roſchild en Sieland.*
		Ottonienſis : *Ottenſe, ou Ottensée en Fuinen.*
		Ripenſis : *Ryp en Nider-Iutland.*
		Viburgenſis : *Viburg en Nider-Iutland.*
		Arhuſienſis : *Arhuſen en Nider-Iutland.*
		Sleſuicenſis : *Sleſuik en Suder-Iutland.*
IN NORVEGIA	NIDRO-	Aſloënſis : *Oplo*, aut *Anſlo.*
		Staffengeraſenſis : *Staffenger* } nunc vniti.
		Bergenſis : *Bergen* } nunc vniti.
		Hammarienſis : *Hammer*, pridem intercidit.
IN ISLANDIA	SIENSIS	Holenſis : *Hola en la partie Boreale d'Iſlande.*
		Schalotenſis : *Schalhot en la Meridionale.*
IN GROENLANDIA	*de Tronten.*	Groënlandenſis, ſeu Bearefortienſis : *à Beareford en Groenland.*

CAPVT XI.

De admirandis regnorum Septentrionalium.

§. 1. *In Dania.*

REGES Daniæ ex Vrſo procreatos vulgò credunt. Vrſus enim virginem rapuiſſe dicitur, eámque compreſſiſſe, ex quo concubitu natus filius pulcherrimus, & ſtrenuiſſimus, ſed villoſus; quare dictus à parente virginis Vrſus. *Ioan. Saxo. Ioannes Magnus, Olaus Magnus.*

In Daniâ tanta olim Pelamidum (quos Barbarè vocant Haleces) copia, vt ſæpe freta, & ſinus omnes iis ſcaterent, & impacta nauigia vix remis impelli poſſent. *Saxo, & Stephanus Stephanius.*

In Inſulâ Huenâ ad fretum Oreſundam, ſyluula ex corylis, vbi nulla nucum infecta vnquam, aut arroſa vermiculis viſa eſt. *Petrus Montanus.*

In eâdem Inſulâ Glires nulli viſuntur, nec importati viuere poſſunt. *Idem.*

Ibidem fons rigidâ quamtumuis hyeme, cæteriſque concretis, numquam congelatur. *Idem Montanus.*

§. 2. *In Sueciâ.*

Prope Goppingam reperitur aqua acidula ad inſtar vini, eáque fulua. *Andr. Baccius lib. 1. cap. 14. & Cæſius de Miner.*

Vernerus lacus tam præcipitanter cadit, vt fragor ad ducenta ſtadia exaudiatur. *Olaus Magnus.*

In Sueciâ fons in montis editiſſimi vertice non emittit aquam niſi ſole ſupra horizontem exiſtente, noctu omnino exſiccatur. *Euſebius Nierembergius.*

In Dalecarliâ aqua ex metallicis hauſta, ferrum in cuprum præſtantiſſimum tranſmutat, deſideratâ tantùm ponderis quartâ parte, ſi ferrum fuerit minutum, ſi verò denſius tertiâ. *Henricus Soterus in ſuâ Sueciâ.*

Prope Stocholmiam locus *Kundſunt* dictus, hoc eſt *Gurges* inter ſcopulos, cuius fundus numquam potuit explorari. *Olaus lib. 2. cap. 12.*

In Sueciâ Alces tanti roboris, vt lupum pede attingentes non tantùm enecent, ſed & confodiant. *Idem Olaus.*

Porrò cornua pedis dextri poſterioris Alces, qui nondum genuerit, ſi viuo pedi reſcindantur ante medium Auguſtum, Herculeum morbum ſolo tactu ſanant. *Idem Olaus lib. 18.*

In Angermaniæ promontoriis, tantus fluctuum ſtrepitus, vt niſi fugiant nautæ, aut exanimantur, aut ſurdaſtri reliquâ vitâ perdurant. *Idem Magnus.*

In Gothiâ Meridionali prope vrbem *Vexion* lacus limoſus omnia adurit quæ coqui poſſunt. *Olaus lib. 2. cap. 1.*

Vbi ſunt Gothi in vaſtis ſolitudinibus Barathrum eſt, ſeu foſſa profundiſſima, quaſi muris vndique præcincta, in quam mittuntur damnati cuiuſdam criminis. In hanc foſſam indigenæ ſolent proiicere agnos ſacrificatos, & excoriatos, vnde eos rapiunt Aquilæ, & transferunt ad ſummos montes, carnibus autem adamantes magni precij adhæreſcunt. *Anaſtaſius Nicenus ex Chryſoſtomo.*

In littore Oſtrogothorum Orientalium prope oppidum Norcopenſe ad torrentem viſuntur Saxorum variæ figuræ quaſi humano

artificio elaboratæ, & in iis aliquot hominis forma. *Olaus lib. 2.*

In parte Septentrionali Sueciæ Vrſi, & Cerui candidi ſunt. *Nierembergius, & plerique alij.*

In eadem parte Septentrionali tantum frigus plerumque deſæuit, vt fictilia vaſa paſſim frangantur, & aliquando claui ex portis, atque ſeris exiliant. *Olaus lib. 2. cap. 12.*

In iiſdem locis capiuntur vituli marini, quorum adipe perlitæ ocreæ numquam afflantur fulmine. *Geſnerus.*

In Finlandiâ *Niger* Fluuius omnes piſces nigros alit. *Olaus, & Scaliger exercitatione 59.*

In Liuoniâ cuniculi æſtate cineritij, hyeme candidi fiunt. *Henricus Soterus in ſuâ Sueciâ.*

§. 3. *In Noruegia.*

Ad littora Noruegiæ adeò profundum mare, vt quamuis eò deductæ fuerint naues plenæ funibus, numquam tamen ſolum potuit explorari. *Olaus Magnus lib. 2. cap. 12.*

In eodem mari captus eſt piſcis, vultu & cucullo Monachum referens, cuius imaginem exhibet in libro ſuo de Monſtris *Aldroandus.*

Ibidem ſæpe capti Tritones, & duo recens in Germaniam indidem aduecti. *Euſebius Nierembergius.*

Ad Occidentale latus Noruegiæ viſitur ingens vorago, quam vocant veteres Vmbilicum maris, Anhelitum & Nares mundi, nunc *Maelſtroome*, ſeu meliùs *Monskeſtroome*, à Naucleris *Nauer der zee*, hoc eſt Maris Vmbilicus, ante Inſulam, ſeu ſcopulum *Vueeroy*, vbi ſingulis ſenis horis creſcente Oceano aqua deorſum in Barathrum deuoluitur, tantâ vi, & rotatione, támque incredibili vndarum ſtrepitu, vt verbis exprimi non poſſit. Econtra eadem vnda Oceano decreſcente, rurſum ex imo emergit, atque attollitur tanto impetu, vt nulla moles, nullus quamtumuis vaſtus piſcis in fundo conſiſtere poſſit, & tunc naues ipſæ mercibus onuſtæ aliquando remittuntur. Patet hæc vorago in ambitu ad 40. millia paſſuum, & malè ab Gerardo Mercatore ex relatione Pſeudomonachi in regionem polo ſubiectam reiicitur. *Lucas Aurigarius, Ortelius, Syluester Cambrenſis, Olaus, &c.*

Sola Normannia (ſic Noruegiam vocat) vulpes habet nigras, lepo-

lepores & vrſos albos, qui ſub aquâ vt Vri viuunt. *Magiſter Adamus Canonicus Bremenſis de ſitu Daniæ.*

In Noruegiâ aër aliquando omnino corrumpitur, muribus quibuſdam morientibus quos *Lemmer* appellant indigenæ. Hinc morbus oritur inducens in caput vertiginem, & per totum corpus auriginem effundens. *Cardanus lib.* 1. *variarum cap.* 4.

Addit Olaus hos mures eſſe variegatâ pelle, cum imbre de cælo cadere, & diu dubitatum, vtrum in aëre formarentur; opinionem hanc refutatam eſſe, ex quo in eorum aluo herba reperta eſt. *Olaus.*

In Noruegiâ fons omnia in lapides mutat, ligna, lina, &c. per annum immerſa. Id probauit Epiſcopus Oxippale regnante Gucialdemaro Rege Danorum. *Sylueſter Cambrenſis.*

Prope Nidroſiam lacus omnibus congelatis, atque rigentibus numquam concreſcit. *Olaus lib.* 1. *cap.* 27.

Aër in Noruegiâ adeò frigidus, vt plerumque præcordia occupans, atque ſtringens priùs homines interimat, quàm ſe dolere ſentiant. *Barclaus in Icone Animorum.*

In Septentrionalibus lacubus congelatis, ſub ipſâ glacie ob ventum incluſum, non minor auditur ſonus, quàm ſæui tonitrui ex denſitate nubium in lateribus coarctati. *Olaus Magnus lib.* 2. *c.* 4.

§. 4. *In Iſlandia.*

HECLA mons ſemper obductus niue perpetuis ignibus exæſtuat, & plerumque lapides eructat. Certè anno 1580. tanto cum fragore & tumultu ſaxa eiaculatus eſt, vt ad 80. milliaria grandiores machinæ diſplodi putarentur. *Georgius Bruno.*

Ad eundem montem Vorago quædam, ad quam apparere ſolent demortuorum manes, & cum ambulantibus colloqui: neque detegitur error niſi cùm ſpectra ab oculis euanuerint. *Angrimus Ionas Iſlandus, & Olaus cap.* 3. *lib.* 2.

In hâc Inſulâ fons eſt aquæ fumigantis, quidquid fumi huius exhalatione efflatur, in lapideæ naturæ duritiem tranſmutatur, formâ duntaxat ſuperſtite. *Andreas Velleius Danus.*

Eſt hîc quoque fons aquæ peſtilentis, quem qui guſtauerit perinde ac veneno necatur. *Idem Velleius.*

Sunt & ignes qui cùm linum amburere nequeant, aquæ ta-

men mollitiem depaſcuntur. *Idem Andreas.*

Boues, & vaccæ hîc carent cornibus, non autem oues. *Angrimus Ionas.*

Reperiuntur hîc latices cerealis poculi ſaporem referentes. Hunc porrò fontem cùm Domini muro ſæpire voluiſſent, vt aquam eius facerent vectigalem, & ex eâ quæſtum facerent, mutauit locum & aliò deffluxit. *Andreas Velleius.*

In littore Meridionali Inſulæ fontes duo, Occidentalis lanas nigras commutat in albas, Orientalis albas in nigras. *Georgius Carolus Flander.*

In mediâ Inſulâ lacus ex quo halitus tam teter erumpit, vt ſuperuolantes volucres enecet. *Auctor libri Rerump. & Imp.*

Prope portum *Hanefordt*, ſpecus in modum putei in quo nulla aqua viſitur, ſed ſi lapidem proieceris poſt ſemihoram ſtrepitum audies, quaſi ſaxi in peluim æream cadentis, & illicò aqua aſcendet ad os putei, ſed illã adhuc nemo guſtare eſt auſus. *Idem Auctor.*

In ora maritima ex eodem tractu fontes erumpunt duo, quorum alter frigidiſſimus, alter calidiſſimus, qui poſtea coniuncti balneum efficiunt. *idem.*

Ventus inter Septentrionem, & Occidentem ſpirans adeò hîc vehemens, vt aliquando armatos equites ab equis deiiciat. *Olaus Magnus lib. 1. cap. 10.*

§. 5. *In Groenlandia.*

Hic viſitur Monaſterium S. Thomæ Dominicanorum, & ab illo non procul mons igniuomus, ex cuius pede fons ignitus erumpit. Huius fontis aquis per tubos deriuatis, non modò omnes cellæ Monachorum inſtar hypocauſtorum calefiunt, ſed etiam cibi, immo & panis ipſe coquitur. Tophum, ſeu pumicem mons euomit, ex quo totum eſt ſtructum cœnobium, tophi enim hi illâ aquâ perfuſi, quaſi adhibito bitumine conglutinantur. Hîc item horti pulcherrimi aquâ feruente rigati, in quibus flores, & fructus omnis generis. Hæc autem aqua vbi per hortos decurrit, cadit in vicinum ſinum, ſeu portum, quò fit vt numquam gelu concreſcat, ideóque appellent piſces, & volucres innumeræ, quibus incolæ ad ſatietatem victitant. Illa ſcribit, qui vidit & oram detexit Archithalaſſus Regis Daniæ *Nicolaus Zenus Venetus.*

§. 6. *In Spitzberga.*

Qvi hîc piſcantur Bataui & Angli, deficientibus nauibus relinquunt piſces ſuos, & anno ſequenti dum redeunt integros reperiunt, ſine vlla corruptionis ſuſpicione. *Relationes Batauorum.*

Hîc quoque piſcis capitur quem Iſlandi vocant *Nahuay*, cuius carnem ſi quis comedat ſtatim moritur. Habet autem hic dentem, in capite prominentem ſeptem cubitorum, quem pro Monocerotis cornu Bataui vendiderunt: & verò creditur venenis aduerſari. *Iidem Bataui.*

Equos marinos hîc quoque conficiunt, quos alij vaccas, alij elephantes marinos nuncupant: ſed non eſt facile eos habere integros plenóſque ſucci. Statim enim atque vnus eorum cuſpide percuſſus interiit reliqui accurrunt, & cadauer tandiu premunt, eique tandiu inſident, donec corrumpatur. *Iidem Nauclert & Piſcatores.*

LIBER QVARTVS.

De Sarmatiâ.

CAPVT PRIMVM.

Hiſtorica Sarmatiæ deſcriptio.

§. 1. *Nomen.*

Dicebantvr olim omnes illi populi Septentrionales Scythæ, ſed demum inducto Sarmatarum, & Germanorum nomine Scythæ vocari deſierunt, ait Plinius, Scytharúmque nomen ignotis tantùm populis hæſit. Dicti autem ſunt Sarmatæ, vt quidam volunt ab *Aſarmoth* filio *Iectan* filij *Heberis*; vel à vultu terribili, ſeu ſerpentino; σαῦρος enim *lacerta* eſt, ὄμμα *oculus*. Græci itaque Sauromatas, Latini Sarmatas appellant. Tamen in Periplo Scylacis Σύρμαται nominantur: ἱππομόλγοι autem & γαλακτοφάγοι, & alia eiuſcemodi, epitheta ſunt, non nomina.

§. 2. *Quantitas.*

Nihil certi hîc pronunciari poteſt propter ignorantiam eorum locorum, de quâ in veterum erroribus lib. 2. primæ part. To. 1.

§. 3. *Qualitas.*

Hic maximum frigus omnes veteres agnoſcunt: Syluas immenſas Mela, vt & lætiſſima paſcua fluuiis exuberantibus: quamquam alicubi tantam ligni agnoſcat inopiam, vt dicat incolas vti oſſibus pro ligno. Sed fertiliſſima Taurica Cherſoneſus, quæ aliàs pependit Mitridati Eupatori c x x c. medimnorum millia, & talenta argenti c c. vt hîc raceam de frumento in Græciam, & Athenas deportato. Piſcatio quoque ad Meotidem paludem luculenta, vnde laudantur Taurica Salſamenra. Equos ferociſſimos habet tota hæc regio, ideóque omnes caſtrantur vt manſuetiores ſint: hæc & plura Strabo lib. 7.

§. 4. *Mores.*

Mixta habebant connubia, hoc eſt communes vxores: *Tacitus.* eas autem colebant vt dominas; *Stobæus.* Sic obtegebant ſe pellibus vt tantùm oculi, atque os paterent: *Mela.* Tertio die tantùm cibum capiebant: *Iſigonus Nicæenſis apud Plinium.* Viuebant plerique in cauernis, *Mela.* Auri & argenti maximarum peſtium ignari erant, *idem Mela.* Incolæ Cherſoneſi manſuetiores, & πολιτικώτεροι, ſed lucro dediti, quare fures & piratæ: *Strabo lib.* 7. Interiùs habitantes feri, & crudeles. Bella & lites amant, quem primum interemerunt eius ſanguinem ebibunt, & quo quis plures interemerit eò nobilior: neminem interemiſſe probrum maximum: *Mela.* Crudelitatis teſtes Thoas, & Diana Taurica: *Herodotus lib.* 4. tradit Iphigeniæ immolatos fuiſſe omnes naufragos, iis caput percuti clauâ, truncum in mare deturbari, caput affigi conto, & tectorum faſtigio imponi. *Strabo lib.* 7. ideóque pontum olim ἄξενον dictum, quòd Scythæ hoſpites immolarent, deuorarent, & eorum caluitiis pro poculis vterentur. Reliqua in ſingulis populis proferentur commodiùs.

§. 5. *Religio.*

Mars omnium Deus, eique pro ſimulachris enſes, & tentoria dedicant. Homines pro victimis cædunt, *Mela.* Ignem etiam, Solem & Lunam coluerunt, *Clemens Alexandrinus.* Poſtmodum ad eos aduecti ex Græcia Iupiter, & alia turba deorum.

Fœdera apud eos non ſunt incruenta: & verè fœdus percutiunt: eximunt ſibi ſanguinem permixtúmque deguſtant, idque putant manſuræ fidei ſignum certiſſimum, *Mela.* Addit Herodotus lib. 4. eo etiam ſanguine illinere acinacem, ſecurim, tela, multis ſe verbis deuouere, tum demum vinum ſuo mixtum ſanguine potare.

§. 5. *Politia.*

Princeps hîc parenti nullus ſuccedit, ſed à populis eligitur, *Strabo.* Rex in Cherſoneſo ſemper dicitur tyrannus quamtumuis νομίμως imperet Rex Boſphoranorum vltimus fuit Paryſates, qui cùm Barbaris reſiſtere non poſſet, maius tributum exigentibus Mitridati Eupatori ſeſe ſubmiſit, *Strabo lib. 7.*

Roxolani quoque Regem ſuum habuore, & iis imperauit Ateas ille, qui contra Philippum Amyntæ filium bella geſſit. Roxolani autem omnes profitentur militiam ſuóſque locant agros, & in eos qui ſtipendia, aut fructus denegent arma circumferunt. Hinc Aſander quidam Iſthmum Tauricum muro permuniuit, quem decem turribus firmauit.

SARMATIÆ EVROPÆÆ DELINEATIO
TAVRICA CHERSONESVS
SCANDIÆ PARS
ALMA CHIVM MARE
SINVS GRANDVICVS
SINVS VENEDICVS
GERMANIÆ PARS
ASIA
MARE CASPIVM
PONTVS EVXINVS
PONTVS EVXINVS
SARMATIÆ
ROXOLANI
BASILIDES
TANAITÆ
IAZYGES MÆOTÆ
PALVS MÆOTIS
TVRCÆ
IAZYGES
PALVS
BORYSTHENITÆ
VENEDÆ
HIRRI
ARIMASPI
AGATHYRSI
PERI HERBIDI
ESSEDONES
DACIA
PANNONIA
Europa
Asia Limes
Riphæi montes
Rha Occidentalis Fl
Rha Orientalis
Vardanus Fl
Theodosia
Panticapæum

VETVS DIVISIO SARMATIÆ.

POPULI SARMATIÆ.

- ÆSTIÆI
  - Scyrri.
  - Hirri.
- VENEDÆ
  - Troglodytæ.
  - Geloni.
  - Neuri.
- BASTARNÆ
  - Sidones.
  - Carpiani.
  - Atmoni
  - Peucini.
  - Borani.
- TYRANGITÆ vbi & Axiaeæ.
- ROXOLANI
  - HAMAXOBII.
    - Eſſedones.
    - Tanaïtæ.
    - Baſilides.
    - Iazyges Mæotæ.
    - Boriſthenitæ.
  - GEORGI
    - Tauri.
    - Boſphorani.
- RIPHACES
  - Agathyrſi.
  - Arimaſpi.
  - Hyperborei.

CAPVT II.

Diuiſio Geographica Sarmatiæ.

§. 1. *Æſtiæi*, la Pruſſe, Liuonie, & Samogitie.

ALITER Heſti, ſeu Æſti, & Oſtiones, quorum veſtigium tranſlucet in *Eſten* Prouinciâ Liuoniæ: in littore Oceani conſtituuntur apud Caſſiodorum, apud Eginhardum ad ſinum Codanum. Apud hos colligi ſuccinum intelligitur ex Epiſtolâ Theodorici: quid autem Succinum, & vnde; legatur Philippus Cluuerius cap. 44. lib. 3. Germaniæ antiquæ. Notat etiam Tacitus colligere eos frumenta, & fructus, laborare *ſupra reliquos Germanos*; quibus verbis, eos Germanis videtur accenſere. In Æſtiæis autem duo populi.

SCYRRI *la Pruſſe.* — Sidonio Sceri, quorum regio paluſtris admodum dicitur OVIN apud Iornandem; olim amici Gothorum, fuere poſtmodum hoſtes: vnde colligere nititur Cluuerius Gothos fuiſſe Gothones Germaniæ populos, non è Scandiâ petendos eſſe.

HIRRI *la Liuonie, & la Samogitie.* — Plinio ſoli cogniti ſunt: quibus addicenda Oſericta Inſula vulgò *Oeſel*, quam Plinius Latrim appellat, eámque in ſinu Clylipeno collocat, in quâ tradit Mitridates cedri genus creſcere ex quo Succinum defluat.

§. 2. *Venedæ*, la Lithuanie.

EORVM veſtigia in extrema parte Meridionali Liuoniæ Cluuerius agnoſcit, in vrbe *Vvenden.* Obſeruat item ad mare habitaſſe, & ab illis dictum eſſe Venedicum ſinum, ſicut & Pomeraniæ Regionem *Venden*, & Marchiam Vinidorum, in quam cum aliis Slauis tranſmigrarunt; vbi etiamnum Vinidi nominantur. Annumerantur à Plinio Sarmatis; dubitat Tacitus quoniam non viuunt in plauſtris & equis, ſed pedum vſu & pernicitate gaudent, & ſcuta geſtant, errant tamen per ſyluas Sarmatarum more latrocinandi

nandi gratiâ. In iis tres populi.

TROGLODYTÆ *la partie plus Septentrionale de Lithuanie.*	Vadianus in Melam putat eſſe dictos à ſpecubus, in quibus deliteſcunt quemadmodum Æthiopici, ſed hos declinandi caloris causâ, illos frigoris ſpeluncas habitare, & putat de noſtris ſcripſiſſe Virgilium, *Illi in defoſſis ſpecubus ſecura ſub altâ Otia agunt terrâ, &c.*
GELONI *partie de Mazouie, la Podladie, & partie Occidentale de Lithuanie.*	Hoſtium cutibus ſe, equóſque ſuos velabant, & ſe quidem pelle capitis, equos reliqui corporis cute, *Mela*, & *Solinus*. Pictos nominauit illos Maro 2. Georg. & 4. ſanguinem equorum cum lacte miſcere ait: *Et lac concretum cum ſanguine miſcet equino.*
NEVRI, *partie plus Orientale de Lithuanie, & le Duché de Smolensko.*	Quibus tempus aſſignatum, vt in lupos conuertantur, item in eos qui fuere mutentur; ad Boryſthenem fluuium degunt. *Mela*, *Plinius*, & *Solinus*.

§. 3. *Baſternæ, aliter Peucini.*

Seu Baſtarnæ, malè Blaſternæ, Valerio Flacco metri cauſâ Batarnæ, quos dubitarat Tacitus vtrum Sarmatis annumeraret, quia ſermone, cultu, ſede, domicilio Germanos referunt, niſi mixtis connubiis viuerent. Apud Plutarchum, Polybium, & Liuium dicuntur Gallica gens, quod vt explicet fruſtra ſe torquet Cluuerius, quis enim neſcit Gallos Europam vniuerſam peruaſiſſe, Dio Scythas appellat, Strabo Thracibus permiſcet, idem Dio Triballos, & Dardanos ait ab iis debellatos eſſe.

BASTERNARVM VRBES	Carrodunum: *Limbourg*, Cluuerio; putat tamen Petrus Appianus eſſe *Cracou*, minùs probabiliter. Clepidaua: *Camieniek*, ab aliis Clepidiana quòd in more Clypei vndique montibus valletur. Vibantauarium, aliter Vibantanarium: *Bar.*

BASTER-	SIDONES, *parties Boreales de Ruſſie noire, & petite Pologne.*	Prope Viſtulam, vt ex Ptolemæo, benè colligit Philippus Cluuerius.

NA-RVM DI-VER-SÆ GEN-TES	ATMONES *la haute Volhinie.*	Pars Baſtarnarum Straboni; ſed quo loco collocandi ſint Cluuerius dubitat, fortè ſupra Tyrangitas.
	BORANI	Ptolemæi Bulanes qui in expeditionem cum Gothis profecti ſunt; eorum ſitus ignoratur.
	PEVCINI *la Podolie, & Beſſarabie.*	Pars Baſtarnarum Straboni; ſic dicti, vel ab Inſulâ Peuce ex qua Triballos eiecere, vel meliùs à monte Peuce, cuius meminit Ptolemæus. Ab aliis cum Baſtarnis confunduntur.
	GETARVM SOLITVDO *Territoire d'Oczakou au deçà du Nieper.*	Inter Hieraſum Fl. & Tyram, vbi Darius Hiſtaſpides bellum inferens Scythis, ſiti cum exercitu ferè confectus eſt. Vbi etiam poſtea Lyſimachus à Dromicheta, ſeu Dromichare Getarum Rege viuus captus eſt.
	CARPIANI *parties Meridionales de la petite Pologne, & Ruſſie noire.*	Dicti à Zoſimo reliquiſque deinceps CARPI in hiſtoriâ Romanâ celeberrimi; nomen habent à monte Carpatho, quo Sarmatæ à Dacis diſpeſcuntur.

§. 4. *Tyrangitæ*, la baſſe Volhinie.

ET Tyrigetæ Straboni, qui eos Getis connectit, aliis Tyritæ à Tyra fluuio ſic dicti, qui à Iornande Dricca nominatur hodie *Neſter*, aliis *Dnieſter*.

POPVLVS TYRANGITIS MIXTVS	AXIACÆ *Pays autour de Deſſau.*	A Fluuio Axiace ſic nominati: Hi populi, inquit Mela, furari quid ſit ignorant, ideò nec ſua cuſtodiunt, nec tangunt aliena.

VR-BES

TYRAS ciuitas aliter Ophiuſa, licèt Ptolemæus ex iis perperam duas vrbes faciat, colonia Phœnicum erat, vnde ab Ammiano nuncupatur Tyros: *intercidit.*

Niconia, ſeu Niconium ad Iſtri oſtia Stephano, Ptole-

TY-RAN-GI-TA-RVM

mæo ad Fl. Axiacum, Straboni ad Fl. Tyram è regione vrbis Tyræ, hodie ſi credimus Nigro dicitur *Nomanoſter.*

Hermonactis vicus, poſtea Hermonaſſa, Plinio & Melæ, à quibus tamen in Mæſiâ collocatur, hodie Nigro eſt *Moncaſtro.*

Neoptolemi Turris in oſtio Tyræ Fl. ab legato Mitridatis condita, qui Roxolanos deuicit: *perijt.*

§. 5. *Roxolani*, partie de la Moſchouie, & la Tartarie Precops.

Popvli fortiſſimi de quibus multa ex Strabone diximus in Politiâ Sarmatarum, à Mitridate Eupatore bello ſuperati ſunt: diſcreti in Hamaxobios, qui in curribus degebant, & Georgos quia terram colerent, & potiſſimùm Tauricam Cherſoneſum, quam appellatam eſſe Georgiam Strabo innuit. Iterum autem Georgi in Tauros, & Boſphoranos diſtinguebantur: Tauri in fabulis, & tragœdiis celeberrimi ſunt; Boſphorani in Hiſtoriâ Romanâ ex quo ditionis Mitridaticæ eſſe cœperunt; ita dicti à Boſphoro Cymmerio, quo Mæotis cum Euxino connectitur.

Nvm. 1. *Hamaxobij, ſic dicti quòd in curribus viuerent.*

Essedones *la partie plus Meridionale de Moſcouie.*

De quibus *Mela*: ait eos parentum funera cum voluptate celebrare, eorum viſcera pecudum viſceribus permixta vorare; capita affabrè expolita & auro cincta pro poculis gerere, quæ etiam apud *Solinum*, & *Herodotum* leges.

Tanaitæ *le pays entre les deux Dons*: Latinè Tanaïs maior & minor.

Ita dicti à Tanaï Fluuio quem adeò veteres laudauere, & ex Montibus Riphæis eduxere: ſed vbi montes illi in Aſiâ dicemus, in præſentiâ Riphæos, ex quibus Ptole. Tanaïm educit, putamus eſſe montes *Boglouuy.*

Tanaïs ciuitas, & emporium ad oſtium Fl. hodie *Aſſouu.*

Basilidæ
Duchez de Moſchou, Volodimir, Rhezan, &c.

Quos admodum fortes innuit *Strabo lib.* 7. *Mela* ait alios ad Herculem & Echidnam principia generis referre; mores habere planè Regios, pro armis tantùm vti ſagittis.

Iazyges Mæotæ
les Tartares d'Oſſouu, ou d'Aſſaph.

A Palude Mæotide ſic dicti, ad quam incolebant. Hæc palus Mater Ponti à veteribus dicebatur, & iuxta Polybiũ latitudinis habebat 30. ſtadia, longitudinis 60. Themiſtius Euphrada ὑπερβολικῶς eius longitudinem, ſex millium ſtadiorum tradit.

Borysthenitæ
les Tartares d'Oczakou, en partie, & le Duché de Seuere, auec vne partie de Kiou, &c.

A Boryſthene Fl. nomen accepere; hic Helleſpontius à Græcis dicitur, à Gothis Iornande teſte Danaſter, & ab incolis Danubius, quod tamen extremum Ortelio diſplicet. Duo eius fontes, qui venit ab Occidẽte vocatur Diaboryſthenes, ſeu minor Boryſthenes, hodie Pripetus *Przipieck*: alter Boryſthenes hodie *Neſter* & *Dneſter*, vt vult Crometus, vt Mercator *Nieper*.

Olbia, ſeu Boryſthenes, Olbium, & Olbidum, & Olbiopolis, Colonia Mileſiorum ad huius Fl. oſtium: hodie *Olbia*, etiam dicitur vicus ab oſtio nonnihil diſcretus.

Lucus Achillis in continenti ad lacum Boryſthenem.

Dromos Achillis peninſula extenſa: ab Achille Theſſalo, qui hîc ſe exercuit, vel ab Rege indigenâ, vt mauult Euſtathius.

Leuce aliter Heraclea, & Macaron, quam Arrianus videtur cum Dromo Achillis confundere: Dionyſius Heroum Inſulam vocat, aut fallor; hodie *Sidoniſi*, meliùs *Fidoniſi*.

Carcina hodie nomen retinet, ſed eſt alio in ſitu, olim enim iacebat inter duos Fl. Gerrhum, & Hypacyrim, ſeu Pacyrim, qui hodie *Sem*, & *Deſna*. Ab vrbe dictus ſinus Carcinites.

Tamyraca vnde & ſinus Tamyraces, nunc *Golphe de Negropoli*: quidam tamen lacum potiùs quàm vrbem eſſe malunt.

Panticapes Fl. Nomades à Georgis diuidens Plinio, & Melæ, hodie *Conſcauoda* putat Ortelius, & hunc Hypanim dictum.

NVM. 2. *Georgi, ſic dicti quòd terram ararent, à quibus & Taurica Cherſoneſus, Georgia dicta fuit, niſi malis ab agrorum culturâ per Græcos ita nuncupatam*: l'Iſle de Caffa ou Precopie.

TAVRI vnde dicta Cherſoneſus Taurica, ſic appellati, vel à Tauricis Montibus, vt Hermolaus, vel à Tauro quē hîc ad aratrum religari docuit Oſiris, vt vult Volaterranus. TAVRICA CHERSONESVS Appiano PONTICA, Stephano SCYTHICA, vnde incolæ Tauro-Scythæ dicti.

- CHERSONESVS, & Heraclea Cherſoneſus libertate à Pop. Rom. donatum oppidum, antea Megarice dicta cuſtoditis Græciæ moribus, & muro 5. Mil. paſſuum. Dicitur à Dianâ condita, celebratúrque à Nymphæo Specu.
- Taphra cuius incolæ Satorchæi, vel Satarchi, Ptolemæus Satarchen oppidum à Taphra diſtinguit: hodie *Przecop*, ſeu *Precops*, ad paludem iacet.
- Eupatorium, & Eupatoria à Diophante legato Mitridatis conditum, malè quibuſdam *Precops*.
- Ctenus Ctenuntis, vbi fuerunt ſalinæ, ſeu lacus marinus, de quo depugnarunt Boſphorani Reguli, & Scythæ: hodie *Salines*.
- Parthenium Prom. hodie *Roſaphar* Barbaris.
- Mons Beroſus, ſeu collis Taurorum, de quo in Admirandis.
- Iſthmus, Straboni quadraginta ſtadiorum, quem alluebat ab Occidente Carcinites ſinus, ſeu Tamyraces hodie *le Golphe de Negropoli*, ab Oriente palus Byces Bugem Fl. recipiens.
- Mons Trapezus, cuius meminit Strabo, hodie *Luſtia*.
- Mons Cimmerius, vnde dictus Boſphorus Cimmerius, ait *Strabo lib.* 7. qui & Mæoticus *Melæ*.
- Cimmerium oppidum ad Boſphorum, antea Cerberium Plinio.
- Symbolum portus anguſto introitu, aliter dictus Portus Pactorum, hodie *Sibula*.

NVM. 3. *Boſphorani, quorum Regnum in Aſiam peruadit teſte Strabone lib.* 7. Partie de la Precopie, ou de l'Iſle de Caffa.

EVROPÆI, ſeu CIS BOSPHORVM.	THEODOSIA, Demoſtheni Θεοδοσία in campo fertili ſita, & portu centum nauibus capiendis apto: certè hinc prodiit magnificentia Regis Leuconis in Athenienſes. In Itinerario Beniamini *Armilon* dici videtur, dubio procul eſt *Caffa*. Panticapæum, antea Boſphorus appellata Plinio, primum huius oræ emporium Barbaris, ait Strabo: hodie *Voſpero* eſt Nigro. Myrmecium oppidulum, Mirmycion Iornandi: *periit.* Parthenium ciuitas hodie *Roſaphar.* Zenonis Cherſoneſus, cuius meminit Plinius: *intercidit.* Frons Arietis Κριοῦ μέτωπον, apud Paulum Diaconum Acroma, cui opponitur Carambis promontorium Paphlagoniæ, hodie *Famar.*
ASIATICI, ſeu TRANS BOSPHORVM.	SINDICVS, multis Gorgipe; incolæ huius tractus Sindi, Mela Syndones: vrbs ipſa Euſtathio Zinchos, Plinio Zingos: *vbi ſita fuerit ignoratur.* Achillæum, dictum Ptolemæo apud os Mæotidis: *periit.* Phanagoria, in Inſulâ Stephano, qui hîc omnia miſcet: hodie *Matriga* dici videtur. Varadanus Fluuius, vel Vardanus Ptolemæi, Ἀχαρδέος Straboni, hodie Mercatori eſt *Copa*, Lazio *Ziigna.*

§. 6. *Riphaces, à Riphæis montibus:* partie Septentrionale de Moſchouie.

AGATHYRSI *Cargagol Volochda, &c.*	Supra Arimaſpos collocantur à *Mela*, à quo Sauromatæ Hamaxobitæ nominantur. Cæruleo capillo inſignes facit *Plinius*: Pictos vocat *Maro*: à togis pictis innuit *Rufus* ex Dionyſio; vt quiſque apud eos præſtat notis inſignioribus pingitur, hæ ablui nequeunt, *Mela.*

ARIMASPI *l'Ingrie, Duchez ac Nouogrod, Pleſcou, &c.*	Solino Monocula gens: & verò Herodoto lib. 4. Scythicâ linguâ *Arima* vnum: *σποῦ* oculum ſonant. Ammianus lib. 22. vocat iuſtiſſimos, & placabilitate cognitos. Quomodo, & an pugnent cum Griphis, legantur Ornithologi, inter cæteros Aldroandus.
HYPERBOREI *la Coſte Boreale de Moſcouie.*	Poſt Riphæos montes gens felix, inquit Plinius; & nos de iis pluribus in Aſia, ad cuius oram Borealem extendi tum oſtendemus.

LIBER QVINTVS.

De Regno Poloniæ.

CAPVT PRIMVM.

Hiſtorica Enarratio.

§. 1. *Nomen.*

POLONOS alij dictos volunt ab vrbecula *Poloneza* ad Viſtulam: alij Polonos quaſi *Polachos*, hoc eſt *poſteros Lechi*, qui primus Polonis imperauit: Et verò Ruſſi eos *Laſcos* vocant, Vngari *Lengel*, quæ voces à Lecho quidam non putant abludere. Nonnulli tamen, iique doctiores hanc vocem deriuant à nomine *Polska*, quæ & *planitiem*, & *venationem* ſonat, quia hæc Regio plana, & incolæ optimi venatores.

§. 2. *Quantitas.*

Longitudo Regni Polonici deſumitur ab oppido *Schuuibuſin* in limite Sileſiæ ad *Smolenskum* in Ruſſiâ, quæ extenſio ad maiorem circulum reuocata, dat 11 gradus cum minutis 30. ac proinde milliaria 690. leucas noſtras 345. Germanicas 172 $\frac{1}{2}$, Ruſſica *Vereſt*, ſeu *Virſt* 910.

Latitudo excurrit ab oſtiis Tyræ fluuij vulgò *Dnieſter*, ad vrbem *Memel*, verſus Liuoniam, quæ amplitudo applicita maiori circulo, dat gradus 10 cum 40. minutis, igitur milliaria 640. leucas noſtras 320. Germanicas 160. Ruſſica *Vereſt* 869. circiter.

§. 3. *Qualitas.*

Regio hæc paulò frigidior, non tam quia in Boream declinat, ſiquidem Abbauilla eſt eiuſdẽ cum Cracouiâ latitudinis, ſed quia deuergit in Septentrionem, quod eius flumina omnia in Codanum euoluta innuunt. Quare ſuperatis iugis Carpathiis Hungaria illicò lætior. Tota etiam ſylueſtris, ſed iam deiectis arboribus paſſim in campos feraces extenditur; fert & omnis generis fructuoſas arbores, ſi oleam, & quæ neque naſcuntur in Belgicâ excipias. Sal foſſile ad Cracouiam celebratur in primis, & coctile in Ruſſiâ ab igne, in Podolia etiam à Sole. Colligitur potiſſimum Succinum in Pruſſiâ. Quantum frumenti Polonia daret experta Italia, nos etiam præcipitante ſuperiori ſæculo vidimus. Pelles indidem precioſiſſimæ afferuntur, quibus & proceres ſuas veſtes adornant. Quæ paſcua in Lithuaniâ? quanta hîc copia piſcium & venationis? Ex Samogitiâ quantum mellis, & ceræ veniat, Bataui ſatis mirari non poſſunt, quæ ex cauatis arboribus eruuntur.

§. 4. *Origo Polonorum.*

Sarmatæ olim dicti poſtea *Slaui*, & *Slauini*, ex ſuis ſedibus bis exierunt, & primò in antiquas Vandalorum ſedes irruperunt, vnde & *Vandali* dicti ſunt, vt & *Venedi*, & *Vindi*, immo & aliis nominibus, *Obotritæ*, *Reſſi*, *Rani*, &c. permixti hi porrò Slaui cum Teutonibus ſub nomine Vandalorum in Pannonias primùm excurrerunt, vnde à Gothis deiecti, tandem in Hiſpaniam cõmigrarunt, & inde in Africam, vnde per Beliſarium exterminati ſunt; eorũ tamen aliquæ reliquiæ in antiquas ſedes remeaſſe creduntur. Vtrum autem pars eorum aliqua ſub nomine Polonorum vixerit, eſt incompertum. Circa hæc tempora ex palude Mæotide, & fluuio Tanaï emerſit alia gens idiomate Slauico vtens, continénſque Roxolanos, ſeu Ruſſos & Ruthenos, qui cum Volgaris, ſeu Volhiniis coniuncti, primò Tauricam Cherſoneſum ſubierunt, atque

que exinde per magnam Europæ partem effuſi mira edidere crudelitatis momenta. Poſtmodum tamen diſiuncti, varias occupauere Regiones ſub variis nominibus. Nam Ruſſi in Septentrionem irrnerunt; Volgari in Myſiam; Moraui à Morauo fluuio dicti ſunt; Volhiniorum hæſit in Poloniâ nomen; Boiohæmi nomen & Regionem inuenerunt; nomen totius in quibuſdam locis Illyrici remanſit. Meminit Slauorum Procopius, meminit & Iornandes, qui addit Slauorum nomen ſuo tempore fuiſſe nouum, ſed non linguam. Interim Slaui illi degentes in Illyrico diuturnâ ſeditione laborarunt, cuius pertæſi duo Principes Cechus & Lechus nouas quærere ſedes decreuere; itáque magnam occupauere Germaniæ partem: & Cechus quidem in Boiohæmiâ reſtitit, Lechus autem promouens copias ſuas in Septentrionem cæſóque Germaniæ regulo dum quærit idonea loca ad figendas arces, reperit Aquilarum nidum; quare ex conſilio augurum hic vrbem condidit, dictam à nido *Gneſna*, circa annum Chriſti 550. & Aquilam candidam voluit eſſe Polonici Stemmatis inſigne. De aliis Regibus, vt Craco conditore Cracouiæ, legantur huius gentis Annales.

§. 5. *Origo Coſacorum.*

FORTISSIMI Polonorum creduntur Coſaci, qui primum exiiſſe dicuntur ex Inſulâ Boryſthenis, in cuius etiam oſtio hodie viuunt, Turcis terribiles ſub Ruſſorum nomine *les Roux*: neque vnquam inde eieci potuerunt; quia illæ Inſulæ grandioribus arundibus prætextæ, maioribus nauibus aditum occludunt: inde autem cum ſuis lintribus exeuntes, equiſque ad eas religatis, in Aſiam vſque penetrarunt, & noſtra ætate Synopen combuſſere. Extenſi ſunt quoque ad radices montis Carpathi, indéque egregiam nauant Polonis operam contra Turcas, Ruſſos, & Tartaros, quos ipſi ſuis excurſionibus vexant, Polonis nihil damni afferunt. Neque ſerunt, neque metunt, nihil tamen iis deeſt, certis aut rapere, aut mori. Eorum numerum augent Poloni nobiles egentes, decoctores, alicuius criminis rei. Ducem eligunt, cui obſequuntur, legibúſque militaribus. Omnes fermè Chriſtiani ſunt & pij, noménque habere dicuntur à voce Ruthenica *Cozac*, quæ ſignificat militem vagum, atque viuentem ex rapto.

§. 6. *Mores Polonorum.*

Inter Septentrionales Europæos Poloni maximè vrbani ſunt, libertatis amantiſſimi, retinentiſſimi morum ſuorum, ingenio valent, & ad omnes diſciplinas idonei, quas plerique nobiles profitentur. Oblongis vtuntur togis more Turcico, quas tamen belli tempore mutant in ſagum. In condiendis cibis, vt & epulis parùm culti, omnes in eodē poculo ebibunt; nulla mantilia ad mappam communem digitos abſtergunt. In vrbibus ſat lautæ domus, in agris ex luto, & paleâ. Nobilitas ruſticos ad inſtar mancipiorum habet. Pauci reperiuntur qui Latinè neſciant. Linguâ vtuntur Slauicâ, cui multas Germanicas voces admiſcuere. Linguam Græcam deteſtantur ob ſchiſmaticos Græcos. Si nobilis hîc moriatur nondū vxore ductâ, eius affines purpurati funus eius cohoneſtant. Equis expeditiſſimis vtuntur, ſed parùm domitis: precioſis veſtibus induti nobiles incedūt. De moribus Lithuanorum, Pruſſorum legantur, qui de his plura ſcripſerunt, iam enim in Polonorum mores, vt & ditionem populi illi tranſierunt.

§. 7. *Regni Polonici conſtitutio.*

Conflatvm eſt hoc Imperium ex Poloniâ, Lithuaniâ, Pruſſiâ, & regionibus iiſdem adiunctis: hîc videndum nobis quomodo hæ omnes in vnum corpus coaluerint.

Rvssia Meridionalis ſubacta eſt à Caſimiro Magno, cùm progenies Danielis Ducis hîc defeciſſet. Eodem etiam regnante,

Massoviæ Dux ſeſe ſceptro Polonico ſubiecit; habuit tamen hæc Prouincia Principes ſuos ad annum Chriſti 1526.

Lithvania, per Iagellonem Ducem adiecta eſt, qui nupſit anno 1386. Heduuigæ filiæ Ludouici Hungari Poloniæ Regis eâ lege, vt ſuos theſauros in Poloniam deferret, & Poloniæ, ditiones ſuas adnecteret; ſcilicet Lithuaniam, Samogitiam, & partem Ruſſiæ Albæ.

Recepit idem Iagello, dictus poſtea Vladiſlaus, in clientelam Vaiuodam Moldauiæ, qui ab Hungaris tempore interregni ſeſe ſubduxerat.

Eodem imperante nobiles Pruſſi ſeſe Polonis adiunxerunt, ſed id demum ſub Sigiſmundo firmiùs perfectum eſt.

Prvssia igitur olim Imperio ſubdita tempore Friderici II. Equitibus Teutonicis parebat, qui eam vi ad Chriſtianam religionem compulerant. Sed illa exoſa dominos ſuos, ſeſe Polono ſubdidit anno 1454. tempore Caſimiri, qui retudit Equites, eóſque ad pacem compulit, iniquioribus conditionibus: tum enim Pruſſia, quæ inde Regia dicta eſt, Polono ceſſit, reliquum Magiſtro Teutonico: ſed demum ſub Sigiſmundo, Marchio Brandeburgicus Albertus creatus eſt Dux Pruſſiæ, eámque abolito Magiſtratu accepit hæreditariam.

Livoniæ quoque pars erepta eſt fratribus Enſigeris, ac denique regnante Sigiſmundo Auguſto prædicti Sigiſmundi filio, Gotardus Ketler vltimus Magiſter ordinis Liuonici exautoratus eſt, factúſque Dux Curlandiæ, & Semigalliæ ſæcularis; ea tamen lege, vt ab Rege Poloniæ penderet.

Olim & Palatinus, ſeu Voieuoda Tranſiluaniæ fuit Poloni cliens, ſicut & poſtea duo diſcreti Valachus, & Multanicus, ex quo & natus tertius Beſſarabicus: ſed hunc Palatinatum Turca occupauit; alij duo in clientelam Ottomanicam tranſierunt.

§. 8. *Politia.*

Hic ſtatus eſt ex Monarchico, & Ariſtocratico tẽperatus. Rex eligitur à Senatu & Nobilitate, ſemper tamen demortui filius ſecundùm leges Regni. Ad Varſouiam ſub pellibus eligitur, præſidente his comitiis Archiep. Gneſnenſi. In poſtremâ electione numerati ſunt equorum 100. millia. Rex nihil poteſt ſtatuere in Clerum & Nobilitatem, ſed eorum res in Comitiis terminantur. Eligit tamen Rex Palatinos, & beneficia confert: itáque demereri poteſt nobiles ſuos, vexare non poteſt. Quotannis Comitia celebrantur, in quibus Caſtellanus Cracouiæ præcedit Palatinos. Palatinatus in Caſtellanias, hæ in Præfecturas *Gouuernemens* diuiduntur. Leges olim habebant Poloni paucas, nunc vtuntur pluribus à Sigiſmundo Auguſto prolatis, aut ordinatis. Nobiles in ſuis agris ius dicunt, ſed in exercitu omnium rerum cognitio ad Regem deuoluitur. Olim Rex duodecim milliones auri ſeponebat, nunc tãtùm ſex. Quid copiarum ſcribere poſſit intelligimus ex Vladiſlao qui noſtra ætate occurrit Turcis cum 170. millibus; certè intra menſem aiunt armare poſſe 100. millia Equitum ad tuendos agros ſuos: paucas arces habent, fortitudinem ſuam pro arcibus eſſe gloriantur.

§. 6. *Religio.*

Svb Myesko Principe omnes Poloni facti ſunt Chriſtiani, quod ipſe cæcus oculos recepiſſet. Vnde quotannis certo die pueri ſtatuam in aquas deiiciunt. Diu, Nobiles ſub initium Euangelij gladium ex parte ſtringebant. Religio hîc conſtantiſſimè, & puriſſimè viguit vſque ad Lutherum: huius enim impuri hominis dogmata cum in Poloniam irrepſiſſent, omnibus ferè hæreſibus in eam aditum aperuerunt. Catholica tamen Religio hîc viget ope maximè Epiſcoporum, quibus Ieſuitæ egregiam nauarunt operam, & ab iis impensè diliguntur. Hîc quidam Rutheni ritum Græcum ſequuntur; item & Armeni, ſuum. Potentiſſimi hæreticorum ſunt noui Trinitarij. Iudæi hîc quoque tolerantur, vt & Mahumetani pauci in Lithuanicâ ditione.

POLONICI REGNI DIVISIO.

- **ANTIQVVM REGNVM POLONIÆ**
  - Polonia Minor. Cracouia: *Crakou.*
  - Polonia Maior. Poſnania: *Poſna.*
  - Cviavia. Vladiſlauia: *Vladiſlau.*
  - Mazovia. Varſauia: *Varſau.*
  - Rvssia nigra, ſeu Rubra, Meridionalis, & inferior.
    - Leopolis: *Limbourg*; ſeu *Luuonu.*
  - Podolia. Camienikum: *Kamieniek.*
- **LITHVANIA VETVS**
  - Dvcatvs Lithvaniæ. Vilna: *Vilne.*
  - Ditio Lithvaniæ Rvssica.
    - Smolenskum: *Smolensko.*
    - Nouogroda Seueræ: *Nouogrodek Seruierski.*
  - Samogitia. Vormatia: *Vorms*, ſeu *Medniki.*
  - Volhinia. Lucceria: *Luczko.*
  - Podlassia. Bielka: *Bielsko.*
- **PRVSSIA.**
  - Antiqva divisio in 12. Ducatus, ſeu Prouincias.
  - Nova divisio
    - Dvcalis, ſeu Brandebvrgica — Regimons: *Koninſperg.*
    - Regalis, ſeu Polonica — Gedanum: *Dantzik.*
- **REGIONES DECERPTÆ EX REGNO POLONIÆ**
  - Livonia, nunc Succo paret.
  - Transylvania, Valachia — Ottomani clientes.

LE ROYAUME DE POLOGNE
PARTIE DE LIVONIE
PARTIE DE MOS: COUIE
SAMOGITIE
LITHUANIE
PRUSSE ROYALE
POMERANIE
GRANDE POLOGNE
MAZOVIE
PODLACHIE
POLESIE
RUSSIE
PETITE POLOGNE
SILESIE
SAXE
BOHEME
MORAVIE
AUS: TRICHE
HONGRIE
HAUTE VOLINIE
BASSE VOLINIE
PODOLIE
MOL: DAVIE
CRACAU
Lublin
Sandomire
Warsau
Kamienuch

CAPVT II.

Antiquum Poloniæ Regnum.

QVAMQVAM Poloniæ duntaxat duæ hoc Regnum olim inchoarint, hoc tamen paulò amplius efficimus, & illud conſideramus quatenus excludit Lithuaniam, Pruſſiam & Liuoniam.

§. 1. *Polonia Minor*, la petite Pologne.

PALATINATVS CRACOVIENSIS *Palatinat de Cracou.*	CRACOVIA :: *Cracouie*, ſeu *Cracauu*, aut *Cracouu*, ad Viſtulam Fl. *la Viſle*, ſeu *Veixel*, emporium nobile, & ciuitas nobiliſſima duplici vallata muro. Arx in ſcopulo *Vauel*, Regum ſepultura nobilis. Tribus quaſi vrbibus vallata eſt omnino contiguis, Clepardia, Stradomia, Caſimiria, hæc ad Fl Radauukam, aliæ duæ ad Viſtulam. Hîc Caſtellanus Palatinum præcedit, quia hic olim Regem Boleſlaum in bello Ruſſico deſeruit. Bieka : *Biek*, ad Fl. Rapam, de quo in Admirandis. Sandekum : *Sandek*, ad Fl. *Proprut.*
PALATINATVS SANDOMIRIENSIS *Palatinat de Sendomiers.*	SANDOMIRIA : *Sendomiers*, muro circumdata ad Fl. Viſtulam, qui hîc Sanum haurit *le San*, 22. leucis Polonicis à Cracouia diſtat.
PALATINATVS LVBLINENSIS *Palatinat de Lublin.*	LVBLINVM : *Lublin*, muro, foſſâ, paludibúſque præcinctum ad Fl. *Ryſtrzica*, vrbs quatuor nundinis celebris : maximam ſuburbiorum partem incolunt Iudæi.
DVCATVS OSVIOCIMENSIS *Duché d'Oſuiek.*	Oſuiecimum : *Oſuiek*, ſeu *Oſuiekzin*, cuius arx lignea argillâ circumlita: Gubernatorem habet non Palatinum : ſita eſt ferè ad Fl. Salam, qui mox cadit in Viſtulam.
DVC. SATORIENSIS *Duché de Zator.*	SATORIA : *Zator*, ad Fl. Viſtulam, & *Skeuuam*, item arce ligneâ munita: Gubernatori quoque non Palatino paret.

§. 2. *Polonia Maior*, la grande Pologne.

DICITVR Maior, quoniam eam elegit in quâ viueret Lechus primus Rex Polonorum, vbi & Gneſnam condidit.

PALATINATVS POSNANIENSIS *Palatinat de Poſna.*	POSNANIA: *Poſna*, ad Fl. Vartham, vbi recipit Proſnam, inter colles ſita duplici muro præcincta. Arx inter duos prædictos amnes iacet. Ciuitas eſt tribus nundinis celebris, & ſuburbia ingenti palude vltra Vartham cinguntur. Hinc Palatinus legatus fortiſſimus, & doctiſſimus, qui vxorem Regi ſuo Ludouicam Mantuanam deduxit noſtra ætate.
PALAT. CASILIENSIS *Palatinat de Caliſz.*	CALISIA: *Caliſz*, ad Fl. Proſnam, vbi quondam arx munitiſſima à fratribus Crucigeris diruta, cuius adhuc viſuntur rudera. GNESNA: *Gneſne*, ſeptem leucis in Orientem à prædictâ, olim Regia ſedes, & primaria Polonici Regni, ſic dictâ à Nido, vt ſuprà monuimus: Archiepiſcopalis eſt.
PALAT. SIRADIENSIS *Palatinat de Sirad.*	SIRADIA: *Sirad*, in planicie ſita arx ad Fl. Vartham: olim Ducatus ſecundogenitis Regis Poloniæ aſſignatus. Petricouia: *Petricouie*, Polonicè *Piortkouu*, vbi Comitia Regni vulgò celebrantur.
PALATINATVS LANCICIENSIS *Palatinat de Lantzitz.*	LANCICIA: *Lantzitz*, ad Fl. Bſuram *Pſoure*, cum arce, vndique paludibus, & loco lutulento munitâ. Piatecha: *Piateck*, vnde zythum nobile.
PAL. RAVENSIS *Palat. de Raua.*	RAVA: *Raua*, ad Fl. cognominem, ligno communita.

Quidam tres ſupradictos Palatinatus à Poloniâ magnâ reuellunt, nulliúſque certæ prouinciæ eſſe putant.

§. 3. *Cuiauia*, la Cuiauie.

A quibuſdam cum Maiori Poloniâ connectitur, ab aliis ſeparatur, nos methodi causâ hanc opinionem ſequimur.

PALAT. VLADISLAVIENSIS *Palat. de Vladiſlau.*	VLADISLAVIA : *Vladiſlau*, ad Viſtulam Epiſcopalis, in paluſtri loco, quare hîc ſumma lignorum penuria.
PALATINATVS BRESTIENSIS *Palat. de Breſt.*	BRESTIA : *Breſt* Gallicè, aggeribus firma, & inter paludes lutulentas ſita. Gruſphicia : *Gruſphic*, caſtro lapideo firmata ad lacum Goplam maximum, vnde prodiere mures qui Popielum vorauerunt.
DOBRINIENSIS CASTELLANIA *Chaſtellenie de Dobzrin.*	DOBRINIA : *Dobzrin*, munita ligneis muris in colle: cui olim arx adiacebat à Crucigeris fratribus euerſa; quæ tamen eis primùm conceſſa fuit à Duce Mazouiæ.

§. 4. *Mazouia*, la Mazouie.

HIC 40. millia nobilium numerari dicuntur, quorum 15. millia poſtremis Comitiis interfuere: tota admodum Catholica, atque hæreticis imperuia.

PALATINATVS PLOCENSIS *Pal. de Plotzko.*	PLOCVM : *Plotzko* ciuitas Epiſcopalis, à quibuſdam malè attributa Cuiauiæ ciuitas cum arce ad Viſtulam.

PALAT. MAZOVIENSIS *Palat. de Mazouie, ou de Vvarſau.*	CASTELLANIA VARSAVIENSIS, *Chaſtellenie de Vvarſau.*	VARSAVIA : *Vvarſeu*, ad Viſtulam duplici muro cincta, cum arce nobiliſſimâ : hîc etiam pons ligneus mirandi operis. De eâ ſuperiùs.
	CASTELLANIA LIVENSIS *Chaſtellenie de Luuo.*	LIVA, & Louicia, ſeu Louicium: *Luuo*, ligneo muro præcincta ciuitas cum arce ad Fl. *Liuuieez*: in eâ Epiſcopus Gneſnenſis ferè cõmoratur.

§ 5. *Ruſſia Nigra, ſeu Rubra.*

DICITVR aliter Parua, & Meridionalis; & Nigra quidem quia ſyluis obtecta, Rubra ab argilla ruffâ, & Meridionalis ſi cum Moſchouiâ comparetur.

PALATINATVS	LEOPOLIS : *Limbourg*, Polonis *Lunouu*, Germanicè *Leuuenbourg*, ſic dicta à Principe Leone à quo con-

dita

Leopolensis — *Palatinat de Luuouu, ou Limbourg.*

dita duplici muro & foſſa munita, & ſedes Metropolitæ Ruſſiæ, ſeu Archiepiſcopi, vbi tamen & Epiſcopi duo Ruſſicus, & Armenus.

Halicia: *Halitz* ad Fl. Tyram olim caput vnius ex Ruſſiæ Ducatibus.

Zidacouia: *Zidacou*, ad Fl. *Strij*.

Coloma: *Colome*, vbi ſal excoquitur. Tres illæ ciuitates ſitæ ſunt in regione Pokvltia, quæ an ſit eadem cum *Poogorze*, hoc eſt *pays ſous les mons*, dubito.

Palat. Belzensis, *Palat. de Belza.*

Belza: *Belze*, ciuitas lignea cum arce, item ex ligno vndequaque vallata paludibus.

Zamoſcia: *Zamoſci*, Epiſcopalis ciuitas, & caput Caſtellaniæ.

Chelmensis Castellania *Chaſt. de Chelm.*

Chelma: *Chelm*, aliter & *Chielmnick*, ſeptis tantùm munita, arx lignea oblita argillâ; Epiſcopalis eſt.

Craniſtouia: *Craniſtaun*, ad ſtagnum & Fl. *Viepr*, vbi reſidet Dux præpoſitus ad Tartaros compeſcendos. In eam quoque tranſlata Epiſcopalis ſedes Barbarorum metu.

Presmiliensis Castellania *Chaſt. de Przeſmiſl.*

Presmilia: *Przeſmiſl*, muro cincta ad Fl. *San* Epiſcopalis. Ibi viuarium Principis feris refertiſſimum.

Samboria: *Sambor*, in limite Hungarico.

Croſna: *Croſno*, Caſtellaniæ ſedes ſic dicta ab inſtrumentis textoriis. Hanc Fl. *Jaſiolda*, circumluit, mediam ſecat *Viſloca*, panificio ſemper celebrata fuit,

§. 6. *Podolia.*

Regio miræ fertilitatis, & melle abundans, & aut impedita lacubus, aut montibus tuta, hîc vnicus Palatinatus.

Svperior

Chamienicvm: *Kamieniek*, inter rupes ſita cum arce permunitâ. Sic vndique rupibus vrbs circumuallata, vt ne quidem domorum culmina appareant: ſæpe tentata à Tartaris, Turcis, Valachis, ſemper irrito conatu.

Barum: *Bar*, conditum à Bonna Sfortiæ Ducis Medio-

la haute Podolie.
- lani filia vxore Sigiſmundi, à Baro patria ſuâ, eam ſic dixit. Arcem habet in colle, & tota paludibus vallatur.
- Chemielnicum: *Chmielnik*, oppidulum in paludibus, ſtipitibus circummunitum ad Fl. Hypanim *Bog*.

INFERIOR *la baſſe Podolie.*
- BARCLAVIA: *Barclauu*, ad prædictum Hypanin cum arce lignea, à Tartaris plurimùm infeſtata, quare eius diſtrictus ampliſſimus, & quaſi Palatinatus.
- Vinnicza: *Vinnicz*, lignea cum arce ad eundem Fluuium: inſtar eſt Palatinatus vt ſuperior, & vtraque Vexillo magni Ducis Lithuaniæ vtitur.
- Orihouſa: *Orihouu*, ad Fl. Tyram, *Dnieſter*.
- De Orchahouia: *Orczakhou*, dicemus in Tartariâ.

CAPVT III.

Lithuania vetus.

QVIDAM Lithuaniam dictam eſſe volunt à Latalano filio Regis Pruſſiæ, alij à cornu venatico, ſeu lituo, quod ineptum, alij denique quaſi *la Italia*, ab Italis ſub Attila fugientibus Duce quodam Polemone; cuius migrationis argumentum multas proferunt voces Latinas in linguâ ſuâ indigenæ: vtrum autem hîc Gepidæ vixerint, vt & Maſſagetæ in Samogitiâ, ait Æneas Syluius, eruditi negant. Continebat olim Lithuaniam, Volhiniam, Samogitiam, Podelaſſiam, & Ruſſiæ particulam.

§. I. *Lithuania noua, ſeu vera.*

PAL. VILNENSIS	VILNENSIS DISTRICTVS *Territoire de Vilne.*	VILNA: *Vilne*, indigenis *Villenski*, Germanis *Vilde*, ad confluentias Vilnæ Fl. (vnde ei nomen) & Viliæ, maxima ciuitas cum arce duplici.
	D. OSMIANENSIS *Territ. d'Oſmiana.*	Oſmiana oppidum ligneum 7. milibus à Vilna ſeiunctum.
	D. VILKOMERIENSIS	VILKOMERIA: *Vilkomer*, ad *Suuienta* Fl. Vbi curia in quâ nobilium

Palatinat de Vilne.	*Territoire de Vilkomer.*	cauſæ diiudicantur: arx per Crucigeros euerſa eſt.
	D. BRATISLAVIENSIS *Territoire de Braſlau.*	Bratiſlauia: *Braſlau*, cum arce in ſcopulo ad lacum.
PAL. TROCENSIS *Palat. de Troki.*	D. TROCENSIS *Territ. de Troki.*	TROCA: *Troki*, cuius muri à Crucigeris euerſi, arx in lacu munitiſſima ad quam tantùm nauigiis peruenitur, quondam Lithuanorum Ducum ſedes. Aliud quoque Trokum nouum ad Fl. Vaccam.
	D. GRODNENSIS *Territoire de Grodno.*	Grodna: *Grodno*, cum arce in ſcopulo ad Fl. Chronum *Nemen:* olim Ducatus.
	D. COWNENSIS *Territ. de Couuno:*	Couuna: *Couuno*, ad confl. Chroni & Viliæ, cum arce muratâ.
	D. LIDENSIS *Ter. de Lida.*	LIDA: *Lide*, vbi & arx in ſcopulo: hîc iudicia de cauſis nobilium exercentur.
	D. VPITIENSIS *Territ. d'Vpitz.*	VPITA: *Vpitz*, vrbs ligneo muro ſepta, ampliſſimi territorij.
PALAT. MINSCENSIS *Palatinat de Minsko.*		MINSCVM: *Minsk*, ciuitas munitiſſima, ſed tantùm ligneis muris vallata. Boriſſouia: *Boriſſouu*, ciuitas lignea cuius arx munitiſſima ad Fl. *Bereſina*, qui & eam cingit; vbi præſidium contra Moſchos.
PAL. NOVOGRODENSIS *Pal. de Nouogrodek.*	D. NOVOGRODENSIS *Territoire de Nouogrodek.*	NOVOGRODA: *Nouogrodek*, vrbs ampla ſecundogenitis Ducis olim aſſignari ſolita.
	D. SLONIMENSIS *Territ. de Slonim.*	Slonima: *Slonim*, iiſdem quoque conceſſa Ducatus titulo.
	D. VOLKOVISCENSIS, *Territoire de Volkouiſco.*	VOLKOVISKVM: *Volkouisko*, ciuitas ampla, vbi curia in quâ de nobilium cauſis cognoſcitur.
	D. NESVISIENSIS *Territ. de Neſuis.*	Neſuiſium: *Neſuis*, vbi Fluuius *Oſza* cadit in Chronum *Nemen.*
PAL. BRE-	D. BRESTIENSIS, *T. de Breſtia.*	BRESTIA: *Breſt*, in finibus Podlaſſiæ vbi arx munita Fl. *Muchauuiecz*, & *Bog.*

E e ij

STIENSIS *Palatinat de Breſtia.*

- **D. Piſcenſis** *Territoire de Pinsko.*
  - Piſca: *Pinsko*, ad Fl. Perepetum *Pzipiek*, olim Principatus & Palatinatus.
- Dicitur & hic Palatinatus Poleſia Prouinciola.

PALAT. KIOVIENSIS *Palat. de Kiouie:* ſecũdùm Guaguinum: iam enim Volhiniam Vlteriorem facit.

- **D. Kiovienſis**, *Territ. de Kiouie.*
  - Kiovia: *Kiouu*, olim totius Ruſſiæ Metropolis ad Boryſthenem ampliſſima olim ciuitas, vt ex ruinis conſtat 6. milliarium, cum multis ruderibus Eccleſiarum & monaſteriorum.
  - Circaſſium: *Circas*, vnde populi Circaſſi.
- **D. Moſerenſis** *Territ. de Mozy.*
  - Moſera: *Mozy*, aut *Moſer*, ad Fl. Perepetum, qui mox haurit Fl. *Tur*, piſcoſum in primis. Quidam hunc Pal. Minſcenſi contribuunt.
- **D. Reczienſis** *Terr. de Rzeczik.*
  - Reczica: *Reczik*, ad Fl. Boryſthenem, vbi haurit *Vviedzik*.

PAL. MSCZISLAVIENSIS *le Palat. de Mſcziſclau.*

- Mſcziſlauia: *Mſcziſlau*, ad Fl. Soſam, vbi præſidium contra Moſchos, quorum 40000. hîc cæſi ſunt ſub Sigiſmũdo I.

PALAT. VITEBSCIENSIS *Palat. de Vitepsk.*

- **D. Vitebſcienſis** *Territoire de Vitepsk.*
  - Vitebſcia: *Vitepsk*, ampla ciuitas ad Fl. Duinam, vbi haurit Fl. Viczbam, munita duabus arcibus, quarum vni præfuit Gaguinus, ex quo multa deſumpſimus. Hîc quoque ſæpe deleti Moſchi.
- **D. Orſhenſis** *Territoire d'Orsha.*
  - *Orsha* ex alterâ parte ſtipitibus clauditur, ex alterâ Boryſthene alluitur, qui etiam arcem munit vnà cum Fl. *Orsbicza*, vnde vrbi nomen.
- **D. Mohilovienſis** *Territoire de Mohilouu.*
  - Mohilouia: *Mohilou*, vrbs ſatis munita ad Boryſthenem.

PAL. POLO-

- Polota: *Poloczko*, ſtipitibus munita ad Duinam Fl. cum arce munitiſſimâ, quam firmat quoque Fl. *Po-*

CENSIS *Palat. de Poloczko.*

- *lota*, vnde vrbi nomen, capta eſt à Ioanne Baſilide, ſed fortiter à Stephano Batorio recuperata.
- *Diſna*, arx munitiſſima inter Fl. Diſnam & Dunam.
- *Druha*, arx cum oppido ad Fl. Druham & Dunam, in finibus Liuoniæ, & extrema in Boream Lithuaniæ.

DVCATVS SLVCENSIS *Duché de Skluch.* — Sluca *Skluch*, à Fl. cognomine nomen accepit, in ditione Principis potẽtiſſimi, quæ ad 30. leucas extẽditur.

§. 2. *Ducis Lithuaniæ in Moſchouiâ ditiones.*

PALAT. SMOLENCIENSIS *Palatinat de Smolensko.* — SMOLENCIVM: *Smolensko*, olim Principatus caput ad Boryſthenem Fl. qui vrbem mediam ſecat, vbi & vrbis caſtrum: vrbs illa munitiſſima eſt, erepta Sigiſmundo per Ioannem Baſilidem Ducem Moſchouiæ, ſed à Polonis poſtea recepta, & fortiter ætate noſtra propugnata cum magnâ Ruſſorum internecione: ſepta eſt ſyluis vnde precioſiſſimæ pelles efferuntur.

PALATIN. NOVOGRODENSIS *Palatinat de Nouogrodek.* — Nouogroda: *Nouogrodek*, cognomento *Seuierski*, ſeu *Nouuigordt*, ſic dicta quia caput ſit prouinciæ Seueræ in Ruſſiâ. Olim Principis ſedes, Ruſſiæ poſtmodum adiuncta; nunc verò Lithuaniæ à Polonis victoribus.

§. 3. *Samogitia, ſeu Samagitia.*

ITA dictam volunt à Saïmone filio Videneti Pruſſiæ Regis. Regio paſcuis læta, vnde equi accerſuntur minuti quidem, ſed generoſiſſimi. Nuſquam gentium plus mellis eruitur: candidum eſt, & ſaporis exquiſitiſſimi. Vomere ligneo terras arant, numquam ferreo. Cùm ante Sigiſmundum Auguſtum ferarum more viuerent ad politicam vitam redacti ſunt ope Iacobi Laſcouij, qui eis 40. millia iugerum diſtribuit, ad Chriſtianam religionem erudiuit, & lucos ſacros exſcidit. De eorum Diis librum ſcripſit Ioan. Laſici. Iam Epiſcopum habent, multi tamen adhuc Deos colunt. In eâ numerant 8. Prouincias, ſed quia de eorum ſitu nihil mihi conſtat, eas prætermitto.

VRBES SAMOGITIÆ	VORMATIA: *Vorms*, aliàs *Medniki*, ciuitas Epiſcopalis ad Fl. Wiruitham.
	Roſſa: *Ros*; vbi de nobilium cauſis iudicia exercentur.
	Kiſydea: *Kiſidzy*.

§. 4. *Volhinia Polonis*, Volin.

PROVINCIA bellicoſiſſima, & feraciſſima; pars olim Lithuaniæ Ducatus fuit. Dicti ſunt eius primi incolæ à fluuio Volga, vnde & dicti Volgari eorum Comites. Tempore Alexandri Guaguini Polemarchi, in tres diſtrictus diuidebatur, ſeu territoria; alij eam in ſuperiorem & inferiorem diuidunt, ſeu citeriorem & vlteriorem: vlterior continet Palatinatum Kiouienſem; citerior tres ſequentes diſtrictus complectitur.

VOLINIA SVPERIOR, ſeu CITERIOR, *la haute Volinie.*	D. LVCENSIS *Territoire de Lucsko.*	LVCCERIA & Luceoria: *Luczko*, vel *Luſuc.* vbi duæ arces muratæ, & duo Epiſcopi, alter Latinorũ, Ruſſorum alter.
	D. VOLODIMIRIENSIS *Territoire de Volodimirtz.*	VOLODIMIRIA: *Volodimirtz*, vrbs lignea, cum arce quoque ex ligno inter paludes, olim Ducatus caput.
	D. CREMENECENSIS *Territoire de Crzemenec.*	CREMENECVM: *Crzemenec*, vrbs perampla ligno munita, cum arce quoque lignea argillo circumlita.
		Olika, Oſtrog, Crudouia huius quoque tractus vrbes.

VOLINIA VLTERIOR, ſeu INFERIOR, ſeu PALAT. KIOVIENSIS *la baſſe Volinie, ou Palatinat de Kiouu.*	KIOVIA: *Kiouu*, de quâ in Lithuaniâ.
	Cirkaſſium: *Circas*, vnde populi Circaſſi, diſcreti ab aliis ita dictis ad Ponti Euxini Orientalem ripam. Hi autem ſunt inimici infenſiſſimi Tartarorum Precopenſium, ab iis ſæpe damnum accipiunt, ſæpe reponunt.
	Cernobela: *Czernobel*, vbi fluuius Vska cadit in Boryſthenem.
	Bialacera: *Bialacerieu*.
	Daſſauia: *Daſſau*, ad oſtia Fl. Hypanis *Bog*...

§. 5. *Podlaſſia*, Podlaske.

Olim ſub Imperio Lithuaniæ, & ex duplici Palatinatu viginti millia Nobilitatis armatæ emittebat, nunc Polonici regni membrum eſt.

PAL. BIELCENSIS *Palat. de Bielſko, ou Bulsko.*	Bielka, ſeu Belza: *Byelsko*, aliter *Bulsko*, ciuitas ligno munita, ſicut & arx quæ aliquando ſpectante Rege, de cælo tacta tota deflagrauit. Sita ad Fl. *Byala.* Tykoczinum: *Tykoczin*, vrbs lignea ad Fl. *Nareuu*, munitiſſima in paludibus. In eâ moneta percutitur, & Regis Theſaurus aſſeruatur. Knyſſinum: *Knyſſin*, lignea vrbs, vbi Regis Palatium, & horti peramœni.
PALAT. DROHICINENSIS *Pal. de Drohicin.*	Drohicina: *Drohicin*, ciuitas ligneis muris ſepta ad Fl. *Bug*, qui collem cui vrbs inſidet, alluit. Hîc curia in qua de cauſis nobilium diſceptatur.

CAPVT IV.

Pruſſia, ſeu Boruſſia.

Cvivs incolæ Prutheni, & Boruſſi dicuntur, vnde Pruſſia aliquando Boruſſia Latinè ſcribentibus appellatur. Æneas Syluius, qui in iis partibus legationes obiit, putat olim Vlmiganos appellatos: item & Alanos, & Gothos, & Vandalitas eandem Regionem occupaſſe. Vnde autem Pruſſia dicta fuerit ignoratur, niſi Mathiæ Poloni tibi arrideat fabula eam à Rege Pruſſiâ deducentis, qui impellente Annibale bellum Romanis indixit, & ab iis domitus in eas regiones ſeceſſit. Hoc certum circa annum Chriſti 1200. deueniſſe in poteſtatem fratrum Teutonicorum, qui aliter poſtea & Crucigeri, & Mariani, & Pauperiani dicti ſunt, & ex duobus ordinibus in vnũ coaluerunt. Igitur circa prædictum annum Conradus Mazouiæ Princeps à Pruſſis vexatus ab Imper. Friderico II. auxilium petiit, qui eò miſit fratres Teutonicos nuper à Saracenis ex Palæſtinâ depulſos, qui & accepere Culmenſem

terram cum arce Dobrinenſi, eâ lege vt Pruſſiam cum eo diuiderent. Eius autem ordinis Sacerdotes cum loricâ, & gladio poterant celebrare. Quomodo autem hic ordo defecerit, & pars huius ditionis ceſſerit Regi Poloniæ, pars Marchioni Brandeburgico diximus ſub initium huius libri in Hiſtoricis. Duplex autem circumfertur Pruſſiæ diuiſio, altera antiquior, ſed ſeruata monimentis Boruſſorum; altera recentior; vtramque hîc exhibemus. Antiqua quæ prima obiicitur dicitur eſſe facta à Videneto Rege inter duodecim filios ſuos.

§. 1. *Antiqua Pruſſiæ diuiſio.*

I. Et maximè Borealis SCLAVONIA, ſeu Schlauonia à Schlauone, vbi ciuitas Ragneta ad Fl. *Memel.*

II. Eam excipiebat NADRAVIA, ſeu Nadrouia à Nadrone, ibi nullæ vrbes, omnes enim à fratribus Crucigeris deletæ, poſtea tamen conditum Georgenburgum.

III. Excipiebat illam NATANGIA à Natangone, vbi Brandenburgum.

IV. Ab Oriente prædictæ adiacet SAMBIA, ſic dicta à Saymone primogenito Videneti, vbi Regi-mons.

V. Ad Orientem ſtringebat illam BARTONIA à Bartone, cum vrbe cognomine, fortè hodie *Bartenſtheim.*

VI. Adiacet Podlachiæ, & Lithuaniæ SVDAVIA à Sudone, hic nullæ arces aut vrbes, omnibus per Crucigeros euerſis.

VII. Verſus Meridiem attingebat eam GALLINDIA à Galindone, vbi nunc Ortelesburgum.

VIII. Suprà in Boream reflectendo VARMIA à Varmone, vbi vrbs cognominis, cuius Epiſcopus legatus erat, qui Ludouicæ Mantuanæ nuptias celebrauit, cum ſuo Principe.

IX. Adhæret ei HOCKERLANDIA ab Hoggone, vbi Elbinga.

X. Coniungitur ei POMESANIA à Pomedzone, vbi Mariemberga.

XI. Hanc excipit CVLMENSIS DVCATVS à Colmo, vbi Culmina.

XII. Extrema denique verſus Poloniam MICHOVIA, ſeu Michelouia à Michelone, vbi Straſburgum.

§. 2.

§. 2. *Pruſſiæ noua diuiſio.*

PRVSSIA DVCALIS — *Is Pruſſe Ducale, ou de Brandebourg.*

- REGIMONS : *Mont Royal*, Germanicè *Kuninſperg*, Polonicè *Krolenuiec*, vrbs maritima, & portus nobilis ad Fl. Pregellam, qui paulò pòſt in Habum delabitur; vrbs triplex, illuſtri ornata Academiâ.
- Fichuſa : *Fiſchauſen*, ad Fl. *Fiſcheradt*.
- Memelia : *Meml*, caſtellum munitiſſimum verſus Liuoniam ad laci Curonenſis exitum *Curiſch*.
- Ortelesburgum: *Ortelzbourg*.
- Mulhuſa: *Mulhauſen*.
- Brandenburgum : *Brandenbourg*.

PRVSSIA REGALIS, ſeu POLONICA,

- PALAT. POMERANIÆ, *Palat. de Pomerellen, ou de Caſſubie.*
  - GEDANVM : *Dantzik*, totius Pruſſiæ Metropolis, vbi Fl. Rhodanus *Redaun* influit in Viſtulam; vna ex quatuor primis Anſeaticis. Quidam eam in ſequenti Palatinatu collocant.
  - Conitza : *Konicz*, aliter *Choymicze*, caput quibuſdam huius Palatinatus.
  - Slochouia : *Slochouu*.
- PALAT. CVLMENSIS *Palat. de Culm.*
  - CVLMINA: *Chulm*, olim nobiliſſima ciuitas, nunc deficit: Epiſcopi ſui propria eſt ſedes tranſlata Colmenſium : *Colmenſe*.
  - Burgelauia : *Burglauu*, aliter *Byrzalguu*.
  - Starugradia: *Starugrad*, aliter *Haldens*.
  - Luterberga : *Luterberg*, ſeu *Olandberg*.
- PALAT. MARIENBVRGENSIS
  - Gedanum hîc à pleriſque collocatur.
  - MARIENBVRGVM : *Marienbourg*, ab incolis *Margenbourg*, ad Fluuium *Nogat*, alueum Viſtulæ, caſtro ſuperbo munita, & populoſa in primis.
  - Toronia : *Thorn*, ad Viſtulam licèt inſerta in Culmenſem Palatinatum, patria Nicol. Copernici inſignis Aſtrologi.
  - Elbinga : *Elbing*, ad Fl. Elbingam ex lacu *Drauſen*, exeuntem : vrbs ab Anglis mer-

			catoribus potiſſimum celebrata.
			Chriſtoburgum : *Chriſtbourg.*
la Pruſſe Royale, ou Polonoiſe.	*Palatinat de Margenbourg.*	In Epis. Varmiensi.	Hilberga : *Allersberg* , vbi reſidet Epiſcopus Varmienſis Princeps.
			Frauoberga : *Frauberg*, in quam tranſlata ſedes Varmienſis.
			Brauſberga: *Brausberg*, populoſa admodũ, vbi & Academia celebris.

§. 3. *Liuonia.*

Qvondam Polonorum fuit, dum dedecus Epiſcopi Rigenſis vlciſcuntur, & Liuonum auxilio contra Moſchum adfuere; ſed ætate noſtra magnam eius perdidere partem ac ferè totam, cùm antea Ducatus Curlandiæ, & Semigalliæ ius Polonicum profiterentur. De Liuoniâ egimus ſuperiori libro in Sueciâ.

§. 4. *Valachia.*

Cvm adiunctis Multauiâ, ſeu Moldauiâ, itémque Beſſarabiâ Regi Polono ſe in clientelam dedere, immo & Tranſyluania: ſed ex quo hîc rerum potitus Ottomanus, nullos hoſtes capitaliores iis Vayuodis Poloni experti ſunt.

LIBER SEXTVS.

De Imperio Moſchouitico.

CAPVT I.

Hiſtorica Moſchouiæ deſcriptio.

§. 1. *Nomen.*

HÆc vaſtiſſima Regio dicitur RVSSIA ALBA & MOSCHOVIA. Et *Ruſſia* quidem à Ruſſis populis, ſeu Ruthenis, ſeu Roxolanis, de quibus egimus in origine Polonorum, & in Sarmatiâ: *Alba* autem vocata eſt non propter niues, vt quidam crediderũt, ſed à Galeris Albis quibus vtuntur, vt Zagathæi *virides* dicuntur à viridi Tulipano. Moſchouiam verò quidam à Modicis antiquis Sarmatiæ populis deflectunt, perperam, ſatiùs eſt ad antiquos Moſchos recurrere, quos circa Phaſidis fontes collocat Mela, aut ad Moſchicam Regionem Strabonis inter Colchidem, Iberiam & Armeniam. Indigenæ ſe nomen habere putant à Fluuio *Moſqui* Moskuam vrbem alluente.

§. 2. *Quantitas.*

Longitudo Geographica minor eſt quàm *latitudo*; hæc autem ſic ſumpta deſumitur ab oppido *Lubuc*, in Palatinatu Kiouiæ, ad Carambycis oſtium vulgò *Oby*. Quæ diſtantia ad maiorem circulum reuocata dat 28. graduscum dimidio, ac proinde milliaria 1681. leucas noſtras 840 $\frac{1}{2}$, Germanicas 420 $\frac{1}{4}$, Moſchouitica *Voreſt*, ſeu *Virſt* 2280.

Longitudo verò Geographica conſideratur ab Occidentali parte Ducatus Pleſcouienſis, ad arcem ſeu caſtrum *Voloch* ad Tingoëſos, quæ amplitudo reducta ad circulum maximum dat 25. gradus cum $\frac{1}{2}$, igitur milliaria 1501. leucas Francicas 750 $\frac{1}{2}$, Germanicas 375 $\frac{1}{4}$, Ruſſica *Voreſt* 2040.

§. 3. *Qualitas.*

Hæc Regio adeò hyeme frigida, vt ſputa antequam cadant in terram congelentur: ſex menſibus operta niue eſt, quo tempore tamen potius indigenæ malunt ambulare quàm æſtate, tum ob ardorem Solis, tum ob culices importunos. Duina Fluuius ad inſtar Nili agros oblimat. Fert tellus canabim, linum, & mel, de cuius copiâ dicemus in Admirandis. Quàm precioſæ hinc quoque pelles efferantur quis ignorat? Equi hîc parui, ſed generoſiſſimi, omnes caſtrantur, vt ſint obſequentiores. Falcones hinc omnium generoſiſſimi, lupi penè omnes nigri, ideóque magis terribiles aſpectu.

§. 4. *Mores.*

Monetam cudunt non rotundam, ſed oualem. Veſtibus oblongioribus vtuntur, quas præcingunt infra aluum, vt hæc tota promineat. Nemo hîc comam alit præter Sacerdotes, idque turpiſſimum ducunt, ſicut & pullum colorem oderunt, quem iiſdem Sacerdotibus reſeruant. Flectunt ſibi inuicem genua honoris cauſa, ſed coram viris primariis terram oſculantur. Vt nos per mille, & centum numeramus, ſic illi per 40. & 90. Alphabetum habent 43. literarum. Nemo hîc Principe doctior, qui aliquid ſcire cupit ſupra cæteros iam Principi ſuſpectus eſt. Vnicam habet Typographiam Princeps: reliqui quæ ſeruata volunt calamis exarant. Nullus hîc Medicus, nullus Pharmacopola, niſi Principis. Non computant ab anno Chriſti, ſed mundi, more Græco; quem putant ortum Domini præceſſiſſe 5508. Itaque annus hic 1647. eſt ipſis 7155. & mundum tantùm 8000. duraturum arbitrantur. Primam diei horam numerant poſt vnam à Solis exortu. Fæminarum miſerrima conditio, quæ magis vapulat charior iudicatur. Quartam tantùm vxorem ſuperinducere poſſunt, hac mortuâ nullam, & celibes viuunt. Diuortia permittunt Epiſcopi pallium lacerando in viâ publicâ, cum his verbis, *tu hac, ego illac.* Ducem ſuum omnium bonorum ſuorum dominum putant. Cùm aliquem mittit ad bellum, aut ad legationem illico eò pergit, prandio etiam ſæpè relicto. Sex diebus Dominis ſuis laborant, ſeptimo ſibi. Qui nomina non poteſt diſſoluere verberibus excipitur, & ſeruus ſubiicitur

creditori. Pater filium ſuum quater vendere poteſt. Nobilis fuſtibus malè multatus à Duce, aut Ruſticus à nobili, gratias habent quòd dignati ſint emendare ſeruos ſuos. Cùm quis moritur datur ei in manus carta, quâ Sacerdotes teſtantur eum bene vixiſſe, putántque ſchedam hanc oblatam S. Petro cælum reſerare. Plura de his *Poſſeuinus*, *Gagninus*, & *alij*.

§. 5. *Religio.*

MOSCHI ſuſcepere fidem anno Chriſti 942. ſub Olha Duciſſa, & Volodomiro eius filio. Iactant tamen S. Andream apud ſe diſſeminaſſe fidem. Præcipuo cultu venerantur imagines: qui aliquem inuiſit, priùs eas domi proſtantes ſalutat, quàm patrem familias. Dum ſe muniunt ſigno Crucis, à dextra ad ſiniſtram manum mouent. Omnes Sacerdotes vxorem ducere debent, nec niſi vxoratus admittitur ad Diaconatum. Sed vxore mortua celibes viuunt, ſi quis nouam acceperit, non putatur Sacerdos, poteſt tamen officio Diaconi defungi. Dies feſtus apud Moſchos, maximus eſt Dominica in Palmis, quo die Dux Patriarcham ducit inſidentem aſino, cui 40. pueri nobiles veſtes purpureas ſternunt. Quadruplex apud eos ieiunium, primum ante Paſcha 7. hebdomadarum, 2. ante Pentecoſten, 3. ante feſtum SS. Petri, & Pauli, quartum ſex hebdomadis ante Chriſti aduentum, de quibus plura in recente Græciâ. Hîc Patriarcha, tres Archiepiſcopi, ſinguli Epiſcopi penè in ſingulis Ducatibus, & Prouinciis. Nemo hîc concionatur, ſed vitæ SS. leguntur. Multi hîc Religioſi, multæ Moniales, ſed magna vbique ignorantia; legatur *Poſſeuinus*.

§. 6. *Politia.*

VNVS hîc Princeps *Knez*, ſeu *Czar* dictus, Dux aut Cæſar, additur voci Knez, *Veliki*, hoc eſt magnus: vtrum autem vox *Czar* Imperatorem ſonat, aliqui dubitant. Ille ſe ab Auguſto fabulatur oriundum, meliùs ex Dano Principe *Rurik*, ſeu Roderico, qui cum duobus fratribus eò euocatus ab indigenis venit; ſed his demortuis, illic rerum potitus eſt. Ab eo nati Duces inter quos nominatiſſimus Ioannes Baſilides portentum crudelitatis, de quo ſcripta hiſtoria. Hæreditarius Ducatus eſt, tranſitque ad filium,

aut ſi deſit ad affines; ſi hi quoque defuerint eum optimates eligunt. Non tranſeunt bona ad filios, niſi cum licentiâ Principis. Conſiliarios habet duodecim, ſed mutantur ad arbitrium Ducis. Seueriſſimi ſunt in iudiciis ſuis, ius tamen auro venditur: fur in rotâ frangitur, ſacrilegi palo infiguntur, proditoribus reſcinditur caput. Reditus Principis ante annos 20. erat 22. Millionum, eius Gaza pulcherrima in quâ aurum, gemmæ, &c. ferè ad 300. currus. Non licet hinc aurum efferre, aut argentum, ſed tantùm merces. Duos habet portus nobiliſſimos ex quibus multum ſibi pecuniæ conficit, S. Nicolaï ad ſinum Granduicum, & *Aſtrachan* ad mare Caſpium. Intra dies quadraginta trecenta equitum millia, cētum peditum conſcribere poteſt. Certè ad bellum numquam progreditur niſi cum hoc numero, ſi aliquid deſit tandiu expectat donec impleatur. Nobiles gratis militant, alij tenue ſtipendium accipiũt; numquam pugnant niſi numero ſuperiores: exercitus in 5. partes, vt apud nos in tres diſtribuitur. Fortiſſimè tuentur vrbes, in aperto campo ignauiſſimè præliantur: ſi vincuntur verberantur flagellis Duces.

IMPERIVM MOSCHOVITICVM.

- MOSCHOVIA
  - OCCIDENTALIS
    - DVCATVS XIII.
      - Moſchouia. Volodimiria.
      - Nouogardia inferior.
      - Rhezania. Vorotinia.
      - Reſchouia. Tuueria.
      - Bieleizero. Iaroſlauia.
      - Roſtouia. Suſdalia.
      - Duo decerpti
        - Seuerienſis.
        - Smoleſcenſis.
    - PRINCIPATVS III.
      - Bielkia. Pskouia.
      - Nouogardia magna.
    - PROVINCIÆ IV.
      - Vologda. Cargapolia.
      - Duina. Corella.
  - ORIENTALIS
    - PROVINCIÆ VI.
      - Vſtiuga. Viatka.
      - Permia. Iugra.
      - Petzora. Condora.
    - POPVLI DVO.
      - Ceremiſſi.
      - Mordua.

LA RVSSIE OV MOSCOVIE
LA MER DE MAVRE
MANS
LAPPONS
MER BLANCHE
GOLPHE DE BODDE
MER BALTIQVE
CONDORES
VIATKA
PERM
SIBIRIE
LVCOMORIE
LOOGORIE
BAIDA
TINGOESE
DVINE
VOLOGDE
CZEREMISES
CA ZAN
CZEREMISES MONTAGNETS
BVLGARIE
KOLMAQVES
TARTARES
NAGAIES
MOSCOVITES
TVRME
TVRCME
REZAN
POLE
OCRAINE
COPS
LITHVANIE
SEVER
REDIKOLE
MOLDAVIE
TARTARIE PRECOPS
NAGAISKI
PETIGORES
CIRCASSES
MER NOIRE
MER CASPIENNE DE SALA OV DE BACHV

TARTARIA MOSCHOVITICA	PROVINCIÆ IV.	Obdora. Siberia. Lucomoria. Loppia.
	POPVLI III.	Samoïedæ. Tingoëſi. Negaïs, NAGAIA.
	REGNA III.	Caſanum. Bulgaria. Aſtrachanum.
LAPONIA ſeu LEPORIA		Mouremanskoy. Terskoy. Bellamoreskoy.

CAPVT II.

Moſchouiæ deſcriptio Geographica.

§. 1. *Moſcouiæ Occidentalis Ducatus.*

DVCATVS MOSCHOVIENSIS. *Duché de Moſchou.*

- MOSCHOVIA: *Moſchou*, totius Imperij caput ad Fl. Moſchuam *Moſqui*, vbi recipit Iayuſam, ampliſſima ciuitas, vbi domus ligneæ, viæ non ſtratæ, quare omnes valde lutulentæ. Hortos habet ingentes, ſicut & Principis Palatium. A Tartaris Precopenſibus præcedente ſæculo deflagrauit. Hîc numquam peſtis, ſed eius loco morbus quem *Ognyo*, hoc eſt ignitum appellant.
- Troitza: *Troitz*, vbi celebre Monaſterium 400. Monachorum.
- Slabodia, ſeu Slaboda Alexandri: *Slabod*, vbi Typographia Principis.
- Mitroua: *Dimitroff*, ſeu *Dimitriouu*, ad Fl. *Iachroma*, vrbs mercibus diues ob fluuiorum confluentias.

DVCATVS VOLODIMIRIENSIS

- VOLODIMIRIA: *Vlodimir*, ſeu *Volodimir*, ſita in agro fertili, olim Ruſſiæ Metropolis, à Volodomiro Duce conditore, ad Ioannem vſque filium Da-

Duché de Volodimir.
- Danielis, qui ſedem Moſchouiam tranſtulit. Alluitur Fl. *Cleſma*.

D. NOVOGARDIÆ INFERIORIS — *de Nouogrod la baſſe ou petite.*
- NOVOGARDIA Inferior cognominata: *la baſſe Nouogrod*, ſeu *Niſi Nouogrod*, quæ vox paruam ſonat, Germanis *Niſen Neugarten*, hoc eſt *Nouus Hortus*. Hanc ſuis titulis Dux accenſet. Sita eſt ad fluuios Volgam & Occam, habétque arcem ſcopulo impoſitam à Ioanne Baſilide.
- *Sura*, caſtrum ad Fl. cognominem.

DVC. REZANENSIS — *Duché de Rezan*, vbi naſcitur Fl. Tanais.
- RESANIA: *Rezan*, ad Fl. Occam, à quâ non procul format Inſulam *Strup*: ibi olim Ducatus.
- Colluga: *Collug*, in quâ quotannis præſidium contra Turcas & Tartaros locari ſolet, caſtrum habet ad Fl. Occam.
- Odoiouia: *Odoiouu*, caſtrum vbi *Tulla* & *Vppa* iunguntur Occæ.
- *Tulla*, vbi caſtrum firmiſſimum ad Tullam & Vppam.
- *Corſira*, ad Fl. Occam.

D. VOROTINENSIS — *Duché de Vorotin.*
- Vorotinum, ſeu FROTINVM: *Vorotin*, vrbs cum caſtro ad Occam tribus millibus à Colluga, vrbs Epiſcopalis.

DVCATVS DITIONIS LITHVANICÆ

D. SEVERIENSIS — *Duché de Seuerieſki.*
- NOVOGARDIA Seueriæ: *Nouogrod Seuerieski*, ſeu *Nouogrodek*, olim ſedes ſui Principis. Eius tamen titulo Dux gloriatur.
- Cernigouia: *Czernigouu*, arce inſtructa.
- Branskauia: *Branski*, ad quam ſylua maxima.
- Potiuolum: *Potiuol*, arx & ciuitas lignea.

D. SMOLECENSIS — *Duché de Smolenſko.*
- SMOLENCIVM: *Smolensko*, de quo in Lithuania.
- Moſaïskum: *Moſaisko*, caſtrum & oppidulum ligneum, vbi Princeps excipit Polonos, & Suecos oratores.
- *Myeſma*, caſtrum ad Fl. cognominem.
- *Drohobus*, caſtrum luculẽtum, & munitum.

D. RESKOVIENSIS *Duché de Reſchouu.*	Reskouia: *Reſchouu*, cum arce ligneâ ad Volgam Fl. Wolocza: *Volock*, venatione Principis celebrata, & leporibus candidis. Vielkylucia: *Vielikyluchi*, arx & magna ciuitas in limite Lithuaniæ.
D. TVVERENSIS *Duché de Tuuer.*	TVVERA: *Tuuer*, cuius ſibi titulum Dux vſurpat, vbi & peculiaris moneta cuditur, quæ valore æquat Moſchouiticam. Terſakum: *Terſak*, ex parte; nam altera Nouogrodienſi ſubiecta eſt.
D. BIELEIEZIORO *Duché de Bielozer.*	BIELOZERA: *Bieleiezioro*, hoc eſt lacus albus, arx & ciuitas munitiſſima, in qua Dux vrgente bello ſe recipit, & theſauros abdit. Huic vicinus lacus cui ſulphur ſupernatat, quod in eum fluuiolus infert.
D. IAROSLAVIÆ, *Duché de Iaroſlauu.*	IAROSLAVIA: *Iaroſlauu*, ciuitas ampla cum arce ad Volgam Fl. titulis Ducis adſcribi ſolita ditio.
D. ROSTHOVIÆ *Duché de Roſthouu.*	ROSTHOVIA, aliis Roſciuia, *Roſthouu*: hoc eſt vrbs mancipiorum, quoniam abſentibus dominis hîc ſerui duxere eorum coniuges, & tantùm flagellis ſuperati ſunt: Archiepiſcopali ſede clara eſt, vt vult Poſſeuinus. Chlopigordia: *Chlopigorod*, nundinis ſuis celebratur. Vglitia: *Vglitz*, ciuitas cum caſtro. Pereſlauia: *Pereſlau*, non longè à lacu vbi ſal coquitur.
D. SVSDALIENSIS *Duché de Suſdal.*	Suſdalia: *Suſdal*, ſeu *Suſdaël*, Epiſcopali ſede inclyta. *Caſtromouugorod*, vrbs caſtro communitâ. Galitia: *Galicz*, vnde & Prouinciæ nomen, ad quam ſal excoquitur. In hoc tractu nulla itinerum veſtigia, ſed noua inuenienda ſunt.

§. 2. *Moſchouiæ Occidentalis Principatus.*

PRINCIPATUS NOVOGARDIÆ MAGNÆ *la Principauté de Nouogrod la grande.*	NOVOGARDIA MAGNA: *la grande Nouogrod, Nouigorod Veliki* indigenis, *Neugarten* Germanis. Olim Reſpublica potentiſſima, ſed ortâ ciuili diſſenſione, & adhibito Duce arbitro, eam hic ſibi vindicauit, ad Fl. Volkouam ſita eſt, qui ex Ilmeno lacu *Ilmen* profluens poſtea cadit in Ladogam lacum maximum. De Idolo hîc culto omnes Geographi loquuntur, qui ex fulmine Iupiter agnoſcitur. Ruſſa: *Ruſſ*, oppidum cultiſſimum, quod fluuius ſalſus præter fluit, ex quo ſal excoquitur. Ioannopolis: *Iuanouugorod*, ſic dicta à Ioanne Baſilide ad ripam Neruæ, è regione Neruæ vrbis. *Iamma*, caſtrum ad Pliſſæ Fluuij oſtia.
P. BIELKIÆ, *Princ. de Bayelski.*	BIELA, & Bielkia: *Bielsk*, ſeu *Bayelski*, & *Bielou*, à Lithuanis ad Moſchos defecit, & hunc Principatum ſuis titulis Magnus Dux aſcribit.
PRINCIP. PSKOVIENSIS *Principauté de Pskouu.*	PSKOVIA *Pskouu*, olim ſui iuris ditio, occupata à Baſilide ſub initium præcedentis ſæculi proditione Sacerdotum: Tetrapolis eſt, & ſingulæ ex quatuor vrbibus ſuo muro clauduntur. Olim Reſpub. potens, & ſuæ libertatis amans.

§. 3. *Moſchouiæ Occidentalis Prouinciæ.*

PROVINCIA VOLOGDA *Pays de Vologda.*	VOLOGDA, ciuitas cum arce munitiſſimâ inter paludes ad Fl. Vagam. In eam theſauri ſui partem Dux transfert vrgente bello. Tota Regio aut ſylueſtris, aut paludibus interſciſſa, indigenæ panis vſum ignorant.
PROV. CARPOLIA *Pays de Kargapol.*	*Kargapol*, ad lacum vnde Fl. *Onega* profluit: hæc Prouincia ad lacum Album extenditur, ſed admodum deſerta eſt.

PRO. DVINA, *le Pays de Duina.*	*Duina*, ciuitas à Fl. vt & Prouincia nomen habet, qui ſic dicitur à concurſu Fl. *Iuch*, & Suchanæ, *Duina* enim Ruthenicè *Binos* ſonat. Hic oblimat agros ad inſtar Nili. *Colmogora*, caſtrum. *Pinega*, in Duinæ oſtio.
PROV. CORELIA *la Corellie.*	Ex parte ad Moskum pertinet, ex parte ad Suecũ. Ad eam ſpectabat Inſula SOLOWKI, vbi eſt monaſterium quod fæminæ nũquam ſubeunt ſine grauiſſimâ multâ. Hîc ſal excoquitur.

§. 4. *Moſchouiæ Orientalis Prouinciæ.*

REGIO VSTIVGA *Vſtioug.*	VSTIVGA: *Vſtioug*, ad Fl. Suchanam condita olim, vbi *Iug* Fluuium recipiebat, vnde & nomen habuit, quaſi Iugi oſtium; ſed propter opportunitatem ad dimidium milliare tranſlata eſt ciuitas illa.
VIATKA REGIO *Viatzki.*	VIATKA à Fluuio cui inſidet nomen accepit; caſtrum habet ſatis munitum. Regio ſterilior, & paludoſa, olim Tartaris ſubiecta. Slaboda: *Slouuod*, ad prædictum Fl. Chilinoua: *Chlinouu*, & Orlouia *Orlouu*, ad eundem Fluuium.
PERMIA *Permiski*, ſeu *Perinſki.*	PERMIA: *Permiski*, ad Fl. Viſchoram. Hîc panem rarò guſtant indigenæ; vtuntur vehiculis quæ canes aut cerui albi trahunt, niue terras obducente.
IVGRA *Iugorski.*	Ad Oceanum Septentrionalem incolæ dicti Iugri, & Iugrici, qui etiamnum vtuntur eodem ferè cum Hungaris idiomate, & gloriantur Moſchi per ſuos populos tantùm terroris allatum eſſe toti Europæ.
PETZO-	Regio ad Oceanum Glacialem ſic nominata à Fl. Petzora, qui ad caſtrum *Puſteozi'ero* ſex magnis oſtiis in mare cadit. Papinouogordia: *Papinoungorod*, ad Fl. Petzoram, caſtrum munitum.

RA *Petzorski.* — Montes *Kameni-Poyas*, ſeu vt Gaguinus ſcribit *Ziemnoi-Poyas*, olim Riphæi, quorum vertex ſine germine adeò eminet, vt viri miſſi à Moſcho 17. dies conſumpſerint, nec peruenerint ad cacumen.

CONDORA *Condore* — Aliter Condoria, tota ſyluis obſita, & fluminibus malè coërcitis ſtagnans. Indigenæ proprio vtuntur idiomate, & colunt auream Anum, de qua in Obdoriâ dicetur.

§. 5. *Moſchouiæ Orientalis Populi.*

GEREMISSI diſcreti in Cis-Volganos, & Trans-Volganos. Hi dicuntur Nacornoy, hoc eſt *Montoſi*, extenduntur enim ad montes, qui Riphæi montes Ptolemæi videtur: illi Longovvoy, hoc eſt *Fœnoſi*, quoniam pratis abundant & armentis. — Habitant in ſyluis, aut ſub pellibus, & peculiari loquuntur idiomate. Mahumetum colunt omnes, carminibus addictiſſimi. Arcum numquam deponunt, ſeu viri, ſeu fæminæ, neque priùs hîc puer cibum accipit, quàm illum ſagittâ percuſſerit. Gaguinus his adnectit Mordovotes & Vachines, ſed qui ſint iſti Ruſſi neſciunt.

MORDVA à Nouogordia inferiore, verſus Orientem & Meridiem. — Cultiores ſunt & in pagis degunt, atque agros colunt: quidam ex iis Mahumeti ſectâ infecti ſunt, alij idola venerantur. Mulieres paſſis ſemper crinibus incedunt. Ducem ſibi præficiunt qui Moſchum agnoſcit, ſed ei nihil tributi penſitat niſi fortè aliquod honorarium. Semper feram in naſo vulnerant vt pellem integram habeant, certiſſimi enim ſagittarij, & numquam aberrantes.

CAPVT III.

Tartaria Moſchouitica.

ACCVRATIVS de Tartatis in Aſiâ dicemus, ad quam plerique omnes pertinent, vbi & iſta diligentiùs, & maiori cum otio

retractabimus; nunc enim vrgemur, & operis magnitudine obruimur. Hæc Tartaria diuiditur in Regiones, Populos, Regna.

§. 1. *Tartariæ Moſchouiticæ Regiones.*

OBDORA REGIO

- *Obia*, vrbs à Fl. ſicut & tota Prouincia nomen traxit, qui ortus ex lacu *Kitaiſko*, de quo aliàs, ſex oſtiis in Oceanum tendit: is autem ad 80. Voreſt Moſchouitica extenditur, hoc eſt 60. mille paſſus, ac tot tantiſque piſcibus abundat, vt nauigantium remis premantur, iiſque ſæpe obſiſtant.
- Hîc quoque idolum Anus aureæ, vulgò *Zolota Baba*, hæc gremio infantem tenet, & alter propinquus ei adhæret quem nepotem putant indigenæ: offerunt ſtatuæ pretioſas pelles, ceruos mactant, & omnia ſimulachri membra inungunt. De montibus vicinis dicemus in Admirandis.
- Hîc quoque varij populi Moſcho parentes ex fluminibus appellati, quorum nomina tantùm habemus ex Gaguino.

SIBERIA (*Siberie, ou Sibior.*)

- Siberia: *Siber*, aut *Sibior*, vnde toti Regioni nomen: errauere enim, qui in hac Prouinciâ nullas vrbes eſſe putant.
- *Vergateria*, initio huius ſæculi à Moſchis condita.
- *Iaphani*, per quam deuenitur Tinnam.
- *Tinna* populoſiſſima ciuitas.
- *Tobolska*, à quibuſdam Siberiæ caput.
- Pohemum: *Pohem*, à Moſchouitis vrbs extructa.
- *Olſcoygorodia*, ad conſl. Fl. *Tatis* in Obium, deſtructa.
- *Noxinſcota*, vrbecula cum arce.
- *Tooma*, iuſſu Ducis Ruſſici excitata per Siberiæ præfectum.

LVCOMORIA

- Lvcomoria, quam interfluit Fl. *Coſſin*, hæc Prouincia continet multos populos vix notos Ruſſis, niſi de ſolo nomine. Hîc quoque multa iactantur, de quibus in Admirandis.

LOPPIA *Lopski.* — Ad Oceanum Borealem: populi huius regionis in ſylluis, & campeſtribus degunt, feritate ſingulari; periti ſſimi ſagittarij quâ in parte volunt feram vulnerant. Excipiũt perhumaniter mercatores. Apud illos montes igniuomi in quibus Salamandræ viuunt, vt vulgò circumfertur.

§. 2. *Tartariæ Moſchouiticæ populi.*

TINGOESI *Tingoeſes.* — Detecti ſunt à Moſchis in Siberiâ degentibus: moribus humaniſſimis, collo craſſo vnde erumpunt voces quaſi gallinarum Indicarum. Fluuius hic inſtar Nili agros oblimat.

SAMOIEDÆ *Samogedz.* — Populi olim Anthropophagi, & aliorum populorum ſocietatem refugientes, nunc viuunt cum Moſchis, & eorum Duci tributum perſoluunt, pelles duas Zibellinas in ſingula capita. Hîcquoque capitur bellua terribilis dentibus aſcendens ad Promontoria, & in campis omnia vaſtans.

NAGAIA *le Nagais, ou Naiaski.* —
Variis nominibus appellari video; dicuntur enim in hiſtoriis, & relationibus *Nogay*, & *Nohay*, & *Nocay*, immo & niſi error irrepſerit *Occaſsi*, & eorum regionem alluit
Rhymnus Fl. vulgò *Iaych*, ex Siberiâ profluens.
Scharaïtka: *Scaraitzk*, primaria vrbs eorum dicitur vbi Chamus reſidèt, qui tribus eorum hordis imperat, & cùm opus eſt 20. Equitum millia conſcribit.

§. 3. *Tartariæ Moſchouiticæ Regna.*

REGNVM CAZANENSE — CASANVM: *Cazan*, ſic dictum quaſi *olla feruens*, olim ſuum Regem habuit potentiſſimum, ſed à Baſilio Duce expulſis Regibus in ditionem Ruſſicam tranſiit, & firmiùs huic hæſit, expulſis exinde Tartaris per filium Ioannem. Sita eſt ad Fl. Volgam & Cazanum, vnde vrbi nomen.

le Royaume de Caſan, ou Cazan.

Baſilipolis: *Baſilouugrod*, à Duce Baſilio condita, vt Cazanenſes in officio contineret ad conſl. Suræ Fl. in Volgam.
Suetzkouia: *Suetzkou*, à Moſchis condita ante captum Cazanum.

REG. BVLGARIÆ *les Bulgares.*

Aliter dicitur Regio, ſeu *Horda* Zauolhanorum, & vtrumque nomen à *Volga* Fl. ſortiuntur; item & *Horda Tatexi*, hoc eſt præcipua, vel libera; tum quia aliæ Hordæ ab eâ credunrur extitiſſe, tum quia nulli parebat. Eorum Dux dicebatur *Vlachan*, ſed Moſcho iam parent extinctis principibus. Mahumetum colunt omnes.

OLIM BVLGARIS ANNVMERABANTVR, aut certè cum iis bella gerebãt TARTARI { SCIBANSKI, COSSATZKI, TVMENSKI, CALMVZI, IVRGENZI } Qui totidem conficiunt Hordas. Magiæ deditiſſimi ſunt quâ concitant tẽpeſtates in hoſtes ſuos; frugibus carẽt, & tantũ lacte equino victitant & ferina.

R E G. ASTARCHANVM *Royaume d'Aſtrachan.*

ASTARCHANVM: *Aſtrachan*, ad oſtium Volgæ, cuius hîc alueus ampliſſimus, hoc eſt mille paſſuum, licèt in alios plures diſcretus, & 72. oſtiis in Caſpium euoluatur. Vrbs diues & vnde Moſchus portoria maxima colligit. Parebat olim Rex huius vrbis minoribus Tartaris, ſed anno 1554. Ioanni Baſilidæ ceſſit. Hanc Selimus inuaſit poſt annos quindecim, ſed amiſiſſe dicitur ducenta viginti quinque equitum millia, ter mille Ianizaros, & naues bellicas 150. Arcem habet munitiſſimam hæc ciuitas.
Samachia eiuſdem ditionis ad mare Caſpium, ſex dierum itinere diſtat ab *Aſtracban*.
FOSSA KAMOVTZ quâ nectitur Tanaïs cum Volga.

CAP.

CAPVT IV.

Laponia Moſchouitica.

PORRIGITVR ad mare Septentrionale, & ab aliis Leporia dicitur, diſcernitúrque in tres Prouincias, quæ ſic appellantur.

MARITIMA LEPORIA	*Mourcmanskoi Leporie*, in Septentrionem maximè vergit, & hîc portus *Kola* dictus Batauis notiſſimus.
TERSA LEPORIA	*Terskoy Leporie*, ſupra Granduicum ſinum extenditur, vbi locus Iockena: vrſis albis ferociſſimis tota hæc regio abundat.
GRANDVICENSIS LEPORIA	*Bella-moreskoy Leporie*, infra ſinum Granduicum iacet, vnde ei nomen inditum: hunc enim ſinum Album dictum indigenæ vocant *Bella-more*, & multis Inſulis diſtinguitur.

CAPVT V.

De Minore Tartaria, ſeu Precopenſi.

§. I. *Hiſtorica deſcriptio.*

NVM. I. *Nomen.*

VNDE dicti Tartari dicemus in Aſia cùm de Tartaris agemus, quibus hi compoſiti dicuntur parui, ſeu eorum Regio *Minor* ſi cum *Magna* conferatur. Appellantur item & *Precop.nſes* ab vrbe *Precope*, ad Iſthmum Tauricæ: inſuper *Krimenſes*, ſeu *Krimſcÿ* ab vrbe *Krim*: denique *Vlani* ab eorum Chamo, ſeu Duce, qui primus Tauricam inuaſit.

NVM. 2. *Quantitas.*

Longitudo eius à confluentiis minoris Tanaïs in maiorem, ad oſtia Boryſthenis, ſeu *Nieper*, reuocata ad maiorem circulum dat

vndecim gradus cum dimidio, igitur milliaria 661. leucas Francicas 330 ½. Germanicas 165 ¼, Ruſſica Voreſt 880.

Latitudo autem à Pro. *Famar*, in extrema Peninſulâ ad minoris Tanaïs Septentrionalem flexum, dat magni circuli ſex totos gradus, ideóque 360. milliaria, leucas noſtrates 180. Germanicas 90. Ruſſica Voreſt 480.

NVM. 3. *Qualitas.*

TOTA hæc regio feraciſſima, etiam extra Tauricam licèt vulgò parùm colatur. Quinquageſima frumenti ab aruis exigitur, centeſima milij. Equos alit paruos & deformes, ſed fortiſſimos, laborîſque & inediæ patientiſſimos; videlicet veſcuntur ſæpè tantùm herbis, & frondibus, immo & radicibus quas vngulis ſcalpunt. Boues hîc prægrandes, & pingues ob læta paſcua, & potiſſimùm circa Boryſthenem, quem Fluuium aiunt melle, & lacte fluere: melle quidem, quia ex melliferâ regione prouenit, lacte autem quia verſus mare paſcuis inſulis diſtinguitur. Populoſa eſt in primis Tartaria, quoniam hîc plures vxores ducuntur. Certè vnus memoratur in Hiſtoria 40. liberos eodem anno ex variis coniugibus ſuſcepiſſe.

NVM. 4. *Mores.*

PATIENTISSIMI ſunt laboris, viuunt ſine luxu in veſtibus, in menſâ; plerumque triduo abſtinent à cibo, & potu: tum ſe cibo ſic ingurgitant vt triduo dormiant. In itinere venas equis incidunt, & ſanguinem exſugunt, idque putant animantibus vtile. Capita equorum in deliciis ponunt. In bello dum fugiunt maximè cauendi ſunt, nam tela à tergo peritè vibrant. Dum pugnant ita ſe in equo contorquent, vt certis numquam pateant ictibus. Vtuntur in viâ ſtellâ polari: in eodem loco diu non conſiſtunt, immo & hoc inimicis imprecantur, vt diu in eodē loco viuant quemadmodum Chriſtiani. Captiuos Polonos vendunt Turcis, aut ſibi mancipia retinent, virgines ſibi reſeruant, ſunt enim ſupra modum libidinoſi: ſeniores, & inutiles telis iuuenum conficiendos obiiciunt, decollandos ferro, lapidibus obruendos; is enim eſt iuuentutis ludus. Semiuiui etiam calcibus, & dentibus pugnant, &

tum maximè timendi cùm expirant. Iuſtitia apud eos nulla; cùm quis accuſatur furti reſpondet ſe eâ re quam furatus eſt indiguiſſe; tum Iudex, tu ſimiliter furi rape cùm indigueris. Homicida omnibus bonis ſpoliatur; dat tamen ei iudex vilem equum, & arcum, monétque vt rem ſuam curet. Terram colere putant opus indignum homine: quid igitur agunt? expoliunt arma, expeditiones meditantur. Lacte equino libentiùs vtuntur, putant enim impinguare. Qui vinum biberit fuſtuatio mulctatur. Numquam ad currum equos religant, ſed boues; ídque turpiſſimum iudicant. Aut in curribus degunt, aut in mapalibus raptim excitatis. Nemo veſtis genus mutare audet, probè enim fuſtibus cæditur qui in alienum cultum degenerauerit. Adulterium punitur morte. Pueri Arabicè diſcunt, vt Alcoranum intelligant. Si ſponſa aut ſponſus non conſummato matrimonio moriuntur, ridiculis cerimoniis efferuntur. Terrâ mortuos ſuos obruunt, cùm plerique Tartari aliter eos ſepeliant.

NVM. 5. *Religio.*

SI quam Religionem ſequuntur Mahumeti ſectæ addicti ſunt, plerique enim Tartarorum Athei, omniáque ad voluptatem corporis referunt. Hîc tamen plerique Chriſtiani cum ſuo Epiſcopo, quorum duæ pulcherrimæ Eccleſiæ Caffæ. Hîc etiam Armeni, & Iudæi ſuis legibus viuunt.

NVM. 6. *Politia.*

VNVS hîc Princeps rerum potitur dictus *Kan*, ſeu *Han*, hoc eſt Rex, Latinè Caganus, aliter *Czar*, hoc eſt Cæſar, aut Imperator, cui ſemper adiicitur proprium nomen, hoc modo *Abdilkiray Kan.* Is filium aut fratrem ſucceſſorem eligit, quem *Galga* nominãt. Qui orti ſunt ex familiâ Regiâ dicuntur *Vlani*, filij Principis *Sultani*. Primum aiunt quidam vocatum eſſe Lochtonem, alij Vlanum quem ex virgine natum fabulantur. Solet hic Princeps educere equitum 120. millia, & Circaſſis aliiſque vicinis coniunctus, 200. millia. Facilè tranſmittunt fluuios equis ſuis, ad quorum caudas religant arborum ramos implexos, quibus ſupellectilem imponunt. Si latior fuerit amnis, aut æſtuarium viliores mactant equos, & ex eorum

pellibus diligentiſſimè cymbas cõficiunt, eiſque vegetiores equos adnectunt. In caſtris nihil deperit, fures enim ſeueriſſimè excipiuntur. Non habet certum vectigal hic Princeps, ſed eius diuitiæ in eo ſitæ ſunt, ex ſingulis captiuis nobilioribus ſeponit ſibi tres Sultanos *ſequins*, ex vilioribus aureum noſtrum, ſeu thalerum Germanicum. Mediam partem vectigalium Tauricæ ſibi reſeruat, alteram enim ſibi Turca vendicat. Accipit etiam in dies ſingulos à Turca 24. aureos, Galga 12. Senatores, item aliquid nummorum; ipſe viciſſim reponit Ottomano, captiuos Chriſtianos 300. pelles, ſal & butyrum. Moldauus offert Chamo quotannis 20. currus mellis, quorum ſingulis quatuor alligantur boues, & præterea equas 50. Polonus 40. millia Sultanorum Hungaricorum, quod vectigal nomine penſionis obuelat. Tollit etiã aliquid ex Circaſſis, & Nogaïs. Olim Turcorum fratres dicebantur, nunc verè ſubditi ſunt, ex quo Oſmanus Baſſa ex bello Perſico redux eos aggreſſus eſt tempore Amurati, ſub finem ſuperioris ſæculi, & Chamum in fruſta concidit à ſuis proditum. Nunc enim Beglierbegus Caffæ reſidet, & pleriſque vrbibus Tauricæ imperat, vt mox dicemus. Fodinas omnes auri & argenti Ottomano ſeruandas curat, & Tartaros in officio continet. Mortuo tamen Beglierbego Chamus Tartaricus negotia Ottomanorum curat, donec alius Præfectus Conſtantinopoli emittatur. Item etiam ex Portâ honoris cauſâ mittitur ad Chamum vexillum ex ſerico, aut viride, aut purpureum, quo in præliis vtatur, & coguntur alij Tartari Turcæ vectigales, aut fœderati coniungere cum eo copias ſuas, quoties in Chriſtianos expeditiones molitur, aut res Ottomanicæ id flagitant.

MINORIS TARTARIÆ, ſeu Precopenſis diuiſio.

TARTA-	PENINSVLA dicta PRECOPIA *Precopz.*	GAZARIA, ſeu PRECOPIA TVRCICA	CAFFA: *Caffa.* Soldadia: *Sogdat.* Cherſona: *Sarigermen.*
		CVMANIA, ſeu PRECOPIA TARTARICA	PRECOPIA: *Precopz.* Crimea: *Krim.* Baccaſara: *Baccaſar.*

RIA MINOR SEV PRECOPENSIS.

- CONTINENS dicta *Krimea*
  - CRIMEA propriè dicta
    - OCIAKOVIENSES TARTARI — Ociakouia : *Okzakou*, Chami ſedes in Podolià vltra Borysthenem.
    - OSSOVIENSES TARTARI — Tanaïs : *Tana*, ſeu *Aſaph*, ſeu *Oſſouu*.
  - TARTARI CONFOEDERATI
    - IN EVROPA
      - BIALOGRODENSES : *Bialogrod.*
      - DOBRVSSENSES : *Dobruſſe.*
    - IN ASIA
      - NOHAICENSES : *les Nogais.*
      - CIRCASSI : *les Circaſſes.*
      - PETIGORSKII : *les Petigortz.*

§. 2. *Minoris Tartariæ Geographica deſcriptio.*

ACCENSVIMVS huic Tartaros qui non continentur prædictis limitibus, non poſſunt tamen ad aliud reuocari caput, & certè ſeſe prædictis adiungunt in excurſionibus ſuis. Tractus autem Boryſthene, minori Tanai, & Pſola fluuiis reſtrictus in duas partes diſtinguitur in Precopiam, & Krimeam. Krimea autem aut Krimia dicta eſt ab vrbe *Krimia* in Tauricâ Cherſoneſo, vnde hic tractus totus nomen accepit: quod etiam retinet in præſentiâ, maioris autem diſtinctionis gratia pars extra Iſthmum nomen Krimeæ retinuit, Peninſula Precopia dicta eſt ab vrbe *Precopz*, & ab illa exordiemur.

NVM. I. *Precopia, olim Taurica Cherſoneſus.*

DE variis huius Cherſoneſi nominibus antiquis, qui plura volet videat Ortelij theſaurum, vbi hæc videbit digeſta. Ex quo autem à Tartaris occupata eſt, videtur in duas partita eſſe regiunculas, ſeu diſtrictus. Marius Niger putat partem Septentrionalem dictam eſſe *Gazariam*, Meridionalem *Gothiam*. Peritiores tamen hanc diuiſionem retinentes Borealem partem Cumaniam cum

Tartaris, Auſtralem Gazariam, ſeu Cazariam nuncupant, cui Ottomanus imperat, & iis lubentiùs ſubſcribimus. Totus autem tractus vno nomine Precopia, Chrimia, Inſula Caffenſis, immo & Gazaria à quibuſdam appellatur; Iſthmus autem tempore Genuenſium qui diu hîc rerum potiti ſunt *Zuchala* nominabatur.

GAZARIA, ſeu PRECOPIA TVRCICA, *les terres du Turc en la petite Tartarie.*

Theodosia: *Caffa*, vrbs potentiſſima, & portus inſignis olim Genuenſium, ſed iis erepta ſuperiori ſæculo à Turcis; nunc Præfecti, ſeu Begliergebi Ottomanici ſedes eſt, & à Turcis, Armenis, Iudæis & Italis incolitur. A Mahumete capta 14. annis poſt occupatam Conſtantinopolim, & tantùm corruptis auro quibuſdam Genuenſibus.

Soldadia: *Sogdat*, ſeu *Soldaia*, in eodem littore.

Sidagios Græcis: *Zodat*, Italis *Sudaco*, Saniaci Turci ſedes, magnæ vrbis cadauer oſtendit.

Inkerma: *Ingermen*: in regione fertiliſſimâ.

Cherſona olim Cherſoneſus Turcis *Sari Germen*, hoc eſt *fuluum caſtrum*, aliis *Corſun*, olim vrbs perampla, ſed nunc incolis vacua.

Calamita olim portus commodus *nunc defecit.*

Simbala: *Iamboli*, ſeu *Iambold*, Turcis *Balacheia*, hoc eſt *caſtrum piſcium*, in monte collocata, raris habitatoribus culta.

Mancopia: *Mancup*, olim duobus munita caſtris, quorum alterum deflagrauit, à mari nonnihil diſſita eſt.

CVMANIA ſeu PRECOPIA TARTARICA,

Precopia: *Precops*, ad Iſthmum collocata, non procul à foſſâ quæ Tauricam muniebat, vnde & nomen habet; *Precops* enim foſſam Tartaris ſonat, caſtrum habet munitiſſimum *Begi*, ſeu Gubernatoris ſedes.

Krimea: *Krim*, vnde toti Regioni nomen Tartaris *Krimski*, vrbs ampliſſima, & peruetuſta in medio penè Tauricæ, à Tartaris ferè tantùm incolitur, & hîc moneta Principis percutitur. Hîc quoque illuſtre Kami Gynecæum.

Coſlouia: *Coſlou*, ſeu *Coſleuu*, ad ſinum Tamyracem *de Negropoli*, portus percommodus, & Præfecti ſedes in caſtro.

les terres du Tartare en la Peninſule de Caffa.

Baccaſara: *Baccaſaray*, ad Fluuiolum cognominem inter duos montes collocata, & hîc ſepulchra Kamorum oſtenduntur.

Salaticum: *Salatik*, locus peramœnus, & venationibus Cami celebratiſſimus.

Sortaſſos: *Sortaſſo*, locus item amœnus, vbi legati ſolent excipi. Húcque primùm confugere Genuenſes Caffâ ab Ottomanis eiecti.

Kerkia: *Kerq*, in oſtio Boſphori è regione *Thoman* arcis Turcicæ in Aſiâ.

Nvm. 2. *Chrimia.*

Nomen totius Regionis hæſit huic parti Septentrionali, & in eâ multæ collocantur vrbes, ſed omnes dirutæ ſunt, propter aſſiduas excurſiones Tartarorum. Hic igitur tractus duobus populis aſſignatur à recentioribus Geographis, Ociacouiis & Oſſouiis.

TARTARI OCIACOVIENSES, *les Tartares d'Okzakou.*

Ociacovia: *Oczakou*, vrbs quondam Podoliæ, & Lithuanis per Tartaros erepta, vnde & iis inditum nomen. In eâ iam commoratur Kamus, & de eâ quondam magna extitit inter Principes ciuili bello diſtractos controuerſia. Vrbs ampliſſima eſt ad Boryſthenem ſita.

Nigropolis: *Nigropoli*, non procul à mari, vnde ſinui nomen.

Reliquæ ſunt potiùs rudera, quàm vrbes.

TARTARI OSSOVIENSES, *les Tartares d'Oſſouu, ou d'Aſſaph.*

Tanais, ſeu Oſſouia, vulgò *Tana*, ſeu *Aſſaph*, ſeu *Oſſouu*, vnde & populo nomen, ad oſtium Tanaïs Fl. vulgò *Don*, qui in paludem Mæotidem cadit, in præſentiâ, *Mer de Zebache*, à minutis piſcibus, qui hîc tantùm reperiuntur. Olim Venetorum fuit, nunc ab Ottomano occupata eſt, qui hîc Saniacum habet, ſeu Gubernatorem vt Tartaros illos in officio contineat.

Nvm. 3. *Tartari confœderati.*

Eos intelligo qui cum ſuperioribus coniuncti, ex Poloniâ, Lithuaniâ, Moſchouiâ, prædas agunt; illi autem licèt partim in Europâ, partim in Aſiâ viuant, non fuere diſiungendi.

IN EVROPA	Bialogrodenses in vrbe Bialogroda, ſeu Bialigroda, *Bialogrod, ou Moncaſtro*, ad Boreale Danubij oſtium prope Kiliam in Beſſarabiâ 150. paſſuum millibus ab Ociakouiâ. Dobrvssenses, Dobruſſa: *Dobruce*, ad Danubium.
IN ASIA	Nohaicenses: *les Nogais*, Ruthenis *Nagaïski*, verſus Aſtrachanum Regnum protenſi. Circassi: *les Circaſſes*, expeditiſſimi equites, & quibus ferè exploratoribus Chamus vtitur in ſuis excurſionibus. Siti ſunt ad mare Caſpium. Petigorskii: *les Petigorts*, à quibuſdam Circaſſis annumerati, & *Quinque Montani* nuncupati: id enim vox *Petigortz* ſonat. In tabulis Petigori dicti, ad paludem Mæotidem & Euxinum extenduntur: piratæ ſunt egregij, & montibus ſuis freti reformidant neminem: Chriſtianam religionem profitentur more Ruthenico.

CAPVT SEXTVM.

Sarmatia Chriſtiana.

§. 1. *In Regno Poloniæ.*

GNESNENSIS ARCHIEPISCO-	Cracouienſis: *Cracou*, in minore Poloniâ. Poſnanienſis: *Poſna*, in maiori Poloniâ. Vladiſlauienſis, ſeu Cuiauienſis: *Vladiſlau* in Cuiauiâ. Luceorenſis: *Lutzko*, in ſuperiori Volhiniâ. Plocenſis: *Ploskou*, in Mazouiâ. Vilnenſis: *Vilne*, in Lithuaniâ.

Var-

PVS *de Gneſne*, Primas Poloniæ, & Legat⁹ natus ſanctæ Sedis.
- Varmienſis } VNITI } Sedes tranſlata *Heilzbergam*, aliter Regiomontanus *Konikperg*.
- Sambienſis }
- Culmenſis } VNITI } Sedes tranſlata *Colmenſam*, aliter *Marienuerder*.
- Poſmanienſis }
- Samogitienſis : in vrbe *Medniki*, ſeu *Vorms*.
- Venedenſis, ſeu Vendenſis : *Vendeuu*, in Curlandiâ.
- EXTRA POLONIÆ REGNVM
  - Vratiſlauienſis : *Breſlau*, in Sileſiâ.
  - Lubuſſenſis : *Lebus*, in Marchiâ Brandeburgicâ.
  - Camenenſis : *Camin*, in Pomeraniâ.

LEOPOLIENSIS, *de Luuuou, ou Limbourg en Ruſſie.*
- Preſmilienſis : *Przeſmil*, in Ruſſiâ Nigrâ.
- Chelmenſis : *Chelm*, ſedes tranſlata Craniſtouiam ibidem.
- Kiouienſis : *Kiouu*, in Volhiniâ inferiori.
- Camenecenſis : *Camienick*, in Podoliâ.

VLADICÆ RVSSICI SVB PATRIARCHA CONSTANTINOPOL.
- KIOVIENSIS METROPOLITA
  - Leopolienſis.
  - Preſmilienſis.
  - Chelmenſis.

§. 2. *In Moſchouia.*

SECVNDVM GAGVINVM, & POSSEVINVM
- PATRIARCHA MOSCHOVIÆ *à Moskou.*
  - Nouogordienſis magnæ Arch.
  - Roſthouienſis Archiep.
  - Suſdalienſis Archiep.
    - Sub iis Epiſcopi totidem quot Ducatus, & hi certum militum numerum in bello Principi ſufficiunt.

SECVNDVM IOANNEM FABRVM
- MOSCHOVIENSIS ARCHIEP. *à Moſkou.*
  - Nouogordienſis : *en la grande Nouogrod.*
  - Roſthouienſis : *Roſthouu.*
  - Suſtalenſis : *Suſtad.*
  - Otiferienſis : *Otiferi.*
  - Smolencienſis : *Smolensko.*
  - Rezanenſis : *Rezan.*
  - Colmenſis : *Colme.*
  - Volutenſis : *Volut.*
  - Frontinenſis : *Frontino*, aliter Vorotinenſis.

CAPVT VII.

De admirandis Sarmatiæ.

§. 1. *In Sarmatiâ antiquâ.*

IN Scythis quos Gelonos vocant Tarandus reperitur, haud frequens animal, bouis magnitudine, ceruo ſimilis capite, cornibus ramoſis vngulâ bifidâ villis magnis vrſorum ad inſtar, colorem autem mutat pro corporum, in quibus extiterit, varietate. *Ariſtoteles de Admirandis, Plinius lib.* 8. *cap.* 34.

In Sarmatiâ palus, quam nulla ſuperuolat auis; ſi qua eò deferatur caſu, fætore concidit exanimis. *Heraclides apud Antigonum cap.* 167.

Apud Roxolanos tantum frigus deſæuit, vt hydriæ æreæ ſæpe frangantur, liquore congelato, boues aut nulla habeant cornua, aut parua; ἀποκερῶσι. *Strabo lib.* 7.

Habet eadem Regio animal quadrupes *Colos* dictum, magnitudine inter ceruum & arietem. Illud haurit aquam naribus, ac tranſmittit in caput & reſeruat, vt viuere queat multos dies in locis aquâ carentibus. *Idem Strabo Geog. lib.* 7.

Neuris populis tempus eſt, quo ſi velint in lupos mutentur. *Mela lib.* 2. *cap.* 1.

Arimaſpis Scythis vnus eſt oculus in fronte, vnde & nomen habuere, vt diximus ex Herodoto lib. 4 eorum meminere & Mela lib. 2. cap. 1. & Plinius lib. 7. cap. 2. Muretus fabulam enarrauit, cùm dixit eos ſagittarios peritiſſimos extitiſſe, qui inter collimandum alterum oculum claudere ſolent. *Muretus* 12. *Var. cap.* 2.

Boryſthenes Fl. æſtatis tempore cæruleus fertur; immo quibuſdam temporibus aqua eius violacea eſt. *Primum ait Plinius lib.* 31. *cap.* 5. *Alterum Athenæus lib.* 2. *cap.* 2.

Idem Fluuius omnium aquarum tenuiſſimus, ideóque innatat Hypani. Auſtris tamen flantibus Hypanis fit ſuperior, ſeu ipſi ſupernatat. Tenuitatem eius inſuper arguit, quod nullum halitum, nedum nebulam emittat. *Plinius lib.* 31. *cap.* 5.

In eodem Boryſthene piſces capiuntur in quibus oſſa nulla, iique optimi ſaporis, *Mela lib.* 2. *cap.* 1.

Circa eundem Fluuium naſcitur herba Gelotophyllis dicta, quæ ſi cum vino bibatur, & myrrhâ varias repræſentat ſpecies, & ridendi finis ſit nullus, niſi hauſtis nucleis pineæ nucis, cum pipere, & melle. *Plinius lib. 24. cap. 17.*

Fluuius Hypanis à capite profluit circiter millia 40. ſapore dulciſſimo: deinde cùm peruenit ad locum, qui eſt ab oſtio ad millia centum ſexaginta, admiſcetur ei fonticulus (*Exampeum omnes alij præter Vitruuium vocant*) oppidò paruus qui tanti fluminis aquas amaras reddit; quod idem Vitruuius Sandarachæ adſcribit, quæ ex montibus effoditur vnde effluit ille fluuiolus. *Vitruuius lib. 8. cap. 3. Herodotus lib. 4. Mela lib. 2. cap. 1. Solinus cap. 24.*

In Hypani Fl. naſcuntur beſtiolæ quæ tantùm vno die viuunt. *Cicero 1. Tuſcul. & Plinius.*

Ad eundem Fluuium ſub brumam vtriculi deferuntur maiores acinis, quibus ruptis exit animal quadrupes, & alatum, ſed tantùm vno die viuit. *Antigonus cap. 92.*

§. 2. *In Taurica Cherſoneſo.*

TER accidit in Boſphoro vt ſalſi deciderent imbres, & frumenta necarent. *Plinius lib. 31. cap. 4.*

Ibidem indigenæ vites ſuas ſuffodiunt multâ ingeſtâ terrâ, eáſque à frigore ſeruant illæſas. *Strabo lib. 7.*

Apud fauces Mæotidis (ita Boſphorum Cimmerium vocat) traiectus inter *Phanagoriam*, & *Panticapæum*, ita plauſtra fert congelatus, vt & via trita ſit & lutoſa. *Idem Strabo ibidem.*

In Tauricâ Peninſulâ Beroſus eſt collis, in quo tres fontes ſine dolore, ſine remedio mortiferi. *Plinius lib. 2. cap. 103.*

Ibidem indigenæ ex plantâ contuſâ quam *Halindam* nominant, oleum exprimunt, quo ſe vngentes, ita calefiunt, vt frigus ſine moleſtiâ perferant. *Plutarchus de Flum. in Tanai.*

Hîc quoque herba Pryxa dicta, quam ſi habuerint priuigni nihil iniqui patientur à nouercis. Hæc porrò niue frigidior eſt, vbi autem à nouercis ſtruuntur inſidiæ flammas emittit, quibus ij intelligunt ſibi cauendum eſſe. *Idem Plutarchus ibidem.*

In eâdem Peninſulâ Taurorum in ciuitate *Paraſino* terra effoditur, quâ omnia vulnera ſanantur. *Plinius lib. 2. cap. 96.*

Ad vrbem Cherſonam in mari procul à continenti 4. paſſ. millibus, poſt mortem S. Clementis Papæ inuenta eſt ædicula ex marmore mirabiliter conſtructa, in quâ Sancti corpus ſeruabatur in arcâ marmoreâ. Quotannis diebus octo ad feſtum eius mare recedebat, & Chriſtiano populo aperiebat iter, quibus elapſis magno cum fragore regrediebatur. *Acta S. Clementis Papæ.*

Hanc ſuo tempore ſtetiſſe, ait *F. Guilielmus de Rubuquis.* Hîc quoque miraculum contigit celebratiſſimum, quando mulier præ feſtinatione, fluctibus imminentibus in eâ ædiculâ filium reliquit, quem vertente anno viuum, & ſpirantem inuenit. *Eadem Acta.*

§. 3. *In Poloniæ Regno.*

MINORES volucres in Poloniâ, vt Hirundines, & Cypſeli, *des Martinetz*, implicitis inter ſe pedibus, & alis conglobatæ, in lacus, paludes, & piſcinas ſe immergunt hyeme, ac poſtmodum vere nouo indidem exiſtunt, ac ſeſe explicantes euolant. Extractæ per hyemem retibus à piſcatoribus videntur ſine vllo motu, & ſenſu; mox ad ignem applicitæ, vel in hypocauſto poſitæ reuiuiſcunt, & euolant, ſed ſtatim læſæ frigore, aut nimio calore emoriuntur. *Martinus Cromerus lib. 1. ſuæ Poloniæ.*

Fluuius *Narua* in Poloniâ nullas animantes veneno infectas ferre poteſt: & ſi qui ſerpentes nauigiis adhæſerit per Bugem Fluuium in Naruam deſcendentibus, tactam aquam illico cum ſibilis refugiunt. *Dlugoſſus, & Cromerus.*

In Maiori Poloniâ prope vrbem *Stem* reperiuntur pocula, & vaſa fictilia, à naturâ efficta, quæ extracta inſtar lapidum indurantur. *Michouius lib. 1. cap. 3. & Cromerus αὐτόπτης.*

In agro Cracouienſi ſal ex terrâ ad inſtar lapidum, ſimilique cum eis duritie exſcinditur: & iam ſpecubus latè excauatis multæ villæ, aliquot oppida, fulcris ſuſtinentur: fuluus eſt, & quaſi luto aſperſus. *Cromerus in ſuâ Poloniâ.*

Cracouiæ lacus eſt, in quem proiectus erat digitus S. Staniſlai: habet is aquas quæ ſi in vſum quempiam hauriantur noxiæ ſunt, at ſi ad quaſlibet ægritudines ſumuntur valdè proſunt. *Ioannes Longinus Canonicus Cracouienſis.*

Ad vrbem Scepuſium riuus ex arduis montibus profluens cuius guttæ in lapides concreſcunt: ſic vt ſponte ex iis exiſtant ful-

cra ſuſtentantia canales, quibus riuus ille ad molctrinas deriuatur. *Cromerus lib. 1. Polon.*

Ibidem fons ſiue lacus peſtilentem aquam, & vaporem emittit, cuius non modò guſtu, ſed etiam afflatu animalia, & aues enecantur. *Idem Cromerus.*

In tractu Chelmenſi in Ruſſiâ Nigrâ rami pini arboris deſecti, & in terra iacentes, anno vno, aut duobus in ſaxa, & ſilices mutantur. *Michouius, & Paulus Iouius.*

In eodem Chelmenſi tractu lacus *Biale* dictus, hoc eſt *Albus* per antiphraſim, cuius aqua Aprili & Maio menſe lauantes nigros reddit. *Cromerus lib. 1. Poloniæ.*

In territorio Belzenſi in Ruſſiâ Nigrâ, lacus certis temporibus, hoc eſt altero, vel tertio quoque anno cum mugitu fluctus attollit, exhauritúrque propè ad fundum, aquis cauernas vicini montis ſubeuntibus. *Dlugoſſus, & Cromerus.*

E ſalinis Bochnenſibus ſal eruitur concretæ pici ſimile quem carbunculum vocant, is tritus & epotus ſoluit aluum. In his autem fodinis audiuntur nonnumquam voces aſſimilantes latratus canum, cantus Gallorum, & aliarum animantium, idque portendere calamitatem aliquam vulgò autumant indigenæ. *Cromerus lib. 1. Poloniæ.*

In Podolicis campis, & Ruſſicis reperiuntur coturnices pedibus virentibus, quarum eſus ſpaſmum inducit, ſeu neruorum contractionem. *Idem Cromerus.*

In deſertis Podoliæ Boryſtheni fluuio vicinis, lacus viſitur cuius aqua ardente Sole in ſolidum ſalem concreſcit, ſic vt homines cum iumentis & curribus, in eo ſicut in flumine congelato verſentur, eúmque in fruſta concidant, iumentiſque, ac plauſtris imponant. Quamprimùm autem pluit ſoluitur hæc glacies, non ſine periculo inſidentium. *Cromerus lib. 1. ſuæ Poloniæ.*

§. 4. *In Pruſſia.*

In Diœceſi Varmienſi legitur ſuccinum ad mare, in quo muſcæ, formicæ, & illiuſmodi inſecta inſerta ſunt. Si autem comburatur odor prodeſt ad expellendas animantes venenatas. Putant etiam prodeſſe infantibus, ſi eorum ex collo ſuſpendatur contra pauores nocturnos. *Cromerus in Polonia.*

Ad mare Polonicum ſecundùm Pruſſiam captus piſcis qui cultu corporis Epiſcopum referebat. *Pius II. in ſuâ Geographia.*

In Pruſſiâ, vaſtiſſima & tam patula quercus reperta eſt, vt eam fratres Teutonici erectis circum propugnaculis munierint, vbi & præſidium conſtituerunt, vt Pruſſos continerent. *Idem Pius II.*

§. 5. *In Lithuania.*

In fluminibus Lithuaniæ reperiuntur vermes ephemeri, & volatilia quaternis interdum, ſæpe ſenis alis inſtructa; mane currunt ſuper aquas, volant ad ripas ſub meridiem, in occaſu denique Solis extinguuntur. *Paulus Iouius, & iam eorum meminerat Ariſtoteles ſuprà laudatus.*

Equi veſcentes herbis quas alluit Boryſthenes ſolent eſſe pluribus morbis obnoxij. *Michouius lib.* 1. *cap.* 3.

In Lithuaniâ potiſſimum Biſontes capiuntur, prægrandes feræ, magnis inſtructæ cornibus iiſque nigris quibus equum cum ſeſſore in ſublime iactant, & mediocres arbores ſternunt, Alcem veterum Poloni credunt eſſe. Horum autem linguæ maximè vitandæ ſunt, exertis enim attrahunt ad ſe hominem, ſi vel extremam veſtis oram attigerint. *Cromerus lib.* 1. *Poloniæ.*

Ibidem reperitur animal dictum *Roſſomaka*, nuſquam alibi: ſtatim atque inuenit cadauer eo ſe replet donec infletur vt tympanum: tum ingreditur inter duas arbores vicinas, & ita ſe comprimit vt omnia egerat, tum recurrit ad cadauer, & tandiu ingerit, & egerit donec abſumpſerit totum. *Mathias Michouius, vulgo* à Michou, *Sarmatiæ lib.* 2. *cap.* 3.

In Lithuaniâ campum obductum frutetis, dumis, & myricis paleâ obducunt; ad tempus aliquod; tum ſereno cælo hæc omnia ſimul incendunt; terrámque illam permixtam cineribus, & carbonibus arant, atque in leuiter ſubactam ſementem iactant, ex eáque tanta exiſtit frumenti copia, vt fidem ſuperet. *Alexander Gaguinus in ſuâ Poloniâ.*

In Samogitiâ ſerpentes adhuc quidam colunt, habéntque pro Diis penatibus, ſi occiderint peſſimè mulctantur, vt confirmat exemplo Ruſtici non procul à Vilna, cui os ad aures diductum eſt, quia in ſerpentis mortem conſenſiſſet. *Alexander Gaguinus in Samogitiâ.*

Incolæ Samogitiæ tantùm vomeribus ligneis ad terras ſubigendas vtuntur, neque poſſunt impelli à præfectis, vt ferreis vtantur. Certè cùm illiuſmodi ferrei inducti eſſent, adnitente præfecto, & ſterilitas contigiſſet eo anno illam in vomeres ferreos reiecerunt, neque vllo pacto vti deinceps illis voluerunt: quæ tamen omnia in vanam ſuperſtitionem meritò reiicit. *Idem Alex. Gaguinus.*

§. 6. *In Ruſſia Alba.*

In Ruſſiam Albam, ſeu Moſchouiam plerumq; tantus calor deſæuit, vt eo meſſes aliquæ comburantur. *Cardanus variar. lib.* I. *c.* 4.

Ibidem tanta mellis copia, vt arbores cauatæ eo plenæ reperiantur. Certè Ruſticus quidam narrauit auctori contigiſſe ſibi aliquando, quòd cùm ſe in arborem illiuſmodi cauatam demiſiſſet, vt mel colligeret, ibidem ad pectus vſque in melle demerſus ſit, duos hîc vixerit dies, & ex eâ foſſâ melleâ ſubductus ſit per vrſam, quæ cùm in eam quoque arborem mellis cauſâ deſcendiſſet, eam voce adeò terruit vt poſterioribus ipſum adhæreſcentem magno cum impetu extraxerit. *Demetrius quidam Ruthenus apud Paulum Ionium.*

Reperitur in Moſchouiâ Zoophyton in ſpeciem Agni ad terram adhæreſcentis, indigenæ nominant *Botanetz:* creſcit in pratis opertus lanâ Agnus, pro cornibus lanea ſerta gerens, ſuccum autem partim ex terra trahit per fruticem vmbilicalem, partim etiam vicinam herbam depaſcendo quantùm vimineum vinculum errare illum ſinit, vbi herba defecit, exſiccatur. Carnem habet exquiſiti ſaporis, & à lupis magnâ auiditate diſquiritur. *Baro Heibeſteinus, Petreius, Antonius Poſſeuinus, & alij plerique.*

In Ducatu *Bielizoro*, iactu lapidis ab vrbe cognomine, lacus multùm ſulphuris reddit, quia in eum fluuius ſubiens ſpumas ſupernatantes effert quæ poſtea in ſulphur concreſcunt. *Alexander Gaguinus in ſuâ Moſchouiâ.*

In Vodzam Regionem illata omnia animalia natiuum colorem in album mutare perhibentur. *Idem Gaguinus.*

Duina (*quem malè Diuidnam vocat auctor, & borealium fluuiorum maximum*) augetur inſtar Nili, auctúſque vix vno die expedito nauigio tranſmitti poteſt, porrò fertiles terras reddit, maximè aliquas Inſulas, in quibus frumentum ſeritur ſine ope aratri: hæc

porrò ſeges exoritur ſimul & adoleſcit, & in ariſtas deducitur, quaſi feſtinaret, & timeret nouam ſuperbi amnis iniuriam. *Paulus Iouius de Legat. Moſchouiticâ.*

In *Corella* parte boreali Moſchouiæ piſcis *Morſſ* dictus, ex Oceano ad promontoria dentibus ſuis conſcendit, vnde in planiciem cum magno terrore indigenarum decurrit, perniciem animantibus, hominibus, & agris circumferens, mugitus edit horribiles, & à Moſchouitis tantùm lapidibus obruitur dum conſcendit in rupes, & ſcopulos. Eius feræ dentes ebore precioſiores ſunt. *Mathias Michouius.*

§. 7. *In Tartaria Moſchouiticâ.*

In parte Tartariæ quæ Moſchis ſubdita eſt, Canes prægrandes ad iugum & eſſeda inſtar boum religantur, & ea per niuem trahunt. *Paulus Venetus, & Hiſtoria recens Siberiæ.*

In Tartariæ Moſchouiticæ regione quâdam, omnes mulieres humana facie naſcuntur, mares autem capite canino. Tartari eos ſemel aggreſſi ſunt; occurrere ipſi hoſtibus, & in fluuium proiicientes ſeſe ſæpiùs, ac deinde in puluere volutantes (erat enim hyems) ſibi loricas ex luto, & glacie confecere ſagittis impenetrabiles: poſtquam ergo fruſtra in eorum agmen tela effudere Tartari ſenſere in ſe irruentes, & morſibus pleroſque conficientes: vnde apud eos vulgare dictum (tum enim recens erat clades) pater meus, aut frater à canibus diſcerpti ſunt, ita qui eos populos adiere; ea leguntur apud *Ioannis Plancarpini Itinerarium, qui anno 1246. iuſſu Innocentij IV. ad Tartaros profectus eſt.*

In Obdoriæ montibus non procul ab eo loco vbi colitur Anus aurea, tinnitus, boatúſque oriuntur quidam perpetui tubarum ad inſtar. Putat auctor ventos eſſe in terræ præcordia inſinuantes ſeſe, aut indidem erumpentes. *Alexander Gaguinus in ſua Moſchouiâ.*

In *Lucomoria* Regione Moſchicâ populi quidam quotannis 27. Nouembris, velut hirundines & ranæ præ immenſo frigore moriuntur; poſtea verò 24. Aprilis reuiuiſcunt. Cùm autem ſibi mortem imminere ſentiunt merces ſuas quibuſdam in locis reponunt, vbi & ſuas vicini ſubſtituunt, & inuentas auferunt: ſi conditio diſplicet, reuiuiſcentes bello ſua repetunt. *Idem Alexander.*

Ibi-

Ibidem in fluuio Tachmin piſces quidam, capite, oculis, naſo, ore, pedibus, & manibus hominem referunt. *Idem Gaguinus.*

Populi quidam hîc ferarum more rigent, alij caninis capitibus horribiles in ſpeluncis habitant. *Alexander Gaguinus.*

In *Loppia* Regione montes igniuomi viſuntur, in quibus Salamandræ viuunt in ignibus. *Idem Gaguinus.*

Ad vrbem *Aſtrachan* in Volgâ, capiuntur piſces 40. librarum, ſed eos attingere & guſtare nemo audet; creduntur enim mortiferi. Tantùm oua eis adimuntur ſex aut ſeptem librarum, nigra & optimi ſaporis, quæ exſiccata ad biennium ſeruantur, neque vllo modo corrumpuntur. *Petreius, & Baro Herbeſteinius.*

Ad eandem vrbem *Aſtrachan* montes Buſini dicti, ex quibus ſal exſcinditur, perpetuò plurimis millibus eum eruentibus, neque tamen fodinæ imminui videntur, ſed tantumdem ſuecreſcit, quantum adimitur. *Ioannes Perſicus in Hodæporiis ſuis.*

§. 8. *In minori Tartaria.*

Prope vrbem Precopiam lacus vnde ſal colligitur criſtalli ad inſtar pellucidus. *Bronionius in ſua Tartaria.*

Aqua extra Tauricam in Tartariâ amarior eſt; & niſi altiores putei hîc effodiantur aqua dulcis hauriri non poteſt. *Ioſephus Barbarus, & Michalo Lithuanus in Fragmentis.*

PARALLELA GEOGRAPHIÆ VETERIS ET NOVÆ.

PARS POSTERIOR TOMI SECVNDI.

DE PARTE AVSTRALI EVROPÆ quæ in Orientem vergit.

PARTEM *Orientalem Europæ* Carpatho monte in duas diuidi partes præmonuimus *Borealem*, & *Auſtralem*. Decurſâ hac parte Septentrionali, montem illum tranſcendamus, vt regiones amœniores inuiſamus, nec oculis tantùm gratiores, ſed etiam intelligentiæ, quæ in iis longè plura antiquitatis monimenta reperiet. Percurres enim & animo & oculis Illyricum bellis ſuis famoſum, Græciam & Italiam primùm Martis, deinde Muſarum domicilia; quas ſi doctus eris magnâ cum voluptate luſtrabis: ſi tantùm doctrinæ candidatus, cum eâ ſpe quæ labores tuos demulcere

queat. Hæc porrò pars adeò neceſſaria homini qui literas profiteatur, vt hanc qui neſcierit verè ἄμουσος dici queat. Quare plus illa diligentiæ à nobis exegit; immo & plus laboris, vt ex tam multis quæ nobis offerebantur ea ſeligeremus, quibus lectoris animus reficeretur varietate, non multitudine obrueretur.

LIBER PRIMVS.

De Illyrico.

APVD antiquiſſimos Scriptores populi ſupra Adriam degentes *Hyperborei* dicebantur, vt pluribus in appendice Germaniæ ſuæ demonſtrare conatur Philippus Cluuerius. Sed hanc quæſtionem vtpote minùs neceſſariam omittamus, & obſeruemus antequam vlteriùs progrediamur Illyricum apud antiquos Auctores quatuor modis conſtitutum eſſe.

Primò latiſſimè; & ſic inchoatur à Galliâ lacúque Brigantino *de Conſtance*, indéque ad Pontum-Euxinum porrigitur, idémque à mari ſupero ad Danubium, quibus terminis Iſtri, atque Carni, gentes Illyriæ Straboni, continentur; & à monte Hæmo ſupra Thraciam ad Danubij oſtia. Meminit eius diuiſionis Strabo lib.7. cui etiam addere poteris Daciam, ex quo eam Traianus in formulam prouinciæ redegit; atque ita ab Hæmo monte, ad Carpathum Sarmatiæ limitem protendetur.

Secundò, magis reſtringitur, & ab Illyrico, Dacia, atque Myſia reuelluntur; quæ notio Illyrici ex Ptolemæo poteſt erui.

Tertiò, Suetonius in Tiberio Illyricum magis videtur premere, qui ei conterminum Noricum facit: & nos methodi cauſa ſic Illyricum vſurpabimus, & ab eo Noricum, Rhætiam, atque Vindeliciam detrahemus, vt Illyricum ſtrictè ſumptum, atque Pannonias tantùm complectatur.

Quartò denique, ſtrictè ſumitur pro Regione quæ ſupero Mari

incumbit, & diuiditur in Liburniam, atque Dalmatiam; cuius eſt crebra mentio apud Geographos.

CAPVT PRIMVM.

Hiſtorica Illyrici.

§. I. *De Illyrico latè ſumpto.*

NVM. I. *Nomen.*

NOMEN habet ab Illyrio Cadmi filio, vt vult Euſtathius, vel vt Appianus in Illyricis filio Polyphemi Siculi, & Galateæ, ex quâ ſuſceptos quoque ait Gallum, & Celtum, Gallorum & Celtarum parentes. Nos eius familiæ Stemma hîc proponimus, tibi neque hoc libro, neque ſequenti futurum inutile.

STEMMA FAMILIÆ POLYPHEMI ex Appiano in Illyricis.

POLYPHEMO CYCLOPI EX GALATEA SVSCEPTI SVNT FILII

- CELTVS, ex quo Celtæ dicti ſunt.
- GALLVS, vnde Galli nomen habent.
- ILLYRIVS
  - FILII
    - Achilles.
    - AVTARIVS
      - Pannonius, vel Pæonius — Triballus.
      - Scordiſcus
    - DARDANVS.
    - MEDVS
    - TAVLANTIVS.
    - PERRHOEBVS.
  - FILIÆ
    - PARTHA.
    - DAORTA.
    - DASERA.
    - & aliæ.

N v m. 2. *Quantitas:*

Qvantitas apud Strabonem lib. 7. ex loquendi more Græcorum, ſecundùm *longitudinem* eſt dierum τριάκοντα, *latitudo* autem πέντε: mirum tamen quomodo poſtea idem Strabo arguat Theopompum dicentem Illyricum 30. diebus peragrari poſſe, quaſi ampliores ei fines aſſignarit. Romani autem apud eundem Strabonem *longitudinem* eius putant eſſe ſex millium ſtadiorum, *latitudinem* mille atque ducentorum.

Ptolemæus autem Illyricum ſumptum à Brigantino lacu ad Scordum montem ſecundùm *longitudinem* facit ſtadiorum 7083. *latitudinem* autem à Iaderâ ad flexum Borealiorem Danubij, ſtadiorum 2084.

N v m. 3. *Qualitas.*

Tota Illyrici ora commodis eſt inſtructa portubus, contrà ei oppoſita Italiæ importuoſa. In eo campi aprici, vbi & vites, & olea optimè creſcebant, niſi in quibuſdam locis aſperioribus Sed antea hanc regionem incultam fuiſſe, quia negligebatur, vel ob incolarum latrocinia: ſic Strabo lib. 7.

§. 2. *De Illyrico ſtrictè ſumpto.*

N v m. 1. *Nomen.*

Nomen ſuprà expendimus paragrapho ſuperiori.

N v m. 2. *Quantitas.*

Qvantitas ſecundùm *longitudinem* deſumitur ab Arſiâ Fl. ad limitem Macedonicum, & iuxta Ptolemæi computum porrigitur ad 3750. ſtadia. *Latitudo* à Iaderâ ad flexum Danubij Borealem 2084. ſtadiorum.

N v m. 3. *Qualitas.*

Nonnvlli incultum dixerunt eſſe, videlicet cùm à

Piratis coleretur. Eius ora mille & ampliùs Inſulis frequentatur naturâ vadoſi maris, æſtuariíſque, tenui alueo, intercurſantibus. *Plin.* lib.3.cap.26. In Dalmatiâ optimas fuiſſe fodinas docet Caſſiodorus. Ibidem auri plurimùm, ſiquidem, vt ait *Statius*,

Dalmatæ montes, vbi dite viſo
Pallidus foſſor redit, erutóque
Concolor auro.

De ſale dicemus in Admirandis; ſicut & de mirabili regionis fertilitate. Cocleæ Illyricæ præcipuæ magnitudinis *Plinio*: pix Illyrica laudatur ab *Ouidio*, Iris à *Theophraſto*, oleum Liburnicum ab *Apicio*.

NVM. 4. *Mores.*

ILLYRICI omnes bellicoſi, ſed latrociniis addicti *Strabo*. In ora maris Piraticam exercebant nauigiis velocioribus quæ inde Liburnica. Sub Imperatoribus hinc fortiſſimæ legiones. Vino deditos agnoſcunt *Ælianus*, & *Athenæus*: confecere & potum ex hordeo quem *Sabaiam* dixere, vnde Valens Imperator Illyrius dictus *Sabaiarius*, *Am. Marcell.* Nullâ pecuniâ vtebantur Dalmatæ, quod Romanis mirum videbatur. Octauo quoque anno agros ſuos diuidebant *Strabo* lib. 7. Peltas inuenere Dalmatæ *Clemens Alexand.*

NVM. 5. *Politia.*

NOMINATVR eorum Rex Agro, contra quem à Ro. bellum geſtum eſt ob Eſſios inſulares: & tum Epidamnus, & pars Epiri huic parebant Coruncanus Legatus Romanus hîc cæſus cauſa magni belli fuit, ſed Rege mortuo vxor eius *Teuta* cum Ro. pepigit, quando Corcyra, & Apollonia libertate donatæ ſunt, & Demetrius cuius proditione vſi erant Romani, multis donis auctus; poſtea tamen is rebellis interemptus eſt. Perſei tempore pecuniâ inuitatus Rex Gentius, bellum Ro. denunciauit, ſed illico deuictus, & captus, Scodra caput gentis deleta per Anicium Proprætorem, qui & Regem cum filiis in triumphum duxit. Illyrij tempore Iulij Cæſaris videntur rebellaſſe, nam ſemel & iterum Romanos cecidere, maximam cladem intulere Gabinio: poſtea tamen deuicto Pompeio pacem impetrarunt. Sed cæſo Cæſare iterum rediere ad ingenium; tandémque ab Auguſto omnino de-

uicti, qui & de iis poſt ſuperatum Antonium triumphauit.

§. 3. *De variis Illyrici populis.*

Agemvs hîc tantùm de præcipuis & ad quos reliqui reuocati ſunt, ij porrò *Liburni, Iapodes, Dalmatæ, Autariotæ, Vardiæi, Scordiſci.*

Nvm. 1. *De Liburnis.*

Ii nauibus ſuis, & prædationibus inſignes fuêre. Vrbs Promona erepta eſt illis à Dalmatis, & aliis Illyriis; bellum à Iulio Cæſare illatum.

Nvm. 2. *De Iapodibus.*

Innvit Strabo Gentem hanc partim Gallicam, partim Illyricam fuiſſe: eorum oram fuiſſe ſtadiorum mille, inopes extitiſſe, & ζειᾷ, & millio victitaſſe, ſed Αρειμανίους: pertinuiſſe ad Alpes inter quas viuebant. A Romanis primùm ſuperati ſunt à Sempronio Tuditano, & Tiberio Panduſio. Deinde bello petiti ab Auguſto, & obſeſſum Metullium vrbs primaria, ad quam ipſe vulneratus eſt, & eos ſuâ fortitudine ad petendam pacem compulit. Sed cùm duriores pacis conditiones proponerentur, vrbem ſuóſque ac ſeipſos cremauerunt; & ab eo tempore Romanorum tulere iugum.

Nvm. 3. *De Dalmatis.*

Ab vrbe Delminio nomen habent, inquiunt *Strabo*, & *Appianus.* Romanis obſequentes Illyrios bello aggreſſi ſunt, & Legatos Rom. non admiſerunt; quare ad eos miſſus Figulus Conſul vrbem Delminium penè totam facibus iactis incendit. Ita quieuere: poſtea tamen laceſſiti rurſus à Cæcilio Metello libidine triumphandi. Tandem ſub Auguſto, eorum vrbibus aliquot deletis, attriti ſunt.

Nvm. 4. *De Autariotis.*

Avtariotæ, ſeu Autatij, nomen accepere ab Autario Illyrij

filio, vt vult *Appianus*. Hi cum Celtis (quos Cimbros vocat idem Appianus) ad Delphos caſtra poſuerunt, ſed inde procellis repulſi in patriam ſuam rediere, vbi tanta ranarum vis exorta, vt flumina computreſcerent; neque tantùm, ſed extitere ex terrâ peſtiferi vapores quibus peſtis in Illyrico excitata eos potiſſimum afflixit. Quare ex patriâ profugere coacti ſunt, & à nullo recepti, occupauere paluſtrem regionem prope Baſtarnas, ibique vrbes condidere. *Strabo lib.* 7. ait cum Ardiæis ſæpe de ſale pugnaſſe, quo fruebantur alternis vicibus: ſed cùm iidem Autariotæ Triballos domuiſſent ſupra alios Illyrios & Thracas extuliſſe caput; verùm à Scordiſcis exutos eſſe potentiâ, & vtroſque à Romanis fuiſſe debellatos.

Nvm. 5. *De Scordiſcis.*

Sic dictos eſſe *Appianus* innuit à Scordiſco filio Autarij, niſi malis à monte Scordo, vel Scodro ſic appellatos; *Strabo* tamen ſignificat illos Gallos eſſe origine; neque alij videtur à Gallis qui ad Adriam incolentes venere ad Alexandrum, nihil metuentes præter cæli ruinam. Certè *Iuſtinus* lib. 32 ait partem Comitum Brenni, qui Delphicum templum obſederant, repulſam veniſſe ad confluentem in Danubium Sabum, hîc ſe vocari Scordiſcos voluiſſe. Magnæ olim fuerunt auctoritatis, & Triballos ad Getas fugere compulerunt. Vidimus & ſuprà Autariotas ab iis domitos: immo & eò virium increuiſſe, vt vſque ad Illyriorum, Pannonum & Thraciæ fines Imperium ſuum protenderent. Nihilominus aſſerit *Strabo* à Dacis accepiſſe cladem, & Scordiſcos quidem planè debellatos, Gallos autem eis permixtos ſeruatos eſſe, ſocióſque ſe Dacis præbuiſſe. Tandem cùm Scordiſci iuncti Dardanis, & Medis in Macedoniam irrupiſſent, & Delphicum inuaſiſſent templum, bello petiti ſunt à Ro. Duce Lucio Scipione, à quibus Scordiſci fermè deleti, quoniam à finitimis deſerti ſunt qui venerant in prædæ communionem. Et tunc reliquiæ eorum ad Inſulas Iſtri profugerunt: poſtmodum tamen ad Pæones redierunt, ideo inter Pæones Scordiſcorum adhuc genus eſt. Vnde in duas ſedes diſcreti ab eodem Strabone dicuntur, & alij habitaſſe feruntur inter duos amnes in Iſtrum influentes Noarum, qui præter Segeſticam fertur, & Martum, ſeu Bargum; alij verò Myſis, & Triballis confines fuiſſe perhibentur.

Nvm.

Nvm. 6. *De Vardiæis.*

Appiano *Ardiæi*, Plinio *Vardei*, à poſteris dicti *Varalij*, inquit *Strabo*, Italiæ populatores dicti apud *Plinium*, magni Autariotarum hoſtes, quibuſcum diuturna bella de ſale geſſerunt, & tandem eorum opima loca ad mare occuparunt, vnde tamen per Romanos expulſi ſunt. Olim contra eos geſſit bellum Fuluius Flaccus, ſed excurſionibus tantùm, inquit *Appianus*. Demum à Romanis è littore depulſi, & coacti vacare agriculturæ, licèt eorum regio eſſet aſpera, neque conueniens agricolis, ſic tantùm non funditùs periêre; ita *Strabo lib. 7.*

§. 4. *De Pannonia.*

Nvm. 1. *Nomen.*

Nomen habere putat *Appianus* in Illyricis ab Pæone, vel Pannonio, filio Autarij, filij Illyrij ex Polyphæmo & Galateâ. Sed probabiliùs *Dio*, qui his locis præfuit, ait dictos eſſe à pannis conſutis more patrio, vnde ſibi tunicas manuleatas conficiebant. Plerique veterum Pæones, cum Pannoniis confuderunt, & hanc vocem Latinam, illam Græcam putauerunt. Sed errorem ſuſtulit Dio, aſſeruítque indigenas ſe appellare Pannonios; Pæones autem ab iis diuerſos, ad Rhodopen partem maritimam Macedoniæ incoluiſſe.

Nvm. 2. *Quantitas.*

Apvd Ptolemæum *longitudo* à monte Cecio, ad Taururum ſtadiorum 3000. complectitur. *Latitudo* à flexu Boreali Danubij ad montem Albanum limitem Illyrici 1500. ſtadiis definita eſt.

Nvm. 3. *Qualitas.*

Nemorosam & nullis habitatam vrbibus eam deſcribit *Appianus*: Sed hîc plures excitatas eſſe *Iornandes* oſtendit: *Solinus* planam ſolo, lætam & vberem facit, ſed id negat *Dio* αὐτόπλων, ait-

que Pannonios neque terram, neque aërem felicem habere, neque apud eos vitem, aut oleam niſi parciſſimè naſci: maiorem hîc anni partem deſæuire hyemem: indigenas hordeo, & milio victitare, atque inde potum parare quem Zeam vocant, ſic *Strabo.* Probi tamen tempore mons Almus apud Sirmium vitibus conſitus eſt opere militari. Quantùm hîc auri creſcat, & quanti hîc biſontes dicemus in Admirandis. Canes Venatici hinc laudantur ab *Oppiano*, & *Nemeſiano.* Pileos Pannoninos è pellibus in vſum militum commendat *Vegetius.* Hanc quoque glandiferam regionem vocat *Plinius lib. 3. cap. 25.*

NVM. 4. *Mores.*

OMNES Pannonij fortes, ideóque feroces, & armiferi à Poëtis dicti. Subdolos fuiſſe innuit *Tibulus*: literarum amantes, & potiſſimum linguæ Latinæ *Paterculus*: ad pugnam, cædémque paratiſſimos *Herodianus.* Hîc mulieres laboris patientes, & operoſas agnoſcit *Ælianus.* Agros per cognationes poſſidebant, *Strabo.* Mortuorum corpora in ſtagna proiiciebant *Diog. Laërtius.* Solem venerabantur, cuius imago, diſcus longiori haſtæ præfixus.

NVM. 5. *Politia.*

GLORIOSI admodum Pannonij ob Agrianos qui egregiam Philippo, & Alexandro nauarunt operam, hi enim inter Pannonios numerati ſunt: ſed hîc *Appianus* Pæones cum Pannoniis confundit. Fuêre Romanis terribiles ex quo Cornelium quemdam eorum Ducem fuderunt, quare deinde nemo Magiſtratuum Romanorum eos aggreſſus eſt, intactique ad Auguſti tēpora perſtiterunt. Et tum quoque nulla apud eos iudicia communia, nulli Principes qui cæteris præeſſent. Quare licèt educere poſſent centum armatorum millia, numquam tamen magnas copias conſcripſere, deficiente Duce. Hæc *Appianus*: apud quem & leges bella ibidem ab Auguſto confecta, *in Illyricis Latinis.*

ILLYRICVM LATE SVMPTVM
- ILLYRICVM STRICTE SVMPTVM
  - LIBVRNIA
    - Iapodes.
    - Liburni.
  - DALMATIA
    - Autariotæ.
    - Vardiæi.
    - Scordisci.
- PANNONIA
  - Superior.
  - Inferior.
- DACIA MAGNA
  - Dacia vera
  - Mysia, ſeu Moesia
  - De quibus agemus in parte alterâ huius libri.
- NORICVM, VINDELICIA, RHÆTIA — De quibus egimus in Germaniâ.

CAPVT II.

Deſcriptio Geographica Illyrici.

§. 1. *Liburnia.*

NVM. 1. *Iapodes*, la Croace & partie d'Iſtrie, & de Vindiſmark.

MARITIMÆ VRBES
- Aulona, meliùs Aluona, cuius incolæ Albonenſes Plinij, hodie *Albona*, Hermolao & Nigro.
- Flanona, incolæ Flanates, Blanona Antonini, ſeu Flauona, hodie *Fianona*. Ab hac nomen accepit Flanaticus ſinus Plinij, Flauonicus Stephano, qui Polanicus eſt Melæ à vicina vrbe Pola, & Liburnicus Oroſio, hodie Carniuorus ob frequentia naufragia, vulgò *Quarnero*, ſeu *Karnero*.
- Terſatica : *Fiume*, ad Fl. Oeneum, malè Hineum *Fiume*.
- Senia : *Segne*, ſeu *Segna*.
- Lopſica, vnde incolæ Lopſi Plinij : *Lopſico*.
- Teaulus Fl. Plinio limes Iapodum : *Odria*.
- Ortopola, nunc eius veſtigia, *Ortopola la Veia*, ad Fl. Tedanium.
- Vegia : *Veza*, Nigro.

PANNONIÆ
ET
ILLYRICUM.
GERMANIÆ
PARS.
DANVBIVS
FLVVIVS.
IAZYGES
METANASTÆ
SINVS
seu
MARE
ADRIATICUS
SVPERVM
Insulæ
Diomedeæ
Ancona.
ROMA
MARE
INFERVM.
PARS
MACEDONIÆ.
Mons
Garganus
Aufidus Fl.

MEDITERRANEÆ VRBES.
- METVLVM: *Metling*, ad Fl. Colapim *Kulp*, de hoc plura in Iapodibus diximus.
- Velſera, ſeu Volſera, & Velſera malè à Ptolemæo affigitur littori Adriano, hodie *Caſtrum nouum*, ſeu *Nouigrad*.

INSVLÆ
- Apſorus Ptole. Abſorus & Abſyrtis Melæ, Abſyrtides Straboni, vbi Medea fratrem dicitur diſcerpſiſſe: Abſyrtis *Oſero*, Abſorus *Cherſo*, iam duæ Inſulæ, de iis in Italiâ.
- Curicta Plinij, Cyractica Strabonis ponè Iapodas, *Veglia*.
- Giſſa omnium iudicio *Pago*.
- Scardona hîc Inſula collocatur à Ptole. è regione Iaderæ: fortè ex vna Inſula duæ factæ ſunt, quarum vna dicitur *Scarda*, alia *Malconſiglio*.

NVM. 2. *Liburni*, partie Occidentale de Dalmace.

MARITIMÆ VRBES.
- Ænona, aliter Enona *Nona*.
- IADERA incolæ Iaderrini Hirtio: *Zara*.
- Corinium: *Glinba*, in ruinis iacet.
- Scardona: *Scardo*, ad æſtuarium Scardonium, ſeu lacum *Varuaria*.

MEDITERRANEÆ VRBES.
- Curcum, nunc *Zucea*, ad Fl. *Cherea*.
- Arucia: quid ſit neſcitur.
- Stupi: nunc *Bergane*, deſolata.

INSVLÆ
- ISSA, cuius incolæ Iſſenſes, & Iſſæi Liuio, in Epitome Strabonis Iaſſa, Cæſari Hiſſa, Eſſios Appiani, hodie *Liſſa* Sophiano, aliis *Iſola Grande*.
- Celaduſæ *Incornata*, aliis *Laguſa*.

§. 2. *Dalmatia*.

NVM. I. *Autariotæ, aliter Tariotæ*, le milieu de la Dalmace.

VRBES MARI-
- Sicum in quem locum Claudius veteranos miſit teſte Plinio: *Sebennico*.
- Tanona: *Tinna*, vel *Tuina*, Nigro.
- Tragurium: *Trau*, olim Inſula Hirtij Thauris videtur, vnde quinque populi tempore Plinij iura petebant; Nauale Dalmatarum fuit.

TIMÆ

Salona, vbi quondam nobile palatium Diocletiani, *Spalatto* Hermolao eſt: Niger ait vrbem hanc intercidiſſe, ſed indicari locum ab indigenis, vbi arx *Cloſſa*.
Epetium, incolæ Epetini Plinio, ſed inſulares eos innuit: Sophiano eſt *Spezze*, meliùs *Chinquio*, aut *Chinco*.
Peguntium, Plinio Piguntiæ *Almiſa*, ad Fl. Cetinam.

VRBES MEDITERRANEÆ.

Narona Col. ad Fl. Naronem, qui Nara Melæ dicitur, vnde Varrone teſte 89. ciuitates iura petiere, tempore Plinij populi duodecim quos nominat. Ptolemæus Narbonam nominat Ναϱωνὰ, & Ναϱῶνα variantibus M. M. S. S. manifeſto errore, nam apud Tullium epiſt. 77. lib. 13. ad Sulpitium Narona dicitur, quomodo apud Æthicum appellatur. Malè ergo Iul. Scaliger Carum & eius filios Carinum & Maiorianum Illyrios putat, quia Narbonenſes fuiſſe dicuntur; peiùs recentiores aliqui indidem ortum credunt S. Sebaſtianum, qui Narbonenſis vulgò exiſtimatur: hodie vrbs & Fl. *Narenta*.
Adra: *Auſech*, aliis *Zernuas* caſtrum.
Saluia, Syluia Antonino: Niger ait ſeruare nomen; Leandro *Alia*, meliùs *Soſech*.
Anderium Dionis, Andecrium Ptole. Andretium Strabonis: *Sfinga*.
Burnum, Burnium Liuio in Cauiorum gente, caſtrum dicitur à Plinio Ro. nobilitatum præliis: *Grachiua*.
Blanona: *Banialuch*.

INSVLÆ

Pharia, quam Procopius Leſinam vocat, Demetrij proditoris vrbs, de quo Appianus & Strabo; hodie dicitur *Leſina*.
Tauris, malè à quibuſdam cum Tragutio confunditur: hodie *Labraſſo*.

NVM. 2. *Vardiæi*, Partie de Dalmace, & de la Seruie.

MARI-

Onæum, Liuio Oenæum ad Fl. Artatum in Peneſtiâ regione, *Sabionello*, aut *Cideriſſo*, Sophianus malè *Cabo Cumano* putat.
Epidavrvs, Epidaurum colo. Plinio Parthinorum,

[Mari]timæ vrbes.

ſeu Parthenorum ciuitas, vbi legio IX. In eâ templum Æſculapij fuit, & hîc Deus ſub forma ſerpentis cultus, cuius antrum monſtrant indigenæ: Cedreno Ραούσιον, Turcis *Dobronicha*, hodie *Raguſi Vechia*.

Rizinium, & Riſana dicta, quamquam eas diſtinguat Ptole. Birſiminium videtur ab Anton. nominari. Niger putat hodie vocari *Rizano*, Volaterranus *Cataro*, quia ſinus Rhizonicus hodie dicitur *le Golphe de Cataro*.

Mediterraneæ vrbes.

DALMINIVM Straboni, Delminium Ptolem. dictum quoque Dalmium, & Delminum, vt vult Euſtathius, hodie *Denna* Sophiano, *Damna* Volaterrano, meliùs *Delminio*.

Æquum Colon. *Znonich*.

Siparum vel Siparortum: *Stripnich*.

Mons Ardius qui deſcribitur à Sex. Rufo ſub nomine Alpium Iuliarum, Dalmatiam mediâm ſecabat.

Drinus Fl. ex Scardo monte oritur, & cadit in Sauum, hodie *Drina* ab indigenis, vulgò *Ledrino*.

Inſulæ.

CORCYRA MELÆNA: hodie *Curſola*, vel *Curzoli* nemine reclamante.

MELITA, Ptolemæo Melitenæ, Polybio Melituſa, Melta Antonino, vnde Catuli Melitæi, inquit Plinius, quos tamen Strabo Africanæ tribuit: de hac quæſtione in Siciliâ pluribus: hodie *Melada* dicitur.

NVM. 3. *Scordiſci*, la partie plus Orientale de Dalmace.

Maritimæ vrbes.

Aſcriuium, Aſcruuium, & Aſcrouium, vult hodie dici *Cataro* Niger, ſed malè cum Dogurto confundit.

Bulua Ptole. Butua Plin. & Steph. dicta olim Bulina, vt vult Sophianus, vnde populi Bulini Stephano, Bulimæi Dionyſio. Hodie *Budoa*, *Butua*, *Budua*, vel *Budouo*, tot enim modis variè ſcribitur.

VLCINIVM, vel Olcinium, & Olchinium, antea Colchium Plinio teſte, hodie *Dulcigno*, ad Drinonem Fl.

Liſſus: *Aleſſio*, aut *Aleſio* Sophiano, & Barletio.

Mediterraneæ Vrbes

- Scodra quam Liuius lib. 44. accuratè deſcribit: Florus perperam vocat eam caput Macedonicæ Gentis; ſed Scordiſcorum primaria ab omnibus appellatur: hodie *Scutari*, Nigro *Scrutari*, Turcis *Scanderia*, ſeu *Vſchenderim*, hoc eſt Alexandria, ait Barletius.
- Enderum: hodie retinet nomen *Endero*; malè à quibuſdam locatur in Vardiæis.
- Doclea, vel Dioclea Aurelio Victori patria Diocletiani, cuius incolæ Diocletiani Cedreno, & Curopalatæ, Plinio Docleatæ, vel Docleates: hodie *Medon* Nigro, *Antiuari* Villanouano.
- Labeatis lacus, quem Liuius deſcribit lib. 44. vnde populi Labeatæ Plinio, Labeates Liuio: *lac de Scutari*.
- Clauſula Fl: Scodram ab Oriente alluit, Liuio.
- Barbana Fl. ex Labeatide palude ortus Occidentalem partem Seodræ lauat, Liuio, Vibio Sequeſtro Babenna: vterque hic Fl. cadit in Fl. Oriundum, ſeu Drilonem *Drino*, ſeu *Lodrino*.
- Neſtus Fl. vnde populi Neſtæi circa Ceraunios montes Apollonio, dicitur aliter Niſidis Fl. hodie videtur *Boſna*.

§. 3. *Pannonia*.

Nvm. 1. *Pannonia ſuperior*, parties d'Auſtriche, de Stirie, la Carniole, le Comté de Cilly, parties de Vindiſmark, de Croacie, & d'Eſclauonie.

Vrbes ad Da-

- Iuliobona Ptolemæi, Vendum Straboni, Vindobona, aut Vendobona Aurelio Victori, Vindomana Not. Imp. Vindomina Iornandi, *Vienne en Auſtriche*. Videtur à Plinio Viana dici, à quo in Norico collocatur, & à Iornande Pannonia: à Slauis vocatur *Vviidme*, à Turcis *Petz*. A quibuſdam malè confunditur cum Alis Flauianis.
- Carnus, quam Carnuntum vnus dici putat Ortelius, a liis Geographis reclamantibus, propterea quòd Plin. lib. 4. cap. 12. Carnuntum Pannonica Hiberna, & confinium

nium Germaniæ nominauit: quidam putant eſſe *Haimbourg*, Lazius locum vbi ſitum *Monaſterium S. Petronillæ*.

NV- Flexum, Lazio Poſſonium *Presbourg*, cui opinioni fauet nomen; nam hîc Danubius flecti incipit: quo modo autem mutatum Flexum in Poſonium dicemus in

BIVM. parte tertiâ.

Chertobalus putat eſſe *Chariburg* Lazius in Auſtriâ, ſed ſitus Ptole. reſpondet burgo *Kiralfaluu* in Inſulis.

Bręgitium, hodie *Comara*, aut locus non procul *Bontuda*, vbi eius ruinæ monſtrantur.

SCARABANTIA, Iulia dicta Plinio, Sacarbantia Ptol. rudera eius extant, vbi nunc eſt Zapprinum *Scaprrg*, ſeu *Chzrepregh*, Cluuerio eſt *Sopren*: alij volunt eſſe *Gurmend*, ſeu *Kermend*, ad Arrabonem Fl. *Rab*.

Valina: *Vinberg*, ad Fl. *Rab*.

VRBES Carrodunum Pannoniæ dictum *Carnebourg*, ad Fl. *Rab*.

Murocera, nomen retinet in tabulis Stiriæ, aliis tamen dicitur eſſe *Murek*.

Riſpia: *Rhichpotembach*, burgus Auſtriæ.

INTER Sala: *Cel*.

SABARIA Col. D. Claudij dicta, & Sabarium, Cluuerio *Saruuar*, ad Fl. *Guntz*, cadentem in Arrabonem, quem Lazius ait olim dictum Sabarium. At Carolus

DANV- Cluſius teſtis αὐτόπτων putat eſſe *Stain*, quam Hungari hodie dicunt *Dzambath-hely*, hoc eſt Sabbati locus. Hîc anno 1508. inuentum Ouidij ſepulchrum cum Epitaphio. Item ibi creatus Seuerus Imperator.

BIVM, Vinundaria: *Vvindiſgratz* Lazio, prope *Draburg*.

POETOVIVM, & Petouio Col. & Pætauium & Betuuium, item Setouia dicta Pytiouita Metaphraſto: *Pettau*. Hic vulneratus eſt in genu Auguſtus Cæſar.

ET Lentudum, Lenlis Anto. *Lutenberg*.

Viſontium: *Viſuneio* Lazio, aliis *Varaſdin*.

Olimacum: *Limbach*, ſeu *Nider-Limbach*, indigenis *Aſcolindua*.

Nouidunum: *Nouigrad*.

Æmona, quam perperam Herodianus in Italiâ collocat: ad Nauportum Fl. nunc Lubiana *Laubach*: quia id teſtari videtur inſcriptio hîc reperta. Lazius tamen putat eſſe *Igg*.
Mons Albanus: *Auffder-Alben*.
Siscia ad Colapis confl. in Sauum Strab. hodie *Siſſeg*: Lazius tamen vult eſſe locum *Soſſed*. Ad hanc Strabone teſte Auguſtus bello Dacio claſſem reliquerat.

Dra-

Mons Claudius, mons inter Cillienſes, & Hungaros ab vtriſque variè dictus *Vogel*, *Zagor*, *Motay*, &c.
Strido, nunc *Stridc*, intra Fl. Murum, & Drauum, patria S. Hieronymi, quam ait à Gothis euerſam in Panoniæ, & Dalmatiæ confinio.

vvm.

Peiſo lacus, lacus Felix Anton. Pelſodis Iornandi. Pelſo Aurel. Victori, hodie ab Auſtriacis *Neuuſidberſée*, (quâ in voce agnoſcunt Sidunos, vel Idunos populos Ptolemæi) Hungaris *Ferteu*, vel *Feuurteu*.
Segeste Inſ. & ciuitas in Sauo quam Pli. deſcribit iuxta confl. Colapis in Sauum, hodie *Zigea* Hungaris Lazio, Pineto *Landſburg*. Alia deſcribitur à Strabone non procul à Sirmio, & Siſcia, Bonfinius putat hodie dici locum *Segeſd*, alij volunt eſſe *Siſaken*.

Nvm. 2. *Pannonia inferior*, vne grande partie de la baſſe Hongrie: parties d'Eſclauonie, de Boſſine, & de Seruie.

Vrbes ad Da-

Arrabona ad Fl. Arrabonem *Rab*, ſeu *Iauarin*.
Curta: *Viſegradium*, ſupra Inſulam *Vizze*, alij volunt eſſe *Bude-offen*.
Salua, ſeu Salua manſio Anto. Soluenſe caſtrum Plinio, hodie *Scalmar*, quæ in tabulis *Salmar*.
Carpis, & Carporum vicus, & Carpi, & Cirpi, hodie *Cepol* in Inſulâ, Germanicè *Kackenmark*.
Aquincum, aliter Acincum, hodie *Bud*, ſeu *offen*, ex inſcript. probat Lazius, aliis *Theth*.
Salinum, ſeu Salina vetus: *Adom* Lazio.
Luſſonium, poſtea Intercíſa: *Pax* Simlero.
Lugionum, fortè Legio Anto. & Logiones Zoſimi, hodie *Zeheu*.

NV-BIVM.

Cornacum: *Batha*, ſeu *Zatha*, aliis *Zaroſca*.
Acumincum legio, ſeu Acimincum, alij cum Acimo confundunt: *Kametz*, vel *Petrouaradin*, vel *Zalon-Kemen*.
Ritium: *Semlyn*.
TAVRVRVM, Taurunum Pli. & Alba Græca, qui eam ad confl. Danubij, & Saui locat, Arriano Taurunus; in Not. Taurunum: ſeu Marſania: *Belgrade*, aliter *Nauder Alba, & Griechiſen Vvyſembourg*.

VRBES INTER DANVBIVM, ET DRAVVM.

Serbinum: poſtea Veſpriſium *Veſperin*, ad initia Fl. Vrpani, qui nunc *Saruizze*.
Vacontium: *Vazzan* intra lacum *Balaton*, & Fl. Vrpanũ.
Magniana, fortè Mogetiana Anto. & Magia Stephani: Lazio *Zika*, indigenis vicus *Mardzely*.
Berbis: *Berzenche*, ſupra Drauum.
Iuollum: *Veleuar*.
Murzella dubitatur an ſit *Meztegneuu*.
MVSIA Colo. Smilero *Murouiza*, Lazio *Ezek* ad Drauum antequam Danubio miſceatur.
TEVTOBVRGIVM, aliter Amantia Antonini, vnde Pannonia Amantina dicta, cuius meminit Sext. Ruffus: hodie *Funfkirchen*, ſeu *Cinq-Egliſes*.

VRBES ET AQVÆ INTER DRAVVM,

CIBALIS, vndè Pannonia Cibalienſis, cuius meminit Paulus Diaconus, hodie *Siabou*, vicus non procul à *Palma*, cui Lazius malè Cibalim affigit.
Certiſſa, vel Cirtiſſa: *Czernik*.
BASSIANA, vnde Pannonia Baſſianenſis in libro Not. dicitur aliter Baſiniana; hodie *Poſega*, ſeu vt loquuntur Hungari *Boſega*.
Tarſium, multis *Kelpen*, meliùs *Taritz*, vel *Baritz*, ad Sauum Fl. non procul à confl.
SIRMIVM, Probi, Valentiniani, & Gratiani Impp. natalibus clara ciuitas, totius Pannoniæ Metropolis ad quam Auguſtus claſſem habuit bello Dacico; Colo. Rom. Sirmis Iornandi. Dictam eſſe Zeugminum obſeruat Nicetas Choniata, & ſitum eſſe caſtrum in Francochorio, ſcilicet eò vſque Franci ditionem

ET SAVVM.	ſuam extenderunt: hodie *Sirmich.* VOLCEÆ PALVDES, Dioni ad finem lib. 55. hodie lacus *Balaton.* ALMVS MONS *Arpatarro* in tabulis: Lazius ait quoque ab indigenis vocari *Tarczal.* VRPANVS, & Vrphanus Fl. cuius meminit Plinius *Saruuyzze*, aliter *Leeſuuyzze*, ad Albam Regalem. Valdanus Fl. *Valpo*, in Danubium cadẽs infra Drauum. Bacuntius Fl. Sirmium vetus alluens, fortè Taguntia in vitâ S. Seuerini: *Bozuntha.* METVBARRIS Inſula in Sauo, amnicarum maxima Plinio, hodie Inſula *Zagrabia*, in quâ & oppidum *Bibar.*

CAPVT III.

Diuiſio Dalmatiæ ſub primis Imperatoribus, ex Plinio.

CONVENTVS SCARDONITANVS	Quem petunt Iapodes, & Liburnorum ciuitates quatuordecim, quæ non nominantur.

CONVENTVS SALONITANVS	DALMATÆ	Diuiſi in Decurias	Trecẽtas ſeptuaginta duas.
	DECVNI		Viginti duas.
	DITIONES		Ducentas triginta nouem.
	MAZÆI		Septuaginta nouem.
	SARDIATES		Quinquaginta duas.

CONVENTVS TERTIVS, SEV NARONENSIS, vnde olim 89. ciuitates ius petebant poſtea populi 13.	CERAVNII	Diuiſi in Decurias	XXIIII.
	DAORSII		XVII.
	DESITRATES		CIII.
	DOCLEATES		XXXIII.
	DERETINI		XXIIII.
	DEREMISTÆ		XXX.
	DINDARII		XXXIII.
	GLINDITRONES		XLIIII.
	MELCOMENII		XXIV.
	NAORSII		CII.
	SCVTARI		LXXII.
	SICVLOTÆ		XXIV.
	VARDÆI		....

CAPVT IV.

Illyricum Conſtantini, ſeu ex Notitia Imperij.

§. 1. *De Illyrico Occidentali Hiſtorica.*

ANte Conſtantinum tempore Claudij ſecundi, Illyricum latiſſimè ſumptum ad Euxinum & Thraciam extendebatur, cui Conſtantinus totam Græciam attribuit, ſicque vt ait Iornandes Illyricum in octodecim Prouincias, vel vt vult Sextus Ruffus in ſeptemdecim diuiſit. Tum ea Regio in tributum penſitabat vinum ad vſum militum, equos quos emittebat præſtantiſſimos, vnde Claudianus,

— *Illyricis ſudant & equitibus alæ.*

Et in 30. quæque arui iugera ſolidum ob veſtem, ſeu clamydem debitam militi.

Ex quo autem partitum Imperium Ro. in *Occidentale*, & *Orientale*, duplex item Imperio vtrique cognomine extitit, ſed *Orientale* retinuit præfectum ſuum Prætorij, *Occidentale* tranſiit in Vicariatum. Sub diſpoſitione Præfecti Prætorio Italiæ.

In hanc quoque Tabulam irrepſerunt Rhætiæ duæ, quæ pendent ex Vicario Italiæ, quoniam Tabula Conſtantiniana eas commodè capere non potuit.

§. 2. *Geographica deſcriptio Illyrici Conſtantiniani.*

PANNONIA PRIMA ſub Præſide, *partie de la baſſe Hongrie vers l'Occident.*	SABARIA, vbi reſidebat Præpoſitus theſaurorum, qui inde Sabarienſes dicebantur: hîc ſæpe commodiſſimè hibernauit Valentinianus: *Saruuar.* Scarabantia: *Scapring*, aut *Sopron.* Vendobona: *Vienne en Auſtriche.* Pætouium: *Pettauu.* Carnuntum: *Haimbourg*, aut *Cœnobium S. Petronilla*, vbi Diocletianus depoſito Imperio hæſit.
PANNONIA SECVNDA Conſularis,	SIRMIVM, vbi Præpoſitus theſaurorum, Procurator Gynecæi, fabrica Scutaria, Baliſtaria, & omnium armorum: *Sirmich.*

ILLYRICI DIVISIO SECVNDVM NOTITIAM IMPERII
GERMANIÆ PARS
SCYTHÆ
SINUS ADRIATICUS
ITALIÆ PARS
RHÆTIA SECUNDA
NORICUM
PANNONIA
VALERIA
SAVIA
DALMATIA
MOESIA PRIMA

partie de la baſſe Hongrie vers l'Occident, & partie de Seruie.	Seruitium : *Gradiſcia*, vbi aliquando fuit Præfectus claſſis Romanæ Siſciam tranſlatus. Taurunum : *Belgrade*, vltimum oppidum Imperij Occidentalis, vbi equites promoti præſidebant.
SAVIA ſub Correctore *l'Eſclauonie, & parties de Boſſene & Seruie.*	Siscia, vbi Procurator theſauri Siſciani, itémque monetæ Procurator : *Siſech.* In eam quoque tranſlatus Præfectus claſſis Segeſtenſium, quæ antea Seruitij. Æmonia : *Laubach.* Leonata, *quid ſit ignoratur*, ſed in Sauiâ collocatur.

Sequens prouincia non computabatur, ſed ſubiiciebatur Duci limitaneo, *qui Barbaros vltra Danubium continebat. Ex eâ autem pulſi* Marcomanni, & Quadi *à Tiberio, hicque limes inter Barbaros & Romanos ab eodem conſtitutus. Dicta autem* Valeria *à filia Diocletiani, quæ nupſit Galerio.*

VALERIA ſub Duce limitaneo viro ſpectabili, *vne grande partie de la baſſe Hongrie tirant vers l'Orient, ou détour du Danube.*	Aqvincvm : *Bude*, ſeu *Offen*, vbi Præfectus legionis ſecundæ Adiutricis excubabat ſub Duce limitaneo. Hîc quoque Auxilia vigilum trans Aquincum in Barbarico ſolo. Item fabrica Scutaria. Valentinianus in hac vrbe commoratus eſt poſt bellum contra Quados. Serbinum, *vbi ſit ignoratur*, in Pannoniâ collocatur à Ptolemæo, & à quibuſdam cum Seruitio non malè confunditur.
DALMATIA ſub Præſide perfectiſſimo, *la partie Orientale de Dalmace, parties de Boſſene & Seruie.*	Salona, *Spalatto*, vbi Præfectus theſaurorum Salonitarum, fabrica omnium armorum, & ſedes Procuratoris, qui præerat Baphio in quo ſerica, & purpura Principis tingebatur. Narona, aliter Narbona : *Narença.* Epidaurus, *la vieille Raguſe*, cuius ora oleis & vitibus egregiè conſita. Delminium magnæ vrbis tenue veſtigium, *Denna*, ſeu *Damna.*
LIBVRNIA ſub Præſide,	Iadera, Ro. Colonia in Peninſula *Zara Vechia.*

la Croace, partie de Vindiſmark, & vn peu de la Dalmace.	Scardona ad Titium Fl. prope *Sebennico.* Metulum vrbs ſita in monte Nemoroſo: *Metling.* Senia: *Segna.*
NORICVM RIPENSE ſub Præſide, *parties d'Auſtriche, & de Stirie.*	LAVRIACVM: *Lorch*, vbi Præfectus claſſis, & fabrica Scutaria, apud Anton. legitur Blaboriacum, mendoſè. Arelape, & Arlape, malè apud Anto. Arelate, *Pachlarn ſur Erlap*; Notitia Imp. meminit claſſis Arlapenſis.
NORICVM MEDITERRANEVM ſub Præſide, *vne grande partie de la Bauiere, & la Carinthie.*	CELEIA, Ro. Colonia *Cilley*, Præſidis olim huius prouinciæ ſedes, ſicque vrbs primaria. IVVANIVM; ad Fl. cognominem qui cadit in Oenum *In*, poſterioribus tẽporibus præſidis ſedes: *Saltzbourg.*

CAPVT V.

Deſcriptio Hiſtorica Daciæ.

§. I. *De Dacis in genere.*

NVM. I. *Nomen.*

DACI olim etiam ſunt dicti *Getæ*, nam Strabo lib. 7. Getas poſt Sueuos collocat, illóſque ad Tyrigetas extendit. Plinius à Græcis *Getas*, à Romanis *Dacos* appellari contendit, quod & Dio, & Stephanus aſſerunt. Apud Iuſtinum autem lib. 32. Daci, ſoboles Getarum ſunt. Innuit tamen Strabo Getas à Dacis per Catarractas diſtinctos eſſe, & verſus Germaniam Dacos, ad Pontum Euxinum Getas nominari. Vtrum autem *Dahæ*, aut *Day* dicti ſint, negat Strabo, qui Daos ad Hyrcanum ablegat, aſſerit Stephanus: nominatos etiam Dauos, colligit ex comœdiis Strabo, vbi ſeruuli ſæpe Getæ, & Daui inducuntur: hinc quidam Dauiam effinxere, ſicut & Daniam, quia Cato in originibus Danos eoſdem eſſe cum Dacis ſcripſit. Appellati ſunt quoque *Thraces*: veteres enim, ait Strabo, credidere Getas Thracicam Gentem eſſe.

Scy-

Scythæ dicuntur apud Herodotum, quâ voce vtitur etiam ſæpe Naſo. Addit Epitheton Herodotus ἀθανατίζοντες *immortales*, quia non putabant ſe mori, ſed ad Deum ſuum Zamolxim tranſire; Arrianus lib. 1. exped. Alex. ἀπαθανατίζοντας nuncupauit. Suidas etiam ſuo tempore dictos *Patzinacitas* ſignificat. Poſteriùs & *Gepidæ* vocati, & regio *Gepidia*, primúmque *Gepandas* dictos, quæ vox *Tardum* ſonat apud Gothos, quoniam & ingenio, & corpore tardi erant, inquit Iornandes; vel vt ait Cluuerius, quia longinquam militiam detrectarunt, & ad Venedicum ſinum hærere maluerunt: poſtmodum tamen in Daciam tranſgreſſi ſunt, inde fit, vt Procop. lib. 1. Γεπικὸν ἔθνος φασὶ τοὺς Γότθους εἶναι.

NVM. 2. *Quantitas.*

DACOS vtramque Danubij ripam incoluiſſe, & ad Hæmum montem extenſos eſſe liquet ex Dione, & Mœſos etiam fuiſſe Dacas. Vnde intelliges quid dicatur à Poëtis, duplex, aut vterque Dacus. Eutropius ait Daciam decies centena milliaria in circuitu tenere. Ptolemæus eam cum Myſia iunctam quoad *longitudinem* extendit à flexu Boreali Danubij ad Pterum Prom. igitur ad 5000. ſtadiorum; *latitudinem* à Scodro monte ad Carpathum item montem, ac proinde ad 3500. ſtadia.

NVM. 3. *Qualitas.*

QVÆCVMQVE de Daciâ, & Myſiâ cecinit Poëta Tomitanus 3. de Ponto Eleg. 1. & 8. de campis ſine arboribus, de Abſinthiis pro herbis, de perpetuo frigore, ſine vllo veris aduentu, Poëticè dicta eſſe videntur. Certè Solinus Myſiam Cereris horreum appellatam eſſe à Ro. tradit. Et verò quomodo Myſia alere potuiſſet quingenta hominum millia ex Daciâ traducta, vt dicemus in Politiâ.

NVM. 4. *Mores.*

COLLIGVNTVR ex Ouidio 5. Triſt. Eleg. 7. Truci ſunt vultu, voce ferâ, comâ & barbâ hiſpidis; accincti ſemper ferro procedunt, ſemper cum arcu, & ſagittis veneno illitis. Nullis legibus ſe adſtringi ſinebant, ſed ius enſe ſibi reddebant. Pellibus induti

procedebant, quas in laxiores braccas malè concinnabant: Hæc *Ouidius*. De Dacis hoc quoque dictum nonnulli credunt à Silio,

At gente in Scythicâ ſuffixa cadauera truncis
Lenta dies ſepelit.

Quidam inter Getas, vt ait Poſidonius apud Strabonem, ab vxoribus omnino abſtinebant & dicebantur Κτίσαι, ideóque colebantur vt ſacri, eos Πλίστους Ioſephus vocat, & cum ſuis Eſſenis componit. Putant aliqui apud Strabonem, idcirco ab Homero dictos ἀβίους, quia dimidia tantùm ex parte viuerent ἡμιτελῆ βίον. Sed hoc conuellere nititur Strabo, & ex Menandro docet nonnullos eorum non fuiſſe contentos decem vxoribus: immo ex eo quod Religioſi dicuntur, non caruiſſe vxoribus, quod ineptâ ratione probat.

N V M. 5. *Religio.*

ZAMOLXIS quidam Geta Pythagoræ famulus fuit: is reuerſus in patriam acceptiſſimus fuit Genti, atque proceribus, quòd oſtentorum cæleſtium euenta præmonſtraret. Quare & Regi ſuaſit vt ſe eligeret collegam regni, vt ei denunciaret quæ diis placuiſſent. Ita primus eſt Sacerdos creatus Zamolxis, eius Dei qui apud Getas colitur, & deinceps Sacerdotes Regi à conſiliis fuerunt. *Strabo* lib. 7.

N V M. 6. *Politia.*

SVB Orole Rege cùm aduerſus Baſtarnas malè pugnauiſſent, in vltionem ſegnitiæ capturi ſomnum capita, pedum loco, ponere coacti ſunt, & ſuis vxoribus famulari, donec acceptam ignominiam delerent, *Iuſtin. lib.* 32. Ab Alexandro bello appetiti, & eorum vrbs incenſa, *Arrianus*. Sub Alexandri ſucceſſoribus Dromichares, vel Dromicheres Lyſimachum viuum cepit, & ei commonſtrata Gentis paupertate hoſpitium præbuit, monuitque ne tales inuaderet, ſed amicos haberet, *Strabo lib.* 7. Paulò antequam à Romanis inuaderentur Regem habuere Bœrebiſtam, qui & vicinis, adeóque Romanis terrori fuit; tantæque auctoritatis, vt cùm iuſſiſſet vites exſcindi, & ſuos abſtinere vino, ei ſubditi paruerint. Vſus eſt autem operâ Ceneï, cuiuſdam Ægyptij præſtigiatoris, qui & pro Deo tantumnon habitus eſt. Bœrebiſtâ autem in ſeditione cæſo, diſtrahi cœperunt Daci; quare cùm antea ducenta

hominum millia ſub ſignis haberēt, appetiti bello per Auguſtum, vix 20. millia eduxerunt, ſicque facilè ſubacti ſunt. Tum eis datus Præfectus Flaccus qui eos in officio continuit, inquit *Naſo*. Deinceps ſub Domitiano exorta bella, quæ Traianus omnino profligauit, deuicto rege Decebalo: & tum Dacia in formulam prouinciæ redacta eſt. Sub Auguſto porrò per Ælium Catum, vel vt alij malūt, Licinium Craſſum ex Getis quingenta millia traducti ſunt intra Danubium, vbi & dicti Mœſi. Ab Ælio quoque Plautio Mæſiæ proprætore pluſquam centum millia Trans-Danubianorum cum coniugibus & liberis tranſportata eſſe colligimus ex inſcriptionibus Smetij.

§. 2. *De illuſtrioribus Daciæ populis.*

NVM. I. Myſi, dicti & Mœſi origine Thraces ſunt, & Poſidonius apud Strabonem ab Homero putat Thraces *Myſos Europæos* appellari: quod Strabo non improbat, licèt Homeri locus eos tantùm coniunctos oſtendat. Et verò eiuſdem linguæ cum Thracibus fuère Myſi, inquit *Strabo*; ſed dubitat vtrum Aſiani ab Europæis acceperint nomen, an vice verſâ; cùm tamen hoc ipſum priùs aſſerere viſus eſſet.

Abſtinent autem Myſi ab animalibus pietatis cauſâ, ſed potiſſimum ab ouibus; & melle, caſeo, lacte victitant, otioſi ferè ſemper, ſacrificiis addictiſſimi, vnde Καπνοβάται dicti quaſi *Scanſores fumi*. Fortiſſimè depugnabant, quare ab Homero ἀγχέμαχοι nuncupantur *Cominus pugnantes*: neque vnquam rapi ſua patiebantur ἀπόρθητοι.

Item cùm apud eos equi coïbant, vnus quaſi hymenæum canit, & ſuauitate cantus equæ delinitæ mox fiunt grauidæ, & pullos pulcherrimos pariunt: *Ælianus*.

NVM. 2. Triballi à Scordiſcis olim peſſimè affecti ſunt, & ad Getas ſupra Iſtrum confugere coacti, *Strabo*. Nihilominus reſumpſiſſe animos arguunt bella cum Philippo, & Alexandro geſta. Tempore autem Appiani gens illa erat ἔρημος, & ἀνώνυμος *deſerta, & nullius nominis*: ſic de illâ loquitur in Illyricis.

NVM. 3. Dardani fuère admodum agreſtes, vt pote qui ſubter ſterquilinia effoſſas ſpeluncas incolerent. Muſicæ tamen ſemper operam dedere, ſempérque vſi ſunt fiſtulis, & inſtrumentis quæ

fidibus intenduntur, *Strabo.* Ter tantùm in vitâ lauantur Dardani, poſt partum, cùm nuptias ineunt, & cùm mortem obierunt, *Ælianus cap. 1. lib. 4. variarum.* Cum Scordiſcis iuncti Macedoniam, & Græciam depopulati ſunt, immo & Delphicum templum Apollinis inuaſerunt, vnde cum damno repulſi ſunt. Cùm eos inuadere cogitaret Lucius Scipio, auro corruptus fœdus cum eis pepigit, vnde initium bellorum ciuilium credit exortum eſſe *Appianus in Illyricis.*

NVM. 4. Scythæ in inferiori Mœſiâ collocantur, quam Iornandes *Minorem Scythiam*, Zoſimus *Scythiam Thracenſem*, Plutarchus *Scythiam Ponticam* dixere, vt & eius incolas, *Celto-Scythas.* Ab Homero dici videntur ἀγχεμάχοι, & Ephorus tradit ex eâ gente natum Anacharſidem. Idem Homerus ἀνόμους appellauit, qui omnia habeant communia, etiam liberos, & vxores, præter gladium & poculum. Erant præterea ſimplices, ac minimè fraudulenti, ideóque fortè dicti ἄβιοι, ſed à vicinis deprauati ſunt nonnihil. Hæc *Strabo lib. 7.* At *Plinius lib. 4. cap. 11.* innuit hos Scythas Aroteres dictos eſſe: videlicet quia terram arabant contra aliorum Scytharum viuendi rationem.

NVM. 5. Iazyges Metanaſtæ origine ſunt Sarmatæ, vt oſtendimus in Sarmatiâ: qui cùm eam occupaſſent regionem, & patrium ſeruarent morem, vt curribus impoſiti nouas ſubinde mutarent ſedes, dicti ſunt Μετανάσται hoc eſt *domicilia mutantes*, ſeu *habitationem:* & eorum veſtigia remanent in regiunculâ Transyluaniæ quæ adhuc *Ias*, vel *Iazaph* appellatur. *Iazus* etiam ab Ouidio dicitur in ſingulari 4. de Ponto.

§. 3. *De Danubio.*

NVM. 1. *Nomen.*

PRIMVM dictus eſt Scythicâ linguâ *Matoas*, quæ vox ἄσιον *innoxium* ſonat, quòd ſine periculo tranſmitteretur: ſed cùm ſemel in eo cladẽ accepiſſent Barbari homines eum Δάνουβιν, ſeu Δάνουιν appellarunt: certè τὸ Δάνος ex Plutarcho apud Macedonas *Mortem* ſonat. Cato in originibus dictum eſſe vult à Danis qui iidem ſunt cum Dacis: alij recentiores metatheſi *Danouuim* pro *Abnouuim*, ab monte Abnobâ Germaniæ vnde exiſtit: alij denique à voce Saxonicâ *Tonaun*, ſeu *Sonitu.*

NVM. 2. *Mutatio nominis.*

POSTEAQVAM longiùs decurrit nomen amittit ſuum, & vocatur *Iſter*, vel ab Iſtro Rege vt vult *Beroſus*: vel à Regione Iſtriâ ſupra Thraciam quam præterlabitur, vt vult *Solini interpres*, vel denique Beſſorum lingua ſic appellatur Iſter, qui antea Danubius: communiter à Poëtis *Binominis* dicitur.

Sed vbi hæc variet nomina, non eſt leuis difficultas, qua de re video antiquos in 4. ſententias eſſe diſtractos.

1. eſt Strabonis, qui catarractas Danubij facere hanc nominum variationem aſſerit: ſed lapſus eſt cùm eas inter Dacos & Getas collocauit, cùm Budam vſque in Danubio nullæ catarractæ ſint, quod falsò credidit Niger. Itaque recurrendum Straboni ad eas quæ infra Lintium Auſtriacum videntur, quæ à Suidâ deſcriptæ ſunt in voce, *Catarractæ.*

2. opinio eſt Ptolemæi, qui ab vrbe Axio, ſeu Axiopoli ad Euxinum, Iſtrum vocari ait.

3. Plinij, dici Iſtrum vbi primùm Illyricum attigit: ſed vbi gentium porrò? certè ſi Illyricum ſumatur, quatenus non includit Noricum, Plinius cum Strabone ſentit; ſi Illyricum ſtrictè ſumatur, Appiano adſtipulatur.

4. denique eſt Appiani, qui Danubium credit Iſtrum appellari vbi Sauum recepit, certè Sauus in eum tanto impetu ruit ad Belgradam, vt eum ſorbere videatur.

NVM. 3. *Oſtia.*

OSTIA item vario numero à ſcriptoribus proferuntur.

Prima opinio, ei quinque oſtia tribuit: ita Arrianus in Periplo Euxini, & lib. 1. & 8. Exp. Alex. Herodo. lib. 4. Ephorus, Eratoſthenes apud Strabonem, Claudianus

Thracia quinque vadis Iſtrum vocat.

Auienus idem quoque ſentit.

Secunda opinio, ſex; ita Plinius, Tacitus, Ptolemæus.

Tertia opinio denique, ſeptem: ſic Strabo, Amm. Marcel. Solinus, Mela, Ouid. qui ideo eum ſeptemplicem dixit.

Nomina autem tantùm ſex illa referuntur, à variis auctoribus, progrediendo à meridie in Septentrionem.

	AM. MARCELLIN.		PLINII.		PTOLEMÆI.
1	Sacrum	1	Peuce ſeu Sacrum	1	Sacrum ſeu Peuce
2	Naracuſtoma	2	Naracoſtoma	2	Inariacium
3	Calouſtoma	3	Caloſtoma	3	Pulchrum oſtiũ ſeu Calon
4	Pſeudoſtoma	4	Pſeudoſtoma	4	Pſeudoſtomon
5	Boreouſtoma	5	Boreoſtoma	5	Boreum oſtium
6	Sthenoſtoma	6	Spireoſtoma.	6	Thiagola.
7	Nigrum & paluſtri ſpecie.		Plinius & Ptolemæus ſex tantùm admittunt.		

DACIA LATE SVMPTA.

- DACIA VERA
  - DACIA RIPENSIS.
  - DACIA MEDITERRANEA.
  - DACIA ALPESTRIS.
- IAZYGES-METANASTÆ
  - PARS BOREALIS.
  - PARS AVSTRALIS.
- MYSIA
  - SVPERIOR
    - DARDANI.
    - TIMACHI.
    - TRICORNESII.
    - MYSI.
  - INFERIOR
    - TRIBALLI.
    - SCYTHÆ.
    - CELEGERRI.

DACIÆ
ET
MYSIARV̄
DELI-
NEATIO
SARMATIÆ
EVROPÆÆ
PARS
CISTOBOCI
Mons Carpathes
Tyras Fluvius
PRÆVADEN
DACIA
MYSIA
SVPER IOR
DARDANI
MACEDONIÆ PARS
Scodrus
Hæmus
Rhodope
Ister Fl.
SCYTHÆ
Mons
PARS

CAPVT VI.

Geographica deſcriptio Daciæ.

§. 1. *Dacia vera.*

RI-PEN-SIS

Quelques petites parties de la haute Hõgrie, Tranſſyluanie & Raſcie.

Zurobara, ſeu Zarobara: *Temeſuuar.*
Liziſis: hodie rudera, locúſque dictus *Laorzalos*, Lazio.
Zevgmac, Rithaïmerus, & Altamerus putant nunc dici *Clauſenbourg*, Lazius verò credit eſſe *Zazſebes* Hungaricè, Germanicè *Mulenbach.*
Druphegis: *Cheio*, vt credit Marius Niger.
Tibiſcum: Præpoſitura *Titul* Lazio.
Tibiſcus Fl. Ptolemæo, Pathyſſus Plinio, Parthiſcus Ammiano: ſuſpicatur Ortel. eſſe Τίβισιν Herodoti, Cedrenus vocat Tiſſum: hodie Math. Michouienſis putat vocari Titiam, vulgò *Ciſa*, Lazius & Wernherus *Teiſſa.*
Mariſus Fl. Mariſcus Straboni, aliter Pariſus, Marus Taciti, Amoroïs Plinij, aut Morus, fortè Herodoti Maris: hodie *Maros*, *Marons* Hungaricè, Germanicè *Macriſch*: eo vſos Ro. tradit Strabo ad omnia ſubuehenda neceſſaria ad bellum Getis inferendum.

ME-DI-TER-RA-NEA dicta & VE-RA GEPI-DIA

la pluſpart de

Zarmisogetvsa, ſeu Zarmigetuſa; in nummo dicitur Col. Vlpia Traiana Zarmis. Vnde aliqui vocem truncatam, integram faciunt: ſita erat ad Fl. Sargetiam, in cuius alueo deriuato ſuos theſauros occultauerat Decebalus: ruinæ hodie dicuntur *Veczel*, & *Venetia* Sambuco, *Valhel*, & *Gradiſca* Lazio: Auentinus putat eſſe Coronam *Cronſtad*, perperam.
Tapæ cuius meminit Xiphilinus, *quid ſit ignoratur.*
Acmonia: *Seuerino* Do. Mario Nigro.
Tiriſcum, & Taros dictũ Ptol. Latino, hodie *Taro* Lazio:
Succi, vbi anguſtiæ & clauſtra Succorum; hodie munimentum *Turchzueſt* Lazio.
Marcodaua: Lazius putat eſſe *Marcoſzeil*, alij *Meczies*: & alibi dubitat vtrum non dicatur hodie *Fileſia.*

PA-

la Tranſſyluanie, & quelque peu de la haute Hongrie.

Patrvissa, vel Patrouiſſa, Lazius in Rep. Rom. putat hodie eſſe quæ ab Hungaris *Braſſoua*, ab indigenis *Cronſtad* appellatur.

Nentidava, Lazius loco iam laudato, credit Germanicè dici *Noſſenſtad*, Hungaricè *Biſtricia*.

Napuca: exiſtimat Lazius eſſe *Buſa*, aut *Buſaten*; alij *Coloſuar*.

Auguſtia: hodie *Cuſti* Lazio.

Vlpianum Daciæ, Vlpiana vrbs Procopio, villa Iornandi, in Illyrico collocata, ſcilicet latè ſumpto; quidam *Albam Iuliam* putant, malè; meliùs Niger *Czanadre*.

Alba Ivlia: ſic dicta à Iuliâ Auguſtâ M. Aurelij Imp. matre, vt ex inſcriptione huius vrbis liquet, antea Apulum, & Col. Apulenſis, vt credit Lazius, hodie Germanicè *Vveyſſenbourg*, Hungaricè *Gulaſcituar*.

Singidaua: vbi fuerit ignoratur.

ALPESTRIS. ſic dicta ab Hæmi montis, ad Carpathum productione, quam Alpes dixere veteres, *la Valaquie, & la Moldauie.*

Phrateria, vel Frateria, Nigro *Turgano*, Lazio *Zazmara* ab Hungaris, ab incolis *Broſſi*.

Pinum: Lazio *Vvincz*, Nigro *Phiſtona*.

Sornum: *Serury*, à quo non procul veſtigia Pontis Traiani.

Tiaſum: *Diod* Lazio.

Pirum: *Birthalmen* Germanis, *Berthalom* Hungaris.

Rhamidaua: *Repicza* Lazio.

Zuſidaua Lazius credit hodie dici *Gabulacium*. in Seruiâ, ſeu Raſciâ.

Paloda diruta, vbi nunc Campi *Blechisfeld*, ita Lazius, & eius coniectura probatur ab omnibus.

Vtidaua: hodie *Vtuarhel*, hoc eſt Vtidauæ rudera, vt indigenæ loquuntur.

Petrodaua, ſeu Petridaua: *Pettersdorff*.

Sandaua: *Schesburg*.

Carſidaua: *Karyma* Lazio.

Triphulum: *Philcſia*.

§. 2. *Iazyges Metanaſtæ.*

PARS BOREA-

Viſcenum, aliter Vſcenum: *Zenſnc*.

Gormanum, ſeu Cormanũ, hodie *Zemlyn*, vel *Vamos*.

LIS, *vne partie de la haute Hongrie.*
- Dociraua: *Hunguuar.*
- Triſſum: *Agria.*
- Parca: hodie *Poltar*, ad lacum ex quo prodit Fl. *Ypol*, qui poſtea cadit in Granum.

PARS AVSTRALIS, *vne partie de la haute Hongrie.*
- Transacincvm, vbi Equitum ala, ad Barbarorum impetus, aut coërcendos, aut præueniendos: hodie vulgò creditur *Peſt*; quia Aquincum eſt *Buda*.
- Parthiſcum: hodie *Bath-Monſtor*.
- Romulianum vbi Galeni Imperatoris ſepultura: ita dicta vrbs à Romulâ eius matre; ad Tibiſcum Fluuium ſita eſt, & à quibuſdam creditur *Azomſal*.
- Singidonum: *Seged*, vbi Mariſcus Fl. in Tibiſcum cadit.

§. 3. *Myſia, ſeu Mœſia.*

Nvm. I. *Myſia ſuperior.*

DARDANI *partie Meridionale de Seruie, & vne partie de Bulgarie.*
- Nessvs, Zoſimo Naſſos, Niſum Curopalatæ, hodie *Nyſſa* in Seruiâ.
- Scupi, & Scuppi: hodie *Scopia*, ſeu *Vſchup*, Gallicè *Vſcopie*.
- Arrhibantium: *Vvuziterno* Lazio.
- Mons Scodrvs Ptol. Scardus Straboni, Codrus Liuio; hodie *Marinay*.
- Dardaniæ vrbis meminit Tzetzes in Lycophronem, ſed commentum Græculi hominis exiſtimatur.

TRICORNESII *la partie Meridionale de la Raſcie.*
- Tricornivm, Antonino Turium, aut Dorium, Lazio *Coraſceue*, Nigro *Columbatz*.
- Viminativm, Biminatium Procopij, fortè eadem cum Inſulâ Viminacio, cuius meminêre Paulus Diaconus, & Niceph. Calliſtus. Niger putat hodie *Vidino* dici ad Danubium, Lazius *Vvucziderna*.
- Tanatis: *Terriana* Nigro.
- Eteta: *Rocana* eidem.

TIMACI
- Timacum fortè ad Fl. cognominem, cuius meminit Plinius: *quid ſit vterque ignoratur*, ſed in Myſia

partie de Seruie, & de Bulgarie.

ſuperiore collocantur.
Orrea, ſeu Orrhea, quam Anton. Horreum Margi vocat; fixa erat ergo ad Fl. Margum.
Margum oppidum, & Murgum vbi Carinus Imperator occubuit, Planum cognominatum inter Viminatium, & Aureum montem: *omnino periit.*
Vendonis: fortè hodie *Vidino* Mediterranea.

MYSI *partie de Raſcie, & de Bulgarie le long du Danube.*

Retiaria Myſorum cognominata, apud Anto. Legio XIV. *Reſſina* Lazio, *Nicoboli* Nigro.
Vlpianum, reſtauratum à Iuſtiniano Imperat. inquit Procop. 4. de Ædif. & ab eo dictum Iuſtiniana Secunda: *Pyrothÿ* hodie.
Velanis, vel Vellanis: *Larzÿ* Lazio dicitur.

Nvm. 2. *Myſia inferior, ſeu minor Scythia.*

SCYTHÆ *la partie de la Bulgarie vers les embouchеures du Danube.*

Tomi: Ptol. & aliis vulgò, Τόμις Strab. Τόμευς Stephano, exilio Naſonis celebris: Nigro *Conſtantia* dicitur, Cælio Calcagnino *Tomeſuar*, nomine non abludente. Ciofanus tamen hodie *Kiouiam* appellari contendit ob lacum vicinum *Ouidoнue-Iezero*, hoc eſt *lacus Ouidÿ*. Hanc vrbem alluit Fl. Naxius, vt vult Ælianus, quem aliqui putant dictum etiam Abſarum, & Ægialium, & hîc credit Arrianus in Periplo Euxini, Medeam fratrem ſuum diſcerpſiſſe, vnde vrbi nomen inditum.
Callatia Ptol. Callacis Anto. Calatis Strab. & Plin. Arriano Callantra: hodie *Kilia* Lazio, Nigro *Pandalla*.
Dionyſopolis, antea Crunnos dicta, *Varna* Iouio, *Chaliacra* Lazio; ſita eſt ad Fl. *Ziram*.
Istropolis, Iſter, & Iſtria, Hiſtorium fortè Antonini, eius incolæ Iſtriani: Nigro *Groſſea* eſt, Caſtaldo *Stranico*.
Tibiſca: *Sophia* Nigro dicitur.
Nouiodunum, Nouidunum Amm. quod collocat in Grutingis, vbi Danubius in oſtia effunditur: ibi Ant. legionem 2. Herculiam locat, lib. Not. 1. Iouiam; *vbi fuerit ignoratur.*

DINOGETIA, Anto. Dimiguthia, lib. Not. Dirigothia: *Drimago* Nigro.

Troſmis, & Triſmis, vbi Ant. 1. Legio Iouia Scythica, lib. Not. Legio 2. Herculiana: *vbi fuerit neſcitur.*

TRIBALLI *vne bonne partie de la Bulgarie reſſerrée entre le Danube & la Romanie.*

OESCVS Triballorum dicta ad Oeſcum Fl. Pli. ex monte Rhodo profluentem: *Blida*, Nigro, *Traiectum Budini* Lazio, aliis *Iſch*, ſeu *Iſchar.*

Regianum: *Roſi* Nigro.

NOVÆ, Iornandi Euſteſium, id eſt Nouas, & ciuitas Nouenſis, vbi leg. 1. Ital. Anto. *Nouomont* Lazio.

Tiriſta, vel Tiriſtria, vel Tiriſtris, Straboni Ceterizis Lyſimachi cognomine, Tetriſia Arriano; hodie *Siliſtria* fortè.

DVROSTORVM, vel Duroſtolon, & Doroſtorus, & Doroſtena, fortè Rhodoſtolon Curopalatæ, hodie *Dora* Lazio; alij nomen retinere aiunt *Doroſtoro.*

Tromariſca, Ant. Tranſmariſca, hodie *Murice.*

Axiopolis, & Axium: *Galacz* Lazio, *Colanamik* Oliuario in Melam; fortè nomen retinet *Axiopoli.*

NICOPOLIS Iornandi ad Fl. Iatrum ad quem ab eodem accuratè deſcribitur: *Nicoboli* hodie.

Succidaua, & Sucidaua, Anto. Sacidaua; *vbi ſita fuerit non ſatis liquet.*

CELEGERI *partie de la Bulgarie tirãt vers les paſſages de Romanie, ou de Capilli-Derbẽt.*

ODYSSVS, ſeu Odeſſus, & Vdiſſus, putat hodie Niger eſſe *Varna*, quæ apud Cedrenum appellatur *Barna.*

Panyſus Fl. ſeu Pamyſus, Nigro *Laniza.*

Meſembria, ſeu Meſambria, ἠρμενὸν vocat Tzetzes ex Ptolemæo, ineptè: antea vt vult Strabo Menebria dicebatur: *periit.*

HÆMVS MONS Αἶμος Straboni, Αἶμος Ptol. cuius pars verſus Thraciam dicebatur *Scomios*, quia ait Thucyd. Hebrum & Neſſum ex Scomio monte fluere, fortè is idem Scombro Ariſtotelis eſt. Ab Italis, hodie *Catena mundi*, & *Monte Argentaro* nominatur, *Balkay* Turcis, *Cumoneza* Slauis, Cuſpiniano *Coſtenazzo*, Lazio *Krinicze.*

CAPVT VII.

Dacia Conſtantini, vel meliùs, Illyricum Orientale & Thracia.

§. 1. *Hiſtorica deſcriptio.*

COGIMVR hæc omnia in Tabulam vnam ducere, quia in hac diuiſione Dacia ægrè à Macedoniâ reuellitur; Myſia autem Thraciæ Diœceſi implicata eſt.

DIOECESIS THRACIÆ in ſex prouincias diuiſa fuit, quibus præfuit Vicarius ſub Præfecto Prætorij Orientis, cuius & ipſe gerebat vices. Hunnis eas regiones depopulātibus duo adhibiti ſunt Vicarij, ſed amoti quia ſuis diſſenſionibus omnia turbabant. Dicebatur hic Vicarius vir ſpectabilis. In Scythiâ quoque Dux fuit Scythici limitis cum equitibus quibus oram illam tuebatur, & aliquando Mœſia 2. cum equitibus 700. peditum 9000. defenſa eſt: ſed ex copiæ videntur fuiſſe totius Diœceſeos. In eâ parte Mœſiæ vitium inciſio grauiùs multabatur, ob crebriora maleficia.

Sub Præfecto Prætorij Illyrici duæ Diœceſes, duóque Vicarij Daciæ, & Macedoniæ, quorum inſignia non recenſet Notitia, quoniam hoc tempore à Barbaris ferè occupabātur, aut vaſtabantur. Item in vtraque Diœceſi includebatur Macedonia ſalutaris quæ Præſidem habebat ſuum, atque ita dicebatur ob aquarum ſalubritatem, vulgò autem accenſetur Epiro Nouæ, & Præualitanæ. Cùm autem Præf. Præt. Illyrici antea Sirmij reſideret, translatus eſt Iuſtinianam primam poſtquam Slauos Iuſtinianus domuit in Illyrico, vt eam vrbem patriam ſuam inſtaurauit.

DIOECESIS DACIÆ Vicarium ſuum habuit, qui regiones illas 800. equitibus, & peditibus ſepties mille defendebat, & diu Vicariis caruit, Barbaris eam obtinentibus.

DIOECESIS MACEDONIÆ, quæ aliquando GRÆCIÆ dicitur à duobus magiſtratibus regebatur, Proconſule & Vicario, hic Macedoniam adminiſtrabat, ille Achaiam, ſed ferè vni viro clariſſimo duo illi magiſtratus committebantur.

§. 2. *Geographica deſcriptio Daciæ Conſtantini.*

NVM. I. *Diœceſis Thraciæ.*

EVROPA Conſularis, *les enuirons de Conſtantinople.*	CONSTANTINOPOLIS, licèt huius prouinciæ finibus incluſa, Vicario tamen huic non parebat, ſed Præfectum vrbis habebat, eiuſdem auctoritatis cum Præfecto Prætorij: *Conſtantinople*, Turcis *Stamboul.* Ayris, *quid ſit ignoratur.* Perinthus, quam Heraclea poſteritas dixit.
HÆMIMONS ſub Præſide, *la partie de Romanie tirant vers le Capilli Derbent.*	HADRIANOPOLIS: *Andrinople*, magna vrbs ad confluentias multorum Fluminum in Hebrum, Deciorum patria, de quâ plura in Thraciâ. Achialon magna ciuitas. *Vſcudama*, malè hîc additur à Pancyrolo, cùm ſit eadem cum Hadrianopoli.
THRACIA Conſularis, *partie de Romanie, qui auoiſine la Bulgarie, & la Macedoine.*	PHILIPPOPOLIS, poſtea & Trimontium ad Hebrum: cùm à Fritigerne exciſa eſt 100. hominum millia capiebat: *Philippopoli.* Eumolpias, quam aliqui cum ſuperiore confundunt, diſtinxit Am. Marcel. fortè Nicopolis ad Neſſum. Berœa, poſtea Irenopolis dicta ab Irenâ Imperatrice. Draſdea in qua excubabat Cohors tertia Valeria Baccarum, quæ fortè Pannoniorum fuit. Mons Viamata, ad cuius radicem excubabat Cohors prima Aureliana, alij montem hunc Marmaram appellari volunt.
RHODOPE ſub Præſide,	MAXIMIANOPOLIS, à Maximiano condita ad Rhodopen: *Maximianopoli.* Traianopolis ad Hebrum Fl. *Traianopoli.* Ænus de qua in Thraciâ, hodie *Eneo*, ſeu *Eno.* Abdera *Polyſtilo*, vel *Aſperoſa.* Maronæa de quâ pluribus poſtea: *Marogna.*

DIŒCESES
THRACIÆ
DACIÆ
ET MACEDONIÆ
IVXTA
NOTITIAM
IMPERII
PONTVS
EVXI=
NVS.
MARE
ÆGEVM.
MARE
IO- NI-
V- M.
MARIS
MEDITERRA= NEI PARS.
MARE CRETICVM.
CRETA
LESBOS
LEMNOS
SPORA: DES
CLADES.
MINORIS
ASIÆ.
TROIA
DELOS
CORCYRA
DACIA
RIPENSIS
DACIA
MEDI-
TERRANEA
DARDANIA
MACEDONIA

la partie de Romanie ſiſe le long de l'Archipel.

Zebui, ſeu Zeruenſium Colo. quam aliqui confundunt cum Traianopoli, quia hanc deduxit Traianus.
Vlucitra in quâ cohors quarta Gallorum excubabat.
Longus Murus, quò conceſſit Præfectus Prætorio Illyrici Barbaris in Illyrico debacchantibus.
Seſtos: *vn des Chaſteaux, ou vne des Dardanelles.*

SCYTHIA ſub Præſide, & aliquando ſub Correctore, *la partie de Bulgarie entre Capilli Derbent, & les bouches du Danube.*

Tomi: *Tomeſuar*, *Conſtantia*, aut *Kiouia.*
Dionyſopolis: *Varna*, aut *Chaliacra.*
Axiopolis: *Axiopoli*, in qua milites ſuperuentores dicti excubabant, quia hoſtem de improuiſo aggrediebantur. Zonaras in Baſilio Porphyrogeneta, ait dictum Axium Bardarium.
Capidaua vbi Cuneus equitum Solenſium.
Cium vbi Cuneus equitum Stableſianorum.
Arrubio, vbi equites Cataphractarij.
Telamonium vbi Cuneus equitum Arcadum.
Ægiſſos, vbi Cuneus equitum Armigerorum.

MOESIA SECVNDA ſub Præſide, *le milieu de la Bulgarie.*

Martianopolis, à ſorore Traiani Imp. ſic dicta, clara Hibernis Imperatorum: hodie *Preuaz.*
Duroſtorus, & Driſtra vbi legio XXI. Claudia, imò & I. legio Italica.
Dunum, vbi Cuneus equitum Solenſium.
Appiaria, vbi Cuneus equitum Scutariorum, & milites tertij Nauclarij, hoc eſt qui naues ſequebantur.
Priſta, Ptolemæo Tiriſta, vbi Cuneus equitum Armigerorum.
Secvrisca, vbi Cuneus equitum Scutariorum, itémque equitum Stableſianorum; immo & Dux Scythiæ, ampla ergo ciuitas quæ duos Duces caperet.
Tegra, vbi Cuneus equitum Hermundurorum.
Tranſmariſcum, vbi milites Nouenſes.
Nouæ, & Euſteſium poſtea Theodoſiopolis, & aliæ de quibus conſule Notitiam Imperij.

Nvm.

NVM. 2. *Diœceſis Daciæ.*

MOESIA PRIMA ſub Præſide, *la partie de la Raſcie au deçà du Danube.*	VIMINATIVM, vbi Præfectus claſſis Iſtricæ; hîc dictus Cæſar Antoninus à patre Seuero; hîc etiam ſæpe hibernauit Diocletianus. Tricornium, vnde Tricorneſij, vbi Cuneus equitum Sagittariorum, & Auxiliares Tricornienſes dicti, & Auxilium Aureo-montanorum. Aureus Mons, vbi Cuneus equit. Dalmatarum. Margum, ſeu Meargum, planum cognominatum, vbi Auxilium Margenſe. Singidunũ, vnde Conſtantius aliqua iura reſcripſit. *Vide reliqua loca in Notitiâ, hac enim præcipua ſunt.*
DACIA RIPENSIS ſub Præſide, *la partie Occidentale de Bulgarie le long du Danube.*	OESCVS, ad Fl. cognominem, qui Danubio miſcetur, Triballorum olim caput, vbi auxilium Marienſium. Ratiaria, meliùs Rettiaria, vbi Præfectura Legionis XIII. Geminæ. *Reliqua vide in Not. Imp. vbi multa loca notantur.*
DACIA MEDITERRANEA Conſularis, *partie Meridionale de Seruie.*	NESSVS, ad Fl. cognominem, nunc Neſſauam: in huius vrbis ſuburbiis Valens & Valentinianus Palatina officia partiti ſunt: hodie *Nyſſa en Seruie.*
DARDANIA ſub Præſide, *partie plus Meridionale de Bulgarie.*	SCVPI in Orbelo Monte, in finibus Dardaniæ, & Macedoniæ, hodie *Vſchup*, ſeu *Vſcopie.*
PRÆVALITANA ſub Præſide, CVI ADIVNGITVR PARS MACEDONIÆ SALVTARIS, *partie de Dalmace, & d'Albanie.*	IVSTINIANA PRIMA, à Iuſtiniano inde oriundo, cùm priùs Achredo diceretur, in excelſo monte ſupra lacum Lichnedum, aliter Baſſaritim, dicitur & Regia Bulgariæ, & in Taureſiâ Regione parte Dardaniæ collocatur à Procopio; fortè hodie *Ochrida.* Scodra, arx quondam & caput Gentis Illyricæ: *Scutari.*

NVM. 3. *Diœceſis Macedoniæ.*

MACEDONIA PARVA Conſularis, *Iamboli.*	THESSALONICA: *Salonichi*, ad quam confugit Præfectus Præt. Illy. Barbaris in eius ditionem ſæuientibus. Stagira, hodie *Libanoua.* Pella, Regia olim ciuitas, ſed plurimùm decreuit: *Ieniza.*
EPIRVS VETVS II. ET INFERIOR ſub Præſide, *partie Meridionale d'Albanie.*	NICOPOLIS, victoriæ Actiacæ monimentum: *Preueza*, vel *Preuexa.* Ambracia, vnde ſinus nomen hodie *Larta*, vel *Arte*, aut *Arta.*
EPIRVS NOVA, PRIMA, ET SVPERIOR ſub Præſide, CVI ADIVNGITVR PARS MACEDONIÆ SALVTARIS, *partie Septentrionale d'Albanie.*	DYRRACHIVM, olim Epidamnus, traiectus ex Brunduſio: *Durazzo*, nobis *Duras.* Apollonia perantiqua ciuitas, *nomen hodie retinet.*
THESALIA ſub Præſide, *Camenolitari.*	LARISSA, cognominata Penſilis κρεμαςή, ad diſcrimen alterius: hodie *Larizo.* Demetrias, antea Pagaſæ: hodie nomen ſeruat *Dimitriada.*
ACHAIA PROCONSVLARIS, *la Liuadie, & la Morée.*	ATHENÆ: *Setines:* Patræ, vbi aliquando Proconſul ius dixit: *Patras.* Lacedæmon: *Muſithra.* Corinthus: *Coranto*, in Iſthmo.
CRETA Conſularis, *l'Iſle de Candie.*	GNOSSVS ad Fl. Ceratum: *Cinoſa.* Gortina ad Lethæum amnem: *Gurtina.* Cydon ad oſtia Pycni Fl. aliter Cydonia dicta: *la Canée.*

LIBER SECVNDVS.

De Magno Hungariæ Regno, ſeu Regionibus olim Hungarico Sceptro ſubditis.

SIc appellamus Regionem illam quæ Germaniâ, Poloniâ, Italiâ, & Græciâ reſtringitur, quia id totum fuiſſe Hungarici iuris, ex hiſtoriâ Hungaricâ intelligimus. De Sclauoniâ maiori liquet, cuius etiam pars nondum ab eo reuulſa eſt, & Iaderenſis Comitatus Venetis eſt vēditus ab Rege Hungariæ. Seruia quoque & Boſſena Hungaros agnouere antequam iugum Ottomanicum reciperent. Bulgari ſæpe cum Hungaris depugnarunt, & ab iis ſubiugati ſunt. De Tranſyluaniâ, & Valachiâ, tam certum; vt ne quidem aliqui Poloni dubitent; quamquam in eas prouincias aliquid ſibi iuris vindicent.

Nos autem Hungariam Magnam vocamus, quod alij REGIONES ISTRICAS eruditè nuncupant, tractum illum porrectum ſecundùm *longitudinem* ab oſtio, aut oppido *Fiume*, Italico limite ad Kiliam veterem in oſtio Iſtri; ſecundùm *latitudinem* verò ab oſtio Fl. Drini vel Lodrini Albaniæ termino, ad montem Carpathum. Ac proinde *longitudo* hæc complectitur Milliaria Italica 780. Francicas leucas 390. Hungaricas 182. Bulgaricas 195. *Latitudo* verò continet Milliaria 420. noſtrates leucas 210. Bulgaricas 105. Hungaricas 98. Nunc de ſingulis prouinciis, ſeu Regionibus aliqua notabimus priuſquam earum Geographiam proponamus.

CAPVT PRIMVM.

Hiſtorica deſcriptio.

§. I. *De Sclauia.*

NVMERVS I. *Nomen.*

ALITER *Sclauonia*, à *Slauis*, ſeu *Slauinis*, accepit nomen, de quibus in Poloniâ diximus; Germanicè dicitur *Vindiſchland*,

hoc eſt *regio Vinidorum*, quia Vinidi, ſeu Venedæ cum Slauis iuncti eò penetrarunt. Olim autem complectebatur Croaciam & Dalmatiam, nunc fluminibus Sauo & Drauo reſtringitur.

NVM. 2. *Qualitas.*

AER hîc ſereniſſimus; terra miræ fertilitatis, quia fluuiis egregiè eluitur: vnde, quod mirum, inter Turcicos tumultus frumento, pecore, & armentis diues.

NVM. 3. *Mores.*

ANTIQVORVM Slauorum mores ex libro 3. Procopij de rebus Gothicis repetes, ex quo hæc pauca. Omnes ferè ſubruffo capillo, neque callidi, neque malitioſi: peregrinos humaniter accipiebant, in quos omnia ſua liberaliter effundebant, ex quâ profuſione pendebatur eorum fortitudo apud populares: immo hæc, furta excuſabat. Si quis autem domo ſuâ excluſiſſet hoſpitem, domus eius à quouis poterat inflammari. Degebant in caſis vilioribus, quas ſæpe mutabant. Cæterùm piratæ crudeles, & vicinis intolerabiles: ita Slaui veteres. Nunc autem proximè ad Turcas accedunt: omnes bellicoſi, & id vnum orant Deum, vt armati moriantur, & in bello; optant autem inimicis mortem domi, & in lectulo. Rerum nouarum amantiores ſunt, ideò facilè concitant ſeditiones. Duplici vtuntur Alphabeto *Cyrilli*, vulgò *Chiurilıza*, ſeu *Ruthenico* vix à Græco diſſidenti, & *S. Hieronymi*, vulgò *Buchuiza*, ſeu *Dalmatico* 32. vel 33. literarum.

NVM. 4. *Politia.*

PARTIM eſt Auſtriaci ob regnum Hungariæ, partim Turcici iuris; ſed quia inter Germanos & Ottomanos pax infida, conuenêre Principes ſub initium huius ſæculi vt cauſæ omnes, & lites de incurſionibus à Præfectis, Agrauenſi, Arrabonenſi, & Budenſi dirimerentur; nec fœdus abruptum cenſeretur, niſi bellica tormenta educerentur.

§. 2. *De Croacia.*

NVM. 1. *Nomen.*

SVMPSISSE videtur à Corbatis populis, ſeu Crobatis quorum Cedrenus meminit. A Germanis *Krabaten* appellantur,& à Latinè loquentibus *Corbaui*, vt & regio *Corbauia*.

NVM. 2. *Qualitas.*

AD boream feraciſſima olearum, vitium, herbarum: & niſi pateret incurſionibus Turcarum nulli Europæarum decederet. Equos alit minutos, ſed fortes, & propè Tartaricis pares.

NVM. 3. *Mores.*

HABENT ex Hungaricis Slauicis, & Germanicis permixtos mores: vnde aiunt nobiles Coſacos ebrietate Germanos, Hungaros ſuperbiâ, & fraudibus, Slauos importunitate ſuperare. Catholici plerique omnes, viri fortiſſimi, & ad vexandos hoſtes aptiſſimi, propter militiæ genus penè Tartaricum.

NVM. 4. *Politia.*

REGITVR à Turcâ per Saniacos, qui à Boſnenſi Præfecto pendent. Hîc quoque Præfectus Auſtriacus. VSKOKI & MORLACHI à quibus, & regiunculis nomina, omnes Chriſtiani ſunt, Slauicè loquuntur, & per *Vaiuodas* ſuos, & *Arabaſſos* reguntur. Vskoki autem dicti ſunt à voce Slauicâ *Skok*, quòd optimè ſaltent. *Gigges* quoque per Croaciam, & Iſtriam ſparſi Multauico vtuntur idiomate.

§. 3. *De Dalmatia.*

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN antiquum retinet ab oppido Delminio.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO temperatiſſima, quare omnes incolæ macrobij: item fertiliſſima, vnde & oues adhibita cura bis in anno pariunt. Piſcibus abundat ora Inſulis prætexta: loca aſpera feris; culta oleis, vitibus, ſegete abundant. De fodinis auri tacetur, fortè quoniam exhauſtæ ſunt. Hinc mel, cera, plumbum, pelles ouinæ, & oleum vulgò efferuntur.

N v m. 3. *Mores.*

Dalmatæ omnes bellicoſi, proceri, expeditiſſimi. Qui degunt in montibus nondum barbariem videntur exuiſſe, apud eos ſimilis virorum, & fœminarum cultus. Plerique literas profitentur æmuli S. Hieronymi, quem ſuum popularem vocant. Verſus habent plures, quibus laudant viros, qui in bello Turcico ceciderunt.

N v m. 4. *Politia.*

Comitatvs Zarenſis emptus ab Hungaris pertinet ad Venetos. Hi autem ex ſuâ ditione Dalmaticâ colligunt quotannis 50. millia Ducatorum, & per Prouiſorem ſuum hîc ius dicunt. Turca Saniacos plures habet in vrbibus munitis, qui omnes pendent ex Boſnenſi Præfecto. Pars autem Dalmatiæ eſt quæ ſequitur.

§. 4. *Reſp. Raguſina.*

Vvlgo *le Ragouſan* ab vrbe munitiſſimâ, cui circumpoſita regio arte potiùs quàm naturâ fertilis reddita eſt, pinguiori ſolo in cautes delato. Huius incolæ omnes lucro dediti, & diuites ob mercaturam quam vbique gentium exercent: in peregrinos faciles, quia vicem expectant. Huius autem Reip. regimen ſimile Veneto, Dux quem Rectorem vocant ſingulis menſibus eligitur, cui aſſident 100. Senatores: in caſtrum S. Laurentij quotidie nouus Gubernator immittitur: centum millia ducatorum annui reditus habet, 500. tormenta bellica, aliquot naues quibus vti non poteſt, Venetis prohibentibus. Turcæ tributaria eſt, eique 20. millia Sultanorum, aut 15. aut 10. penſitat, nam variè ſentiunt Scriptores. Quidam huius Reip. Patronum faciunt Hiſpanum, alij ſummum Pontificem; certè Raguſini ſunt omnium Clientes, & ita ſummo in otio vbique viuunt. In Turcicâ ditione, nulla portoria ſoluunt, & à Turcis impensè diliguntur Raguſini mercatores, ob commoda quæ ab iis percipiunt.

§. 5. *De Seruiâ & Raſciâ.*

N v m. 1. *Nomen.*

Nomen habet à *Serbis* populis, quorum meminit Plinius, qui

ex meridie in boream progreſſi ſunt; dicitur à vicinis populis *Sirfey*, à Turcis Saniacatus Semendrienſis, & Raſciam includit, quæ à Razis populis nomen accepit, quos Chalcondylas cum Seruiis, & Sirfeïs confudit: dicitur & à quibuſdam *Segouia*.

NVM. 2. *Qualitas*.

MIRÆ fertilitatis eſt, ſed maximè in campo Caſſouico *Caſſoun-pole* ab indigenis, ab Germanis *Amelsfeld*, qui tribuitur aliquando Bulgariæ, quam attingit. Regio quoque trans Danubium amœniſſima, ſed quæ Belgradam præcingit omnes Europæas amœnitate vincit.

NVM. 3. *Mores*.

LABORIS patientiſſimi ſunt, quare his ſæpe operis vtitur Turca in bellis. Omnes agricolæ, omnes Piſcatores: Raguſini ſoli merces ſuas diſtrahunt. Ritum Græcum ſequuntur, ſed in funeribus, ſeruant aliqua, quæ ſapiunt Ethnicos: pauci ſunt Latini ritus. Turcæ autem in pagis commorantur ad vias publicas.

NVM. 4. *Politia*.

OLIM Deſpoten habuit, cui paruit quoque Boſnia; quo cæſo, Hungarus ſibi vectigalem fecit; hinc à Turcâ occupata eſt, & per Beglierbegum adminiſtrata olim, cuius ſedes Belgrada: ſed promotis Imperij Turcici finibus, Beglierbegus Budam tranſlatus legatum ſuum, vulgò *Caimacan*, reliquit Belgradæ, per quem Seruia regitur.

§ 6. *De Bulgaria*.

NVM. 1. *Nomen*.

NOMEN retinet à populis Bulgaris, qui à Volgâ Fl. dicti: alij tamen volunt eſſe reliquias Gepidarum, ſeu Getarum: Nicephorus Gregoras à Bulga Fl. horum nomen deriuat.

NVM. 2. *Qualitas*.

REGIO aſpera eſt, & montibus editiſſimis ac niue diuturnâ obtectis tumet. Hîc quoque pluuiæ frequentiores, ob paludes quibus interſciſſa eſt, vnde vapores erumpunt, qui ex frigore montium facilè ſe in imbres induunt. Armenta Boum, & Ouium greges facilè nutrit ob paſcua.

NVM. 3. *Mores.*

Svo relicto, Arabum cultum, & veſtem induerunt. *Veteres* eorum mores illos ex Suidâ habemus. Accuſator conuictus falſi morte multabatur. Non licebat victum præbere furibus, & deceptoribus, qui ſecùs feciſſet bonis ſpoliatus agebatur in exilium: fur in rotâ frangebatur. Vites omnes exſcindi Rex iuſſit. Vetitum ne daretur eleemoſyna, vt omnes laborarent, nemo deſes eſſet; qui petenti dediſſet ſtipem interficiebatur, bonáque eius diripiebantur. Has leges tulerat Rex Trebellius, quòd accepiſſet ab Auaris quos vicerat, leges illas non ſeruatas Auarum Gentem perdidiſſe. Et hæc de moribus antiquis.

Recentes autem vix à Seruicis differunt. Plerique Turcarum more victitant lacte, & pecorum carne, durámque Ottomano ſeruiunt ſeruitutem: nam decimus quiſque eorum mittitur ad bellum, vt de pueris *Tributi* taceam.

NVM. 4. *Politia.*

BVLGARI Imperatoribus Orientis fuêre terribiles, cum quibus vario marte ſæpe contenderunt. Tandem ab Hungariæ regibus victi ſunt; ac demum captâ per Amurathum II. Sophiâ in ditionem Turcarum tranſiere. Sophiæ reſidet Beglierbegus Rumeliæ, ſeu Romaniæ.

Huc quoque pertinent Dobraciæ Tartari, dicti CIEBELI, ſeu CIBEI, & degunt inter rudera muri producti ab Imperatoribus Græcis à Danubio, & *Goroſui* prope Seleſtriam, Tomos vſque. Hi autem aliquando Præcopitæ nominantur, & ſub hoc nomine in caſtris Turcicis militant.

§. 7. *De Boſſenâ.*

NVM. I. *Nomen.*

NOMEN habere creditur à Boſna Fl. vnde & dicitur à quibuſdam Boſnia: Lazius vult ſic appellatam à Beſſis populis qui poſtea Boſſi, & Voſſi.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO aſperior eſt, immo & licèt paſcuis abundet, hîc animantium caro inſipida. Corium & lanam abundè ſufficit Venetis & Raguſinis. Habet auri argentique fodinas eximias.

NVM.

NVM. 3. *Mores.*

In Herzegoſinâ omnes Catholici ſunt, & impensè B. Virginem colunt, cuius imago viſitur prope Seralium multis miraculis illuſtris, ad quam adeunt etiam Turcæ ægrotantes, & nonnumquam ſanantur. In aliâ patte prædones ferè ſunt indigenæ, & ita parentum ſuorum Beſſorum referre videntur indolem.

NVM. 4. *Politia.*

Olim habuere Deſpoten dictum S. Sabæ, itemque in aliâ parte Regem dictum Illyriorum. Vltimus eius Deſpotes Stephanus cognomine Laticus, vulgò *Hierchée*, à Turcis excoriatus eſt (alij capite tantùm multatum volunt) iuſto Dei iudicio, quòd patrem ſuum ſuâ ditione expuliſſet, & maluiſſet occupare principatum, quàm expectare: eidem quoque parebant Seruia & Raſcia. Eo cæſo vacuam poſſeſſionem inuaſerunt Hungari, ſed Ludouico cæſo anno 1520. Turcæ his omnibus regionibus potiti ſunt: iam autem Baſſa ius dicit Boſſenæ, & 800. equites alit.

§. 8. De *Valachia.*

NVM. 1. *Nomen.*

Nvgantvr qui à Flacco quodam Romano Duce dictam volunt quaſi Flacciam. Certius eſt ſic appellatam à Blachis populis, quorum meminere Græci mediæ ætatis: hi autem videntur fuiſſe Itali, quia nunc indigenæ ſe *Volochos* vocant, Germani *Vvlesken*, quæ vox Italos ſonat: Turcæ *Iſlach* appellant, & Bogdaniam à principibus Bogdanis, quod nomen *Theodorum*, ſeu *Dei-donum* ſignificat. Dicitur autem Valachia Tranſalpina, & Parua ad diſcrimen Moldauiæ, quæ Valachia quoque nominatur, ſed ἁπλῶς.

NVM. 2. *Qualitas.*

Hæc regio ſyluis vbique ferè opacatur, vino nihilominus & frumento abundat. Alit oues & boues, quàm in Hungariâ maiores, qui in Hungariam, & Germaniam deducuntur, vnde diuitiæ Valachorum. Equi hîc quoque vegeti, laboriſque patientiſſimi, maximè ſi caſtrati ſint.

NVM. 3. *Mores.*

Omnes penè Paſtores, Armentarij, aut Subulci. Bellicoſiſſimi

ſunt,& quicumque ex iis in pugnâ fugit multatur ſeueriſſimè. Habentur vulgò perfidi, & ad res nouas propenſi, iugum ferre neſcij, quod nec pati poſſunt, nec excutere. Verſiculus quoque ab hæreticis in Monachos detortus eos arguit eſſe vino deditos. Mulieres hîc ſupra modum coluntur à viris, & primæ menſis aſſident. Ritum Græcum ſequuntur, & Patriarcham Conſtantinopolitanum, cùm venit eis bene precaturus, magno cum honore recipiunt.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM parebat Hungaro, quod tamen aliqui Poloni negant, aiúntque in ſuo theſauro aſſeruari inſtrumenta quibus probent totum hunc tractum iuris eſſe Polonici. Olim hic Princeps dicebatur *Ban*, cui *Vaiuoda* ſubditus erat, ſed excuſſo iugo Hungariæ, Princeps prætulit Vaiuodæ nomen, quod ſummum Ducem ſignificat. Nunc Turcam agnoſcit, & ei penſitat 120. mille libras Francicas. Eligebatur olim à populis, & confirmabatur ab Ottomano, nunc quem maximè optat eligit, & præficit. Ex annuis vectigalibus conficit 250. millia Sultanorum *de ſequins*. Olim educebat 50. equitum millia, nam omnes equites, pedites nulli; in præſentiâ vix 10. millia conſcribere poteſt.

§. 9. *De Multauia, vulgò* Moldauie.

NVM. 1. *Nomen.*

NOMEN accepit à Multauo Fl. vnde vox Moldauia detorta eſt. Nominatur aliter *Valachia Ciſalpina*, ſcilicet ab excurſione montis Hæmi, qui hîc interruptus Iſtro, ac denuò quaſi reſurgens Carpatho monti committitur. Dicitur & *Valachia*, ſeu *Bogdania Nigra*, à frumento nigriore quod hîc enaſcitur.

NVM. 2. *Qualitas.*

VALLIBVS fertiliſſimis eſt diſtincta, ac valde riguis. Vinum hinc quoque generoſum ad Polonos defertur. Neque deſunt fodinæ auri, atque argenti, ſed negliguntur. Turcæ hinc quoque equos fortiſſimos, & laborioſiſſimos educunt.

NVM. 3. *Mores.*

PAVLO vrbaniores ſunt Valachis. Fortiſſimi equites, & egre-

giam operam Turcæ nauant in bellis. Hîc multi nobiles, quos Vaiuoda habet ad manum. Seditioſi habentur, & in Principem parum fideles. Eodem modo cum Valachis vxores tractant, quibuſcum & ritu Græco, & idiomate concinunt. In eo autem multæ voces Italicæ arguunt eos origine Italos eſſe, vt diximus in Valachiæ nomine.

NVM. 4. *Politia.*

VAIVODA ſe Regem Moldauiæ nominat, & olim pendebat ab Hungaro, à quo cōfirmabatur ſelectus à Moldauis. Nunc ad Turcas tranſiit cui tributi nomine penſitat ferè 200. librarum Francicarum millia, cum 500. equis pulcherrimis, & 300. falconibus ſelectis. Olim Princeps armabat 60. equitum millia, hodie vix 20. vrgente tamen bello 50. millia poſſet educere. Filius ſiue legitimus, ſiue nothus ſuccedit patri, & primùm natus ſignatur candente ferro. Baſſa Moncaſtrenſis, vulgò *de Bialogrod*, prouidet ne prouinciæ illæ rebellent, quaſi Coſakorum metu, ideóque ſibi conficit 100. Sultanorum millia, verbo in regionis tutelam, reuerâ in Turcicam rapinam.

§. 10. *De Beſſarabia.*

NVM. 1. *Nomen.*

VNDE extiterit vox illa incertum: niſi à Beſſis, qui huc immigrarunt. Certè eò peruaſiſſe Arabas ſuſpicamur ex Bulgarorum facto cuius meminimus in Moribus Bulgarorũ. Eam quoque apud Calcondylam dici Iſtriam non improbabiliter aliqui ſuſpicantur.

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO hæc fertiliſſima, in quâ nihil deeſſet, etiam ad vitæ delicias, niſi in eâ Tartari degerent, hanc Coſaki infeſtarent, hoſtes & hoſpites ex æquo metuendi.

NVM. 3. *Mores.*

HIC Tartari viuunt more ſuo, hoc eſt lacte, & carne equorum ſuorum. Aſpectu terribiles ſunt, & iis ſæpe vtitur Turca non tam ad pugnandum, quàm ad inferendam in hoſticum vaſtitatem; & ad augendum terrorem, hos vocat Præcopitas.

NVM. 4. *Politia.*

OLIM Palatinus Multauicus huic parti imperabat, ſed inter duos fratres ſectus eſt Principatus. Nunc omnino Turcis ſubdita eſt Beſſarabia, & per Baſſam Moncaſtrenſem adminiſtratur, eſtque quaſi Acropolis quâ Valachi, Moldaui, Tranſyluani in officio continentur.

§. II. *De Tranſyluania.*

NVM. I. *Nomen.*

NOMEN ei impoſitum à ſyluis, quibus ferè vndequaque præcingitur, ab Hungaris *Erdel* dicitur, à Germanis *Sibenburgen*, à Slauis *Siedra Gradika Ziemla*, quæ voces *ſeptem caſtra* ſignificant à 7. vrbibus quas hîc Saxones incolunt. Eius quoque pars à Hungaris *Iazap*, dicitur dubio procul à Iazygibus Metanaſtis. Item & CICVLI in eius angulum compacti ſunt, ſic dicti à voce *Szekel*, quæ Scytham ſonat; ſuntque reliquiæ Hunnorum, poſtquam duo filij Attilæ Gentem ferè perdidiſſent, huc enim confugere, & ne malè multarentur ob ſuperiores rapinas, & crudelitatem hoc ſibi nomen impoſuerunt, quia reuera erant origine Scythæ; *atque pharetrati Scythicis de finibus Hunni.*

NVM. 2. *Qualitas.*

REGIO ſupra fidem ferax, vini, frumenti, leguminum, omniúmque fructuum. Auriferam regionem eſſe arguunt fluuij aurea ramenta deuehentes, item & maſſæ auri defæcati quæ paſſim reperiuntur. Ex montibus eruuntur hydrargyrum, ferrum, plumbum, ſtannum, minium, calcanthum, ſulphur, Stibium, & marmor exquiſitiſſimum. Mel quoque plurimum hinc egeritur. Equi velociſſimi, qui & ſine arte tolutim incedunt, egregiè criniti, & iubis ad terram defluentibus. Cerui ſupra modum proceri: vno verbo conficiam ſi dixero meritò ab Hungaris Theſaurum ſuum appellatam eſſe aliquando dum eâ potiebantur.

NVM. 3. *Mores.*

CICVLI contrario motu ab aliis gentibus ſaltant, dextrum enim pedem primum promouent: litteris vtuntur in quibus aliquod veſtigium cernitur Abyſſinæ, Syriacæ & Hebrææ ſcripturæ.

Aſpectu toruo omnes ſunt, omnes comam nutriunt ad terrorem. Nemo ſe putat ignobilem licèt ſubulcus aut paſtor, & verò in familiis officia diſtribuuntur ſorte. Bellatores optimi, & laboris patientiſſimi. Reliqui indigenæ ab his moribus non multùm abſunt, aut ſuæ Gentis mores retinuere. Apud omnes puellæ ad nuptias rapiuntur, ſed repudiantur facilè: ritum Græcum ſequuntur Valachi degentes in montibus, aut per totam Tranſyluaniam ſparſi, reliqui aut Catholici, aut Caluiniſtæ, vel Lutherani.

NVM. 4. *Politia.*

DIV paruit Regibus Hungariæ, qui hanc per Vaiuodam adminiſtrabat delectum à Ciculis, Saxonibus, & Valachis. Sed tandem iugum excuſſit Io. Zapolia, qui varias expertus vices ad Solymanum confugit, poſt mortem eius filij, electus eſt Stephanus Batorius vir fortiſſimus; exinde variæ turbæ exarſere, quas Turca, & Auſtriacus fouere. Noſtrâ ætate Betleem Gabor celeberrimus extitit, cui Ragoskius ſucceſſit, in Germanicis bellis celebres.

CICVLI verò ex quo in Tranſyluaniam tranſiere omnino immunes ſecundùm leges ſuas vixere. Sed ſub Io. Sigiſmundo filio Zapoliæ, amiſere libertatem, præterquàm in ſede *Orbay* ob rebellionem. Sub Moſe Ciculo iugum excutere conati ſunt, ſed grauiùs ferre compulſi, eiſque decimæ impoſitæ ſunt, quæ tandem ſublatæ ſunt quando Gabriel Betleem Gabor, ex priuato factus eſt Princeps.

§. 12. *De Hungaria.*

NVM. I. *Origo Hungarorum.*

HÆC multis fabellis implicita eſt, narrat Iornandes Gothus Alirumnam quandam mulierem Scythicam humanâ ſpecie maiorem, eiectam ex caſtris Gothorum quod parùm pudicè viueret, Mæotim paludem tranſiiſſe, hicque in ſyluis à dæmone compreſſam multos edidiſſe monſtruoſos partus, ex quibus Hungari prognati. Alij fingunt Faunos & Satyros eorum parentes. Probabilius exiſtimant alij, venatores dum feram inſequuntur vltra Mæo-

tidem bonitate ſoli illectos ingentem Scytharum multitudinem excitaſſe, primúmque fuſis Alanis ad Tibiſcum progreſſos eſſe. Tum autem Gothi Pannonias occuparant, qui tamen Hunnis cedere compulſi ſunt. Et Oſtrogothi quidem ſe iis coniunxêre: Veſtrogothi autem ſe in Myſiam & Thraciam recepêre, permittente Valente, vt eſſent ab hac parte Imperij propugnaculum. Interea Hunni per Germaniam, & Poloniam ſparſi omnia cædibus, & flammis corrupere, atque etiam in Aſiam tranſgreſſi, vaſtauere Armeniam, & Antiochiam vſque penetrauere. Dum autem hæc fierent Gothi Romanorum atterebant vires, quibus ſuperuenientes Hunni in Germaniam iterum irruperunt, vnóque prælio cum Rom. congreſſi 120. millia ſuorum perdiderunt, Duce Keua. Sed poſtmodum victi victores aggreſſi meliùs rem geſſerunt, & occupauere Pannonias, duobus tamen ſuis Ducibus cæſis Belâ, & Cadicâ. His autem ſuffectus eſt Attila, qui adiunctis ſibi Gepidis, Oſtrogothis Marcomannis, Myſiam, Thraciam, Macedoniam depopulatus eſt, & in patriam redux fratrem ſuum quaſi appetentem regni interemit. Exinde conuertit curſum in Occidentem, vbi victus in Catalaunicis campis, *la plaine de Chaalons*, ſed elabi permiſſus rediit *Sicambriam*, hoc eſt *Budam*, hîcque ſe totum voluptatibus dedidit: mox tamen arma reſumpſit, & per Illyricum in Italiam irruit, triennio Aquileiam obſedit, & tandem euertit, quando Venetiæ exortæ ſunt. Repulſus per S. Leonem Pontificem in patriam rediit, vbi celebrans nuptias cum filiâ Regis Bactrianorum vino & libidine confectus apoplexiâ periit. Eius filij ſuis diſcordiis Gentem ferè perdiderunt, vnde enati Ciculi, vt in Tranſyluaniâ diximus. Poſtea Longobardi à Narſete in Italiam acciti Hunnorum reliquiis Pannonias habitandas conceſſere. Inde irrupere in Germaniam, ſed repulſi ſunt; paulò pòſt tamen vſi magiâ Germanos fudere, & onuſti præda rediere ad ſuos; à Germanis tamen deinde victi quieſcere coacti ſunt. Sed cùm ex Scythiâ veniſſent 200. & ampliùs millia, cum finitimis pugnauere; omnéſque illi Scythæ vno nomine Hungari dici cœpere. Polonos & Bohæmos vexauere; euocati quoque à Taxilo in Carolum Magnum, ab eodem victi ſunt, & eiecti ex ſuperiore Panoniâ, quando & captus Rex eorum *Gaba*, ſibi in vinculis necem conſciuit. Sub Ludouico Pio rebellare voluerunt; ſed demum ei ſunt reconciliati. Exinde ſæpe in Italiam irruerunt, vnde & multas abegere prædas.

Tentauerunt & Germaniam, ſed ab Imp. Henrico fortiter repulſi ſunt, cæſis 150. millibus: item & paulò pòſt ab Othone, quando eorum Rex Toxys interceptus capite multatus eſt. Hinc ad Chriſti fidem conuerſi ſunt Hungari: primus Rex Gayſca, ſeu Geyſe S. Stephani pater eam amplexus eſt, quam filij pietas plurimùm promouit. De aliis regibus Hungariæ legatur tractatus, qui nuper recuſus eſt in Rep. Hungaricâ.

NVM. 2. *Nomen.*

AB Hunnis prædictis Hungaria dicta, Germanicè *Hungerland*, ab indigenis *Magiar*, vt & à Turcis nominatur: dicti & olim Auari; niſi malis Auaros partem Hunnorum fuiſſe.

NVM. 3. *Qualitas.*

AER huius regionis impurior eſt; vnde exteri hîc diu viuere non poſſunt, ſed ſtatim contabeſcunt. Quare cùm Poloni, aut Germani hîc bella gerunt caſtra mutare ſubinde coguntur, ne phthiſi Hungaricâ corripiantur. Sordes quoque quæ exiſtunt ex corporibus indigenarum ſatis aëris putredinem arguunt. Neque aquæ ſunt aëre ſalubriores, omnes inſuaues, ſi Danubium Budam vſque excipias verſus Auſtriã. De Thermis Hungaricis ſcripſit libellum Verhnerus. Sale abundat potiſſimùm in Maromaruſâ regione, & ad vrbem *Sounar* vbi fontes ſalſi, vnde ſal optimum excoquitur. Vinum Pilſenſe, in Comit. cognomine vbi Buda ſita eſt, celebratur in primis. Hîc tam multæ feræ, vt niſi licita eſſet ruſticis venatio pernicies immineret regioni. De piſcium copiâ in Tiſſâ Fluuio dicemus in Admirandis. Cæterum illius regionis fertilitatem hoc vnum arguit, quod ſæuiente bello inter Chriſtianos & Turcas, iiſdem eam ferro flammâque vaſtantibus, intra quinquennium priſtinam formam recipiebat, quaſi ſummo otio & pace vſa eſſet.

NVM. 4. *Mores.*

MORES *antiquorum Hungarorum* hi celebrantur. Aſpectu terribiles erant, omnes ſine barba; nam pueris candente ferro genas de induſtriâ adurebant, quare omnes eunuchi videbantur. Sic indurabant corpora ſua, vt neque igne, neque ſuauioribus cibis indigerent, ſed herbis, & radicibus ferè victitarent; carnem non

aliter coquebant quàm inter ephippia equorum ſuorum diſcurrentium. Domos non ſine timore ſubibant, & incolebant montes, & ſyluas: vili telâ, aut pellibus tegebantur, nec vnquam deponebant veſtes, niſi fruſtatim deciderent. In equis optimè pugnabant, vix inſiſtebant pedibus, ob calceos malè formatos, & concinnatos. Regibus olim nullis parebant, ſed Principibus, quos ſeligebant. Perfidi, crudeles, omnibus vitiis dediti, ſed maximè ebrietati. Falſis accuſationibus præcipuos tollebant è medio, & magnâ ex parte otioſi viuebant.

In præſentiâ verò bellicoſi ſunt omnes Hungari, ſed parùm fideles, & ex æquo Turcis & Chriſtianis infenſi: ſed Germanos ferre non poſſunt, quibuſcum numquam conueniunt. Otio deditiſſimi Hungari, tam viri quàm fœminæ: intemperantiùs cibis indulgent, quare ſecum famem dicuntur inferre, & *fames Hungarica* abiit in Prouerbium. Inter nobiles matrimonia contrahuntur, dum adhuc in cunis vagiunt, quibus poſtea non aquieſcere grande nefas, & piandum morte.

NVM. 5. *Religio.*

IN Hungariam omnium hæreſeon fæces confluxêre. Lutherani, Caluiniſtæ, Arriani, Trinitarij, & qui non? Nobiles tamen plerique Catholicam fidem profitentur, maximè operâ Societatis noſtræ, quæ hîc egregiam nauat operam. Augetur & Turcarum numerus in dies, itémque Iudæorum, quibus indicibus, & ſpeculatoribus vtuntur Mahumetani. Per S. Stephanum accepere fidem quem *Iſtuam* indigetant. Quàm diues fuerit hîc Eccleſia, colligitur ex Sigiſmundo Chanzario Epiſcopo Quinqueccceſenſi, qui ex congeſto theſauro potuit exercitum alere.

NVM. 4. *Politia.*

REGVM Hungaricorum ſeries in 8. familias digeſta vbique legi poteſt. Nunc Auſtriacæ familiæ ex parte paret, ex parte ſed maiore Ottomano. Auſtriacus ex ditione ſuâ colligit 200. ducatorum millia, Turca vix vnde militibus ſuis ſtipendium numeret. Tranſyluanus quoque aliquam partem Hungariæ carpit. Militia hîc duplex peditum quos vocant *Gialog*, nos *Hidouques*; & equitum quos dicunt *Louag*, nos *Houſſartz*: hi dorſo ſuo affigunt alas ad celeritatem, cùm in eas ſe ventus inſinuat. Olim Rex educebat 50. equitum millia, nunc Auſtrius vix decem millia, Baſſa

Bu-

Budenſis circiter ſex millia conſcribunt. Imperator 30. circiter celocibus Danubium, & regionem ſuam tutam reddit; Ottomanus totidem, ſuam. Rex olim eligebatur in Comitiis, quæ olim Palatinus cogebat à Rege primus: ñunc hereditarium Regnum fecit Auſtrius. Pax inter Turcas, & Germanos infida eſt, & nunquam caret excurſionibus, quia ſtatutum eſt pacem non infringi, niſi educantur tormenta bellica. Lites autem ex illiuſmodi excurſionibus ortas, dirimunt Præfectus Arrabonenſis, & Baſſa Budenſis cum Præfectis Auſtriacis quorum res agitur.

MAGNÆ HVNGARIÆ DIVISIO.

RE-GIO-NES AD IS-
- TVR-CI-CÆ
  - DESPO-TICÆ
    - BVL-GARIA
      - BVLGARIA VERA. Sophia: *Sophie.*
      - CIEBELÆ TARTARI. Dobrucia: *Dobruce.*
    - SER-VIA
      - SERVIA. Nonibazaria: *Nonibazar.*
      - RASCIA. Alba Græca: *Belgrade.*
    - BOSSE-NA
      - DVCALIS. Vammeluka: *Bantaluk.*
      - REGIA. Seralium: *le Serail*, ſeu *Seraio.*
  - CLIEN-TELA-RES
    - TRANSYLVANIA. Alba Iulia: *Veiſſembourg.*
    - VALA-CHIA
      - VALACHIA PROPRIA. Targouiſcū: *Targouisko.*
      - MOLDAVIA. Suczoua: *Suchauu.*
      - BESSARABIA. Moncaſtrum: *Bialogrod.*
- MIX-
  - MA-GNA
    - SCLA-VONIA
      - AVSTRIACA. Zagrabia: *Agram.*
      - TVRCICA. Gradiſcia: *Gradiſk.*

TRVM. – TÆ
- SCLAVONIA
  - CROACIA
    - AVSTRIACA. Fanum S. Viti: *Fiume*.
    - TVRCICA. Vihitza: *Vihitz*.
    - VENETA. Duareſia: *Duarez*.
  - DALMATIA
    - VENETA. Iadera: *Zara*.
    - TVRCICA. Scardona: *Scardone*.
    - RESP. RAGVSINA. Epidaurus: *Raguſe*.
- REGNVM HVNGARIÆ
  - SVPERIOR
    - AVSTRIACA. Poſſonium: *Presbourg*.
    - TVRCICA. Agria: *Eger*.
  - INFERIOR
    - AVSTRIACA. Comara: *Comore*.
    - TVRCICA. Alba Regalis: *Albe Royale*.

CAPVT II.

Magnæ Hungariæ deſcriptio Geographica.

§. I. *Sclauia, ſeu Sclauonia.*

CONTINEBAT olim Carniolam, Carinthiam, Marchiam Vinidorum, immo partem Albaniæ decerpebat: poſtea ad Sclauiam propriè dictam, Dalmatiam, & Croaciam reſtricta eſt.

SCLAVIA VERA – AVSTRIACA.
- ZAGRABIA: *Agram*, vrbs Epiſcopalis, & caput Comitatus, tentata à Turcis numquam capi potuit; Academia quoque celebris vbi Nobiles Hungari, Croatæ, & Slaui inſtituuntur.
- Copranitza: *Caproncza*, vrbs cum arce muniſſimâ contra Turcarum irruptiones.
- Fanũ S. Georgij: *S. George* / Fanũ S. Martini: *S. Mart.* – In feraciſſimâ regione ſita oppida.

LES TERRES DE L'EGLISE ET LA TOSCANE.
MER DE GENNES.
MER DE TOSCANE.
GOL- PHE DE VENISE.
SIENNE
VITERBE
Aquila
LA BRV-ZO.
TERRE DE LA BEVR.
Pianosa Ins.
Palmarvol Ins.
Cosmopol.
Giglio Ins.
Ancone
Pompesa
Comacio
Magnavacca
Ravenne
Fundi

l'Eſclauonie, Vindiſcland.

TVRCICA.

Gradiscia: *Gradisk*, vrbs munitiſſima ad Sauum Fl.
Poſega: *Poſega*, vel *Poſecha*, caput Comitatus, ciuitas firmiſſima ad Fl. *Orib*, qui poſtea in Sauum cadit.
Ieſſenotia: *Ieſſenotcz*, ad Fl. Sauum.
Petrouina: *Petrouuin*, in Mediterraneis, cuius ager, quantùm bella ſiunt, amœniſſimus.

§. 2. *De Croaciá.*

AVSTRIACA.

la Croace Imperiale.

Fanum S. Viti ad flumen: *S. Veit am Pflaum*, *S. Vit ſur Fiume*, vnâ voce *Fiume*. ad Fluuium qui terminus eſt Croaciæ, & Iſtriæ: olim caput totius Croaciæ erat.
Brigihonia: *Brigihon*, nunc dicitur Croaciæ metropolis.
Senia: *Segna*, ſeu *Zeng*, ad mare cuius ager miſerè à Turcis aliàs deformatus.
Vackariza: *Bucari*, Vskokorum ſedes, de quibus ſuprà.
Siſcia: *Siſek*, vrbs munitiſſima ad Sauum Fl.
Mons: *Lika*, Morlakorum ſedes, ex quo regio Morlachia, dicitur ad mare extenſa.
Petrina: *Perrin*, ad Fl. Colapim *Kulp*, antea dicta Aſſanopolis: *Aſſangrad*, à Baſſa Aſſano Boſniæ qui eam muniit, vt contineret vrbes Carloſtadium, & Zagrabiam, ſed à Chriſtianis feliciter occupata eſt.

TVRCICA.

la Croace Turqueſque.

Vihitza: *Vuihitz*, ad Fl. Vnam *Vne*, à Turcis occupata cùm iis diu reſtitiſſet, recepta fuit à Chriſtianis & incenſa, poſtea à Turcis reſtaurata eſt, qui arcem eius fortiter defenderunt.
Caſtanouiſium: *Caſtanouitz*, arx munitiſſima ad Fl. Vnam, quam Turcæ diligentiſſimè defendunt.
Lira, vnde Regiunculæ nomen fertiliſſimæ, niſi bella prohiberent.
Carbaua: *Corbau*, Carbauiæ regionis caput.
Cliſſa: *Cliſſe*, cuius Saniacus hoc anno 1647. in Morlachos excurrit, & pleroſque in miſerabilem abduxit ſeruitutem.

VENETA *la Croace Venitienne.* — Morlachorum pars Turcis ſubdita anno ſuperiori coniunxerat ſe Venetis ſpe auxilij Chriſtiani; ſed hoc anno peſſimè accepta eſt à Saniaco Cliſſenſi. Vrbes hîc duæ nominantur in Relationibus. — *Duarez.* *Macaſca.*

§. 3. *De Dalmatia.*

VENETA *le pays des Venitiens en Dalmace.*

IADERA: *Zara*, Comitatus caput empti per Venetos ab Hungariæ Rege, hodie caput Dalmatiæ putatur, vndique mari cincta, & ponte iuncta continenti. Arce munitiſſimâ defenditur. Ab ea non procul viſitur locus dictus *Zara Vechia*, vbi antiquæ Iaderæ rudera.

Ænona: *Nona*, vrbs ſitu munita & ampla, vndique mari præcincta, niſi æſtate.

Nouigardia: *Nouigrad*, arx oppido minuto incumbens.

Sicum: *Sebenico:* ad ſinum cognominem, cui imminet Mons S. Ioannis *S. Iuan*, & in eo caſtrum ſat firmum.

Palatium: *Spalatro*, vrbs Archiepiſcopalis, à Diocletiano condita, à quâ non procul rudera Salonæ.

Tragurium: *Trau*, in ſcopulo vrbs condita, & annexa ponte Inſulæ Buæ, ſeu *ſcono*: vrbecula munitiſſima.

Piguntium: *Almiſſa*, vrbs firmiſſima ad oſtia Fluuij Cætinæ: *Zetina.*

Cattara: *Cattaro*, ad ſinum Rizonicum, hodie *le Golfe de Cattaro*, vrbs munitiſſima ob Turcos vicinos, & quam Veneti maximi faciunt.

Butua: *Budua*, vltima ditionis Venetæ in Orientem ab Turcis deformata incendiis, nunc vtcumque reparata.

TVRCICA

SCARDONA: *Scardone*, vrbs perampla è regione Sicci.

Stridon: *Strigna*, quæ vulgò creditur patria S. Hieronymi; falsò, cùm hæc fuerit ſita in limite Pannonico, eodem teſte Hieronymo.

Cliſſa arx Turcarum inexpugnabilis.

Narona: *Narenta*, ad Fl. cognominem vrbs olim potentiſſima, & quæ ſibi Imperium Veneti ſinus voluit arrogare, contra quam diu Veneti pugnauere ſub initia Reip. ſuæ.

Rr iij

les villes du Turc en Dalmace.

Caſtrum nouum : *Caſtro nouo*, vrbs permunita ad oſtium ſinus Rizonici, portu egregio inſtructa & arce. Olim Dominum ſuum habuit, cui eſt à Turcis erepta, ſed vindicata à Chriſtianis, ac demum deperdita eſt.

Antibarium : *Antiuari*, quia opponitur Bario Apulo, ſcopulo affixa, & Venetis per Turcas adempta, munita planè, & Italiæ terror.

Vlcinium : *Dulcigno*, quondam Albani iuris vrbs ampla, ſed deſerta.

Craina, caſtrum, vnde & regiunculæ nomen aſperrimæ, ac penè deſertæ.

Scodra : *Scutari*, à Turcis *Scanderia*, hoc eſt Alexandria, olim nobiliſſima ciuitas.

RESPVBLICA RAGVSINA, *la Rep. de Ragouſe, ou le Ragouſan.*

Ditio continentis

Ragvsa : *Ragouſe*, & *Raguſe*, olim Epidaurus, Turcis *Dobronika*, vrbs populoſa in primis, ex quo Dalmatia bellis arſit, diues, & mercibus plena, quas per totum Orientem circumferunt indigenæ : caſtro S. Laurentij munitur, & ſi excitaretur arx in Scopulo vicino *Chiroma* Venetorum, eſſet omnino inexpugnabilis.

Stagnum : *Stagno*, Epiſcopalis in rupe ciuitas.

Sabium : *Sabio*, ſeu *Sabioncella*, in peninſulæ capite.

Tribinium : *Tribigna*, vrbs Epiſcopalis.

Ditio Insvlana

Angosta, aliter Laguſta *Langoſte*, Inſula cultiſſima, deliciæ Raguſinorum, & villæ peramœnæ.

Lupanna, vbi portus ſatis commodus, & villæ cultiſſimæ Raguſinorum.

Melita : *Meleda*, dubium olim an catellis celebris; nunc piſcatione Trichidum, ſeu Sardiniarum.

Insvlæ Slavicæ

Cherſo, & *Oſero*, olim vna Inſula, nunc immiſſo inter vtrũque per Venetos mari, à duabus vrbibus nomen habẽt; in vrbe *Oſero*, Epiſcopus degit; *Cherſo* populoſa magis: vtraque pecore diues: per nobilem Venetum vtraque regitur.

IVRIS VENETI

les Iſles des Venitiens dans leur Golphe.

Vegia : *Veglia*, vbi vrbs cognominis, & portus Salinarum pulcherrimus : hîc idioma ſingulare nec Slauicum, nec Venetum : à Frangipanis vendita fuit, & per prouiſorem Venetum adminiſtratur.

Arba : *Arbe*, vino ac ſale diues ; ficus eius quoque laudantur.

Pagantium : *Pago*, vnde ſalis plurimùm educitur.

Bratia : *Labrazza*, vino & paſcuis diues.

Lezina olim Pharos cum vrbe cognomine, vbi portus commodiſſimus ferè ſtatio præfecti maritimi. Melle, oleo, vino, croco abundat. Celebratur quoque piſcatione ſuâ, quoniam ad eam piſces ventis impelluntur.

Corcyra : *Curzola*, Epiſcopi ſedes : ex quâ Veneti ligna deſumunt ad naues conſtruendas, aliàs ſterilis eſt.

§. 4. *De Boſſena*, Boſne, *ſeu* Boſſene, *ſeu* Boſſine.

SVPERIOR, ſeu DVCALIS, ſecuius Dux Sancti Sabæ, olim. Item dicta HERZEGOVINA à Turcis *Herzec*, nobis *l'Herzegouine.*

VAMMELVCHA : *Banialuk*, aliter *Veinalykh*, nunc totius Boſſenæ metropolis, & Baſſæ ſedes verſus Dalmatiam, à quo ius petunt Saniaci Croaciæ & Dalmatiæ.

Tinina, ſeu Tina : *Tine*, Dalmatis *Querca*, Epiſcopalis, à quibuſdam malè Dalmatiæ adſcripta, quia ab Archiepiſcopo Spalatenſi pendet : ſixa eſt ad Titium Fl. vulgò *Querca.*

INFERIOR, ſeu REGALIS

la Boſſine inferieure.

SERALIVM : *Seraio*, nobis *le Serail*, in limite Seruiæ ad Fl. Boſnam, à quibuſdam metropolis totius regionis creditur : iuxta hanc Monaſterium B. Virginis à Plumbo dictum, vbi imago Virginis multa edit miracula, de quâ ſuprà in Hiſtoricis.

Verboſania : *Verboſanim*, aliter *Verboſanten*, ad Fl. *Miliatzha*, quondam primaria regionis, nunc adeò defecit, vt careat mœnibus.

Iaycza : *Iaycz*, ad Fl. Plenam, vbi Fl. Verinam recipit ; in monte cum caſtro munitiſſimo ſita eſt.

§. 5. *De Seruia latè ſumpta.*

SERVIA VERA — *la Seruie, ou Sirfy, ou Gouuernement de Semendrie.*

- NONIBAZARIA: *Nonibazar*, quondam metropolis tempore Deſpotarum.
- Priſdenum: *Priſdin*, à quibuſdam creditur patria Iuſtiniani, ad lacum Ezziram.
- Delminium: *Delminio*, vicus duntaxat in præſentiâ.
- Drinum: *Drino*, ad Fl. cognominem.
- Zenobitia: *Zenobitz*, in montanis Seruiæ.
- Niſſaua: *Nice*, ad Fl. cognominem qui cadit in Morauum.
- ORACHVM: *Orach*, ad Drinum Fl. nunc Saniaci Seruiæ ſedes, ideóque primaria, & cultiſſima.
- Niuaria cognomento Seruiæ: *Niuar en Seruie*, vbi Drinus Fluuius cadit in Sauum.
- Archium: *Arky*, vbi Boſna fluuius hauritur à Sauo.

RASCIA — *la Raſcie, ou la partie Septentrionale de Seruie.*

- ALBA GRÆCA, ſeu Belgrada: *Belgrade*, ad confluentias Saui, & Danubij, in Regione ſita quæ ab incolis dicitur *Conuin*; mœnibus caret, ſed caſtrum habet munitiſſimum, in quo nefas pernoctare Chriſtiano: Hungaricè *Nador Alba*, Germanicè *Grieſchich Vveiſſembourg*.
- Fanum S. Andreæ, ſeu Semendria, vulgò *Zendreuil*, Turcis *Semender*, quondam Raſciæ metropolis: ad eam 34. Pilæ oſtenduntur, reliquiæ pontis Traiani.
- Columba: *Columbes*.
- Orſanum: *Orſano*.

§. 6. *De Bulgaria.*

BVLGARIA

- SOPHIA: *Sophie*, metropolis regionis iuxta quam incolæ oſtendunt rudera vrbis Sardicæ. In ea reſidet Beglierbegus Rumeliæ, cuius cauſâ tantùm colitur; nam loco parùm ſalubri ſita eſt, per hanc ex Hungariâ tranſitur in Thraciam.
- Nicopolis: *Nicoboli*, ad Iſtrum ab Hũgaris & Tranſyluanis patrum noſtrorum memoria incẽſa, ad quam & accepta à Chriſtianis clades, in Hiſtoriis celebratiſſima.

Var-

la Bulgarie.
- Varna: *Varne*, celebris Hungarorum, & Chriſtianorum infelici pugnâ; incenſa eſt à Coſakis.
- Conſtantia: *Conſtance*, ad Euxinum pleriſque Tomos Ouidij.
- Vidinum: *Vidine*, olim Viminatum.
- Rhogianum: *Roſi*.
- Siliſtria: *Siliſtra*, circa rudera muri veteris, de quo mox.
- Doroſtorus: *Doroſtore*, ſeu *Dorſtor*, defecit in viculum.
- Tomeſuaria: *Tomeſuar*, quibuſdam Tomos.

DOBRVCIA, ſeu Tartari GIEBELÆ *les Tartares de Dobruces.* — Sita eſt in ruderibus eius muri quem excitarant Imperatores Conſtantinopolitani ad arcendos Barbaros: eam incolunt Tartari Turcis addictiſſimi, & eorum perpetui in bellis Chriſtianorum comites.

CAPILLI DERVENT, *le pas de Thrace.*
- Ictimanum: *Ictiman*, burgus luculentus vbi comparantur omnia ad tranſitum, & duces aſſumuntur ad Thraciam ſubeundam.
- Ianiculum: *Ianicoli*, primus vicus à tranſitu in Thraciam.

§. 7. *De Valachia magna.*

VALACHIA *la Valaquie, ou la Valachie.*
- TARGOVISCVM: *Targouisko*, ſeu *Targouiſte*, Vaiuodæ ſedes, nobis *Teruis*, ad Fl. *Ialonitz*.
- Backouia: *Backouu*, ſeu *Backouie*, quam Clemens VIII. ſummus Pontifex Epiſcopi ſedem ſtatuit.
- Aczudia: *Aczud*, paulò infra Backouiam.
- Treſcortium: *Treſcort*, de quo in Admirandis.
- Bralouium: *Brailouu*, in limite Moldauico ad Iſtrum.
- Ialoniza: *Ialonitz*, ad Fl. cognominem.
- Erinìſta: *Eriniſt*, ad Fl. *Telez*.
- Dombrouiza ad Fluuium eiuſdem nominis.

MOLDAVIA
- SVCZOVA, ſeu Succhiaua *Czukauu*, nobis *Suchauu*, Vaiuodæ ſedes.
- Chotimum: *Chotim*, magno ſemper præſidio firmata, ad Fl. Tyram *Nieſter*.
- Iaſſium: *Iaſſy*, olim Vaiuodæ ſedes; huius arcem ca-

ptam Coſaki diruerunt.

la Moldauie.

Margoſeſtum : *Margoſeſt*, malè quibuſdam Metropolis.
Tariskum : *Tariſco*, in montanis ad Beſſarabiam.
Galatia : *Galatz*, ad lacum cognominem.
Nuſium : *Nuſz*.

BESSARABIA, *la Beſſarabie, ou l'Iſtrie.*

MONCASTRVM, ſeu BIALOGRODIA : *Bialogrod*, ſeu *Moncaſtro*, aliter *Achermeno*, ſeu *Kermen*, ad lacum dictum *Vidouo*, ſeu *Ouidouo*, vbi Tartari ab vrbe ſic dicti *de Bialogrod*.
Thinia : *Tebeine*, cum arce ad Fl. Tyram *Nieſter*.
Orichouia : *Orihouu*.
Killia duplex, Vetus & Noua : *Vetus* ad oſtium Boreale Danubij affixa eſt olim Lycoſtomos: *Noua* paulò ſuprà in Boream vergit.

§. 8. *De Tranſyluania*, Sibenburgen.

CICVLI in ſeptem SEDES ſeu Regiones diuiſi, *les Cicules.*

NOVOMARCHIA : *Neumark* Saxonicè, Hungaricè *Zechelvvaſſatel* ampliſſimum oppidum, vbi frequens Ciculorum Conuentus.
1. In eâdem quoque *Marcus* Zeek vnde ſedi, ſeu regioni nomen inditum eſt.
2. *Aranyas Zeek*.
3. Girgium : *Girgio*.
4. Czukum : *Czick*, ad montes cognomines, ex quibus oritur Fl. *Kekelleuu* maior.
5. Kiſdium: *Kiſdi*, vbi capitulum illuſtre, ex quo pendet Segeſburga cum pagis 48. ad Fl. Alutam *Alt*.
6. Orbæum: *Orbay*, quæ ſedes ſola libertatem retinuit in ea ſeditione, de quâ ſuprà in Politiâ egimus.
7. *Sepſi*, verſus montem Carpathum.

HVNGARO SAXONES

1. Zaaſuuaria : *Zaaſuuar*, cum pagis Regiis vndecim.
2. Ruſmarkia : *Reuſmark*, cum pagis decem.
3. Segeſburga : *Segesburg*, cum pagis ſedecim.
4. *Olzna*, cum pagis duodecim.
5. Schenkerſtulium : *Schenkerſtul*, cum pagis 22.
6. Rupenſium : *Rupenſe*, cum pagis ſedecim.

LE GRAND ROYAUME
DE
HONGRIE
MORA-
VIE.
POLOGNE
VOLI-
NIE.
AVS-
TRI-
CHE.
HAV-
TE
HON-
GRIE.
BASSE
HON-
GRIE.
POLKV-
TIE.
PODOLIE.
BESSARA-
BIE.
MOL-
DAVIE.
BOS-
SI-
NE.
RASCIE
SER-
VIE
BVLGARI-
E.
DAL-
MACE
AL-
BA-
NIE.
IAM-
BOLI.
ROMANIE
THRACE
ARCHIPEL.
A-
SI-
E.
MER NOIRE
GOLPHE
DE VENISE

in 7. ſedes diſtributi.	7. Megia *Megies*, ad Fl. *Kikelleuu*.	Caput duarum ſedium, quibus includuntur pagi 24. clade Lud. Gritti celebris.

SAXONES in ſeptem vrbes diſtributi, *les Alemans Tranſyluains.*	CIBINIVM: *Hermanſtat*, à Cibinio Fl. & Hermanico primo eius conditore: duplici muro & profundis foſſis munita ciuitas.
	CORONA, ſeu Stephanopolis, & Braſſouia, Germanicè *Kronſtadt*, ab indigenis *Braſſauu*; vrbs munita & egregiè rigua, vbi 3. ſuburbia, quorum vnum Bulgari, aliud Hungari, 3. Saxones agricolæ incolunt: ſita eſt in regione quam vulgò Burczam vocant, ſeu Wrcziam.
	BISTRICIA Germanicè *Noſen*, & *Biſtriz*, Hungaricè *Bezterefe*, ad Fl. cognominem, in regione vitiferâ, vulgò Noſnerlandia *Noſnerland*. In huius vrbis ditione fodinæ auri Roduenſes ab vrbecula *Roduá* 4. milliaribus ab Biſtriciâ diſtante.
	SEGESVARIA Germanicè *Scheſburg*, ad Fl. *Kikelleuu*, vrbs partim in editum collem aſſurgit.
	ZABESVS, ſeu Sabeſia: *Zabes*, ſeu *Saaſebes*, Germanicè *Millembach*, olim primaria Saxonum ſedes, nunc Hungari Saxonibus hîc permixti viuunt, & hinc pendent vndecim pagi.
	CLAVDIOPOLIS, & Coloſuuaria Hungaricè *Coloſuuar*, Germanicè *Clauſenbourg*. Iam Hungari ſe hîc Saxonibus admiſcuerunt, & inter ſe optimè conueniunt, ſuóſque eligunt magiſtratus.
	ALBA IVLIA, Hungaricè *Gyula Feyeruar*, Germanicè *Veiſſembourg*, nunc Principum ſedes, ideóque primaria Tranſyluaniæ, ad quam Zarmigethuſa, vt intelligitur ex ruderibus effoſſis. Sita eſt ad Fl. *Ompaÿ*, qui paulò pòſt cadit in Mariſum *Meriſch*, ſeu *Marons*.
VALACHI *les Valaques.*	Degunt in montibus verſus Valachiam, & ferè per totam Tranſyluaniam ſparſi ſunt, reſident tamen maximè in prouinciolâ HACZAG, vbi vrbs eidem cognominis *Haczag*.
TVRCÆ	Temeſia: *Temeſuuar*, ad Fl. *Temez*, ſedes Beglierbegi Temeſienſis.

villes du Turc. Varadinum: *Varadin*, cuius Epiſcopus fuit Frater Georgius Regni Quæſtor. Olim Pannonum, & Saxonum communis ſedes erat.
Lippa: *Lippe*, in monte cuius radicem borealem alluit Fl. *Mariſcus*, ſeu *Mariſus*, *Meriſch*, ſeu *Marens*.

§. 9. *De Hungariâ.*

Olim numerabantur in ea 73. Comitatus, ſeu Regiones, qui poſtea ad 60. contracti ſunt; eorum 25. ſunt iuris Auſtriaci, 27. Turcici, qui tamen ampliſſimi; quare longè maior Ottomanica ditio, quàm Germanica. Tranſyluanus 8. Comitatus decerpſit. Diuiditur etiamnum in ſuperiorem verſus Poloniam, & inferiorem verſus Slauiam, quæ eius quoque pars eſt in præſentia, & Hungarici Regni membrum: & vtraque iterum inter Turcas, & Auſtrios diſtribuitur.

Nvm. 1. *Superior Hungaria*, la haute Hongrie au deſſus du Danube.

AVSTRIACA

Possonium: *Presburg*, Boſa Ottoni Friſingenſi, priùs Piſonium à quodam Piſone, quo Tiberius Pannones ſubiugauit: fortè & Flexum, quòd hîc Danubius in Auſtrum euruetur. Iam Hungariæ Auſtriacæ caput eſt, hîcque coronantur Reges Hungariæ.
Nouoshula: *Neubeuſel*, ad quam cæſus Comes fortiſſimus Bucquouius noſtrâ memoriâ: ſita dicitur ad Fl. *Ouuar*, nouæ tamen tabulæ eam Fl. *Gran.* affigunt.
Nitria, caput Comitatus eiuſdem nominis.
Biſtricia: *Neuſól* Germanicè, *Biſtrik* Hungaris.
Tyrnauia: *Tyrnaun*, ad montem *Veiſſemberg*, & in viâ quâ itur in Morauiam: non adeò munita, niſi fortè viris in fidem Catholicam bene animatis.
Vngaria: *Vnguuar*, in Comit. *Vnghen*, ad Fl. *Bodroch*, qui in Tibiſcum *Teiſſa* influit: quâ in vrbe veſtigium Hungarorum remanet.
Tokæum: *Tokay*, ad confluentias *Bodroch*, & Tibiſci, vrbs inter firmiſſimas Hungariæ numeratur, in palu-

ſtri loco, aggeribus præcincta.

Eperiæ: *Eperies*, in limite Polonico in Comitatu *Abannyuar*, ad Fl. *Ernap*, vbi plurimi Germani degunt.

del'Empereur. Caſſouia: *Caſſa*, in eodem Comitatu, vrbs ampla & potens, in quâ Hungari & Germani fide tantùm diſſident; hi enim Lutherani, illi Caluiniſtæ.

Fillekum: *Fillek*, vrbs munitiſſima in Comit. Nouigradienſi *Neuugrad*, à Turcis occupata, ſed à Chriſtianis fortiter recuperata.

Segedinum: *Seged*, ad Tibiſcum erepta item Turcis.

Cenadium: *Chonad*, caput Comitatus cognominis.

TVRCICA *des Ottomans.*

Agria, Hungaris *Eger*, ad Fl. *Eger*, qui cadit in Tibiſcum: arx *Erla* incubat vrbi, vnde aliquando vrbs *Erlauu* dicitur. Hîc Baſſa reſidet prohibiturus Auſtriacis tranſitum in Tranſyluaniam.

Temeſia: *Temeſuuar*, ad Fl. *Temes*, de quâ in Tranſyluaniâ diximus.

Zodnokum: *Zodnok*, ad confluentias Tibiſci, & *Zagyuue*, ſitu munitiſſimus locus.

Vaccia Hungaricè *Vatz*, Germanicè *Vvatzen*, Auſtriaci iuris ex fœdere, ſed à Turcis perfidè occupata, quia in eorum ditionem incurrebat, prætexentibus impoſitum vectigal flumini, vnde annonæ caritas exiſteret.

Peſtum: *Peſt*, è regione Budæ, in campeſtri ſolo, cum Buda in edito loco; deſolata in ruinis fermè iacet.

Coloza: *Colotza*, Archiepiſcopalis ſedes infra Inſulam Vriam *Vr*.

Fuldeacum: *Fuldeak*, ad confluentias Tibiſci & Mariſi.

Nvm. 2. *Inferior Hungaria*, la baſſe Hongrie, ou au deſſous du Danube.

AVSTRIACA

Comara: *Comore*, malè Samaria apud Munſterum in Inſulâ Schutiâ, quam idem efficto nomine Scythycam appellauit. Hîc reficiebant ſe Hungariæ olim reges: diſtincta eſt enim hæc Inſula ſyluis, pratis, lacubus, hîcque Venatio & Piſcatio celebres, Arx in eâ excitata eſt ſuperiori ſæculo ab Impe-

ratore, in quâ nihil deſideratur à peritis.

Altenburgum : *Altenbourg*, Hungaricè *Ouuar*, hoc eſt *Vetus caſtrum*, olim tantùm pagus, ſed ab indigenis egregiè munitus locus.

IAVARINVM, ſeu Arrabo, *Iauarin*, *Rab*, & *Gior*, ad Fl. Arrabonem *Rab*, qui hîc cadit in Danubium, vrbs munitiſſima, capta mirabili audaciâ à D. de Vaubecourt nobili Campano.

de l'Empereur.

Ab Iauarino non procul lacus *Ferteu*, Germanis *Neuſidlerſée*, ampliſſimus & pulcherrimus.

Pappa Flandrorum ſeditione celebris, qui eam Turcis dedere moliebantur, quorum pars elapſa egregiam Turcis in bello Perſico nauauit operam.

Sabaria : *Szombathely*, S. Martini Turonenſis patria.

TVR-CICA

BVDA : *Bude*, aliter *Offen*, ita dicta, vel à Budinis populis, vel Buda Attilæ fratre, ad quam in Auſtrum viſuntur rudera vrbis Sicambriæ, vnde ortos Sicambros fabulantur. Diuiditur iam in ſuperiorem, & inferiorem, éſtque Beglierbegi ſedes.

ALBA REGALIS : *Albe Royale*, Germanicè *Stul-Viſſembourg*. Primaria poſtmodum regni effecta, in qua Reges inaugurabantur, & ſepeliebantur : cingitur vndequaque paludibus, Orientalis palus dicitur *Soſto*, Occidentalis *Ingouano*.

Strigonium, aliter Iſtrogranum : *Strigonie*, ſeu *Strigogne*, aliter *Gran*, ad Fluuium *Gran*, qui hîc hauritur à Danubio; Archiepiſcopalis eſt. Ab hac vrbe Veſprinum vſque extenditur mons Bachonius *Bakon*.

Veſprinum : *Veſperin*, cuius Epiſcopus Reges Hungariæ coronabat. Infra hanc vrbem viſitur lacus *Balaton*, Germanicè *Platzée*, in quem incurrit peninſula *Thia*, vbi magnifica Baſilica, Regis Andreæ opus, & Mauſolæum.

Petrouaradinum : *Petrouar*, vrbs caſtro munitiſſima.

Sirmium : Germanicè *Sirmich*, Hungaricè *Szerem*, ad quam mons Almus, hodie *Apatarro*.

Quinqueeccleſiæ : *Cinq-Egliſes* Gallis, *Funfkirken* Ger-

manis, Hungaris *Eutegyhazac*, Turcis *Petsken*: cui incubat mons Aureus, hodie *Megech*, vnde & tormentis verberari poteſt: regio ſupra modum ferax, vnde tantæ olim Epiſcopi diuitiæ.

des Ottomans. Sigetum: *Sziget*, hoc eſt Inſula, cum caſtro in Inſulâ Fluuij Almi hîc ſtagnantis, & indormientis: caſtrum triplici foſſa, & muro, vrbs ab Occidente duobus munitur.

Caniſa: *Caniſe*, in finibus Stiriæ, in paluſtri loco ſita inter Fluuios *Muer*, & *Zala*, Ducis Mercurij fortitudine celebris.

CAPVT TERTIVM.

Hungaria Chriſtiana.

IN SLAVIA VEL SCLAVO-

- ARCHIEPISC. SPALATINVS *Arch. de Spallatro en Dalmace.*
  - Sinienſis: *Segne en Croacie.*
  - Ænonenſis: *Nona en Dalmace.*
  - Pharenſis, ſeu Leſinenſis: *en Iſle de Leſina.*
  - Tragurienſis: *Trau en Dalmace.*
  - Scardonenſis: *Scardone en Dalmace.*
  - Tinenſis: *Tine, ou Querca, en Boſſene.*
  - Siccenſis: *Sebenico en Dalmace.*
  - Almiſſenſis: *Almiſſa en Dalmace.*
- IADERINVS *de Zara.*
  - Arbenſis: *en l'Iſle d'Arbe.*
  - Vegienſis: *en l'Iſle de Veglia.*
  - Apſorenſis: *en l'Iſle d'Oſero.*
- RAGVSINVS *de Raguſe*, olim Epidaurinus.
  - Stagnenſis: *Stagno au Ragouſan.*
  - Tribinienſis: *Tribigno au Ragouſan.*
  - Cattarenſis: *Cattaro en Dalmace.*
  - Rudenſis: *Ruden en Dalmace.*
  - Bratienſis: *en l'Iſle de Labrazza.*
  - Roſſenſis: *Caſtro nouo en Dalmace.*
  - Butuenſis: *en l'Iſle de Budua.*
  - Corcyrenſis: *en l'Iſle de Curzola.*
- ANTIBA-
  - Scodrenſis: *Scutari en Dalmace.*
  - Drinaſtenſis: *Drinaſto en Dalmace, ou Epire.*

Sua-

NIA	RIENSIS *à Antibari.*	Suatinenſis: *Suatim.*
		Polaſtenſis: *Polaſten.*
		Seruienſis : *de Sierby, ou Seruie, à Belgrade.*
IN HVNGARIA	STRIGONIENSIS *Strigonie en la baſſe Hongrie.*	Agrienſis: *Agria en la haute Hongrie.*
		Nitrienſis: *Nitria en la haute Hongrie.*
		Vatienſis: *Vacia en la haute Hongrie.*
		Iaurienſis, ſeu Iauarinenſis: *Rab, ou Iauarin en la baſſe Hongrie*
		Quinqueccleſienſis: *Cinq-Egliſes en la baſſe Hongrie.*
		Veſprunienſis: *Veſperin.* *en la baſſe Hongrie.*
	COLOTCENSIS *Colotze en la haute Hongrie.*	Zagrabienſis: *Agram en Eſclauonie.*
		Varadunenſis: *Varadin, ou Petrouaradin en la baſſe Hongrie.*
		Sirmienſis: *Sirmiſch en la baſſe Hongrie.*
		Cenadienſis: *Chonad en la haute Hongrie.*
		Boſnenſis: *de Boſſne à Iaytza.*
		Poſegenſis: *Poſcga en Eſclauonie.*
		Alba Iulienſis: *Veiſſembourg en Tranſyluanie.*
		Bachouienſis: *Bakouu en Valaquie.*

CAPVT IV.

De Admirandis Illyrici, ſiue Magni Hungariæ Regni.

§. 1. *In Illyrico.*

IVMENTA in Illyrico bis in anno ſingulos parere memorant, & pleraque geminos: multa ternos & quaternos. Item lacte diurno tres ſemiſextarios implere. Inſuper gallinas non ſemel tantùm in die, ſed bis térve oua emittere. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Capras & hîc pedum vngues habere indiuiſos, ait ſe à quibuſdam accepiſſe *Ælianus in hiſt. Anim.*

Ibidem fons aquæ frigidæ, ſupra quem veſtes expanſæ accenduntur. *Ariſtoteles in Admirandis, & Plin. lib. 2. cap. 103.*

In Illyrico reperiuntur homines qui ſolo viſu faſcinent, & interimant quos diu fixis oculis intueantur. *Plinius lib. 7. cap. 2.*

§. 2. *In Dalmatia.*

Specvs eſt in Dalmatiâ Slenta nomine, vaſta, & præcipiti hiatu, in quam deiecto leui pondere quamuis tranquillo die ſimilis turbini emicat procella. *Plin. lib. 2. cap. 45.*

Dalmaticæ fodinæ tempore Neronis ſingulis diebus, quinquagenas libras reddebant. Inuentum & hîc aurum in ſummo ceſpite. *Idem lib. 32. cap. 2.*

In eâdem Dalmatiâ Spelunca Dianæ ſacra, in quâ videre licet multa corpora, quorum coſtæ vltra ſexdecim vlnas extendúntur. *Phlegon Trallianus de rebus mirabilibus cap. 12.*

In Ardiæis populis Dalmatiæ mons ex quo aqua defluit non quidem omni tempore: diu excipitur, noctu ſub dio ponitur, poſt ſex dies, ipſóque adeò ſexto die in perfectiſſimum ſal mutatur. *Ariſtoteles in Admirandis, & Strabo lib. 7. qui*

Tamen id fieri docet in Valle quæ diſterminat Autariotas, & Vardiæos: contingere id tempore verno, & intra quinque dies fieri hanc concretionem. Atque etiam pro his ſalinis diu inter illos populos pugnatum eſſe.

Later Thaſius, & Chius in fluuio Narone reperti ſunt, quoniam mare Ægæum per cauernas in Hadriaticum penetrat. *Theopompus, & Eratoſthenes apud Strab. lib. 7.*

§. 3. *In Pannonia.*

Bisons animal in Pannoniâ tantæ magnitudinis, vt in vnius pelle quindecim homines cubare poſſint. Ita ſe accepiſſe à quodam ſene ait *Paulus Diaconus lib. 2. cap. 8. Hiſt. Longob.*

§. 4. *In Dacia.*

In Dacorum pueris poſt quartam generationem, nota redditur quæ parentum corporibus impreſſa eſt. *Plinius lib. 7. cap. 11.*

§. 5. *In Myſia.*

Triballi Myſiæ populi ſolo viſu faſcinant, & occidunt quos

diu fixis oculis intuentur, maximè verò ſi quempiam iratis oculis aſpiciant: quod malum faciliùs experiuntur impuberes. Pupillas etiam geminas in ſingulis oculis habere dicuntur. *Plinius lib. 7. cap. 2. ex Iſigono.*

In ea Myſiæ parte quæ Pontica eſt, herba apparet, ex quâ conficitur oleum quod Medicum vocant. Ex eo excitatum incendium ſi aquâ obruere geſtias, magis exardeſcit, nec aliter ſopitur quàm pulueris iactu. *Solinus.*

In Dardaniâ, & Pæoniâ ranis tam multis pluit, vt incolis fuerit fugiendum. *Euſtathius in Dionyſium Afrum.*

§. 6. *In Hungaria.*

ANNO Chriſti 1549. graſſatus eſt morbus in Hungariâ, quo naſcebantur viperæ, ſerpentes ac lacerti in hominum corporibus: Sanabantur autem ægri exponentes ſe ad Solem, ſic enim ſerpentes ex artubus malè affectis erumpebant. *Iobus Fincelius. Franciſcus Bebecius. Ægidius Aquila, & alij multi.*

§. 7. *In Hungaria ſuperiore.*

IVXTA Schemnitium vrbem in Comitatu Barſienſi *Bars*, ex vitibus clauiculi, & folia ex puro auro eruperunt. Certè dens puero cuidam ex auro ſuccreuit, vt teſtatur Libanius. *Gaudentius Merula.*

Ad eandem vrbem Schemnitium aquæ Roſelinæ dictæ, in quibus canales per quos fluunt, & ſedilia ex lignis facta, lapideo cortice ſic obducta ſunt vt prorſus lapidea videantur. *Vernherus.*

In eodem Comitatu non longè ab arce *Leuua* aqua, quæ niſi pleno vaſe hauriatur ſaporem amittit: quare vel modicum exinanito vaſe reliquum effunditur. Quod autem credunt ſi turbida offeratur ægroto, ſignum eſſe deſperatæ valetudinis, ſi limpida futuræ ſanitatis ſuperſtitioſum planè iudicat. *Vernherus de aquis Hungariæ.*

Ab hac alia non procul diſtat in tumuli ſpeciem aſſurgens, ac ſubinde fluxum mutans aquâ ſtatim lapideſcente, & ſic excreſcente ab eâ parte quâ diu manarit, vt in aliam conuertere curſum ſuum cogatur: quod quidem fit circuitu quodam per totam fon-

tis oram. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Cepuſienſi ad radices montis vnde Vaga Fl. exiſtit, aquæ reperiuntur quæ ferrum ſic arrodunt, vt equi ſolea intra 24. horas abſumatur: ferrum autem impurius quale ex fodinâ prodit diu his aquis immerſum, mutatur quaſi in lutum, ex quo poſtea fit cuprum optimum. Eædem aquæ & lapideſcunt, & potæ animantes necant. *Idem qui ſuprà.*

Hîc etiam aqua ex pluuiâ in terram cadens, poſtea vertitur in Chalcanthum, ſeu Atramentum Sutorium *le Vitriol*, quod pyramidis in morem concreſcit ſenſim, Stiriæ inſtar defluens. *Idem Vernherus.*

Ibidem fons inſtar piſcinæ ſtagnans, in quem iniecta ligna lapideo cortice obducuntur. *Idem auctor.*

Ad Cepuſienſem arcem ad ædem S. Martini fons erumpit bullienti ſimilis, cuius murmur mirabile exaudies, ſi terræ aurem admoueris. Erumpit autem non tantùm foras, ſed etiam iter rimatur per meatus ſubterraneos, & quocumque ſeſe inſinuet dureſcit in lapidem: qui tamen lapis, vel pluuia rigatus, vel madore diuturno illitus, diſſoluitur; eo autem vtuntur indigenæ viuæ calcis loco. *Idem Vernherus.*

In monte eidem arci vicino in ſpecu aqua per hyemem fluida, æſtate ita congelatur, vt refrigerandis poculis glacies inde peti ſoleat. *Idem.*

Item & fontes hîc viſuntur bibentibus animalibus lethales. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Sarienſi *Saros*, fons in rupe aues tantùm enecans. Iuxtà autem fons alter erumpit aquæ acidulæ ægrotantibus hominibus grata, & ſalutaris. *Idem.*

Ad vrbem Eperias *Eperies*, in Comitatu Abaniuarienſi, fons effluit, non tantùm auibus, ſed etiam omnibus animalibus noxius, quare arcetur diligenter ab eo pecus. Creſcit autem circa illum aconiti plurimum. Habet prætereà hoc ſingulare, quòd creſcente luna creſcat, decreſcente minuatur: quâ de re hîc dubitare nefas. *Idem Vernherus.*

Ad eandem vrbem fontes ſalſi tantæ acrimoniæ, & ſalſuginis, vt inde ſal excoquatur, vtilior aliis potiſſimùm ad piſces condiendos. Vnde locus ille dicitur *Sounar*, hoc eſt *Salisburgum. Idem.*

Non procul à Caſſouiâ *Caſſa*, in eodem Comitatu fons aquæ

medicæ, quia calefit lapidibus ferueſactis, qui ad illud iacent. Hæc enim vis ei imprimitur ab lapidibus illis, atque eius aqua potantibus admodùm ſuauis. *Idem.*

Ad vrbem Biſtriciam in Comitatu Biſtricienſi, ſeu Zohenſi fodinæ æris opulentiſſimæ, Regiæ dictæ, vbi cuniculus quidam aquam viridem egerit, ex quâ cùm ſubſedit Chryſocolla legitur. *Idem.*

In eodem Comitatu duo fontes ſpleneticis manifeſtè medentes.

Ibidem & hiatus famoſus ob peſtilentes expirationes, quibus aues ſuperuolãtes, & alia animalia propiùs admota extinguuntur. Id ſæpe experti indigenæ appoſito in perticâ cane, fele, aut gallinaceo, quibus non aliter vita eripitur quàm ſi ſtrangularentur. *Idem Vernherus.*

In Comitatu Nouigradienſi *Neograd*, ſpecus eſt ingens in quem ſupernè aqua diſtillans continuò concreſcit. Quare hîc quaſi ſtatuæ videntur conſiſtere. Lapides autem illi candidi ſunt, & triti album colorem pictoribus ſufficiunt. *Idem Vernherus.*

In Maromaruſio Comitatu prope Tranſyluaniam ſal natiuum lapicidinarum more cæditur. *Idem Georgius Vernherus.*

Tibiſcus Fl. vulgò *Teiſſa*, tam multos alit piſces, vt tertia pars eius, piſcis eſſe credatur ab indigenis, vbi tamen auctor agnoſcit hyperbolen. Sed hoc certiſſimum, mille carpiones vno tantùm floreno diſtrahi. Paulò antequam Danubio miſceatur cùm exundat, tam multos relinquit in campis piſces, vt immittendi ſint porci qui eos vorent; quibus etiam abſumendis hi aliquando ſunt impares, vnde graues, & peſtiferi halitus exoriuntur. Túncque edicto caueatur, ne quis abſcedat ex emporiis ſine piſcibus, ne piſcatores deſtitutione emptorum perculſi, clanculum piſcibus relictis inde ſe ſubducant. *Idem Vernherus.*

§. 8. *In Hungariâ inferiori.*

Prope Budam in Thermis ſuperioribus piſcinæ calidæ viſuntur, in quibus naſcuntur, & viuunt piſces, qui in frigidam tranſlati emoriuntur. *Georgius Vernherus, in mirabilibus aquis Hungariæ.*

Iuxta Strigonium, quam vrbem Iſtrogranum nuncupat, fons in piſcinulam influit, in quâ mediâ etiam hyeme ranæ coaxant. *Idem Vernherus.*

Ad Comaram Thermæ calidæ ſine certo fonte alueum Danubij ſequuntur, & vt is creſcit, aut decreſcit, ita aut recedunt, aut accedunt. Solent autem quo magis exundat fluuius, hoc longiùs recedere: quare iis qui lauari volunt ſubinde alias, atque alias ſcrobes fodere, & quaſi puteos aperire coguntur. *Idem.*

§. 9. *In Croaciâ.*

Vskoki in Croacia Damarum ad inſtar, ex collibus in colles volitant mirâ, & ſuprà quàm credi poſſit, velocitate. Vtuntur autem ad illos ſaltus calceis ex funibus conſutis. *Soranzo part. 2.*

§. 10. *In Dalmatia.*

In hâc regione oues in anno bis pariunt, immo etiam ter ſi diligentiori curâ tractentur; quod obſeruauit Ariſtoteles in Admirandis. *Vicentius Pribeno de origine Slauorum.*

Ad vrbem Sebenicum ſub Eugenio IV. Pontifice, homo inuentus eſt qui ex mari prodierat, ad mare puerum trahens. *Nierembergius.*

In agro Raguſino lacus exiſtit ex aquis in vallem confluentibus, vbi plurimi piſces licèt eius aqua quotannis exſiccetur, quo tempore hîc ſeritur hordeum, & legumina cum vberrimo prouentu. *Boterus: & Dominus de Beauuau.*

Piſces qui capiuntur in prædicto lacu, adeo pingues, vt decocti in aquâ purâ, in adipe elixati eſſe videantur. *Dauitius in Imperiis.*

Ad mare Raguſini incuruant arborum ramos, qui poſt duos annos ſic onerantur oſtreis, vt fidem numerus ſuperet. Idem etiam contingit ſi faſces in mari demerſi duobus aut tribus annis detineantur. *Idem.*

§. 11. *In Boſſenâ.*

Regio hæc bobus abundat, & ouibus, quæ ſi hîc interficiantur macilentiores ſunt, & nullius ſucci: ſi verò in Italiam transferantur, & paſcua guſtauerint circa Atheſim, illico impinguantur, & fit optimi ſaporis earum caro. *Auctor Rerump. & Imperiorum.*

§. 12. *In Seruia.*

IVXTA Niſſam planities vliginoſa ad aliquot leucas patet, in quâ Oryza rubra creſcit, cùm alibi creſcat ſemper alba: ſed rubra hæc deterior cenſetur albâ. *Rauiſius in ſua Coſmogr.*

§. 13. *In Valachia.*

PROPE Treſcortium vrbem oritur ex terrâ bitumen, ex quo Valachi candelas, & faces vulgò conficiunt, cereis non abſimiles niſi quòd paulò fuſciores. *Ananias tractatu primo.*

§. 14. *In Tranſyluania.*

HIC piſcinæ ſalſæ ſtagnant, à quibus omne pecus diligentiſſimè ſolet arceri; quoniam experientiâ compertum eſt nimio hauſtu ex ſalſugine excitato enecari. Inſunt tamen iis aquis piſces ſaporis exquiſitiſſimi, carne duriuſculâ, adeóque dulcis aquæ impatientes, vt in eam iniecti continuò exanimentur. *Georgius Vernherus de mirabilibus aquis Hungariæ.*

In quibuſdam locis Tranſyluaniæ proſeminatum ſecale *du ſegle*, mutatur in frumentum: *cùm tamen alibi frumentum potiùs in ſecale degeneret. Auctor Rerump. & Imperiorum.*

Ad ripam Mariſi fluuij ſal extat ſupra terram ad inſtar ſcopuli: immo & fluuij alueus non longè ab oppido Thorda ex ſale conſtat. Atque etiam dum terra circumpoſita proſcinditur, aratores ſæpe vomerem in glebas ſalis impingunt. *Vernherus.*

In fodinâ ſalis Deſienſi ante aliquot annos exciſum eſt ex medio ſale robur trabi perſimile, tantâ duritie, vt vix ferro cædi poſſet. Sed extractum ex fodinâ intra dies quatuor ita computruit, vt digitis concerpi, & conteri poſſet. *Idem Georgius Vernherus libello tam ſæpe laudato.*

LIBER TERTIVS.

De Græcia Antiqua.

REGIONEM deſcribemus hoc libro *viribus, & dignitate orbis terrarum principem*, inquit ex Trogo Iuſtinus lib. 8. quæ hoc verſu reddit Manilius,

Maxima terra viris, & fœcundiſſima doctis
Vrbibus. ——

Ex quâ, ait Plinius, *omnis litterarum claritas effulſit*: ideóque non leuiter videtur attingenda.

Porro totum hunc ingentem tractum vno Græciæ nomine appellauimus: quoniam Ariſtoteles 1. Meteorωn Macedoniam, Epirum; Achaiam, & Peloponneſum Græciam ἀρχαίαν vocat, quibus & in Politicis adiungit Cretam. Poſterioribus autem temporibus in Thraciâ Conſtantinopolis condita, Thraciam quoque adiunxit Græciæ. Nos autem methodi gratiâ hanc Regionem in duas partes diſtribuemus, Macedonicum Regnum, & Græciam Veram, quæ huic libro materiam ſufficient; & Græciam recentiorem, quæ libro ſequenti.

- GRÆCIA ANTIQVA
  - MACEDONICVM REGNVM
    - MACEDONIA: *Pella.*
    - THESSALIA. *Lariſſa.*
    - EPIRVS. *Ambracia.*
    - THRACIA. *Byzantium.*
  - GRÆCIA VERA
    - ACHAIA. *Athenæ.*
    - PELOPONNESVS. *Corinthus.*
    - INSVLÆ
      - MARIS ÆGÆI
        - *Creta.*
        - *Eubœa.*
        - *Cyclades, &c.*
      - MARIS IONII
        - *Corcyra.*
        - *Cephalenia.*
        - *Zacynthos, &c.*

CAP.

GRÆCIÆ DELINEATIO
PONTI-EUXINI PARS
ASIÆ MINORIS PARS
MARE ÆGÆUM.
IONIUM MARE.
SINUS ADRIATICI PARS.
ITALIÆ PARS
ILLYRICI PARS
MOESIÆ
THRACIA
PROPON.
MACEDONIA
THESSALIA
SINUS CORINTHIACUS
PELOPONNESUS
CRETA
MARE CRETICU.
ICARIUM MARE
MARE CARPATHIU.
MARE MYRTOU.
CYCLADES
SPORADES
SCYROS
ANDROS
NAXOS
PAROS
ASTYPALEA
STROPHADES.
ZACYNTHUS
CEPHALONIA
CARPATHUS.
ARBANI PARS

CAPVT PRIMVM.

Regni Macedonici Hiſtorica.

MACEDONIÆ regnum ante Philippum Alexandri patrem anguſtum fuit, & vix vltra Macedoniam extenſum, ac ſæpe Barbarorum excurſionibus patuit. Philippus hoc amplificare cœpit, eique primùm adiunxit Theſſaliam, cuius vſus equitatu, partem Epiri occupauit, ſicut & Thraciæ. Verùm totius Thraciæ ſubactæ gloria, eius filio Alexandro reſeruabatur, cuius virtute non modò Græcia, ſed & tota Aſia, & pars Africæ Macedonibus ſuccubuit.

§. I. *Macedonia.*

NVMERVS I. *Nomen.*

LIVIVS lib. 40. ait *primò* POEONIAM vocatam eſſe, *videlicet à Pæonibus populis, qui ad Rhodopen accolunt.* Deinde ÆMONIAM; ac denique MACEDONIAM. Quod extremum nomen à Macedone quodam profectum volunt, de cuius origine varij varia tradunt. Ex Beroſo, & Iuſtino priùs eſt dicta ÆMATHIA, quàm Macedonia, ab Æmathione rege. Colligitur etiam ex Plinio dictam eſſe PIERIAM: ac poſtremò MACETIAM, vt vult Euſtathius à Macetiâ, eius portione.

Obſeruabis hîc diligenter, aliquando Macedoniam cum Theſſaliâ confundi: quare mirum non eſſe ſi eadem Theſſalia, aliquando Æmathia, & Æmonia nuncupetur.

NVM. 2. *Quantitas.*

Latitudo eius deſumitur à montis Orbeli iugo, ad montem Pindum: éſtque iuxta poſitiones Ptolemæi 2000. ſtadiorum.

Longitudo à Dyrthachio ad montem Atho 2500. ſtadiorum.

NVM. 3. *Qualitas.*

HÆC regio nobiliſſimos equos aluit. Quare Rex ad vrbem Pellam triginta equarum millia, & trecentos emiſſarios equos habuit.

Feris quoque refertiſſima fuit, ideóque Macedones venationi deditiſſimi fuêre.

Fodinas quoque auri nobiles habuit, ex quibus vt ex Thracicis, Diodoro teſte, Philippus quotannis mille talenta ſibi confecit, quibus diuitiis vicinos ſubegit.

NVM. 4. *Mores.*

DEDITISSIMI erant venationi Macedones. Quare teſtatur Hegeſander neminem apud eos inter conuiuas diſcubuiſſe, niſi extra retia Aprum confeciſſet. Vnde Caſſander anno ætatis 35. veſcebatur priuatim apud patrem, quoniam hoc certamen nondum abſoluere potuiſſet. Si quis Regi tetendiſſet inſidias, ipſe cum omnibus propinquis necabatur. Reges tamen ſuos non adorabant, ſed ei tantùm ſubmittebant ſeſe, vt ex Curtij lib. VI. diſcimus. Matrimonia ſic contrahebant: panem gladio diuidebat ſponſus, eúmque ſponſus & ſponſa attingebant. In bello vtebantur armis exquiſitis, ac ferè deauratis, vt ait Plutarchus in Æmilio. Nihilominus in caſtris ſeueriſſimè viuebant: *fatigatis humus cubile, cibus quem occupant ſatiat, tempora ſomni arctiora, quàm noctis,* inquit *Curtius* lib. 3. Eorum Phalanx terribilis erat, in quâ *hæret pede pes, denſúſque viro vir.* Conſtabat ex 8. millibus peditum rigens haſtis vndequaque, & in Rhombum diſpoſita. De euolutione Macedonicâ, legantur rei militaris ſcriptores. In caſtris ſi quis furatus eſſet ab obuio quolibet occidi poterat, item & qui ordinem deſeruiſſet *Arrianus* lib. 4. Militiæ tam periti milites quàm duces. Fuit quondam lex apud illos, vt qui hoſtem in bello non occidiſſet capiſtro ligaretur, ex *Ariſtotele.* Conuiuia magnifica celebrabant, vt ex *Athenæo* liquet lib. 4. de nuptiis Carani. Sub initium conuiuij ſæpe ſe inebriabant, & hîc ferè matrimonia ſua contrahebant, *Curtius* lib. 8. Inter Deos ſummo cultu venerabantur Dianam, item & Herculem ex quo ſuos Reges oriundos putabant, vtrumque habes ex *Plutarchi* Æmilio.

NVM. 5. *Politia.*

MONARCHICVS ſtatus in Macedoniâ fuit: Rex primus ſi velimus omittere fabulas Caranus, qui Argis profectus occupauit Regnum. Ab eo oriundus decimus ſextus Philippus, ſecundus nomine, cui celebritatem ſuam hoc regnum debet, quam poſtea filius eius Alexander huius nominis tertius per orbem vniuerſum ſparſit. Poſt Alexandri interitum varias expertum vices in Perſeo ſuperato atque triumphato redactum eſt à Romanis in formam

prouinciæ, & in quatuor partes diſtributum, cum totidem legionibus in eius cuſtodiam relictis. Quomodo autem ſub Imperatoribus poſterioribus ſit adminiſtrata Macedonia, diximus ex Notitiâ Imperij libro ſuperiore.

§. 2. *Theſſalia.*

NVM. I. *Nomen.*

DICTA eſt THESSALIA à Theſſalo quodam, de quo non conueniunt ſcriptores; Strabo enim filium Æmonis hunc facit: alij patrem eiuſdem Æmonis, cuius filium Phthium fuiſſe volunt, vnde regio Phthiotis, quam tamen Stephanus à Phthiâ muliere, alij à Phthio Neptuni, & Lariſſæ filio appellatam malunt. Velleius Paterculus tamen lib. 1. à Theſſalo Theſprotio Theſſaliam nuncupatam ait, qui Achæorum pulſorum ex Peloponneſo Dux, auctor eis fuit occupandæ telluris Pelaſgorum. Dicta ergo fuit etiam

PELASGIA à Pelaſgis populis barbaris, vagis, & immanibus, qui agrum à Peneo Fl. ad Thermopylas incoluerunt, & *Pelaſgicum Argos*, appellauerunt, dicti aliter Myrmidones, Hellenes, & Achæi. Item etiam olim dicebatur

PYRRHOEA à Pyrrha Deucalionis vxore, vt vult interpres Apollonij. Addit Strabo lib. 9. olim in duas diſtributam eſſe partes tempore Deucalionis, eíque meridionalem partem obtigiſſe, quam de matris nomine *Pandoram* appellauit, alteram *Æmoniæ* nomen habuiſſe.

NVM. 2. *Populi.*

PRÆCIPVI, & celebratiſſimi apud ſcriptores ſunt Pelaſgi, Myrmidones, Magnetes, Lapithæ, Centauri, Minyæ: item etiam Dolopes, qui commodiùs in Epirum reiiciuntur.

PELASGI à Pelaſgo Argiuo nomine accepere, ait Staphylus, qui cùm in Theſſaliâ conſediſſet eam de ſuo nomine dixit. Euſtathius eum Æmonis & Lariſſæ filium facit, & ei fratres tribuit Phthium, & Achæum. Fortè idem eſt cum eo, cuius meminit Pauſanias, qui primus tuguria & ciborum meliora genera dicitur inueniſſe, ſed de iis accuratiùs Num. 5.

MYRMIDONES primùm in Æginâ Inſulâ nati ex formicis vt

docent fabulæ; vt hiſtoria, in antris deliteſcentes. Ab iis omnes Theſſalos appellatos Myrmidonas aſſerit Philoſtratus, olim magni nominis, quoniam Achillis comites extitere. Dicebantur aliter Γραικοί, vt dicemus parte ſecundâ huius libri.

MAGNETES incolæ Magneſiæ à Magnete filio Æoli ſic appellati. Horum regio apud Flaccum *Magnes campus* nominatur, *Æmonia* apud Ouidium, vt credit Ortelius; apud Ptolemæum *Pieriam* & *Pelaſgiam* comprehendit.

LAPITHÆ Pindum & Othryn montes olim incoluerunt, & Pyrithoum Principem agnouerunt. Tribuitur iis primus vſus fræni apud Virg 3. Georg. *Frena Pelethronij Lapithæ*, &c. An ſic dicti à Lapithea Periphantis filia, an à Lapithâ filio Apollinis & Stilbes, dubium eſt.

CENTAVRI montem Pelion accolebant, & caſtrum Nephelen, vnde fabulæ locus. Primi equos domuiſſe dicuntur, vnde quoque fabula. Dicti à Græco κεντρεῖν, quòd ſtimulo boues impellerent.

MINYÆ quoque Theſſalis adnumerantur: Argonautarum filij à Strabone dicuntur ἀπόγονοι: & verò à Poëtis Argonautæ ipſi Minyæ nominantur. Ita nuncupantur à Minyeo Theſſaliæ fluuio qui poſtea dictus eſt Orchomenus. Alij malunt à Minyeo vrbe Bæotiæ, quæ item Orchomenus poſtmodum appellata eſt.

NVM 3. *Quantitas.*

Latitudo ab oſtio Ludiæ fluuij ad montem Oetam 775. ſtadiorum.

Longitudo à Bretecesio monte ad Sepiam extremam 1800. ſtadiorum.

NVM. 4. *Qualitas.*

HERODOTVS in Polyhymniâ, ſeu lib. 7. tradit, credi vulgò totam olim Theſſaliam ſtagnum fuiſſe, & quamquam per eam flumina decurrerẽt, nulla tamen habuiſſe nomina. Neptunum autem feciſſe conuallem, per quam Peneus Fl. in mare deflueret; vnde fabulæ locum datum eſſe, Neptunum hîc terras quatere: neque opus fuiſſe terræ motu, vt oſtia Penei diducerentur. Plato autem, Seneca, & Athenæus aſſerunt Oſſam, & Olympum montes terræ motu à ſe inuicem receſſiſſe, & huic flumini ad mare viam aperuiſſe. Cæterùm quàm amœna deinceps fuerit Theſſalia, & quàm ferax colliges ex loco quem vocant *Theſſala Tempe* inter-

prædictos montes quos Peneus interluit, quorum deſcriptionem habes apud Ælian. 3. Vari. cap. 1. Item multa ex diuerſis auctoribus collecta apud Ortelium ad calcem Parergi. Exinde factum vt loca peramœna omnia dicerentur *Tempe*.

Abundabat *equis* hæc regio, vnde & Theſſali optimi equites habebantur: ideóque ſummopere affectata à Philippo Macedone Theſſalia, vt ope equitum Theſſalorum maiora moliretur.

Habuit etiam & *Auraria Metalla*, vt loquitur Iuſtinus lib. 8. quæ Philippus occupauit, iiſque vſus eſt vt conflaret Philippeos, quibus Græcos labefactauit.

Nvm. 5. *Origo.*

Pelagi origine Arcades nomen habent, vel à Pelaſgo Rege, vel ita dicti ſunt quaſi *Pelargi*, hoc eſt *Ciconiæ*, quia turmatim per vrbes Græcas, atque Barbaricas quondam errauere. Et primùm quidem habitauere Achaïcum Argos propemodùm ſex ætates: deinde in Æmoniam Ducibus Phthio atque Pelaſgo tranſierunt. Hîc cùm vixiſſent 6. quoque ætates, eiecti ſunt à Curetibus, & Lelegibus, qui Ætoli, & Locri dicti ſunt, pulſique ſeceſſerunt partim in Inſulam Cretam, Cycladas, Lemnum, Imbrum, Heſtiotidem, Bœotiam, Phocidem, Eubæam, Helleſpontum, Aſiam, vbi incoluere Mœoniam, partim ad Dodonæos conſanguineos ſuos: quibus cùm ſe graues viderent in Italiã tranſmiſere, vbi & ſe Aboriginibus coniunxere. Achæi demum Theſſalo Theſprotio duce in Pelaſgorum regionem commigrarunt, eámque cùm de Ducis nomine dixiſſent perpetuam elegere ſedem.

Nvm. 6. *Mores.*

Qvam fuerint Theſſali ſplendidi, atque diuites, inde potiſſimùm intelliges, quòd eorum deliciis maximè euocatos Perſas tradat *Athenæus*.

Primi omnium mortalium ſignaſſe monetam auream, & argenteam perhibentur. *Plinius*.

Magia quanto hîc in vſu fuerit leges apud *Plinium*, lib. 3. cap. 1. vnde *artes Theſſalæ*, & *Theſſalicæ matres* pro Magiâ, & Magis vſurpatæ ſunt. Harum Magarum hoc erat proprium, vt ſuis incantationibus de cælo Lunam detraherent.

Vſos fuiſſe Theſſalos longiori ſtolâ, quæ poſtmodum à Tragœ-

dis retenta eſt, vt tradit *Strabo lib.* 9.

Non licebat hîc Ciconias interimere, quoniam regionem à ſerpentibus purgant, inquit *Stephani Epitomiſtes*.

Theſſalis πολυφαγίαν veteres omnes exprobrarunt, & turpiſſimam ingluuiem. Quare abiere in Prouerbium ἁμαξιαῖα, hoc eſt *planſtralia fruſta*, & Theſſalia dicta eſt ἔνθεσις, hoc eſt *grande fruſtum*, ob carnes, quas in magna fruſta & tricubitalia diuidebant. Vino deditiſſimos fuiſſe, innuunt Lapithæ, quorum conuiuia tumultus & rixarum plena, dederunt Parœmiæ locum. Quàm luxurioſi fuerint docet Lais Meretrix, cuius veſtibulum vino conſpergere ſoliti erant, ideóque à Matronis Theſſalicis interempta eſt.

Fraudulenti, & doloſi apud vicinos audiebant. Homerum popularem ſuum fuiſſe contendebant.

Præcipuos inter nobiles *Aleuades* appellabant. Equeſtrem militiam magni faciebant: Aciem in Rhombum efformabant, qui inde Theſſalicus dictus eſt. Inueniſſe equo fræna perhibentur Lapithæ. Centauri verò tam aptè equis inſtiterunt, vt eques cum equo vnum corpus conflare videretur, vnde fabulæ de ſemiferis locus.

Pueri nobiles hîc deuouebant crines ſuos fluminibus, vt Achilles Sperchio.

Mancipia ſua *Peneſtas* appellabant: ſed hi Peneſtæ plerumque dominis ſuis fuere ditiores, de quibus lege Ariſtot. 2. Polit. cap. 7.

NVM. 7. *Politia.*

NON eſt facile expedire antiquum Theſſaliæ ſtatum politicum, vtpotè fabulis implicatiſſimum, de quo pugnantia leguntur multa. Quis enim hîc quidquam certi ſtatuat de Admeti regno cuius greges pauit extorris Apollo? quis de Iaſone, Pelia, Achille, vt prætermittam Phlegiam, Ixionem, Salmoneum.

Thucydides lib. 4. ait Theſſalos ex patrio inſtituto δυναστείᾳ potiùs, quàm ἰσονομίᾳ vſos eſſe. Et lib. 1. meminit Oreſtis filij Echecratidæ Theſſalorum regis. Poſtea tamen inſtar Græcorum videntur in varias diſtracti Reſp. vt colligitur ex 6. Hellinicωn Xenoph. Quando qui præerat vrbibus Ταγὸς dicebatur, & ille ταγεύεσθαι *regere Rempublicam.* Demùm Iaſon Tyrannidem occupauit, & exinde mutauere Tyrannos ſæpe, non extinxere Tyrannidem Theſſali; donec *Aleuades* Philippum Alexandri patrem

euocarunt, à quo primùm libertate donati, eâdem poſtmodum exuti ſunt. Reſtitere tamen donec Alexander Magnus Theſſaliæ Princeps electus regionem hanc ſceptro Macedonico adiunxit. Deuicto autem Perſeo Rege in prouinciæ formam cum Macedoniâ tranſiit.

§. 3. *Epirus.*

N V M. 1. *Nomen.*

Ἔπειρος, vt vulgò ſcribitur, aut ἤπειρος, vt vult Stephanus, *continens*, quaſi ἄπειρος *interminata*, propriè ſumitur apud Homerum, vt ait Euſtath. in 2 Iliad. pro eâ regione quæ eſt vltra Ithacam, & Cephalleniam. Olim quoque dicta eſt ORICIA, vt tradit Dionyſius Afer ab Orico vrbe, & portu. Item & DODONA à Thraſybulo Hiſtorico aſſerit Homeri Scholiaſtes, à Dodone Iouis filiâ, nomine mutuato.

N V M. 2. *Populi.*

MOLOSSI primi populi huius tractus, à quibus & dicti canes ferociſſimi, quorum veteres meminere.

CHAONES gens Thracia, & Barbara, vt ait *vetus interpres Ariſtophanis*: vel vt ait *Ariſtoteles* in Politicis ab Oenotriis populis originem traxere. Ab *hiando* ſortiti ſunt nomen, vt *interpres Ariſtophanis* aſſerit.

THESPROTII ita dicti à Theſproto Laocoontis filio. A Lycophrone, Alexander M. Theſprotius appellatur, ab Olympiade matre Epiroticâ.

AMPHILOCHI nomen accepere ab Amphilocho filio Alcmæonis. Apud eos defluebat fluuius Inachus in Ambracium ſinum cadens, aut vt volunt fabulæ in Argiam arcanis cuniculis ſubiens in Inachum Argiuum.

ACARNANES olim in Pleurone vrbe Ætoliæ habitarunt Homero teſte, atque ita dicti quòd crinibus intonſi eſſent. Quia Curetes ex Eubœâ crines anteriores deponebant, ne caperentur ab hoſtibus: & cùm hi Curetes in Ætoliam tranſmigraſſent, vicinos ſibi populos Acarnanes nuncuparunt. *Pauſanias* tamen ab Acarnane Heroë dictos contendit: Stephanus autem & Plinius Acarnaniam priùs dictam eſſe *Curetim*. Euocati ſunt Acarnanes ab Amphi-

philochis, & ab iis linguam Græcam didicerunt; ita *Thucydides*.

ATHAMANES: de his plura dicemus in Moribus, & Politiâ.

DOLOPES à quibus Climene ciuitas, Dolopis appellata eſt, & Regio. Hæc autem conceſſa eſt à Peleo Phœnici, cui & filium Achillem nutriendum commiſit. Legatur *Homerus* 9. Iliados. Dolopiam vrbem fuiſſe Scyronem tradit *Didymus* ad XI. Iliad. Dolopes autem fuêre peritiſſimi fundibularij, vt tradit *vetus interpres Pindari*.

NVM. 3. *Quantitas*.

LONGITVDO Epiri à *iugis Acroceraunijs*, ad *Acheloi* fluuij oſtia eſt 1700. ſtadiorum.

LATITVDO à Leucade extremâ ad Pindum montem 625. ſtadiorum.

NVM. 4. *Qualitas*.

ABVNDABAT olim Epirus bobus, ideóque εὔβοτος *paſcuis abundans* nominata eſt, vt ait ex Arriano Euſtathius. Qui etiam credit Geryonis boues non ex Iberiâ, ſed Epiro abductos eſſe. Certè interpretes Ariſtophanis atque Theocriti, Epiroticos boues putant Geryonis ἀπηγόνους. Hi porro boues erant admodum proceri, latis & amplis naribus, vnde notat μεγαλοῤίνους dictos, & λαρίνους, à particulâ Græcâ λα intendente, vel à Larino bubulco. Iis autem nutriendis ſufficiebant herbas montes interiecti inter Macedoniam, & Theſſaliam, in quorum iugis campi patentes, & aquæ perennes. Eos Pindari interpres ὀρῶνας vocat à Dodone ad Ionium mare extenſos.

Laudantur & canes ex Chaoniâ regione apud Athenæum Moloſſi dicti, prognati ex Vulcani cane animato, quem ἄψυχον Poëtæ finxerunt.

Quàm fuerit Epirus populoſa, & diues intelliges ex facto Pauli Æmilij apud Liuium, qui in eâ vno die 70. vrbes cepit quæ ad Perſeum defecerant, ac mœnibus ſpoliauit; abducit 150. millia capitum cum tantâ prædâ, vt in ſingulos equites 400. denarij, in pedites 200. diſtribuerentur.

NVM. 5. *Mores*.

EPIROTÆ olim ſalſis carnibus non vtebantur, vt tradit *Pauſanias*.

Omnes erant bellicoſiſſimi; eorúmque fortitudinem Romani probauere, atque demirati ſunt.

Apud *Athamanes* vxores colebant agros, dum viri oues & boues paſcerent; *Heraclides*.

Acarnanes nutriebant comam & fundâ peritiſſimè vtebantur. Item optimi erant Pancratiaſtæ, & eorum primus imagine donatus eſt Polycles, operâ Liſippi, vt ſcribit *Pauſanias*.

Nvm. 6. *Politia.*

Reges Epiri ab Æaco, Rege Inſulæ Æginæ, ſe prognatos gloriantur. Eorum primus memoratur Pyrrhus Achillis filius, cùm regnum patrium perdidiſſet, dum diſtinetur Troiano bello. Aliquam tamen eius partem conceſſit Heleno filio Priami vnà cum Andromache Hectoris vxore, videlicet Chaoniam prouinciam. Heleno ſucceſſit filius Moloſſus in parte regni, quæ ab eo Moloſſis, aut Moloſſia nuncupata eſt. Eo ſine liberis mortuo regnum occupauit Piales, vnde Reges Epiri propagati ſunt. Famoſi ſunt Arymbas qui Athenis nutritus eſt, & eius filius Neoptolemus pater Olympiadis, & Alexandri primogeniti, qui in Italiâ cecidit: at eius ſecundogenitus Æacides Pyrrhi pater fuit, cuius operâ Epirotarum gloria viguit. Tandem Macedoniæ regno Regnum Epiri vnitum eſt, quo deleto Romanis ceſſit. Nihilominus exinde memoratur Rex in Athamaniâ, qui à præfectis Philippi eiectus fuit Quomodo autem Romanis ceſſerit, & eorum auaritiæ patuerit, diximus in *qualitate* Epiri, vbi de eius diuitiis egimus.

§. 4. *Thracia.*

Nvmervs i. *Nomen.*

Dicta eſt Thracia teſte *Stephano* à Nymphâ Titanis filiâ, ex quâ Saturnus Dolongum filium ſuſcepit. Hanc incantatricem fuiſſe ex Arriano docet *Euſtathius*.

Antea vocabatur Perca & Aria, vt vult idem Stephanus; vt Suidas Odryse. Crestona apud Lycophronem vt cenſet Tzetzes; Scython vt Erithræus, vnde *Scythonis vnda* pro mari Thracio apud Ouidium legitur. De variis incolarum nominibus

lege Ortelium in Theſauro ad vocem *Thracia*, vt Thyni, Strymonij, Bardi, Dolongi, quorum veteres meminere. Neque putabis in ſcriptores mediæ ætatis irrepſiſſe mendum dum *Trachiam* pro *Thraciâ* leges.

NVM 2. *Populi.*

COMMEMORABO præcipuos duntaxat, & quorum in ſcriptoribus crebrior mentio.

BESSI, gens latrociniis dedita vulgò λῃςαί cognominati; ab Herodoto, & Solino Neſſo flumini affiguntur; à Strabone, & Liuio ad Æmum montem; inter vtrumque ſpatium eos collocat Eutropius, qui eorum vrbem vocat Vſcudamam, quæ poſtea Hadrianopolis: πετραχωεῖται, & πετράκωμοι, apud Stephanum dicuntur. De eorum Principe Rabocento vide Tul. in Piſon. n 84.

DENSELETHÆ Thracum generoſiſſimi, & Romanis addictiſſimi, quorum operâ C. Sentius prætor reliquorum Thracum vires, & arma eluſit: ſed laceſſiti à Piſone Macedoniam Theſſalonicam vſque depopulati ſunt; vide Tullium loco ſuprà laudato. Eorum regio poſtea Danthelctica nuncupata eſt.

MÆDI, apud Liuium, & Strabonem *Medi*, quorum vrbs *Iamphorina*; vicini erant Macedonibus, & ad hos tranſgreſſi, vt ait *Stephanus*, μαιδοβίθυνοι nuncupati ſunt.

ODRYSÆ populi Thraciæ celeberrimi, à quibus Thracia dicta eſt Odryſia. Quid potuerint illi populi, & de eorum regibus apud Thucyd. lib. 2 diſces. Circa Hebrum collocat eos Solinus: apud ſcriptores mediæ ætatis Hadrianopolis in Odryſis collocatur, ſic locutus eſt *Metaphraſtes*. Non poſſunt eorum aſſignari limites, quia olim latiſſimè regnarunt: ineptè recentior quidam eos ad Multauos ablegat.

NVM. 3. *Quantitas.*

AMPLISSIMI fuerunt olim Thraciæ limites, ſiquidem gens Thracum maxima poſt Indos dicitur apud *Herodotum*. *Plinius* eos ad Iſtrum vſque porrigit, *Appianus* nectit Illyriis, *Ammianus Marcellinus* in Thraciâ Scordiſcos locat. Verſus Meridiem, alij ad Atho montem, alij ad fines Peninſulæ Pallenes promouent. Quidam ad Olympum montem quem Thraciæ, & Macedoniæ limitem aſſignauit *Eratoſthenes*: immo & ad Achaiam vſque atque Bæo-

tiam, vt ex *Thucydide* liquet. Hæc eò obſeruaui ne mireris ſi pleraque loca Theſſaliæ, & Macedoniæ locari audias ab antiquis in Thraciâ, vt montem Othrym. Denique vltra Helleſpontum Thraciæ nomen peruaſit, ſiquidem pars Bithyniæ Thracia Aſiatica apud aliquos legitur. Taceo hîc Cariam Thracicam, cuius *Pauſanias*, & Thracas Sarapetas ſupra Armeniam quorum *Strabo*, meminere.

Hîc autem preſſiùs Thracia & magis propriè ſumitur, quatenus Strymone Fluuio à Macedoniâ, Æmo monte à Mæſia diſpeſcitur, quæ communior eſt veterum ſententia Rarior enim illa, quæ apud *Strabonis Epitomiſtem* legitur, os Fl. Neſſi limitem eſſe Thraciæ.

Longitudo Thraciæ à connexione Hæmi, & Orbeli Montium ad Byzantium 2500. ſtadiorum.

Latitudo ab extremâ Cherſoneſo Thracicâ Anchialum vſque 2000. ſtadiorum: vtrumque ex *Ptolemæo* colligitur.

Num. 4. *Qualitas.*

A *Pomponio Melâ* deſcribitur paulò incultior, & cælo, & ſolo, ideóque infœcunda, & frigida, niſi quà mari propior eſt: item & eorum quæ feruntur malignè admodum patiens: pomiferas arbores hîc raras eſſe aſſerit: vitem frequentiùs tolerare, tamen fructus eius nonniſi cultorum induſtriâ, & obtectu frondium matureſcere, atque mitigari.

Populosam deſcribunt Thraciam veteres omnes. *Mela* feracem hominum maximè vocat; *Pauſanias* ei primas poſt Galliam concedit in hominum frequentiâ: Sic fortè intelligendus *Herodotus*, cùm maximam hanc gentem poſt Indos docet.

Vini feracem arguit Lycurgi Regis factum: & quia canit *Homerus* vinum ex Thraciâ ad naues Achiuorum delatum eſſe. Et verò apud *Plinium* fit mentio cum laude vini Maronei; & vitiferam fuiſſe Thraciam circa Biblinam; hoc eſt Oeſymnam, tradit *Athenæus*.

Sale carebant Thraces, & mancipia pro ſale diſtrahebant; vnde ſale empti nullius precij ſerui nominati ſunt.

Avri fodinæ erant in monte Pangæo, quarum meminit *Xenophon*; & circa Philippos, quarum mentio apud *Strabonem*. Fo-

dinas quoque Argenti hîc laudat *Iuſtinus* à Philippo Macedone affectatas, ex quibus multùm ſibi pecuniæ confecit.

NVM. 5. *Mores.*

THRACES *aſperi* fuerunt, & *feroces*, vt omnes antiqui prodidere. *Florus* docet primùm captos catenas ſuas morſibus rentaſſe.

Lugebantur apud eos puerperia, & primùm nati deflebantur. Putabant quidam eorum, animas immortales eſſe, alij mortales, & hoc ſatiùs eſſe iudicabant. Liberos ſuos ab infantiâ indurabant ad labores: quare colore fului, & cærulei à *Clem. Alexandrino* deſcribuntur. *Homerus* comaros, *Pollux* in vertice crinitos, dixere: punctos habere vultus apud eos glorioſum iudicabatur.

Licèt illorum aliquos caruiſſe vxoribus cecinerit *Homerus*, arguitur tamen à *Strabone*: & Heraclides in Politiis tradit quoſlibet ſibi tres, aut quatuor iungere, nonnullos etiam 30. ſed iis tanquam famulis vti. Item mercede datâ quaſi à parentibus locari, ſi non placeant mercede redditâ recipi à parentibus, eáſque cum reliquis liberis hæreditatem adire.

Bellicoſi erant Thraces omnes, ideóque eorum regio Marti ſacra. Vtebantur in bello longioribus Romphæis, vt teſtatur *Liuius*; Caſſides ex vulpinâ pelle conficiebant. Ex prædâ viuere glorioſum ducebant, item & otioſum eſſe, Agricolæ ab iis contemnebantur. Ibicumque non timent ſanguinarios eſſe Thracas ait *Thucydides*. Ebrietati deditos aſſerunt omnes antiqui, & aut vino ſe inebriaſſe, aut Brito, quod potionis eſt illis genus apud *Athenæum* ex hordeo frugibúſque confectum, aut certè ſeminibus in ignem iactis, quorum nidor hilaritatem parit, ebrietati ſimilem; ſic *Herodotus*, & *Mela*. Mel vino miſcuiſſe docet *Plinius*: *Suidas* vini reliquum quod hauriri non poſſet in compotationibus effudiſſe. Vſque adeò ſtupidos hîc fuiſſe populos memorant, vt vltra quatuor numerare, & numerata retinere non poſſent.

Deos colebant Martem, Liberum, Dianam, Mercurium & indigenam Deum *Pliſtorium*, ſic *Herodotus*: addit *Amm. Marcell.* Bellonam; quibus ait Euſebius, homines immolaſſe antequam ſuſciperent bellicam expeditionem. Cùm tonabat, aut fulgurabat, in cælum ſagittas torquebant, Deo minantes, quia nullum eſſe præter ſuum credebant. Reliqua de moribus Thracum ex *Herodoto*, *Melâ*, *Athenæo*, *Solino*, & *aliis* colliges.

NVM. 6. *Politia.*

MAGNA pars Thracum *αὐτόνομος* eſt, *ſuis legibus viuit*, inquit lib. 2. *Thucydides*: quidam tamen regibus paruere, quorum nomina leguntur in fabulis. Illiuſmodi fuêre Lycurgus, Diomedes, Thereus, Rheſus, Polymneſtor. Meminit iam laudatus *Thucydides*, Teræ qui pater fuit Sitalcis Athenienſibus amiciſſimi, qui primus Odryſarum amplificauit Imperium, & ſupra reliquos Thraciæ Reges, & Dynaſtas elatus eſt. Periit is in bello contra Triballos, ait *Diodorus Sic.* lib. 12. & conſcripſit ccxx. peditum millia, equitum millia quinquaginta. Poſtmodum, inquit *Iuſtinus*, Philippus Alexandri M. pater, electus à duobus Regulis arbiter, magnam Thraciæ partem occupauit: totam obtinuit eius filius Alexander. Perſeuerarunt tamen aliqui Reguli vt ex Lyſimachi rebus geſtis liquet. Immo perdurarunt vſque ad Auguſti tempora; qui ex occaſione diſſidij inter duos fratres in Thraciam irrupit. Sub Tiberio domiti, & triumphati Thraces per Popæum Sabinum: ſub Claudio in prouinciæ formam Thracia redacta eſt. Antea tamen ſic Thraces agnoſcebant Reges ſuos, vt iis ex libidine tantùm parerent, inquit *Tacitus* 4. Annal. Belligerabant duntaxat contra accolas, non contra exteros. Quantùm autem copiarum educerent vidimus in Sitalce, cuius potentiam intelliges ex eo quod tradit *Diodorus Siculus*: videlicet eum quotannis vectigalium nomine ſupra mille Talenta collegiſſe.

CAPVT II.

Macedoniæ Geographica deſcriptio.

LIVIVS libro 45. ait à Paulo Æmilio deuictam Macedoniam in quatuor partes diuiſam eſſe, quas eò loci accuratè deſcribit: & primæ quidem fuiſſe caput *Amphipolim*; ſecundæ *Theſſalonicam*; tertiæ *Pellam*; quartæ *Pelagoniam.* Hanc diuiſionem tibi proponimus, & in ſingulis populos, quorum in antiquis ſcriptoribus mentio.

MACEDONIA
THESSALIA
EPIRVS.
PARS THRACIÆ
SINUS STRYMONICUS
SINGITICVS
TORONAICUS SINUS
SINUS THERMAICUS
MARIS ÆGÆI PARS
SINUS PELASGICUS
MALIACUS SINUS
SINUS CORINTHIACUS SEV CIRRAEVS.
IONIUM MARE
CEPHALENIA
SINUS ADRIATICI PARS
PARS MŒSIÆ
ACHAIÆ
ATHAMANIA

§. 1. *Prima pars Macedoniæ, cuius caput Amphipolis.*

EDONIS & HEDONIS cuius incolæ, Hedones, & Hedoni Stephano ἤδωνες aliis ἠδωνες. Tzetzes, tamẽ Hedones diſtinguit ab Hedonis, & hos in Mediterraneis, illos ad mare collocat. Videtur & continuiſſe ſequentem prouinciam, ſi quidem à multis in Hedonis collocatur Amphipolis.

PHILIPPI vrbs Thraciæ vulgò contributa, in prærupto tumulo ſita, quam accuratè deſcribit Appianus: à Septentrione ſaltu, à meridie palude coërcita. Dicebatur olim *Datum*, & *Crenides*. Ad eam PHILIPPICI CAMPI, vbi Brutus & Caſſius deuicti. Poſtea in gratiam Cæſarum dicta Colonia Iulia Philippi: *hodie intercidit.*

Strymon à quibuſdam confunditur cum Amphipoli; diſtinguitur, & ad ripam fluuij cognominis affigitur, Stephano Strymonium eſt, aliter & Mieza; Miezæ autem Plinius meminit.

Neſſus Fl. Plinio Neſtus, Arriano 1. exped. Alex. Neus. Bellonius tradit hunc hodie dici à Græcis *Meſtro*, à Turcis *Charaſon*; Sophiano *Neſto* nominatur.

ODOMANTICE incolæ Odomanti, quorum meminere Stephanus, & Thucydides lib. 2.

AMPHIPOLIS antea variis appellata nominibus, quorum celeberrimum *Nouem-viæ* cuius meminit Thucydides, vbi malè interpres *decem Vias* vocat, ab Agnone reparata eſt, & ſic dicta à ſitu. Hodie *Chriſtopoli*, vel *Chryſopoli.*

Strymon Fl. grata ſtatio Gruibus, Satroma Dioſcoridis, hodie *Stromona* Sophiano eſt, *Marmara* Bellonio, *Iſchar* Lazio, *Radiui* Nardo.

BISALTIA, Populi Biſaltæ fortiſſimi Liuio, ſed eos trans Neſſum habitare tradit circa Strymonem, lib. 45. quæ quomodo intelligenda ſint, opus eſt Apolline. Olim latiùs patuiſſe ex Athenæo diſces, qui hîc Amphipolim locat.

EVPORIA hîc à Ptolemæo collocatur, à Stephano in Macedoniâ, qui addit Alexandrum omnia ſuperantem eam occupaſſe, & ita vocaſſe διὰ τὸ εὔπορον *propter facilem tranſitum.*

Biſaltes Fl. hîc quoque ſtatuitur, ſed quis ille ſit ignoratur.

SIN-

SINTICA aliter Sintia, cuius meminit Orpheus, incolæ Sintij de quibus Thucydides.

HERACLEA SINTICA, vel Sentica, quæ & nudè à quibuſdam Sintica dicitur, hodie *Cheſeia*, vt vult Caſtaldus.
Triſtolus, de quâ nihil occurrit.
Mons ORBELVS Mæſiam à Macedonia dirimit, & cum Hæmo connectitur in limite Thracio: Lazius eum hodie vocari ait ab indigenis *Karopnitze*.

§. 2. *Secunda pars Macedoniæ, cuius caput Theſſalonice.*

MYGDONIA, & MYGDONIS cuius meminere præter Geographos Herodotus, atque Thucydides.

ANTIGONIA Mygdoniæ, quæ hodie vocatur *Coicgna*, vt Pinetus putat.
Aſſorus à Siculâ diſtinguenda, cuius meminit Tullius.
Eordæa vnde regiunculæ nomen in Mygdoniâ Stephano, quæ nequaquam eſt cum Thracicâ confundenda: Plinius Pæoniæ hanc videtur aſſignare.
Apollonia Mygdoniæ, in qua ſtudebat Octauius dum auunculum Iulium ad bellum Parthicum opperiebatur; hodie *Ceres* Nigro.
Axius Fl. ex Scardo monte ortus prope Pellam, paludem implet, & Erigono mixtus in ſinum Thermaïcum cadit tum latiſſimus, quare ab Homero dictus eſt *εὐρυρέων*. Poſtea vt ait Zonaras vocatus eſt Bardarius, vnde hodie *Vardari*, ſeu *Vardare*, vt teſtantur Tzetzes, & Sophianus.
Chidorus Herodoto, Ptolemæo Echedorus, cuius aquæ Xerſis militi non ſuffecere: Sophiano *Calico*, *Granea* Nigro, *Verataſer* Caſtaldo.

PELAGONIA diſtinguenda ab ea quæ in 4. Regione, dicitúrque Tripolitis. Epitomiſtes Strabonis ait Pæones in Macedoniâ

STOBI, & Stobium cuius meminere Liuius, & Plinius: apud Liuium in Pæoniâ collocatur (perperam legitur Beonia) & eius primaria nuncupatur: Nardus in ſuo Liuio, ait hodie vocari *Starachino*.
Perſeis, vrbs noua Liuio lib. 39. non procul à Stobio; à Perſeo Rege videtur condita.

Pelagones appellari. { Andariſtus, cuius incolæ Andariſtenſes apud Plinium: hodie ſi qua Theueto fides dicitur *Voſtance*.

Pæonia ex parte, incolæ Pæones, qui vulgò malè cum Pannoniis confunduntur, nos cum Dione ſuprà diſtinximus. Latiſſimè hanc patuiſſe Regionem arguunt vrbes, quæ ex vicinis regionibus Pæonibus attribuuntur. Egregiam hi operam nauauere Philippo, & Alexandro. Dardani in eos ſibi aliquid arrogabant: quare deuicto Perſeo petiêre hanc regionem à Paulo Æmilio, ſed repulſam paſſi ſunt, & Salis tantùm commercio donati. } Alorus vrbs primaria Pæoniæ Stephano, cuius incolas Aloritas Plinius nominat. *Vbi fuerit ignoratur.*

IORI { Iorum: de quibus nihil inuenio præter nomina.

ORBELIS, & ORBELIA ab Orbelo monte ὄρβηλος { Gariscvs Ptolemæo, cuius incolæ Plinio Gareſci.

ALMOPIA incolæ Ἀλμῶπες, quorum meminit Lycophron: ita dicti teſte Stephano ab Almope Gigante filio Neptuni, & Helles Athamantis. Almopios Plinius vocat; Ptolemæus Latinus Albotos, & Albotas corruptè. { Europus εὔρωπος, alia ab vrbe Æmathiæ ad Axium cognominata.

AMPHAXITIS aliter AMPHAXIS. {

Thessalonica, ſeu Theſſalonice, olim dicta Halia, vt vult Stephanus, item & Therme, vt quibuſdam placet: Plinius tamen duas vrbes diſtinguit. Condita eſt, vt vult Stephanus, à Caſſandro: poſtea cùm Philippus ad eam Theſſalos deuiciſſet Theſſalonicam dixit: vel vt addit ex Lucillo Tarræo, à filiâ Philippi, quam ſuſcepit ex Nicaſipoli virgine, nepte Iaſonis. Cætera vide apud Nicol. Gerbelium in ſuâ Græciâ pag. 21.

Apollonia ad montem Atho, cuius meminit Plinius, & eius incolas Macrobios vocat. Hodie *Eriſſos* dicitur Lydo-Ioanni.

Stagira, Ptolemæo Stantira circa montem Atho, patria Ariſtotelis, quam euertit Philippus, Alexander in gratiam ſui Præceptoris reparauit. Inde quoque oriundus Hipparchus Philoſophus. De hac vrbe, & eius legibus vide Ælianum lib. 12. Variarum.

PARAXIS ET PARAXIA

Olynthvs à Calcidenſibus Euboïcis condita, à Philippo per proditionem capta eſt, vt tam ſæpe queritur Demoſthenes. A quibuſdam in Thraciâ collocatur, & in Sithonia Σιθωνία ab Herodoto. Olynthiaci fluuij hanc vrbem alluentis meminit Athenæus. Eius Nauale

Mecyberna dicitur 20. ſtadiis ab vrbe diſtans.

Torone, quam Suidas, & Stephanus Thraciæ contribuunt, Sinui dedit nomen, de quo poſtea: hodie Sophiano *Longo* dicitur, meliùs *Caſtel Rampo*, aut *Rampa*.

Ampelus promontorium huius Regionis Herodoto, & Ptolemæo: hodie *Cabo Caniſtro*.

Pallene vrbs & mons in Inſulâ cognomine, ſic dicta à Pallena Sithonis filiâ vxore Clithi. Ptolemæi Patalene eſt: à Stephano, & Euſtathio in Thraciâ collocatur. Hæc Peninſula dicitur ab eodem Euſtathio Peninſula Caſſandriæ: hodie *Caniſtro*.

Potidæa, poſtea Caſſandria dicta, vt aiunt Plinius, Pauſanias, Stephanus. Vtrum autem dicta fuerit Pydna, ab eruditis negatur, licèt id aſſeruerit Epitomiſtes Strabonis, cui ſubſcripſit Calcondylus. Sophianus nomen retinere putat *Caſſandriæ*, Bellonio eſt *Schiatto*.

CALCIDICA, à Calcidẽſibus Euboïcis, ſic dicta, qui Coloniam Olynthum deduxerũt, ſed tum Paraxiam continebat.

Acanthvs cuius meminere Diodorus Sic. atque Thucydides, ſed ab hoc in Thraciâ ponitur, minùs celebris quàm Ægyptiaca: hodie dicitur *Eriſſo*.

Singus ad montem Atho ſtatuitur à Stephano, vnde & ſinui nomen, de quo poſtea.

Athos mons ab Atho Gigante nomen habet, vt vult Stephanus. Hic mons eiaculatur vmbram ſuam veſpertinam ad 300. ſtadia in forum vrbis Myrrhinæ in Inſulâ Lemno. Ortelius malè credit apud Liuium lib. 45. vocari *Æneas*, cùm hîc mentio ſit de portu. Iungitur Iſthmo 12. ſtadiorum qui à Xerſe ſectus, vt cani poſſet *Velificatus Athos*. Hodie vocatur ab incolis *Monte Sancto* ἅγιον ὄρος.

§. 3. *Tertia pars Macedoniæ, cuius caput Pella.*

ÆMATHIA ſeu PROPRIA MACEDONIA.

Ædessa caput Æmathiæ Iuſtino lib. 7. quam Caranus occupauit, ſecutus Capras imbrem fugientes: quare ob memoriam facti vrbem vocauit Ægas, & ciues Ægeadas. In hac vrbe ſepeliebantur Reges Macedoniæ, ſic enim præceperat Perdiccas Carani ſucceſſor, pollicitus Regnum in familiâ ſuâ perſeueraturum quamdiu hîc Reges conderentur. Ideóque ferunt in Alexandro defeciſſe ſtirpem, quia in hac vrbe ſepultus non fuit. Hodie dicitur *Vodena* Sophiano.

Ægea à Ptolemæo diſtinguitur ab Ædeſſa, confunditur à Iuſtino; & adhuc ſub iudice lis eſt.

Heraclea cuius meminit Liuius lib. 44. hodie *Xenoxua*.

Coronæa Æmathiæ cognominata, vt ab aliis diſtinguatur.

Elymæa Æmathiæ, vt differat ab Elymioticâ.

Scydra cuius meminere Plinius, & Stephanus.

Erigon Fl. qui multis auctus fluuiolis in Axium cadit, Erigonus Liuij & Ptolemæi eſt, apud Epitomiſtem Strabonis Riginia dicitur, apud Liuium collocatur in Thracia: hodie *Viſtritza* Sophiano.

Cambuuij montes Liuio, quos ait ab incolis Voluſtana nominari, Conaluuij Ptolemæo, Candauiæ Plinio, & Straboni, vnde Candauiæ ſaltus Lucano, & regio Candauia Cæſari: hodie *Voluzza*.

BOTI-

Pella Regia Macedonum, & Gazæ ſedes, antè Bunomos Stephano, deſcribitur accuratè à Liuio lib. 45. vbi dicitur munita paludibus ſuis. Hæc olim oppidulum, poſtea creuit, quoniam in ea natus Alexander. Viſebatur in ea tumulus Euripidis. Tempore Luciani iam deficiebat: & in eâ alebantur ſerpentes cicures, qui fortè locum dedêre fabulæ de Alexandro nato ex ſerpente. Hodie *Ieniza* Sophiano, *Zuchria* Nigro.

Alorus Botiææ ad diſcrimen alterius cognominis in Pæonia.

ÆA.

Ludias Fl. ſeu Lydius, apud Herodotum lib. 7. cum Haliacmone confluit, Lædium eum quoque vocat Æſchines, & agrum Æmathium, & Botiæum diſterminat. Epitomiſtes Strabonis ait oriri ex palude ad Pellam, Sophianus ex Cithario monte, paulò ſupra hunc montem Ptolemæus eius originem locat.

PIERIA, à *Piero* Macedonis filio nomē habet, à pleriſque tribuitur Theſſaliæ, ab Homeri Scholiaſtâ ciuitas, & RegioMacedoniæ dicitur.

Pydna cuius meminit Diodorus lib. xi. ad eam victus eſt à Paulo Æmilio Perſeus. Antea nominabatur Citron, vt vult Epitomiſtes Strabonis, à qua voce non abludit vox recentior *Chitro* Sophiani. Nardus tamen contendit hodie dici *Platon*. Malè confuſam eſſe cum Caſſandria præmonuimus in Potidæâ.

Dium cuius incolæ Dienſes Plinio, *in gremio terrarum* vrbs ſita, quibus verbis Plinius ſignificat, teſte Ortelio, *oram flexuoſam*. Epitomiſtes Strabonis eam 7. ſtadiis à mari, & Olympi montis radicibus ſeparat. Quàm munita fuerit aliquando, ex Liuij lib. 44. intelliges.

Pimpleas vicus prope vrbem Dium, item & fons, vt ait Apollonij Scholiaſtes, ex quo Muſas dictas eſſe Pimpleiadas aſſerit. Epicharmus tamen quidam Mythologus aſſerit Pierum ex Pimpleiade nymphâ 7. filias generaſſe, quæ à patre Pierides, à matre Pimpleiades nominatæ ſunt. Hunc vicum, vrbem vocat Iſaacius Tzetzes, & ei montem cognominem cum fonte adiicit. Ad hunc vicum verſatus eſt Orpheus, & à Bacchātibus diſcerptus eſt, vt vult Pauſanias in Bæoticis. Additque inter Dium & Pierium montem videri columnam cum hydriâ in quâ oſſa Orphei recondita ſunt, tranſlata ex Libetris.

Pierivs mons, Plinio Pierus, in quo verſatus Orpheus, & ad eum diſcerptus, quæ cauſa fuit cur nonnulli Pierium dictum velint Pangæum, maximè cùm in Thraciâ à pleriſque reponatur. Sed non agnouerunt, Thracas, vſque in Achaiam rerum potitos, hunc loquendi modum inuexiſſe.

Phylace vrbs Pieriæ, & Theſſaliæ, & Macedoniæ: Strabo, & Euſtathius hanc perperam Thebis Phthioticis

admouent. Ab Homero ἀνθεμοῦς *florida* cognominatur. Nomen habuit à Philace Deionis filio, vt Stephanus ait; vel ab vno Æolidarum, vt Euſtathius. Interpres Theocriti ait non procul diſſidere à monte Othri, & in eâ regnaſſe Iphiclum.

Haliacmon Fl. ſeu Aliacmon ex Cambuuiis montibus præcipitat. Hodie *Pelacas* Sophiano, *Platamona* Mercatori eſt.

Pharybus Fl. ſeu Baphyrus ex Bermio monte, vt vult Ptolemæus exiſtit, & Dium vrbem alluit. Priùs quidem Helicon dicitur quàm cuniculo hauriatur poſtea emergens Pharybus & Baphyrus, ſic Pauſanias.

Hodie Lazio *Lacoſichia*, Nigro *Veria*.

LYNCESTIS cuius incolæ Lynciſtæ, *in gremio cæterarum poſita* Plinio.
- Heraclea Lynceſtidis cognominata.
- Lynceſtis Fl. aut fons in Erigonem cadit, de quo in Mirabilibus.

PÆONIÆ PARS.
- DEBORVS, cuius incolæ Doberienſes Plinio: hodie *Dibrij* Sophiano.

ASTRÆI
- Aſtræum; de quibus nihil occurrit.

§. 4. *Quarta pars Macedoniæ, cuius caput Pelaſgonia.*

TAVLANTII apud veteres pleroſque in Illyrico: qui hāc partem Macedoniæ, ad mō-

- DYRRHACHIVM, aliis Macedoniæ, aliis Dalmatiæ, & Illyrici vrbs, olim Epidamnus, poſtea Dyrrhachium propter inauſpicatum nomen. Subdubitat Dio lib. 44. vtrum ſint duæ vrbes, quod omnino aſſerit Appianus 2. Ciuilium, traditque diſertè Dyrrhachium ad mare ſitum eſſe, Epidamnum paulò à mari remotum. Diſcrepat item in eo à cæteris Appianus, quòd nomen Dyrrhachij dicat fuiſſe ominoſum, quod Liuius, Strabo Plinius, Mela, tribuunt Epidamno, & hāc mutationem concedat Corcyrenſibus, quam alij Romanis adſcribunt. Itaque Dyrrhachium erit *Cabo Durazzo*, Epidamnus *Durazzo* nobis *Duras*, Turcis *Drazzi*.
- Mathis Dyrrhachij fluuius, cuius meminit Vibius Sequeſter; Caſtaldo *Matin*.
- Apollonia Taulantiorum dicta, Corinthiorum Colo-

tes Acroceraunios, Macedoniæ detraxerunt. Hæc quoq; gens Barbara vulgò ab iiſdem nominatur.

nia, non improbabiliter Stephani Γύλαξ & Γυλακία, vt doctè probat Ortelius: hodie *Piergo* Nigro, Sophianus antiquum nomen retinere putat, Pineto *Siſſopoli* eſt.

Aulon Plinio, Ptolemæo Aulon nauale: hodie omnium iudicio *la Valone*, portus capaciſſimus.

Genuſius Fl. ſeu Genaſus Liuio, Ptolemæo Panyaſus: Theueto *Spirnaſſe*, ſed hoc nomen tribuit & ſequenti; meliùs *Arzenza*.

Apſus, aliter & Thapſus Fl. *Vreo* Nigro eſt, meliùs *Spirnaza*.

Lous Fl. Ptolemæo, Straboni Aous, Plinio, & Melæ Æas, Sequeſtro Aras, Dioni Auas, Plutarcho Anius, Appiano Alorus decurrens inter duos montes Aſnaum, & Æropum, itérque exiguum in ripâ relinquens, Philippi Regis clade inclytus, & Romanorum de eo victoria: hodie *Polina*.

ALBANI: Albanopolis: plerique hodie putant eſſe *Croiam*, aut certè hanc ex illius ruinis excitatam.

EORDÆI, ſiue EORDEATÆ:

Scampis, ſita in viâ Egnatianâ, cuius meminit Strabo, & apud veteres celeberrima.

Lycus vrbs Eordæorum, immo & fluuius Plutarcho in Flaminio, iuxta Deſſaretios populos, qui non procul abſunt.

DASSARETII, ſiue DASSARETÆ:

Lychnidvs, vrbs Illyrici Liuio, Macedoniæ Ptolemęo; ſita eſt ad lacum cognominem, quem Polybius Lychnidiam vocat, Vibius Sequeſter Digniſtum, Nicephorus Callixtus Lychnedum, & Daſſaritem, vnde ait Drillum fluuium euolui: hodie Sophiano *Lago dell'-Ocrida*. Varia huius vrbis nomina, vide apud Ortelium in voce Taureſium: hodie dicitur *Ocrida*, aut *Akhria*.

Horrea Daſſaretarum, de quâ nihil occurrit.

Pellium cuius meminit *Liuius* lib. 31. ad Erigonem fluuium hanc vrbem locat Arrianus in Alex. Exped.

Antipatris, clade ſua celebris, quoniam ſuis mœnibus freta, & natura loci Romanis obſtitit, à quibus expugnata, & incenſa eſt.

DEVRIOPES.
- STYMBARA Straboni, Liuio Stubara, quam belli ſedem Perſeus elegerat contra Illyrios, & Gentium Regem, vnde ei omnia ad bellum ſuppetebant, ſed & prædarum receptaculum erat.
- Europus in Matiâ Regione, fortè eâdem quæ Macetia, cuius meminit Euſtathius. Plinius hanc vrbem fluuio Ludiæ affigit.

PARTHIÆI, à quibus Parthi Aſiani dicti ſunt etiam à veteribus Parthiæi fortè ex ambitione Macedonum, inquit Euſtathius: apud Stephanum hi populi numerantur inter Scythicas gentes quæ in Europam irruperunt.
- Eribæa vrbs de quâ tacent veteres.
- Bertecesius mons Ptolemæo, Bertiſcus Epitomiſtæ Strabonis.

PELAGONIA cognominata Tripolitis à tribus vrbibus ex Pelaſgiotide Theſſalicâ decerpta eſt. A Liuio pro vrbe ſumitur, & ponitur caput huiuſce partis: tres vrbes hæ nominantur.
- Dolicha præcipua vrbs huius tractus, hodie *Techala*, vel Alchria
- Pitheum, vel Pithium, cum duabus aliis, in orbem diſpoſitis.
- Azorus Straboni, ſeu Azorium Ptolemæo, ad radices montis Bertecefij.

STYMPHALIA.
- GYRTONA, Gyrton Plinio, & Stephano, ſed ab hoc Theſſaliæ ciuitas dicitur. Huius vrbis incolas vocatos eſſe Phlegyas tradit Strabo, vrbem autem vt & Regionem Andrein. Nardus hodie dici putat *Tachi-volicati*.

ORESTÆ, ſeu ORESTIS, nomen accepit ab Oreſte, qui hîc rerum potitus eſt dũ profugus matre cæſâ erraret, & dicitur cõdidiſſe Argos Oreſticum cuius ignoratur ſitus.
- AMANTIA, duæ vrbes eiuſdem nominis, vna ad mare, altera in Mediterraneis, quarum incolas Plinius Amantinos vocat, fortè Amantes in Etymologico.
- Oreſtia Stephano, forte eadem quæ Argos Oreſticum, ſed eius ignoratur ſitus.
- ATINTANES, ſeu
  - Græciæ populi quos Thucydides Moloſſis annumerat; Liuius & Polybius eos Macedoniæ contribuunt: Plinius ab iis con-

Gens hæc Moloſſica fuit, & primùm Regio Epiri, mox Macedoniæ.	ATINTANES	conditas eſſe Piſas credidit. Appianus qui hanc partem ex Macedoniâ decerpſit, eos in Illyrico collocauit.

ELYMIOTÆ.

BVLLIS Ptolemæi, Colonia Bullidenſis Plinio, cuius incolæ Bylliones Strabonis, Cæſari 3. Ciuil. Bellidenſes, à quo collocantur in Illyrico.

Elyma oppidum mediterraneum, hodie *Canina* Sophiano.

Celydnus Fl. aliter Pepylichnus, & Elidunus, limes Macedoniæ ab Auſtro; hodie *Salnich.*

Saſo, Saſſo Silio, Inſula matis Ionij perperam tribuitur Italiæ à Lucano 2. Pharſ.

Spumoſo Calaber perfunditur æquore Saſon,

apud Antoninum Saco nominatur; hodie *Saſſiko* eſt.

§. 5. *Sinus Macedoniæ.*

SINVS STRYMONICVS — A Strymone Fl. nomen accepit qui in eum euoluitur inter Thraciam & montem Atho: hodie certò *l Golphe de Monte Sancto*; errauit enim Caſtaldus, qui credidit vocari *le Golphe de Conteſſa.*

SINVS SINGITICVS — Aliter Singæus dictus, & Singicus ab vrbe Singo, videtur à Diodoro Siculo dici Eliacus malè à Caſtaldo hodie vocari putatur *le Golphe de Monte Sancto*, eſt enim omnium iudicio *le Golphe de Conteſſa.*

SINVS TORONAICVS — Aliter Toroneus ab vrbe, malè à Pintiano confunditur cum Mecybernæo : hodie dicitur *le Golphe d'Atomana*, nemine reclamante.

THERMAICVS SINVS — Seu Thermæus à Thermis vrbe Macedoniæ, vbi poſtea Theſſalonica vt quidam arbitrantur. Dicitur & Antonomaſticus Macedonicus; apud Pomponium Melam Mecybernæus, quia docet in Mecybernæum ſinum Axium Fl. aquas ſuas immittere, at Axius cadit in Thermaïcum ſinum : erat autem Mecyberna Olynthiorum nauale : hodie omnium iudicio nominatur *le Golphe de Salonichi.*

CAPVT III.

Deſcriptio Geographica Theſſaliæ.

NVMERANTVR in Theſſalia quinque prouinciæ, quarum partes aliquæ decerptæ ſunt, vt Macedoniæ contribuerentur; & ſæpe apud veteres vtriuſque limites confuſi ſunt: quare non miraberis ſi quas vrbes tribuimus Theſſaliæ, Macedoniæ aſſignantur à quibuſdam, aut vice verſâ.

PELASGIOTIS à *Pelaſgia* ſic dicta, quod nomen totius regionis fuit,

LARISSA, Theſſaliæ caput Liuio in campo Pelaſgico ſita, cuius conditor Acriſius, à Lariſſâ filiâ ſic nominata: alij à Pelaſgo ipſo conditam volunt, & dictam Pelaſgicum Argos; vide Pauſaniam in Corinthiacis, qui hanc litem dirimere nititur. Ad eam cæſus Acriſius à Perſeo diſci caſu, hodie *Larizzo* nominatur.

Scotuſa, ad quam vrbem locus dictus κυνὸς κεφαλαί, vbi victus Philippus à T. Quintio Flaminino: Plutarchus hunc locum ita dictum putat, quia ſcopuli in collibus Canum capita videntur repræſentare. Peſſimè hæc ciuitas habita eſt ab Alexandro Phereorum Tyranno: tempore Pauſaniæ deſerta, & infrequens.

Gonnus, ſeu Gonuſa, ciuitas Perrhæbeorum Straboni, & Stephano: à Liuio lib. 36. ponitur in faucibus ſaltus Tempe; dicta eſt à Goneo filio Cyphi. A Strabone locatur ſub Olympo; ab ea dictus Antigonus Gonatas. Vtrum autem eadem ſit cum Gonnocondylo, quam poſtea Philippus Olympiadem dixit, alij aiunt, alij negant; vide Ortelium ad vocem, Gonnocondylum: *periit omnino.*

Peneus Fl. pulcherrimus, ideóque peculiares ei tribuuntur honores, ait Maxim. Tyrius Serm. 38. dictus & Araxes, inquiunt Strabo, & Stephanus, ab ἀῤῥάσσω *ſcindo*, quòd ſibi viam aperuerit. In Sibyllinis oraculis dicitur Stygius: tempore Euſtathij dicebatur Salaprias, quod tamen negat Tzetzes; hodie *Salampria.*

Atrax vrbs ſic dicta ab Atrace filio Penei, ad eam habi-

vt præmonuimus in Hiſtoricis.

tabant Lapithæ, dicti vt & Perrhæbi, Pelaſgiotes.

Pamiſus Fl. cadit in Peneum Herodoto teſte lib. 7. hodie *Pontignamaranta*.

Titareſius ruit quoque in Peneum, & Gonnos alluit; ab aliis Eurotas, aut Eurotus dicitur, & hodie nomen antiquum retinet *Titareſſo*: de eo in Admirandis.

ESTIOTIS Ptolemæo, HESTIÆOTIS Straboni, ESTIÆTIS Suidæ.

TRICCA, ſeu Trica, Dolopibus vicina Straboni, & Pindo monti. In ea fuit Æſculapij tēplum, & multæ tabulæ indices morborum depulſorum; hinc enim quidam referunt oriundum Æſculapium: hodie *Tricala*.

Gomphi à quâ vrbe non procul naſcitur Peneus, Plinio teſte: ſita erat in agro feraciſſimo, vt colligimus ex Cæſare: eâ enim captâ multos ex ſuis vino & ingluuie perdidit.

Pheca vrbs circa Gomphos, quam ope Romanorum Aminander Rex Athamanum cepit, Liuius lib. 32. Malè Phecacum apud Ortelium dicitur.

Ithome, aliter Thome inquit Strabo, quam Homerus vocat κλωμακόεσσαν *aſperam*.

Ctemene ciuitas Dolopum Homero, quare & dicta Dolopias, data Phœnici à Peleo, ait Stephanus.

Curalius fluuius, & Coralius à quibuſdam in Bœotiâ malè collocatus: hodie *Onocero*.

Phœnix fluuius, hic in Peneum cadit: nunc ſine nomine.

THESSALIOTIS nomen totius Regionis leuiter inflexum

HYPATA celeberrima Theſſaliæ Apuleio. In eâ ſolebant Ætoli conuentus celebrare; Liuius lib. 32. Ad eam populi ÆNIANES quorum erat primaria.

Metropolis cuius Cæſar meminit. Arcem habebat munitiſſimam, in quam Ætoli confugere, ideóque vrbem Philippus incendit. Hæc ſponte ſeſe dedidit T. Q. Flaminino.

Thaumaci locus munitiſſimus, vnde campi Thaumaci proſpectu mirabiles, ex quibus vrbi nomen inditum: depingitur vrbs illa apud Liuium lib. 32. vbi Philippus eam obſidens deſcribitur.

Cyphata Caſtellum eminens in Dolopibus, cuius meminit Liuius lib. 32.

Zz ij

reti-nuit.

Apidanus Fl. hîc iungitur Peneo apud Herodotum lib. 7. hodie *Epideno.*

PHTHIOTIS

naſcentis Græciæ incunabula, vt in Græciâ dicemus, vnde omnes Achillis Cõmilitones. *ſic* dicta *à Phthia vrbe* Achillis patriâ, quę vbi ſita fuerit tacent veteres,

Pharsalvs Ptole. Pharſalis Liuio, Palæo-Pharſalus, Oroſio, & Eutropio, Pharralius Stephano; à quâ *Pharſalici Campi* dicti, victoriâ Iulij Cæſaris in Pompeium nobiles. Florus putat dictos Philippicos eſſe Cãpos cap. 6. l. 4 dum ait *Caſſium Brutum eandem arenam inſediſſe quæ fuerat fatalis Pompeio*; ſed hoc ex Appiano ſuprà refutauimus. An dicta quoque ſit Phthia neſcio, credidit Cælius Rhodiginus: *periit.*

Eretria cuius meminere Strabo & Liuius. Hanc ſuſpicatur Eubæenſium Gerbelius.

Thebæ Phthioticæ, & Phthiæ ſub Crocio Campo, non longè à mari, Liuio, poſtea Thebæ Philippi, ſeu Philippopolis, Polybio teſte; hodie *Zitton.* Huius vrbis Nauale dicebatur Pyraſus 20. ſtadiis ab eâ diſſitum.

Lariſſa Penſilis Κρεμαστή, olim dicta & Argos, & Pelaſgia inquit Euſtathius. Hodie Sophiano *Larizzo.*

Lamia in tumulo ſita vnde longiſſimus proſpectus, à Lamio Herculis filio, aut à Lamiâ Trachiniorum Reginâ. Ab ea dictum eſt bellum Lamiacum geſtum ab Athenienſibus in Antipatrum duce Laoſthene.

Echinus ad fauces Sperchij fluuij, quæ olim ab aquis damnum non leue paſſa eſt.

Heraclea cognomento Trachinia, quia antea Trachin *ab aſperitate*, quamquam vetus Trachin ſex ſtadiis à noua diſſita eſſet ad Fl. Aſopum. Ad hanc ſe combuſſit Hercules, Deianira in eâ interemit ſeſe: hodie *Comarus* Pineto dicitur.

Oeta, mons aſperrimus cuius extrema Thermopylæ nominantur. In eo locus Pyra dictus in quo ſe combuſſit Hercules, vbi ſacrificauit Acilius Conſul. Ei connectuntur ab auctoribus Corax, Othrys, Calidromus: hodie *Banina* Sophiano eſt.

Otrys mons Dolopibus conterminus, niue diu obtectus, Cænei Perrhæbi, & Lapitharum ſedes. Lyncibus abundabat: à Vibio collocatur in Thraciâ. Ad eius ra-

Cælius Rhodiginus dici hodie putat *Pharſalam*, ſed ſine teſte loqui videtur.

dices populi Melienſes, quorum meminere Xenophon, atque Thucydides.

Enipeus Fl. cadit in Peneum apud Herodot. lib. 7. Liuium, & Strabonem. Malè hunc cum Pharybo confudit Theuetus.

Amphryſus Fl. Apollinis exilio, & gregibus clarus: vulgò in Magneſiâ collocatur, ſed hunc quoque agrum alluit, apud Plinium lib. 31. cap. 2. alio nomine Pyrrha dicitur: Aphryſus aliter dicitur, vnde populi hunc accolentes Aphryſi: cadit in Enipeum, & huic iunctus, in Peneum: de eo in Admirandis.

Sperchius Fl. cui deuota Achillis Comà, Brenni & Gallorum tranſitu memorabilis apud Pauſaniam in Phocicis; apud Apollodorum Βῶρος dicitur: hodie *Agriomela* Sophiano.

MAGNESIA, ab Ouidio ÆMONIA, apud Valerium Flaccum MA-

PHERÆ ſic dictæ à Pherete Crithei filio, vel Pherâ filiâ Æoli, cuius in medio fons Hyperia celeberrimus. Duplices fuêre, Veteres & Nouæ 8. ſtadiis à ſe inuicem diſtantes, ait Stephanus. Hîc rerum potitus Alexander Tyrannus Pheræus, de quo Pauſanias, & Plutarchus in Pelopidâ. Hodie aut *Sidero*, aut *Ieruſat*, aut *Ieniſar*.

Melibæa cognomento ὀλιζών, Theſſalicè pro ὀλιγών *Parua*, patria Philoctetis, Oſſæ M. radicibus affixa, quam deſerere conatus eſt ſæuiente in eâ ſeditione, & in Italiâ Petiliam condidit. Eius meminere Liuius, & Herodotus.

Iolcos λατρεία cognominata, quaſi *famula*; cuius ſeruitutis multæ cauſæ ab antiquis proferuntur. Ab eâ Theſſalia dicta Iolcitis, item & Iaſon Iolcites inde miſſus ad vellus aureum. In eâ vrbe ludi funebres inuenti ſunt ab Acaſto, vt tradit Plinius.

Demetrias Ptol. Demetrium Liuio, fortè Pyraſus Strabonis, quondam & Sicyon vt vult Gregoras. A Plinio malè cum Pagaſis confunditur. Condita eſt à Demetrio Poliorcete filio Antigoni: in quâ & ſepultus eſt. Fuit aliquandiu Regia Macedonum, & Nauale,

GNES CAMPVS, & indigenæ MAGNETES apud Euſtathium: apud Ptolemæum hæc regio cõfunditur cum

in quâ & Ætoli celebrauere comitia ſua, & numerata inter Græciæ compedes. Hodie *Dimitriada* Sophiano.

Pagaſæ Pherarum nauale, ſic dictæ apud Strabonem, vel quod hîc compacta prima nauis Argo, vel ἀπὸ τῶν Παγῶν, ſeu Πηγῶν *fontibus*, qui hîc multi.

Tempe cognomento Theſſala, Heliconia, Phthiotica, & Theumeſia: eleganter depinguntur ab Æliano 3. Var. cap. 1. & Plinio lib. 4. quinquies mille paſſus patent in longitudinem, latitudo ſeſquiiugerum non ſuperat inter Olympum, & Oſſam montes, qui iuncti aliàs ſtagnum efficiebant: poſtea reuulſi ſunt, vel ab Hercule vt aiunt Lucanus, & Seneca, vel à Neptuno vt Claudianus, vel terræ motu vt Athenæus lib. 14. Ab iis omnia amœna loca dicta ſunt Tempe: à Grammaticis quibuſdam ineptè pro vrbe ſumuntur.

Oſſa mons, Lapitharum domicilium, & leonibus abundans, vt vult Pauſanias: in eo locus dictus Scalæ Alexandri, cuius meminit Polyænus. Hodie *Coſſovo* ſeu Κίζζαιον ὄρος Sophiano eſt, Pineto *Olira*.

Olympus mons, Deorum οἰκητήριον, ſeu ſacrum templum, ἀγάννιφος Homero *obductus niuibus*, ſeu *valdè niuoſus*: cùm leges apud veteres ad Olympum montem celebrari ludos Olympicos, non hunc intelliges, ſed Peloponneſiacum, quandoquidem Euſtathius, & Apollonij Scholiaſtes notant Piſas Elidis ſitas eſſe inter Oſſam & Olympum, Theſſalicis montibus cognomines. Eius vertex ſupra mediam aëris regionem aſſurgebat, vbi Ara Iouis in qua cineres toto anno reſtant impermixti; nemo huc conſcendere poterat, niſi admotis naſo ſpongiis oleo plenis; lege Plutarchum in Æmilio, à quo plura de hoc monte diſces.

Pelion mons in Campo Pelaſgico collocatur à Strabone, Centaurorum & Lapitharum rixis celebris, itémque nuptiis Pelei, & Achillis educatione per Chironem Centaurum: *Petras* appellatum ſuo tem-

Phthiotide, & Pelaſgiotide.

pore tradit Tzetzes.

Bœbeïs Palus Macedoniæ Straboni, aliis Theſſaliæ, Bœbe Stephano: vulgò admouetur Penei Fl. oſtio, meliùs remouetur: hodie *Eſero* Sophiano.

Magneſia Promontorium, Sophiano *Cabo Verlichi*, conuenientiùs *Cabo S. Georgio.*

Sepias Promonrorium ita dictum à Thetide, quam dum ſequitur Peleus in Sepiam mutata eſt, ſic Apollonij Scholiaſtes: hodie *Quecatumo.*

Sinus Theſſaliæ.

OETÆVS SINVS Minutus, cuius meminit vnus Ptolemæus, ab Oetâ monte qui in eum procurrit. Videtur confundendus cum Maliaco cuius Ptolemæus non meminit; & verò in Maliacum Oeta deſinit.

MALIACVS SINVS A populis illum accolentibus MALIENSIBVS ſic dictus vt Plinio placet; vt Stephano à Malo Amphictyonis filio. Melis apud Herodotum dicitur à Melide regione, Melineus à Thucydide lib. 8. Malicus Polybio, Lamiacus ab vrbe Lamiâ apud Pauſaniam: hodie *le Golphe de Zeiton.*

PELASGICVS SINVS. Plinius ab vrbe Pagaſa Pagaſicum vocat, & Strabonis Epitomiſtes Pagaſiticum, Mela Pagaſæum: Iolciacus Ouidij eſt, Demetriacus Liuij lib. 29. Oroſij Macedonicus: hodie *Golphe d'Armiro.*

CAPVT IV.

Deſcriptio Geographica Epiri.

GRÆCI in Epirum ſeſe inſinuantes diuiſioni dedêre locum, quâ in Barbaram, & Græcam diſtinguitur. Barbaram voco quæ ab indigenis retenta eſt, Græcam quam Græci incoluere, vel deductis coloniis, vel vt auxiliares euocati. Hæc diuiſio ex Strabone, & Hiſtoriâ Græcâ colligi poteſt.

§. 1. *Epirus Barbara.*

CHAONIA

- ORICVM vrbs,& portus à Colchis condita, Plinio; Straboni Oreum; de eâ multa Liuius: Gerbelius putat eſſe *Velona*, nobis *la Valone*. Niger *Orcha*.
- Pharſalus vrbs circa Ceraunios montes ad quam Cæſar ſuos milites expoſuit; ſic ille lib. 3.
- Phœnice cuius meminere Liuius atque Polybius: poſtea Hadrianopolis, vt pleriſque videtur: alij tamen duas vrbes diſtinguunt.
- Antigonia, apud Stephanum Ἀντιγόνια, ab Antigono condita, ſed quo dubitatur: populi Antigonenſes, Plinio.
- Chimera, Plinio Caſtellum in ora Epiri in Ceraunijs, vbi dulcis aqua è mari effluit. Meminit quoque Thucydides Chimerij portus, & vrbis: hodie *Chimera*.
- Acroceraunia iuga, ſeu montes Ceraunij, ſic dicti quòd ſæpe fulmine percellantur, vt ait Euſtathius in Dionyſium: quod nomen poſtea ſummis montibus tributum, maximè ſi in mare procurrerent: hodie *Montes de Chimara*, ſeu *Chimera*, & *Chimarioti*.

THESPROTIA ET THES-

- BVTHROTVM in introitu ſinus Pelodes ſitum, diſtans à Corcyrâ 12. Paſ. Mil. Hanc vrbem alij à Buthroto Heroe, alij à Boue percuſſo in ſacrificio Heleni, aut Æneæ & Anchiſe hîc moriente: hodie *Butrinto* Sophiani, aut *Butronto* Moletij.
- Mæandria cuius meminit Plinius, hodie *Alandria*.
- Nicæum in Paroræis ex quibus Fl. Aracthus fluit ex monte Timpâ, vnde & populi Timpæi, Ætoli, & Macedones dicti.
- Cichyrus olim Ephyra ad ſinum Glycum, & ad Cocytum Fl. vt ait Pauſanias in Atticis. In eâ coniecti in vincula Theſeus & Pyrithous à Rege Theſprotiorum, cuius Proſerpinam vxorem rapere tentabant.
- Cocytus Fl. aquâ inſuauiſſimâ fluens, & cadens in Acherontem, ſeu in communem cum Acheronte ſinum Glycum: quare Acheronti permiſceri à veteribus.

bus creditus; lege Plutarchum in Theſeo.

PRO- Thyanis Fl. Theſprotiam & Ceſtriniam diſterminans, oritur ex Berteceſio monte Thucydidi: hodie *Calania* Theucto.

TIS Ceſtria Ceſtriniæ vrbs, quam Cammaniam Stephanus vocat.

NICOPOLIS in Caſſiopæis Straboni, in quam Auguſtus Cæſar vrbes circumpoſitas bellis attritas, quaſi in vnam coloniam deduxit, cui & dedit honorem Amphictyonum, quidam ex eâ & Actio perperam vnam conflant. Nomen ei fecit Plutarchus in Antonio ex Nicone Aſino, cui ruſticus inſidens incidit in Auguſtũ paulò ante pugnam. Ab Epiphanio dicitur Nicopolis ad Orientem, ab Athanaſio Nicopolis Borealis; & in eâ inuentam ferunt ſextam editionem quam in Hexapla ſua Origenes contulit: hodie *Preuza*, vel *Preuexa*, vel *Priuiſè*, vel *Dardanelle*, in ſinu *dell' Arta*.

CAS-

Pandoſia cognominis ei, quæ eſt in Lucanis, quam fugiens Alexander Rex Epirotarum, ex Dodoneo oraculo, periit in Italiâ.

SIO-

Torona ad oſtium Fl. Thyanidis, de quâ lege plura apud Gerbelium lib. 3.

Elatria apud Stephanum & Elateia: hodie nomen retinere videtur *Elatia*.

PÆA.

Elæas portus, de quo nihil apud veteres præter nomen inuenio.

Acheron Fl. quem malè Plinius in Ambracium ſinum deducit, Liuius meliùs ait cadere in Theſprotium; eſt autem homonymus Italico ad quem cæſus Alexander, cuius meminit Iuſtinus lib. 12. Ex eo & vicinis Pauſanias ait Homerum fabulas ſuas de inferis concinnaſſe.

ALME- CASSIOPE nomen iam retinet in montanis *Caſſiopeꝫ* alia autem ad mare creditur dici hodie *Ioannina*.

NE, Pindus mons, Theſſaliæ ab aliis tribuitur, hic autem ab Acroceranniis iugis ad Thermopylas excurrit, & ex medio ſui brachium emittit quod Par-

aliàs fortè

pars Caſſiopææ, vt dignoſcitur ex vrbe Caſſiope, poſtea eius præcipuâ.

naſſum facit, & deſinit in Heliconem. Hinc vides cur apud Poëtas, tria hæc nomina Pindi, Parnaſſi, & Heliconis confundantur. Videtur à Liuio lib. 32 Lyncos appellari: hodie *Mizzouo* dicitur.

Arachus Fl Liuio, Arethon Ptolemæo, & Acarnanum, Plinio Moloſſorum; præterfluit Ambraciam vrbem, & cadit in Ambracium ſinum: hodie *Spagmagmurisi* Nigro.

§. 2. *Epirus Græca.*

ACARNANA.

Activm locus Acarnanum Straboni, vbi Apollinis templum ab Argonautis conditum, vt vult Callimachus, eſt quoque promontorij nomen. Ab eo Actiaca victoria Auguſti de Antonio, caſtrorum locus eiuſdem Auguſti naualibus ſpoliis exornatus Apollini, & Neptuno conſecratus fuit: hodie *Cabo Figalo*, vel vna ex *Dardanellis* in faucibus ſinus *dell'Arta*.

Echinus, cuius meminere Plinius, & Stephanus: hodie *Tolgas*.

Aſtacus Thucydidi Acarnaniæ vrbs, quam eſſe eandem cum Strato, aut Stratone Plinij, & Strabonis fruſtrà probare conatur Gerbelius. Nam Thucydides lib. 2. vbi de eius Tyranno Enarcho loquitur, illam clarè diſtinguit à Stratone.

Stratus, vel Strato vrbs Acarnaniæ Straboni, & Plinio, Ætoliæ Liuio, validiſſima vrbs prope Fl. Acheloum, memorabilis rebus hîc à Romanis & Perſeo geſtis; Stratopolis dicitur apud Diodorum.

Anactorium in Cherſoneſo ſitum ait Strabo 40. ſtadiis ab Actij Apollinis templo, Colonia Corinthiorum, vt ait Thucydides, cuius incolas Auguſtus Nicopolim tranſtulit: Sophiano *Vonizza* eſt.

Azilia Plinio, Hazilea Straboni, ſic dicta ab Alizo Leucadij fratre, filio Icari: hodie *Natalico*.

Leucas olim Cherſoneſus poſtea à Corinthiis perfoſſo Iſthmo facta Inſula: immo ab indigenis & ex-

NIA. teris ſæpe reuulſa, ſæpe continenti reddita eſt ventorum flatibus, & maris eluuie; ſic dicta eſt vel à Leucadio filio Icari, vel à ſcopulo candido in quo templum Apollinis, de quo Maro 3. Æneid.

Et formidatus nautis aperitur Apollo.

Antea Neritos dicta fuit; hodie *l'Iſle de Sainčte Maure*.

AMPHILOCHIA

Argos Amphilochicum dictum, ab Alcmæone ciuitas condita, quando communibus auſpiciis cum Diomede Acarnaniam, & Ætoliam adminiſtrabat, & in gratiam fratris Amphilochi, quem vnicè diligebat, dixit Amphilochicum, ita Strabo lib. 7. ex Ephoro. Thucydides tamen lib. 2. ait ab Amphilocho Amphiatai filio extructam eſſe, cùm ei prius Argos non ſufficeret. Fuit olim ciuitas opulentiſſima; ſed demum cladibus attrita Ambraciotas vocauit, à quibus Græcorum mores & linguam didicit: *omnino periit.*

Aphas Fl. in ſinum Ambracium cadit, dicitur tamen Moloſſorum Fl. apud Plinium; hodie Pineto eſt *Inacho*.

ATHAMANIA, vbi populi *Perrhœbi*, & *Dryopes*: homines erant exules & vagi quos in Theſſaliâ Stephanus, Plinius in Ætoliâ collocant; ſed vtrobique vixerunt hîc quoque AGRÆI, de quibus iam in eorum vrbe Ephyrâ.

Argithea caput Athamaniæ, vt ait Liuius lib. 38. cuius Rex Animander ope Ætolorum regno reſtitutus, & poſtea à Philippo fugatus.

Ephyra vrbs Agræorum, quæ Straboni gens Æolica fuit, Stephano Acarnanica; Thucydides confinem facit Acarnaniæ, & meminit eius Regis, qui bello Peloponneſiaco vtriuſque partis communis amicus fuit.

DOLOPIA { Menelais in Dolopibus ad Pindum Montem.

MOLOSSIA,

Dodone, & Dodoa, & Cæneum vrbs Moloſſidis Stephano, Theſprotidis Pauſaniæ; ſic dicta à Dodone filia Oceani, vel filio Iouis & Europæ. de huius Oraculo, & Columbis fatidicis lege Herodotum in Euterpe. De quercu loquaci quam hîc fabulæ reponunt, & de ære Dodoneo conſule Mythologos.

ſeu MO-LOS-SIS. Ambracia colonia Corinthiorum in intimo ſinus receſ-ſu qui ab ea nomen habet, à Thucydide *μαχιμωτάτη*, ab aliis *εὐδαίμων* dicitur. Subiecta eſt (inquit Liuius lib.38) tumulo aſpero. Incolæ Perreanthen vocant: Regia erat Pyrrhi, & à Romanis tantùm proditione capta fuit: eius incolæ dicti Ambraciotæ: Sophiano nomen retinet, Nigro *Larta* eſt, meliùs *Arta*, vnde ſinus *dell'Arta*, vt obſeruauit Leonicus.

Paſſaro Paſſaronis, cuius ſæpe meminit Liuius, hibernis Ro. Proconſulum, & Prætorum clara. Hîc quotannis olim Rex Epirotarum & populus iurabant, hic ſe ex animo obſecuturum, ille ex legibus ſe imperaturum.

§. 3. *Sinus Epiri.*

SINVS BV-THROTI. Aliter Pelodes dictus, in cuius introitu ſita eſt vrbs Buthrotum, vnde quoque hodie ſinui nomen: *le Golphe de Butrinto*, aut *de Butronto*.

GLY-CVS SINVS. Aliter Theſprotius dictus, apud Strabonem Dulcis palus; nam ait Acherontem Fl. exiſtere ex Acheruſiâ palude, & cadere in Dulcem paludem: in hunc quoque ſinum cadit Cocytus Fluuius.

AMBRA-CIVS SINVS. Victoriâ Actiacâ celebris, in quo de Imperio dimicarunt Antonius, & Auguſtus. Is ſenſim oblimatur, quandoquidem vrbs olim in eius littore, iam procul diſtat. Dicitur hodie *le Golphe dell'Arta*, meliùs quàm *de Larta*.

CAPVT V.

Deſcriptio Geographica Thraciæ.

QVIDQVID de Thraciâ dici debet (vt Inſulas eius prætercream de quibus in Græcia agemus) ad tria capita reuocari poteſt. Diuiditur enim in Thraciam cis Rhodopem, Thraciam trans Rhodopem, & Thraciam Cherſonneſum.

THRACIÆ DELINEATIO.
MŒSIÆ INFERIORIS PARS.
PONTI EVXINI PARS.
PRO PONTIS SEV MARE
ASIÆ MINORIS PARS
MARIS ÆGÆI PARS
SINUS STRYMONICUS
HELLESPONTUS
BOSPHORUS THRACIUS
BENNICA
BESSICA
SAMAICA
Philippopolis
Nicopolis ad Hæmum
Perinthus
Byzantium
Calcedon
Lysimachia
Abydos
Lampacus
Cyzycus
Apamea
Ida Mons
Samos
Imbros
Lemnos
Thassus
Tenedos
Apolonia Magna
BEBRYCIUM

§. 1. *Thracia cis Rhodopen.*

MÆDICA aliter GRÆCIA MACEDONICA

- **VRBES**
  - PHILIPPI, de quâ vrbe, in Macedoniâ.
  - Oeſima ad oſtia Ziſacti Fl. quam à Septentrione premit Praſias lacus, cuius meminit Herodotus, & vicinam habet æris fodinam.
  - Doperus Thucydidis, Antonini Topinium, ſeu Otopinium, Procopij Toprus, hodie *Puſio* Sophiani, *Ruſium* Lydo-Ioanni.
- **POPVLI**
  - DERSÆI, quorum meminere Thucydides, & Herodotus.
  - MEDOBITHYNI: eorum mentio apud Liuium, & Strabonem.
  - SYROPÆONES: de iis loquitur Herodotus lib. 5.
  - TVRPILI, aliter TORPIDI, quorum meminit Appianus 4. Bellorum ciuilium: circa Philippos habitabant.

DROSICA à Droſis populis ſic dicta, qui fortè Trauſi, vel Thrauſi Liuij, aliter Agathyrſi dicti, vt

- **VRBES**
  - NICOPOLIS ad Neſſum cognominata, Iornandi ad Iatrum, quia hic Iatrus fluuiolus cadit in Neſſum: *ruinæ Nicoboli.*
  - Abdera, quæ à Clazomeniis amplificata dicta eſt Clazomenæ, inquit Solinus; patria Democriti, cuius incolæ ſtupidi locum dedere Prouerbio: hodie Sophiano eſt *Polyſtilo*, Nigro *Aſperoſa*, Nardo *Aprizza.*
  - Maximianopolis, quam aliqui cum Abderâ malè confudere, antea Porſulis, Imparis, & Pyrſus, niſi nomina corrupta ſint.
  - Tinda ſtabulo Diomedis clara Plinio lib. 4. cap. 11. quare apud Antoninum dicitur ſtabulum Diomedis, à Pomponio Mela Turris Diomedis, apud Martianum Tirrida corruptè A Stephano malè in Calcidica regione collocatur.
  - Biſtonia vrbs, & lacus Biſtonis, Solino ſtagnum Biſtonium, tempore Strabonis Aphnetis dicebatur, & in hoc multi fluuioli cadunt quos

ait Stephanus: aliqui tamen Droſos à Trauſis diſtinguunt.

BES

nominamus in tabulâ, Sophiano *Poru*, Bellonio *Borun* dicitur.

Maronea ad oſtium Iſmari Fl. Homero Iſmarus, vt volunt Suidas, & Tzetzes, licèt Plinius eas diſtinguat Priùs Ortagurea dicebatur, vt ait idem Plinius, poſtea Hipparchia, vt legitur in Diogenis Epiſtolis; item & Cynoſſema, vt tradit Cedrenus: hodie *Marogna*.

POPVLI

Cicones Thraciæ gens Melæ ad montem Iſmarum & Hebrum fluuium. Homerus Iſmarum montem eorum ſedem aſſignat, quem Niger ait olim dictum Ampelon; vnde?

Bistones: de quibus lege Iſaacium Tzetzem; & hi à Poëtis ſæpe pro omnibus Thracibus vſurpantur.

SAPAICA à populis Thraciæ SAPÆIS, quorum meminit Appianus, quarto

VRBES

Ænevm & Ænvs Thraciæ oppidum liberum, vbi Polydori tumulus apud Plinium, Æneæ opus vt Maro docet, olim Straboni Poltiobria, Stephano Poltumbria, & Apſynthus: hodie Græcis *Eno*, Turcis *Ygnos*, à qua ſinus dictus eſt γόρφο δι' Ενος à recentioribus Græcis.

Cypſella, quæ poſtea Iuſtiniana Noua, ad Fl. Melam, aliis ad Hebrum, Cypſelus Straboni, hodie *Chapſilar*.

Biſanthe Samiorum cognomine Pomponio Melæ, Ptolemæo Rhædeſton: hodie *Rhodoſto* Ortelio, Beniamino *Doroſton*.

Pactya in Propontide, à quâ non procul verſus Orientem nouus murus Xenophontis: hodie *Panydo* Sophiani.

Aphrodiſias non procul à Fl. Melæ oſtiis: *intercidit*.

POPV-

Hebrvs Fl. antè Rhombus Plut. de Fl. Eurus apud Arrianum 1. Exp. Alex. Oeagrius cognominatus, & Aurifer, hodie *Mariſa*.

Melas Fl. Melanus Liuio, qui Xerſis copiis non ſuffecit. Ab eo Melas Sinvs, ſeu Niger,

libro bellorum ciuilium.

LI

& Cardianvs: hodie *Lariſſa*, vt tabulæ antiquæ, vt recens quæ ad me miſſa eſt, γόρφος δι' Eros, *Golphe d'Eno*.

Doriscvs Campvs, cuius meminit Herodotus: eo autem copias ſuas Xerſes non numerauit, ſed dimenſus eſt.

CORPIALICA à *Corpillis*, Thraciæ populis, quorum mentio apud Plinium, & Solinum.

Vrbes

Perinthvs antea Mygdonia dicta, poſtea Heraclea ab Hercule, vt ait Tzetzes: hodie *Heraclia*, Sophiano, cui ferè omnes aſſentiuntur; repugnant Bellonius qui *Rodoſto*, & Caſtaldus qui *Pantiro* vocari aiunt.

Ganos Xenophontis, Plinio Gonos, Æſchyni Ganis Ganidos in Propontide: Ganorum etiam Montium meminit hîc Gregoras.

Traianopolis à Traiano Imperatore ſic dicta, ad quam Ariſteus Fl. ex Rhodope monte fluens cadit in Hebrum: nomen retinet *Traianopoli*.

Bergulæ, & Bergulium, quod & Arcadiopolis Cedreno, hodie Mercatori *Berges*; bene.

Apros Colonia, cuius meminere Iuſtinus, & Plinius, poſtea Theodoſiopolis Cedreno, hodie *Apri* Sophiano.

Flvvii

Hebrus, de quo antea.

Arzus Ptolemæi, hodie *Chiaurlik* Bellonio.

Popvlvs

Odrysæ gens potentiſſima Thraciæ, de quibus ſuprà multa in Hiſtoricis ex Thucydide, quorum Rex reliquis Thraciæ Dynaſtis præcelluit.

VRBANA PRO-

Vrbes

Byzantivm antea Lygos dicta Plinio ad Boſphorum Thracium loco percommodo ſita; *Antonia*, vel meliùs *Antoninia*, poſtea dicta à Seuero qui eam cepit & eius mœnia ſubruit, *Anthuſa* poſtea dicta à Conſtantino, ait Euſtathius, ac demum Conſtantinopolis, item ſecũda Roma, Æterna, & Regia: hodie *Stamboul* appellatur à Turcis, de quo nomine libro ſequenti, ab aliis vulgò *Conſtantinopl*.

Phi-

VINCIA ab vrbe Conſtantinopoli ſic dicta, quę cum Antonomaſticos dicebatur,

VRBES

Phinopolis: hodie nomen retinet *Phinopoli*, Sophiano.

Delta Xenophonti, aliis Delcon, hodie Gyllio eſt *Derron*.

Rhegium, cuius mentio apud Procopiũ 4. de ædif. Iuſtiniani, à quo nõ procul lacus Myrmex.

Selymbria Plinio, Selybria Ptolemæo, Olybria Straboni, & Suidæ, antea *Sely*, cui addita vox *Bria*, quæ vox Thracicâ linguâ vrbem ſonat: hodie *perijt*.

Athyras ad oſtium Fl. cognominis Nauale Suidæ, portus Ammiano.

FLVVII

Bathinius Fl. Ptole & Paterculo, Bathias Appiano in Mitrid. Bathinis Melæ: *Bathino*.

Athyras Fl. ſeu Athyrus, Plinio Pydaras, hodie *Aqua dolce*, Carolo Rimio legato Imperatoris.

Barbyſes, ſeu Barbiſſus fluuiolus, Barabyſſus Suidæ, Brabiſſus Pauſaniæ, labitur in ſinum Ceratinum, & à Byzantinis *Cartaricon*, à Ruſticis *Pectinacorion* nominatur, à vico adiacente.

Cydarus Fl. cadit quoque in Ceratinum ſinum: & hodie *Machlena* eſt.

LONGI MVRI, ad tutelam Conſtantinopolis à Septentrione ad Meridiem ad Barbaros coërcendos, ad 60. Milliaria procurrebant, lati octoginta pedes; ita Suidas. Sed Nicephorus ei tribuit longitudinis paſſus mille quingentos, latitudinis 20. pedes, & ex ſilicibus torrentium ſic conflatos ait, vt mons potiùs quàm muri videantur. Hoc opus tribuitur Anaſtaſio Imperatori ab Euagrio. Captos autem à Barbaris Muros longos recepit Iuſtinianus, & turribus muniuit, vt ait Procopius lib. 4. de ædific Iuſtiniani. Vide autem ne hos cum Macrotycho confundas, de quo in Thraciâ Cherſoneſo mox agemus.

BOSPHORVS THRACIVS quem Græcorum alij αὐλῶνα, alij αὐχένα nominauere, hodie à Græcis λαιμὸν, à Tur-

vt antea Roma Vrbs.

cis *Bogaſin* appellatur. Sic dictus eſt à bouis tranſitu, hoc eſt vel à Inachi filiâ in bouem verſâ, vel à boue quem ſecuti ſunt Phryges ex oraculo, vel ab eo qui œſtro concitatus hunc tranſmiſit, aut à bobus quos alligant indigenæ ad rates, aut à boue in Phrygum prorâ depicto; aut denique quòd bos mugiens ab vnâ ad alteram partem facilè exaudiatur. *Longitudo* eius Herodoto eſt 120. ſtadiorum, Zoſimo trecentorum, verè 160. ex Gyllio. *Latitudo* Herodoto eſt 4. aut 5. ſtadiorum, videlicet ſecundùm duplicem latitudinem maiorem aut minorem, ex quâ obſeruatione veteres conciliabis. De eo librum erudítiſſimum ſcripſit Petrus Gyllius.

§. 2. *De Thracia cis Rhodopen.*

CÆNICA à *Cænis* populis nomen habet, quorum meminere Liuius, & Stephanus:

VRBES.

BIZIA, & Biſa arx Regia Thraciæ inuiſa hirundinibus ob Terei crimen, ait Plinius lib. 4. cap. 11. Fit eius mentio apud Æmilium Probum in vitâ Alcibiadis, & apud Plutarchum, hanc enim communiuit: *Vize* Leunclauio eſt.

Flauiopolis non procul à Biziâ vrbe, Solino.

Anchialus vrbs ad Pontum Euxinum, vbi olim Meſſa ſita erat, vt vult Plinius: Sophiano *Anchialo*, Mercatori *Lenkis*, aliis *Achello*.

Sarpedonia, & Sarpedon, vrbs & petra; ſic enim eam vocat Apollonij Schol. Apollonius 2. Argon. ad Erginum Fl. eam locat, ante Hæmum montem eam deſcribit Vetus Interpres.

Salmideſſus, & Halmydeſſus, vnde & ſinus nomen habet: meminit eius interpres vetus Sophoclis in Antig. & in Etymologico Almydeſſi populi locantur hoc ſitu.

Plotinopolis, hodie ſi Nigro fides *Ploudin*.

APOLLONIA, Magna cognominata à Pompeio, in ſinu commodiſſimo ſita, Plinio Antium: Inſula aliis dicitur. Ex eâ Lucullus in Capitolium Apollinem deportauit: hodie *Siſſopoli* Nigro, Pinetus ait nomen retinere.

hos Plinius vocat *Canicos* — FLVVII:
- Panyſus Fl. cuius oſtio veteres Geographi Myſiam, & Thraciam diuidunt, *Lanza* Nigro eſt.
- Erginus Fl. de quo in Sarpedoniâ.
- Salmideſſus, vrbi ſuprà laudatæ cognominis.

SELLETICA, hinc *Sellete* populi Plinio, qui Dioni ſunt *Sialetæ*.

VRBES:
- DEVELTVS colonia Ptol. Dibaltum Ammiani: Curopalates ait Bulgaros eam vocare Zaguriam, ſeu Zagoriam, & Zagoram: Debellium Antonini eſt: hodie *Develto* Sophiano.
- Sadama, cuius meminit Antoninus.

FLVVII:
- Thearus Fl. quem ait Herodotus ex 38. fontibus fluere.
- Agrianes Fl. cuius meminit Herodotus, vnde & dicti populi, de quibus in Bennicâ.
- Contadeſdus Fl. cuius idem meminit in Melpomene, & ait fluere in Agrianam.

SAMAICA de quâ nihil in Hiſtoriâ.

VRBES:
- HADRIANOPOLIS quæ priùs Vſcuduma, Ammianus Vſcudama, ſcribit lib. 14. dicta & Oreſta, ſeu Oreſtias Lampridio: Tzetzes notat etiam Æliam dictam eſſe. Hodie Turcis *Endrem*, Græcis *Hadrinopoli*, nobis *Andrinople*.
- Oſtodizum, aliter Oſindizo, vox illa miſerè deformata eſt apud Anton. quam fruſtra Simlerus conatur emendare: *omnino periit*.

VSDICESTICA, de qua tacent Hiſtoriæ.

VRBES:
- NICOPOLIS ad Hæmum montem cognominata: hodie *Nicopoli* Sophiano.
- Sazarana, ſeu Saranara, & Saceanara.
- Opiſina vrbs in Mediterraneis Ptolemæo.

MONS:
- HÆMVS, vel ÆMVS, ſic enim à variis variè ſcribitur, cuius pars ex quâ Hebrus & Strimon Fluuij prorumpunt SGOMIVS dicitur apud Thucydidem, hunc tamen Ariſtoteles Scombrum vocat. Quomodo nunc vocetur non eſt facile ſtatuere. *Praſobas* Laonico eſt: apud Pinetum Italis *Monte Argentaro*, vel Catena Mundi, Turcis *Balkan*, Slauis *Cumoniza*; idem tamen Pinetus in ſuum Plinium, ait dici *Monte de Coſtegnas*, Cuſpinianus *Coſtenazo*, Lazius *Kriuicze*.

BENNICA à *Bennis* populis, qui & *Beni*, & *Bena* Plinio, *Benaſij* Stephano.

- VRBES
  - Opizum
  - Cillæ
  - Quarum meminit vnus Antoninus, nunc earum vrbium nulla ſuperſunt veſtigia.
- POPVLI
  - AGRIANES, Agrienſes, & Agræi, & Agrij, Pæones ſunt origine apud Stephanum: à Fluuio Agriane nomen habent, & eorum frequens mentio apud Herodotum, Thucydidem, Arrianum, Curtium.

SERDICA fortè dicitur à *Sardicis*, & *Sardialibus*, Dalmatiæ populis, aut illa ab his.

- VRBS
  - SARDICA vel meliùs SERDICA, vt notauit Goltzius in Inſcriptionibus, ego in pleriſque nummis legi, quomodo vocant Antoninus, & Suidas: hodie *Triadizza* Sophiano. Quidam duas diſtinguunt, & alteram in Illyrico volunt dici Daciam Sardicam.
- POPVLVS
  - PRIANTHÆ, quorum mentio apud Plinium, & Solinum, ſed ad Hebrum perperam collocantur.

DANTHELETICA, à *Denſelethis*, fortiſſimis populis, de quib⁹ ſuprà.

- VRBS
  - Pantalia, cuius meminit Procop. lib. 4 de Ædif. Iuſtiniani, Panialia Ptolemæi.
- FLVVIVS
  - Harpeſſus, ſeu Arpeſſus, apud Appianum 4. Ciuil. cadit in Hebrum.
- MONS
  - Cercina apud Thucydidem, qui Sinthos & Pæones populos coniungit.

BESSICA à Beſſis populis ſic dicta, de quibus ſuprà in

- VRBES
  - PHILIPPOPOLIS, antea Trimontium (& Hadrianopolis Ptolemæo manifeſto errore de *Hadrianopoli*) Plinio & Suidæ etiam Poneropolis; Eumolpias Sexto Ruffo, Pulendena Iornandi: hodie *Philippopoli*. Philippi Cæſaris opus eſt, non patris Alexandri vt notauit Leunclauius.
  - Pergamum vrbs Mediterranea.
  - Briſica, Milolitum — Antonino.
  - Zerua Antonino, Zerna Cedreno, fortè & Zernenſis Col. à Traiano deducta; Therra Stephani videtur.

Hiſtoricis Thraciæ. Mons: PANGÆVS adiacens vrbi Philippis, quare modò Thraciæ, modò Macedoniæ adiudicatur: antea Carmanius dicebatur, ait Plutarchus, hodie *Malaca*, & *Caſtagna* Bellonio.

§. 3. *De Thraciâ Cherſoneſo.*

HELLESPONTIA, & Helleſpontiaca, & Helleſpontus Regio dicitur apud Suidam: PALLENE Halicarnaſſeo, & Stephano, qui addit hanc à Cruſæis habitari; fertilis admodum iuxta Xenophontem Tota fuit aliquando Agrippæ, quo mortuo ad Auguſtum rediit.

VRBES:

LYSIMACHIA, aliter Hexamilium dicta, à Lyſimacho condita eſt, cùm Cardia euerſa concidiſſet, inquit Pauſanias. Hodie *Hexamili* Sophiano, *Policaſtro* Nardo.

Cardia cuius meminit Plutarchus in Eumene, item & Herodotus; Ptolemæo Cardiopolis, ex cuius ruinis Lyſimachia.

CALLIPOLIS Straboni, hodie *Gallipoli*, nomen freto dedit: Turcis *Gebbole* Leunclauio.

SESTOS, Abydo Aſiaticæ oppoſita, nota Leandri amoribus, Poſidonium etiam dictam ait Gellius. Caſtaldus ait vrbem deiectam, & locum vocari à Nautis *Malido*, alij *Bogazaſſar*, aut *Bagazaſſar* à Turcis vocari contendunt, & ſic aiunt appellari oppida in anguſtiis poſita, nos dicimus *les Dardanelles*, quæ vox quoque communis eſt, *& les Chaſteaux*, quâ voce vtuntur Franci Peram incolentes.

PROTESILEVM, oppoſitum Sigæo Pro. Straboni, Plinio, & Solino: *intercidit.*

Cynoſſema, hoc eſt tumulus Helenæ in canem commutatæ, lapidibus obrutæ à Græcis ob conuicia: *periit.*

Elæus Straboni, in Helleſponto Stephano, hodie *Critea* Nigro.

Alopeconneſos in exigua Cherſonneſo collocata, cuius meminerunt ſæpè Liuius, & Demoſthenes: *nulla eſt.*

Μακρὸν Τεῖχος: Herodotus in Melpomene, ait Miltiadem duxiſſe murum à Gordiâ (lege Cardiâ) Pactyam vſque ad ex-

Longus Murus. cludendam Cherſonneſum: meminit & huius Plinius lib. 4. cap. 11. notátque hîc vrbem excitatam eſſe à quâ muri à Propontide ad Melam, vel Meleam (lege Melanem) ſinum decurrerent, & his muris excludi Cherſonneſum. De alio muro ad tutelam vrbis Conſtantinopoleos ſuprà diximus.

HELLESPONTVS Aliter Fretum Helleſpontiacum, ab Helle ſorore Phryxi, quæ ex Ariete aureo decidens huic nomen dedit. Ideò Nazianzenus παρθένιον, Aqua Virginicida Lycophroni. Huius maximæ anguſtiæ inter Abydum & Seſtum ſunt duorum ſtadiorum Polybio, ſeptem Plinio, octo Xenophonti. Seſtiacum Pelagus, & Abydi freta dicit Auſonius; Phryxæum Pontum Lucanus, Phrygium æquor Maro: hodie *Stretto di Gallipoli*, aliter *le Bras de S. George*.

PROPONTIS Sic dicta, quòd ante Pontum extendatur; Bebrycium Mare Tzetzæ in variâ Hiſtoriâ à Bebryciâ, hoc eſt Bithyniâ quam alluit; mare Thracſum vocat Antigonus; hodie *Mar di Marmora*. ab Inſulâ Preconneſo vulgò *Marmora*, ex quâ pulcherrimum Marmor eruitur; de quâ in Aſiâ.

CAPVT VI.

Vera Græcia Hiſtorica.

PRÆMONVIMVS Græciam ita ſumptam olim diſtributam eſſe in Achaiam, ſeu Helladem, Peloponneſum, & Inſulas, de quibus antequam de more aliqua ex hiſtoriis prælibentur, aliqua proponemus, quæ toti Græciæ communia ſunt.

§. 1. *De Græciâ in communi.*

OFFEREMVS hîc primò Familiarum duarum Deucalionis, & Inachi ſtēmata ex quibus magna lux huic capiti affulgebit, quę ex Apollodoro, Conone apud Photium, Diodoro Siculo, Pauſaniâ collegimus: tum agemus more ſolito de nomine, linguis, moribus, politia, doctrina, religione, ſelibantes ea quæ ſic Græcis communia ſunt, vt neque Athenienſibus, neque Lacedæmoniis, neque aliis populis aptari queant.

NVM. I. *Græcorum origo prima* ex Deucalione ſecundùm antiquiſſimos ſcriptores.

DEVCALION, quo regnante in Theſſalia contigit diluuium *Deucalioneum*, à quo ſuſcepti

- HELLEN qui ex Orſeide coniuge ſuſcepit tres filios, qui triplex genus in Græciam inue-
  - ÆOLVS ex *Enarete* *Deimachi* filia genuit filias quinq; *Canachem*, *Alcionem*, *Piſidicem*, *Calycem*, *Perimedem*.
    - CRITHEVS à quo ſuſcepti ex *Tyrone* Salmonei fratris filiâ.
      - ÆSON, { Iaſon Dux Argonautarũ.
      - MELAMPVS à quo ex Iphianirâ filiâ Anaxagogæ filio Megapenthis Argiuorum Regis (quod regnũ ei conceſſum ob Prœti filias furore liberatas) ſuſcepti
        - Antiphas.
        - Manto.
        - Bias.
        - Pronoë.
      - BIAS qui cum Melampode regnum Argiuumtenuit, à quo ſuſceptus ex Perone
        - Talaüs vnde nati
          - Adraſtus.
          - Parthenopæus.
          - Eriphyle vxor Amphiarai.
      - PHERES
        - Admetus.
        - Lycurgus
          - Opheltes, dictus Archemorus.
    - SISYPHVS conditor Corinthi à quo ſuſceptus ex Merope filiâ Atlantis
      - Glaucus
        - Bellerophõ.
    - ATHAMAS Rex Bœotiæ à quo ſuſcepti
      - ex Nephele
        - Phryxus,
        - Helle.
      - ex Ino filia Cadmi
        - Learchus,
        - Melicertes.
    - SALMONEVS qui primùm regnauit in Theſſaliâ, mox in Elide
      - Tyro vxor Clithei: ab eâ priùs nati ex Neptuno
        - NELEVS qui fugit Meſſanam, cui nati ex Chloride filiâ Amphionis
          - Neſtor,
          - Decem alij mares, quos Hercules occidit.
          - Pero filia.
        - PELIAS Rex Theſſaliæ
          - Acaſtus.
          - Alceſtis filia.

ſunt ex PYRRHA coniuge duo filij *Hellen*, & *Amphictyon*.

xerunt *Æolicum*, *Doricum*, *Ionicum*, à 2. filiis *Æolo*, & *Doro*, & nepote *Ione*.

Filios VII. ex Apollodoro, VIII. ex Diodoro, qui addit Mimantē. Hi autem ſic ſe habent.

- DEIONE qui regnauit in Phocide — Cephalus Procridis maritus.
- MAGNETES cuius filij — Polydectes, Dictis — qui Seriphum Inſ. tenuerunt.
- MIMAS qui regnauit in Æolide, fratribus in alia loca profectis — Hippote à quo natus ex Melanippe — ÆOLVS à quo filia — Arne, ex quâ cōpreſſâ à Neptuno — Æolus Rex Inſularum Æoliarum ad Siciliā. Bæotus, à quo Bæotij dicti.
- PERIERES à quo ſuſcepti ex *Gorgophone* filia *Perſei* — Aphareus. Leucippus. Tyndareus. Icarus.
- DORVS, de quo nihil proditum, niſi quod ex eo Dores.
- XVTHVS qui expulſus à fratribus venit ad Erechtheum, cuius filiam duxit, ex quâ nati
  - ACHÆVS qui cæde præter voluntatem factâ venit in Peloponneſum, à quo Achaia dicta eſt, quæ priùs Ægialea. Repetiit tamen Theſſaliam, ibique regnauit.
  - IONE, qui à Conone dicitur Athenis regnaſſe mortuo Erechtheo, & ex eo Athenienſes Iones appellati: falſum prius; neque enim inter Reges numeratur. Meliùs Pauſanias ait fugiſſe ex Atticâ in Achaiam, vbi Selinuntis filiam vnicam Helicem duxit.

AMPHICTYON, qui pulſo Cranao Athenis regnauit.

NVM.

NVM. 2. *Græcorum origo altera ex Inacho, & Phoroneo ſecundùm veteres.*

- INACHVS adeo antiquus, vt eius parẽtes ignorentur, ideo *Priſcus* ab Horatio dictus.
  - IONE ex quâ de Ioue
    - EPAPHVS Rex Ægypti
      - LIBYA cui ex Neptuno
        - BELVS
          - DANAVS
            - HYPERMNESTRA
              - ABAS
                - ACRISIVS
                  - DANAE
                    - PERSEVS — Cuius Familiã videbis in Appendice primâ.
                - PROETVS, de cuius rebus geſtis diſſentiunt auctores.
                  - Thalaüs.
                    - Adraſtus.
          - ÆGYPTVS
            - Lynceus.
        - AGENOR
          - Cadmus
          - Phœnix
          - Cilix
          - Europa
          - Agenoris Familiam mox videbis latiùs expanſam, in Appendice ſecundâ.
- PHORONEVS frater Inachi à quo ſuſcepta.
  - NIOBE de qua ex Ioue
    - PELASGVS ex quo genitus
      - LYCAON cui nati ſunt
        - 50. filij, omnes cæſi præter Nyctimum
        - CALLISTO cui natus ex Ioue
          - ARCAS vnde dicti *Arcades*
            - APHIDAS cui 2. filij vna filia.
              - LICVRGVS
                - AMPHIDAMAS
                  - MELANIO, de quo ex Atalanta
                    - Parthenopæus vnus ex 7. Ducibus ad Thebas.
                - ANCÆVS.
                - EPOCHVS.
                - IDÆVS.
              - CEPHEVS:
              - STONOBÆA Prœti coniux.
            - ELATVS natu minor Aphidæ.

Appendix prima. Familia Perſei.

PERSEVS Danaës ex Ioue in imbrē, cōuerſo filius: Ex Andromedâ Cephei filiâ ſuſcepit 6. filios, filiam vnam.

- **ALCÆVS** cui nati ex *Hippomone* filia *Menœcei*
  - Amphitruo.
  - Anaxo filia.
- **MNESTO** cui de Liſydice filiâ Pelopis natus
  - **HIPPOTHOE** cui de Neptuno
    - **TAPHIVS** qui vrbem Taphum in Cephaleniâ cōdidit, populum Teleboas dixit
      - **PTERELAS** à Neptuno immortalitate donatus.
- **ELECTRIO**, cui ex Anaxone filiâ Alcæi nati ſunt
  - Mares nouem.
  - **ALCMENA** quam pater dedit Amphitruoni eâ lege vt Teleboas vlciſceretur: ſed ſocerum imprudens occidit; purgatus à Creonte bellum feliciter confecit.
- Ex Medeâ
  - Lycimnus ſpurius.
- **STENELVS** cui natus ex Nicippe filia Pelopis
  - **EVRISTHEVS** cui addictus Hercules: in eo defecit poſteritas Perſei, & Mycenarum regnum ad Pelopidas deuolutum.
- **HELAS**, cuius nulla poſteritas legitur.
- **PERSES**, quem reliquit apud ſocerum Perſeus, vnde ſe Perſæ ortos gloriantur.
- **GORGOPHONE** filia quæ nupſit Perieri, filio Æoli.

Appendix ſecunda. Familia Agenoris.

AGENOR ex Tele-

- **CADMVS** miſſus à patre vt Europam quæreret thebas
  - **POLYDORVS** ex Nyctëide filia Nyctei natus
    - **LABDACVS**
      - **LAIVS** 1o pulſus à Lyco: mox eo ſublato ex Iocaſtâ ei natus eſt
        - **OEDIPVS** ex Iocaſtâ matre.
          - Antigone filia
          - Etheocles, Polynices qui mutuis vulneribus occiderunt.
  - **ANTINOE**, quæ nupſit Ariſtæo.
  - **INO**, quam duxit Athamas.

phaſſa coniuge tres filios ſuſcepit, filiam vnam.

- condidit
  - AGAVE, quæ Echioni data.
  - SEMELE, quæ ex Ioue BACCHVM genuit.
- PHOENIX, cuius filiam Europam vocat Conon. Ab eo dicti Phœnices, qui toti Aſiæ tunc imperarunt, ſede Imperij Thebis Ægypti conſtitutâ.
- CILIX, vnde dicti Cilices.
- EVROPA à Ioue rapta, &c.

APPENDIX AD FAMILIAM CADMI
- NYCTEVS ex Eubæâ venit cum fratre
  - NYCTEIS
    - LABDACVS
      - LAIVS cui rapuit Lycus Imperium.
  - ANTIOPA cui de Ioue nati
    - ZETHVS
    - AMPHION
    - à Bubulco educati & matris vltores in Dirce coniuge Lyci.
- LYCVS frater Nyctei
  - Duxit vxorem Dircen; nepotiſque ſui Laij regnum inuaſit. Cepit Antiopam Epopæo nuptam quam malè multauit Dirce. Hunc interfecêre Zethus, & Amphion, Dircen ad Taurum indomitum alligarunt.

NVM. 3. *De nominibus Græcorum.*

PRIMVM nomen eſt, quod poſtmodum cæteris prælatum eſt, Græcos appellat Γραικὺς: Nicolaus Gerbelius à quodam Rege ſic dictos ait, ſed auctorem non laudat: Suidas à Pago ſic vocatos putat. Meminit eius nominis Lycophron in Caſſandrâ, vbi Achilles Γραικῶν ἄριςος dicitur; meminit & Ariſtoteles in Politicis, vbi ait iuxta Phthium populos eſſe Γραικὺς χαλυμένυς. Iidem porro, vt colligitur ex Thucydide in proœmio Hiſtoriæ ſuæ, dicti quoque ſunt Ἕλληνες, & inde probat quod ſoli Comites Achillis, nempe ex Phthiotide adducti πρῶτοι Ἕλληνες ἦσαν. Nomen autem vtrumque deinde Theſſaliæ communicatum eſt; poſtea tranſiit in Achaiam, Peloponneſum, Inſulas maris Ægæi, ac demum in Aſiæ Minoris partem, colonis eò ex Europâ traductis.

SECVNDVM igitur nomen eſt HELLAS, cuius populi Ἕλληνες ab Hellene filio Deucalionis, de quo in Græcorum origine. Qui-

dam ab Hellene Gigante, quem à Iaphet deducunt: Euſtathius, ab Hellade ciuitate Theſſaliæ, quæ nulla erit alia quàm Phthiotis; hîc enim ciuitas non pro vrbe, ſed pro populo ſumitur.

Tertivm: Achaia, vnde populi Achæi, ab Achæo Æoli filio ex Creuſâ filiâ Erechtæi. Is enim cæde ſuorum contaminatus in Theſſaliam profugit, & Theſſalos de ſe Achæos dixit; Homerus 3. Iliad. Ἀχαΐδα καλλιγύναικα.

Qvartvm: Doris incolæ *Dores*, vnde Poëtis *Dorica Caſtra*, hoc eſt Græca: à Doro filio Hellenis.

Qvintvm: Argos & Argia, ita Didymus in 18. Odyſſeæ, quò ſpectat & illud Maronis 2. Æneid.

Ferus omnia Iupiter Argos tranſtulit,

hoc eſt in partes Græcorum. Porro *Argiui* dicti, ab Argo Apidis, & Niobes filio.

Sextvm: dicti ſunt Græci Danai à Danao Ægypti fratre, filio Beli, qui Argiuos de ſe Danaos dixit, quâ voce Latini Poëtæ frequentiùs vtuntur.

Septimvm: Pelasgi à Pelaſgo nomen habent, qui primus Arcades ad molliorem vitam tranſtulit; nam & tuguriola primus excogitauit, & tunicas ex corio aptauit, & cibos exquiſitiores herbis ſuppoſuit, vt ait Pauſanias in Arcadicis.

Cætera nomina vt Dolopes Myrmidones, *quis talia fando Myrmidonum Dolopumve*, &c. Poëtica ſunt, apud quos pars ſæpe pro toto ſumitur; vel ſanè Epitheta, quorum hæc duo ſæpe Homerus vſurpat ἑλίκωπες & καρηκομόωντες.

Ελίκωπες, inquit Euſtathius ad primum Iliados dicti ſunt, vel quòd peritè remos impellerent, vel quòd omnium oculos in ſe conuerterent ἀξιοθέατοι, vel quia aſpectu truci, & minimè languido, vel quia ad Helicen, ſeu Maiorem Vrſam nauium curſum dirigerent, cùm Phœnices in minorem ſeſe conuerterent: vnde Ouidius 3. Faſt. cecinit

Eſſe duas Arctos quarum Cynoſura petatur
Sidoniis, Helicen Graia carina notat.

Καρηκομόωντες *bene comati*, & vt venuſtiores eſſent, & hoſtibus magis terribiles. Vide reliqua in Curetibus & Acarnanis, de quibus ſuprà.

NVM. 4. *De Moribus Græcorum.*

CVLTVS CORPORIS. Diu armati proceſſere ſemper Græci ob perpetua inter eos bella, ait *Thucydides* libro 1. Deinceps palliis vſi ſunt. Pueri comam alebant, quam alicui Deo conſecrabant, & maximè fluminum Geniis, inquit *Philoſtratus* Hanc quoque poſtmodum alebant, cùm vt venuſtiores apparerent, tum etiam terribiliores hoſti viderentur: *Strabo.*

DOMVS apud eos ſplendidiſſimè & commodiſſimè exædificabantur: *Strabo.*

EXERCITIA. Ludis, palæſtris, ſaltationibus deditiſſimi erant, quod alebat certamina toto orbe celebratiſſima. Apud eos imperitus habebatur, qui fidibus neſciret canere: *Plutarchus.*

NVPTIÆ. De his multa Plutarchus in Græcanicis quæſtionibus, & Iulius Pollux. Mulieres apud eos Gynæceo continebantur.

FVNERA. Mores funerum iuſto volumine vix exequeremur, his paucis contentus eſto. Mortuorum corpora comburebant: pulla veſtis funebris erat. Multa precioſa in rogum demortui coniiciebant, & ſæpe ſuos crines, aut vulſos, aut tonſos. Graue erat apud eos carere ſepulturâ, hæcque pœna tantùm fuit Tyrannorum, ſeditioſorum, αὐτοκτόνων.

VITIA. Vix vlla gens maioribus vitiis contaminata eſt. De eorum ſtupris, & raptu mulierum plurima apud Herodotum leges. Cyrus eis exprobrat mutuas in vendendo & emendo fraudes, quas etiam Polybius Hyperbolicωs amplificat. Mendaces eos Iuuenalis facit, & adulandi peritiſſimos. Apud Latinos ſcriptores penè omnes fit mentio Græcæ leuitatis. Παιδεραστάς & Ebrioſos deſcribit eos Athenæus: pleraque ex his vitiis ſic expreſſit Horatius.

Seditione, dolis, ſcelere, atque libidine, & irâ
Iliacos intra muros peccatur, & extra,

hoc eſt in *caſtris Græcorum.*

NVM. 5. *De Doctrinâ Græcorum.*

INGENIOSOS, & eruditos fuiſſe Græcos nemo eruditus dubitare poteſt. Hinc à Manilio Græcia *fœcundiſſima doctis vrbibus* dici-

tur: Hinc Horatius *Graiis ingenium, Graiis dedit ore rotundo Muſa loqui, præter laudem nullius auaris:* meritò igitur Tullius *doctiſſimos homines* Græcos appellat pro Cælio. Quàm fuerint ELOQVENTES probant Oratores Græciæ de quibus Plutarchus: quàm periti PHILOSOPHI innuunt Plato, Ariſtoteles, & alij de quibus Laërtius. POETARVM Græcorum Chorum vix duo vægrandia corpora capiunt, quibus præluxit Homerus ab Ariſtotele adeò dilaudatus. HISTORICOS Thucydidem, & Xenophontem pauci deinceps apud omnes gentes aſſecuti ſunt; vt taceam de Herodoto, cuius libri nominibus Muſarum inſcripti ſunt. ASTROLOGIAM à Babyloniis, GEOMETRIAM ab Ægyptiis accepere quidem, ſed eas ingenio ſuo perfectiores nobis reliquere.

NVM. 6. *De Politia Græcorum.*

POLITICI fuere Græci omnes, & Reſpublicas ſuas optimis legibus temperarunt, ac Legiſlatores ſuos maximi fecere: Athenienſes Solonem (vt taceam ſuperiores;) Lacedæmonij, Lycurgum; Cretenſes, Minoem; Mantinei, Nicodorum pugilem; Locrenſes, Zaleucum. Et verò cùm Romani Remp. ſuam ordinare ſtatuiſſent, miſere legatos Athenas, & in Græciam qui Solonis, & aliorum Legiſlatorum leges deſcriberent, & omnium Græciæ ciuitatum iura, mores, inſtituta perueſtigarent, quod Pomponius Iuriſconſultus in Enchiridio admodùm laudat.

Antiquus ſingularum ciuitatum ſtatus fuit Monarchicus; & Principes dicebantur αἰσυμνῆται, eligebantúrque à ciuitatibus pro ratione temporis, inquit Halicarnaſſeus lib. 5. Sed cùm hi abuterentur poteſtate ſuâ, plerique Græcorum eos ſuſtulerunt, & nouam Reip. formam induxerunt. Nihilominus perturbatis rebus, ad Principes, quaſi ad ſacram anchoram, recurrere cogebantur: Hos Theſſali vocabant Αρχὺς, Lacedæmonij Αρμοςὰς *moderatores.*

Quamquam autem in varias Reſpublicas diſtributi eſſent, concilium tamen habuere, & quaſi Senatum vnum *Amphictyonum* dictum; cuius auctor dicitur fuiſſe *Amphictyon*, vel vt alij malunt *Acriſius*. Is conflatus erat cœtus ex delegatis omnium vrbium, & prouidebat ne quid detrimenti Græcia à Barbaris caperet. Curabat item ſarta tecta Delphici templi. Porrò hi delegati bis in an-

no conueniebant ad Thermopylas, olim in Inſulam Calauriam, vt ait Strabo lib. 9. ſed tum 7. tantùm ciuitates legatos ſuos mittebant, quas nominat.

Theſaurus publicus Græciæ erat in Inſulâ Delo conſtitutus, vnde poſtea Athenas tranſlatus eſt, & Pericli concreditus, de eo legantur Thucydides lib. 1. & Diodorus Sic. lib. 11.

Contraxere in bello contra Perſas ad Plateas 12 hominum Myriadas, hoc eſt 120. millia armatorum teſte Herodoto: in pugnâ ad Artemiſium & Salaminam 280. triremes eduxere, ſi Diodoro fides.

Cùm autem diu inter ſe ſatis malè conueniſſent, diſcordiis laborare cœperunt, quæ vix aduentu Perſarum ſopitæ ſunt. At Perſis eiectis maiori contentione inter ſe depugnarunt; túmque populi aliqui cæteris imperare viſi ſunt: primùm Athenienſes, deinde Lacedæmonij, mox Bœoti, ſeu Thebani, ac demum deuicti auro & armis Macedonum libertatem omnes amiſerunt. Hanc tamen reſtituerunt Romani per T. Quintium Flamininum, renitentibus licèt Achæis, qui tandem domandi fuere, & vrbs eorum primaria Corinthus exſcindenda. Tum verò Græcia tota in formam prouinciæ redacta eſt: ſed ei reddidit iterum libertatem Imperator Nero, quam ſuſtulit Veſpaſianus, atque ab eo tempore prouincia ſub vno nomine Achaiæ Romanis paruit.

NVM. 7. *Religio Græcorum.*

GRÆCORVM religionem teſtantur elaboratiſſimæ apud eos ſtatuæ, quas poſtea tanti fecere Romani, vt nequidem Deos iratos miſeris hominibus relinquerent. Non inficias tamen iero SS. Patres eis exprobrare πολυκοιρανίην, & eos appellare θεομάχους potiùs, quàm θεοσεβεῖς. Ad eorum Religionem pertinent quoque ludi illi celebratiſſimi Olympici, Iſthmici, Pythici, Nemei de quibus agemus in locis quibus celebrati ſunt. Hanc quoque arguunt tot oracula, Delphicum in Phocide; Dodoneum, in Epiro, Trophonij, Lebadeæ in Bœotiâ; Apollinis Didariotæ, in Argolide; Amphiarai, in Oropiis; Branchidarum, in Ioniâ prope Miletum, &c. Quis denique recenſere queat ſacra Græcorum Bacchanalia, ſeu Orgia, vel Trieterica, Myſthia Cereris Eleuſinæ, ſeu Teſmophoria, & alia de quibus Meurſius libellum edidit?

N v m. 8. *Dialecti Græcorum.*

Commvniter quatuor appellantur peculiares Dialecti à duobus filiis Hellenis *Æolo*, & *Doro*, eiuſdem nepotis filio Xuthi *Ione*, & Athenienſibus qui ſe αὐτόχθονας dicebant. Sed ij tandem cum Ionibus coaluerunt, vnde licet fuerit in Græciâ quadruplex Dialectus, fuit tamen genus duntaxat triplex, Æolicum, Doricum, Ionicum.

Obſeruat autem Strabo ſub initium lib. 8. ex quatuor Dialectis *Atticam* duntaxat, & *Doricam* primigenias eſſe, cæteras permixtas; quoniam *Attica*, & *Doris* cùm eſſent montuoſæ, ſteriles, & aſperæ, non ita facilè exterorum excurſionibus patuere. Porrò ad tempora vſque Strabonis omnes extra Iſthmum in Græciâ degentes (exceptis Athenienſibus, Megarenſibus, & Dorienſibus Parnaſſi accolis) *Æoles* nuncupati ſunt: *Iones* verò ex Atticâ profecti Peloponneſum incoluerunt, ſed hinc facilè depulſi ſunt. Eódem quoque peruaſere Dores, qui Heraclidarum beneficio diutiùs ibi conſederunt: vnde factum vt in Peloponneſo duplex tantùm genus viguerit, Doricum, & Æolicum. Arcades autem & Elei propriè locuti ſunt Æolicè: illi, quia ſe texêre montium aſperitate; hi quia Ioui Olympio ſacri intacti permanſere. De Æolide, Ioniâ, & Doride Aſiaticis ſequenti Tomo agemus.

Quomodo autem quatuor illæ Dialecti iterum diuiſæ ſint diximus in Europâ antiquâ Tomo ſuperiore pag. 154.

§. 2. *De Achaiâ, ſeu Hellade in genere.*

Nomen *Hellas*, deducitur ab Hellene filio Deucalionis, vt omnes arbitrantur, quam Homerus καλλιγυναῖκα vocat. Non inficior tamen Euſtathium hoc nomen *Hellas* tribuere Theſſalicæ ciuitati, quoniam vt ſuprà innuimus Græciæ nomen Theſſalis primò cõceſſum eſt. *Achaia* autem vocata eſt ab Achæo filio Æoli fratre Ionis, qui cædis reus fugit in Theſſaliam, ibíque rerum potitus Theſſalos de ſuo nomine Achæos nominauit. Quod autem eadem regio ſit Achaia & Hellas Epithetum vtrique conceſſum arguit Ἀχαιΐδα καλλιγυναῖκα.

Qvantitas. Maxima Helladis *Latitudo* apud Ptolemæum eſt

à

à Sunio Promontorio, ad Anthedonem, quæ reuocata ad magnum circulum ex eodem dat 750. ſtadia. *Longitudo* deſumitur apud eundem à Cynoſurâ Promontorio ad Argos Amphilochicum, quæ diſtantia dat 4 gradus maioris circuli cum dimidio, ac proinde ſecundùm eius principia reddit 2250. ſtadia.

QVALITAS ex ſequentibus intelligetur.

§. 3. *De populis Achaiæ, ſeu Helladis.*

NVM. I. *De Athenienſibus & Atticâ.*

NOMEN. Priùs Attica dicta eſt *Ionia* ab Ionibus, qui pulſi ab Achæis, fugatis per Heraclidas ex Peloponneſo, iunxere ſe Athenienſibus, quos iam affinitate contingebant. Vocata quoque eſt *Actia* ab Actæone, *Mopſopia* à Mopſopo, *Cecropia* à Cecrope Rege (à quo & Athenienſes Cecropidæ) *Ogygia* ab Ogyge, denique ab Atthide Cranei filia *Atthis*, & *Attica.*

QVALITAS. Regio ſterilior fuit, & petroſa, hinc à Pindaro κραναία dicitur, ab eius interprete κατάξηρος, & πετρώδης. Vnde factum eſt vt ab exteris non fuerint pulſi indigenæ. Abundabat tamen Melle quod Hymettium dicebant, à monte Hymetto. Hîc quoque olea inuenta perhibetur: certè oleum Atticum celebratiſſimum eſt. Ficus Atticas quis ignorat, à quibus dicti Sycophantæ, qui prouidebant ne exportarentur. Hîc quoque panis candidiſſimus celebratur ab Athenæo.

MORES. Cicadas aureas in capite geſtabant, vt oſtenderent ſe Regionis ſuæ αὐτόχθονας, & γηγενεῖς. Litteras magni fecere, quare Attica dicta τῶν σοφῶν οἰκητήριον. Optimè & eleganter loquebantur Athenienſes, vnde Parœmia, *Atticus lepos.* Excellentiſſimi fuere Naucleri, ideóque mari potiti ſunt. Mortuos ſuos ferè ſepeliebant, aliquando tamen comburebant. Sepeliebant olim in vrbe in propriis domibus, poſtea extra vrbem ad viam Ceramicam, quâ itur ad Academiam. Excellentiſſimi fuere Muſici. Ditiſſimi fuere, & deliciis circumfluebant ob Imperium maris. Reliqua de moribus ex Iulio Polluce, & Plutarcho in Solone repetes.

POLITIA. Habuit primùm Reges Attica, deinde perpetuos Archontes, poſtea Decennales, denique Annuos. Democraticus hîc viguit ſtatus propoſitus à Solone in 4. ordines diſtributus ex

cenſu. Oſtraciſmus ab Athenienſibus excogitatus, virtutis pernicies, quo exulabat qui maximè retineri in vrbe debuerat: nomen habuit ab Oſtreis in quibus nomina optimi cuiuſque, atque excellentiſſimi deſcribebantur. Areopagitæ hîc iudicabant in foro, vel colle Martis (Areopagum dicebant) homines integerrimi, fucatæ orationis, & artificioſæ hoſtes. Cùm diu Mari potiti eſſent, à Lyſandro deuicti ſunt: atque ab eo tempore plura eis conceſſa ſunt à Principibus propter celebritatem gentis, quàm fortitudinem.

NVM. 2. *Megaris, & Megarenſes.*

NOMEN. Fuit Megaris pars Atticæ, vt ex Plinio liquet, priúſque *Niſæa* dicta eſt, & incolæ Niſæi à Niſo Pandionis filio, vno ex 4. cui pater Regionem hanc reliquit, à quo Niſa ciuitas condita eſt, quæ poſtea Megaris nominata eſt.

QVALITAS. Tota hæc Regio aſperior fuit, atque Atticæ planè ſimilis.

MORES. Megarenſes aliquid de moribus Athenienſium, & Corinthiorum referebant ob Conuenas vtriuſque gentis. Olim fuêre ditiſſimi, verùm ſeditiones ad vltimam inopiam eos redegere.

POLITIA. Olim Attici iuris fuit: poſtea Niſum habuere Regem: exinde Democraticus ſtatus in eam irrepſit, cui ſucceſſit Oligarchicus, oppreſſus ſæpe ab Athenienſibus: tandem Romanis ſubditi, communem cum Græcis omnibus ſeruiere ſeruitutem.

NVM. 3. *Bæotia, Bæoti, & Thebani.*

NOMEN. Dicta eſt olim *Aonia* ab Aone Rege filio Neptuni, vel vt alij malunt à Monte, aut à populis Aonibus. *Bæotia* autem vocata eſt, vel à Bæoto Neptuni filio qui ſic dictus eſt, quia primùm natus Boum fimo oblitus eſt à matre; vel certè nomen accepit à Boue, qui Cadmo dux extitit. Legitur quoque dicta *Meſſapia*, Ogygia, & Cadmeis à Ducibus variis.

QVALITAS. Regio hæc fertiliſſima fuit, ſed aëre & cælo paulò craſſiore vſa, vnde incolæ ſtolidi credebantur, *Bæotûm in patriâ, craſſóque ſub aëre nati.* Multæ hîc cauernæ, atque ſpecus, quare terræ motibus frequenter concutiebatur.

MORES. Oderant literas Bæotij: vino deditiſſimi erant, ſacrificijs & ſuperſtitionibus addictiſſimi. Apud eos nefas erat infantes

exponere, ſed Magiſtratui offerebantur, à quo vt ciues alebantur. Bellicoſiſſimi fuere, quare per Thebanos Græciæ dominati ſunt. Dicti ſunt *Cincri* à Lycophrone, quia nauigationibus ſua corpora indurabant, & *Siſirnodibæ* quòd pelle detritâ, & depili vterentur. Funditores excellentiſſimos fuiſſe docet Tzetzes in Lycophronem, vbi eadem de iis aſſerit quæ de Balearibus ſcribuntur. Apud eos qui ſoluendo non erat, & decoxerat, rapiebatur in forum cophino tectus, atque deinceps infamis habebatur, quod contigiſſe ferunt Euripidis patri. Hîc de Thebanis, Theſpienſibus, Orchomeniis ſi aliquid tantùm delibarem, ſupra modum hoc opus excreſceret.

NVM. 4. *Phocis, & Phocenſes.*

NOMEN accepit *Phocis* à Phoco quodam, de quo Grammatici digladiantur, eorum rixas apud Gerbelium perleges, ſi otioſus eris. Diſtingues autem hîc accuratè Phocenſes, & Phocæenſes, hi enim ex Phocæâ Ioniæ vrbe profecti Maſſiliam in Galliâ condidere, illi in Achaïa vixere.

QVALITAS. Terra hîc opima eſt, ſationi, gregibus, & armentis peropportuna, inquit Pauſanias. Eius tritici meminit Theophraſtus. Anguſtiis quibuſdam regio munita fuit, ſed demum Locri hanc ſibi partem vindicarunt.

MORES. Callidiſſimi fuere Phocenſes, & diu piraticam exercuere, vſi primùm (vt aiunt) longis nauibus. Delphici pueri ex matribus nobilitatem trahebant, non ex patribus.

POLITIA. Deucalion hîc olim regnauit; ſucceſſit ſtatus Oligarchicus Quid autem mali paſſi ſint Phocenſes ex occaſione belli ſacri quod geſſit Philippus, ex Pauſaniâ in Phocicis ediſces. Huic bello occaſionem dedit direptio templi Delphici auctore Philomelo.

NVM. 5. *Locri.*

NOMEN habent Locri à quodam *Locro*, Heroe cuius filius Opus fuit, vt aiunt Homeri Scholiaſtes, & Euſtathius. Cognomina autem quatuor habuêre, quidam enim dicti *Ozolæ*, alij *Epicnemidij*, quidam *Opuntij*, nonnulli *Epizephy ij*: hi in Italiam tranſlati ſunt ad Promontorium Zephyrium. *Ozolæ* aliter *Heſperij* nun-

cupati ſunt, quoniam in Occidentem extenduntur, ideóque in ſigillo ſtellam Heſperum præferebant: dicti ſunt verò *Ozolæ* quaſi *Olentes*, vel à fluuio in quem defluxit ſanies centauri Neſſi ab Hercule vulnerati, vel à Pythone ſerpente qui hîc computruit, vel ab herbâ graueolenti, vel à tumulo Neſſi, vnde Tabes perpetua defluit, vel à florum flagrantiâ, vel quod probabilius à veſtibus; vtebantur enim pellibus *ἀδέψητοις non courroiées*, neque lanâ vt cæteri Græci, ſed corio tegebantur. *Epicnemidij* parentes Ozolarum erant, ita nuncupati à *Cnemide* oppido. *Opuntij* dicti ſunt ab vrbe *Opunte* Patrocli patriâ; & hîc Abantes populos Pauſanias collocat.

QVALITAS. Ozolarum ditio ſatis fertilis, reliquorum ager aſperior, & montibus interſciſus.

MORES & POLITIA. De eorum veſtibus, & odore iam ſatis multa. Turpiter admodum ſe amabant, & ea fœditas lege compeſcenda fuit, inquit *Max. Tyrius*. Communes habebant vxores, *Athenæus*. Mortuorum funera conuiuiis celebrabant; item apud eos fur excæcabatur, *Heraclides*. Si æger medico prohibente vinum bibiſſet, & conualuiſſet morte multabatur, *Ælianus in variis lib. 2. cap. 37.* Colebant Mineruam Zoſteriam: ſic dictam à Zonis ex quibus gladios appendebant.

NVM. 6. *Ætolia, & Ætoli.*

NOMEN. Olim Ætolia *Curetis* dicebatur, & *Hyantis*, poſtea *Ætolia*, ab Ætolo filio Endymionis, qui ob cædem fugit ab Elide, & eò veniens Curetas expulit.

QVALITAS. Verſus mare ſterilior erat, in Septentrionem fertilis, inquit Strabo lib. 10.

MORES. Liuius lib. 36. deſcribit Ætolos, ſuperbos, vaniſſimos, beneficiorum immemores, ſed bellicoſos, quod & innuunt epitheta μενεχάρμαι Homero, *in bello prompti*, σακεφόροι *Clipeati* Euripidi. Vno pede calceati prælìabantur, quare μονοκρήπιδες dicti. *Maximus Tyrius* eos prædatores inducit, *Strabo* Piratas, qui & eos fundæ auctores facit. Magnificos & ſemper obæratos eos deſcribit *Athenæus*.

POLITIA. Habuit olim Reges ſuos Ætolia, quorum celeberrimi in fabulis Oeneus, & eius filius Meleager Atalantæ ſponſus,

cuius cauſâ multa bella Caledonios inter, & Pleuronios enata ſunt. Deinde Reip. ſpeciem ſibi informarunt, diúque regibus Macedoniæ ſatis animosè reſtiterunt, vtentes ſuo Concilio quod *Panætolium* dicebant. Sed cùm Romanos contempſiſſent à Fuluio Nobiliore domiti, potentiam & animos truces depoſuerunt.

NVM. 7. *Doris, & Dores.*

Nomen. *Doris* à Doro Hellenis filio nomen accepit, vel vt alij malunt filio Deucalionis, quem pater vnà cum aliis filiis emiſit ad nouas regiones occupandas, vno tantùm ſecum retento. Hic autem Dorus ad Parnaſſum montem conſidens incolas eius Dores appellauit.

Qvalitas. Regio hæc tota aſperior, & montibus interſciſa.

Mores. Linguâ elegantiſſimâ vſi ſunt, & quæ ſola lyræ harmoniam temperaret. Bellicoſi fuere, atque in galeâ tulere ſetas equinas, vt viderentur magis terribiles, quare τριχάϊκες ab Homero dicti, non à tribus vrbibus. Muſicæ ſupra reliquos Græcos addicti fuere.

Politia. Colonias in varia loca ſparſerunt, Calcedonem in ore Ponti, vbi & cæci dicti ſunt quòd deteriorem locum elegiſſent. In Siciliâ Syracuſas condidere, vt vult *interpres Pindari*, & vrbes ibidem aliquot. Dyrrhachium quoque incoluiſſe tradit lib. 1. Thucydides.

§. 4. *De Peloponneſo in genere.*

Nomen. *Ægyalia* olim dicta fuit hæc regio ab Ægyalo Inachi filio; poſtea *Ionia* ab Athenienſibus qui eam occuparunt: tum *Apia* ab Apide Rege vt vult *Pauſanias*, vel vt *Athenæus* lib. 4. à Pirorum prouentu; quamquam interpres Theocriti malit Pira dici ἀπίυς ab ea regione. Demum Pelops ex Phrygiâ huc delatus Peloponneſum nominauit, quaſi Πέλοπος νῆσοι. Stephanus ait quoque Inachiam dictam eſſe: Homerus Argos videtur nominare, vel ab vrbe nobili, vel ab Argo cuſtode Inus vaccæ, vt ait *interpres Euripidis*. *Strabo* quoque ex Ephoro tradit dictam eſſe Pelaſgiam; vtrum autem dicta ſit Pelaſgicum Argos, an ſola Laconia, diſcuſſum leges apud Gerbelium.

QVANTITAS. *Latitudini* eius Ptolemæus conſtituit à Tænariâ Promont. ad Corinthum 1250. ſtadia; *Longitudini* à Chelonite Pro. ad Scylleum Pro. tres gradus cum dimidio, qui reuocati ad magnum circulum ex eius computo reddunt 1750. ſtadia.

QVALITAS. Regio hæc olim ſiccior erat, quare ab Homero dicitur πολυδίψιος: *admodum ſiticuloſa*: ſed cùm antea ἄνυδρος eſſet, εὔυδρον eam reddidit Danaus, qui impetrauit à Neptuno vnam ex filiabus ſuis deamante vt lernam tridente percuſſam perennibus aquis fluere iuberet. Aluit & equos nobiles, quare ab Homero ἱππόβοτος dicitur, & Horatius Argos equis aptum occinit. In medio autem ſterilior eſt quare Arcades αὐτόχθονες ſunt; ad mare fertilior, ideo eius incolæ ἐπήλυδες *aduentitÿ*, atque *peregrini*.

POLITIA. Hercules ex Mycenarum Regibus oriundus erat, at Euryſtheus demortui ſtirpem exterminare conatus eſt. Verùm Hyllus Princeps Heraclidarum, cum auxilio Theſei, Euryſtheum bello aggreſſus eſt atque cecidit, neque tamen victoriâ frui potuit, tum quia Atreus Euryſthei auunculus regnum Mycenarum occupauit, qui Heraclidas aditu Peloponneſi prohibuit, tum quia Hyllus ab Echemo Arcadum Rege interfectus eſt 20. annis poſt ἅλωσιν Troiæ: itaque hic primus Heraclidarum conatus irritus fuit. Sed poſt annos centum iidem Herculis poſteri expeditionem ſuſcepere duce Oxilo, quemadmodum ab oraculo moniti erant, & occupauere Argiam, Meſſeniam, & Laconiam. Achaïam non attigerunt, vbi tum degebant Iones; hi tamen eiecti ſunt ab Acheis expulſis. Elidenſes ſeruati ſunt in gratiam Iouis Olympij, Arcadas regio aſperior, & montibus abrupta defendit.

§. 5. *De Regionibus, & incolis Peloponneſi.*

NVM. I. *De Achaïâ propriâ, & Achais.*

NOMEN. Primùm dicta fuit *Ægialis* propter vrbes in littore conſtitutas; tum *Ionia* ab Ionibus qui hîc diu habitarunt, quibus expulſis per Achæos *Achaia* dicta eſt; cui cognomen *Propriæ* Ptolemæus adiunxit; Theophraſtus *Achaiam Peloponneſi* dixit. Porrò hæc aliquando dilatatur, cúmque continet *Sicyoniam*, & *Corinthiam*, de quibus in Geographicâ deſcriptione. *Sicyonia* autem à quibuſdam *Aſopia* dici videtur ab Aſopo Fl. ſed tum meo iudicio pars pro totò ſumitur.

QVALITAS. Regio circa Corinthum rupibus, & ſaxis aſpera, collibus & vallibus inæqualis apud Pauſaniam legitur in Corinthiacis; Sicyonia, & Achaia lætiores, & amœniores agros habuere.

MORES. Deditiſſimi fuere nauigationi *Corinthij*, & apud eos primùm triremes Græcæ conſtructæ ſunt, maioréſque naues. Apud Corinthios olim nemo ciuis habebatur niſi ex patre & matre Corinthiis natus; poſtea ſatis fuit ex alterutro naſci, modò aliquid penſitaretur. Vaſa hinc pulcherrima, quæ Corinthia, non tantùm ob temperaturam, ſed & ob ſculpturam: nugantur enim qui æs Corinthium dictum eſſe autumant à metallis in incendio Corinthiaco in maſſam vnam coactis. *Sicyonij* peritiſſimi fuere artifices, itémque religionibus addictiſſimi: Capram æneam colebant in foro, ne cæleſtis capra vitibus ſuis noceret. Superſtitioſi admodum fuiſſe leguntur *Achæi*.

POLITIA. *Achei* Reges habuere primum Tiſamenem filium Oreſtis: exinde Democratico ſtatu vſi ſunt, eóque optimo: poſtea Remp. ſuam Prætoribus commiſerunt, inter quos maximè laudantur Aratus, & Philopæmen. Demùm à C. Mummio, exciſa Corintho, Romanis ſubditi ſunt. Idem quoque *Sicyoniis* contigit, & qui Achæis ab Arato iuncti erant eamdem à Romanis ſortem experti ſunt. *Corinthij* denique primùm regibus Argiuis ſubditi, ſibi ex Siſyphi familiâ Reges delegere: poſtea à 200. Bacchiadis ex Hercule natis regnum adminiſtratum eſt; ij ſibi vnum è ſuo corpore præficiebant. Tyranni quoque in eam irrepſerunt Cypſelus & Periander. Sui iuris facti Philippo Macedoni ſeſe ſubmiſerunt; ac demum cùm legatos Romanos tractaſſent iniurioſiùs, peſſimè multati ſunt, Corinthóque exſciſſâ, altero ſe orbatam oculo Græcia ingemuit..

NVM. 2. *De Elide, & Elidenſibus, ſeu Eleis.*

NOMEN. Antea indigenæ *Epei* nominabantur, quorum meminit Homerus, ſic dicti ab Epeo Rege. *Elidenſes* autem ab vrbe Elide nuncupati, vel Rege Eleo; duóque populi in vnum corpus, & nomen coaluerunt.

QVALITAS. Regio fertiliſſima eſt Pauſaniæ: abundabat quoq; Moris & Bombycibus, ex quibus ſericeæ veſtes conficiebantur. Hinc quoque Equi generoſiſſimi accerſebantur. Item herba Cen-

taurea hîc naſcebatur teſte Plinio; denique linum biſſinum laudatiſſimum.

Mores. Sacri Diis cenſebantur Elidenſes, ideóque religioſiſſimi erant. Deum quemdam Myagrum colebant qui muſcas abigeret, eæ autem peſtem ſolebant inducere. Apud eos fœminæ quinto quoque anno in feſto Iunonis curſu contendebant, ſed ſextâ parte ſtadium coërcebatur. Hîc ortas controuerſias ſelectæ à Republicâ fœminæ prudentiſſimè compoſuerunt.

Politia. Primùm Regibus paruere, inter quos cenſebatur Endymion amatus à Lunâ, Epeus, & Eleus (à quibus nomina populis indita ſunt) Augias cuius ſtabula purgauit Hercules, Iphitus ludorum Olympicorum inſtaurator. Iis ſublatis Democraticum ſtatum elegerunt, mox Oligarchicum: Tyrannos etiam aliquos experti ſunt. Demum Romanorum iugum ſponte ſubierunt, à quibus contra Achæos adiuti ſunt.

Nvm. 3. *De Meſſeniâ, & Meſſeniis.*

Nomen. Dicta eſt *Meſſenia* à Meſſene Phorbantis Argiui filiâ, quæ Imperium peperit marito ſuo Polycaoni filio Lelegis homini priuato: ita *Pauſanias.*

Qvalitas. Temperatiſſima eſt *Straboni*, & egregiè rigua, ideóque alendis armentis, & gregibus peropportuna eſt.

Mores. Hoc celeberrimum apud eos fuit, quod in ciuitate ſuâ Epicureos Philoſophos non tolerarent.

Politia. Primùm à Regibus adminiſtrata eſt Meſſenia, inter quos celebrantur Idas, Lynceus, Neſtor. Eius quoque parti imperarunt Machaon, & Podalyrius filij Æſculapij. Poſterioribus temporibus ſibi Duces elegerunt, de quibus Pauſaniam leges. Eorum vltimus fuit Ariſtomenes, quo ſublato Lacedæmonij Meſſeniam totam ſibi vindicarunt.

Nvm. 4. *De Laconiâ, & Laconibus, ſeu Lacedæmoniis.*

Nomen. Dicta eſt primùm *Lelegia*, à Rege *Lelege*, mox *Oebalia* ab alio Rege *Oebalo*, poſtea *Lacedæmon*, quo nomine Meſſenia quoque continebatur, à Lacedæmone Rege dicta, qui ex Taygetâ vxore Eurotam filium ſuſcepit; denique *Laconia*. Antiquitùs qui-

quidem dicta videtur fuiſſe Achaïcum Argos, item Hecatompolis, ob centum vrbes quæ in eâ numerabantur.

Qualitas. Hæc regio campos habuit admodùm fertiles, & ob inæqualitatem cultu difficiles, ait *Strabo lib.* 8. Terræ motibus valdè obnoxia fuit, quibus Taygetæ montis cacumen deiectum fuiſſe tradit *Plinius lib.* 2. ad Tænarum Pro. precioſa marmora effodiebantur. Mons Taygeta venationi peropportunus, & exercendæ iuuentuti.

Mores. Pueri hîc optimè enutriebantur; neque enim parentibus relinquebantur liberi erudiendi, ſed id Reſpublica præſtabat. Ad rem militarem Lacedæmonij vitam omnem ſuam referebant, ideóque aſperior erat, vt eam facilè relinquerent, ſi ita patriæ ſalus poſtularet. Adoleſcentibus licitum erat eſculenta ſuffurari, ſed deprehenſi atrociter vapulabant. Ante plenam Lunam non dimicabant: numquam fugiebant, & aduerſa vulnera non tantùm mortuis, ſed etiam parentibus ſuperſtitibus erant ignominioſa. Ante prælium ſacrificabant Muſis, vt ex ratione, non irâ pugnarent. In purpurâ procedebant ad bellum, in purpurâ cæſi ſepeliebantur. Sermo eorum breuis & expeditus, & gladiis Laconicis planè ſimilis. Reliqua petes ex Plutarchi Lycurgo, & aliis qui de Lacedæmoniorum Rep. ſcripſerunt.

Politia. Regibus ſuis paruêre, quorum poteſtatem Lycurgus reſtrinxit. Theopompus quoque adiunxit ſibi Ephoros, & imminuit auctoritatem Regiam (vt aiebat) quò eâ firmiore vteretur. Diu inter Græcos primas tenuerunt, quandiu fortitudinem inopiæ iunctam coluerunt, ſed hâc deletâ, illa quoque emarcuit. Tempore Lyſandri trecentis nauibus bellum geſſere. A Thebanis ad Leuctra Bœotiæ domiti ſuperbiam poſuerunt, retinuere tamen libertatem, quam etiam fortiter contra Macedones tutati ſunt. Cùm autem Tyrannis ceſſiſſent in prædam Achæis ſeſe coniunxere, à quibus tamen oppreſſi ſunt. Sed demum Romanis ſubditi Reip. formam iis adnitentibus reſtituere, & ab iis vt ſocij culti ſunt. Dubitat Plato quis Spartæ ſtatus fuerit an Monarchicus ob Reges, an Ariſtocraticus ob Γερȣ́σιον, ſeu *Concilium Senum*, an Democraticus propter Ephoros, qui quaſi Tribuni plebis extitere. Diu Spartæ duo Reges, qui rarò inter ſe conuenere; duplex enim Regum familia Euryſthenidarum, ſeu Agidarum celebrior, & Proclidarum, ſeu Eurypontidarũ, ex quâ magnus Ageſilaus fuit.

NVM. 5. *De Argolide, ſeu Argiâ, & Argiuis.*

NOMEN. *Argolis* nominatur à Pomponio Melâ, *Argia* à Ptolemæo: & nomen hoc ab Argo deductum eſt, vnde & Argiui dicti, qui poſtea à Danao Danaï nuncupati ſunt, vt præmonuimus.

QVALITAS. Hæc Regio olim paulò ſiccior fuit, vt ex fabulis intelligimus, poſtea fontibus inuentis & apertis facta eſt paluſtris: vnde nata fabula Hydræ in Lernâ palude, quæ nihil aliud fuit quàm fons, cuius ſcaturiginem dum obſtruere conabatur Hercules, ex tribus capitibus aqua exiliebat; neque reprimi potuit, niſi admoto igne, quo aqua repreſſa eſt in terræ penetralia, vt habemus ex Iſaacio Lycophronis Scholiaſte. Vitifera quoque erat regio, & modum putandæ vitis ſe ab Aſino recepiſſe gloriabantur Argiui, qui depaſtus vineæ pampinos eam feracem reddiderat. Hinc quoque Equi plurimi, vnde Argos ἱππόβοτον, vt prænotauimus.

MORES. Reſcidere ſibi capillum ex quo victi ſunt à Lacedæmoniis pro Thyreâ. Muſici excellentiſſimi fuêre, ineptiſſimi oratores. In ſuorum funere veſte candidâ amiciebantur, ait Plutarchus. De eorum ſuperſtitione multa apud Plutarchum, & Pauſaniam ediſces.

POLITIA. Reges ſuos habuere ex Inacho ortos; qui primùm Argos, non Mycenas regni ſui ſedem habuere. Pelopidæ deinde iis ſucceſſere, & his Heraclidæ. Poſtea ſui quaſi iuris retento Regis nomine eius auctoritatem ſummam imminuêre; ac demùm Achæis iuncti in ditionem Romanam tranſiere.

NVM. 6. *De Arcadiâ, & Arcadibus.*

NOMEN. Olim *Pelaſgia* dicta fuit à Pelaſgo primo eius Rege, ſed cùm filia Lycaonis eius filij, Calyſto dicta, à Ioue compreſſa Arcadem genuiſſet, nepotis nomen inductum eſt, expuncto aui nomine.

QVALITAS. Regio erat montoſa, & ſylueſtris: vnde equi hîc plurimi, & Aſini laboris patientiſſimi; quare abiit in Parœmiam *pecus Arcadicum*. Diu glandibus Arcades victitarunt. De aquâ Stygis dicemus in Admirandis.

MORES. Ante Lunam ſe natos fabulabantur; vnde & dicti

Προσέληνες. Muſicam magni fecere, & in eâ iuuenes ſeſe diligenter excoluere. Annum diu trimeſtrem habuere, inquit *Plinius.* Formicas, & Ciconias vt Deos coluere, item & fulmina, & ventos quibus ſacrificabant, quoniam illorum ope nihil eis nocuit Agis, cum Lacedæmoniis. In Iouis Lycæi templum qui ſponte ingreſſus eſſet lapidibus obruebatur.

Politia. Paruere Regibus, quorum aliquos mactauere lapidibus. Mox in varias Reſpublicas diſtracti ſunt, quæ tamen in ſpeciem Oligarchiæ coaleſcebant, cùm in Romana iura tranſiere.

§. 6. *De præcipuis, & maioribus Græciæ Inſulis.*

Nvm. I. *De Creta, & Cretenſibus.*

Nomen. Dicta eſt à Cretâ Nymphâ, vt legitur apud Plinium; aut à Cretâ vna Heſperidum, ait Stephanus; vel à Rege Cretâ, qui indigenis Eteocretibus imperauit, teſte Diodoro. Stephanus ἀπὸ τῆς κόρης, Κορήτην appellatam credit, & ſyncope Κρήτην, ſed quid velit per hanc vocem Κόρης nuſquam reperi. *Curitis* quoque appellata eſt Plinio & Solino à Curetibus populis; item *Macaros*, & *Macaroniſſos* à cæli temperie. Idæam quoque, Chthoniam, & Aëriam dictã eſſe notat Stephanus. Telchioniam à Telchinibus populis putant aliqui vocatam eſſe, ſed auctores non laudant. Hecatompolis erat ex Homero, quod ſic expreſſit Virgilius, *Centum vrbes habitant magnas*; licèt nonaginta tantùm fuiſſe annotet Plato.

Qvantitas. *Longitudo* apud Ptolemæum deſumitur à Coryco Pro. ad Samonium; quæ diſtantia reuocata ad maiorem circulum ex Ptolemæo reddit 1542. circiter ſtadia. *Latitudo* verò à Pſaco Prom. ad Hermeam, 584. circiter ſtadiorum eſt.

Qvalitas. Saluberrimi fuiſſe aëris ex nomine ſuprà intellectum eſt. Erat montoſa Regio, & ſylueſtris, ſed conualles habebat fertiliſſimas, inquit Strabo. Cupreſſi in eâ vbique ſponte ſuccreſcebant maximè in Idæis, & Albis montibus, ait *Plinius*. Nulla hîc Noctua, nullum noxium animal, præter Phalangium, *Plutarchus*, *Plinius*, & *Ælianus.* Canes hîc pugnaciſſimi *Ammiano*, item & *Polluci*, qui eos diſtinguit in Parippos, & Dioponos.

Mores. Pueros ſuos duriùs exercebant, & in turmas diſtributos nutriebant ſub tutelâ hominis quem Ἀγελάτην appellabant.

Cytharis & fiſtulis incendebantur ad prælium. Turpibus puerorum amoribus infamati ſunt, de quo plura apud Heraclidem in Politiis leges. Epulabantur χαθήμενοι θρόνοις; reliquos conuiuiorum mores ex eodem Heraclide repetes. Erant item ὤξενοι, & peregrinos primis ſedibus honorabant. Fuerunt quoque Sagittarij optimi maximè Cydonenſes, *Plutarchus.* Vino addictiſſimos facit *Athenæus*; fraudulentos, rapaces, nullius fidei *Plutarchus.* Mendaces vulgò audiebant; rationem reddit Scholiaſtes Callimachi, quia dicunt ſe habere ſepulchrum Iouis primi inter Deos. Cætera ex Strabone, Athenæo, & aliis repetes.

Politia. Reges ſuos habuit, inter quos celebratur Aſterius cui nupſit Europa à Ioue rapta, & vnde nati Minos, Rhadamantus, & Sarpedon. Hîc quoque regnauit Minos alter, qui ſibi maris imperium arrogauit, & maritus fuit Paſiphaës, quam Taurus Dux vitiauit, fuitq; pater Androgeo, atque Ariadnes. Hinc quoque Reges Idomeneus, & Merion, qui bello Troiano interfuerunt. Legiſlatorem habuere Minoem, qui nouem annis in antro Iouem dicitur interrogaſſe. Ariſtoteles in Politicis ait, in Reip. formam ordinatos fuiſſe, quam Lacedæmonij imitari conati ſunt: de quâ lege eundem Philoſophum Politicorum lib. 2. cap. 8. Tandem vt ait Velleius à Quinto Metello domiti ſunt, cùm fortiſſimè reſtitiſſent, & in prouinciæ formulam ſunt redacti.

Nvm. 2. *De Eubœâ, & Abantibus, ſeu Eubœenſibus.*

Nomen. Eubœa dicebatur olim, Plinio teſte, *Macra*, & *Macris*, propter longitudinem, vt putat Gerbelius; vel à Macride Nymphâ nutrice Iunonis, vt vult Homeri Schol. Apud eundem Plinium nominatur quoque *Abantias*, *Chalcis*, *Calchodontis*, & *Aſopis*: Abantias quidem, à populis Abantibus, qui vt ait Ariſtoteles ex Abâ profecti ſunt: Aſopis, ab Aſopo Eubœæ Nymphæ patre: Chalcis à comite Aſopi, vel quòd hîc primùm officinæ ærariæ inuentæ ſunt. Apud Strabonem hæc quoque Inſula dicitur *Onche*, & *Ellopia*: Onche quidem à monte hîc inſolitæ magnitudinis; Ellopia verò, à Ioue Ellope. Æliano lib. 12. hiſt. Animal. cap. 33. ex Poëtis Αρχίβοιος vocatur. Eius autem incolæ apud Homerum ſæpe Abantes, numquam Eubœenſes appellantur, inquit Strabo. *Eubœa* denique nuncupata eſt, vel ab Eubœâ nymphâ

prædictâ, vel ab Io boue, quaſi *βοὸς αὐλή*, propterea quòd Io hîc in antro quodam Epaphum genuiſſet.

QVANTITAS. *Longitudo* eius ex Ptolemæo eiúſque principiis eſt à Cœneo Pro. ad Caphareum Pro. ſtadiorum 1125. *Latitudo* verò à Cerintho ad Chalcidem metropolim 250. ſtadiorum.

QVALITAS. Olim Bœotiæ annexa erat, ſed terræ motu, quo hæc Inſula laborare ſolet, abrupta eſt, inquit *Strabo*. Calidis abundabat aquis; quæ in campo Lelanto, erant admodum ſalutares, ait *Plinius*: meminit idem Caryſtij marmoris, quod ad vrbem Caryſtium effodiebatur. Item æs hîc primò repertum fuit. Olympias ventus erat huic Inſulæ peculiaris. De piſcibus ſalſis, & Euripo dicemus in Admirandis.

MORES. Doctiſſimi fuêre Eubœenſes, & literis deditiſſimi, vt teſtantur Academiæ Eretrienſis, & Chalcidenſis, quarum meminit *Strabo*. Colebantur illic Gigantes Briareus, & Ægeon.

POLITIA. In eâ Abantes rerum potiti ſunt ex Phocide digreſſi, vt ſuprà innuimus. Inſtitutæ poſtea duæ Reſp. Chalcidis & Eretriæ, quæ Colonias dimiſere in varias Regiones; his principia dedere Athenienſes, Aclus Eretriæ, Cothus Chalcidi.

NVM. 2. *De Corcyra, Phæacibus, & Corcyræis.*

NOMEN. Dicta eſt hæc Regio *Corcyra*, & *Cercyra*: *Corcyra* quidem à Corcyra Nymphâ quam Neptunus rapuit, & in eam Inſulam detulit, ait *Diodorus*. *Cercyra* autem à Cercyre Aſopi filiâ. Appellata quoque *Phæacia* à Phæaco Neptuni & Corcyræ filio, vt vult Stephanus, vnde populi Phæaces huius inſulæ Coloni, de quibus tam multa Homerus. Ceraunia quoque dicitur apud Apollonium 4. Argon. Apud Æthicum *Caſſiope* ab vrbe cognomine. Euſtathius quoque notat vocatam eſſe *Scheriam*, *Argos*, & *Drepanem*: & *Drepanem* quidem, vel à falce quam à Vulcano impetrarat Ceres, eámque hîc defoderat, vel ab eâ quâ Saturnus patrem exſecuit. Inuenitur quoque dicta *Macris* à Macride Nymphâ Bacchi nutrice.

QVANTITAS. Ex Tabulis Ptolemaïcis, eiúſque menſurandi ratione *Longitudo* Eubœæ ab vrbe Caſſiope, ad Leucimna Pro. erat 583. ſtadiorum. *Latitudo* ab Amphipego Prom. ad Corcyram vrbem 166. ſtadiorum.

Qualitas. Fertiles agros hîc fuiſſe intelligimus ex ſtudio Agriculturæ, quod in huius inſulæ cultoribus viguit. Diſtabat tantùm 12. paſſuum millibus ab Epiro, ſeu ſtadiis 96. cui frumenta ſufficiebat.

Mores. *Strabo* Corcyræos ait eâdem tonſurâ, linguâ, chlamyde, cum Macedonibus vſos. Rei nauticæ fuêre peritiſſimi, ideóque ditiſſimi, & deliciis omnibus abundantes. Superbiæ & faſtus ab omnibus arguuntur, & eorum ſcuticæ abiere in Parœmiam, de qua lege Adagiographos.

Politia. Olim Corcyræi habuêre ſuos Reges inter quos numerantur Alcmæus, & Alcinous Naſicaæ pater, qui Phæacibus imperabat. Ex Melitâ Inſulâ prodiiſſe Phæacas dicemus lib. 5. huius partis. Poſtea in Reip. formam tranſiit, & ad tantam excreuit potentiam, vt Colonias aliquot emiſerit, quarum celeberrima Epidamnus, cuius cauſâ Græci tantâ obſtinatione concurrêre. Sola Eubœa 60. naues ad bellum Perſicum miſit: poſtea adeò deſerta fuit, vt locum inquinatiſſimo Prouerbio dederit.

De aliis Inſulis Lemno, Cephaleniâ, Zacyntho, Sporadibus, Cycladibus dicemus in Geographicâ deſcriptione.

CAPVT VII.

Achaiæ, ſeu Helladis Geographica deſcriptio.

§. 1. *Attica, hodie* le Duché de Setines, ou d'Athenes.

CONTINENS

Athenæ, hodie *Setines*, tam celebres vt nullius egeant præconio, inquit Plinius; commune totius Græciæ ὁρμητήριον Ariſtidi, ἄςυ Antonomaſticῶs dicta, cuius incolæ dicti *Aſtici, Pelaſgi, Cranai, Cecropidæ, Iones*, & tandem *Athenienſes*, ait Stephanus, à Minerua Ἀθηνᾶ. Hanc deſcriptam vides accuratè in Tabulâ, vbi inter duos Fl. Cephiſum & Iliſſum iacet cum arce celeberrimâ in qua olea bello Perſico mirabiliter ſuccreuit, & Tyrannorum receptaculum fuit. Vides hîc quoque *Academiam, Lyceum*, & alia loca quæ ſatis eſt indicaſſe. De Portubus vrbi coniunctis per longos muros dicemus in orâ Maritimâ.

Oenoe, vrbs in confinio Bœotiæ & Atticæ, bello Pelopon-

HELICON MONS
ATHENÆ
THERMOPYLÆ
ACHAIA SEV HELLAS
ÆGÆI MARIS PARS
EURIPUS
SINUS CORINTHIACUS
PARS PELOPONNESI
SARONICUS SINUS
MYRTOUM MARE
SALAMIS
ÆGINA
MEGARIS
ATTICA
BŒOTIA
EUBŒA
LOCRI OZOLÆ
PHOCIS
DORIS
ÆTOLIA
PARS EPIRI
OPUNTII
EPICNEMIDII

ATTICÆ

neſiaco celebris fuit, & dolo tum capta: ſic dicta eſt ab Epochi ſorore, ait Pauſanias.

Decelea, & Decelia bello Peloponneſiaco clara, cuius meminit Thucyd. lib. 6. & 7. ſtadiis 120. circiter ab Athenis diſtans, & totidem à Bœotiâ. Caſtellum Athenienſium dicitur apud Vegetium & Stephanum.

Marathon, hodie *Marathona* Sophiano, *Maraſona* Nigro, ſic dicta à Marathone quodam Heroe. Ad hanc Miltiades eâ clade Perſas afficit, de qua Herodotus lib. 6.

Aphidna municipium Atticæ, vna ex vrbibus 12. quam Theſeus Athenas contraxit.

HYMETTVS mons, nomen retinet *Hymetto*; olim & Cecropius, & Acteus dictus. Celebris eſt floribus, melle, marmore, Ioue Hymetio à quo pluuia petebatur, Apolline Προοψίῳ *prouidente*, & eo Tauro quem Theſeus occidit.

Eleuſis: *Lepſina* Sophiano, *Selina* Nigro: ab eâ via ſacra ducebat Athenas, ſic dicta ab Eleuſine, vel Eleuſinio Heroë Mercurij, vel Ogygis filio. Hîc celebrabantur Myſteria in honorem Cereris & Proſerpinæ, de quibus multa veteres.

ORA MARITIMA

PORTVS ATHENARVM.

Pyreus, hodie *Pyreo* ad oſtia Cephiſi Fl.
Munichia: *Macina*, vel oſtium Iliſſi Fl.
— Portus duo commodiſſimi longis muris Athenis coniuncti, opera & fraude Themiſtoclis, reclamantibus fruſtra Lacedæmoniis.

Phalerus, *Porto-leone*, nobis *Port-leon*, primus Athenienſium portus, coniunctus vrbi iam à Troianis temporibus.

Anaphliſtus, & Anaphlyſtus, hodie *Aſopa*, vbi Panos delubrum, & Veneris κωλιάδος, ad quam appulerunt naufragi in pugnâ ad Salaminã. Sic dicta ab Heroë filio Troezenis.

SVNIVM Promontorium, hodie *le Cap de Colonnes*, à columnis hîc extantibus, alij *des Colombes*: apud Homerum & Ariſtophanem dicitur Prom. Palladis, apud Vitruuium coniunctim Sunium Palladis.

Panormus, *Portus Raphei*, Sophiano.

Rhamnus Rhamnuntis, ſic dicta à ſpinoſo rubo; in eâ colebatur

ATTICA

lebatur Nemeſis, quæ inde Rhamnuſia. Statua hæc erat artificij mirabilis, & venuſtatis, Varroni.

Oropus; *Zucamini*, vel *Sucamino*, oppoſita Chalcidi in anguſtiis Euripi. Ob hanc vrbem in limite poſitam grauia bella geſta ſunt inter Bœotios, & Athenienſes. In eâ erat templum Amphiarai, qui cum curru terrâ hauſtus eſt, hîcque primùm cultus vt Deus.

§. 2. *Megaris.*

CONTINENS MEGARIDIS.

Megara: *Megra*, vel *Megara*, Sophiano, *Mazarino* Nigro, ſic dicta à filio Apollinis: antea dicebatur Niſæa, ſeu Niſa. Vtrum dicta ſit Alcathoë cuius meminit Ouidius, dubito. Putat & Niger dictam eſſe Alexandropolim, ſed ſine auctore.

Ægiruſa cuius meminit Xenophon 5. Ellinicωn, quam putat Volaterranus eſſe Ægoſthenam, cuius meminere Pauſanias, & Stephanus; Plinius quoque meminit Ægoſthenienſium.

ORA MARITIMA MEGARIDIS.

Pagæ, vel Pegæ, hodie *Liua deſta*, propugnaculum Megarenſium Thucydidi, vbi ſepulchrum Herois Ægialëi.

Scironides petræ in eâ viâ quæ ab Iſthmo Megaram ducit, ſic dictæ à Scirone latrone qui in iis viuebat, & in viatores nullo nõ crudelitatis genere ſæuiebat, quem ſuſtulit Theſeus: ab iis ventus Sciron nomen accepit.

Nisæa, & Niſæum Megarenſium portus longis muris iuncta Megaræ: cùm tãtùm ab ea 8. ſtadiis diſtet; Strabo ait decem, & octo, corruptè: idem quoque videtur eam Minoa vocare, ſed Velius in ſuâ tabulâ Minoam Inſulam facit è regione Niſææ.

§. 3. *Bœotia.*

CON-

Vr-

Thebæ Bœoticæ cognominatæ, itémque Ogygiæ ab Ogyge, qui hîc rerum potitus eſt, cuius muros Amphion, & Zethus mirabiliter excitarunt, vt volunt Mythologi. 7. in hac vrbe portæ, vnde He-

BES CON- TI- NEN- TIS BOE- TINENS

ptapylos dicta; hinc nati Bacchus, Hercules, Pindarus: hodie *Tiua* Sophiano, *Stibes*, aut *Stiues* Nigro, *Tyana* Lazio. Iuxta vrbem Fons Dirce, ab inimicâ Antiopes ſic appellata. Eius arx munitiſſima Cadmæa dicebatur, de quâ ſæpè in hiſtoriâ Græcâ.

Plateæ, & Platea; ſic dicta à Remorum latitudine, ait Stephanus. Ad hanc Iouis ſeruatoris Ara, & Fons Gargaphia; hîc denique victus Mardonius à Græcis; de quo Herodotus lib. 9.

Hiriæ circa Aulydem, cuius lacus Hyries dictus eſt.

Copa cui ſæpè periculum imminet ab inundarionibus lacus, cui nomen dedit: eius incolæ primi inuenêre remum, vnde & dicta eſt; Κωπὴ enim remum ſonat.

Tanagræ, *Anatoria* Caſtaldo; quam Stephanus ait ab Homero vocari Græam, & Pœmandriam, ab Atiſtorele Oropum. Cur dicta ſit Græa leges apud Pauſaniam in Bœoticis.

Levctra Bœotiæ ad diſcrimen Laconicorum: vbi victi Lacedæmonij ab Epaminondâ depoſuere animos, Thebani victores extulêre.

Haliartus ad lacum Copiadem, Perſici odij monimentum; ad hanc cæſus Lyſander in eâ ſepulrus eſt.

Theſpiæ, & Theſpia, hodie *Teſpe*, in Helicone monte vnde Muſæ Theſpiades dictæ; vbi fons Lynope Vibio Sequeſtro, in quo Narciſſus ſe viſum amauit. Hîc quoque Cupido opus mirabile Praxitêlis, datus ab eodem Glyceræ meretrici.

Aſcra Heſiodi patria vulgò, quod tamen Lilius Giraldus negat. Sita erar in agro Theſpienſium, in parre dextrâ Heliconis, in quâ Otus & Ephialtes primùm Muſis ſacrificauêre.

Lebadia, olim in editiore loco ſita, Midia dicebatur; ſed Lebedus quidam Athenienſis eam in planitiem tranſtulit. Hîc Trophonij oraculum celeberrimum, de quo lege Phauorinum, & Ariſtophanis interpretem. Hodie *Bodia* dicitur.

BOEOTIÆ

O-TIÆ:

Coronea loco edito ſita, hodie *Corone* Pineto, ad quam Ageſilaus vicit Thebanos, Athenienſes, & eorum ſocios.

CHERRONEA, Plutarchi patria, quam condidit Cherrone Apollinis filia. Ad hanc Græcia victa per Philippum libertatem perdidit; gloriam Mitridates ſuperatus à Sylla: *periit omnino.*

ORCHOMENVS: *Orchomeno*, Pineto eſt, olim opulentiſſima ciuitas, ab equis ſuis celebrata. Hîc primùm Gratiis templum excitatum ab Etheocle: item viſebantur hîc Oraculum Tireſiæ, & Acidalia fons Veneri ſacer. Cognominata eſt ab Homero μινύειον, ad differentiam Arcadicæ, quam Πολύμηλον cognominauit.

FLVVII BOEOTIÆ:

Cephiſus cadens in Copaïdem lacum, mox per cuniculum exiſtens, inundationibus admodum obnoxius: nomen retinet *Cephiſſo.*

Coralius Fl. ſeu Cuarius in eundem lacum decidens, & coroneam vrbem alluens: nunc *Corali.*

Iſmenus, olim Pes Cadmi dictus, quòd impreſſo in terram Cadmi pede extitiſſet, poſtea ab Iſmeno Niobes filio, qui in eum ſe præcipitauit, nomen accepit. Quidam priùs Ladonem, & Cnopum dictum volunt: hodie *Iſmeno.*

Aſopus à Rege Plateenſi dictus, ab Homero βαθύσχοινος *excelſos iuncos habens*, & λεχεποίης *abundans herbis*, quibus lecti ſternuntur: nunc retinet nomen *Aſopo.*

LACVS:

COPAIS; Pauſaniæ *Cephiſsides*, à Cephiſſo Fluuio quem haurit, & à vicinâ vrbe Haliartus, à Stephano *Leuconis*, Æliano in Variis Oncheſti Palus, eius Anguillæ inprimis celebrantur: hodie dicitur *Lago di Stiuo.*

MON-:

CYTHERON Parnaſſi pars, vt putat Seruius, quem ait diuidi in Heliconem ſacrum Apollini, & Cytheronem Baccho. Dictus eſt à Cytherone Rege Plateenſi, quem aliqui Heliconis fratrem di-

CONTINENS BOEOTIÆ.

[MON]TES BOEOTIÆ.

cunt; à Citharâ Lactantius, quòd hîc ſæpe perſonuerit. In eo Trieterica celebrabantur. Feris erat refertiſſimus, ideóque oculus Dianæ nominatur ab Euripide in Phœniſſis: nunc etiam dicitur *Citherone*.

Helicon Muſarum Domicilium, ad quem olim habitaſſe Thracas plutibus docet Strabo, aitque à Parnaſſo non longè abeſſe; certè videtur eſſe Parnaſſi pars, vt hic Pindi, ideóque à Poëtis hæc tria nomina ſæpe confunduntur. Sic dictus eſt à fratre Cytheronis Helicone, quos ambo in montes conuerſos fabulæ aſſerunt: diuerſi generis ob diuerſos mores, Cytheronem aſperum in montem Furiis addictum, Heliconem facilem in eum qui Muſis ſacer eſſet. In Helicone ſepulchrum Orphei in quo philomelæ nidificabant. In eo fontes Hippocrene, ſeu Caballinus, & Aganippe, qui ortus in Muſarum luco cadit in Permeſſum Fluuium, & hic in Holmium, quem poſtea Copaïs lacus haurit. Ad eum quoque vrbes Theſpiæ, Aſcra, Niſſa apud Poëtas celebratiſſimæ: hodie *Heliconi*.

ORA MARITIMA BOEOTIÆ.

In Evripo

Larymna inferior ad oſtium fluuij Cephiſi *Talandi*, vt credo.

Anthedon Ptolemæi: *Talandi* Ortelio, meliùs nomen retinet *Antedona*.

Avlis portus ſtatione Græcorum celeberrimus, Strabo hunc 500. nauium capacem ſcribit, Liuius lib. 45. mille nauium; ad hanc immolanda erat Iphigenia: hîc optimi figuli: nomen habet, vel ab αὐλισθῆναι ſtationem habere, vel ἁλισθῆναι, vel à Nymphâ: *omnine intercidit*.

In Sinv Corinthiaco.

Thisbe patria Iſmeniæ Tibicinis, de quo in Hiſtoriis: Portus eius Petroſus dicitur apud Stephanum: *periit*.

Siphæ, aliter Tiphæ, hodie *Roſa*, Sophiano eſt.

Creuſa, ſeu Creuſiæ *Liuadia* vt putat Dominicus M. Niger Theſpienſiũ nauale Straboni.

§. 3. *De Phocide.*

ORA MARITIMA PHOCIDIS

Cyrrha quam aliqui cum Criſſâ confundunt, vt notant Euſtathius & Stephanus, idque ex Homero vt credunt, ſed eas Strabo, & Ptolemæus diſtinguunt. Sita eſt ad Pliſtum Fl. Ab eâ dictus Cyrrhæus, ſinus Corinthiacus. Hîc primùm Lycurgus Spartanus ſepultus fuit: hîc quoque Hippodromus in quo Pythica certamina celebrabantur: hodie *Aſpropiti* dicitur.

Criſſa dicta eſt à Criſſo Panopei fratre, qui Durateum equum fabricauit: ab ea quoque ſinus Criſſæus dictus eſt: *hodie quid ſit ignoratur.*

ANTICYRRHA, & Anticyra Phocica dicta: duæ enim fuerunt, vna in ſinu Malliaco ad Oetam montem, alia hæc noſtra. Vtrobique naſcebatur Helleborus, ſed in hâc præſtantior. Duplicis autem generis eſt; Niger quo euacuatur aluus, & Albus quo vomitus ciebatur. Hodie Pineto vocari creditur *Suola.*

CONTINENS

VRBES CONTI-

DELPHI, hodie *Caſtri*, Sophiano, *Salona* vicus Nigro, vrbs ſic dicta, vel à Delpho filio Neptuni, vel quòd Apollo mutatus in Delphinum eò natauerit. Hîc Apollinis oraculum, & templum ditiſſimum à Gallis direptum duce Brenno.

Daulis, & Daulias oppidulum vbi potitus rerum eſt Thereus Rex Thracum. Hanc Thucydides collocat in Megaride, Liuius in excelſo tumulo. Strabo ſic dictam putat à conſitis arboribus quas Locri δαυλοὺς vocant, vel vt Pauſanias à Daulide Nymphâ.

Elatea ἐλάτεια, & ἐλατεία maxima Phocenſium poſt Delphos: nomen accepit ab Elato qui Delphos tutatus eſt contra Phlegias. Incenſa eſt à Perſis, capta à T. Q. Flaminino; Elaticos eius campos vocat Plutarchus in Sylla.

Drimea, à nemorum frequentiâ nomen habet, Græci enim loca nemoroſa δρυμώδη vocant, eius incolæ Naubolenſes Plinio, Ναυβολεῖς Pauſaniæ.

Fff iij

PHOCIDIS.

NENTES

Pythia: Parnaſſo adiacens ab aliis Phocidi, ab aliis Bœotiæ tribuitur. Ab Homeri Scholiaſte cum Delphis confunditur. Vnde dicta ſit nondum liquet, an à Pythi, an à Pythone ſerpente confixo, an à πύθεσθαι quod *computreſcere* ſonat, & *interrogare*. Ab eâ certè virgo fatidica Pythia dicebatur.

MONS.

Parnassvs: *Parnaſſo* Caſtaldo, *Lyacura* Sophiano, quem in medio mundi ſitum eſſe Poëtæ confinxerunt; dictus eſt à Parnaſſo Heroe, vel Parnaſo. Alij Parnaſſum dictum volunt à Λάρναξ *arcâ* quâ huc primùm appulit Deucalion. Δικόρυφος dicebatur *Biceps*, alterum iugum Apollini, alterum Baccho ſacrum erat, hoc *Nyſſa*, illud *Cyrrha* dicebatur, vt ait Lactantius Grammaticus. Herodotus tamen ei tantùm vnum iugum tribuit, quod *Tithorea* vocari ait. Seruius eum in Theſſaliâ collocat.

§. 4. *De Doride.*

IV. VRBES DORIDIS vnde dicta eſt TETRAPOLIS

- Pindus Straboni, Plinio, & Stephano à quibuſdam Acyphas.
- Erineus, cuius ficus laudantur ab Athenæo, vt putat Phauoricus, nomen habet à Caprifico.
- Cytinium conditum à Dorienſibus Straboni, cuius incolæ Cytiniates, à Cytinâ Theſſaliæ ciuitate.
- Boïum, ſeu Boæum: Stephanus credit apud Homerum appellari Βοίβην.

VRBES ADIECTÆ DORIDI

- **Lilæa**, vrbs Doridis Ptolemæo, ſed à Stephano, Strabone, & Pauſaniâ tribuitur Phocidi: ab eâ oritur Cephiſſus Fl. qui cadit in lacum Copaïdem.
- Sperchium ad radices montis Pindi.

§. 5. *De Locris.*

LO-

Amphissa maxima, & nobiliſſima ciuitas Locrorum Pauſaniæ, ſic dicta quòd vtrimque montibus valla-

CRI-O-ZO-LÆ.

retur, vel ab Amphiſſâ Nymphâ cuius hîc ſepulchrum. In eâ arx vbi ſimulachrum Palladis Troïâ delatum. Amphiſſæi offenſi Locrorum graueolentiâ ſeſe Ætolis applicuerunt.

NAVPACTVS ciuitas Locrorum, quam tamen Strabo, & Plinius tribuunt Ætoliæ: ſic dicta eſt, quòd hîc Heraclidæ ſuas naues compegerint, ait Strabo: alij tamen negant, & ante hoc tempus vrbem ſtetiſſe aiunt: hodie *Lepanto*, nobis *Lepante*.

Molicria, & Molicrion, ad quam delatum à Delphinis Heſiodi cadauer. A Stephano tribuitur Ætoliæ, quod mirari deſines, ſi obſeruaueris harum regionum terminos ſæpe refixos eſſe.

Antirrhium Prom. ſic dictum quòd opponatur Rhio Peloponneſiaco. Fretum intercurrens *Rhium* dicitur Liuio, & Melæ; Heliodoro *Caledonium*: hodie *Streto di Lepanto*, & Promontoria *Caſtelli di Lepanto*, ſeu *Dardanellæ*. Niger tamen ait Rhium dici *Trapani*, Antirrhium *Galata*, Pinetus *Cabo Scandreri*.

LO-CRI O-PVN-TII

OPVS Opuntis, Opoëis, Stephano à quo tribuitur Epicnemidiis; inde ſinus Opuntinus idem cum Oetæo Ptolemæi: ſic dicta eſt ab Heroe. Ἀγλαόδενδρος dicta eſt ob egregias arbores; & viros eximios tuliſſe perhibetur.

Atalanta Inſula, prope Eubœam Plinio, hodie *Talandi*: hanc deſertam muniêre Athenienſes, ſed maris æſtus præſidium diſiecit.

Cynus Opuntiorum Nauale, cum Promontorio cognomine: hîc habitauit Deucalion, & Pyrrha eius vxor hîc ſepulta.

LO-CRI

CNEMIDES, & Cnemis propriè mons, & collis Straboni, & Euſtathio, qui ad inſtar Tibiæ, aut Ocreæ in mare procurrit.

Thronium vrbs ad Boagrium Fl. Plinio, in ſinu Malliaco Liuio lib. 36. Vaſtatum eſt à Xerſe, & incendio deformatum, vt ait Pauſanias in Phocicis.

Paraſopias vrbs ad Fl. Aſopum, vnde nomen accepit ad

EPI-CNE-MI-DII

montes Locricos, populi Paraſopij.

Aſopus Fl. diſtinguendus à Bœotico: hic alluit Heracleam, & inter Oetam & Locricos montes defluit.

Heraclea cognomento Trachin, de quâ in Theſſaliâ, cui ſæpe tribuitur, terminis ſæpe per victorias horum populorum immutatis.

Thermopylæ Fauces in Hiſtoria Græcâ Romanáque celeberrimæ, Leonidæ Lacedæmonij nobile monimentum cum 300. *Spartanis*, quas tibi in Tabulæ Appendice exhibemus, Chorographiâ ex Herodoto in Polymnia, ſeu lib. 7. & Liuio variis in locis, Appiano in Syriacis, Strabone lib. 9. petitâ. Nomen habent à calidis lauacris, & anguſtiis quæ ſunt tantùm 25. pedum, vt ait Vlpianus in Demoſthenem. Quomodo autem vocentur in præſentia non eſt facile ſtatuere, veriùs tamen audio ab indigenis vocari *Bocca di Lupo*.

§. 7. *De Ætoliâ.*

VRBES

Calydon prima vrbs Ætoliæ, Homeri Scholiaſtæ, & Straboni Πρόσχημα τῆς Ελλάδος, hoc eſt inquit Euſtachius Προσώπιον, ad Euenum Fl. Plinio: iuxta hanc mons Taphiaſſus. Memorabilis eſt Apro quem interfecit Meleager: Monſtrifera dicitur ob aues Meleagrides. Hîc Diana Laphria colebatur, & hodie *Aiton* nominatur.

Plevron, ad Fl. Acheloum non procul à Lyſimachia palude quæ olim Hydra, vel Hyria dicta eſt, quondam Græciæ propugnaculum cum Calydone Straboni, & Euſtathio. Dicitur Martia ob Martem hîc cultum, & Meleagria à Meleagro ſponſo Atalantæ.

Oechalia vrbs Ætoliæ Straboni, diuerſa à Laconicâ, & Theſſalicâ, vtraque autem Ætolica, & Theſſalica dicitur Euryti, vel Eurytium, quare ad alterutram facta Herculis reuocare potes.

Chalcis in radicibus Coracis montis (qui hîc quoque Chalcis appellatur) vnde hæc Hypochalcis Straboni nuncupatur. Olim ad mare fixa erat, vt innuere videtur Homerus, qui

qui hanc ἀγχίαλον vocat, poſtea in continentem tranſlata eſt.

ÆTOLIÆ

Oenias, & Oeniadæ ad mare, ad oſtia Fl. Acheloi; ab interprete Sophoclis tribuitur Acarnaniæ, & Dulichio Inſulæ opponitur. Appoſita tria habebat ſtagna *Meliten*, *Cyniam*, & *Vriam*; hodie dicitur *Dragameſto*.

OLENVS, maſculini generis, & fœminini, vt docent Græci Grammatici: ſita eſt ſub Aracyntho vrbe, quam Ptolemæus Arachthum vocat. Ab Æolibus euerſam fuiſſe tradit Strabo, & tantùm eius extare rudera.

Pylene Vetus & Nouum, aliter Proſchium dictum Straboni, cuius fit mentio apud Homerum.

FLVVII ÆTOLIÆ

EVENVS Fl. antea Lycormas, vt aiunt Strabo & Plutarchus: ad hunc vulneratus Centaurus ab Hercule: vnde & Centaureus cognominatur à Statio; Robertus Stephanus Cẽtaurum dici quoque putat. Ab eo quidam faciunt initium ſinus Corinthiaci; apud Hyginum vocatur Chryſorhoas. Hodie *Laſidari*, vel *Phidari*.

ACHELOVS Fl. vnde Strabo ſinum Corinthiacum incipit, malè à Vibio in Malliacum ſinum effunditur. 1. dicebatur Axenus, poſtea Theſtius, denique Achelous, Tzetzi quaſi τὰ ἄχη διαλύων dolores diſſoluens, ab incolis Acarnas nominabatur. Hodie Cyriaco Anconitano *Geromlea*, Nigro *Carochi*, Sophiano *Aſpri*, quod probabilius.

CAPVT OCTAVVM.

De Peloponneſo.

§. 1. *De Achaiâ, ſeu Regione Achæorum.*

CO-

CORINTHVS: *Coranto*, Turcis *Germe*, vt ait Leunclauius, totius Græciæ lumen Tullio; dicta & Peloponneſi porta, & Bimaris, quia Ionio mari per Corinthiacum ſinum, & Ægeo per Saronicum alluitur. Vocata eſt primùm Heliopolis ab æſtu: tum Pagæ à fontibus: tum Ephyra ab Ephyro Heroë, ac denique Corinthus. Velleius afferit 900. annis conditam à Balete

Hipponis filio antequàm à Mummio euerteretur. De eius ære quis neſcit? arx eius Acrocorinthos appellabatur; de eâ lege Pauſaniam in Corinthiacis.

Cenchreæ nauale Corinthiorum in ſinu Saronico, Emporium Liuio; ad hanc vrbem altiſſimum eſt mare; quamobrem ineptè eſt deterritus Demetrius ne Iſthmum ſuffoderet.

CORINTHIA

Lecheum aliud nauale in Corinthiaco ſinu 40 ſtadiis diſtans à Cenchreis.

Schænus locus vbi iſthmus eſt anguſtiſſimus Straboni.

ISTHMVS CORINTHIACVS, vbi poſitâ columnâ ab Ionibus in cuius parte verſus Atticam ſcriptum erat τὰ δ' οὐχὶ Πελοπόννησος, ἀλλ' Ἰωνία: verſus autem Corinthum, τὰ δ' ἐστὶ ἡ Πελοπόννησος οὐκ Ἰωνία. Hîc 5. quoque anno celebrabantur Ludi in honorem Neptuni, quia olim præcipui erant 5. populi Peloponneſi. Eò quoque conueniebant Græci in rebus maioris momenti. Hunc quatuor Principes ſuffodere conati ſunt, Demetrius, Iulius Cæſar, Caligula, Nero, ac denique Herodes Atticus priuatus homo, de quo Gellius, ſed irrito conatu; οὕτω χαλεπὸν ἀνθρώπῳ τὰ θεῖα βιάσασθαι exclamat Pauſanias. Itaque ductus murus, primùm cæſo ad Thermopylas Leonidâ, 40. ſtadiorũ, à Lechæo ad Cenchreas, poſtea ab Athenienſibus, dictúſque Hexamilium, quod dicendum eſſe potiùs Pentamilium putat Hermolaus. Dictus eſt & διολκός, vt ait Strabo, quia hîc à mari ad mare naues plauſtris ſubuehebantur.

SICYONIA, Aſopia, ſeu ora Ma-

SICYON: *Baſilica* vetuſtiſſimum Græciæ oppidum in colle ſitum, qui Cereri ſacer erat: primò dicta eſt Ægialos, deinde Mecon, 3. Telchinia, quia in eâ Telchines habitarunt; 4. Ionia Straboni, 5. Hellas Suidæ. Demum incolis aliò tranſlatis dicta eſt Demetrias, teſte Plutarcho.

Aſopus Fl. *Arbon* ex monte Cœloſte ortus, cuius pars eſt Carneates, Straboni lib. 8. incolæ

DELINEATIO PELOPONESI
CORYNTHIACUS SINUS
ACHAIÆ SEV HELLADIS PARS
SARONICUS SINUS
PARS IONII MARIS
ACHAIA PROPRIA
SICYONIA
CORINTHIA
ARGIA
ARCADIA
ELIS
MESSENIA
LACONIA
SINUS ARGOLICUS
LACONICUS SINUS
MESSENIACUS SINUS
SINUS CHELONITES
SALAMIS
ÆGINA
CYTHERA

ritima. — dicebant Mæandrum per mare Ægeum tranſire in fontem Aſopi, ita Pauſanias.
Sellëis Fl. radicem alluens montis ab Occidente cui impoſita Sicyon: *iam nullius nominis eſt.*
Nemea Fl. *Langia*, agrum Sicyonium, & Corinthiacum diſterminat apud Statium.

NIA

PHLIASIA, ſeu Regio montana. — PHLIVS, *Tri* Sophiano, *Rupela* Laonico, *Foica* Pineto, priùs Aranthea dicta, & Arathyna, ait Stephanus, ſita in colle qui Aranthinus dicitur: Caſtellum Phliunta vocat Plinius. Arcem habebat vbi colebatur Ganymeda, ſeu Hebe in luco Cypariſſis conſito: *periit.*

ACHAIA — ORA MARITIMA — VRBES

PATRÆ: *Patras*, Colonia Plinio, priùs dicta Aroë; eius incolæ nobiles funditores. Hîc primùm imperauit Eumelus. In eius arce colebatur Laphyra Diana, de quâ vide Pauſaniam.

DYME: *Clarenza*, Colonia Plinio ſic dicta quòd poſtrema ſit vrbium Achaïcarum in Occidentem, antea Stratus, & Palcia Pauſaniæ, itémque Cauconis, vel à Cauconibus populis, vel à Fluuio Caucone. In eâ Piratas aliquot Pompeius collocauit, & ab eâ circumpoſita regio dicta eſt DYMÆA, & incolæ Dymæi.

OLENVS, & Olenum: *Canigriſa* Pineto, *Chamitiza* Nigro, ad Fl. Pierium Pauſaniæ; *Olenos tectis habitata maris* ait Seneca, quia ſcilicet incolæ ob penuriam aliò confluxerunt: Eò quoque pertinent quæ de Oleniâ caprâ nutrice Iouis aiunt fabulæ.

ÆGIVM: *Boſtizza*: Cyriaco Anconitano, *Viſtiza* Nigro, ex 7. vel 8. populis facta ciuitas ait Strabo vrbs populoſa, & συνέδριον Achæorum, ſic dicta à duabus capris quæ Iouem nutrierunt; niſi hanc nomenclaturæ originem velis transferre ad *Ægas.*

PRO- — Araxus Pro. hodie Bordonio, *Capo di Chiaren-*

ACHAIÆ. MONTORIA

za, nobis *Cap de Clarence*, Nigro *Capo Torneſe*.

RHIVM Promontorium, aliter Drepanum Ptolemæo, hodie *Capo di Trapani* Nigro, aut vna ex Dardanellis Lepantinis, *les Dardanelles*, ſeu *Caſtelli di Lepanto*: de eo vide, ſuperiori capite §. 5.

PROPRIA. CONTINENS ACHAIÆ.

VRBES

ÆGIRA: *Xilocaſtro*, antea Hypereſia dicta Homero, ſed cùm incolæ beneficio caprarum quarum cornibus faces alligarant, hoſtes deiecisſent dixere Ægiram: eam Polybius deſcribit lib. 4.

Bura cuius veſtigia, vt ait Gemiſtus, dicuntur *Pernitza*, ad Buraïcum Fl. Pauſaniæ, Ionum vrbs, quæ tota terræ motu concidit cum omnibus templis & ædibus, duobus tantùm ciuibus ſeruatis.

Helice Gemiſti tempore *Tripia*, hodie *Niora*, vt vult Molanus, in quâ colebatur Neptunus Heliconius magnæ apud Iones venerationis; 12. annis ante pugnam Leuctricam ſubmerſa eſt, ait Plinius: de eâ Strabo lib. 8.

PELLENE & Pellina Stephano, à quâ Pellenicæ Clenæ dicebantur, præmia Athletarum, à Gemiſto dicitur *Cercoba*, Nigro *Zaracha*, ſed ab incolis *Diacopton*.

FLVVII

Lariſſus Liuio & Pauſaniæ limes Achæorum & Elidenſium.

Achelous Pauſaniæ & aliis idem fortè qui Cauconis, cùm ad vtrumque Dyma vrbs apponatur.

Eraſinus diuerſus ab alio qui per Argolidem fluit.

Crathis ad cuius oſtium Ægæ.

Pierus, cui Olenum vrbem Pauſanias affigit.

nomina leuiter immutata retinēt.

§. 2. *Argia, vel Argolis.*

ORA MARITIMA ARGOLIDIS.

IN SINV SARONICO.

Epidavrvs, hodie Sophiano *Cherroneſi*, Nigro *Pigiada*, Pineto *Æſculapio*, vrbs Æſculapij templo memorabilis extra mœnia excitato, in quo multa donaria, & tabellæ votiuæ ſanitatis receptæ monimenta: malè hanc Stephanus ait Limeram dictam; ſed hæc dicta αἱμηρὰ, quòd Æſculapij ara perpetuo cruore maderet, & Μαλησία, quod hîc languentium dolores mulcerentur: poſtea Monembaſia dicta eſt, & Monobaſia, vt aiunt Gregoras, & Gemiſtus.

Sarone, Saronis Stephano, à quâ dictus ſinus Saronicus, à quibuſdam cum Trœzene confunditur: *intercidit.*

Troezen: hodie *Pleda* Caſtaldo, *Damala* Nigro; aliter Apollonia dicta, nomen habet à Pelopis filio, & nemo hîc nubit, aut ducit quin Hippolyto comas totonderit, ait Lucianus. Fit quoque mentio virginum Trœzeniarum, quæ Mineruæ Apaturiæ zonas offerebant, vt dicemus in Inſulis.

Scyllæum Prom. hodie *Capo Schilli* à Scyllâ Niſi filiâ.

IN SINV ARGOLICO.

Hermione, vnde ſinus Hermionicus; in eâ erat templum Cereris, & Proſerpinæ cum Aſylo. Putabant hinc ad inferos breuiſſimam eſſe viam, ideóque hîc à morientibus naulum non expoſci: *omnino periit.*

Phlius diuerſa à Sicyonicâ, ideóq; Argiua cognominata.

Aſine poſtea Lacedæmoniorum vicus, vbi habitauêre Dryopes quondam, qui ex Sperchij ripis huc confluxêre.

Nauplia, Argos nauale, hodie *Napli de Romanie*, vulgò corruptè *Napoli*; à Nauplio Palamedis patre dicta, iuxta quam Labyrinthi à Cyclopibus extructi, qui quòd labore manuum viuerent γαστρόχειρες nominati ſunt. Hîc quoque fons Canathus in quo Iuno ſingulis annis lota virgo fiebat: ad hunc quoque portum Ægyptij primùm cum Danao appulerunt.

CONTINENS ARGOLIDIS.

VRBES

ARGOS: hodie *Argo*; ab Argo homine experientiſſimo, item & *Phoronia*, à Phoroneo: dictum ἱππόβοτον, vel quia hîc multi equi, vel quia Agenor equitatu hanc regionem inuaſit. Item *Iaſium* à Iaſio, *Dipſion* ob aquarum penuriam, Ægyalia & Aſia apud Euſtathium. Arx vrbi imminens dicebatur Lariſſa. Hinc orti Cleobis, & Biton, morte ſuâ, & pietate in matrem nobiles.

MYCENÆ: Sophiano *Agios Adrianos*, Nigro *Charia*; aliter Mycene, & Mycenica, poſtea Polyphengon ad Inachum Fl. vnde Inachiæ dictæ; ſic dictæ vel à primo mugitu Ius Vaccæ, vel manubrio Perſei μύκης. Eius muri Cyclopes ſtruxerant quare dirui non potuerunt. Ad eam fons *Perſia* dictus, & rudera Gazophylacij Atrei.

CLEONÆ: *Sannaſily* Nigro, vrbs non admodum magna; vnde *humiléſque Cleonæ* Ouidio; vel à Cleone Pelopis filio, vel à Leone Herculis quaſi Leonæ nominatæ ſunt.

NEMEA: hodie *Triſlina* Nigro; ſic dicta, vel quòd boues hîc Argus pauerit, vel à Danaï filiis inter quos diſtributa hæc regio. Hîc ludi celebrabantur de quibus lege Pauſaniam: hos inſtituere ſeptem duces Argiuorum, vt conſolarentur Hypſiphilem de morte Archemori filij: poſtea cæſo Leone, in honorem Iouis celebrari cœperunt.

Lerna: Sophiano *Pionea*, Nigro *Petrina*, ad quam palus, & fluuius, immo & fons Amymonius, & Amymone, Hydræ fabulis inclytus: à multis in Laconiâ ponitur.

Midea μίδεια Homero, antea Perſepolis dicta Stephano.

THYREA, de quâ tot controuerſiæ inter Lacedæmonios, & Argiuos, ideóque Thucydides ait eam agrum vtrumque diſterminare: *interiidit*.

FLV-

INACHVS Fl hodie *Planiza*, primùm dictus Carmanor, poſtea Haliacmon: denique Inachus à tribus viris qui in eum ſe præcipitauerunt; de iis

Plutarchus de Fluminibus legatur.

VII Stymphalus Fl. qui poſteaquam cuniculo hauſtus eſt, rediens dicitur Eraſinus: hodie *Eraſino.*

Tamis Fl. limes Argolidis, & Laconiæ; nunc *Tami.*

§. 3. *Laconia.*

ORA MARITIMA

IN SINV ARGOLICO.

Praſiæ, & Praſia, & Braſias Pauſaniæ: *Cypariſſi* Nardo, *Tyres* Nigro; antea Oniatæ: ſed cùm eiecti eſſent à Cadmo Bacchus, & Semele incluſi in arcâ, ἀπὸ τοῦ βεβρέχθαι dicta eſt.

Cyphanta portus Ptole. & Plinio: Sophiano *Stilo* Nigro *le Botte*, ſeu *porto delle Bote*, Pineto *Ciutra.*

Zarex, ſeu Zarax à Zarace heroë Athenienſi, vel Lacedæmonio: hodie *Care* Nigro; libera ciuitas erat, & à Cleonymo euerſa eſt.

Epidavrvs Limera, Græcis λημηρά, & λιμηρά, ſæpe cum Argolicâ confuſa: hodie *Maluaſia.* Dicta fuit & Epidauria ait Strabo: Limera autem quia λειμῶνας ἔχει *prata habet*, Pratenſis Latinè dicenda eſſet.

IN SINV

Malea, Promontorium nautis terribile; hodie *Cabo Malio* Sophiano eſt: Bridebachius, ait à nautis Chriſtianis dici *S. Michaelis alas*, in nouâ tabulâ dicitur *Capo Malea di Sant-Angelo*: ſcribit Strabo hunc ſinum vocari à Piratis Aureum. Malè à Tzetze cum Onugnato confunditur.

Bœa ab vno Heraclidarum ſic dicta, ex ruinis multarum vrbium condita, vbi multa templa: *periit.*

Onugnatos, hoc eſt Maxila Aſini, Prom. fuit & vrbs, in eâque templum Palladi conditum ab Agamemnone ſine tecto, & ſimulachro, de quo Pauſanias: *Xili* Nigro.

Cypariſſia in peninſulâ ſitum oppidũ Straboni: *nulla eſt.*

Asopvs: *Rampano*, Nigro vna ex 17. ciuitatibus liberis Laconum apud Pauſaniam. In eâ Romanorum Regum delubrum, & Gymnaſium, vbi oſſa gigantis.

Acriæ, & Acria vna ἐλευθερολακώνων, vbi vetuſtiſſimum tem-

LACONIÆ.

LACONICO.

templum Matris Deorum. Patria fuit Nicoclis Olympionicæ, qui hîc ſepultus eſt: *intercidit.*

Helos, vnde Helotæ Lacedæmoniorum ſerui, quorum ebrietate docebant filios ſuos ſobrietatem; Dorion, & Pteleon Stephano; Oluris & Olura Straboni: *periit.*

Trinaſſus vrbs, vel potiùs propugnaculum ex tribus paruis Inſulis, quæ littori obiacent, ſic Pauſanias.

Gythium, ſeu Gytheon: *Palæopoli* Nigro; vnde ſinus Gytheatus Plinio, portus Laconiæ tutiſſimus, vbi incenſæ Lacedæmoniorum naues à Tolmide Athenienſi, inde certiſſimus in Cretam traiectus eſt Plinio: incolæ Gytheates dicuntur. Ab eâ non procul videtur lapis cui inſiſtens Oreſtes ſanatus eſt, ideóque hunc vocant *lapidem Iouem.*

Las, Laas, Lan, & Laan: *Varhi* hodie Nigro; euerſa eſt à Caſtore & Polluce, ideo dicti Lanperſæ. Quidam conditam volunt ab Heroë, quem Achilles, aut Patroclus ceciderunt.

Teuthrona: *Scopia*, Nigro; vbi Iſſoria Diana colebatur, à Teuthrante Athenienſi condita.

Cœne, vel Cæne, & Cænopolis, aliter Tænarium Pauſaniæ, ſed Ptolemæus eas diſtinguit: hodie Nigro *Camares*, meliùs *Cænopol.*; hîc ædes Cereris, & templum Veneris nobile.

IN SINU MESSENIACO.

Tænaria, & Tænarium Promontorium: hodie in Tabulis dicitur *le Cap de Matapan*, ab aliis recentibus *le Cap des Caill.s*, à Coturnicum illic copiâ: in nouâ Tabulâ *Cap Matap.*, & *Cano di Maris*. Celebratur à marmore hîc effoſſo, & ſubuectione Arionis per Delphinum.

Hippolæ, & Hippola, vrbs diruta tempore Pauſaniæ, dicta Tænari Feneſtræ, ſeu Ianuæ, θυρίδες

Oetylus, & Bityla, & Tylus Straboni, ſic dicta à filio Amphitryonis: hodie Moletio *Brodegni*, Sophiano *Vitilo.*

Levctra, & Leuctrum, hodie Nigro *Maïna*, vnde

CO. *les Maniottes*, vrbs libera, colonia Bœotiorum. De hac vrbe diſputauere ſemper Meſſenij, & Lacedæmonij; hanc controuerſiam apud Pauſaniam leges.

CONTINENS

VRBES CONTINENTIS.

CIS EVROTAM.

Sparta, ſeu Lacedæmon: hodie *Muſithra*; dicta Sparta, vel à Sparto heroë, vel quia ſparſi Leleges hîc habitauere: poſtea Lacedæmon, vel ab Heroë, vel à ſorte Heraclidarum cùm Peloponneſum occupaſſent, vnde & dictos Lacones putat Apollorus. In eâ Acropolis edito in colle, in qua Mineruæ templum: vrbs ſine muris, ſed Spartani muri erãt viui, atque ſpirantes.

Amyclæ: hodie *Vordonia* Nigro, vrbs celeberrima ob Caſtorem & Pollucẽ; dicta olim Limnæ.

Cyphanta. orum, *Erickes* Nigro, vrbs Mediterranea ſex ſtadiis à Zarace diſſita, Pauſaniæ: hîc templum erat Æſculapij nobile.

TRANS EVROTAM.

Belbina, cuius meminit Plutarchus in Parallelis.

Thurium, hodie *Burdugna* Nigro, dicta etiam Thuræa, & Thyræa, olim in edito loco ſita, poſtea in planitiem tranſlata ad Fl. Arim. Hinc oriundus erat Archias, qui Demoſthenem ad voluntariam necem compulit. Subditi ſunt Thurij ab Auguſto Lacedæmoniis, quòd ab Antonio ſtetiſſent.

Therapne, aliis Theramnæ, quam alij Spartam eſſe dixerunt. Ab hac Therapnæi olores Veneri ſacri: *quid ſit hodie ignoratur.*

Cardamyle: hodie *Sapico*, quam Agamemnon in dotem Iphigeniæ Achilli pollicebatur: Strabo hanc mari admouet, Ptolemæus remouet.

Gerenia: *Paſaua* Nigro, *Sidariſo* Caſtaldo, veriùs *Geremen*; Gerania Plinij eſt, Enope ab Homero dicta vt vult Pauſanias; dicitur & Gerenium, atque Meſſeniæ tribuitur. In eâ nutriebatur Neſtor, cùm Pylus ab Hercule capta eſt, vnde Gerenius appellatus eſt. In eâ fuit ſepulchrum Machaonis ad quod multi ſanabantur morbi.

LACONIÆ.

FLVVIVS

EVROTAS : hodie *Baſilipotamo* Sophiano, indigenis ſi Nigro fides *Iris*. Oritur non procul ab Alpheo in vico Aſca iuxta Megalopolim, vbi duo fontes, vtriuſque fluuij capita. Dictus eſt & Hymerus, & Marathon, & Ægylodes, & Neris. Olim conſitus erat oleis, & ad eum precioſiſſima marmora effodiebantur.

MONTES.

TAYGETA, & Taygetus maſc. & fœm. generis, & Taygeton, in cuius ſummo vertice locus *Teleton* dictus, vbi equus Soli, more Perſico immolabatur. Vocatus fuit, & Amycleus; abundabat feris, ideóque venationi Spartanorum iuuenum opportunus; item & cotibus quibus poſt Creticas Plinius ſecundas tribuit: *les M. M. de Maniottes, ou Mainottes.*

CHRONIVS : hodie *Greuenes* Nigro, olim Crurius dictus; ſed cùm in eo Saturnus, Iouem fugiens, latuiſſet, nomen mutauit: de eo multa Pauſanias. Tempore Gemiſti Tzaconias dicebatur.

ZAREX, à Cyphante ad Epidaurum extenditur; tempore Gemiſti Zaroca dicebatur: hodie *Cara* Nigro eſt.

§. 4. *De Meſſeniâ.*

ORA

VRBES IN

MESSENE : hodie *Moſſeniga* Nardo, *Martagia* Caſtaldo; vrbs olim euerſa, & poſtea in ruinis poſt Leuctricam pugnam ab Epaminondâ, & Thebanis reparata; vbi & populi multi Græciæ ſuis diis ſacrificarunt. Hîc cultus inter Heroas Ariſtomenes, cuius cor villoſum erat. Ante eam tres Inſulæ dictæ Oenuſæ.

Abea, ſeu Abæ : hodie *Calamata* Sophiano, prima vrbs Meſſeniaci agri egredientibus ex Laconiâ; populi Abeatæ : olim vrbs dicta Ire, Pauſaniæ.

CORONE : hodie *Coron* malè *Niſi* vt vult Niger; ſita ſub Thematiâ monte; colonia Thebanorum, vbi Iupiter & Apollo omnium morborum Auerrunci colebantur.

ASINE : *Phaneromini* Soph. Nigro *Anchora*, cui præten-

MARITIMA MESSENIÆ. ORA MESSENIÆ.

duntur tres Inſulæ Thyrides dictæ Eius vrbis incolæ ad Parnaſſum montem profecti Dryopes appellati, quod nomen reuerſi in Peloponneſum diu retinuerunt.

METHONÆ: hodie *Modon*, omnium iudicio; apud Homerum Pedaſus dicta, & fortè Æpeas vt ait Strabo, vna ex vrbibus Achillis ab Agamemnone oblatis in dotem filiæ.

PYLVS: hodie *Nauarino*; Meſſeniaca cognominata, cui prætenduntur tres Sphagiæ Inſulæ: celebris bello Pelopõneſiaco deditione 300 Laconum. Tres autem fuêre Pyli ſub Neleo Neſtoris patre, vt habet Pindari Scholiaſtes, de duabus poſtea: tertiam, de quâ hîc agitur, conditam putant à Neleo, vnde & Neleia dicta eſt: Neſtor autem dictus eſt vel à Triphyliacâ, vel à tribus quæ ſibi eum arrogarunt. Thucyd. lib. 4. ait hanc Pylum à Lacedæmoniis dictam eſſe Coryphaſium: in eâ certè fuit templum Mineruæ Coryphaſiæ, & domus Neſtoris in quâ ad viuum expreſſus erat. Apud Ptol. Latinum dicitur Abarmus, pro quo legendum Abarinus, vt colligitur ex Gemiſto.

CYPARISSÆ, vel Cypariſſia. vnde ſinus Cypariſſæus Plinio: hodie *Arcadia*; quam Strabo ait adiacere Triphyliaco mari: à cupreſſis nomen habere videtur. Sub vrbe fons Dionyſias, Bacchi Thyrſo elicitus.

PROMONTORIA

ACRITAS, Promontorium quæ vox *Extremum* ſonat: hodie *Capo di Gallo*, in quo terminatur Meſſeniacus ſinus.

CORYPHASIVM: hodie *Cabo Zunchi*, vt ait Dom. Niger. Eius meminit Pauſanias.

CONTI- VR-

ITHOME: hodie *Grebegin* Nigro; ſub monte MINTHE collocata; ſic dicta ab Ithomâ nutrice Iouis. In eâ Iupiter Ithomates colebatur; celebratur decennali obſidione Lacedæmoniorum, de quâ Thucyd. lib. 1.

Pheræ: Sophiano *Cheramidi*, ad radices montis Tayge-

NENS MESSENIÆ.

BES.

tæ, non procul à Fl. Paniſo: à quibuſdam perperam affigitur mari.

Thvræ, & Thirra, & Thyrea: Nigro hodie *Calamata*; Meſſeniæ vrbs Plinio, quæ poſtea Locus vrbs dicta fuit apud Solinum. Hanc ſcribit Pauſanias ab Homero vocari Antheam, Hermolaus Epeas mauult.

Andania, vnde tota regio Andania dicta eſt.

Electra ad Fluuium cognominem Pauſaniæ.

MONS.

Minthe: hodie *Olono* Nigro, cui Ithoma inſidebat vt præmonuimus; alij tamen Pylo admouent, ſcilicet à ſinu Meſſeniaco ad Cypariſſium procurrebat: ſic dictus à pellice Plutonis mutatâ in mentam hortulanam. Hîc erat nemus ſacrum Plutoni. Apud Ptole. dicitur Μινάη. Appellabatur quoque Scorton & Euan, Pauſaniæ, à Bacchantium vociferationibus.

FLVVII.

Pamissvs Fl. Plinio & Straboni: hodie *Stromio* Nigro in Tabulis recentibus *Pirnaza*. Dicebatur Fluuiorum qui intra Iſthmum ſunt maximus, licèt nonniſi centum à fonte ſtadiis decurreret. Videtur quoque dici apud Strabonem Mamaüs, & Arcadiacus.

Electra, vrbem cognominem alluit.

Neda Fl. ex monte Lyceo ortus: hodie *Longarola*, ad quam vicus *Nidina*, veteris nominis ſeruat veſtigia; limes erat inter Meſſenios, & Eleos: Nedas Strabonis eſt. Malè in recentibus Tabulis in Boream promouetur. Huic pueri Phialenſes comas ſuas conſecrabant.

§. 5. *De Elide.*

ORA

VR-

Cyllene: *Antrauida* Nigro eſt, Sophiano *Chiarenza*; vnde ſinus apud Plinium nomen habet; Elidis vrbis Nauale, portus peropportunus ſoluentibus è Siciliâ. Celebris eſt apud Melam ob genitum hîc Mercurium, quem tamen alij tribuunt Monti Arcadiæ Cyllenio.

Phea, Φεία Homero, Φειὰ Thucydidi, cuius & memi-

MARITIMA ELIDIS.

BES.

nit lib. 2. & 6. nomen hodie ſeruat *Phea*.

Pitane cuius meminere Strabo, & Pindarus, à quibus deſcribitur ad mare: *periit*.

Leprion, & Lepreon: hodie *Chaiapa* Nigro; à quibuſdam Arcadiæ tribuitur, iis ſcilicet qui Arcadiam ad mare promouent.

PROMONTORIA.

Chelonites: hodie *Cabo Torneſe* Sophiano, Theueto corruptè *Cabo Torice*, ab indigenis *Chlumutzi*, vt ait idem Sophianus: inde ſinui nomen. Videtur quoque à Plethone dici Iliacus, vt non malè ſuſpicatur Ortelius.

Ichthus: hodie *Iardan* ſi prædicto Theueto fides: circa hæc loca videtur quoque Ichthyos portus Xenophon meminiſſe.

CONTINENS

VRBES IN CONTINENTE ELIDIS.

Olympia: hodie *Langanico* vt vult Caſtaldus, vt Niger *Stauri*; olim dicta Piſa, deinde Arpina ab Onomaï matre. Strabo hanc vrbem collocat inter montes Olympum, & Oſſam cognomines Theſſalicis, atque in regione Piſæorum. In eâ lucus ex oleaſtris, vnde coronabantur victores. De Iouis templo, ſtatuâ, certaminibus, eorúmque iudicibus Hellanodicis, conſule Pauſaniam.

Elis: hodie *Beluedere* Pineto, Nigro *Ialea*: Triphylia Stephano, & Molpidis petra Lycophroni, cuius rationem vide apud Tzetzem; vbi delubrum Iouis Olympij: munita eſt tantùm muris metu Perſarum. Poſtea tamen ſine muris ex iuramento Ætolorum tura: nemini enim armato per hanc vrbem, & regionem tranſire licebat. De eius Foro, & Gymnaſio lege Pauſaniam.

Eupagium, cuius meminit Diodorus lib. 14.

Salmone, vrbs Piſatidis, Rege ſuo Fulminaſtro celebris, vbi fons cognominis apud Strabonem, ex quo Enipeus Fl. oritur.

Pylus Eliaca: hodie *Pilos* ad Peneum Fl. pro quo Scholiaſtes Pindari Alpheum ſcribit.

Pylus Nestoris cognominata: à multis creditur ho-

die dici *Arcadia*, aliter Triphyllicos dicitur, & Triphylliaca; ex Fluuio item quo alluitur Amathoïs.

ELIDIS.

MONS: ERIMANTHVS: hodie *Dimizana* ad vrbem cognominem, celeberrimus Apro Erymanthio, quem Hercules confecit.

FLVVII:

ALPHEVS: hodie *Rophea* Sophiano, nautis Italis *Carbon*, ab indigenis *Orphea*, vt ait Dom. Mar. Niger: olim Stymphelus, & Nyctimus: Alpheum dictum putat Strabo, quòd vitiligines, & impetiginem ſanet; certè Melampus Procli filias in eo à maniâ purgauit. Quomodo autem in Arethuſam Siciliæ confluat, dicemus in Admirandis.

Enipeus cadit in Alpheum; aliter Enipheus, & Barnichius Strabonis tempore dicebatur.

Peneus Πήνειος: hodie *Iglıaco* Nigro, ad quem Pylus Eliaca.

§. 6. *De Arcadiâ.*

VRBES:

MEGALOPOLIS, & Megalepolis: hodie *Leontari* Sophiano, Nigro *Londario*: huius dimidia pars Oreſtias dicebatur, vnde incolæ dicti Oreſtij, & Megalopolitæ. Eius quoque pars tempore Pauſaniæ Thiſboa nuncupabatur. Hanc amplificauit Epaminondas, miſſis vndequaque colonis, ex quo nomen ei inditum ſuſpicatur Gerbelius. Hinc oriundus Polybius hiſtoricus.

MANTINEA: hodie *Goriza* Nigro, *Mundi* Nardo, ex quinque populis facta ciuitas muróque latericio cincta ab Argiuis. Agis immiſſo in hunc murum fluuio labem fecit, vrbémque cepit. Sub Regibus Macedoniæ dicta eſt Antigonia ab Antigono curatore Philippi, patris Perſei; poſtea iubente Hadriano Imperatore nomen antiquum ei reſtitutum eſt. Plinius tamen Antigoniam, & Mantineam duas vrbes diſtinguit? Clara eſt morte, & victoriâ Epaminondæ contra Lacedæmonios, depugnantis.

Palantium, ſiue Palas à Phialo Heroë conditum oppidulum, aut potiùs vicus: nam Pauſanias ait ab Antonino Im-

ARCADIÆ.

peratore, ex vico factam eſſe vrbem: *defecit omnino.*

MÆNALVS: ciuitas ad Mænalium montem, de quo poſtea.

TEGEA, hodie *Muchli*, incolæ Tegeates, vbi templum Mineruæ Aleæ, commune ſupplicum Aſylum totius Græciæ, in quod confugit Pauſanias Lacedæmonius, ab Aleo conditum. Hîc quoque theatrum ex marmore à Perſeo Macedonum Rege excitatum, in quo conuentus Achæorum celebrabantur.

ORCHOMENON, inſula cognòminata apud Halicarnaſſeum lib. 1. quòd ſita ſit in paludibus, vnde Orchomenij populi, quos putat Pauſanias ab Homero vocari Polymelos.

Clitor & Clitorium: hodie *Gardichi* Nigro; ætate Strabonis iam interciderat; vndique collibus circumuallata fuit, & ad fluuium cognominem ſita.

Nonactris vrbs, & regio Vitruuio, ex cuius montibus Styx aqua frigidiſſima defluebat: mons ille Nonagrinus dicitur (meliùs Nonacrinus) apud Lutatium Placidum 1. Metamorphoſeon.

Pſophis: hodie *Dimizana* Nigro; in Azaniâ regione Arcadiæ munitiſſima ad Fluuium Erymantum, qui eam à tribus partibus defendit; Arcem habuit, ſed hanc diruit Philippus; priùs Phegia dicebatur, & antea etiam Erymanthus. Hinc oriundus Aglaüs ille in omni vitâ ſuâ felix, de quo Pauſanias.

Heræa: *Hereo*, ad dextram Alphei ripam, cuius agri dirimuntur à Megalopolitanis Buphago Fl. in hâc vrbe Panos fanum nobile. Apud Plutarchum in Ageſilao malè tribuitur agro Corinthiaco.

STYMPHALVS: *Vulſi* Pineto, Nigro *Longamico*; ad lacum & fluuium cognominem ſita. Fit eius mentio in vitâ Iphicratis; vetus diruta eſt, & eius loco noua ſubſtituta, ex quâ Hadrianus Imperator Corinthum aquas deduxit.

Phialia: hodie *Dania* Nigro; aliter Phigalia dicta Stephano ad Fl. *Nedam*: de eius Templis vide Pauſaniam. Huius vrbis pueri, Nedæ Fl. comas ſuas conſecrabant.

MON- CYLLENE: hodie *Cyllene*; Cyllenius Melæ, quem Gemiſtus cum Stymphalo videtur confundere: Pauſanias

TES ARCADIÆ.

nias hunc regionis illius altiſſimum putat.

Pholoe: *Xiria*, hodie Nigro; Centaurorum ſedes, vbi optimè prouenit herba Centaurea.

Stymphalvs: *Poglıſi* Nigro; Herculeo labore notiſſimus, ad quem & palus cognominis in quâ deliteſcebant Stymphalides aues: ait Gemiſtus Zeiriam quoque, Stempylum, & Cyllenem nominari.

Parthenivs, cuius meminere omnes penè veteres, vbi Parthenij ſaltus quorum meminit Maro in Bucolicis.

Lycævs, quem aliqui Olympum vocant, Arcades autem montem ſacrum: hodie *Mıtena*; in eo Iouem enutritum ferunt, erátque hîc ara Lycæi Iouis. Pars eius ex quâ Fl. Neda exiſtit, Ceraufius dicitur apud Pauſaniam.

FLVVII ARCADIÆ

In Alpheum cadentes

- Olbius, ab Arcadibus Aroanius dictus inquit Pauſanias in quem cadunt.
  - Erymanthus Pſophida alluens, admodũ violentus.
  - Clitorius de quo in Admirandis dicemus.
- Ladon, in agro Clitoriorum exiſtens, ait Pauſanias, eiúſque aqua cæteris aquis Græciæ præcellit. Ogygium vocat Dionyſius, Acidonem Strabo, vt putat Niger, ſed eâ de re valde dubito.
- Styx ex Nonacride regione defluens cadit in Clitorium fluuium: de eius fontis aquâ in Admirandis egregia notabimus.

§. 7. *De ſinubus Peloponneſi.*

SINVS CORINTHIACVS, *le Golphe de Lepante*, aliter, *le Golphe de Patras.* — Aliter *Criſſæus*, & *Cyrrhæus*, vt in Phocide diximus: *Alcyonium Mare* Straboni, ſinus *Delphicus* Scylaci nominatur.

SINVS SARONICVS, — Ita dictus eſt vel ab vrbe Sarone (Euſtathius fluuium vocat Troezenis) vel ἀπὸ τοῦ σύρεσθαι *verrere*; quia Scylla patris proditrix in hoc mare proie-

le Golphe d'Engia, in nouâ Tabulâ γόρφος ἐλιψίνα.	ctà à Minoë, hoc verrere viſa eſt: vel vt ait Plinius, quod Querno nemore hic ſinus redimitus eſſet; at veteri linguâ *Saron* quercum ſignificabat. Dictus fuit & MEGARICVS, & ELEVSINIVS Hermionicum etiam dici voluit quidam apud Strabonem lib. 8. ſed Hermionicus videtur eſſe diſtinguendus à Saronico, & Argolico, vt putat Ortelius; aut fortè meo iudicio eſt pars Argolici.
SINVS ARGOLICVS, *le Golphe de Napli, ou Napoli.*	Sic dictus eſt ab vrbe Argos, aut meliùs ab Argolide regione: huius partem eſſe credimus Hermionicum ſinum, quia Argolicus videtur duobus Promontoriis Scylleo, & Maleâ terminari.
LACONICVS SINVS *le Golphe de Colochina.*	A Laconiâ regione nomen habet, & definitur Promontoriis Maleâ, & Tænario.
SINVS MESSENIACVS, *le Golphe de Coron.*	A Meſſeniâ regione; aliter ASINÆVS, Straboni ab vrbe Aſine. Reſtringitur Prom. Tænario, & Acritâ.
CYPARISSIVS SINVS.	Inter Promontoria Ichthum, & Coryphaſium: iam nullus eſt; mare ſcilicet huic parti labem attulit.
CHELONITES SINVS, *le Golphe de l'Arcadia.*	Apud Strabonē videtur appellari TRIPHYLIACVM MARE, ait enim Alpheum Fl. cadere in hoc mare, qui recipitur ſinu Chelonite: certè Pylum Neſtoris dictam eſſe Triphyliacam in Elide oſtendimus.

CAPVT NONVM.

De Inſulis Græciæ.

CVM Græcia duplici mari eluatur Ionio & Ægæo, duobus paragraphis de omnibus Inſulis agemus, quæ per hæc duo maria ſparſæ ſunt.

DELOS ET RHENIA
EVBŒA
Opus
THEBÆ
Aulis
CORCYRA
Phalacrium Pro.
PARS
EPI:
RI.
Cassiope
Leucymna Pro.
CEPHALONIA ZACINTHVS ET VICINÆ
Leucas
Dulichium
Ithaca
Cephalenia
Zacynthus
M.Elatus
LEMNOS Insula
MYRINA
CYTHERA Insula
CYTHERA
CRETA
MARE CRETICVM
IONIVM MARE
CARPATHIVM MARE
MARE
LIBYCVM
Ciamum Pro.
Dion Pro.
Dia I.
Ægilia
Corycus In.
Corycus Pro.
CYDONIA
MATIVM
GNOSSVS
GORTINA
IDA M.
Matalia
Lethæus fl.
Claudos
Letoa
Minoa
Labyrinthus Cretæ

§. I. *De Inſulis Ionij Maris.*

NVMERVS I. *De maioribus Inſulis in Mari Ionio.*

CORCYRA *l'Iſle de Corfou.*

- VR-BES
  - CORCYRA: *Corfou*, in Cherſoneſo condita à Cherſocrate ex genere Bacchiadarum, eiectis ex eâ Colchis, qui cum Medeâ & Iaſone eò venerant.
  - Ptuchia: hodie *Paiopoli*, pro *Palæopoli*, vnde vinum apud Athenæum *Pſychium*, pro *Ptychium* appellatur.
  - CASSIOPE: *S. Marie de Caſſiopo*; vbi Iouis eximium templum, ei oppoſita vrbs erat Buthrotum Epiri.
- FLV-VIVS
  - Argeus: hodie *S. Barbara*; ex huius Fluuij filiâ Hercules ſuſcepit Hyllum in fabulis celeberrimum.
- PRO-MON-TORIA
  - Lecymna: *Capo Laſcano* hodie, cui ager circumpoſitus retinet vetus nomen, *Lecymne*.
  - Phalacrium: *Porto Sidari*.

CEPHALENIA *Cephalogna.*

- VR-BES
  - CEPHALENIA: *Cephalogna*, cuius incolas olim Taphios & Teleboas dictos eſſe ſuſpicor; niſi malueris incolas omnium harum Inſularum ſic dictos eſſe.
  - SAME, & Samos, ſeu Samæa Thucydidi, qui Inſulam ſeparatam facere videtur, & incolas eius Samæos vocat: hodie *Porto Guiſcardo* Nigro.
  - Pala: *Palachi*, cuius mentio apud Thucydidem.
- PRO-MON-TORIA
  - BOREALE: *la pointe de Guiſcardo*, malè *Viſicardo*.
  - AVSTRALE: *la pointe de S. François*.
- MONS
  - ÆNVS, ſeu Ænes, vt ait interpres Apollonij, in quo Æneſij Iouis templum: *Eno*.

Porrò Cephelenia vocata fuit olim Samos, Teleboa, Melæna, & Tapſus: nec defuêre qui eam cum Dulichio confunderent, vt Stephanus, qui Strabonem videtur ſecutus; certè in hâc Inſulâ locus dicitur etiamnum Dulichiorum. Dicta autem fuit Cephalonia à Cephalo comite Amphitryonis qui has Inſulas inuaſit, & occupauit.

ZA-

- VR-
  - ZACYNTHVS: *Zante*, vrbs Inſulæ cognominis, ſic dicta à Dardani filio Zacyntho.

CYNTHVS *Zante.*

BES: Pſophis Zacynthi Acropolis, dicta à Pſophi comite Zacynthi: *eius etiam ruinæ diſparuere.*
Arcadia cuius meminit Diodorus: videtur eſſe ciuitas maritima, huius mentio apud Stephanum in voce Arcas: *periit.*

MONS: Elatus cuius meminit vnus Plinius.

NVM. 2. *Minores Inſulæ Maris Ionij.*

SASO, ſeu Saſſo, & Saſon, *Saſena.* — Piratarum ſtatione nota, vt ait Plinius, quam Polybius collocat in ingreſſu ſinus Ionij. A Lucano impropriè dicitur *Calaber*: meliùs *vadis humilis* canitur.

PAXVS DVPLEX, *les 2. Pachſu.* — ERICVSA, ſiue Paxus: hodie *Pachſu.*
Paxus altera, paulo minor Ericuſâ: hodie *Anti-Pachſu.*

LEVCAS, ſeu LEVCADIA, olim NERITIA, *l'Iſle de Ste Maure.* — LEVCAS: *Saincte Maure*; ſic dicta à Leucadio Icari Penelopes filio Colonia fuit Corinthiorum, qui à continente Peninſulam illam abſciderunt; ſed poſtea ventis iterum iuncta, & ſæpiùs ab incolis reſciſſa. Hîc quoque Leucas Petra candida, ex quâ deſperati amantes ſe præcipitabant; vnde & quotannis in ſacris Apollinis mittebatur damnatus, cui volucres multæ alligabantur.
Neritum, ſeu Neritos: locus hodie *Nerico*, corruptè pro *Nerito*. Ex eâ olim tranſlati ſunt incolæ in vrbem Leucadem, primo Corinthiorum aduentu.

ECHINADES *les Iſles de Cozulari.* — Aliter *Echidnæ* Senecæ, *Echinæ* Stephano, *Strophades* Apollodoro, ad Acheloï fluminis oſtium, quarum remotiſſima diſtat ab eo 15. ſtadiis, proxima 5. Earum nonnullæ limo Acheloï continenti iunctæ erant, vt vult Herodotus. Pauſanias nullas omnino eſſe putat. Dictæ ſunt vel ab Echione quodam, vel quòd Echinis abundent, vel Echinorum inſtar rigeant. Inter eas quidam inter veteres nominant Dulichium, Artemium, Thoanta, Taphum, in quibus Epæi, Taphij, Teleboæ apud Homerum celeberrimi vixiſſe perhibentur.

ASTERIA Heſychio Piries, hodie *Didaſcalio.* — Inter Cephaleniam, & Ithacam Straboni, Didymo verò inter Ithacam, & Samen: Aſteris ab Homero dicitur, & habuiſſe portus multarum nauium capaces, qui tamen nulli erant tempore Strabonis. Apollodorus in eâ oppidum Alalcomenas locat (Steph. Alcomenas vocat) quod Plutarchus in Ithacam reiecit.

ITHACA, Dion. Afro NERICIA. hodie *Valle di Compare.* — Vlyſſis patria decantatiſſima apud Græcos, ita dicta à Pterelæ filio Ithaco, qui cum fratre Nerito relictâ Cephaleniâ hanc occupauit; vnde hic monti in Ithacâ, ille Inſulæ nomen dedit. Ex eâ quidam Homerum oriundum volunt. Hîc portus Phorcyna dictus, Inſula & vrbs Ithaca Straboni; vtrum & dicta ſit Alalcomenæ, non facilè pronunciari poteſt.

DVLICHIVM, aliter PALEIS Homero, DOLICHA Straboni, OXIÆ Stephano: Plinius tamen Oxias à Dulichio diſtinguit: hodie *Dulichio.* — Didymus vnam Inſulam Echinadum vocat, Homerus ab iis diſtinguit. Quidam cōfudêre cum Cephaleniâ, quidam etiam cum Zacyntho. Incolæ eius fuere Epæi, Dulichienſes cognominati. Hinc oriundus Irus ille Homericus.

STROPHADES: hodie *Striuali.* — Ita dictæ quod Calais, & Zetha dum perſequuntur Harpyias eò vſque progreſſi, curſum ſuum conuerterunt. Inde Harpyiis hæ Inſulæ ad lictæ ſunt. Cypariſſiorum Inſulæ duæ dicuntur à Strabone, antea Plotæ. Quomodo autem Echinades dictæ ſint Strophades, ſuprà innuimus.

SPHACTERIA, ſeu SPHAGIA: hodie *Sapienza.* — Ex aduerſo Meſſeniaci Pyli deſcribitur accuratè à Pauſaniâ lib. 4. Inſula erat deſerta, & vliginoſa, & rerum omnium egena ſed memorabilis obſidione 300. Lacedæmoniorum, & deditione, qui Athenas abducti locum parœmiæ, de Pallidis, & Macilentis dedere.

PROTE, — Quam vicinam Strophadibus facit Stephanus: malè

Prodeno, Nigro *Pruodo*. — hanc cum Sphagiâ confundit Niger, nam à Ptolemæo manifeſtè diſtinguitur.

TIGANVSA, *Capreia* Cotouico, *Caurea* Nigro. — Et Theganuſa dicta, quam malè Plinius in ſinu Laconico collocat, peiùs Stephanus facit vicinam Chio.

OENVSÆ *Venetico*, & *Coagulo*. — Tres Inſulæ apud Plinium ante Meſſenam collocã-tur: hodie tantùm duæ reſtant diuerſo ſitu, nam propiùs accedunt ad Acritam Promontorium.

§. 2. *Inſulæ Maris Ægæi.*

EAS vt præcedentes diſtinguimus in maiores, & minores: maiorum tantùm tres percurremus Cretam, Eubœam, Lemnum; alias quinque item maiores Leſbum, Chium, Samum, Carpathum & Rhodum in Aſiam reiiciemus. Ex minoribus eas tantùm producemus, quarum nomina ignorare nefas.

NVM. I. *Maiores Inſulæ Maris Ægæi.*

CRETA INSVLA

VRBES IN CONTINENTE.

GNOSSVS: hodie *Cynoſa*, vt ait Erythræus, Minoïs regia, olim Ceratus à fluuio eam alluente, quem credit Ortelius apud Diodorum vocari Theren: Niger hodie nihil eius præter nomen manſiſſe autumat.

GORTYNA: hodie *Gurtina* Sophiano, *Metaria* Belonio, aliter dicta Gortys, & Gortyn, item & Lariſſa, & Cremnia apud Stephanum; eius incolas Cartemnidenſes dicit appellari Phauorinus. Sita erat vrbs illa ad Fl. Lethæum, ſeu Lethen.

LABYRINTHVS Cretæ, famoſiſſimum Dædali opus, & Minotauri ſedes. Eius veſtigia viſuntur non procul à radicibus montis *Pſiloriti*.

Lictus, ſeu Lyttus Homero vt vult Strabo: *Paleocaſtro.*

VRBES

CYDONIA, ſeu Cydon, & Cydonis: hodie *Canea*, nobis *la Cané*, omnium iudicio; malè Sophianus nomen nouum ſcribit *Chania*: antiquiſſimis tempo-

L'Iſle de Candie.

MARITIMÆ.

ribus dicta eſt Apollonia.
Rhitymna: hodie nomen antiquum leuiter inflexum ſeruat *Rhetymo.*
Liſſus & Leſſus: hodie *Phioniſſa* Nigro.
Cyteum: Bellonio *Cytie*, Sophiano *Phraſcia* eſt, Niger malè putat eſſe *Canea*, *la Canée.*
Minoa portus: Sophiano *Altemura*, Nigro *Palæocaſtro*, diuerſum à præcedenti.
Matium: creditur vulgò eſſe *Candia*; ſic Pinetus.
Camara, Lato quoque dicta: hodie *Camera.*

PROMONTORIA

Ciamum, ſeu Cimarum: *Cabo Spada* Sophiano.
Arietis Frons, ſeu Crio-Metopon; priùs *Ermico* dictum, deinde *Cabo Leone* Pineto, Nigro *S. Iãni.*
Samonium, & Salmonidis Dioni, & Salmone in Actis Apoſt. hodie *Cabo Salmone.*

MONTES.

Ida: hodie *Pſiloriti*, olim etiam Idæus, & Chryſomallus, vt vult Epitomiſtes Strabonis, Iouis incunabulis clarus Ad eius radices Ægiochos locus educationis eius, à caprâ ſic dictus.
Dictævs: *Sethie*, & *Laſthi* Bellonio, malè *Labyrintho* apud Sophianum; Dicte Strabonis eſt, Dictinnæus Solino & Plinio
Leuci: hodie *Madara*, quibuſdam rectiùs *de Sfachie*, quos incolunt Sfachiotæ, de quibus lib. ſequenti.

FLVVII.

Pycnus: hodie *Cladilio.*
Lethæus, ſeu Lethes Gortynam alluens: hodie *Naporal.*
Helectras, Potereus Vitruuio vt ait Niger: hodie *Lineo.*

MINORES INSVLÆ AD CRETAM.

Clavdos, ſeu Clauda, & Gaudus, in quâ maximi Onagri naſcuntur: hodie *Gozo* multi perperam credunt; in nouâ Tabulâ γόζι dicitur.
Dia, Strab. & Ptol. fortè Cia Plinij: hodie *Standia* Sophiano, à Græcis δία.
Letoa in Libyco mari: hodie *Chriſtiano*, Sophiano.

Leu-

Leucæ & Budoræ Inſulæ Plinio : hodie *de Turlluru*.

EVBOEA INSVLA

VRBES EVBOEÆ.

CHALCIS : *Negrepont*, Eubœæ metropolis, ſita vbi anguſtiſſimus eſt Euripus ; ab Athenienſibus condita ante tempora Troiana, ſæpe ab iiſdem reparata, multarum coloniarum mater. Supra eam Lelantus campus in quo olim depugnatum acerrimè, vulgò *la Plaine de Negrepont*.

ERETRIA duplex, Vetus, & Noua : Vetus dicta Melaneïs, & Arotria, vt ait Stephanus ; hæc euerſa eſt à Perſis, teſte Herodoto lib. 6. & iterum capta à T. Quintio : Noua hodie nomen retinet *Eretria*, vetus paulò verſus Orientem vergebat ad mare.

Petalia cuius meminit vnus Strabo.

Cerinthus : hodie *Ellopi.* , ſita non longè à Budoro ; Euſtathius putat & dictam Ellopiam, & ad Telethrium montem collocatur à Strabone.

Caryſtus : hodie *Caryſto*, de quâ in Admirandis.

Gereſtus : *Gereſto*, vbi Gereſtia ſacra celebrabantur in honorem Neptuni.

AMARYNTHVS à Venatore Dianæ ſic dicta, vnde & Diana Amarynthia, & Amatuſia dicta ; ibi eius ſacra celebrabantur.

PROMONTORIA

CAPHAREVS in mare Myrtoum procurrens χοιρηρεύς Stephano, Zarax Lycophroni vt putat Tzetzes à quo, & Ξυλοφάγος appellatur : hodie Sophiano *Chinu*, Nigro *Figera*.

Cenæus, ſeu Cenæum : *Cabo litar* Soph. Nigro *Canaia*.

Leon Ptol. Straboni Leuce Acte : Soph. *Cabo Mantello*.

MONTES

Ocha inſolitæ magnitudinis Straboni, vnde nomen aliquando Eubœæ ; Plinius vrbem eſſe dixit

Telethrius Oechaliæ mons in Eubœa, cuius meminere Strabo, Plinius, Theophraſtus

CAPHAREVS Græcorum clade nobilitatus quan-

do in eius vertice Nauplius ignes excitauit, vt Græcorum naues impingerent in ſaxa quibus prætextus eſt. Promontorium pars eſt eius mõtis.

L'iſle de Negrepont.

FLVVII

- Budorus: *Budoio*, cuius meminere Strabo, & Plinius.
- Nileus Straboni, Neleus Antigono, qui videtur à Plinio dici Melas; in quo errorem Plinio affingit Ortelius.

EVRIPVS

Cognomento Chalcidicus, vel Euboicus, & aliquando antonomaſticos Euripus, alterno curſu ſepties de die, ſepties de nocte refluens immodicè Pomponio Melæ. Liuius tamen ſepties recurrere negat, & totam huius refluxus cauſam in ventos reiicit. Tam breui tractu diſtat à Bœotiâ (inquit Procopius) vt vnius ligni iniectione traiici queat: olim Chalcidenſes & Bœotij eum aggere comportato iunxere, vt ſibi auxilio eſſe poſſent; Philippus ponte eum ſtrauit, quem ſuperiori ſæculo reparauit Turca cùm Negropontem expugnaſſet. Iuſtinus Martyr tradit Ariſtotelem ſe in eum proieciſſe, ſed Suidas apud Chalcidem veneno, Laërtius morbo tradũt periiſſe: hodie dicitur *le deſtroit de Negrepont.*

LEMNOS INSVLA, hodie *Stalimene.*

Oppoſita monti Atho, Vulcano ſacra, quia hîc primùm ignis repertus eſt, primùm arma fabricata. Hîc quoque Labyrinthus vnus ex 4. Dicta eſt Dipolis à duabus vrbibus, & Hypſipylæa, à filia Thoantis quæ ſeruauit patrem.

VRBES

- Mvrina: hodie *Lemno* Bellonio, in cuius forum Mons Athos vmbras ſuas eiaculabatur, cùm ab eâ abeſſet ſex, & octoginta paſſuum millibus.
- Hephestias: hodie *Cochino*; Vulcano ſacra.

Mons

- Maſichlon, cuius meminit Heſychius: hodie *monte di Nettuno.*

NVM. 2. *Minores Inſulæ Maris Ægæi.*

CYCLADES INSVLÆ, hodie *Iſole del Archipelago* Caſtaldo,

Cycladum nomen à diuerſis extenditur, aut cõtrahitur; certè poſterioribus temporibus Rhodus Cycladibus annumeratur: at hîc Plinium ducem ſequimur, qui accuratiùs de his Inſulis egit. Olim hominibus vacuæ erant, ſed in eas cultores immiſit Minos, teſte Diodoro. Dicuntur autem Cyclades, quia in circulum diſpoſitæ ſunt, & circa Delum choream agitare vidẽtur.

DELOS, hodie *Sdille*, ſeu *Stile* dicta & olim *Ortygia Cynthos*, Cynethos, Anaphe, Aſteria, &c. reuulſa creditur à Siciliâ diu fluctuaſſe. Totius Græciæ, immo totius orbis emporium erat, ærarium item Græcorum, Deorum patria, ideóque à Perſis intacta, primùm illuſtrata à Sole poſt diluuium Deucalionis, atque inde dicta Delos: nefas erat in hâc Inſulâ, aut canem alere, aut mortuum ſepelire.

- Delos poſtea nouæ Athenæ Hadrianæ; hodie *Sdilles*.
- Apollinis Fanum.
- Mons Cynthus vnde Apollo Cynthius.
- Inopus Fluuiolus, de quo in Admirandis.

Rhenia & Rhene: hodie Burdonio quia coniuncta eſt cum Delo vno nomine cum illâ *Sdilles*, Sophiano verò nomine proprio *Phermene*; olim Artemite, & Celaduſa dicta, quatuor tantùm ſtadiis à Delo diſcreta, in quâ Delienſium cadauera ſepeliebantur. Capta eſt à Polycrate Samio, & catenâ alligata Delo, atque Apollini conſecrata. Nicias autem vtramque Inſulam ponte coniunxit.

ANDROS: *Andro*; dicta & *Caurus*, & *Antandrus*, & variis item nominibus quæ ex Theſauro Ortelij repetes; prima Cycladum Plinio. De eius fonte in Admirandis.

TINOS: *Tina*, nobis *Tine*; dicta & *Hydruſſa* ab Ariſtotele ob aquarum inopiam; item ab aliis *Ophiuſa* à ſerpentum multitudine.

Quinquaginta numero Iſidoro: Sporades dictæ apud Suidam.

MYCONOS, & Micone: *Micole*, cui alligatam Delum fuiſſe Poëtæ fabulantur, vt & iacere ſub eâ nouiſſimos Gigantum ab Hercule cæſos. Mycones incolas omnes fuiſſe caluos teſtatur Athenæus, vt & Paraſitos.

SIPHNVS: *Siphano*; quondam *Acis*, & *Meropia* Plinio, *Merope* Stephano.

CIA: *Zia*, ſeu *Zea*, dicta & Hydruſa: ab Eubœâ reuulſam ferunt. Malè recentior quidam eius incolis tribuit quæ dixit Heraclides de Coïs.

SERIPHVS: *Serphone* Soph. *Serphena* Nigro; ad quam inuenta à piſcatoribus arca, quæ Danaen & Perſeum continebat, vnde poſtea omnes Seriphij mutati in lapides: origo fabulæ, quia Seriphus eſt admodum lapidoſa.

SYROS: *Syro*, Syria Homero, vt annotarunt Strabo & Stephanus, à quo deſcribitur ſupra Ortygiam, hoc eſt Delum, infra dicere debuit.

OLIAROS, & Olearos: *Quiniminio*.

PAROS: *Pario*, ſeu *Paro*; dicta & Pactya, Minoïa, Demetrias, Zacynthos &c. apud Ortelium. Celebratur à marmore in quo nulla vena alterius coloris, dictum & Lychnites, quia ad lucem lampadum cædebatur.

NAXVS: *Nicſia*; dicta eſt Strongyle, Dia, Dionyſia Callipolis, & SICILIA Minor Plinio; item & Veneris Inſula. Hinc marmor olim eruebatur ſerpentinum dictum, ſeu Ophites Plinio, viride, ſed maculis liuidis aſperſum.

SPORADES, Calydnæ Homero, quas Suidas ait eſſe duodecim, & à quibuſdam appellari Cycladas. Harum celeberrimæ Icaros, Ios, Gyaros, Donyſa, Patmos, Melos, Thera, &c. — *de iis in Aſiâ ex Plinio dicemus.*

THRACICÆ

THASVS: *Taſo*; dicta & Thaſſus, olim Ætia, & Æthria Plinio, Ogygia Dionyſio Afro, Euſtathio etiam Chryſa, Ptolemæo Thalaſſia: celebratur apud Plinium à fodinis, tempore Philippi & Alexandri, magnum prouentum reddentibus Regi Macedoniæ; & à marmore; item à vino, de quo in Mirabilibus.

INSVLÆ.

Samos, & Samothracia: hodie *Samandrachi*; item olim Samothrace dicta, & Dardania, vt Plinius, & Euſtathius, antea Melita vt vult Strabo, item Leucaſia, & Leucania, quòd albeſcat, vt ait Heraclides in Politiis, inſuper & Thracia à Thracibus incolis; quibus cùm ſuperueniſſent Samij Ionici vocata eſt Samothracia; dicta eſt quoque Electria à Flacco & Apollonio; & hîc Corybantes ſacra Cybeles celebrarunt: denique Saüs, vt vult Scholiaſtes Nicandri.

Imbros: *Lembro* Soph. non procul à Samo, 72. mill. paſſ. amb tus iuxta Plinium, lege 27. numeris permutatis. Stephanus ait fuiſſe conſecratam Cabiris Diis Thracum, atque Mercurio.

MACEDONICÆ INSVLÆ.

Scyros: *Scyro*, vbi regnauit Lycomedes, atque etiam Achilles nutritus eſt, ideóque hic dicitur à Lycophrone, *Draco Scyrius*: ſterilis erat & ſaxoſa, vt ait Suidas. Ex eâ præcipitatus Theſeus, ibíque ſepultus, & eius oſſa poſtmodum à Cimone hinc tranſlata cùm priùs inde Piratas Dolopas abegiſſet; eius Inſulæ Garum & Lac laudantur apud Athenæum.

Scopelos: hodie *Scopulo* Sophiano.

Alonesvs, & Alloneſus: *Pelagnisi* ſeu *Limene Pelagiſi*; de quâ diſceptauere diu Athenienſes, & Philippus.

Scyathos: *Sciato*; ab Apollonio Εἰγαλίη dicta, celebris ob Mugiles delicatiſſimos Vrbs eius diruta eſt à Philippo, ne præda Romanis eſſet, vt ait Liuius.

Peparethos: *Lemene* Nigro, *Saraquino* Caſtaldo, *Opula* Beniamino. Meliùs in Tabulis nauticis *Piperi*. Malè inter Cycladas recenſetur à Stephano, & interprete Sophoclis. Vinum hîc viliſſimum creuiſſe innuit Athenæus.

Cicynethos: *Pontico*; cum vrbe cognomine in ſinu Pelaſgico Straboni.

ATTI-

Salamis: *Coluri*, cum vrbe cognomine; dicta olim & Scyras, & Cychria, & Ophis, & Pityuſa: Patria fuit Aiacis, Telamonis, & Teucri, atque celebris victoriâ nauali quam de Perſis Themiſtocles retulit.

CÆ INSVLÆ.

ÆGINA, hodie *Engia*, & *Legina*, in nouâ Tabulâ Eγινα vulgò *Lalona*; ſic dicta ab Aſopi filiâ quam Iupiter vitiauit, antea *Oenone*, & *Myrmidonia* à Myrmidonibus de quibus in Theſſaliâ: dicta quoque Δικαιόπολις, quia omnium Græcorum legibus vtebatur. Hanc malè Stephanus Cycladibus annumerat, peſſimè Tzetzes Sporadibus.

HELENA: *Macroniſo*; quondam Cranaë, poſtea mutauit nomen, cùm hîc Paris Helenam vitiaſſet, & templum Veneri Migonitidi, & Gratiis poſuiſſet. Malè à Plinio Sporadibus annumeratur.

PELOPÕNESIACÆ INSVLÆ.

CYTHERA: *Cerigo*; in plurali neutro, & ſingulari fœminino, cum vrbe cognomine, cuius nauale Scandia dicitur. Antea dicebatur Porphyris à purpurarum hîc luculentâ capturâ. Ad hanc primùm appuliſſe Venerem aiunt fabulæ cùm ex mari nata eſſet, vnde dicta Cytherea, quæ hîc colebatur armata in templo, ſub nomine Vraniæ. In hac primùm Paridem vitiaſſe Helenam quidam tradunt. Vide Heraclidem de Cytheriorum moribus. Cytheræ adiacet verſus Cretam Ægialia, nunc *Cicerigo*, ſeu *Cicerigou*, à Græcis Δίȣς.

CALAVRIA, hodie *Sidra* Sophiano, meliùs *ὕδρα Hydra* in nouâ Tabulâ. Inſula 30. ſtadiorum, quatuor tantùm ſtadiis à continente diſcreta; dicta à Calauro Neptuni filio, cùm priùs Εἰρήνη nominaretur, item Anthedonia & Anthus. Habuit Neptuni templum & aſylum in quod fugit Demoſthenes, & venenum hauſit.

Sphæria: *Spheria*, tam vicina continenti ad vrbem Trœzenam in Argiâ, vt ad eam pedibus tranſiretur. In eâ Sphæri aurigæ Pelopis monimentum. Poſtea dicta eſt Inſula ſacra, quòd in eius templo Virgines Trœzeniæ, zonas ſuas Mineruæ Apaturiæ conſecrarent in templo ab Æthrâ hîc conſtructo.

CAPVT X.

Græcia antiqua Sacra, ſeu Eccleſiaſtica.

ARCHIEPISCOPVS CORINTHIACVS *de Coranto,* aliter Achaiæ Archiepiſcopus.

Athenæ: *Setines.*
Patræ: *Patras.*
Argos: *Argo.*
Lacedæmon: *Muſithra.*
Megalopolis: *Leondari.*
Corone: *Coron.*
Helice: *Niora*, vt vult Molanus.
Tegea: *Muchli.*
Meſſene: *Moſeniga.*
Naupactus: *Lepanto.*
Oreum: *l'Orio.*
Porthmus: *Porthmo.*
Caryſtus: *Caryſto.*
Marathon: *Marathona*, ſeu *Maraſona.*
Megara: *Magra.*
Thebæ: *Stiues.*
Plateæ: *vrbs omnino euanuit.*
Opus: *Deſtructa eſt.*
Theſpiæ: *Teſpe.*
Tanagra: *Anatoria.*
Elatea, ſeu Elatia; *concidit.*
Chalcis: *Negrepont.*
Caria, ſeu Coriſſia, & Carſia: *intercidit.*
Strategis: cuius Epiſ. meminit Nicænum Concilium,
Colonia Thebaïdis dicitur in inſcript. Goltzij
Secorus: *vbi fuerit ignoratur.*

ARCH. GORTYNENSIS, ſeu CRETENSIS,

Gnoſſus: *Ginoſa.*
Hierapetra: *Gierapetra.*
Lappa: *Lappa.*
Subrita: *Sandioia.*
Eleutheræ, ſeu Eleutherna: *periit.*
Cherroneſus: *Chironiſo.*
Cidonia: *la Canée.*

de Gurtina,	Siſamus: *Chiſamopoli*, vel *Chiſamo.*
ou de Can-	Cytæum, aliter Siteum: *Sitia.*
die.	Cantanum: *vbi fuerit ignoratur.*

	Philippi: *Philippopoli.*
ARCH.	Berrhœa: *Boer* Turcicè, indigenis *Veria.*
	Dium: *Stadia.*
THES-	Stobi: *Starachino.*
SALO-	Paræcopolis, aliter Partecopolis: *periit.*
NICÆ,	Deborus, vel Doberus: *Dibrÿ.*
	Caſſandria: *Caſſandria.*
de Saloni-	Neapolis: *Chriſtopoli.*
chi, nobis	Torone: *Caſtil-Kampo*, vel *Agiomana.*
de Theſſalo-	Lete: *Letta*, ſeu *Lita.*
nique,	Heraclea: *Xenoſua.*
aliter	Derris, aliter Serre: *Serre.*
	Topiris, olim & Doberias in Thraciâ: hodie *Ruſio* Soph. *Ruſio* Lydo-Ioanni.
MACE- DONIÆ.	Thaſus Inſula: *Taſo.*
	Hephæſtia: *Cochino* in Inſulâ Lemno.

	Demetrias: *Dimitriada.*
ARCH.	Echinus: *Scarphia.*
LARIS-	Cypera: *Cypara.*
SÆ,	Lamia: *Lamina.*
de Larizzo,	Triccæ: *Triccala.*
aliter	Metropolis: *vbi hæc fuerit neſcitur*, ob multas vrbes vicinas cognomines.
Theſſaliæ.	Thebæ Phthioticæ: *Zitoa.*

ARCH.	Oncheſmus, aliter Anciaſmus: *la Quaranta.*
	Phœnice: *periit.*
NICO-	Dodone: *eius etiam ruinæ diſparuerunt.*
POLI-	Hadrianopolis: *aliqui confundunt cum Phœnice probabiliùs.*
TANVS	Butrotum: *Butrinto.*
de Preuexa,	Euria: *San-Donato.*
ou de Preui- *ſe*, aliter	Photica: eius meminit Photius, & Diadochum ait eius vrbis Epiſcopum fuiſſe.
Epiri vete-	Corcyra Inſula: *Corfou.*
ris.	Cephalenia Inſula: *Cefalogna.*

AR-

ARCHIEP. DYRRACHINVS, *de Durazzo, ou de Duras,* aliter Epiri nouæ.	Scampis, & Scampe: *Scampi.* Apollonia, aliter Apollonias: *Palpolina* Italis, Turcis *Piergi.* Aulon: *la Valone.* Amantia: *Porto Raguſeo:* Lychnidium, aliter Lychnidus: *Guiſtandel.* Bullis, ſeu Bullidum: *ſitus eius ignoratur in præſentiâ.*
ARCHIEP. HERACLEENSIS *d'Heraclée,* aliter Europæ in Thraciâ.	Callipolis: *Gallipoli,* Turcis *Gebbole.* Panium: *Phanorion.* Cœlos in Cherſoneſo: *deſtructa eſt.* Cyla, confunditur aliquando cum ſuperiore, meliùs diuiditur: *concidit cum eâdem.* Aphrodiſia, ad Melam Fl. ſtatuitur à Ptolemæo: *diſparuit.* Theodoſiopolis: hodie *Eſdron* Gillio. Druſipara: *Miſini.* Lyſimachia: *Hexamili.* Byzia: *Vize.* Selimbria: *Selieurea* Soph. Molano *Selombria.* Arcadiopolis, aliter Bergulium & Bergula: *Bergas.*
ARCH. PHILIPPOPOLIS, *de Philippopoli,* Turcis *Philiba,* aliter Thraciæ.	Diocletianopolis: *vbi fuerit ſita ignoratur.* Dioſpolis: *huius quoque ſitus ignoratur.* Nicopolis: *Boulgrad.*
ARCH. HADRIANOPOLIS, *d'Andrinople, ou d'Endrem,* aliter Hæmi-Montis.	Meſembria: *Meſember.* Soſopolis: *vbi ſteterit neſcitur.* Plotinopolis: *Ploudin.* Deueltus, ſeu Zagoria: *Deuelto.* Anchialus: *Anchialo,* ſeu *Kenkis.*
ARCHIEPISC. TRAIANOPOLEOS, *de Traianopoli,* aliter Rhodopes.	Maximianopolis: *Maximinopoli.* Abdera: *Polyſtilo.* Maronea, poſtea Clazomenæ: *periit.* Ænus: *Enio,* ſeu *Eno.* Cypſela: *Ipſala,* vel *Capſilar.*

LIBER IV.

De Græcia ſecundùm recentiores.

PAVCA admodùm certa de his regionibus habemus, tum quia Turcæ nihil de ſuis rebus ſcribunt, & magna olim gerere potiùs, quàm ſcribere voluerunt; tum quia verentur ne Imperij ſui notitia Chriſtianos ad nouas expeditiones accendat. Aliqua hîc ex Leunclauio, & Relationibus aliquot decerpta proponemus, ſed maximè ex recenti tabulâ Inſularum, quæ ad nos miſſa eſt.

CAPVT I.

Hiſtorica Græciæ recentis in genere.

§ 1. *Nomen.*

RVMELIA dicitur à Turcis, quaſi *Romania*, vel potiùs RVM-VILAGET, vnde Turcæ qui loquuntur elegantiùs hanc RVMILER, vel RVMILAR appellant, vulgus detortâ voce VRAMILAR. Non negamus tamen Romaniæ nomen olim etiam Natoliæ conueniſſe, vnde in hiſtoriâ Turcicâ antiquâ dicitur Aladinus multas prouincias in Romaniâ occupaſſe. Scimus etiam nomen Romaniæ ſtrictiùs ſumi pro Thraciâ & Argolide, quæ duæ prouinciæ Romaniæ nuncupantur; de Thraciâ liquet; de Argolide iſtud euincit, quod Nauplia, vulgò *Napli* corruptè *Napoli*, dicitur cum addito, *de Romanie*. In titulis Imperatoris Turcici Græcia cum Hungariæ regno dici videntur vno nomine EVROPA INFERIOR, itémque Imperium Orientale, ſeu Nouæ Romæ, ex quo Ottomani Conſtantinopoli, & Græciâ potiti, vrbem illam Imperij ſui ſedem conſtituere.

§. 2. *Quantitas Nouæ Græciæ.*

NON hîc conſideramus ditionem Turcicam, ſed Græciam tan-

LA GRECE.
GOLPHE DE UENISE
PARTIE DE LA MER NOIRE
MER DE MARMORA
L'ARCHI PELAGE ou LA MER BLANCHE
MER DE NICARIA
CHIO
NICARIA
CANDIE
MER DE CANDIE
LA MER MEDITERRANEÉ
GOLPHE DE LEPANTE
GOLPHE DE PATRAS
GOLPHE DE SALONICHI
GOLPHE DE NAPOLI
RHODES
PARTIE
SERUIE
BULGARIE
ROMANIE
MER DE GRECE
PARTIE D'ITALIE

tùm, & quatenus monte *de Coſtegnatz*, ſeu Hæmo à Septentrione reſtringitur.

Latitvdo eius ducitur ab vrbis Varnæ territorio ſub 45. gradu ad Promontorium Tænarium, vulgò *Metapan*, aut *des Cailles*, ſub gradu 35. igitur continet 600. millia paſſuum Geometricorum, ſeu leucas noſtrates 300. Germanicas 150.

Longitvdo deſumitur ab vrbe Dulcinio *Dulcigno* in limite Albaniæ ad Caſtella Freti Conſtantinopolitani, vulgò *les Chaſteaux*, quæ diſtantia 9. gradus reddit in magno circulo, ideóque continet 540. millia paſſuum, leucas Francicas 270. Germanicas 135.

§. 3. *Qualitas nouæ Græciæ.*

Olim regio cultiſſima erat, & fertiliſſima, nunc penè deſerta, colonis ferè vbique deficientibus; quare ante aliquot annos 30. millibus Calabrorum in Albaniâ agri gratis aſſignati ſunt ab Ottomano. Huius vaſtitatis ratio eſt quòd Turcæ Græcos diuites non patiantur eſſe, ſed eos fictis criminibus, ſi vera deſint bonis ſpolient: quamquam miſeri hi homunciones, dominos illos acerbiſſimos Latinis anteferant, ex innato vtriuſque imperij odio. Poſtea de ſingulis regionibus aliqua magis ſingularia dicemus.

§. 4. *Mores hodierni Græcorum.*

Dominorvm ſuorum magna ex parte induêre mores: qui Turcæ ſeruiunt, à Turcis nihil differunt; qui Venetis, Venetorum ferè more viuunt. Antiquam maiorum conſuetudinem in hac parte retinuerunt: libentiſſimè pergræcantur, atque epulis indulgent, & vino. Zelotypiâ ardentiſſimâ laborant, neque vxores ſuas facilè, aut à quouis videri ſinunt. Magnificè veſtiti incedunt fluente Togâ, cui pallium ſuperinducunt, veſtem vocant, *vne veſte*. Comam ab occipitio nutriunt, in anteriori parte reſcindunt: linguam ſuam multis vocibus Arabicis, Turcicis, Slauicis, Latinis, Italis, immo & Francicis admixtam habent. Quare obſeruat Cruſius in ſuâ Turcogræciâ ſupra ſeptuaginta hoc tempore huius numerari dialectos: Theſſalonicenſes cæteris puriùs loquuntur. Annum ſuum à Septembri auſpicantur, ſeu ab Æquinoctio Autum-

nali, ob Indictionem Conſtantini, cuius initium cecidit in 23. Septembris. Numerant annos ſuos ab ortu mundi non à Chriſto nato, & anno mundi 5508. Chriſtum ortum eſſe arbitrantur, itaque hunc annum Chriſti 1647. numerant annum mundi 7155. Si nuptias cum Turcâ contrahant perpetuò excommunicantur; ſi cum Latino, ad tempus aliquod duntaxat. In funebribus pompis ſalgamata, & vinum offeruntur adſtantibus; fœminæ ſibi vellunt capillos, ora lacerant, multis cum ſingultibus vlulantes. Viduæ toto anno carent publico, & neque veſtem, neque induſium mutant. Armis ferè Græci carent, & tantùm mechanicas artes exercent, aut nauigationibus vacant, in quibus peritiſſimi iudicantur.

§. 5. *De Religione Græcorum.*

RITV à Latinis differunt, ſecundùm quem adminiſtrant legitimè omnia quæ ad Dei cultum, & Sacramenta pertinent: in pane fermentato conſecrant, & calidam infundunt Calici, in memoriam calentis ſanguinis Chriſti. Laïci ſub vtrâque ſpecie communicant. Sacerdotes ſeruant vxores ſuas, & iis vtuntur ad prolem; repudiatâ vxore iuſtâ de cauſa Laïci alteram ſuperinducunt: tertiæ nuptiæ, ſeu τριγαμία grauiſſimis pœnis prohibetur. Comam alunt Sacerdotes, & barbam: ita muniunt ſe ſigno Crucis, vt manum à dextra parte promoueant ad ſiniſtram, contrario Latinis more; aliqui & in dextrâ, aut ſiniſtrâ hærent, neque Crucem abſoluunt, vt innuant Spiritum Sanctum à Patre ſolo procedere. Die Mercurij, & Veneris abſtinent carne, piſcibus, & butyro; ſed pane, herbis, & oleo tantùm vtuntur. Calogeri etiam his diebus oleum non guſtant: quadruplicem ſeruant Quadrageſimam, *primam* à Sexageſima ad Paſcha quam Magnam vocant; *ſecundam SS. Petri, & Pauli*, ab octauâ Pentecoſtes ad feſtum eorum Sanctorum; *Tertiam*, *B. Virginis* ab initio Auguſti ad Aſſumptionem: *Quartam S. Philippi*, à feſto eius Sancti qui incidit in 14. Nouembris ad Natalitia Chriſti. Calogeri, ſeu Monachi magnæ hîc venerationis, ex his tantùm Patriarchas, Archiepiſcopos, & Epiſcopos eligunt. Homines hi duriter viuunt, & labore manuum, ignari magnâ ex parte, ſed ſubdoli, & vafri: ſeniores patres, iuniores filios appellant; pauci inter eos Sacerdotes. De aliis eorum ritibus legantur Cruſius in Turco-Græciâ, Cotouicus, & alij.

§. 6. *De Politiâ hodiernâ Græcorum.*

Parent Turcæ, & à Saniacis Ottomanicis reguntur. Imperatori tributum quotannis in ſingula capita penſitant, & prætereà liberos (quos Tributi vocant:) ſeliguntur autem robuſtiſſimi, & in præſentia omnes plerumque à parentibus offeruntur, vno tantùm reſeruato: ex iis fiunt Geneſſari *les Ianiſſaires*, militiæ Turcicæ robur. Ab hoc tamen liberorum tributo eximuntur Naupliensſes, *ceux de Napli en Romanie*, Rhodij, Conſtantinopolitani, Bulgari, Hungari. Superant Græci multitudine Turcas, ſed nullius animi ſunt; permixti Græcis Albani paratiores ſunt ad rebellionem; ſed malè hactenus conſilia ſua texerunt, vt innuunt in Moreâ enatæ factiones, quibus ſibi, & aliis Græcis perniciem ſæpe accerſunt.

CAPVT II.

De Turco-Græciâ, ſeu Imperio Turcico.

§. 1. *Quomodo Imperium Turcicum in Græciam peruaſerit.*

Callipolis, ſeu Gallipolis Thraciæ occupata primùm eſt ab Ottomanis Duce Amurato, ſeu Morato, quem Froiſardus corruptiſſimè vocat *Laboraquin*. Euocati tum fuere Turcæ à rebellibus Orientalis Imperij, & vſque adeò capti ſunt regionis vbertate, & amœnitate, vt Imperatorem ſuum propè compulerint cum copiis in Græciam traiicere; quod & præſtitit traductis ex Aſiâ in Europam 60. millibus armatorum ope Genuenſium, qui in magnam rei Chriſtianæ perniciem luem iſtam in Thraciam tranſuexere. Amuratus ex Callipoli, Thraciam vniuerſam depopulatus, Hadrianopolim, & Philippopolim cepit, & latè Imperium ſuum in Europam promouit. Succeſſit ei filius Baiazetes cognomento *Gilderun* hoc eſt Ceraunus, qui patris victorias extendiſſet deuictis ad Nicopolim Chriſtianis, niſi Tamerlanes Tartarus hoc fulmen extinxiſſet: quo tempore res Mahumetanorum ſe habuerunt peſſimè; donec Mahumetus reparatis Turcicis copiis ſedem Imperij ex vrbe Pruſiâ, *Burſia*, Hadrianopolim trāſpor-

tauit, & Chriſtianos cum Imperatore Sigiſmundo deuicit. Eius filius Amurates Thraciam excurſionibus bis depopulatus eſt, Venetis Theſſalonicam eripuit; in Legato deuictus à Chriſtianis, mox eos grandi clade ad Varnam attriuit, & ſibi Bulgariam, & Albaniam ferè totas aſſeruit, vnà cum Moreæ parte maximâ. Sed Scanderbegus Epirota Albaniam recepit, & fortiter tutatus eſt; Veneti eius filio Mahumeto II. Moream eripuerunt, & magnis ſumptibus, & labore Hexamilum munierunt, ſed inde flagitiosè deiecti ſunt, Mahumetus maioribus animis Eubœam, Lemnum, Leſbum, Leucadem occupauit, Boſſenam item, at demum Conſtantinopolim ipſam: in Tauricâ Cherſoneſo Caffam Genuenſibus eripuit. Baiagethes II. Moldauiæ, ſeu Multauiæ partem obtinuit, Dyrrachium Carlouiciis eripuit, Naupactum Chriſtianis ademit, cum Methone, & Corone *Modon*, & *Coron*. Selimus Baiagethi ſecundi filius res ſuas potiùs in Aſiâ quàm in Europâ promouit. Eius filius Solymanus, Belgradam cepit, magnam Hungariæ & Slauiæ partem inuaſit; in Multauiâ ditionem ſuam promouit, ſed à Viennâ repulſus eſt; Rhodum ad ditionem compulit, à Melitâ in ſuis Legatis repulſus eſt. Illius filius Selimus ſecundus Cyprum ſceptro ſuo adiecit per Legatos ſuos; expelli tamen potuiſſet ex Europâ ſi Chriſtiani victores ad Echinadas, vel Naupactum vti victoriâ ſuâ nouiſſent. Sub Amurathe III. & Mahumete item tertio, & Acmete, in Hungariâ ancipiti marte plerumque decertatum eſt; ex quo Turcæ res ſuas parum, aut nihil promouerunt in Europam bellis Perſicis diſtenti, aut otio torpeſcentes. Tamen hac ætate noſtrâ reſumunt animos, Cretam magnâ ex parte ceperunt, & vniuerſis Inſulis potientur niſi Chriſtiani compoſitis litibus arma ſua in hoſtem communem conuertant.

§. 2. *De aliquot Imperij Turcici Magiſtratibus.*

NVM. I. *De Beglierbego*, Begleerby.

NOMEN hoc erat in vſu antequam Monarchia Turcica coaleſceret, ſiquidem eius meminit Cedrenus, & hanc explicat ἄρχοντες ἀρχόντων *Domini Dominorum*, quia non tantùm gregariis militibus, ſed etiam præfectis imperabant. Prætor Græciæ ſæpe citatus à Leunclauio, ait Beglierbegum reſpondere Stratopedar-

cho, quem Germani *Generalem Campi*, nos dicimus *Mareſchal de Camp*. Habent autem Beglierbegi vexilla ſua ſub quibus cogunt Saniacos ſuos; & poſteriùs inſtituti habent breues admodùm ditiones ſuas, vt eas diligentiâ & fortitudine ſuâ extendere queant, quod ſi fecerint ad maiores dignitates cum multis laudibus promouentur.

NVM. 2. *De Saniaco.*

SANIACVS, vulgò *Sangiâc*, voce diſſyllaba, vt vult Leunclauius, aliter *Sanzac*, nomen habet à vexillo militari Turcico, quod Græci Flambarum, vel Flambulum appellant. Eſt autem globus æreus deauratus in ſummo haſtili defixus, circumplexis, & dependentibus vndique caudis equinis. Super hunc globum ſæpe lunæ cornua imponuntur. Præfectis autem prouinciarum, ſeu Prætoribus eiuſmodi vexilla præferuntur cum magno ſtrepitu tympanorum in expeditionibus, ideóque dicti Sangiacbegi, à Græcis Flambutes: *hæc ex Leunclauio.*

NVM. 3. *De Præfecto Inſularum.*

PRÆFECTVS Inſularum dicitur *Beglierbeg Denizi*, aliter *le Capitan Baſſa*, magiſtratus à magno Solymano inuectus eſt, cùm antea hoc munere fungeretur Saniacus Callipolitanus *le Sangiâc de Gallipoli.* Ille autem Ægæo mari, & Ionio præeſt, vno nomine Ottomanis, *les Mers Blanches*: reſpondet huic Magiſtratui qui apud Græcos dicebatur ϛρατηγὸς τῆς δωδεκανήσου, cuius meminit Cedrenus. Præeſt autem hic Prætor Lemno, Eubœæ, Naxo, Paro, Melo, Zacyntho, Leucadi, Cephaloniæ, Lesbo, Chio, Samo, & Rhodo, Inſulis 12. ad quas minores reuocantur; Cyprus & Creta, quia magnarum regionum inſtar, ſuos Prætores habebant. Nunc autem huic Præfecto parent non tantùm Inſulæ, ſed & vrbes aliquot maritimæ, ad res nauticas peropportunæ, ſcilicet Callipolis, *Gallipoli*, Nicomedia, *Comidie* Nauplia, *Napli de Romanie*, Caualla Macedoniæ, Naupactus *Lepante*, & Alexandria Ægypti.

CAP.

CAPVT III.

Deſcriptio Hiſtorica Græciæ recentioris in particulari.

§. 1. *De Romaniâ.*

NVM. 1. *Nomen Romaniæ.*

DICITVR antonomaſticus Romania, aliter Rumelia, quia in eâ Conſtantinopolis ſita eſt, quæ & Noua Roma dicta eſt. Cætera petes ex §. 1. cap. 1. huius libri.

NVM. 2. *Quantitas Romaniæ.*

Longitudo eius deſumitur ab vrbe Cauallâ in limite Macedonico, ad Caſtella ſupra Conſtantinopolim, quæ diſtantia dat 4. gradus maioris circuli hoc eſt 240. mil. paſſ. Geometricorum, leucas Francicas 120. Germanicas 60.

Latitudo autem à Pro. Maſtyſiâ, vulgò *Cabo Grega* in Cherſoneſo, ad oſtia fluuij *Panyzo*, infra Varnam, quæ eſt omnino eadem cum longitudine.

NVM. 3. *Qualitas Romaniæ*

REGIO temperata ſatis, puriſſimi aëris circa Hadrianopolim; Conſtantinopoli propter vicinum mare & venti, & frigora, & calores alternis ſæuiunt; peſtique admodum obnoxia eſt: vrbi circumpoſita regio feraciſſima eſt, ſed ſterilis ex negligentiâ Turcarum, quoniam mari facilè ſubuehuntur omnia ad vitam, & delicias neceſſaria. Paſcua item lætiſſima ſunt, ora autem adeò piſcoſa vt Boſphorus Thracius, ideò Vere aureus, Autumno argenteus dicatur.

NVM. 4. *Politia Romaniæ.*

PENDET ex Beglietbego Rumeliæ, ſed quia Conſtantinopoli reſidet Imperator, parùm iſthîc iuris habet. Negotia omnia in vrbe per quatuor Iudices expediuntur, & curantur diligentiſſimè; per alium Hadrianopoli ius redditur. Multi equites ſparſi ſunt per Thraciam, vt ab Imperatore exercitus facilè, & citò co-

gi poſſit. Turcæ vbique otioſi, nam agriculturam relinquunt indigenis Chriſtianis, mercaturam Iudæis, & Italis.

§. 2. *De Macedoniâ.*

NVM. I. *Nomen.*

IN Hiſtoriis recentioribus, & Relationibus, atque Hodœporiis maxima pars Macedoniæ, & Theſſaliæ vno nomine MACEDONIA nominatur, licèt reuera ab indigenis ſecernatur, in hæc nomina *Iamboli*, *Macedonia*, *Comenolitari*, *Ianna*, quæ tibi in Geographicâ deſcriptione proponentur.

NVM. 2. *Quantitas Macedoniæ.*

Latitudo à montis *Karoptnitza*, ſeu Orbeli vertice, ad intimum ſinum Malliacum, vulgò *del Zitoa*, 4. gradus totos reddit, ac proinde 240. millia paſſuum, leucas noſtrates 120. Germanicas 60.

Longitudo ab extremo Promontorio *Montis Sancti*, ad montes Albaniam dirimentes extenditur, quæ reuocata ad maiorem circulum dat quoque 4. gradus, ac proinde longitudinem omnino ſimilem latitudini facit.

NVM. 3. *Qualitas Macedoniæ.*

REGIO tota frumento abundat, & quibuſdam in locis vite, & oleâ: innumeræ hîc quoque feræ, & armenta pulcherrima. In fodinis Siderocapſinis aurum eruitur & plurimum, & puriſſimum ad Sultanos percutiendos, vulgò *des Squins*.

NVM. 4. *Politia.*

SANIACVS Theſſalonicæ, maximæ eſt, & præcipuæ in hoc tractu auctoritatis, & 400. equites alit: indigenæ tantumnon mancipia, miſeram Turcis ſeruiunt ſeruitutem. Sed mercatores humaniter accipiuntur, ſpe lucri. Vrbs Theſſalonica vendita fuerat Venetis ab Andronico Palæologo, quibus erepta eſt ab Amuratho II.

§. 3. *De Liuadiâ.*

NVMERVS I. *Nomen.*

HELLADEM antiquam vno nomine vocari Liuadiam vulgus Geographorum ait, hócque nomen putat ab vrbe Libadiâ, vel Lebadea recepiſſe. Nihilominus à peritioribus inuenimus ſingula nomina aſſignata fuiſſe ſingulis regionibus; hócque nomen ſingulare eſſe, non commune.

NVM. 2. *Quantitas Liuadiæ.*

Longitudo eius ducitur à ſinu *de Larta* ſeu Ambracio ad Promont. Columnarum 4. graduum cum $\frac{1}{2}$ maioris circuli, hoc eſt 270. mil. paſ. Geom leucarum Fran. 135. Germanicarum 67 $\frac{1}{2}$.

Latitudo deſumitur ab Hexamilo ad ſinum *del Zuon*, duorum tantùm graduum, ideóque 120. mil. paſ. leucarum Franc. 60. German 30.

NVM. 3. *Qualitas Liuadiæ.*

VBIQVE feraciſſima eſt, ſed maximè ad mare, & in Ducatu Athenienſi, qui oleis totus conſitus eſt, vnde oleum Conſtantinopolim defertur, vulgò nunc à Græcis dictum *Ladiphi*. Herbis quoque odoriferis regio aſperſa eſt, ideo hîc ferarum, & ouium boúmque carnes exquiſiti ſunt ſaporis. At pauci hîc cultores, vel Turcarum mancipia, vel præda piratarum.

NVM 4. *Politia Liuadiæ.*

REGIO iſta ſub Mahumeto II. anno Chriſti 1455. Turcis ceſſit, quando Athenæ occupatæ, & huius vrbis Duces eiecti ſunt. Pendet ex Saniaco Negropontino, ſeu Eubœenſi: Turcæ in munitioribus locis degunt, Græci in agris, & vicis; nuſquam alibi plures in Græciâ Sacerdotes Hîc deſæuire ſolent in agris graſſatores, in orâ maritimâ Piratæ, itaque hîc nihil tutum ab hoſtibus exteris, vel domeſticis: quare ſolo cultura non reſpondet.

§. 4. *De Moreâ, ſeu Peloponneſo,*

Nvm. 1. *Nomen Moreæ.*

Μορέας à Græcis appellatur, *Morea* à Latinis, in genere maſculino vt obſeruauit Leunclauius. Hoc nomen accepit à Moris arboribus, quæ hîc frequentiſſimæ viſuntur. Tzaconia autem, & Romania à quibuſdam toti huic regioni conceſſa, nomina ſunt Prouinciarum, & hoc etiam vniuerſæ Græciæ vt præmonuimus.

Nvm. 2. *Quantitas Moreæ.*

Latitudo eius ab Hexamilo ad Tænarium Pro. *le Cap. Cailles ou Metapan*, eſt 2. graduum cum dimidio, ideo 150. mil. paſſ. leuc. Franc. 75. Germ. 37. cum dimidia.

Longitudo à Pro. Torneſio *Cap. Torneſe*, ad Pro. Scylleum *Cabo Schillo* 3. graduum maioris circuli, ideo 180. mil. paſ. leucarum Franc. 90. German. 45.

Nvm. 3. *Qualitas Moreæ.*

Fertilis eſt, & amœna, niſi in medio vbi montibus tumet: & licèt vbique colles aſſurgant, vallibus tamen penſatur editior ille ſitus. Vndequaque alluitur mari, quod ad Malea Pro. *Cabo Malio* inprimis vorticoſum eſt, ventis atrociſſimis obnoxium, qui ſæpe mutantur derepente non ſine nautarum periculo. Tzaconia eſt paulò ſterilior, ſed quia incolæ liberi, & expertes Ottomanicæ ſeruitutis, nihil hîc ad victum deeſt; reliqua enim quibus carent piratica ſufficit, & prædæ quas abigunt ex Inſulis.

Nvm. 4. *Mores Tzaconum, ſeu Mainotarum.*

Mainotæ, ſeu Tzacones, habentur à reliquis Moreæ populis Barbari; & licèt Græcum ritum profiteantur ſunt tamen Turcis, quàm Chriſtianis ſimiliores. Decem millia armatorum educunt, tenues copias, ſed expeditiſſimas, & quæ adhuc à Turcis debellari non potuêre; dum fugiunt peritiſſimè & certiſſimè ſagittas vibrant. Nullam grandiorem nauem ad portus appellere patiuntur, ſed minora tantùm nauigia, & lintres, quibuſcum pelles, lanas, adipem, & vina permutant. Hoſtiles naues quotquot capiunt præſcindunt, & inflammant, & ſuis piraticis actuariolis Inſulas ditionis Turcicæ fatigant, atque diripiunt. Meliùs cum Venetis

conueniunt: nihilominus ab illis hi ſibi cauent, quoniam vix ſe continent homines rapto viuere aſſueti, vbi aliquid prædæ in nauibus latere nouerunt.

NVM. 5. *Politia Moreæ.*

PRINCIPES Græci, ſeu Deſpotæ Moreæ, diu hîc rerum potiti ſunt, qui Turcis in Europam irrumpentibus Hexamilum excitarunt rurſus, atque munierunt, opus à Peloponneſiis excitatum tempore belli Perſici vt præmonuimus. Hic murus ab Amurato II. diſiectus eſt, regio latè, & fœdè vaſtata. Vindicarunt & hanc ſibi Veneti anno Chriſti 1543. eúmque murum excitarunt denuo, & duplici foſſâ muniuerunt intra 15. dies, 30. hominum millibus diu noctúque laborantibus; ſed quanto labore & induſtriâ munitio illa excitata fuerat, tam turpiter, & flagitioſè deſerta fuit, atque per Mahumetum II. nullo negotio diſturbata, quando Thomas Palæologus vltimus Moreæ Deſpota exautoratus Romam profugit. Saniacus Methonenſis *de Modon* dicitur *Morabegi*, hoc eſt dominus Moreæ & mille equites educere ſolet: Nauplia tamen *Napli de Romanie*, penè videtur eſſe libera; ideóque creſcit in dies, aliis deficientibus. Per Moream ſparſi Albani, gens parum quieta, & neque iugum ferre potens, nec ſat gnara excutere; ideóque conqueruntur indigenæ ſe Albanorum imprudentiâ ſæpe Turcarum crudelitati expoſitos eſſe.

§. 5. *De Albaniâ.*

NVM 1. *Nomen Albaniæ.*

ALBANIA ſemper Arbania apud Leunclauium dicitur; qui obſeruat Albanos à Turcis appellari *Arnaut-laros.* Quidam volunt Albanorum nomen antiquum eſſe, ſiquidem Ptolemæus hîc vrbem Albanopolim nominat: meliùs dicti ſunt ab Albanis Aſiaticis, qui expulſi per Tartaros eas ſedes occupauere.

NVM. 2. *Quantitas Albaniæ.*

Longitudo eius deſumitur ab vrbe Dulcinio *Dulcigno*, & pertiuet ad montes Albanos, ſeu quibus Albania diſpeſcitur à Macedoniâ, & continet 120. mil. paſ. leucas Franc. 60. Germanicas 30.

Latitudo eiuſdem procurrit ab eâdem vrbe Dulcinio, ad os Ambracij ſinus, *de Larta*, & complectitur 270. millia paſſ. Francicas leucas 135. Germanicas 67 cum dimidia.

NVM. 3. *Qualitas Albaniæ.*

REGIO circa Dyrrachium & Dulcinium feracior eſt; in parte Meridionali etiam vina generoſa creſcunt, inter quæ Aulonica *de la Valone* celebrantur. Ad eamdem quoque vrbem pix laudatiſſima creſcit, & ſal in montibus effoditur. In Italiâ quoque laudantur cera Albana, goſſipium, linum, tapetes; & quia ſale abundant, & piſcibus ora maritima ſcatet, ideo illi ſallantur, & per vniuerſam Græciam diſtribuuntur.

NVM. 4. *Mores Albanorum.*

ALBANI omnes bellicoſi ſunt, & ad fatigandos hoſtes peridonei: milites hîc meliùs ex equis, quàm pedites depugnant, ſed rapaces ſunt, & nimio prædæ ardore victoriam dubiam reddere ſolēt Idiomate peculiari vtuntur quod neque Turcicum, neque Græcum, neq; Slauicum, illud autem ſecum ex Aſiâ detuliſſe dicuntur; multis tamen Slauicis verbis inquinatum eſt. Venales animas habent, & ei militant qui luculentius ſtipendium offert, ſed maximè Venetis operam ſuam & ſanguinem locant. Italorum more veſtiuntur ferè ditiores, reliqui ritu barbarorum, quibus veſtis ad neceſſitatem, nihil ad ornatum. In funeribus ſuis mortuum quaſi viuentem interrogant, & præficas adhibent quæ ſibi capillos euellunt, ac genas radunt. A meridie Dyrrachium vſque viget ritus Græcus, exinde Latinus receptus eſt.

NVM. 5. *Politia Albanorum.*

TEMPORE irruptionis Turcicæ inter tres familias regio diſtributa fuit. *Comneni* ex familiâ Imperatorum Orientalium oræ maritimæ imperabant Dyrrachij & Aulonæ, Dúxqũe vltimus Conſtantinus Comnenus, qui & Comes Montisferrati in Italiâ fuit, hîc rerum potitus eſt. Antea tamen Dyrrachium obtinuerunt Carlouiſij ex familiâ Francicâ.

Mediterraneis locis, & magnæ parti Albaniæ imperarunt *Caſtriotæ*; ſed ab Amurate II. domiti ſunt. Quamquam Scanderbegus, hoc eſt Alexander Epirota, regnum paternum inſtaurarit, & fortiſſimè defenderit.

Albaniæ inferiori, & paruæ Græciæ, quæ Deſpotatus vocabatur, præfuere Tochij Epirotæ, ex genere vt aiunt Totilæ, cuius vltimus Deſpota Leonardus per Amurathem ſecundum ſpoliatus in Italiâ conſenuit.

Nunc verò per plures Saniacos adminiſtratur Albania, vt videbimus in Turcogræciæ Geographiâ. Aiunt tamen pleroſque ſeruitutis Turcicæ exſortes eſſe, & eos armare poſſe 30. equitum millia ad bellum Turcis inferendum, modò vt arma, pecuniæ, & periti Duces ad eos appellant. Certè ad bellum Turcis inferendum neceſſarij videntur; contra quos quàm peritè pugnare queant demonſtrauit Scanderbegus; cui ſi Europæi coniunxiſſent vires ſuas, actum erat de Ottomanico Imperio. Hic moriens ditionem ſuam Venetis legarat, ſed hanc tueri non potuerunt, vtpote à mari nimiùm remotam.

§. 6. *De Negroponte, ſeu Eubœa.*

NVM. I. *Nomen.*

NOMEN accepit ab Euripo, quod leuiter detortum eſt in *Negrepont*, vt omnes arbitrantur Geographi.

NVM. 2. *Quantitas Negropontis.*

Longitudo eius procurrit à Promontorio *Lytar* ad Prom. *d'Oro*, & 2. gradus maioris circuli cum 10. minutis continet, hoc eſt 130. millia paſſuum, leucas noſtrates 65. Germanicas $32\frac{1}{2}$.

Latitudo ab vrbe Negroponte ad Pro. *Caſtaro* dimidij gradus, hoc eſt 30. mill. paſſ. 15. leucarum Franc. 7 cum dimidiâ Germanicarum.

NVM. 3. *Qualitas Negropontis.*

INSVLA hæc feraciſſima frumenti maximè, quo potiſſimum vtuntur Veneti, ad muniendas Inſulas ſuas maris Ægæi: hinc quoque plurimum mellis, lanæ, ſerici, lini, ceræ exportatur.

NVM. 4. *Politia Negropontis.*

VENETIS paruit, quibus aſſignata fuerat à Rabano Carcerio eius Duce, ne à Turcis occuparetur; à quibus tamen anno 1470. ſubacta eſt, per Mahumetum ſecundum, qui in eam atrociſſimè

deſæuiit, puberes omnes iugulauit, impuberes cum muliereulis Conſtantinopolim abduxit, vnde nouas Græcorum, & Turcarum colonias huc ſubmiſit.

CAPVT IV.

De Venetâ ditione in Græciâ.

CRETAM Inſulam ægrè reſeruauere ſibi in Ægæo mari Veneti ex quo perdidere Cyprum, & S. Ioannis Hieroſolymitani equites ex Inſulâ Rhodo eiecti ſunt. Exinde tamen ſapientiâ ſuâ perfecere, vt in fide perſiſteret à quo fidem nullam ſolent expectare Chriſtiani, nam ab eo tempore non Cretam modò, ſed & Cytheram, & Tenum præſidiis retinuere Veneti vſque ad noſtra tempora, quibus bella inter Chriſtianos Europæos, Turcam ad fœdera violanda impulerunt.

§. 1. *De Inſulâ Cretâ, ſeu Candiâ.*

NVM. 1. *Nomen & Quantitas.*

DE nomine nihil occurrit quod dicam, niſi quod *Candia* dicatur, habeátque primariam ciuitatem iam toti Inſulæ cognominem.

Quantitas eius ſpectata ſecundùm *Longitudinem* ab *Hermico* Prom. ad Prom. *Salomonis* 4. gradus maioris circuli continet; ideóque 240. mil. paſſ. leuc. Franc. 120. Germ. 60. Secundùm *Latitudinem* verò à *Cabo Saſoni* ad oſtia fluuij *Linco* gradum vnum complectitur cum 10. minutis, igitur 70. mil. paſſ. 25. leucas Francicas, 17. cum dimidiâ Germanicas.

NVM. 2. *Qualitas Cretæ.*

FERTILITATEM Cretæ id maximè arguit, quòd in quibuſdam eius Inſulæ locis, bis in anno ſeratur, bis metatur. Vinum hinc generoſiſſimum effertur, vulgò *de la Maluoiſie*, olim vinum Pramnium. Tota eſt penè cupreſſis conſita, vnde Veneti arculas conficiunt ſuas. Montes etiam paſcuis læti, quare hîc armenta Bucera, & oues innumeræ. Neque ceruos, neque lupos, aut vrſos & vulpes

pes alit, immo neque ſerpentes, eos potiſſimùm qui veneno nocent, niſi fortè Phalangium, vulgò *Sphalangi*, Italis *Tarantula* quod ſpecies videtur Aranei; quem pungit iſtud animal, enecat ſtupido quodam dolore, cui malo Harmonia medicinam facit. Inſula portus habet commodiſſimos & plures, quare nonniſi ægrè ſeruari poteſt contra potentiſſimum hoſtem.

NVM. 3. *Mores Cretenſium.*

CRETENSES in præſentiâ molles & timidi, ſi *Sfachiotas* exceperis hominum genus ad arma natum, quorum dialectus eſt Italica multis vocibus Græcis admixta; *Tzopelonas* hos Græci vocare ſolent, quoniam eorum pleræque voces inchoantur à TZ. Reliqui mores induere Dominorum ſuorum. Indigenæ malè inter ſe conueniunt, ex quâ diſcordiâ imminet Inſulæ ruina. Certè ætate noſtrâ Turcas à Sfachiotis adiutos eſſe, Veneti grauiter conqueruntur.

NVM. 4. *Politia Cretæ.*

AD Inſulam adminiſtrandam altero quoque anno duo Veneti nobiles mittuntur, Dux vnus, alter Capitaneus dicitur. Quatuor millia ſtipendiariorum ſeruant Inſulam, quibus adiunguntur mille Sfrachiotæ, quos indigenæ patres ſuos, atque tutores vocant. Veneti totam Inſulam inter ſuos nobiles diſtribuerunt in 394. Baronias, *Caualerias* nominant, quas iterum in municipia diuiſerunt, *Seruanteries* indigetant. Nobiles quoque Cretenſes nobilibus Venetis accenſent, vt eos in fide & obſequio Reip. ſuæ contineant. Nunc verò magnâ eius parte potitur Ottomanus, Venetis reliquias Inſulæ ægrè ſeruantibus, indigenis aut muſſitantibus, aut etiam ad nouum Dominum aſpirantibus.

§. 2. *De minoribus Inſulis Græciæ iuris Veneti.*

NVM. 1: *De Corcyra.*

CORCYRA, hodie *Corfou*, ſeu *Corfu*, excurrit ſecundùm *longitudinem* à *Laſcano* Pro. Auſtrali ad Pro. *Sidari* Boreale ad 40. mil. paſ. patet: quæ longitudo eſt Geographica latitudo: ſecundùm *latitudinem* à Caſtro S. Angeli, quod *Sant Agnolo* vocant ad Corcyram 20. millia paſſuum, ambitus eius centum millibus definitur.

Abundat vino, oleo, & omnis generis fructibus. Frumentum antea parcè reddebat, ſed huic malo prouiſum eſt à Venetis, qui lacus aliquot exſiccauerunt ex quibus iam frumenti ingens copia percipitur. Aquas etiam habet plurimas nauigationi Venetorum perutiles. Hinc quoque mel, cera, ſal, herbæ medicæ efferuntur.

Linguâ vtuntur indigenæ partim Græcâ inquinatiſſimâ, partim Albanâ: hîc enim plurimi Albani degunt. Fæminæ Phrygias veſtes eleganter, & peritè elaborant, viri ferè otio torpent.

Armare poteſt Inſula 20. hominum millia, ex quibus tria millia elegere Veneti, quos ad bellicas artes ſollicitè erudiunt, ad Inſulæ tutelam. 500. ſtipẽdiariis peditibus ſeruantur arces, 150. equitibus Albanis, ſeu Stratiotis littus defenditur. Regitur à Venetis iam ab anno 1382. quando ſeſe indigenæ ſpontè Reip. ſapientiſſimæ ſubmiſerunt. Adminiſtratur autem à duobus nobilibus Venetis; vnus dicitur *Batlo* qui adiunctum habet ſibi conſiliarium Aſſeſſorem. Alter *Prouidador*, quaſi Prouiſor, cui coniunctus eſt Quæſtor. Ex Venetis legibus ius Inſulanis redditur. 12. millia Ducatorum vectigal Reip. penſitat, & 200 millia modiorum ſalis: qui ſal conficiunt magnis immunitatibus gaudent, quarum præcipua quòd ab Aprili menſe ad Nouembrem in ius vocari non poſſunt; quia toto hoc tempore ſal vel coquitur, vel colligitur.

NVM. 2. *De Cephaloniâ.*

CEPHALONIA, vulgò *Cephalogna*, ſecundùm *longitudinem* excurrit ad 80. mil. paſſ. maxima eius *latitudo* 50. mil. minima 20. ambitus 160. diſtat à Zacyntho, freto interiecto, 12. mil paſſ.

Regio eſt paulò ſiccior, abundat tamen oleo, frumento, vino, ſerico, lanâ, melle, cerâ, & mannâ. Incolæ partim Græci, partim Itali, Græcè vel Italicè loquuntur, omnes inquinatè. Diuiditur Inſula in 19. partes *Pertinenzas* vocant, in quibus familiarum 6. millia numerantur: 4. millia expeditorum militum armari poſſunt. Arces hîc duæ ſatis munitæ, *Cephalogna*, & *Aſſo*.

Regitur per Prouidadorem nobilem Venetum, cum Quæſtore item nobili quem *Carmelengo* dicunt; vectigal eius Inſulæ eſt 12. millium Ducatorum.

N v m. 3. *De Zacyntho.*

Zacynthvs *Zante*; excurrit in *longitudinem*, ad 25. millia paſſuum: in latitudinem 20. ambitus eſt 60. 12. millibus à Cephaloniâ, 15. à Caſtello Torneſio in Moreâ diſtat.

Abundat vino, & oleo; ſed frumentum malignè cultoribus ſuis ſufficit; itaque milio pro frumento plerique vtuntur; vuarum Corinthiarum ducenta millia capſarum efferuntur.

Incolæ ingenioſi, & ſolertes, partim Græci, partim Itali: eorum tria millia in armis expediti ſolent eſſe quoties piratarum metus ingruit: 120. pedites ſtipendiarij aluntur à Rep. 80. ſtratiotæ ad cuſtodiam littoris: ij ſolent ignes excitare quoties piratæ moliuntur exſcenſionem. Regitur Inſula à Prætore, *Prouidadorem* dicunt, cui duo alij Nobiles Veneti aſſident, & hinc colligitur vectigal 7500. Ducatorum.

N v m. 4. *De Cytherâ.*

Cythera, vulgò *Cerigo* dicitur, quam Cicala Sinanus Baſſa ſpeculam Ægæi maris nominabat, quoniam hinc facilè Chriſtiani explorare poſſunt ſtatum Imperij Turcici: *longitudo* eius, *& latitudo* pares, earum ſingulæ 16. mil. paſſ. *Ambitus* 60. Regio abundat oleo, & vino, ac montibus tumet. Onagris plena eſt, quorum in capite lapis cuius mentionem faciemus in Admirandis. Indigenæ omnes Græci, præſidiarij Veneti, à Prætore, ſeu *Prouidadore* adminiſtrantur.

N v m. 5. *De Teno, & Mycone.*

Tenos, & Mycone, hodie *Tine*, & *Mycole*, arces habent muniti ſſimas in rupibus, ſed Tenos inexpugnabilem; Hæc quoque ſerico abundat, illa ſingularem rerum omnium penuriam experitur. Reguntur ſingulæ à ſingulis Nobilibus Venetis, eò altero quoque anno miſſis, quos Rectores vocant. Ad eas appellunt Chriſtiani, qui ſeruitutem apud Turcas ſeruiunt, antequam eò perueniant parum tuti, & magnis cruciatibus expoſiti.

CAPVT V.

Græciæ recentis Geographica deſcriptio.

§. 1. *Romania ,ſeu Thracia*, la Romanie, ou la Thrace.

VRBES MARITIMÆ ROMANIÆ.

CONSTANTINOPOLIS: *Conſtantinople*, Turcis *Stamboul*, quoniam interrogati Turcæ quò pergerent in expeditionibus, dum Hadrianopoli verſarentur, reſpondebant barbarè εἰς τὰν Πόλιν, ſeu ςὰν Πόλιν ad vrbem, Conſtantinopolim ſignificantes quam animis, & ſpe vorauerant. Portum habet commodiſſimum & mercibus exponendis peridoneum. Vrbs triangularis eſt, viæ anguſtæ, & inæquales, ſeptem colles includit ne à Veteri Noua Roma differat. Locus rerum venalium *Beſeſtin* dicitur. Hîc quoque Sultanorum Palatium *le Serail*; Caſtrum vulgò ſeptem turres, vbi Fiſcus Principis. Extra vrbem ſecundùm portum excurrit

GALATA: aliter *Pera*, quaſi vltra æſtuarium, vrbs vel potiùs ſuburbium Conſtantinopoleos, vbi Latini ferè omnes commorantur, primùm à Genuenſibus extructa, vel potiùs culta.

Caſtella: *les Chaſteaux de la mer Noire*, in vtraque Boſphori ripâ, vbi magis reſtringitur, in Europæo ſeruantur equites Melitenſes bello capti.

Selimbria: *Selivrée*, cuius muri diſiecti, eius tamen Balnea, & templa magnificentiam antiquam loquuntur; adiacet ei burgus cognominis quem Turcæ incolunt cultiſſimus.

Araclea: olim Heraclea, & Perinthus, deformata ciuitas, cuius portus tamen optimus, & recipiendis maioribus etiam nauibus opportunus.

Gallipoli: olim Callipolis ſedes Beglierbegi Inſularum, vrbs ampla, ſed iam ſine muris; hîc tantùm ſagittæ fiunt, & plerique omnes ciues hâc arte victitant.

DARDANELLÆ, *les Chaſteaux*, olim Seſtos, & Abydos mille paſſibus ab ſe inuicem diſcretæ, in quibus tormenta inuſitatæ amplitudinis, & magnitudinis mare abſtergentia,

PARTIE DE LA BVLGARIE
M. COSTEGNAS aliter MVNDI CATENA
LA MER NOIRE ou MAIEVR
CANAL DE LA MER NOIRE
Nicopoli
Philippopoli
ANDRINOPLE
M. ARGENTARO
Les Chasteaux
LA MER DE MAR-MORA
Marmora I.
Gallopoli
PARTIE DE LA NATOLIE
Les Dardanelles
GOLFO DE CONTESSA
TASSO I
Lembro
Tenedo
LIMENE
LA ROMANIE OV LA THRACE.

CASTEL NVOVO
PERA ou GALATA
STAMBOVL OV CONSTANTINOPLE
S. Sophie
LE PORT
LE SERRAIL
ISLES
PARTIE DE L'ASIE

quæcumque nauis inuitis cuſtodibus illac tranſit dubio procul euertitur. Duo ex his tormentis globos lapideos mille librarum excipiunt, 500 libras nitrati pulueris.

VRBES CONTINENTIS ROMANIÆ.

HADRIANOPOLIS: *Andrinople*, Turcis *Endrem*, vrbs ſereniſſimi aëris, Amurathi ſedes regia, cùm ex Bithyniâ in Thraciam traiecit; Imperij Ottomanici ſedes antequam Conſtantinopolis caperetur; hodie etiamnum pulcherrima, & cultiſſima.

Philippopoli. Philippopolis, Turcis *Philiba*, aut *Phelibe*, vrbs Archiepiſcopalis, & ampla, cuius tamen mœnia conciderunt.

Dimotuc, Didimotycha ad Hebrum Fl. ſita, vrceolis ſuis celebris, quibus etiam Imperator vtitur. Hîc natus eſt Baiagethes, eóque ſeceſſit Imperio depoſito.

Chiurli, aliter *Zorlo* Turcis Latinè Tzurulus burgus potiùs quàm vrbs ad Fl. cognominem Latinè Athyram, ad quem depugnans Selimus in patrem Baiagethem victus, & captus eſt.

Kircliſſa, nobis *Quarante Egliſes*, Teſſaraconta-Eccleſiæ, Saniaci ſedes.

Triadiza: olim Sardica, poſtea Triaziſa Concilio Sardicenſi celebris, iacet penè in ruinis.

Bouron: Biſtonium ad lacum cognominem qui olim Biſtonis, adeò in præſentiâ piſcoſus, vt piſcatione eius tantùm indigenæ victitent.

FLVVII ROMANIÆ, ſeu Thraciæ recentis.

MARIZA: Hebrus, lentus admodum hodie niſi cùm niuibus augetur: recipit *Ardum* & *Tunſam*, qui in eum effunduntur ad Hadrianopolim: *Tunſa* videtur apud Calchondylam dici Tænarus. In Hebri arenâ grana aurea reperiuntur, & demum ad vrbem *Eno* Ænum cadit in Ægæum mare.

Maëſtro, indigenis *Caraſou* Neſſus; ideò *Caraſou* dictus, hoc eſt Niger, quia ſemper arenis turbidus lentè admodum aquas ſuas euoluit.

Chiurlic, ſeu *Chiaurlic*, olim Athyras, à burgo nomen habet.

Lariſſa: *Melas*, ſed duplex maior, & minor; hic in Helleſpontum, ille in Ægæum cadit.

MONTES ROMANIÆ.

COSTEGNAS: Turcicè *Balkan*, Slauicè *Cumeniza*, olim Hæmus, à recentioribus Italis Catena Mundi nominatur.

Monte Argentaro, olim Rhodope à Græcis Baſiliſſa quaſi montium Regina, à fodinis nomen accepit, & hodie adhuc incultus, & magnam anni partem niuibus obductus.

Caſtagna, Pangæus fodinis plumbi, argenti, & auri hodie diues.

§. 2. *Macedonia, cuius quatuor partes* Iamboli, Macedonia, Comenolitari, *&* Ianna.

IAMBOLI, olim Macedonia prima, & ſecunda.

CAVALLA, olim Bucephala. aditus ex Macedoniâ in Thraciam, cum ampliſſimo portu, ſed parum tuto hoc tempore. Ab eâ vrbe non procul via publica inter montes magno ſumptu, & labore effoſſa.

Conteſſa, vrbecula ad ſinum Strymonicum, vnde ei nomen recens inditum.

Siderocapſo, vrbs fodinis vicinis celeberrima, vnde multum auri quotidie Turca colligit, eóque vtitur ad Sultanos ſuos *les Squins*.

Tricala, à quibuſdam locatur circa Bucephalam, & Saniaci ſedes dicitur, ſed vereor vt cum Theſſalicâ confundatur, de quâ in *Ianna* dicemus.

STROMONA Fl. aliter *Marmara* à pago ei adiacente, vbi ponte iungitur: vel meliùs cùm in duo brachia ſcindatur, alueus Occidentalis *Marmara* dicitur, Orientalis *Redino*, totus fluuius *Stromona*, nuncupatur: olim Strymon.

Agion oros, ſeu MONTE SANTO, ſic dictus quia in eo numerantur 24. Monaſteria Calogerorum, ſeu Monachorum, quorum celeberrima Gatopedos, & Agias-laura; in his duobus 600. Monachi numerantur, in aliis ſupra quinque millia. Pleraque eorum egregiè munita ſunt, vt piratis obſiſtant. In mare ad ſexaginta millia paſſuum procurrere dicitur: olim ATHOS MONS.

COMENOLITARI,

Cogni, Coginium caſtrum munitiſſimum in monte ſitum, ad compeſcendos latrones olim excita-

LA MACEDOINE ET L'ALBANIE
LA SERVIE
BULGARIE
PARTIE DE LA ROMANIE
MACEDOINE
ALBANIE
LIVADIE
GOLFE DE SALONICHI
GOLFE DE VENISE
LA MER DE GRECE OU IONIENNE
L'ARCHIPEL
GOLFE DE PATRAS
GOLFE DE ZEITON
GOL. D'ARMIRO
GOLFE DE CONTESSA
GOLFE DE M. SANTO
SALONICHI
DURAS
LA VALONE
CHIMERA
SCUTARI
LODRIN
CROIE
CORFOU
Cefalogna
SCYRO

pars Tertiæ Macedoniæ, & aliqua pars Theſſaliæ.

- citatum, nunc ferè deſertum eſt, & ruinis deformatum.
- *Tyrſſa*, ciuitas antiqua vetus nomen retinens, nunc in vicum redacta.
- *Domonigniſa*, mons in eo tractu, cuius paſcua laudantur.

MACEDONIA magna pars *Macedoniæ Tertiæ.*

- SALONIQVI: olim Theſſalonica, in ſinu cognomine olim Thermæo, vrbs etiam noſtrâ ætate populoſa, & diues, cum portu commodiſſimo, ad quem confluunt ex omni Europâ mercatores.
- *Citros*: olim Pidna, vrbs ampla, & nihil ſplendoris antiqui videtur perdidiſſe.
- *Veria*: olim Berœa in pagum redacta.
- Zucria, aliter *Ichniza*: olim Pella, hodie vicus in quo tamen aliqua antiquitatis monimenta eruuntur.
- *Platamona* Fl. olim Aliacmon.

IANNA pars *maxima Theſſaliæ.*

- IANNA: vnde regioni nomen, locus munitiſſimus in lacu cognomine, in quem aliqui riuuli defluunt, & exinde in Peneum per cuniculos elabuntur.
- TRICALA: olim Tricca quam Saniaci ſedem facit Leunclauius: eius fuit Epiſcopus Heliodorus ille qui Æthiopica ſcripſit & quoniam fœtum indignum Epiſcopo noluit eiurare excidit Epiſcopatu: hoc tamen aliqui negant, aut ſatis id non eſſe certum arbitrantur.
- *Armero*, vnde Pelaſgico ſinui nomen, oppidum conditum non procul à Thebis Phthioticis.
- *Piſrem*, ſeu *l'eſtremo* Saniacatus ſedes Leunclauio, quæ vbi ſita ſit, à peritis rerum Græcarum ediſcere non potuit: dicitur tamen eſſe alicuius nominis vrbs in hoc tractu.
- *Salampria*, Fluuius: olim Peneus.
- *Reliquos Montes, & Fluuios, ex antiqua Theſſaliâ repete.*

§. 3. *De Albaniâ Turcis* Arnaut, *ex Leunclauio.*

ALBANIA SVPERIOR, olim *Macedoniæ pars Occidentalis, ſeu quarta pars Macedoniæ.*

- **MARITIMA, ſeu Comnenorum.**
  - DVRAZZO, nobis Gallis *Duras*: Dyrrachium olim pulcherrima ciuitas ad oſtium Fl. *Argentaro*, à quâ Principes Dyrrachini dicti Carlouitzij, ex ſanguine Regum noſtrorum.
  - *Scutari*, Turcis *Iſcodar*: olim Scodra, vrbs in rupe ſita, cuius pedem alluit lacus, vulgò *de Penta*, aliter de *Scodra*, ex quo fluuius *Boiana* erumpit.
  - *La Vallone*, *Vallona*: quondam Aulon; portus ampliſſimus, ſeu veriùs ſinus multarum nauium capax, quem duo caſtra muniunt, vbi ſuperioribus annis Ottomanus finxit claſſem cogere contra Melitenſes.
  - *Spinarza*, vrbecula ad oſtia Polinæ Fl. piſcatione celebris, ſed Piratarum excurſionibus obnoxia.
- **MEDITERRANEA, ſeu Caſtriotarum.**
  - CROIE: olim Antigonia, vel vt alij malunt Eribæa, *Cruam* vocat Calchōdylus, munitiſſima ciuitas, in quâ Scanderbegus Ottomanorum potentiam irriſit, & retudit. Nomen habet à voce *Croia*, quæ Albanicè *fontem* ſonat; hanc alluit Fl. *Liſana*; quidam hanc vocant etiam Troiam, ſed corruptè; & eſt totius Albaniæ primaria.
  - *Albanopoli*: Albanopolis, antiqua ciuitas, ſed deſerta, ex cuius ruinis creuit Croia vicina; malè quidam hanc volunt eſſe Croiam. Furorem Ottomanorum ſenſit, & ſuis ruderibus oſtendit.
  - *Ocrida*, ad lacum cognominem, ex quo Fluuius *Drino* erumpit, vrbs munita, & Saniaci ſedes, cui etiam Croia ſubdita eſt.
  - *Sfetigrad*, virtute Scanderbegi nobilitata: in eâ enim Turcis reſtitit, & ex eâ vſque eò fatigauit, vt in deſperationem pæne adduceret.
  - *Bell'grad*, ſeu *Belgrado*, itinere vnius diei diſſita à Vallonâ, cuius fit ſæpe mentio in Hiſtoriâ Scanderbegi.

ALBANIA INFERIOR, olim Epirus, & exigua pars Helladis.

CANINA.

Canina: caſtrum munitiſſimum in monte qui incumbit ſinui Aulonenſi, quem etiam munit, & tuetur contra Piratas: inde regiunculæ nomen, quæ tota montana eſt

Montes Diaboli, *les mons du Diable*, olim Acroceraunia Iuga; aliter *les mons de la Chimere*, vnde armenta pinguiſſima Turcis ſubuehuntur.

CHIMERA.

Chimera: vnde regioni nomen ad ſinum cognominem, vrbs quondam amplior, ſed deficiens ex quo paret Ottomano. Indigenæ Chimeriotæ in montibus libertatem ſuam non malè propugnant.

Butrinto, olim Butrotum, vrbis maximæ cadauer, è regione Corcyræ Inſulæ. Sinus eius, ſeu portus dicitur *Almone*, & ad eum multi piſcatores degunt, quia hîc quæſtuoſa piſcatio, ob lacus ampliſſimos, & piſcibus refertiſſimos.

S. Quaranti, portus non incommodus, vrbecula, vt in Turcico agro ſat lauta.

LARTA.

Larta ex Ambraciæ ruinis creuit, decem millibus iam à littore remota, quia ſinus Ambracius qui ab eâ vrbe nomen habet, *Golphe de Larta*, ſenſim oblimatur.

Perga: olim Torone, ditionis Venetæ ſub Corcyræo prætore. incolæ diuites, quibus etiam à Rep. conceſſæ ſunt duæ Inſulæ, in quibus armenta ſua alunt *Paxu*, & *Antipaxu*.

Baſtia à multis Albaniæ limes conſtituitur, ſed vltrà etiam porrigitur, ſi quidem ditio Ambraciana ab omnibus fermè huic accenſetur.

Ioannina, malè à pleriſque in Ætoliâ locatur, & Saniaci ſedes eſſe perhibetur.

Delvino, huius tractus præcipuus burgus diues & peramœnus, Saniaci quoque ſedes.

DESPOTATVS, ſeu parua Græcia,

teſibera, ferè ad oſtia fluuij *Apri*, ſeu Acheloi, de cuius variis nominibus in antiqua. Vrbs tenuis eſt, & in dies deficit, quia oſtium Acheloï ſenſim oblimatur.

Neocaſtro, non procul ab oſtio *Laſidari*, ſeu Eue-

olim Acarnania, & Ætolia
- ni, locus peramœnus, & Deſpotæ quondam ſedes, nunc auaritiâ Ottomanorum deperiit.
- *Alcippo*, ad ſinum cognominem, ſtatio nauibus opportuna, niſi minutis Inſulis & ſcopulis hæc ora prætexta eſſet.

§. 4. *De Liuadia, quæ olim* Achaia, *ſeu* Hellas.

LIVADIA, vera, vbi olim *Phocis, Doris, Locri.*
- LEPANTE, Græcis *Inebechti*, olim Naupactus, capta à Baiagethe an. Chriſti 1499. cùm Chriſtiani ſatis inter ſe non conuenirent. Sed anno 1571. non procul ab eâ commiſſum eſt prælium Naupactinum dictum Duce Ioanne Auſtriaco, quo Ottomanica vis opprimi potuit 200. triremibus Turcis captis, aut depreſſis.
- *Salona*, olim Delphi viculus duntaxat in planicie admodum feraci, in quâ multum frumenti colligitur.

STRAMVLIPA, olim *Bœotia*, pars Liuadiæ pleriſq;.
- *Badia*; olim Lebadia, vbi adhuc ab indigenis oſtenduntur veſtigia Antri Trophonij.
- *Anatoria*: Tanagra in regione perferaci, quare in præſentiâ Græci hîc nutriunt Turcis armenta plurima, & greges copioſos.
- *Orchomeno*: Orchomenus viculus tantùm magnæ vrbis tenue veſtigium.
- *Eſopo* fluuius, torrens veriùs quàm fluuius, olim Aſopus.

LE DVCHE' D'ATHENES,
- SETINES: Athenæ, vrbs ſeu burgus iam ampliſſimus, cum caſtro in colle vbi ſoli Turcæ degunt, in reliquis partibus Turcæ Græcis permixti viuunt: in eô burgo multa oſtenduntur veſtigia antiquitatis, vt Areopagi, Academiæ, &c. Capta fuit à Mahumeto anno Chriſti 1455.
- *Port-Lion*: Pyræus, aliter *Porto-Leone*, ita dictus locus à Leone marmoreo, qui iacet ad littus; ſatis hodie iudicatur ex aſpectu quæ fuerit olim eius magnificentia.
- *Salina*, olim Niſſa portus Megarenſium, hodie ſtatio

LI= UA DIE. Liuadie. Stramulipa. Duché d'Athenes.
MO= RÉ E. D. de Clarence. Beluedere. Saccanie. Tzaconie.
LARTA
LA BASSE ALBANIE
IANNA
STRA
LA PETITE GRECE
LIUADIA
LIPA
DUCHÉ D'ATHENES
NEGREPONT
GOLFE DE LEPANTE
GOLFE D'ENGIA
DUCHÉ DE CLARENCE
BELUEDERE
TZACONIE
LES MAINOTES
L'ARCHIPEL
MER IONIENNE
C. Matapan
Napli
Corinto
Misitra
Bella pola
Cabo Malea di S. Angelo

Ducatus Athenienſis, olim *Attica*, & *Megaris*.

inſida, vbi aliquid ſalis excoquitur: à quâ non procul locus *Megra* dictus, quem ex nomine colligunt eſſe rudera Megaræ.

Raphei, olim Panormus portus, nunc piſcatorum ſtatio ſatis grata, niſi piratarum excurſionibus pateret.

Le Cap des Colom .es: Promontorium Columnarum, à Columnis hîc extantibus, olim Sunium Promontorium.

Suc amino, ſeu *Zucamini* olim Oropus, limes Ducatus Athenienſis in Boream.

§. 5. *De Morea olim* Peloponneſus.

DVCATVS CLARENTIÆ olim *Achaia propria Sicyon, & Corinthus*.

Clarenza: Clarentia ad Ionium mare (olim Dyme) quæ huic regioni nomen dedit, cuius fit crebra mentio in bellis Turcicis: loco fertili & amœno conſtituta, & cum Peloponneſus ſuum Principem, ſeu Deſpotam habuit, magni nominis.

Coranto, olim Corinthus vrbs etiamnum ampla, ſed ſine muris, cum arce quæ adhuc perdurat, olim Acropolis, ſeu Acrocorinthus. Hîc permixti Turcis Chriſtiani viuunt, ſed miſerè vexati.

Vaſilica: olim Sicyon, ita dicta eſt à Palatij reliquiis, quæ hîc viſuntur.

Padras, ſeu *Patras*, olim Patræ, vnde ſinui nomen *le Golphe de Lepante*, aut *de Patras*, vbi hactenus colitur religiosè S. Andreas hîc paſſus; ille videlicet Heros Iudæus cuius meminit tacito nomine Pauſanias.

Gaſtani, Latinè Auguſta, Epiſcopalis ciuitas ſub Patrenſi Metropolitâ.

BELVEDERE

Belvedere: Calloſcopium Græcis, olim Elis; vrbs ampla, vnde toti regioni nomen, loco peramœno ſita, ex quo & nomen habet, & ſi cultura accederet cultiſſimis Europæ plagis comparanda.

Nauarin: olim Pylos Meſſeniaca, malè à quibuſdam Neſtoris; ſuſpicantur docti nomen hoc ſeruatum eſſe ab *Abarino*, cuius Ptolemæus meminit, certè Barinos à Græcis recentioribus locus ille dictus eſt. Portum

olim *Elis*, & *Meſſenia.*	habet percommodum duplici caſtro munitum, quò claſſis Turcica conuenire ſolet, dum aliquid in Europam molitur. *Rophea*, ſeu *Orphea*, in tabulis Hydrographicis *Carbon*, olim Alpheus fluuius. MODON: olim Methone munitiſſima Moreæ ciuitas, & diu Saniaci totius Moreæ ſedes; capta eſt à Turcis per ſtupidam præſidiariorum incuriam, omnes puberes iugulati; atque in præſentiâ diligentiſſimè ſeruatur ab Ottomanis. CORON: olim Corone, vicina ſuperiori etiam permunita, quam tantùm incolunt Turcæ, Chriſtiani & Iudæi in ſuburbia relegati ſunt. ARCADIA: fortè olim Cypariſſæ, vnde ſinui nomen *Golfo del Arcadiá*, portus ſatis commodus, & vrbs non illepida quondam, nunc deficit.
SACCANIA, ſeu Romania minor, aut Romania Moreæ: olim *Argia*, ſeu *Argolis.*	NAPLI *de Romanie*, corruptè vulgò *Napoli*: olim Nauplia; ampliſſima ciuitas, loco peramœno ſita, & iam totius Moreæ populoſiſſima, quoniam in eâ Turcæ indulgent Græcis Chriſtianis. *Argo*: olim Argos; nunc duntaxat viculus ex aliquot caſis, & tuguriolis. *Charia*: olim Mycenæ, aliter *Agios Adrianos*, à Sancto, qui hìc religioſiſſimè ab indigenis colitur. *Plauiza* Fluuius: olim Inachus; qui binominis eſt, nam antequam cadat in ſinum Argolicum dicitur *Cuueri.*
TZACONIA, aliter les Maïnotz, le pays de MAINO, ou le bras de Maïno, olim *Laco-*	MVSITHRA: olim Sparta; vt olim ſic etiam ſine muris, populoſiſſima ciuitas à quibuſdam dicitur, ab aliis viculus. Nomen accepit à minuto caſeo, quem indigenæ *Muſithra*, ſeu *Myſithra* vocant, & hìc ponte mirabili iungitur Eurotas. *Maïno*, vnde Maïnotæ dicti *les Mainotz*, olim Leuctrum Laconiæ, à quo non procul portus cognominis, aliter portus Coturnicum, *le port des Cailles*, quoniam innumeræ coturnices eò confluunt. Circumpoſita huic vrbi regio diues eſt oleo, vino,

nia, & *Arcadia*, quidam tamen Maïnotas à Tzaconibus ſeparant, & hos Boreales illos Auſtrales faciunt.

- frumento, indigenæ ſui iuris, & qui Inſulanos Turcicos mirè vexant.
- *Maluaſia*, ſeu *Monembaſia*, olim Epidaurus Limera, vbi nobile vinum creſcit, quod inde Antonomaſticos nomen traxit, licèt in aliis locis proueniat.
- *Geremen:* olim Geremia ab Amuratho capta & diruta, cùm Peloponneſum ſubiugauit.
- *Lundari*: olim Megalopolis in montibus, vicus nullius iam ferè nominis.
- *Mandi*: olim Mantinea, tenuis quoque vicus.
- *Iris* Fl. indigenis olim Eurotas, cuius ripa amœniſſima eſt, & conſita arboribus.

CAPVT VI.

De Inſulis Nouæ Græciæ.

§. 1. *De Inſulis Maris Ægæi.*

HIs omnibus Inſulis fermè Turcæ potiti ſunt; ſeruauere tamen aliquas Veneti, potiùs ſapientiâ ſuâ, quàm fortitudine: quomodo enim Ottomanis tam vicinis reſiſtere potuiſſent? niſi fortè adiuti totius Europæ viribus, quas dum concitare verentur Turcæ, ab iis fortè abſtinuerunt.

NVM. I. *De Inſulis in Ægæo ditionis Venetæ.*

CRETÆ INSVLÆ — AGER CRETENSIS, *le Terri-*

- CANDIA: *Candie*, ampla ciuitas, & primaria totius Inſulæ, atque Archiepiſcopalis, munitiſſima, & tormentis bellicis inſtructiſſima æquor omne detergentibus. Arcem quoque habet, & Armamentarium inſtructiſſimum.
- Caſtrum Theodori: *Caſtel Theodoro*, ſeu *Thodoro*, munitiſſimus planè locus.
- Selinus: *Selino*, munitus quoque locus in ſinu *de la Sunda*, & in intimo eius receſſu.
- *Spina longa*: portus optimus cum arce permunitâ,

in

STALIMENE
Paleo Castro
Stalimeni
Cochino
MVDRA
Punta Dura
CERIGO
Cap Malio
Punta di San Nicolo
Palæopoli
ISLES DE LA MER IONIENNE
S. MAVRE
ZANTE
Dardanelles
Antipaxu
CANDIE
Cap Spada
Standia
Falconera
Dionysades
Castel Theodoro
Spinalonga
Gortina
Antropoli

RECENS DIVISIO, *les quatre Territoires de l'Isle de Candie.* Candie: la Canée: Retimo:

toire de Candie.

in eius cuſtodiam. Sita eſt arx in Cherſonneſo, quâ portus ille efformatur.

Armirvs: Fl. *Armiro*, ſeu *Almiro*, ex fonte profluit tam multas aquas ſuggerente, vt ſtatim ingentem lacum impleat. Aiunt eius aquas ſalſas eſſe, & ſic ex fonte prodire, verùm eas ſenſim fluuiolis, & torrentibus dulceſcere.

AGER CANEÆ, *le Territoire de la Canée.*

Canea: *la Canée*, olim Cydon; munitiſſima, ſed hâc ætate noſtrâ à Turcis occupata poſt longam obſidionem. Vrbs erat ampla & diues, ſed in eius portum grandiores naues ſubire non poterant, ſed hærebant in Inſula *Turlluru*.

La Suda, arx item munitiſſima, cum portu commodiſſimo, in ſinu olim Amphimalo, nunc *de la Suda*, multarum nauium capace.

Turlluru, Inſula, cum arce, ad quam grandiora nauigia ſubſiſtunt, quoniam Caneæ portum ſubire nequeunt. Locus eſt quoque munitiſſimus.

Spachiotæ montes, vulgò *de Sfachie*, olim Leuci, in quibus degunt Sfachiotæ homines ad arma paratiſſimi, de quibus ſuprà in Hiſtoricis.

AGER RHITHYMNENSIS, *le Territoire de Retimo.*

Rhithymna: *Rethimo*, ſeu *Retimo*, ad oſtia Fluuij Platonici *Platonico*, cum caſtro in rupe, vrbs diues, & ſatis frequens, portu ſat commodo inſtructa.

Millopotamo, non procul à *Retimo* in eâdem orâ ad oſtia Fl. Bucarcadi, ſeu potiùs torrentis: *Bucáarcadi*.

Caſtrum vetus, *Palæo Caſtro*, arx in rupe excitata, & munita foſſis in eâdem rupe exciſis; munitiſſimus penè totius Inſulæ locus, non procul ab Armiri Fl. oſtio.

Siloritus: *Pſiloriti*, mons olim Ida in medio Inſulæ editiſſimus, ex quo in vtrumque mare Ægæum, & Libycum proſpectus datur.

AGER

Sitia: *Sitia*, quatuor præcipuarum vrbium Cretæ minima, ſed populoſa ſatis cum ampliſſimo

SI-TIEN-SIS, *le Terri-toire de Sitia.* (*Sitia.*)	portu, qui inter præcipuos Inſulæ connumeratur. Huius quoque vrbis territorium anguſtiſſimum eſt. Sacra petra: *Hierapetra*, in littore Meridionali ad mare Libycum, vnde & Promontorium vicinum nomen habet. Laſthus: *Laſthi*, mons olim Dictæus, in duo brachia ſectus, quorum alterum procurrit ad Pro. *Sidero*, aliud extenditur ad Promontorium *Salomone*.
CE-RI-GO, olim *Cythera.*	Capsila: *Capſila*, in tabulis vulgò ex nomine Inſulæ *Cerigo*, vrbs Epiſcopalis, munitiſſima ſitu, nempe in tumulo, ad quem facilè peruadi non poſſit. Tina: *Tine*, portus aliter *S. Nicolai*, à templo huic Sancto conſecrato in parte Boreali aperitur ſatis commodus. Portus Delphini: *Porto Delphino*, ad partem Auſtralem Inſulæ. Palæopolis: *Paiopoli*, corruptè pro *Palæopoli*, locus antiquæ vrbis Cytheræ. Adiacet ei verſus Cretam Cytheriola, vulgò *Cicerigo*, ſeu *Cicerigola*, Græcis nunc Διγς, nautis *Cicerigou*.
TINE, olim *Tenos.*	Vna Cycladum cum vrbe in mõte munitiſſimâ, & quam fruſtrà Turcæ tentarunt: Chriſtianorum ex Turcicis compedibus fugientium Aſylum.
MYCO-NE, ſeu MYCO-LE, olim *Mycone.*	Vna ex Sporadibus, vt quidam arbitrantur; duplicem habet portum, à Meridie vnum, alterum ab Oriente, vrbem vnam in medio Inſulæ, quæ ſæpe tentata à Turcis, numquam tamen capi potuit.

Num. 2. *De Inſulis in Ægæo Ottomanicæ ditionis.*

NE-GRE-PONT, olim *Eubæa,*	Negropontium: *Negrepont*, olim Chalcis ad Euripum ſita, vbi hîc nunc ponte iungitur, cui caſtrum permunitum incumbit, & à Turcis diligentiſſimè ſeruatur. *Stora*, olim Stira quam Mahometes II. huius Inſulæ

l'Iſle de Negre-pont.	domitor expugnauit, & incendit. Euripus : *Enripo* Εὔριπο, de quo in antiquâ Græciâ: olim ſepties reciprocus erat, nunc tantùm bis de die intumeſcit, ſed impetu aquarum, & vortice incredibili.
STALIMENE INSVLA, olim *Lemnos.*	Mandra: *Mudro*, aliis *Mandro*, maxima Inſulæ ciuitas ad littus Orientale, à quâ non procul eruitur terra, vulgò Lemniaca, *la terre ſigillée*, ſic dicta, quia 6. Auguſti magnis ceremoniis eruitur, Græcis atque Turcis ſpectantibus; de hac terrâ agemus in Admirandis, *Stalimeni*, aliis *Lemno*, olim Myrina præcipua olim ciuitas Inſulæ, excitata potiùs videtur ex veteris Myrinæ ruinis paulò à mari remota, cùm Myrina mari alluеretur. Cochinum : *Cochino*, olim Hæpheſtias, caſtrum in littore Boreali. Caſtrum vetus, *Palæocaſtro.* Mons Neptuni : *Monte Nettuno*, plenus herbis odoriferis.
THASO, olim *Taſſos.*	40. mill. paſſuum ambitus cum vrbe cognomine ſat munita, duobúſque aliis arcibus : portu quoque non incommodo inſtructa eſt.
SAMANDRACHI, olim *Samothracia.*	20. millium paſſuum ambitus, penè deſerta, & parum culta. Capris abundat Inſula, ex quarum pellibus Alutas conficiunt vulgò *les marroquins de Leuant*. Hinc quoque plurimum mellis auehitur.
SCYRO, olim *Scyros.*	Ante annos ducentos ſatis populoſa, & diues, quia quadruplici portu inſtructa erat cum quatuor vrbibus, ſed illæ conciderunt, & indigenæ miſerrimi, quia expoſiti Piratarum excurſionibus, in duobus burgis deliteſcunt. Inſula quoque ſenſim obducitur ſyluis: eius ambitus ad 80. paſſ. millia patet.
LEGINA, ſeu Engia,	Inſula ferax, ſed piratis expoſita, quare ex quo potiti ſunt eâ Turcæ arcem ligneam hîc excitarunt ad ſtationem non incommodam, & ad quam fa-

olim *Ægina.* — cilior exſcenſio eſt. Ab illâ arce, ſeu caſtro ligneo dicitur in Odœporiis Græcis *Xilocaſtro*.

SDILLE, olim *Delos*, & *Rhenia*. — Nihil hîc præter antiquum nomen celebre; videtur hodie gemina ob Rheniam ei coniunctam, & vtraque vno nomine *Sdille* dicitur; quamquam pars quæ olim Rhenia erat, *Fermene* vocari ab indigenis perhibeatur. Ibi multa veſtigia magnificentiæ, & antiquitatis.

NICSIA, olim *Naxos*. — Cum vrbe & portu cognomine: vini & frumenti feraciſſima eſt. Archiepiſcopi ſedes eſt. Olim habuit Duces ſuos nobiles Venetos quibus erepta eſt tempore Selimi.

PARIO, olim *Paros*. — Vrbs eius Epiſcopalis *Parthia*, & duo oppidula *Kephalos*, & Auguſta *Agoſta*. 50. paſſuum millia patet, & veſtigia oſtendit templi pulcherrimi. Adiacet ei ab Occidente Antiparos *Antipario*.

AN-DRIA, olim *Andros*. — Vrbem habet Inſulæ cognominem cum portu qui iam oblimatus eſt; vrbi incumbit caſtrum in rupe fixum: in eâ plurimi Latini degunt, qui ſuum etiam habent Epiſcopum. Eius Inſulæ Caſei laudantur, ob eximia paſcua. Ambitus eius eſt 100. mille paſſuum.

ZIA, ſeu ZEA, olim *Ceos*, ſeu *Cia*. — Vrbs eius *Iulida*, olim Iulis: patet ad 50. paſſuum millia: de eius fonte dicemus in Admirandis.

§ 2. *De Inſulis Nouæ Græciæ in mari Ionio, ſeu Siculo.*

NVM. I. *De Inſulis Venetæ ditionis.*

COR-FOV, ſeu — CORCYRA: *Corfou*, ſeu *Corfu*, vrbs municiſſima pænè totius Europæ, duabus arcibus firmata in ſcopulis, ad quas armatus miles nullo modo, inermis ægrè poteſt adrepere. Vrbs etiam firmata propugnaculis, in Iſthmo collocata, & Tripolis.
S. Maria di Caſſopo, Caſſiope olim, vbi Baſilica illuſtris B. Virgini ſacra, quam Ænobarbus Archipirata incen-

CORFV, olim *Corcyra.*	dit, Veneti piè repararunt cum monaſterio Græcorum Monachorum. Locus iam munitus eſt, piratarum metu. Caſtrum S. Angeli: *Caſtel ſant-Angelo.* *Paiopoli*: Palæopolis, olym Ptychium.
ZANTE, olim *Zacynthos.*	ZACYNTHOS: *Zante*, Inſulæ cognominis vrbs perampla & munita, cum portu eximio quem *S. Nicolas* vocant, cui adnexum ſuburbium ingens, atque vrbi propè par, quod alluit Fl. *Camurra*. Vna hæc vrbs murata in tota Inſula, indigenarum Aſylum, dum in eam piratæ irrumpunt.
CEPHALOGNA, olim *Cephalonia.*	CEPHALONIA: *Cephalogna*, ampla ciuitas in monte ſita, & admodum populoſa; loco parum riguo, ſed saluberrimo. *Aſſo*, portus, aliter *Naſſo*, cum arce in Peninſulâ ad nauium tutelam excitatâ: inde vallis nomen accepit *Val d'Aſſa*; olim vt puto Aſteria. *Argoſtoli*, portus ampliſſimus, & capaciſſimus, & maximæ claſſis capax, non procul à Cephaloniâ. Portus Guiſcardi, *porto Guiſcardo*, in Boream Inſulæ ſtatio. RVDERA: Petiliæ: *Petilia deſtrutta.* Dulichiæ: *Dulichio rouinatto.*
PAXV, & ANTIPAXV, olim *duæ Paxi*, ſeu *Paxæ.*	Pargenſibus Epirotis conceſſæ, à Venetis, vt in iis armenta ſua nutriant: hîc enim lætiſſima paſcua; pendéntque à Corcyræo Prætore.

NVM. 2. *Inſulæ in Ionio ditionis Turcicæ.*

SAPIENZA, nobis *la Sapience*, olim *Sphagia.*	Duobus millibus à continente diſiuncta cum portu non incommodo, ſed tota penè deſerta eſt, quia patet aſſiduis piratarum excurſionibus. Ab eâ non procul *Prodeno* veriùs ſcopulus quàm Inſula, olim Prote, in quâ incredibilis Aprorum multitudo.
STRI-	Inſulæ duæ, quarum maior, ſeu Orientalis ad 4. millia

VALI, olim *Strophades*.	paret, minor ſeu Occidentalis duobus paſſuum millibus definitur. In Orientali monaſterium Græcorum Monachorum fixum ad ſtationem, ſeu portum non ineptum, quem arx exigua tuetur: vtraque peramœna eſt, vitibus & oleis diſtincta.
VAL DE COMAPARE, aliter Val de Compagno, olim *Ithaca*.	Piratarum ſtatio, & exulum quos Veneti ex Inſulis ſuis eiiciunt; vndique portuoſa, & exſcenſiones admittit, ideo piratarum rapinis patet: Græcis *Theachi* dicitur, Turcis *Phiachi*.
CVRZOLARI, aliter RVSCELLI, nobis *les Curzolaires*, olim *Echinades*.	Penè omnes deſertæ, pleræque ſaxeis cautibus horridæ, maxima earum *Dulichio*. Celebrantur victoriâ, quæ aliter dicitur Lepantina.
SAINCTE MAVRE, olim *Leucas*.	Inſula peramœna, & vitibus vbique conſita cum vrbe cognomine; olim Venetæ ditionis, & ab Venetis recuperata ante pugnam Lepantinam; ſed Turcæ eam receperunt, & inde Piraticam exercent in mare Ionium. Ab equitibus Melitenſibus quondam capta eſt, & malè accepta, ſed ſtatim relicta.
SASSENO, olim *Saſo*.	Piratas Turcarum recipit, aliunde omnino deſerta eſt, volucribus potiùs quàm hominibus addicta.

CAPVT VII.

Geographia Turcogræciæ, ſeu ſecundùm Turcarum adminiſtrationem, ex Leunclauio, & aliis.

PRIMVS BEGLIERBIATVS GRÆCIÆ	Sophia: *Sophie*, vbi Beglierbegus reſidet; in Bulgariâ ſita eſt. Siliſtria: *Sileſtrie*. Nicopolis: *Nicoboli*. Vidinum: *Vidino*. Quadraginta Eccleſiæ: *Kirckleſſe* in Thraciâ. Vizza, ſeu Vyza in Thraciâ. Chirmanũ: *Chiramano*, ſeu *Kirmen* in Macedoniâ.

ſeu	Crateuallum: *Alazzachiſar*, Seruiis *Crateuallo*.
	Scopia, ſeu Vſcopia: *Scupi*.
RVME-	Peſtremum: *Piſrem*, ſeu Peſtremo, & Priſrem in Theſſaliâ.
LIÆ, aliter	Iannina, ſeu Iagnia: *Ioannina* Ætoliæ.
	Caſtrum Angeli: *Angelo Caſtro*.
ROMA-	Theſſalonica: *Salonichi*, in Macedoniâ.
	Tricca: *Triccala* in Theſſaliâ.
NIÆ,	Auguſta: *Gaſtani*, ſeu *Ciſtani*, in Moreâ.
	Lacedæmon: *Muſithra* } duo Saniacatus ſecun-
le Beglierbei	Patræ: *Paleopatro* } dùm Leunclauium.
de Grece, ou	Scodra: *Scutari*, ſeu *Iſchodar*, in Albaniâ.
de Rumelie,	Dulcinium: *Dulcagini*, ſeu *Dulcigno*.
ou de Roma-	Albaſauia: *Elbaſſaun*.
nie,	Delminium: *Delminio*, aliter *Deluino*.
	Ocrida: *Ocrida*, ſub quâ Croia.
vnde pen-	Tigina, ſeu Benderum: *Bender*, in Moldauiâ.
dent 24.	Mencaſtrum: *Achermeno*, ſeu *Kermen*, & *Bialogrod*, in Moldauiâ, ſeu Beſſarabiâ.
Saniacatus.	

SECVNDVS	Callipolis: *Callipoli*, vbi reſidet Beglierbegus.
BEGLIER-	Nicomedia: *Comidia*.
BIATVS	Leſbos: *Metelin*.
INSVLA-	Naxos: *Nicſia*, malè legitur apud Leunclauium *Nexia*.
RVM,	Rhodus: *Rhodes*.
le Beglierbei	Nauplia: *Napli*, aut *Napoli de Romanie*.
Deniſi,	Leucas: *Sainčte Maure*.
aliter	Pera: *Galata*.
le General de	Lemnos: *Stalimene*.
la Mer,	Chios: *Scio*.
aliter *le Capi-*	Eubœa: *Negrepont*.
tan Baſſa,	Bucephala: *Caualli*.
ſub quo 14.	Naupactus: *Lepante*.
Saniacatus.	Alexandria: *Scanderia*.

	Nouigradia: *Nouigrod*.
TERTIVS	Filechum: *Filek*.
BEGLIER-	Zetizena: *Zetyſchen*, ſeu *Zetzen*.

ZO-

BIATVS BVDENSIS, *Budam-Beglierbei*, ſub quo 15. Saniacatus.

Zoluchum: *Zoluch.*
Segedinum: *Segedin.*
Alba Regalis: *Albe Royale.*
Sexartium: *Sexard.*
Simontorium: *Simontorne.*
Coppana: *Copan.*
Muhatium: *Muhartz*, ſeu *Muhatz*, Leunclauio.
Sigethum: *Ziget*, ſeu *Saſuuar*, in Hungariâ.
Quinque-Eccleſiæ: *Petſchen*, ſeu *Cinq-Egliſes*, in Hungariâ.
Sirmium: *Sirmio.*
Fanum S. Andreæ: *Semendrie*, ſeu *Zendreul*, in Raſciâ.

QVARTVS BEGLIERBIATVS TEMESVARIENSIS, *le Beglierbei de Temeſuar*, ſub quo 8. Saniacatus.

Temeſuaria: *Temeſuar*, vbi commoratur Beglierbegus.
Mudaua: *Mudaua.*
Vilaſuuania: *Vilaoſuuau.*
Chianadia: *Tſchianad.*
Vitiſchitirna: *Vutſchitirni.*
Alba Iulia: *Gyula Feyerual.*
Viminatum, ſeu Vidinum: *Vidin.*
Lippa: *Lippa.*

QVINTVS BEGLIERBIATVS BOSSINENSIS *le Beglierbei de la Boſsine, ou de Boſna.* ſub quo 9. Saniacatus.

Vammelucha: *Banialuch*, ſedes Beglierbegi.
Poſega: *Poſſecha*, ſeu *Poſchega.*
Cliſſa: *Cliſſa.*
Herzegouina: *Herzegouine.*
Lika: *Lika.*
Sareſchia: *Sazeſchna.*
Orachum: *Iſſuuornich*, aliter *Orach.*
Priſdenum: *Briſrem*, vel *Priſdin.*
Allazichia: *Allatzichia-Chiſſar.*

SEXTVS BEGLIERBEGVS THEODOSIANVS, *Caffa Beglierbei*: Theodoſiæ *Kaffa* in Tauricâ. Sub eo tres Saniacatus.

Theodoſia: *Caffa.*
Sidagios: *Zolac.*
Tanais: *Oſſouu*, ſeu *Aſſaph.*

CAPVT VIII.

De Admirandis Græciæ tam Veteris quàm Nouæ.

§. 1. *Admiranda Thraciæ.*

COCHRYNA, Fl. in Thraciâ, potus ouibus nigros fœtus facit. *Antigonus cap.* 84.

Inter Byzantium, & Cherſoneſum mons ſacer, ad quem mare interdum Bitumen in ſuperficie defert. *Antigonus cap.* 144. *ex Eudoxo, & Callimacho Cyrenæo.*

Apud Agrios Thraciæ populos Pontus Fl. defert alueo ſuo lapides carbonibus ſimiles: hos accenſos ſi aquâ reſperſeris faciliùs ardent, ſi flabris exſuſcites extinguuntur; horum odorem nullum reptile ferre poteſt. *Ariſtoteles in Admirandis, & Antig. cap.* 151.

Apud Botiæos lapis naſcitur qui ſolis appulſu ignem exhalat. *Antigonus cap.* 184.

Apud Cinchros, & Chropſes populos Thraciæ (hos Ariſtoteles videtur Pſittos appellare, vtrumque populum vno nomine Antigonus Conchropſoſes vocat) fonticulus eſt quem Ariſtoteles 3. hiſt. Animalium *Pſychron* à frigore nominat, qui guſtantibus illico mortem affert. *Ariſtoteles in Admirandis, & 3. hiſt. Animal. Antigonus cap.* 156. *Vitruuius lib.* 8. *cap.* 3.

In monte Heſeno qui Mædos à Pæonibus dirimit (Antigonus Meſſapium, & Marſanum vocat) animal reperitur dictum *Bolinthus*, aliàs *Bonaſus*, bouis formâ, quod ſe ſtercore contra canes tuetur; hoc calidum ſtercus ſi canes attigerit eos depilat; calidum porrò non eſt, niſi concitetur. *Ariſtoteles in Admirandis & in hiſtoriâ Animalium.*

Haud procul à Pangæo monte fons, ex quo ſi aqua appendatur in vaſe, duplex hyeme, quàm æſtate pondus inuenies. *Plutarchus.*

In Thraciâ lapis Spinus dictus diſſectus ardet, itémque perfuſus aquâ. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In fluuio quodam Ciconum lignum aquis deiectum lapideo cortice obducitur. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

Locus eſt in Thraciâ ſtadiorum 20. vbi prouenit hordeum nulli animali vtile, præterquam homini: immo & abſtinent cætera ani-

malia ab hominis ſtercore, qui eo victitarit; ſi attigerint moriuntur. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Ad locum qui dictus eſt Cedropolis in Thraciâ, homines, & accipitres ad venandum coëunt: excitant homines auiculas, accipitres deiiciunt in manus hominum, tum demum pars prædæ accipitribus obiicitur. *Antigonus cap.* 34. *& Plin. lib.* 10. *cap.* 8.

Naſcuntur in Thraciâ carbunculi ignem minimè ſentientes. *Plinius l b.* 37. *c p.* 7.

Lapis prædictus ab Anaxagorâ Clazomenio Olymp. 78. cap. 2. cecidit à Sole in partem Thraciæ ad Ægos-Potamos Fl. qui etiam nunc oſtenditur magnitudine Vehis, *Vehiculi*, colore aduſto. *Plinius lib.* 2. *ap.* 58. *Plutarchus*, *& alij.*

Circa Thraciæ ſinum frumentum quadrageſimo à ſatione die matureſcit, mirúmque nulli frumento plus eſſe ponderis, & furfuribus carere. *Plinius l b.* 18. *cap.* 7.

Caſſandro Galatas in Hæmo monte obſidente, cùm ſyluæ multæ valli gratiâ exciſæ eſſent, multi indidem fontes erupere. *Plinius lib.* 31. *cap.* 4.

Biziæ in Thraciâ numquam Hirundines apparent, ob fabulam Terei. *Plinius lib.* 10. *cap.* 23.

Bina iecinora leporibus in Cherſoneſo ad Propontidem, mirúmque tranſlatis aliò, alterum interire. *Plinius lib.* 11. *cap.* 37.

In Thraciâ naſcitur Herba Iſchæmon, quâ ferunt ſanguinem ſiſti, non apertâ modò venâ, ſed & reſciſſâ. *Plinius lib.* 25. *cap.* 8.

Circa Abderam & limitem qui Diomedis vocatur, equi paſti Dyctamno inflammantur rabie. *Plinius ibidem.*

Mel Heracleoticum, ſeu Perinthium etiamnum pernicioſum eſt, & guſtantibus mortem afferre ſolet propter Chamelæontem Nigrum herbam. cuius hæc regio ferax. Porrò ex hac herba ſuccreſcunt frutices Ixij dicti, ex quibus qui guſtauerit illico moritur. Si igitur ex Chamelæontis floribus apes ſuccum excerpſerint, mel inde confectum mortiferum eſt. *Bellonius*, *& alij viatores Orientis.*

In Freto Thracio reperitur adhuc piſcis Xiphias dictus, cuius è roſtro cuſpis quaſi enſis eminet, quo alios piſces conficit, vnde & nomen traxit. *Odæporia Domini Des-Hayes.*

§. 2. *Admiranda Conſtantinopoleos.*

Cvm Conſtantinus Imperator ſtatuiſſet Ilium reparare, inſtrumenta fabrorum Byzantium tranſlata ſunt; & cùm ipſe pomœrium vrbis aratro ſignaret præcedere viſus eſt eum ignotus aliquis, qui moneret quouſque procederet. *Zonaras Tomo primo, & Baronius ex eo.*

Conſtantinopoli proſtant 7. turręs ad ſinum *Cornu* appellatum; harum in primâ ſi quis vocem emiſiſſet, aut lapidem proieciſſet ipſa ſimilem vocem reſonabat, quâdam machinatione, & ſecundæ repetendam dabat, itaque vox per omnes procedebat, nec alia turbabat aliam, ſed ſingulæ vocem explicatam excipiebant, & diſtinctè reddebant. *Georgius Cedrenus.*

In eadem vrbe Bibliotheca fuit continens ſexies centena millia voluminum, inter quæ erat inteſtinum Draconis 120. pedum, in quo ſcripta erant Poëmata Homeri Ilias, & Odyſſea literis aureis; deflagrauit autem vnà cum Bibliothecâ imperante Baſiliſco. *Idem Cedrenus.*

Temporibus Anaſtaſij ſtatua Fortunæ ex ære facta, cuius pes premebat nauim, locata eſt in quadam vrbis parte, cùm nauis illa temporis diuturnitate fracta eſſet, & eius membra furtim ſublata, accidit vt naues Byzantium non appellerent, & ventorum violentiâ ingredi prohiberentur. Cùm verò hæc reſtituta fuiſſet ſublatum incommodum; iterúmque de induſtriâ ſublatis nauis huiuſce membris, vt cauſa probaretur, idem quoque damnum paſſi ſunt Conſtantinopolitani. *Zonaras.*

In lacu Neorio æreus bos ingens ſtatutus eſt, quem aiunt ſemel in anno mugitum edere, túmque vrbi imminere calamitatem aliquam. *Aliqui apud Gillium quos irridet.*

Cùm Simeon Rex Bulgarorum à Chrobatis victus eſſet, nunciatum eſt Imperatori ſtatuam aut columnam quandam in Xerolapho Conſtantinopoli, illum Simeonem ſignificare, ac ſi quis caput columnæ, aut ſtatuæ reſcinderet ſecuturum Simeonis interitum. Tum Imperatoris iuſſu ablatum ſtatuæ caput, aut apex columnæ, & eodem prorſus tempore ſublatus eſt ſtomachi doloribus Simeon, horâ ab Imperatore diligenter obſeruatâ. *Zonaras.*

Quotannis menſe Aprili piſcatores Chriſtiani, qui Conſtanti-

nopoli degunt Arenam legere in Ponto Euxino, eámque deferre ad Palatium, ſeu Serallium Ottomanicum: eo enim modo oſtrea propè innumera hîc capiuntur, ſiue res ingenita ſit huic arenæ, ſiue oſtreorum ſemina huic permixta ſint. *Odæporiæ Domini Des-Hayes.*

Multa prætermitto quæ hodie dicuntur videri Conſtantinopoli, vt in fonte piſces aliàs aſſi, in quorum ſquamınis aſſationis veſtigia durent, & alia eiuſmodi, quia ſine auctore circumferuntur.

§. 3. *Admiranda Macedoniæ.*

CIRCA Atintaniam iuxta colles Apolloniatidis petra eſt, in quâ latens ignis non apparet quidem, ſed ſuperinfuſo oleo exardeſcit. Plinius hanc petram pluuiis incendi videtur innuere. *Ariſtoteles in Admirandis, & Plinius lib. 2. cap.* 106.

Iuxta gelidum fontem ſemper ardens Nymphæi Crater dira ſuis Apolloniatis portendit. Augetur imbribus, egerítque bitumen temperandum illo fonte *inguſtabili*, aliàs omni bitumine dilutius eſt. *Iidem qui iam laudati ſunt, iiſdem locis.*

Non procul ab Apolloniâ in Taulicitâ regione (alij Taulanticâ legunt) ignis iugiter exardeſcit ex loco minimè amplo, vnde odor ſulphuris, & aluminis exiſtit: creſcit tamen hîc herba altiſſima, & arbores excelſæ non plus quatuor paſſibus à flamma diſtant. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In Biſaltiâ lepores duplex iecur habere perhibentur. Ibidémque templum Dionyſij in quo ignis apparet, ſi futura vbertas; noctes & tenebræ portendunt ſterilitatem. *Idem Ariſtoteles eodem loco.*

In Chalcidicâ Regione locus *Cantharoletron* dictus, quia in eo viuere Cantharus, ſeu Scarabæus non poteſt, ſed ſi eum ſubeat in orbem circumactus expirat. *Antigonus cap.* 14. *ex Theopompo; Ariſtoteles in Admir. Plin. lib.* 11. *cap.* 8.

Clytis lacus Nitroſus Macedoniæ, vnde populi Clytæ, ex cuius medio dulcis fonticulus exiſtit; quódque mirum ſcatebrâ fontis ſemper emicante lacus nec augetur, nec effluit. Huic circa canis exortum Nitrum innatat nouem diebus, totidem ceſſat: iis tamen diebus quibus Nitrum gignitur ſi fuerint imbres fit ſalſius Nitrum, Aquilones faciunt deterius quia limum commouent. *Plinius lib.* 31. *cap.* 10.

Ad Achantum Macedoniæ ſal naſcitur, qui in igne nec crepitat, nec exilit. *Idem eodem libro cap.7.*

Qui Athon montem incolunt centenis quadragenis annis viuunt, & quia viperinis carnibus aluntur, eorum nec capiti, nec veſtibus noxia inſunt animalia, ſeu pediculi. *Idem lib. 7. cap. 2.*

Circa Philippos Macedoniæ ferunt metalla inueniri quorum ramenta deiecta creſcunt, aurúmque manifeſtò producunt. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Eſt Olynthi terra quæ corrumpi frumentum non ſinat, ideóque horreis adhibetur. *Plinius lib. 18. cap. 30.*

Caſſandriæ quæ olim Potidæa dicebatur lapis colitur è cælo delapſus. *Idem lib. 2. cap. 58.*

Ad eandem Caſſandriam terra qualibet magnitudine in aquam iniecta, lapidea extrahitur. *Idem Plin. lib. 35. cap. 13.*

Lyceſtis fluuius qui in Erigonem influit aquam acidam defert, quæ pota, vini modo temulentos facit. *Antigonus cap. 180. ex Theopompo. Plinius lib. 2. cap. 103. Ariſtoteles in Meteoris lib. 2. cap. 3. Vitruuius lib. 8. cap. 3.*

Miezæ pendentes in cauernis aquæ dureſcunt in lapides. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Qui volunt ſibi candida naſci pecora, ea deducunt adaquatum ad Haliacmonem fluuium, qui nigra & fuſca, ad Axium. *Plinius lib. 31. cap. 2. & Theophraſtus.*

Circa Haliacmonem fluuium ſuccus expreſſus ex rutâ contuſâ & modicis aquis aſperſâ, ſi copioſè ebibitur veneni vice fungitur. *Idem Plinius lib. 20.*

§. 4. *Theſſaliæ Admiranda.*

Titaresii fluuij aquæ repudiantur à Peneo cuius aquæ puriſſimæ, illius craſſiſſimæ ſunt, ſed olei inſtar is ſupereffluit. Refundit cauſam Strabo in pinguedinem Titareſij, Euſtathius γλιχρότητα μεταλλικήν. *Strabo lib. nono, & Euſtathius in Dionyſium.*

Peneus fluuius facit omnes oues ex aquâ ſuâ potantes nigras. *Plinius lib. 2. cap. 103.*

In Theſſalia tantam ſerpentum naſci copiam perhibent, vt niſi tollantur à Ciconiis regio ſit inhabitabilis; quare magnus hîc habetur honor Ciconiis, & capite luit qui aliquam interemerit. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In Eſtiotide duo fontes, *Coroneus* ex quo bibentes oues nigræ fiunt, Melas ex quo candidæ; ideo ſic dictus per Antiphraſim. *Plinius lib. 31. cap. 2. ex Eudyco.*

In Pelio monte ſpina naſcitur frugifera, cuius fructus cum oleo tritus & aquâ frigus omnino arcet. *Apollonius cap. 18. ex Heraclide Cretenſi de vrbibus Græciæ.*

In Olympo Monte nulli ſunt lupi. *Plinius lib. 8. cap. 58.*

Circa eundem montem putei hyeme totâ deficiunt, vere primo multùm aquæ reddunt. *Idem lib. 31. cap. 4.*

Ad Lariſſam, emiſſo lacu, Regio facta eſt frigidior, & omnes oleæ interierunt. *Idem Plin. lib. 17. cap. 4.*

Ad Potnias in Magneſiâ, Aſini paſti Dyctamno rabie inflammantur. *Plinius lib. 25. cap. 8.*

In Magneſiâ aquæ calidæ factæ ſunt frigidæ, ſapore non mutato. *Plinius lib. 31. cap. 5.*

Pyrrha fluuius qui Amphryſus vocatur (ſic enim codices emendatiores legunt) potus ſteriles fœminas facit. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Scotuſæ fons eſt, qui non modò hominum & pecorum ſanat vulnera, ſed & ſi lignum fiſſum in eum coniicias coaleſcet. *Antigonus cap. 147. & Ariſtoteles in Admirandis.*

Polydamas Scotuſæus Pancratiaſtes omnium mortalium proceriſſimus fuit. Adhuc iuuenis in Olympo monte Leonem occidit: Taurum maximum vngulâ tenens non dimiſit magnâ vi eluctatum, niſi relictâ in manu vngulâ. Currum agitatum ab aurigâ, equíſque impulſis alterâ manu retinuit immobilem; quare euocatus eſt ab Artaxerxe. In ſpeluncâ fornice collapſo aliis fugientibus vnus ipſe reſtitit, ſperans inhibere ſe poſſe ruinam, ſed ſaxi pondere obtritus eſt. *Suidas, & Tzetzes in variâ Hiſtoriâ.*

Cranone fons eſt calidus miri feruoris, qui vino additus triduò calorem potionis ſeruat in vaſis. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Ibidem duo tantùm viſuntur Corui; hi autem excluſis duobus pullis abeunt, & proli locum cedunt. Hîc quoque currus æreus quem pulſantes indigenæ tempore ſiccitatis à Deo poſcunt pluuiam & impetrant. *Antigonus Caryſtius cap. 15.*

In lacu Sicendo, ſeu Sicandro Theſſaliæ mutæ ſunt ranæ, aliò ſi transferantur vocales. *Plinius lib. 8. cap. 58.*

Quo loco ſepultus eſt Euripides aduenientes duo riui ex dextrâ, atque ſiniſtrâ concurrunt, ad quorũ confluentias ſolent pran-

ſitare viatores propter aquæ bonitatem: ad riuum autem qui eſt ab alterâ parte monumenti nemo accedit, quia eius aqua creditur mortifera. *Vitruuius lib. 8. cap. 3.*

Phania palus Pyracum, vel in Pyrrhæa regione Theſſaliæ, ſiccata ardet. *Antigonus cap. 171.*

Eurymenis in vrbe Theſſaliæ deiectæ coronæ in fontem lapides fiunt. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

In Theſſaliâ fons ex quo nec pecus vllum guſtat, nec beſtiarum vllum genus propiùs accedit: tradunt & æs, & ferrum arrodi illâ aquâ, & Siliquam ſylueſtrem amplecti radicibus fontem illum, ſemper florentem purpurâ. *Vitruuius lib. 8. cap. 3. & Plinius lib. 31. cap. 2.*

§. 5. *Admiranda Epiri.*

Circa Epirum aquæ calidæ ſunt, ſuper quas volare impunè nullæ volucres poſſunt, ſi Cygnos excipias qui in his locis degunt. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In *Dodone* Iouis fons cùm ſit gelidus, & immerſas faces extinguat, ſi extinctæ admoueantur eaſdem accendit. Idem fons meridie ſemper deficit, ideóque Anapauomenon vocant, mox increſcens ad medium noctis exuberat, & exinde ſenſim ſiccatur. *Plinius lib. 2. cap. 103. S. Auguſtinus 21. de Ciuit. Dei cap. 3. de Facibus.*

In Acheloo Fluuio *Zaclon* herba reperitur, quam ſi triueris, & in vinum conieceris fiet aqua, amittétque vim omnem vinum, tantùm odorem retinebit. *Plutarchus libello de Fluminibus.*

In eodem Fluuio naſcitur piſcis Aper dictus, qui vocalis eſt, & grunnitus emittit. *Ariſtoteles lib. 4. Hiſtoriæ Animalium, & Plinius.*

In Acheloï Fluuij ripâ inuenitur lapis Galactites, qui ſi teratur reddit ſuccum album; intra os receptus liqueſcit & ſoluitur; tamen memoriam bonam perimit: ſubnexus paruulis largiuſculos hauſtus ſaliuarum facit. *Solinus cap. 12. Plinius lib. 33.*

Ad Leucadem petra candida vnde huic Inſulæ, vel Cherſoneſo nomen, ex quâ præcipites ruebant mulieres in amoribus ſuis minùs felices. Ex eâ ruit Sappho, ruit priùs Cymethos Pterelı filia amore Cephali capta: atque ita hîc ſanabantur amantes, aut peribant. *Lilius Giraldus, & Ianus Parrhaſius ex antiquis.*

Leu-

Leucadiæ Pauo virginem tam perditè amauit, vt eâ mortuâ interierit. *Athenæus lib.* 14.

In quodam ſpecu Ambraciæ Faba à Pyrrhi Regis ætate ad Piraticum Gnei Pompeij bellum ſeruata eſt, hoc eſt annis centum circiter & viginti. *Plinius lib.* 18. *cap.* 30.

Circa Acarnaniam Molaris reperitur vnus argentei coloris, alter aurei, in metallicis. *Plinius lib.* 36. *cap.* 19.

In Athamaniâ fanum eſt Nympharum, vbi fons cuius aquæ frigus ineffabile, quidquid ſuperponitur caleſcit; ſi quis ſarmenta, aut aliquid eiuſcemodi admouerit inflammatur. *Antigonus cap.* 163.

Accepimus in Epiro noſtrâ memoriâ Tritonem exiiſſe de mari, ad fontem rapuiſſe mulieres concubitus gratiâ: quare vetitum eſſe, ne mulieres ſolæ ad fontem illum accederent. Captum autem nolentem edere, mortuum eſſe. *Vadianus in Melam.*

§. 6. *Admiranda Achaiæ, ſeu Helladis.*

NVM. I. *Admiranda Atticæ.*

ATHENIS in Pantheo olea eſt quam *Calliſtephanon* vocant, quæ habet omnia folia contraria reliquis oleis, quippe quæ ſupinam partem, non pronam habeant viridiorem; hæc etiam inſtar Myrti ad coronamenta ramos mirâ proportione emittit. *Ariſtoteles in Admirandis, & Ariſtophanis Scholiaſtes.*

In templo Mineruæ Athenis lucerna dedicata eſt quam Callimachus fecit, in quam infuſum oleum non conſumitur, niſi exacto demum anno, cùm tamen lucerna noctes, diéſque ardeat, eius funiculus eſt ex lino Carpaſio (lege Caryſtio) quod ex omnibus, igne non abſumitur. *Pauſanias in Atticis.*

Mineruæ olea incenſa à Perſis eodem die in proceritatem duorum cubitorum excreuit. *Idem, ibidem.*

Quæ in Æſculapij fonte Athenis immerſa ſunt in Phalerico portu redduntur, is eſt Atticæ portus non procul ab Athenis. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

Athenis in Academiâ platanus fuit cubitorum 36. radix 37. *Idem lib.* 12. *cap.* 1.

Ibidem fons Enneacrunos dictus, is nimboſâ æſtate frigidior

eſt quàm puteus Iouis in horto, at puteus ſiccitatibus riget. *Plinius lib. 31. cap. 3.*

Ad montem Hymettum locus Cylli petra cognominatus, in quo fons, ex quo ſi mulier ſterilis, aut infœcunda biberit, illico ad conceptum redditur idonea. *Suidas.*

In Marathoniis campis audiuntur per totam noctem equorum hinnitus, & pugnam cientium hominum ſpecies cernuntur. Qui de induſtriâ eò accedunt vt hæc videant malè multati recedunt, at iis qui fortuitò, nihil mali accidit. *Pauſanias in Atticis.*

Perdices in Atticâ ſunt vocales. *Antigonus Caryſtius cap. 6.*

Nulli aut rariſſimi in Atticâ Leones, atque Daſipodes, vulgò *des Lapins. Naucrates Poëta Comicus.*

In Atticâ nullæ Coturnices vnquam viſæ ſunt arcem Mineruæ ſubire. *Apollonius cap. 8. & Antigonus Caryſtius.*

Megaris diu ſterit Oleaſter in foro, cui viri fortes affixerant arma ſua, quæ cortice ambiente ætas occultauerat. Fuit autem arbor illa fatalis excidio vrbis præmonitæ oraculo, cùm arbor arma peperiſſet, quod ſucciſæ accidit, ocreis galeiſque intus repertis. *Plinius lib. 16. cap. 39.*

NVM. 2. *Admiranda Bœotiæ.*

IN Bœotia fluuius Melas nigras, Cephiſus licèt ex eodem fonte profluens oues albas facit. *Plinius lib. 2. cap. 103. & Vitruuius lib. 8. cap. 3.*

Perdices non tranſuolant Bœotiæ fines in Atticam. *Plinius lib. 10. cap. 29.*

Thebis Bœotiæ belli Leuctrici tempore templa omnia diſparuere, arma Herculis nuſquam viſa, Deo ad pugnam egreſſo. *Xenophon Hellinicων lib. 6.*

Lacus Orchomenius nono quoque anno creſcit, prodigioſus ſi quando amplitudinem biennio extendiſſet, quod contigit prælio ad Cherronæam infauſto. *Plinius lib. 16. cap. 36.*

Orchomenium linum fit ex paluſtri velut arundine, & eius duntaxat panniculâ. *Idem lib. 19. cap. 2.*

Ad Trephonium Deum iuxta fluuium Orchomenum duo fontes, quorum alter obliuionem affert, alter memoriam, vnde dicti, μνήμη & λήθη. *Idem Plinius lib. 31. cap. 2.*

In Bœotiâ nullæ Talpæ, in Coronico agro non modò nullæ, ſed etiam importatæ moriuntur. *Antigonus Caryſtius cap. decimo.*

In Aulide templum Dianæ aliquot ſeculis ante bellum Troianum excitatum, cuius trabes adhuc durant, quâ ex materiâ ignoratur. *Idem lib. 16. cap. 40.*

Ab Oropo Aulidem vſque quidquid terræ mari attingitur mutatur in ſaxa. *Idem Plinius lib. 35. cap. 13.*

NVM. 3. *Admiranda reliquæ Achaiæ.*

In Daulide Phocidis neque hirundines pariunt, neque pullos excludunt, neque vnquam in ædium faſtigiis, aut tectis nidos figunt. *Pauſanias in Phocicis.*

Ex monte Taphio in Locris Ozolis riuus quaſi puris, odoris teterrimi profluit, quoniam ſub hoc monte Neſſus Centaurus ſepultus eſſe perhibetur, vnde & dicti Locri Ozolæ. *Antigonus cap. 129. ex Myrſilo Lesbio.*

Ad Naupactum ferebat Delphinus puerum; qui cùm tempeſtate ſubitâ extinctus eſſet relatus eſt à Delphino in littus, vbi & ipſe expirauit. *Plinius lib. 9. cap. 8.*

In Doride Cephiſus erumpens non omninò leniter, & placidè, verùm plerumque circa meridiem vocem edit, boatúmque Taurino non abſimilem. *Gerbelius lib. 5. in voce Lilæâ.*

In eiuſdem fluuij fontes proiecta bellaria rurſus in Caſtalio fonte videbantur. *Pauſanias.*

§. 7. *Admiranda Peloponneſi.*

NVM. I. *Admiranda Achaiæ propriæ.*

CORINTHI in templo Neptuni cella eſt, vbi Portunam latere credunt; ſi quis vel peregrinus, vel ciuis in eo loco peierarit, nullo modo poteſt effugere pœnas periurij. *Pauſanias in Corinthiacis.*

Ibidem Corinthiacum æs fieri non poteſt, niſi in ſubdialem alueum Pyrenes fontis immergatur candens. *Idem, ibidem.*

Ibidem Corinthi claua Herculis iterum in oleaſtrum germinauit. *Pauſanias ibidem.*

Hic Cerui aliquando viſi ſunt enatam gerentes in cornibus hederam. *Ariſtoteles in Admirandis.*

In Achaiâ Peloponneſi circa Caryniam vinum naſcitur partum abigens; etſi vuam tantùm edant grauidæ, cùm tamen ſint eiuſdem ſaporis cum aliis vuis. Addit & Theophraſtus canibus grauidis ſi vuas illas guſtauerint catulos elidi. *Plinius lib. 15. cap. 18. Athenæus & Theophraſtus.*

Circa Sicyonem in mari vites reperiuntur, ſed & ficus ſine foliis, & rubro cortice. *Plinius lib. 13. cap. 25.*

NVM. 2. *Argiæ Admiranda.*

ANDRO quidam vir Argiuus totâ vitâ ſuâ ſiti, potúque caruit; iuit ad Ammonem, & victitauit tantùm farinâ ſiccâ. *Ariſtoteles de ebrietate apud Apollonium cap. 25*

Serpentes parui naſcuntur Tyrinthæ (hîc Hercules nutritus perhibetur) illi aduenas interimunt, indigenis innoxij ſunt. *Plinius lib. 8. cap. 59.*

In Trœzene omnes pedibus laborant, cuius morbi cauſa in aquas refundenda eſt. *Vitruuius lib. 8. cap. 3. & Plinius lib. 31, cap. 2.*

Apud eoſdem Trœzenios ſacra fiunt, in quibus quam in partem prima hoſtia ceciderit, in eandem cæteræ poſtea immolandæ cadent. *Pauſanias in Corinthiacis,*

Hîc quoque mons pluuiam receptam non effundit, ſed totam abſorbet. *Idem, ibidem.*

Ibidem quoque aqua inuenitur, quæ etſi tranquilla videatur, ſi quis huic ſe commiſerit ad ima trahitur. *Idem Pauſanias eodem loco.*

NVM. 3. *Admiranda Laconiæ, & Meſſeniæ.*

CRESCIT in Laconiâ Agnus vitex ex viminum genere, per vmbilicum adnectitur, & circa ſe herbam depaſcitur, eius caro tenerrima eſt, & exquiſiti ſaporis. *Pauſanias in Laconicis.*

In Laconiâ Formicæ diuerſæ à vulgaribus videntur, nam omnino albicantes ſunt. *Idem Pauſanias.*

Ad vrbem Tyrræam quæ ſita eſt in finibus Laconum, & Argiuorum, lapis exſcinditur qui quamtumuis grandis innatat, comminutus verò in fundum aquæ defertur. *Plinius lib. 2. cap. 103.*

In templo *Inus* futura dormientes præuident. Præterea in paludem, quæ etiam *Inus* dicitur, ſolent liba proiicere, ea ſi demergantur autumant promitti felicia proiicienti; ſi aqua munus reiecerit aduerſa expectant. *Pauſanias in Laconicis.*

In Tænaro olim fons qui introſpicientibus præbebat aſpiciendas naues, quæ portum ſubibant. Aquæ miraculum fœmina abſtuliſſe dicitur, cùm in eo veſtem pollutam menſtruis abluiſſet. *Idem Pauſanias.*

Vidi ego (inquit auctor) Delphinum qui puero, à quo ſanatus erat ex vulnere quod à piſcatoribus acceperat, penderet mercedem, huc & illuc eum circumferens. *Pauſanias ibidem.*

Herba naſcitur in *Taygetâ* monte Chariſios dicta, quam mulieres initio veris collo alligantes, vehementiùs à maritis amantur. *Plutarchus in libello de Montibus.*

In *Chronio* monte naſcitur lapis Cylindrus dictus, ſic dictus ab caſu qui ei contingere ſolet. Quoties enim fulgurat, aut fulminat, toties à culmine montis ſponte deuoluitur. *Idem Plutarchus ex Dercyllo lib.* 1. *de lapidibus.*

In *Eurotâ* fluuio lapis gignitur Galeæ ſimillimus θρασύδειλος dictus, qui quamprimùm tubam inflare ſenſerit, illicò in ripam quaſi ad pugnam ſolet exilire. Quòd ſi quis tum Athenienſes nominarit, extemplò in altum demergitur: cuiuſmodi lapides multi Mineruæ conſecrati. *Nicanor lib.* 2. *de fluminibus.*

Ariſtomenes Meſſenius 300. Lacedæmonios occidit: miſſus in ſpecum per cauernas effugit; iterum captus ad ignem lora combuſſit. Mortuo demum cùm pectus apertum eſſet cor hirſutum repertum eſt. *Plinius lib.* 11. *cap.* 37.

NVM. 4. *Admiranda Elidis.*

ELIDE mulier ab Æthiope adultero imprægnata filiam peperit albam: ſed ex eâ filiâ, & homine Græco natus eſt filius Æthiops. *Antigonus cap.* 122.

Alpheus fluuius vitiligines, & impetiginem curat, vnde & nomen accepit. *Strabo libro octauo.*

In vrbe Elide Pelopis os eburneum, ſeu coſta ſeruabatur, ſtatíſque temporibus morbo laborantibus oſtenſum, videntibus ſalubre ſalutiferúmque exiſtebat. *Plinius.*

Ibidem terra cibo mixta, efficit eundem meliorem, & exquiſitioris ſaporis. *Apollonius cap. 33. ex Theophraſto.*

In ludis Olympicis cùm multi milui aduolent, vt rapiant carnes, tamen ſacrificia non attingunt: quòd ſi eas rapuerint (inquit Plinius) lugubre creditur oſtentum. *Apollonius cap. 10. ex Theopompo: & Plinius lib. 10. cap. 10.*

In vrbe Olympiâ cineres ſacrificiorum Alphei fluuij aquâ macerantur & diluuntur, iiſque inducitur ara; aliâ aquâ id fieri non poteſt. *Plutarchus de defectu oraculorum, & Pauſanias.*

Elei multitudine muſcarum peſtem afferente ſacrificant Deo, quem Myaron vocant: eodem die, quo litatum eſt omnes muſcæ intereunt. *Plinius lib. 10. cap. 28.*

Elei extra fines ſuos deducunt equas ſuas admiſſuras marem, & hæ mulos non pariunt ex aſinis, vt alibi; *Plutarchus in quæſtionibus Græcis.*

Elei certo die in templo Bacchi, tres lagenas obſignatas collocant, quæ reſignatæ, plenæ vini reperiuntur. Addit Ariſtoteles vocari peregrinos ad rem explorandam. *Pauſanias in poſterioribus Eliacis, & Ariſtoteles in Admirandis.*

NVM. 5. *Admiranda Arcadiæ.*

IN Arcadiâ naſcuntur vites quarum vinum viros ex rationis vſu dimouet (rabiem viris procurare ait Plinius) fœminis verò affert fœcunditatem. Quod ait Athenæus vitibus ad Heræam contingere. *Ælianus lib. 13. variæ hiſtor. Plinius lib. 14. cap. 180. Athenæus lib. 1. ex Theophraſto.*

Naſcuntur in Arcadiâ Eurotas & Alpheus, & ex eodem fonte, in quo ſi quis coronas duas vtrique fluuio ſuam conſecrarit, eáſque in communem vtriuſque fluxum proiecerit, eam quæ fuerit Eurotæ conſecrata Eurotam, alteram quæ Alpheo, Alpheum reddere. *Strabo lib. ſexto.*

Naſcitur in Arcadiâ herba Centaurea, aliter Choronia dicta curandis vulneribus aptiſſima; ea ſi mittatur in ollam cum carnibus, carnes omnino inter ſe connectentur. *Plinius lib. 25. cap. 6.*

Styx aqua omnia vaſa diſrumpit præter cornea ait Antigonus; præter mullina aiunt Plinius, & Vitruuius; Equinam poſtulat Pauſanias; Plutarchus Aſininam, & hac affirmat ſublatum eſſe

Alexandrum. Plinius lib. 31. cap. 2. ex Theophraſto, ait in eâ reperiri paruos piſces pariter mortiferos. *Antigonus cap. 174. ex Theophraſto. Plinius lib. 30. cap. 16. Vitruuius lib. 8. cap. 3. Pauſanias in Arcadicis. Plutarchus in Alexandro.*

In Agro Megapolitano ſtellarum modo campus ardet: ardor autem ille iucundus eſt, frondémque denſi ſupra ſe nemoris non admittit. *Pauſanias in Arcadicis.*

Ad vrbem Clitorium, fons dictus Clitor, aut Clitorius, ex quo qui bibit fit abſtemius à vino. Cuius vera cauſa eſt vis innata huic fonti contraria vino. Aiunt fabulæ purgationes Prœtidarum à Melampode in fluuium illum proiectas eſſe. *Vitruuius lib. 8. cap. 3. vt Poetas prætermittam.*

Circa Clitorium piſcis dictus *Exocætum* reperitur, ſic dictus quòd in ſiccum ſomni cauſâ exeat. Traditur, & illic vocalis eſſe, & ſine branchiis. Pauſanias Pœcilia vocare videtur, & fluuium Araonium vocat, & piſcem illum vocem edere ad inſtar Turdi; inſuper id maximè veſperi contingere, quod tamen negat à ſe deprehenſum eſſe. *Plinius lib. 9. cap. 19. & Pauſanias in Arcadicis.*

Nonacris fons mortem affert guſtantibus ex nimio frigore, vnde eius aqua dum profluit, lapideſcit. *Vitruuius lib. 8. cap. 3. Plinius lib. 31. cap. 2.*

Linus fons in Arcadiâ partum cuſtodit, abortúmque fieri non patitur. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Aqua Aliſonis fontis ſanat eos quos canes rabidi momorderunt. *Pauſanias in Arcadicis.*

In monte Lyceo fons *Agnon* dictus, in quem poſt ſacrificium proiectus ramus querneus tempore ſiccitatis pluuiam impetrabat. *Idem Pauſanias.*

§. 8. *De Inſulis Græciæ in mari Ionio.*

NVM. I. *Admiranda Inſulæ Zacynthi.*

IN hac Inſulâ fontes picis magnam copiam cum aquis euomunt. *Herodotus in Melpomene, & Vitruuius lib. 8. cap. 3.*

Ex lacu Zacynthio piſcibus abundante, pix exiſtit: quidquid in eum proieceris in mari poſtea apparet, licèt quatuor ſtadiis à mari diſtet. *Antigonus cap. 169. ex Eudoxo.*

Quo tempore flant Eteſiæ hîc capræ hiantes ſtant ad Boream, eóque contentæ nec quærunt aquam, nec bibunt. *Antigonus cap.* 143.

In hac Inſulâ terra admixta cibo eum reddit meliorem, & ſuauiorem. *Apollonius cap.* 33. *ex Theophraſto.*

NVM. 2. *Admiranda Cephaleniæ, Ithacæ, & Echinadum.*

In Cephaleniâ amnis quidam penuriam Cicadarum, & copiam dirimit; ſcilicet ab vnâ parte plurimæ reperiuntur, ab alterâ nullæ viſuntur. *Plinius lib.* 11. *cap.* 27. *& Antigonus cap.* 3.

In Cephaleniâ naſcuntur minuta animalia, quæ lanâ vt oues veſtiuntur. Item & ſerpentes hîc innoxij ſunt, & in dormientium pectoribus, & ſinu blandè repunt ſine vllo periculo eorum qui hoc patiuntur. *Itinerarium Baronis de Beauuau.*

In Cephaleniâ capræ non bibunt vt reliquæ quadrupedes quolibet die, ſed ora aduersùm ventis obuertunt. Ælianus tradit 6. menſibus non bibere capras. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Circa Cephaleniam piſces adeò ſalſi ſunt, vt pro ſalſamentis ſumi poſſint. *Plinius lib.* 32. *cap.* 2.

In *Ithacâ* lepores non naſcuntur, & illati moriuntur potiſſimùm in littore extremo. Addit Iulius Pollux eam ſolam inter Inſulas leporibus carere. *Antigonus Caryſtius cap.* 11. *Plinius lib.* 8. *cap.* 58.

Ad Echinadas tempore Tiberij, circa id tempus quo Chriſtus expirauit, auditæ voces lugentium Magnum Panna mortuum eſſe, idque diſtinctiſſimè à nautis. *Baronius tom.* 1. *ad annum Chriſti* 34. *ex Plutarcho de effectu oraculorum.*

§. 9. *De maioribus Inſulis in mari Ægæo.*

NVM. 1. *Admiranda Inſulæ Cretæ.*

CRETAM aliquando incoluit quidam Tellus nomine, qui eam de die ter circumibat. *Agatharcides.*

Ibidem alni fructum ferunt. *Ariſtoteles in Admirandis.*

Hîc capræ ſagittis ictæ recurrunt ad Dyctamnum, hæc enim herba expellendi teli vim habet. *Antigonus cap.* 36. *Ariſtoteles lib.* 9. *cap.*

cap. 6. hiſt. Animalium. Theophraſtus lib. 9. de plantis. Cicero de nat. Deorum lib. 2. & alij plures.

Tradunt item de ceruis, & aliis feris. *Plinius lib. 27. cap. 8. Tertullianus cap. vltimo de pœnit. & Iſidorus.*

In Cretâ auis nomine Caryſtia, impunè inter flammas volitat. *Licetus.*

Hîc quocumque loco terram moueris cupreſſus emicat, niſi arbor alia inſeratur. *Plinius lib. 16. cap. 33.*

In Cretâ nulla noctua, & aliunde importata moritur. *Antigonus cap. 10. & Plinius lib. 10. cap. 29.*

In Cretâ nulli ſunt lupi, nullæ vulpes, nec vllum maleficum animal præter Phalangium: item & nulli ceruí niſi in regione Cydoniatarum, nec Apri, nec Attagenes, nec Erinacei. *Plinius lib. 8. cap. 58.* De Nociuis idem tradunt *Ælianus lib. 5. cap. 2. & Antigonus cap. decimo.*

In Creta ſerpentes dicti *Ophis*, *Ochendra*, & *Tephoti*, neque venenum habent, neque vllo modo aut hominibus, aut animalibus nocent. *Cotouicus in Itinerario.*

Hîc quoque creſcit Aliaces herba quam ſi eſuriens momorderit, haud ſentiet famen aliquo tempore. *Bellonius.*

Circa Cretam naſcuntur in mari frutices quibus purpuras inficiunt. Naſcuntur autem laudatiſſimi in partibus Aquilonaribus. *Plinius lib. 13. cap. 25.*

Gortynæ eſt Platanus numquam folia demittens; ſub quâ Iouem Europam ferunt corrupiſſe. *Plinius lib. 12. cap. 1.*

Circa eandem vrbem oues ruffæ ſunt, & quadricornes. *Solinus.*

Albi montes (quos λευκοχαίυς vocant) tantùm alluuntur pluuiis ab Auſtro, nullo modo à Septentrione. *Plinius lib. 31. cap. 3.*

In Cretico Metallo (vrbs eſt Cretæ quam Ptolemæus Mataliam appellat) arbores quæ flumine alluuntur ſaxa fiunt cum ramis. *Idem, eodem lib. cap. 2.*

Ad Arcadiam oppidum Cretæ fons ad multum tempus ceſſat fluere, deinde rurſus emergit. *Theophraſtus.*

Proditur expugnato oppido Arcadiâ ceſſaſſe fontes, itémque amnes qui in eo tractu multi erant: rurſus condito oppido poſt ſex annos emerſiſſe perhibentur, vti quæque partes cœpiſſent coli. Sic intereſt (inquit) coli mouerique terram, callúmque ſummæ cutis ſolui. *Plinius lib. 31. cap. 4.*

Ex Coryco monte erupit amnis, ex quo cœptus eſt coli. *Idem lib. 31. cap. 5.*

In monte Carynâ (is eſt 9. millium paſſuum ambitus) in hoc ſpatio nullæ muſcæ: & natum ibi mel muſcæ numquam attingunt. *Plinius lib. 21. cap. 13.*

Iſtonia Fl. decem millibus paſſuum à Spina longâ aquas habet æſtate maximè noxias, quoniam eius ripæ prætexuntur *Rhododaphne*, quam Itali vocant *Leandro.* Is autem frutex adeò in hac Inſulâ pernicioſus, vt ex eo cocti panes, aut cato aſſata mortem afferat edentibus. *Boterus.*

NVM. 2. *Admiranda Eubœæ*, de Negrepont.

PISCES iuxta Eubœam adeo ſalſi ſunt, vt ſalſamenta vulgò exiſtimentur. *Plinius.*

Euripus alterno curſu ſepties die, & ſepties nocte fluctibus inuicem verſis adeò immodicè fluit vt ventos etiam, & plenis velis nauigia fruſtretur. *Plinius lib. 2. cap 97. & Strabo.*

In Eubœâ locus Delium dictus, vbi aquæ calidæ terram quamcumque rigant faciunt lapideam, & quacumque exit riuus ſaxa in altitudinem creſcunt. *Plinius lib. 31. cap. 2.*

Ibidem ad Fl Heraclium Pyracnus Rex Eubœorum victus ab Hercule quatuor equis raptatus eſt, vbi adhuc auditur hinnitus equorum. *Plutarchus in collationibus hiſtor. Græc. & Rom. collat. 7.*

In Chalcide nullum pecori ineſt iecur. *Plinius lib. 11. cap. 37.*

In parte quâdam Chalcidis agri pecora inueniuntur felle carentia. *Ariſtoteles lib. 1. hiſtor. Animal. & iterum lib. 4.*

In Arethuſâ Chalcidis fonte Mugiles manſueti verſantur, tum etiam Anguillæ aureis, atque argenteis inauribus ornatæ, quæ ex hominum manibus cibos capiunt, ex manibus autem ſacerdotum viſcera, & caſeos. *Ælianus lib. 13. Hiſt. Animal.*

Iuxta Italicam Chalcidi finitimam duo fluuij *Ceron*, & *Neleus* defluunt, de quibus ſi biberint oues circa concipiendi tempus, à *Cerone* nigros, à *Neleo* albos fœtus pariunt. *Antigonus cap. 84. & Strabo lib. 10.*

In Caryſti lapicidinis non ita pridem colligebantur lapidei glomi, & molles qui ducebantur vt linum, vnde conficiebantur mappæ quæ igne non abſumebantur, ſed tantùm purgabantur. *Plutarchus de defectu oraculorum, & Strabo lib. 10.*

Eſt Cerinthi terra quæ frumentum corrumpi non ſinit, itaque adhibetur vulgò in horreis vt diutiùs ſeruetur. *Plinius lib.* 18. *c.* 30.

NVM. 3. *Admiranda Lemni*, Stalimene.

IN Inſulâ Lemno viſus eſt mas caper, qui duabus mammis quas habebat ad genitalia tantùm lactis reddebat, vt exinde colaſtra fierent; quod item eius proli maſculæ legitur eueniſſe Huic aliquid affine teſtatur ſe vidiſſe in Indiis S. Franciſcus Xauerius in Epiſtola de qua dicemus in Indiis. *Ariſtoteles lib.* 3. *de hiſt. Animal.* & *Antigonus cap.* 26.

Terra Lemnia obſignatur, valétque ad inhibendos ſanguinis fluxus. *Plinius lib.* 35. *cap.* 6. & *Galenus ſimpl. Medic. lib.* 9.

Atho monti aduerſa eſt Lemnos, qui non ſine miraculo in forum Myrinæ vmbras iacit, cùm ſex & 80. millibus paſſuum inde ſeparetur. *Solinus.*

§. 10. *Admiranda minorum Inſularum in mari Ægæo.*

IN Inſula CYTHERA *Cerigo* Aſini ſylueſtres reperiuntur, qui in capite lapillum gerunt malo Herculeo, & pleureſi perutilem: qui etiam ſi appendatur collo mulieris ex partu laborantis, illicò parit. *Pinetus.*

THASSOS. Apud Thaſſios vini duo genera, alterum quo ſomnus pellitur, alterum quo conciliatur Item & vitis dicta Theriace cuius vua, & vinum contra morſus ſerpentum prodeſt. *Plinius lib.* 15. *cap.* 18.

SAMOTHRACIA. Zancli Samothraceno dentes poſt 104. annos renatos, ait ſe vidiſſe Mutianus ter Conſul. *Plinius lib.* 11 *cap.* 36.

SCYROS. Lapis hic integer fluctuat, comminutus mergitur. *Idem lib.* 36. *cap.* 17.

DELOS Ad hanc Inſulam piſces ſalſi reperiuntur, ſed in portu eiuſdem Inſulæ dulces, quorum diuerſitas in varietatem nutrimenti reiicienda eſt. *Plinius lib.* 32. *cap.* 2.

In eâ Inſulâ fons *Inops* dictus eodem modo quo Nilus pariter cum eo augetur, & decreſcit. *Idem Plinius.*

RHENIA. In hac Inſula felis non naſcitur. *Antigonus cap.* 11.

ANDROS. Hic mures ferrum peredunt.

Hîc quoque ſpina dicta *Atherdos* lethalis, quæ interficit arbo-

res alias ſi in eas incutiatur. *Antigonus cap.* 21.

Ibidem fons dictus *Diotecnoſia* in templo Bacchi Nonis Ianuarij vini ſaporem referebat. *Plinius lib.* 2. *cap.* 103.

Siphnus. In eâ lapis excauatur, tornatúrque in vaſa coquendis cibis idonea : excalfactus oleo nigreſcit dureſcítque, naturâ ſuâ molliſſimus. *Plinius lib.* 31. *cap.* 2.

Cea, fontem habet qui potus hebetes ſenſus facit. *Plinius ibidem.*

In parte huius Inſulæ Occidentali, hodie *Zia* fons fluit ex quo qui biberit inſanit, neque ſanatur niſi aquam illam concoxerit. *Pinetus.*

Seriphus, mutas ranas habet: Plinius obſeruat aliò tranſlatas vocales eſſe. *Plinius lib.* 8. *cap.* 58. *Antigonus cap.* 4. *Simocatta in quæſtionibus Phyſicis.*

Tenos, in quâ ſepulchra Calaïs & Zethæ, quorum vnum monebatur Boreâ ſpirante. *Scholiaſtes Apollonij.*

Syros, in quâ cùm ſitiens aquam hauſiſſet Pherecydes, pronunciauit futurum poſt tres dies terræ motum. *Apollonius Dyſcolus cap.* 5.

Naxos, in quâ mulieres Naxiæ ὀκτώμηνα habent puerperia, edunt autem liberos ſuos octauo menſe propter Bacchum ita natum. *Aſclepiades apud Cælium Rodiginum.*

Hîc quoque adeò Fel grande omnibus ferè quadrupedibus, vt prodigij loco ſit aduenis ſi quando ſacris interſint. *Ariſtoteles lib.* 1. *hiſtor. Animalium.*

In eâdem (hodie *Nicſia* dicitur) veſpæ reperiuntur aculeo venenato; nam quos pungunt interimunt. *Porcachius lib.* 2. *de Inſulis.*

Paros, ad quam piſces adeò ſalſi ſunt, vt pro ſalſamentis ſumi queant. *Plinius lib.* 32. *cap.* 2.

Hîc quoque familiæ Ophigenum, ex quibus legatus miſſus Romam à Conſulibus in dolium ſerpentibus plenum coniectus eſt, circummulcentibus linguis, miraculum præbuit. *Plinius lib.* 28. *cap.* 3.

Reperitur in hâc Inſula fons in quem immerſi panni candidi, itémque linea induſia nigro colore inficiuntur. *Pinetus.*

COMMVTATA HOC VOLVMINE iam excuſo.

IN DITIONE TVRCICA.

VENETI anno 1648. occuparunt arcem *Cliſſa*, ſed viciſſim Turcæ Chriſtianis eripuerunt *Lika* in Dalmatiâ.

Audiuimus quoque nuper Imbrum Inſulam *Lembro*, in Ægeo mari ab iiſdem Venetis captam eſſe, ex quâ Ottomanicis ditionibus multùm detrimenti poſſunt importare.

IN GERMANIA.

Pace redditâ Germaniæ, quæ annis propè triginta bellum aluerat in ſinu ſuo, variorum Principum ditiones ſic aut creuerunt, aut imminutæ ſunt.

REX FRĀCIÆ Ludouicus XIV.

- accipit ab Imperatore
  - Ius ſummum & primum in Epiſcopatus Metenſem, Tullenſem, Virdunenſem, cum omnibus eorum locis, & nominatim *Moienuic*.
  - Briſacum: *Briſach.*
  - Sundgouiam: *le Sundgæu.*
  - Lantgrauiatum vtriuſque Alſatiæ Superioris, & Inferioris, *la Haute & Baſſe Elſace.*
  - Præfecturam Prouincialem x. vrbium, ſcilicet, *Haguenau, Colmar, Schletſtat, Viſembourg, Landau, Ober-haim, Roſshaim, Munſter en Gregoriental, ou Vallée de S. Gregoire, Kaiſerberg, Turinchaïn.*
  - Propugnationem Philippopolis: *Philipsbourg*, cuius vrbis iura & reditus erunt, vt olim Epiſcopi Spirenſis.
- reddit
  - AVSTRIACO.
    - IV. vrbes Syluæ Nigræ: *les quatre villes Foreſtieres.*
    - Briſigauiam Superiorem, & Inferiorem, *le Haut & Bas Briſgæu.*
  - DVCI VITTEMBERGICO.
    - *Hottenuiel, Schorndorf, Tubingen,* &c.

SVECI *les Suedois*, accipiunt
- A REGE DANIÆ Insulas in Mari Balthico
  - Oſiliam : *Oëſel.*
  - Gotlandiam : *Guland*, ſeu *Gotland.*
  - Boringam : *Bornholm.*
- AB IMPERATORE in Feudum Imperij
  - Principatum Rugiæ : *l'Iſle de Rugen.*
  - Archiep. Bremenſem, nunc Ducatum : *Bremen.*
  - Epiſcop. Verdenſem : *Comté de Verden.*
  - Pomeraniam Citeriorem vbi, Stetinum : *Stetin Gartz*, & tria Oſtia Viadri *de l'Oder*, cum eorum Inſulis, & vrbibus *Golnou*, & *Damme.*

HASSIVS *Landgrauius.*
- Accipit ab Imperatore Abbatiam *Hirſchfeld*, cum omnibus eius ditionibus.

MARCHIO BRANDEBVRGICVS accipit ab Imperatore
- Archiepiſcop. Magdeburgenſem : *Magdebourg.*
- Pomeraniam Vlteriorem vbi Colberga : *Colberg.*
- Epiſcopatus
  - Halberſtadienſem : *d'Halberſtad.*
  - Mindenſem : *de Minden.*

DVX BAVARIÆ retinet
- Electoralem dignitatem ſuam.
- Palatinatum Superiorem : *le Haut Palatinat.*
- Comitatum Chamenſem : *de Cham.*

COMES PALATINVS RHENI recipit
- Palatinatum Inferiorem : *le Bas Palatinat.*
- Octauus Elector conſtituitur, Bauaro retinente dignitatem ſuam.

ERRATA PRÆCIPVA HÆC IRREPSERVNT.

Pag. 10. *lin.* 14. *Veſphalie*, lege *Veſtphalie*.
P. 12. *lin.* 8. Mildebourg, *lege* Magdebourg.
P. 13. *lin.* 37. Gabrota, *lege* Gabreta.
P. 16. *lin.* 11. Sleuik, *lege* Sleſuick.
P. 21. *lin.* 27. Scrithiſinorum, *lege* Scrithofinnorum.
P. 24. *lin.* 29. Finnemak, *lege* Finnemark.
P. 26. *lin.* 24. Tygium, *lege* Tugium.
P. 32. *lin.* 23. Stire, *lege* Stirie.
P. 43. *lin.* 9. Naubourg, *lege* Naumbourg.
P. 47. *lin.* 23. 1351. *lege* 1352.
P. 49. *lin.* 1. ruta, *lege* diruta.
P. 52. *lin.* 3. Harſpurg, *lege* Haſpurg.
P. 63. *lin.* 16. Morbengno, *lege* Morbegno.
P. 65. *lin.* 35. Labenbourg, *lege* Ladenbourg.
P. 70. *lin.* 17. Moen, *adde* Mentz.
P. 82. *lin.* 24. Vindiſmak, *lege* Vindiſmark.
P. 87. *lin.* 5. Gallici, *adde* iuris.
P. 92. *lin.* 1. Herteldienſis, *lege* Hertfeldienſis.
P. 95. *lin.* 3. de Lembourg, *lege* de Dillembourg.
P. 95. *lin.* 32. Vetzflaria, *lege* Vetzſlaria.
P. 98. *lin.* 20. Maingen, *lege* Mainungen.
P. 135. *lin.* 7. Ducatus, *lege* Comitatus.
P. 143. *lin.* 25. Queldninbourg, *lege* Quedlinbourg.
P. 152. *lin.* 4. Nauburgenſis, *lege* Naumburgenſis.
P. 182. *lin.* 1. Kremp, *lege* Krempen.
P. 184. *lin.* 31. Haſlaud, *lege* Halland.
P. 190. *lin.* 7. Oplo, *lege* Opſlo.
P. 190. *lin.* 8. Staffenger, *lege* Staffanger.
P. 201. *lin.* 12. ladie, *lege* lachie.
P. 207. *lin.* 3. ae, *lege* de.
P. 232. *lin.* 16. Moſcouiæ, *lege* Moſchouiæ.
P. 249. *lin.* 4. Poſmanienſis, *lege* Poſnanienſis.
P. 252. *lin.* 20. adhæſerit, *lege* adhæſerint.
P. 266. *lin.* 8. Oppiano, *lege* Appiano.
P. 270. *lin.* 3. Cloſſa, *lege* Cliſſa.
P. 288. *lin.* 6. Zeugmac, *lege* Zeugma.
P. 301. *lin.* 11. nobiles, *lege* nobilitate.
P. 354. *lin.* 37. Philoſophus, *adde*, hodie *Libanona* Soph. & *Orthagoria*, Nicetæ autem *Macra*.
P. 366. *lin.* 34. diſces, *adde* hodie Lacha.
P. 371. *lin.* 13. Amphiatai, *lege* Amphiarai.

P. 375. *lin.* 34. & 36.	populi, *lege* fluuij.
P. 378. *lin.* 14.	cis Rhodopen, *lege* trans Rhodopen.
P. 380. *lin.* 16.	illa ab his, *lege* hi ab illa.
P. 410. *lin.* 23.	Copiadem, *lege* Copaïdem.
P. 457. *lin.* 33. & 34.	Cozulari, *lege* Curzolaires.
P. 463. *lin.* 20.	Sfrachiotæ, *lege* Sfachiotæ.

F 54.

XIIXV
E. 10

Digitized by Google